

Gourmanchéma: Bible for 1 Corinthians, 1 John, 1 Peter, 1 Thessalonians, 1 Timothy, 2 Corinthians, 2 John, 2 Peter, 2 Thessalonians, 2 Timothy, 3 John, Acts, Colossians, Ephesians, Esther, Ezra, Galatians, Haggai, Hebrews, James, Joel, John, Jonah, Jude, Luke, Malachi, Mark, Matthew, Micah, Obadiah, Philemon, Philippians, Revelation, Romans, Ruth, Titus, Zephaniah

Formatted for Translators

©2022 Wycliffe Associates

Released under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Bible Text: The English Unlocked Literal Bible (ULB)

©2017 Wycliffe Associates

Available at <https://bibleineverylanguage.org/translations>

The English Unlocked Literal Bible is based on the unfoldingWord® Literal Text, CC BY-SA 4.0. The original work of the unfoldingWord® Literal Text is available at <https://unfoldingword.bible/ult/>.

The ULB is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Notes: English ULB Translation Notes

©2017 Wycliffe Associates

Available at <https://bibleineverylanguage.org/translations>

The English ULB Translation Notes is based on the unfoldingWord translationNotes, under CC BY-SA 4.0. The original unfoldingWord work is available at <https://unfoldingword.bible/utn>.

The ULB Notes is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

To view a copy of the CC BY-SA 4.0 license visit <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Below is a human-readable summary of (and not a substitute for) the license.

You are free to:

- Share — copy and redistribute the material in any medium or format.
- Adapt — remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially.

The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms.

Under the following conditions:

- Attribution — You must attribute the work as follows: "Original work available at <https://BibleInEveryLanguage.org>." Attribution statements in derivative works should not in any way suggest that we endorse you or your use of this work.
- ShareAlike — If you remix, transform, or build upon the material, you must distribute your contributions under the same license as the original.
- No additional restrictions — You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

Notices:

You do not have to comply with the license for elements of the material in the public domain or where your use is permitted by an applicable exception or limitation.

No warranties are given. The license may not give you all of the permissions necessary for your intended use. For example, other rights such as publicity, privacy, or moral rights may limit how you use the material.

Ruth

Chapter 1

¹Bi bujiaba, mi koma den tieni u dogu nni. Ya joa n ñani Betelema Jude diema nni den fii leni o pua leni o bijaliediba ki ban kali Moabi dogu nni yogunu ba. ²Laa joa den yi Elimeleki, o pua mo den yi Naomi, o bijaliediba mo yendo den yi Makiloni o lielo mo Kijoni, bi den tie Yufilata buolu yaaba ki ye Betelema Jude diema nni. Ban den pundi, bi den kali Moabi dogu nni. ³Naomi calo Elimeleki den kpe ki ña o wani leni o bijaliediba. ⁴Bi den taa Moabi diema nni, yendo den yi Olipa o lielo mo Luta, bi den kali likani nani bina piiga. ⁵Makiloni leni Kilijono moko den kpe ki ña Naomi wani obebe. ⁶Lani, wani leni o biyuamu den ki ñani Moabi dogu nni, kelima wan den ye Moabi dogu nni ya yugunu, o den gbadi ke li Miali Diedo goandi o niba ki den puni ba mi jiema. ⁷O den ñani wan den ka naankani wani leni o biyuamu, ki taa u sanu ki baa guani Jude diema nni. ⁸Lanwani Naomi den yedi o biyuamu: Yi kuli n guani ki kuni yi danba po! L i Miali Diedo n ñanbi yipo nani yin den ñanbi npo maama! ⁹Li Miali Diedo n teni yikuli n baa bi jaba ki go pa yi mi yemanma yi ciaba diedi nni! O den gobini ba ki cabi ba. ¹⁰O biyuamu yeni den kpaani ki buudi, ki yedi o: Aa, ti baa yegi leni a ki gedi a buolu yaaba po. ¹¹Naomi den yedi ba: N bisiaba, lebidi mani ki guani. Be yaapo ke yi bua ki ñoadi nni? Naani n baa fidi ki go maa ya bila n baa tua yi ciaba? ¹²N bisiaba lebidi mani ki gedi? Kelima n poti ki pendi yua n go baa kuni joa. Baa n ya yedi: N pia mi suginma, baa dinla ñiagu n ya taani leni joa ki mali bonjala, ¹³naani li baa tuo yin guudi hali ban fandi? Naani lani yaapo baa yin yie ke yi kan kuni jatoaba? Kelima yi yaapo baa teni min ya ye leni li paboancianli, ke li Miali Diedo nu mo faligidi nni. ¹⁴Bi go den buudi boncianla, Olipa den gobini o yaana ki cabi o leni mi buama. Ama Luta wani den yie ke o kan ñuadi o. ¹⁵Naomi den yedi Luta: A polielo lebidi ki guani o buolu yaaba po leni o buli po, amo n lebidi ki guani nani o polielo n guani maama. ¹⁶Luta den goa ki yedi o: Han da tigrini nni ke min lebidi ki ña ña. Han baa gedi naani n baa gedi lipo, ñan baa ye naani n moko baa ye lankane, a nibuolu baa tua n nibuolu, a Tienu mo baa tua n moko ya Tienu. ¹⁷Han baa kpe naankani n moko baa kpe lankane, bi baa piini nni lankane. ¹⁸Naomi n den la ke o jagi ki baa yegi leni o, o den cedi kaa go yie opo. ¹⁹Bikuli den taani ki yegi hali ki ban puudi Betelema. Ban den koa Betelema dogu nni ya yogunu li den lidini u dogu yaaba kuli opo ke bi puoba tua: Naani li ko tie Naomo yo? ²⁰O den yedi ba: Yin da go yini nni Naomi, yin ya yi nni Mada kelima U paaciamu Daani gbieni nni leni li paboanli. ²¹N den ye mi yemanma nni min den caa ya yogunu, ama Li Miali Diedo guani nni leni nakuomu. Be yaapo yi go yi nni Naomo? Li Miali Diedo diidi nni leni mi yebiadima ki waai nni fala. ²²Maomi n den ñani Moabi diema nni ki kpeni maama n yeni wani leni o biyuaga Moabi diema yua. Bi den pundi Betelema u jetaagu cilima yogunu.

Chapter 2

¹Noami den pia ocalo nilo o den tie ya joa n pia upaalu leni mi piama ki taa buolu leni leni Elimeleki, ke bi yi o Boasa. ²Moabi buolu yua Luta den yedi: Noami n mia ha, cedi min gedi ki ban liegi ti siandi min baa ki nunmanga yua yaa kuanu nni, o den guani ki yedi o: Gedi n bisalo. ³Luta den gedi koayendu nni ki ban hua ki liegi yaaba n ce puoli. Li den sau ke wan ban kua ya kuanu nni tie Elimeleki kpiilo Boasa ya kuanu nne. ⁴Lan den yanwaamu Boasa den ñani Betelema ki cua, ki yedi bi jetaagiba: Li miali Diedo n yaa ye leni yi! Bi den guani ki yedi o: Li miali Diedo n seligi a. ⁵Boasa den buali bi jetaagiba diidikoa, ya pua n tiena ñani le yo? ⁶Bi jetaagiba diidikoa den guani ki yedi o: O tie moabi buolu pua yo yua n yegi leni Naomi ki ñani moabi diema nni ki cua. ⁷O bi mia tin pa usanu wan ya hua ki liegi ki taagi ya bonjena n baali bi jetaagiba puoli po. Hali tasoangu ke o cua ki liegi waa cedi, kali wan bi kali ki fuod waamnu bebe. ⁸Boasa den yedi : Luta cengi , n bisalo han da go gedi koato ki baa liegi, han da foagidi nekanba sedi leni ya puoba n tuuni n po. ⁹Han ya hua bi puoli u kuanu nni, n waani n tuonsoanba ban sii ha, ñuñuulu ya cuo ha, han gedi ki ño bi tuonsoanba n luuni yaa ñima. ¹⁰Luta den labini ki kpiagi o, ki yedi: Be n teni ke n baa a kani ya nunmanga n tiene mini yua n tie caano? ¹¹Boasa den guani ki yedi o: Bi togidini hali a calo n kpe han tieni a yaana po yaala kuli, leni han ñani a baa leni anaa leni a diema nni maama, ki baa gedi nibuollamu po han kaa kpa bani yu. ¹²Li miali Diedo n pa ha, han tieni yaala, han baa ha panpaani kuli li miali Diedo kani, wani Isalele n ba Tienu han cua ki wuoni yua yaa faabima nni. ¹³O den yedi: Oh min a kani ki nunmanga kelima a baagi n pali, mini apotuado ki sua ke n naa taa leni ya puoba n tuuni a po mo. ¹⁴Mi jiema yogunu Boasa den yedi: Luta: Naginne, ki je. han yen tuuni ha dupen mi kpinñima nni ki yaa hmani. Luta den kali bi tuonsoanba kani, bi den teni mi jiema, o den dini ki guo ki kubi yaala n sieni. ¹⁶Lani o den fii baa liegi, Boasa den teni o tuonsoanba li ñoabonli ki yedi: Yin cedi waa liegi abonbaba siiga yin da paagi o yama. ¹⁵Yin yaa ñandi o po a bonbaba nni, ti siantiandi ke o taani yin da jaligi o. ¹⁷O den liegi u kuanu nni kiya caa hali ku yenjuagu, o den pua wan den liegi yaala ki sua ke li bua ki pundi baa buogu. ¹⁸O den tugi ki kuni, o yaana den laa wan liegi ki baa yaala. O den ñani wan bi dini ki sieni yaa jiema moko ki teni o. ¹⁹O yaana den buali o, a ban liegi le dinli? A ban soani le yo? U Tienu n seligi yua n hanbi a po yeni! Luta den waani o yaana wan ban soani yua yaa deni li daali ki yedi o: O yi Boasa yo. ²⁰Noami den yedi o biyuaga : Li miali Diedo yua n doagidi o nihigbadima yaaba n fo po, nani wan den doagidima yaaba n kpe po maama n seligi o. O joa yeni tie ti nilo yo, Naomi go den yedi o, o tie yaaba n pia u sanu ki kubiti siiga nni yendo. ²¹Luta moabi yua go den yedi o: O bi yedi nni han yaa ye leni n tuonsoanba hali ban ban taani ki gbeni n jetaagu. ²²Noami den yedi o biyuaga Luta: Li hani n bisalo, han yaa yegi leni o tuonsoanba han da go gedi koato po. ²³Oden sedi leni Boasa tuonsoanba ki baa liegi lankani hali ujetaagu n baangbeni, o den ye o yaana kani.

Chapter 3

¹Naomi, oyaana, den yedi o: N bisalo, n bua ki lingi apo u kaanu ke a yema n yamani. ²Naani n̄an den yen caa ki n̄ua boasa, yua ya tuonsoanba kiliegi yeni ki tie ti kpiilo kaa? Diidi dinla ñiagu o baalendi okpaangu³Wali ki tieni tulale, ki yie a tiadi yaadi n n̄ani ki cie, ki gedi u jalu po. n̄an da tuo Boasa n bandi ke a ye li kani, hali wan ban je ki go ño ki gbeni. ⁴O ya gedi ki ba duani ya yogunu n̄an kpaagi ki bandi wan duani naani. n̄an gedi ki n̄oagidi o taana, ki duani. O ba waani a n̄an ba tieni yaala.⁵ Luta den goa ki yedi: N ba tieni n̄an yedi yaala kuli.⁶O den gedi u jalu po ki tieni o yaana n den yedi o yaala kuli. ⁷Boasa den dini ki go ñuni ke o pali den mangi o den gedi ki duani (okpaandi) bonkogiyenli kani. Luta den tieni dindini ki gedi ki n̄oagidi otaana kani ki duani.⁸Ku yagisiigu Boasa den jie ki fundi ki tibini ki diidi ki laa ke pua o taana kani.⁹ O den yedi: a tie n̄moyo? o den yedi n tie Luta, a tuonsoanlo; tandi a fiabu ki n̄oagini mini a tuonsoanlo kelima apia li sanu.¹⁰Boasa den yedi: Li miali Diedo n seligi a n bisalo! n̄an cua n kani ki naa lingi jawaaba, yaaba n luo bi yaaba n pia yeni, li doagidi a buama ki cie n̄an den kpa tieni yaala kuli.¹¹ Moala n̄an da go jie liba kuli n bisalo : n ba tieni a po n̄an ba yedi yaala kuli kelima u dogu yaaba kuli bani ke a tie pomoano¹²Li tie moamoane ke n pia u sanu ki kubi yi ama li pia toa yua n pia u sanu ki cie nni.¹³ n̄an duani ne hali lan faa. Saala o ya sua ke o bua ki taa n̄a ki kubi n̄a nani lan bili ke o pia u sanu ki taja maama, wan taa n̄a, o yaabua mo, hali u tienu po mini wani n ba taa n̄a ki kubi a. Duani hali lan faa.¹⁴O den dua o taana kani hali lan ban yendi. O den fii hali ke li daa yendi Boasa ki den bua ban bandi ke pua duani u jalu nni.¹⁵ O den pugini ki yedi Luta: tandi n̄an n̄uagi ya kpalibu ki mubini bu ban̄anla. o den tandi o kpalibu ke o biigi (ku kpaangu) nani baa buodi luoba. ki tuni o, li yaa puoli o dengua ki gedi u dogu po.¹⁶Luta den guani o yaana Maomi kani ke o yedi: Naani fini n bisalo lige? Lane Luta den togidi o Boasa n den tieni o po yaala kuli.¹⁷ O go den pugini ki yedi: o puni nni o kpaandi babuodi luoba ki yedi nni, a kan guani a yaana po nukuomu. ¹⁸Lanwani Naomi den yedi; Duani a yama, n bisalo hali n̄an ba bandi laa bonla kuli nba juodi maama, kelima Boasa kan pa o yuli fuodima dinla kaa gbeni laa bonla.

Chapter 4

¹Boasa den gedi ki ban kali u dogu buliñoabu kani, mi maama n kadi naani. Naomi calo Elimeleki kpiilo, Boasa n den maadi yua ya maama den tagini ki baa pendi likani. Boasa den yedi o: "Fini nmenjme, cua ki kali ne." O den cua ki kali. ²Boasa den ta niba piiga u dogu nikpela siiga. O den yedi kali mani nekanba. Bi den kali. ³Lani o den yedi Elimeleki kpiilo yeni: "Noami ñani Moabi diema ki goa ki kpeni. O kuadi ti kpiilo Elimeleki kuanu. ⁴N sua ke li pundi min waani a ki go yedi a ñan daa u u dogu yaaba leni ti nikpela nintuali. A ya bua ki da u, ñan daa u. A yaa bua mo ñan waani nni min bandi, kelima oba kuli naa pia sanu ki cie ña laa maama po. A ya puoli mini n go pia u sanu. O joa yeni den goa ki yedi: "n baa daa u." ⁵Boasa den yedi a ya daa Naomi kani u kuanu ya daali a go baa taa Luta yua n tie Moabi yua ke o calo yua kpe yeni diegu nda boli. ⁶O joa yeni den goa ki yeni: N kan fidi ki da u kelima n jie n piama po. N puni a u sanu han daa, kelima mini wani kan fidi. ⁷n yogunu Isalele diema nni nilo ya da bonla bi ki lebidi, yendo yen pidi o cacaagu ki teni o lielo lan doagidi ke ki dunga cuo. Li den tie seedi Isalele diema nni. ⁸Yua n den pia u sanu den yedi Boasa: "ñan da u, o den pidi o cacaagu ki teni Boasa. ⁹Lanwani Boasa den yedi a nikpela leni u dogu yaaba kuli: "Yi tie seedinba dinla ke n daa Naomi kani Elimeleki leni kilijoni leni Makiloni n den die yaala kuli. ¹⁰Ki go taa Makiloni kpepuoli Luta, yua n tie Moabi yua, ki baa baa o calo po u buolu. Yeni o kpiemo faali baa sedi o buolu nni, o yeli kan bodi o kpiiba siiga leni o dogu nni. Yi tie seedinba lipo dinla." ¹¹Yaaba n den ye u dogu buliñoabu kani leni anikpela kuli den yedi: "Ti tie a seedinba, Li Miali Diedo n teni ke ya pua n baa kua a diegu nni yeni n ya tie nani Lasela leni Lea yeni, bani ya poliediba n mali Isalele yaaba buolu yeni. A ya paalu n doagidi doagidi Yufilata buolu yaaba siiga, a yeli n kpedi Betelema nni. ¹²Li Miali Diedo n teni o pua yeni n maa apo a bila boncianla, ke a diegu n nandi leni pelitisa yaagu, Tamala n den mali yua Juda po. ¹³Boasa den taa Luta ke o tua o pua. Wan den kua o kani, Li Miali Diedo den teni ke Luta taa ku tugu ki mali bonjaga. ¹⁴Bi puoba den yedi Naomi: "Li Miali Diedo n baa ti kpiagidi, wani yua teni ke ñaa luo buolu dinla. ¹⁵Laa biga yeli baa kpedi Isalele yaaba siiga. Laa biga baa goa ki kaani a jigi ki kubi ña a nikpedi nni, kelima a biyuaga n mali o. Wani a biyuaga yeni, o cie apo ba bonjalalele." ¹⁶Noami den ga ki biga yeni ki ñmabi ga, ki tua ki biyualo. ¹⁷O yieninlieba yaaba n tie puoba den yedi: "Noami baa bonjaga." Bi den yini o Obedi. Wani n mali Isayi, Esayi mo mali Dafidi, ¹⁸Peletisa yaaba yela n tie ne: Peletisa den mali Hetisiloni, ¹⁹Hetisiloni mo den mali Lami, Lami n maa Aminadabi, ²⁰Aminadabi mo n maa Nasoni, Nasoni n maa Salima, ²¹Salima n maa Boasa, Boasa n maa Obedi. ²²Obedi mo n maa Isayi, Isayi n maa Dafidi.

Ezra

Chapter 1

¹Pelisa diema bado silusa bali binkpiali binli U tienu den jagi ke o ba tieni wan den teni teni ke o sawalipualo Jelemei yedi yaala. Li miali Diedo den fundi Pelisa diema bado Silusa yantiali ,ke o ñani li ñoabonli ki go diani Li ki soani o diema kuli nni ki yedi: ²Pelisa diema bado Silusa yedi ya maama n tie ne: Li miali Diedo U tienu yua n die tanpoli, puni nni ñanduna diema kuli ke n diema. o puogi nni min maa o diegu Jelusalema dogu yu n ye Juda duema nni ³Yi siiga nni ñme tie O nilo? ke o tienu n yaa yeleni o, n fii ki gedi Jelusalema Juda diema nni ki ban maa Li miali Diedo diegu, Isalele tienu! wani bi tienu yua n ye Jelusalema. ⁴Li miali Diedo niba n ye naankani kuli, li kani yaaba n todi ba ki paba ñalinjifa, wula, tiatoadi, ti yandi, ki go pa yanbuama paabu U tienu diegu yaagu n ye Jelusalema po. ⁵Juda buolu yudanba leni Benjamina buolu yudanba ,leni bi kopadicianbaleni Lefi buolu yaaba siiga, U tienu n den fundi yaaba yaa yantiana kuli den fii ki gedi Jelusalema ki baan ma Li miali Diedo diegu. ⁶Ban den ye yaaba ya siiga kuli den puni ba ya tiadi n te ñlinjifa, leni wula leni tiatoadi yaadi n pia mayuli leni ti yandi kaa ta leni yanuama paadi. ⁷Nebukanesa n den fie ya tadimu U tienu diegu nni ki ñani mu Jelusalema ki gedi ki ban kuani mu o budueli nni yeni ,o bado Silusa den taa mu ki goa guani mu. ⁸Pelisa bado Silusa den teni ke midiema ñalimankubido Metiledati ñani mu o bulo dieli nni ki teni Juda diema badijaba Sesibati-Sadi. ⁹Mu coali den tie: wula taditi bondi piita, ñalinjifa taditi bondi tudili, mu jugimu piilie n bonmu yia, ¹⁰Wula tadikuamu bonmu piita, ya ñalinjifa tadiñoakaamu n ñani nani muliemu bonmu kobi naa n piiga, leni tiatoadi bondi tudili. ¹¹Ya tiadi n den tie wula leni ñalinjifa coali den tie tudamu n kobi naa. Sesibati-sadi leni o yonbilieba n den ña ti yonbidi ki ba kuni Jelusalema o den ta laa tiadi kuli ki guani Jelusalema.

Chapter 2

¹Babilona bado Nebukanesa n den cuo yaaba ti yonbidi ki gedini Babilona diema nni siiga boncianla den goa ki kuni Jelusalema leni Juda Diema nni. Yua kuli den kuni o denpo. ²Yaaba n den gobidi ba den tie Solobabeli, Josue, Nehemie, Selaja, Malidoke, Bilisani, Misipali, Bigifayi, Lehumi leni Baana. Isalele yaaba buoli leni bi coali nne: ³Peleyosi buolu yaaba den tie tudalie n kobiga n piilele n jaba lie (2172). ⁴Sefatia buolu yaaba: Kobita n piilele n jaba lie. ⁵Alaki buolu yaaba: kobilele n piilele n jaba muu. ⁶Pasati-Moabi buolu yaaba, bani Josue leni Joabi yaa bila: Tudalie n kobinii n piiga n jaba lie. ⁷Elami buolu yaaba: tudili n kobilie n piimu n jaba naa (1254). ⁸Satu buolu yaaba: kobiyyia n piinaa n jaba muu. ⁹Sakayi buolu yaaba: kobilele jaba piiluoba. ¹⁰Bani buolu yaaba: kobiluoba n piina jaba lie. ¹¹Bebayi buolu yaaba: kobiluoba n piilie n jaba taa. ¹²Asigadi buolu yaaba: tudili n kobilie n piilie n jaba lie (1222). ¹³Adonikami buolu yaaba: kobiluoba n piiluoba n jaba luoba. ¹⁴Begifaji buolu yaaba: tudalie n piimuu n jaba luoba (2056). ¹⁵Adini buolu yaaba: kobiluoba n piimuu n jaba naa. ¹⁶Esekiasi buolu yaaba: piiyyia n jaba nii. ¹⁷Betisayi buolu yaaba: kobitaa n piilie n jaba taa. ¹⁸Joda buolu yaaba: kobiga n piiga n jaba lie. ¹⁹Hasumi buolu yaaba: kobilie n piilie n jaba taa. ²⁰Gibali buolu yaaba: piiyyia n jaba muu. ²¹Betelema dogu yaaba: kobiga n piilie n jaba taa. ²²Netota dogu yaaba: piimuu n jaba luoba. ²³Anatoti dogu yaaba: kobiga n piilie n jaba nii. ²⁴Asimafeti dogu yaaba piinaa n jaba lie. ²⁵Kilijati-Alima leni kefila leni beeloti dogu yaaba: kobilele n piinaa n jaba taa. ²⁶Lama leni Geba dogu yaaba: Kobiluoba n piilie n jayendo. ²⁷Mikimasi dogu yaaba: kobiga n piilie n jaba lie. ²⁸Betela leni Ayi dogi yaaba: Kobilie n piilie n jaba taa. ²⁹Nebo dogu yaaba: piimuu n jaba lie. ³⁰Magabisi dogu yaaba: kobiga n piimuu n jaba luoba. ³¹Elami toa buolu yaaba: tudili n kobilie n piimuu n jaba naa (1254). ³²Halimi buolu yaaba: kolbitaa n jaba piilie. ³³Lodi leni Hadidi dogi leni Ono yaaba: kobilee n piilie n jaba muu. ³⁴Jeliko dogu yaaba: kobitaa n piinaa n jaba muu. ³⁵Sena dogu yaaba: tudataa n kobiluoba n jaba piitaa (3630). ³⁶Bi kopadicianba den tie Jedayeja buolu yaaba, bani Josue yaa bila: kobiyyia n piilele n jaba taa. ³⁷Imeli buolu yaaba: tudili n piimuu n jaba lie (1052). ³⁸Pasuli buolu yaaba: tudili n kobilie n piinaa n jaba lele (1247). ³⁹Halimi buolu yaaba: tudili n piiga n jaba lele (1017). ⁴⁰Lefi yaaba den tie Josue leni Kadimieli buolu yaaba, bani Hodafia yaa bila: piilele n jaba naa. ⁴¹U Tienu diegu yanyanba den tie Asafi buolu yaaba: kobiga n piilie n jaba nii. ⁴²A buliñoaguuda den tie Salumi buolu yaaba, Ateli buolu yaaba, Talimona buolu yaaba, Akubi buolu yaaba, Hatita buolu yaaba leni Sobayi buolu yaaba. Bi kuli den taani ki tie kobiga n piitaa n niba yia. ⁴³U Tienu diegu naacenba den tie Tisisa buolu yaaba, Hasufa buolu yaaba leni Tabaoti buolu yaaba, ⁴⁴Kelosi buolu yaaba, Siaha buolu yaala, Pasoni buolu yaaba, ⁴⁵Lebena buolu yaaba, Hagabi buolu yaaba, Akubi buolu yaaba, ⁴⁶Hagabi buolu yaaba, Samilayi buolu yaaba, Hamani buolu yaaba, ⁴⁷Gideli buolu yaaba, Gahali buoli yaaba, Leyaja buolu yaaba, ⁴⁸Letisimi buolu yaaba, Nekoda buolu yaaba, Gasami buolu yaaba, ⁴⁹Usa buolu yaaba, Peseyaki buolu yaaba, Besayi buolu yaaba, ⁵⁰Asina buolu, Mehunimi buolu yaaba, Nefusimi buolu yaaba, ⁵¹Bakibuki buolu yaaba, Hakufa buolu yaaba, Haluli buolu yaaba, ⁵²Batisiluti buolu yaaba, Mehida buolu yaaba, Halisa buolu yaaba, Batisiluti buolu yaaba, Halisa buolu yaaba, ⁵³Balikosi buolu yaaba, Sisela buolu yaaba, Tamaki buolu yaaba, ⁵⁴Netisiaki buolu yaaba leni Hatifa buolu yaaba. ⁵⁵Salimono naacenba puoliñuani den tie Sotayi buolu yaala, Sofeleti buolu yaaba, Peluda buolu yaaba, ⁵⁶Jaala buolu yaaba, Dalikoni buolu yaaba, Gideli buolu yaaba, ⁵⁷Sefatia buolu yaaba, Hatili buolu yaaba, Pokeleti-Hatisebayimi buolu yaaba leni Ami buolu yaaba. ⁵⁸U Tienu diegu naacenba leni Salimono naacenba puoliñuani kuli den taani ki tie kobitaa n piiyyia n jaba lie. ⁵⁹Yaaba n den ñani Teli-Melaki leni Leni Teli-Halisa leni Kulebi-Adani ki kuni ki naa fidi ki doagidi ban tie ya cuuna yaaba ki doagidi ke bi tie Isalele buolu yaaba n tie ne: ⁶⁰Delaya buolu yaaba, Tobija buolu yaaba leni Nekoda buolu yaaba. Bi kuli den tie kobiluoba n piimu n jaba lie. ⁶¹Bi kopadicianba siiga moko den pia yaaba n ki fidi ki doagidi ban tie ya cuuna yaaba. Li den tie Habaja buolu yaaba, Hakotisi buolu yaaba, Balisilayi buolu yaaba. Wani Basilayi yeni den yi yeni kelima o den taa Galaadi yua Balisidayi bisiaba siiga yendo. ⁶²Bi den lingi a coada tila nni, baa laa bi yaajanba yela. Bi den ñani ba li padili tuonli nni. ⁶³Gufeneeli den yedi ke ban da je ya jiema n gagidi boncianla hali kopadiciamoba n diidi bipo Ulima leni Tumima ki le wan baa jagi maama. ⁶⁴Isalele yaaba, yaaba n den ñani ti yonbidi nni kuli den tie piinaa n tudalie n kobitaa n niba piiluoba (42360). ⁶⁵Kaa taani bi naacenba leni bi potuada yaaba n den tie tudalele kobitaa n piitaa n niba lele. Bi yanyanba mo den tie kobilie, bi jaba leni bi puoba. ⁶⁶Bi den pia i taami kobilele n piita n bonbiluoba, i buomi kobilie n piinaa n bonbi muu, ⁶⁷ti yuoyuodi kobinaa n piitaa n bonbi muu leni i ñunbi tudaluoba n kobilele bonba piilie (6720). ⁶⁸Ban den pundi Jelusalema U Tienu diegu n ye ya dogu nni, bi diedantianba den puni U Tienu diegu po bi yama po bu paapu ke ban goa ki maa gu kun den kpa ye naani. ⁶⁹Bi den puni ban fidi yaa banlu ku diegu yeni tuonli po. Ban den puni yaala den taani ki tie wula bontana piiluoba n tudiyenli (61000), ñanjilifa kilo tudalie n kobinii (2800) Leni a kopadicianliada bona kobiga. ⁷⁰Bi kopadicianba, Lefi buolu yaaba leni ku niligu siiga toaba leni bi yanyanba leni a buliñoaguuda, leni U Tienu diegu naacenba den kakali ban boagidiba ya dogi nni. Isalele yaaba, yaaba n cien den kakali bi dandogi nni.

Chapter 3

¹Cilele nmaalo n den sedi, Isalele yaaba den ye bi dogi nni. Lanwani bi kuli den taani yenma ki gedi Jelusalema.² Yehoyadaka bijua Josue leni o kpiiba bi kopadicianba leni Salitidli bijua Solobabeli leni o kpiiba den fii ki maa Isalele yaaba Tienu padibinbinli, ki baa padi lipo a padijuukaana nani Li Miali Diedo nilo Musa balimaama n bili maama.³ Bi ddn maa li padibinbinli lin den kpa ye naankani baa ke bi den jie ya nilanba n den nani potogu ki cua ki kali mi diema nni, lani bi den padi Li Miali Diedo po a padijuukaana ku tasoangu leni ku yenjuagu kuli. ⁴Bi den tiedi a gbandiena jaanma nani li balimaama n bili maama, ki padi daali kuli padijuukaana nani lan bili ban padi ya pada bianu.⁵ Laa jaanma puoli bi den suagi ki padi daali kuli padijuukaana leni i nmapaani jaanma ya padijuukaana leni ya jaanma buoli kuli n gagidi Li Miali Diedo po leni yua kuli n den puuni Li Miali Diedo ya paabu o yanbuama po.⁶ Cilele nmaalo dankpiali daali, bi den cili ki padi Li Miali Diedo po a padijuukaana baa ke bi daa den cili Li Miali Diedo diegu maama. ⁷Bi den taa i ligi ki teni a takpieda leni a dakpieda, bi go den teni Sidoni yaaba leni Tili yaaba mi jiema leni li bonñokaala leni mi kpama ke ban ban pedi Libani Sedili tiidi ki kuani yi mi nima nni ke u ninfauu n taa yi ki cuani hali Jafa dogu nni. Likuli den tieni nani Pelisa bado Silusa n den puni ba u sanu maama.⁸ Ban den guani ki kpeni Jelusalema Li Miali Diedo diegu n ye naankani bi binlieli cilie nmaalo nni, Salitieli bijua Solobabeli leni Yehosadaka bijua Josue leni bi kpiiba yaaaba n sieni, bi kopadicianba leni Lefi buolu yaaba leni yaaba kuli n den nani ti yonbidi ki kpeni den fii ki cili li tuonli. Ki mia Lefi buolu yaaba yaaba n den pia bina piilie leni yaaba n cie yeni ke ban ya gobidi Li Miali Diedo diegu tuonli.⁹ Josue leni o bijaba leni o kpiibaa Juda buolu yaaba Kalimieli leni o bijaba, Juda bijaba, leni Hanadadi leni o bijaba kuli den taani ki baa gobidi Li Miali Diedo diegu tuonsoanba.¹⁰ Bi tuonsoanba n den cili Li Miali Diedo diegu tanpuuli ya yogunu, bi yudanba den teni ke bi kopadicianba nagini ki la bi kopaditiadi ki kubi kakacinba ke Lefi buolu yaaba Asafi leni o bijaba mo den nagini ki kubi mu lonmu ki baa ya yiini ki pagi Li Miali Diedo nani Dafidi n den bili maama. ¹¹Bi den yiini ki kpiagidi Li Miali Diedo ki go pagi o ki tua: Kelima o nani, kelima o ninigbadima baae hali ya yogunu kuli. Bi niba kuli mo den kpaani leni li pamanli ki kpiagidi Li Miali Diedo, kelima bi den cili Li Miali Diedo diegu tanpuuli.¹² Ama bi kopadicianba, Lefi buolu yaaba leni bi diedanba siiga, bi tianba yaaba n den tie nikpela ki laa ku diekpagu den buudi boncianla ban den cili ku diegu maama ya yogunu ke bi nua. Nitoaba boncianla mo den kpaani li pamanli kpaani,¹³ hali maama ke bi kan den fidi ki gagidi li pamanli kpaani leni a bubula kelima bi niba den ya kpaani n yaba hali ke yaaba n ye foagima gba.

Chapter 4

¹Judu leni Benjamina buolu yaaba yi balinba n den gbadi ke ya jufinba n ñani ti yonbidi ki kpeni maa Li miali Diedo Isalele yaaba Tienu diegu. ²Bi den cua Solobabeli leni bi diedanba kan ki yedi: Ti baa taani leni yi ki maa U Tienu diegu kelima tinba leni yinba kuli jaandi Tienyendu. Ti padi opo apada hali Asili bado Esali halidani yo gunu wani yua n den cuo ki cuani ti ne. ³Ama Solobabeli, Josue leni Isalele yaaba diedanba den guani ki yedi ba: Tinba leni yinba kan taani ki maa ti Tienu diegu, tinba bebe baa maa li miali Diedo Isalele yaaba Tienu diegu. Nani pelisa diema bado Silusa n den yedi ti maama. ⁴Lani mi diema yaaba den wudi jufinba gbanu ki jieni ba ban da maa U Tienu diegu. ⁵Bi den pani bi niba yi ligi ke ban pani bi tuonli hali Pelisa diema bado Selusa bali yogunu ki ya caa hali Pelisa bado Daliyusa bali yogunu. ⁶O bado Asuelusa bali cilima, jufinba yibalinba den diani li tili ki kuli Juda yaaba leni Jelusalema yaaba. ⁷Pelisa bado Alitakiselisesi yogunu, Biselami, Metiledati, Tabeeli leni bi lieba moko den diani li tili ki soani obado kani. ⁸Bi den diani li tili yeni leni Alama ya diani ki soagini leni Alama mabuolu nni. ⁹Tinba gufeneeli, Lehumu leni o tidianlo Simisayi leni ti lieba Dini yaaba, Tadipeli yaaba, Afadasi yaaba, Eleki yaaba Babilama yaaba, Suse yaaba, Deha yaaba, Elami yaaba, ¹⁰bani oniciamo leni upaalu daano osinapadi n cuo ki gedini ki ban kaani yaaba Samali dogu nni leni tinbuontoana yaaba n ye ukpenu nintuali n diani. ¹¹Ban den diani ki soani ya tili: O bado Alitakiselisesi, tinba a naacenba yaaba n ye ukpenu nintuali n diani apo. ¹²O bado, hani ya bani ke ya jufinba n ñani akani ki guani ki cua ti siiga Jelusalema nne leni ya yantiali tie ke ban guani ki maa mi yiema diema leni mi biadima dogu. Bi hanbi li tanpuuli ki guani ki maa ibilini ¹³Han yaabani ke bi ya guani ki maa unaa dogu ki go ki go guani ki maa ibilini u niba kan go ya pa bacanli, bi lubili bi isani tagima tagima ligi. Yeni mo bi ba cuani obado halimano tungbali. ¹⁴Li tie lani yaapo ke ti mo, tin di obado diegu nni yeni ti sua ke laa hani ban fali obado, lani teni ke ti diani ki waani a, ¹⁵han teni ban lingi yaajanba tila, a ti tiandikaana nni, a baa sua ke laa dogu tie mi yiema dogu, yogunu kuli uden biidi bi batieba leni gufeneelinba po. Hali yogu uniba fiindi mi yiema. Li tie lanyaaapo yo ke bi mumudi laa dogu. ¹⁶Ti bua ki waani a, ke u dogu ne ya guani ki maa, ke ubilinu mo maa, a kan go yaa die jufinba diema nintuali. ¹⁷O bado n soani yaa maguankaama Lehumu leni o ti dianlo simesayi leni yi lieba yaaba n kaa Samali dogu nni leni tinbuotoana yaa n ye ukpenu nintuali po n fuondi yi. ¹⁸Yin soani tipo yaa tili yeni, bi cogili n nintuali cain. ¹⁹N teni ke bi lingi ki laa ki sua ke li tie moamoane, ke hali yogu laa dogu niba fiindi bi batieba po mi yiema leni mi janjanma. ²⁰Bi batieba den tieni laa dogu nni ki diedi yaa diema ye yufilata diema nintuali kuli ke bi paba li bancanli leni li lubili leni isani tagima ligi. ²¹Lanyaapo teni mani ban sieni laa niba tuona, ke laa dogu n da guani ki maa n yaa puni usanu. ²²Yin da cuo laa bonla leni gbefema ke lan da ti biidi bi batieba po ki pugini. ²³Ban li cogi obado Alitakiselisesi n diani ya tili Lehumu leni o tidianlo simesayi leni bi lieba po yaa yogunu, bi den jaligi ki gedi Jelusalema, Jufinba kani ki teni ke bi sieni li tuonli paalu. ²⁴Lanwani U Tienu diegu maama tuona den sedi Jelusalema. Li tuonli den sedi ki ya caa hali Pelisa bado Daliyusa bali binlieli binli.

Chapter 5

¹Bi sawali puaba Aje leni Sakali , Ido bijua den pua sawali jufinba yaaba n den ye juda leni Jelusalema diema yaaba po ,ki waani ba Isalelenba yaaba Tienu n yedi yaala. ²Lan wani Solobabeli Seliyatieli bijua leni Josue , Jotisadaka bijua , den fii ki cili o Tienu dieli maama Jelusalema diema nni. bi sawalipuaba moko den ye bi siiga ki todiba.³Laa yogunu Tatinayi yua n den tie yufilata kpenu nintuali Gufeneeli leni Setadi -bosinayi leni bi tuonsoanlieba kuli den taani ki cua bi kani, ki yedi ba: nme n puni u sanu yin goa ki maa yaa diegu n yene? ki go fiini ku bilinii ? ⁴Bi go den yediba: yaaba n maa yeni ? ⁵Ama Utienu den guu jufinba nikpela yaaba n den ye liiga . lanpo den teni ke li tuonli den suagi ki tuuni, hali ban ba suani ki waani Daliyusi kani ki le wan baa yedi yaala laa bonli po.⁶Yaa tili ke Tatinayi yua n den tie yufilata nintuali Gufeneeli leni o tuonsonlieba Afalisaki yaaba, yaaba n ye u kpenu nintuali n den diani yaa tili ki soani o bado Daliyusa kani.li n tie nne. ⁷Bi den diani ki togidi o , yaali n tie nne : ti fuonda o bado Daliyusa!⁸Ti bua o bado n bandi ke ti den gedi Utienu yua n yaaba diegu nni , Juda diema nni. ti sua ke bi maagu leni a tanciam, ki maandi ti daadi i bilini po. li tuonli mo jaligi bi nuu nni.⁹ Ti den buali bi yudanba, nme n puniba u sanu ban maa yaa diegu n yene, ki go fiini ku bilini? ¹⁰Ti go den bualiba bi yela? tin baa ki diani lan tie njan bandi bi yela ; ti den diani bani yaaba n ye liiga yaa yela.¹¹Bi den guani ki lebiditi li ne : Ti tie U Tienu yua n die tanpoli leni ki tinga yaa naacenba yo! ti gua ki maa yaa diegu ke Isalele batieba siiga yendo n den maa yaagu ke li pundi moala bina leni a yaa.¹²Ama ti yajaanba den biidi Utienu yua n die tanpoli pali, ke li po teni ke o taaba ki teni Babilona bado, Nebukanesa, Kalide yua , nuu nni, ke o den mudi mudi laa diegu, ki cuo bi niba ki gedini ti yonbidi Babilona po.¹³ Die, yaa binli ke Silusa den diedi Babilona, o den niani li njoabonli ke ban gua ki maa Utienu diegu.¹⁴O bado Silusa den teni ke bi goa niani Wula leni njanjilifa tadimu yua, ke o bado Nebikanesa den fie ki niani O Tienu diegu nni Jelusalema dogu nni, ki den gedini ki ban bili Babilona bulo diegu nni. o den teni ke bi taamu ki teni ban yi yua Sesibatisadi, wan yua ke o den dini o wan tua Gufeneeli.¹⁵O den yedi: taa mutadi nne ke gedi ki ban bili Utienu diegu nni jelusalema, ke Utienu mo, ban gua maagu kun den cicili ye naani.¹⁶Sesibatisadi wani o yaaba den cua Jelusalema ki den bili Utienu diegu tanpuuli. ki cili laa yogunu ki pundi moala bi baa maa gu, ama bi daa gbeni.¹⁷Moala li ya tie ke li dagidi o bado po, tin teni ban lingi yaa tila n maadi Babilona batieba maama nni ki le hali yaa tie moamoane ke o bado Silusa den teni li njoabonli ke ban gua maa Utienu diegu yaagu n den ye Jelusalema dogu nni.li yaa puoli ti go miadi ke o bado n wani ti wan laa maama laa bonla po.

Chapter 6

¹Lanwani o bado Daliyusa den ñani li ñoabonli ke ban lingi a tikpela n den bili ya ñalimani diegu nni Babilona po.

²Lanwani bi den la Medi dociamu Akimeta nni li tigbabikaali yaali ya mztidikaama n tie ne:³O bado Silusa bali binkpiali binli, o den ñani li ñoabonli U Tienu diegu maama Jelusalema nni po. Ke ban maa U Tienu diegu kun ya tie ban baa padi a pada naankani, ku tanpuuna n ya pia u gbamanu, ku kpedimu baa tie nukpanduna piiluoba, ku piamu mo baa tie nukpanduna piiluoba. ⁴Bi ya ñuani a tana ñuani taa, ban ñuani ti dapandi mo ñuanियन्दु. Bi baa ñandi o bado ligikpagu nne ki pa bi tuonsoanba.⁵ Yaala n pugida, U Tienu diegu tiadi, wula tiadi leni ñalinjufa tiadi o bado n den taa yaadi Jelusalema ki cuani ti Babilona nni ke ban taa tikuli ki guani ti tikaani tin den kpa ye U Tienu diegu nni naankani.⁶Moala fini Tatinayi yua n tie Yufilata kpenu kandima nuntuali po gufenelo leni Satadi-Bosinayi leni yinba bi paatieba Alifasaki yaaba yaaba n ye Yufilata diema nuntuali kuli, yikuli n fuadi mani ki cedi ba.⁷ Cedi mani ban suagi U Tienu diegu ne tuonli. Jufinba, gufeneelinba leni Jufinba yudanba n goa ki maa U Tienu diegi kun den kpa ye naankani.⁸N bili yipo ya ñoabonli n tiene yaaali n tie yin baa tieni yaala ki todi Jufinba yudanba ban goa ki maa U Tienu dienu: Yin ñani mani ban kpendinni ya ligi o bado po ki teni ba yaala n baa dagidi ke li tuonli n da sedi.⁹ Yin ya tendi ba yaala kuli n tie tiladi tanpoli Tienu padijuukaana po. A naatonbila, a petona leni a pebila kuli leni ñalikami leni mi yaama leni duven leni mi kpama, yi baa teni lankuli Jelusalema kopadicianba daali ki cua daali ke liba kuli n da poadi.¹⁰ Lan baa ga maama ban ya padi tonpoli Tienu po ya pada n pia u nuulimanu ki go ya jaandi ki miadi U Tienu o bado leni o bila yema po.

¹¹Diidi min bili ya ñoabonli yua n yie laa maama kuli po: Ban fidi o diegu ki ñani ku dafoagididigu ki caani gu ki joani o kupo, ki mudi o diegu kun tua diegbengu.¹² U Tienu yua n gandi u naa kaanu ki teni ke o kpiagidi baa ye likani n bolini ya bado n baa fii ki yie mi naa balimaama ki biigi ke o baa bolini U Tienu diegu yaagu n ye Jelusalema ne. Mini Daliyusa, n bili ya ñoabonli n tie ne ke yin ya tiendi lin yedi yaalacain.¹³Tatinayi yua n den tie Jufilata kpenu kandima gufeneelo leni Satadi- bosinayi leni bi tuonsoanlieli den tieni o bado n bili yaa ñoabonli capcap.¹⁴ Lani Jufinba yudanba den suagi liiga ki maa U Tienu diegu. Bi sawalipuaba Aje leni Ido bijua Sakali den tundi ba ki paagidi bi pala ke li tuonli den cuoni bonanla ki ban gbeni nani Isalelenba Tienu ñoabonli n bili maama leni Pelisa diema badiciamo Silusa Daliyusa leni Alitakiselisesi kuli ya ñoabona n den bili maama.¹⁵ Bi den maa ki gbeni U Tienu diegu ban yi ya ñmaalo Adadi dantaali daali o bado Daliyusa balibinluobili.¹⁶Isalele yaaba, bi kopadicianba, Lefi buolu yaaba leni ya niba n sieni ki den ñani ti yonbidi ki kpeni kuli den ye leni li pamanli ki jaandi U Tienu diegu luodima jaanma.¹⁷ Bi den padi U Tienu diegu luodima yeni po a pada, naatona kobiga,petona kobilie, pebila kobina, Isalelenba tuonbiadi sugili po, bi den padi piiga n pudibuana lie nani Isalele yaaba buolu coali n da maama.¹⁸ Bi go den bogini ki kaani bi kopadicianba caga caga ki boagidi Lefi buolu yaaba ki ñoadi leni bi tuonbuoli n bili maama U Tienu po Jelusalema nni nani Musa balimaama tila n bili maama.

¹⁹Yaaba n den ñani ti yonbidi ki kpeni den jaani paka jaanma ciyendo ñmaalo piiga n dannaali. ²⁰Bi kopadicianba leni Lefi buolu yaaba den gagidi ki ñanbi biyula U Tienu po, bikuli den gagidi ki ñanbi. Bi den kodi paka jaanma pebiga yaaba n den ñani ti yonbidi ki kpeni po leni bi kpiiba bi kopadicianba po leni biyula po kuli.²¹Isalele yaaba yaaba n den ñani ti yonbidi ki kpeni den taani ki dini paka jaanjiema. Leni yaaba kuli n den paadi leni bi tuonjoagindi ki taani leni Isalele yaaba ki lingi U Tienu Li Miali Diedo leni payenli.²² Bi den jaani ya dupen n ki pia daliali jaanma hali dana lele, kelima U Tienu den mangi bi pala leni wan kuani Sili yaaba bado yama nni ke o todi bani Isalele yaaba Tienu diegu maama po.

Chapter 7

¹Laa bonla kuli n den pendi Pelisa bado Alitakiselisesi bali yogunu, Esidilasi yeni den tie Selaja bijua Ajalia bijua n̄ilikija biga, ²Salume bijua, Tisadoke bijua, Asitu bijua, ³Amaliya bijua, Asalia bijua, Madayoti, ⁴Sadakin̄ia bijua, Usii bijua, buki bijua, ⁵Buki n maa Abisua, Abusua n maa Finesi, Finesi n maa Eleasala, Eleasala n maa Alono, o kopadiciamo. ⁶Laa Esidilasi n den ñani Babilona, ki goa ki kpeni Jelusalema. o den tie li balimaama bangika ki bani Li miali Diedo Isalele yaaba Tienu n den teni Musa ya balimaama hali bonanla. o bado den teni o wan mia o yaala kuli kelima Li miali Diedo o tienu den ye leni o ki n̄anbidi o po. ⁷O bado Alitakiselisesi bali binleleeli binli Isalele yaaba siiga boncianla, leni bikopadicianba, leni Lefi buolu yaaba, leni bi yanyanba, leni a buliñoaguuda leni U tienu diegu naacenba bi tianba den yegi leni Esidilasi ki kpeni Jelusalema. ⁸Esidilasi den pundi Jelusalema o bado binleleeli binli cimuulo. ⁹O den fii Babilona o n̄makpialo dankpiali daali kelima U tienu den ye leni o ki kubi o. ¹⁰kelima Esidilasi den kuani o pali nni ki bangi Utienu balimaama ki go kubima ki tieni manyedi yaala, ki go bangi Isalele yaaba U tienu balimaama leni o ñoabonbilikaana kuli. ¹¹O bado Alitakiselisesi den diani li tili ki teni Esidilasi yua n den tie o kopadiciamo leni li balimaama bangika ki go dangi Li miali Diedo n den bili ya balimaama leni ya ñoabonbilikaana Isalele yaaba po. li tili yeni maama n den tie mine. ¹²Alitakiselisi bi badiba bado n diani fini Esidilasi po ya tili n tie ne, fini yua tie o kopadiciamo leni li balimaama bangika ki bani bonanla U tienu yua n die tanpoli balimaama... ¹³N ñani li ñoabonli ki yedi ke Isalele leni bikopadicianba leni Lefi buolu yaaba yaaba n ye n diema nni kuli ki bua ki fii ki yegi leni a ki gedi Jelusalema kuli, ban cedi ban gedi. ¹⁴Mini o bado leni n tundikalelediba n soani a n̄an ban goandi Juda diema leni Jelusalema kuli, ki bandi li bonla kuli ya cuoni n̄ua a tienu balimaama, yaama n ye a nuu nni yeni. ¹⁵A ya caa n̄an taa mini o bado leni n tundikaaba yeni n puni yanbuama paabu ya n̄alinjifa leni ya wula Isalele yaaba tienu yua yaa diegu n ye Jelusalema po. ¹⁶n̄an go taa yaaba n ye Babilona diema nni kuli n puni ya n̄alinjifa leni wula, leni Isalele yaaba leni bikopadicianba n puni ya paabu bi tienu diegu yaagun ye Jelusalema. ¹⁷n̄an kubi laa ligi bonanla ki ban da a naatona leni a petona leni a pabila leni yaala n baa dagidi mi pienma pada leni a ñincaba po kuli ki padi li kuli a tienu diegu ya padibinbinli yaali n ye Jelusalema po. ¹⁸Finis leni a kpiiba baa juogi ki bili yin ba tieni yaala leni ya n̄alinjifa leni ya wula n ba sieni, ki n̄oadi yi n bua maama. ¹⁹Tin den teni ya tadimu a tienu diegu tuonli po, n̄an gedi ki ban bili mu wani U tienu diegu nni Jelusalema po. ²⁰n̄an gon baa bua ya ligi a tienu diegu po, n̄an ga yi mini o bado n̄alimanbilikaanu nni. ²¹Mini o bado Alitakiselisesi n ñani li ñoabonli ke ya n̄alimankubida n ye yufilata nintuali yaa diema nni kuli n jaligi ki teni Esidilasi yua n tie o kopadiciamo leni U tienu balimaama bando, ki bani tanpoli tienu balimaama b̄nanla, wan miaba yaala kuli. ²²Ban teni a hali ki pundi n̄alinjifa kilo tuda naa, leni mi kpama kilo tuda piita, leni duven litidi tuda naa, leni mi kpama litidi tuda naa, leni ya yaama n baa dagidi kuli po. ²³Yin jaligi ki tieni Utienu yua n die tanpoli n puogi yaala odiegu tuonli po kuli, ke a pali n da ti be n diema po leni mini o bado leni n jaba po. ²⁴Ti go bua ki waani yi ke yin da ga bi kopadicianba kani leni Lefi buolu yaaba leni U tienu diegu yanyinba leni li buliñoaguuda leni li naacenba, leni yaaba n tuuni U tienu diegu nni kuli kani bancanli bi lubili bi isani taginma ligi. ²⁵Finis Esidilasi mo n̄an dini yaaba n baa ya ja ti buciandi leni ti buwaadi Isalele yaaba po, bani yaaba n ye yufilata diema nintuali kuli ki bani a tienu balimaama n̄an dini ba nani U tienu yanfuoma yaama n ye a niinni n waani a maama yaaba n daa bani Untienu balimaama mo n̄an bangi ba. ²⁶Yua n yie kuli kaa kubi a tienu balimaama leni mini o bado ya balimaama cain kuli, ban jia leni o ti buudi ki kpa o yaka ban ñani o olieba siiga yaka ban fie o bonpiakaala yaka ban kuani o li kpaadieli nni. ²⁷Esidilasi den jaandi ki yedi: Ti tuondi ki kpiagidi Li miali Diedo, ti yaajanba tienu, yua n den kuani o bado yama nni ke wan jigini Li miali Diedo diegu yaagu n ye Jelusalema. ²⁸Ki go teni ke n ba ki nunmanga obado leni o tundikaaba leni o patieba kuli kani Li miali Diedo n tienu den paagi nni ke n taani Isalele yaaba yudancianba siiga bi tianba fii ki yegi leni nni ki kpeni.

Chapter 8

¹Diidi ya diedanba n den yegi leni nni ki ñani Babilona Alitakiselisesi bali yogunu yela leni bi coali.² Fineya buolu nni, Gelisoma, Itamali buolu nni Danieli, Dafidi buolu nni Hatusi Sekania bijua.³ Sekania bijaba, Peleyosi Sakali leni o diegu nni yaaba jaba kobiga n piimu.⁴ Pasati bijaba Moabi buolu Eliyonayi, Seleya bijaba o den yegi leni jaba kobilid.⁵ Sekania bijaba, Jakasieli bijua leni jaba kobita.⁶ Oдини buolu nni, Jonatan bijua Obedi, o den yegi leni jaba piimu.⁷ Elami bijaba, Esayi, Atalia leni jaba piilele.⁸ Sefatia buolu nni, Mikayeli bijua Sebatia leni jaba piinii.⁹ Joabi buolu nni, Jehieli bijua Abidiasa leni jaba kobilie n piiga n bonba nii.¹⁰ Selomoti buolu nni, Josifia bijua leni jaba kobiga n piiluoba.¹¹ Bebaya buolu nni, Bebaya bijua leni Sakali leni piiga n jaba nii.¹² Asigali bijaba nni, Hakatami bijua Yohanana leni jaba kobiga n piiga.¹³ Adonikami bijaba nni, Elifeleti, Jeyeli, Semayeja bani yaaba ya yela n den juodi. Bi den yegi leni jaba piiluoba.¹⁴ Bigifayi bijaba nni, Utayi, Sabudi leni jaba piilele.¹⁵ N den taani laa niba kuli ya kpenu n puubi ki caa Ahafa. Ti den tieni likani dana ta. N den diidi li nitaanli leni bi kopadicianba, mii den la bi siiga Lefi buolu yaaba oba kuli.¹⁶ Lanwani, n den yini bi yudanba Elieseli, Etieli, Semayeja, Elinatami, Jabili, Elinatani, Natan, Sakali leni Mesulami leni li balimaama bangikaaba Jojali leni Elinatani.,N den soani ba ya bado n yi Ido ki ka Kasifia dogu nni. N den waani ban baan yedi o bado Ido leni o lieba yaala leni U Tienu diegu tuonsoanba yaaba n den ye Kasifia ke ban baa tipo U Tienu diegu maakaaba.¹⁸ Nani U Tienu nuu yu n ñani n den ye leni ti yeni po, bi den cuani tipo Selebia yua n den tie yanfodaana ki tie Mikali bila siiga yua Jakobo bijua Lefi buolu yua. Bi den cuani wani leni o bijaba leni o naataani ke bikuli taani ki tie piiga n niba nii.¹⁹ Maleli bijaba nni, bi den cuani Hasabia leni Esayi bani leni bi naataani leni bi bijaba ke bikuli taani ki taani tie niba piiie.²⁰ Natania buolu yaaba, Dafidi leni bi yudanba n den puogi yaaba ban ya tuuni Lefi buolu yaaba po moko bi den cuani niba kobilie n piilie ban den gandi yaaba.²¹ Ahafa kpenu yeni kani n den bili li ñoabonli ketin loli bu ñoabu ki miini tiyula ti Tienu kani ki mia o ke wan pa ti li sancenñanli tinba leni ti bila leni tin die yaala kuli po.²² Ife den baa cuo nni n ya den baa mia o bado a minteela leni bi tanjagiba yaaba n baa guudi ti leni ti yibalinba ti sancenli nni, kelima ti den yedi o bado: U Tienu nuu ye leni ti, tinba yaaba n lingi yaala n ñani kuli. Ama o paalu leni o pabienli ye yaaba n ña o po.²³ Li tie lani yaapo ke ti den loli bu ñoabu ki jaandi ki yini ti Tienu yeli, ke o mo den guani ti jaandi.²⁴ N den gandi bi kopadicianba yudanba piiga n bonba lie. Selebia, Hasabia leni bi naataani siiga piiga.²⁵ N den biigi bi nuntuali iligi, ñalinjufa o bado, o tundikaaba, bi nikpeliba leni Isalele yaaba yaaba n sieni n puni yaala bi yanbuama po.²⁶ N den teni ba ñalinjufa kilo tuda piilie, ya kumoandi n tie ñalinjufa kilo tuda piita leni wula kilo tuda piita.²⁷ Wula taditi bondi piilie ke ti dunga tie wula kujapiena tudili leni ya kumoandi n ñuliti ya boba bona lie. Laa boba den ñani boncianla ki pundi wula.²⁸ Lanwani den yedi: Yi tie yaaba n gagidi Li Miali Diedo po, ti naa moko gagidi Li Miali Diedo po. Ya ñalinjufa leni ya wula n ye ne tie yi yanbuama paabu Li Miali Diedo yi baanba Tienu po.²⁹ Yin ya fangi ki kubi laa bonla bohanla hali yin baan biigi laa ñalinjufa bi kopadicianba Lefi buolu yaaba Isalele yaaba diedanba kani, Li Miali Diedo diegu nni ya yogunu.³⁰ Lani bi kopadicianba leni Lefi buolu yaaba den ga ban den biigi ya ñalinjufa, ya wula leni ya tiadi n sieni kuli ki baa gediñi Jelusalema ti Tienu diegu nni.³¹ Ti den fii Ahafa kpenu kani ki baa gediñi Jelusalema ciyendo dankpiali daali. Ti Tienu nuu den ye leni ti ki kubi ti leni ti yibalinba toabu nni leni ban den dia ti ya diadi kuli li sancenli nni.³² Tin den pundi Jelusalema, ti den fuodi dana ta.³³ Li dannaali daali, ti den biigi ñalinjufa wula leni ya tiadi n sieni kuli U Tienu diegi nni ki teni o kopadicianba Ula bijua Melemoti, o den yegi leni Elayasala Fineya bijua leni Lefi buolu yaaba Josue bijua Josabati leni Binuyi ya bijua Noadia.³⁴ Tin den biigi likuli, li coali leni leni li kpiagu, ti den diani likuli kpiagu n da maama.³⁵ Yaaba n den ñani ti yonbidi ki kpeni den padi a padijuukaana Isalele yaaba Tienu po piiga n naatona lie, piiga n petona luoba, piilele n pebila lele leni piiga n pudibuana lie ki mia bi tuonbiadi sugili, ke likuli den tie padijuukaana Li Miali Diedo po.³⁶ Li ya puoli bi den ca bi yudancianba leni u kpenu kandima gufeneelinba o bado ñoabona. Lanwani bi den todi Isalele yaaba U Tienu diegu tuonli po.

Chapter 9

¹Lankuli n den pendi tieni ki gbeni, Isalele yaaba yudanba bi tianba den cua n kani ki yedi nni: "Isalele yaaba kopadicianba leni Lefi buolu yaaba leni bi nifanba naa den gagidi bi yula ki paadi leni ya nilanbuoli n ye ya diema n tie ne niinni. Bi tuuni a cancangintuona ki togidi Kanana yaaba, Heta yaaba, Felesa yaaba, Jebusa yaaba, Amoni yaaba, Moabi yaaba, Ejipiti yaaba leni Amola yaaba tuona. ²Kelima bi taa bi nilanba yeni bisiaba leni bi bijaba po ki tieni bi puoba. Li teni ke ti nibuolu yu n gagidi U Tienu po kali kali leni ya nilanbuolu n ye mi diema ne niinni. Bi yudanba leni bi bujiaba n cili laa tuonbiadi." ³Min den gbadi lani, n pali den boandi ke n padi n tiayiekaadi leni n kpaligolikaabu kuli, ki nabi n yudi leni n langbiadi, ke n gbanu wudi ke n kali. ⁴Isalele yaaba Tienu maama n den jieni yaaba kuli kelima yaaba n den ñani ti yonbidi nni yeni n den tieni ya tuonbiadi po, den taani n kani. Nmo, n gbanu den wudi ke n kaa hali ki pundi ku yenjuagu padili yogunu. ⁵Ku yenjuagu padili yogunu n den pundi, n den fii min den boandi n pali ki jiini n yuli ki kaa naakani yeni ki laa n tiapadindi yeni. N den gbaani ki yugidi n nii ki tandi ki tegini Li Miali Diedo n Tienu. ⁶Ki yedi o: "N Tienu i fe pianni ke n yuli tiibi. N Tienu n kan fidi ki yaadi n yuli ki diidi a. Kelima ti tagili yabidi hali ki mibidi ti, ti tuonbiadi dogini ki pundi tanpoli. ⁷Hali ti yaajanba yogunu ki taa ki pundi halimoala, ti tieni ti tuonbiadi boncianla. Li tie ti tuonbiadi po ke a den taati, tinba leni ti badiba leni ti kopadicianba ki teni i nilanbuoli badiba nuunni ke bi den tuogi leni ti bu toabu ki paadi ti, ki fagi ti ki geni ti ti yonbidi ke dinla i fe kubi nni. ⁸Ama baa yeni Li Miali Diedo ti Tienu gbadi tipo mi niñima ya yogunjenjenga n tie na po ki teni ke nitianba faabi, ki go puni u kuakaanu a kaangagidijamu nni. Yeni ki yendi ti nunmu ki faabi ti ti yonbidi siiga. ⁹Ti den ye ti yonbidi nni ama ñaa ña lienni ti bebe. A teni Pelisa diema badiba gbadi tipo mi niñima ki cedi ke ti ye ki fo ki goa ki maa fini ti Tienu diegu yaagu n den mudi, ki teni ke ti baa kuakaanmoanu Juda diema nni leni Jelusalema nni. ¹⁰Moala, ti Tienu, ti baa yedi be, lankuli yaa puoli? Kelima ti yie ki ña a balimaama, ¹¹ñan den bili tipo yaama ki teni ke a sawalipuaba pua sawali ki tua: 'Yin caa ya diema nni ki baan diedima yeni tie ya diema n joagini kelima ya nibuolu ye mi niinni joagindi po. Bi gbieni ma bi cancangintuona ki cili nepo ya kunu ki gedi hali nepo ya kuni. ¹²Lani yaapo yin da pa yi bisiaba bi bijaba, yin da todiba bi yema n mangi ban baa mi yanduanma. Lani yi baa baa u fidu, yi baa je mi diema n pia ya bonñanla ki ña man tua faali yi bila po hali ya yogunu kuli. ¹³Fala cuo ti kelima tin den tieni ya tuonbiadi leni ya tagiliciami po. Ama baa yeni, ti Tienu ñaa waani ti fala nani ti tuonbiadi n den pundi maama. A go kubi tinba ya niba n sieni ti yonbidi nni ke ti ye. ¹⁴Naani lankuli ya puoli ti go baa miidi a kualo ki taa ya nibuolu n tuuni li cancangintuonli ne bisiaba ki go teni ba ti ya bisiaba bi? Naani a pali kan fii ki pebidi hali ki kan ña liba? ¹⁵Li Miali Diedo, tinba Isalele yaaba tienu, a tiegi. Ama a teni ke nitianba faabi. Diidi, ti ye a nintuali leni ti tuonbiadi, ama ti kan bi baa ki ya ye a nintuali leni ti tuonbiadi."

Chapter 10

¹Esidilasi den laabi U Tienu diegu nintuali ki buudi, ki jaandi ki miadi bi tuonbiadi sugili, Isalele yaaba boncianla, bi jaba leni bi puoba leni bila den cua o kani ki buudi boncianla. ²Lanyaapo Elani buolu yua Jehieli bijua Sekania den yedi Esidilasi: Tieni ti tuonbiadi Tienu po ki taa bi nilanpuoba mi naa diema nilanbuoli siiga. Ama baa yeni tinba Isalele yaaba ti baa pia mi suginma³Moala baa tieni uñoanianu leni ti U Tienu ke ti baa ñani bi nilanpuoba yeni leni bi bila kuli nani fini n daano han laa maama leni yaaba n taa leni a ki fangi U Tienu n sua ke li dagidi maama, ti baa tieni yeni kubi li bali maama n bili yaala. ⁴Fii li tie a ya maame. ti baa yegi leni a lieni. Paagi a ba ki tieni la.⁵Lanyaapo Esidilasi den fii ki teni ke bi kopadicianba yudanba leni Lefi buolu yaaba yudanba leni Isalese yudanba poli ke bi baa tieni Sekania n yedi maama , bi den poli. ⁶Li yaa puoli Esidilasi den ñani U T ienu diegu nintuali kani ki ban kua Eliasibi bijua Yohanana dieli nni, ama o den yie waa dini waa ñuni kelima opali n den biidi maama, Isalele yaaba yaaba n ñani ti yonbidi ki kpeni tuonbiadi po.⁷Bi den kpaani Juda diema nni leni Jelusalema diema nni kuli, ki yedi ke yaaba n den ñani ti yonbidi kuli n taani Jelusalema.⁸ Bi yudanba leni anikpela den taani ki bili ke danata siiga yua n kaa cua bi baa fie opiama kuli ki go ñani o, yaaba n ñani ti yonbidi siiga.⁹Juda buolu yaa jaba leni benamina buolu yaa jaba kuli den taani Jelusalema danata yeni siiga. Li den tie o hmayialo danpiilieli daali. Bi niba kuli den se U Tienu diegu luolu nni ke ki taaga mii. Bi kuli den digibi kelima mi maama yeni po leni ki taaga po.¹⁰ O kopadiciamo Esidilasi den yedi ba: Yin ta binilanpuoba yeni, yi tieni ti tuonbiadi yi go pugini Isalele yaaba tagili.¹¹Moala yin tuo mani yi tagili li miali Diedo yi yaaanba Tienu nintuali ki tieni wan bua yaala. Yin paadi mani leni mi diema ne nilanbuoli leni bi nilanpuoba.¹²Li nitaanli kuli den taani ki kpaani ki yedi: Li dagidi ti po ti ba tieni nani han yed maama. ¹³Ama bi niba yaba ki taaga mo mii, ti kan fidi ki ya se niini. Lani bebe ka, kelima laa bi tie danyenli bi danalie tuonli ka, kelima ti siiga yaaba n tieni laa tuonbiad yaba.¹⁴Ti yudanba n sedi li nitaanli kuli po. Ti dogu nni yaaba n taa bi nilanpuoba kuli baa cua ban bili yaa yogunu. Yua kuli baa cua leni o dogu nikpelila leni ubujiaba. Ti ba tieni yeni hali ti Tienu pabiancianli n kagidi tipo. ¹⁵Asayeli bijua jonatan leni tikifa bijua jakasia leni yaaba n den todi ba, Mesulami leni Lefi buolu yua sabitayi bebe n den yie laa jagili.¹⁶Yaaba sieni kuli den tuo, bi den gandi, o kopadiciamo Esidilasi ki go gandi buolu kuli nni bi diedanba ki taa bi yela. Laa niba den kali cipiiga dankpiali ki cili mi maama yeni buudi. ¹⁷Bi den buni leni yaa jaba n taa bi nilanpuoba kuli ki kadi mi maama, ki gbeni li binlieli hmakpialo ya dankpiali daali.¹⁸Bi kopadicianba siiga den pia yaaba n taa bi nilanpuoba. Li den tie Josue leni wani Josue waamu ya bijaba. Maaseja, Elieseli, Jabili leni Gedalia. ¹⁹Bi den tuo ke bi baa ñani bi puoba, ki go padi petonli ki mia bi tuonbiadi sugili. ²⁰Imeli buolu nni li den pia Hanani leni Sebadia, ²¹Halimi buolu nni, Maaseja, Elia, Semayeja leni Osiasi. ²²Pasuli buolu nni: Eliyonayi, Netaneeli, Josabadi leni Eleasa. ²³Lefi buolu yaaba siiga nni, Josabadi, Simeyi, Kelaja, bikelita, Petaya, Juda leni Elieseli. ²⁴Bi yanyanba siiga Eliasibi. U Tienu diegu buliñoaguuda siiga, Salumi, Telema leni Uli. ²⁵Isalele yaaba, yaaba n sieni siiga li den pia Paleyosi buolu yaaba: Lama, Jisija, Malikiya, Mijamini, Eliyasala, Malikiya leni Benaya,²⁶Elami buolu nni, Matania, Sakali, Jehieli, Abidi, Jelemoti leni Elia. ²⁷Satu buolu nni, Eliyonayi, Eliasibi, matania, Jelemoti Sabadi leni Asisa.²⁸Bebayi buolu nni, Yohanana, Sabayi, leni Alitayi. ²⁹Bani buolu nni, Mesulami, Maluki, Adaya, Jasubi, Seyali leni Lamoti.³⁰Pasati Moabi buolu nni: Adina, Kelali, Benaya, Maaseja, Matania, Betisaleeli, Binuyi leni Manase.³¹Halimi buolu nni: Elieseli, Yisia, Malikiya, Semayeja leni Simeyono. ³²Benamina, Maluki leni Samalia.³³Hasumi buolu nni: Matinayi, Jelemayi, Manase leni Simeyi. ³⁴Bani buolu nni : Maadayi, Amilama, Uyeli.³⁵Bennaya, Bedia, Keluhu, ³⁶Fania, Melemoti, Eliasibi.³⁷Matania, Matinayi, Jasayi, ³⁸Bani, Binuyi, Simeyi, ³⁹Selemia, Natan, Adaya⁴⁰ Makinadibayi, Sasayi, Salayi, ⁴¹Asaleeli, selemia, semalia, ⁴²Salumi, Amalia leni Josefi. ⁴³Nebo buolu nni: Jeyeli, Matitia Sabadi, Sebina, Jadayi, Joeli leni Benaya.⁴⁴Laa niba kuli den taa bi nilanpuoba bi siiga boncianla den baa a bila.

Esther

Chapter 1

¹Li den tie o bado Asuelusi n den die yaa yogunu, wani Asuelusi den die ya diecianma n boagidi kobiga n piilie n diema lele, ki cili Indu diema ki yaa caa hali Etiopi ya diema. ²O den ye o diema diema kuli dociamu Suse nni, ki kaa o balikalikaanu po.³O bali bintaali binli o den tieni mi jaanma o badijaba leni o naacenba kuli po. Pedi leni Medi diema toatieba yudanba leni diema kuli yudanba leni mi paatieba den taani o bado kani. ⁴O den wangi ba o diema halimani leni o bali n pia ya kpiagidi kuli. Li den waagi dana boncianla, li den pundi kobiga n dana piini. ⁵Laa dana n pendi, o bado den tieni mi jaanjiema ya niba n den taani u dociamu suse nni kuli po, a nikpiaga leni taliginba kuli. Mi jaanjiema yeni den tieni o bado diegu sadinga ya fanma nni, ki waagi hali dana lele. ⁶U kuanu

yeni den pia a bunbuna, ban den taa ya tanhama n yi Mabile ki kpie ya. Ben den taa halinjifa ñoagidibima ki tabini a bunbuna yeni, ki go taa ban pali ya gaali leni ti kunkundi ke yi pieneni leni i gaalimoani ki tuuni mi ñoagidibima nni ke yi luo a cabipiena leni ya caba n suudi. Bi den duani sadinga fanma yeni niinni ya tanbila n moani leni ya tanbila n pieneni leni ya tanbila n boani leni ya tanbila ke bi wuli apo yaala n yen taabi u kunkunu tugu nni ki ñuliti. Bi den bili lankane ya bonkikaala n tie wula leni halinjifa.⁷ Mu tadiñokaamu buoli den yabi. Mu kuli den tie wula. Duven den yaba boncianla kelima o bado den puni ma leni ti bulicindi.⁸ Baa den teni ke oba kuli ñuni ma leni u paalu kelima o bado den teni ya naacenba n ye o diegu nni kuli li ñoabonli ke ban hoadi yua kuli n bua maama.⁹ O bado pua Fasiti moko den tieni mi jaanjiema bi puoba po o bado Asuelusi badidiegu nni.¹⁰ Li danleleeli daali o bado den ñuni duven ke o pali mangi, o den yini Mehumani leni Bisita leni Halibona leni Bigita leni Abagita leni Setadi leni Kalikasi bani ya moagilileleedimu n den tuuni o bado po.¹¹ O den soani ban ban yini Fasiti wan cua. Ke o ya kpendi wan ya ciidi ki badifogiliga bi paatieba leni taliginba kuli n la o hamu kelima o nunga den hani boncianla.¹² Ama mu moagilimu n den ca o pobado Fasiti o bado tondudu o den yie ke o kan gedi. Lanyaapo o bado pali n den beni hali boncianla.¹³ Wani o bado ya den pia maama ba o den yen maadi ki kadi yaaba n bani li balimaama leni li bujaliali nintuali. Lanyaapo n den boe leni bani yaaba n tie o tundikaaba.¹⁴ Pedisa leni Medi diema yudanleleediba den tie o tundikaaba yeni siiga tianba. Bani bi yudanleleediba yeni yela nne: Kadisema, Setala, Adimata, Talisisi, Melesi, Medisena leni Memukana. O bado den pia bipo ti dugidi ki teni ke bi tugi li yuli ki hoa o puoli.¹⁵ O den yedi ba: n den soani mu moagilimu ban yini o pobado Fasiti ke o yie waa cua. Li balimaama bili tin tieni o be?¹⁶ Bi yudanleleediba siiga yendo, Memukana den yedi o bado leni o yudanlieba: O pobado Fasiti ki tieni yaala n bia fini o bado bebe po ka, li bia tinba bi yudanba kuli yaapo.¹⁷ Kelima bi puoba kuli baa gbadi o pobado Fasiti n tieni yaala ki fali bi ciaba. Bi baa yedi: O bado Asuelusi wani oba n den soani ban yini o pobado Fasiti, waa den yie waa den yie laa gedi?¹⁸ Dinla liiga Medi leni Pedisa ya diema yudanba puoba baa gbadi o pobado n tieni yaala ki togidi la bi ciaba kani. Yeni mo bi puoba faliga baa fiini bi jaba pala.¹⁹ Fin o bado, a ya sua ke li hani han ñani a ñoabonli ban kpaani ki go diani ki bili Pelisa diema leni Medi ya diema kuli yaa balimaama nni, ke li kan lebidi hali abada, ke Fasiti kan go cua a kani. Han teni nitoa, yua n cie o li pobali.²⁰ Ba a diema n yaba maama kuli, bi baa gbadi i kaani kuli han ñani ya ñoabonli. Lanwani pua kuli baa kpiagi o calo. A ya tie nuciamo bi a ya tie taliga.²¹ Laa tundi den mangi o bado leni bi yudanba kuli, ke o bado den tieni Memukana n yedi maama.²² O den soani a tila o diema kuli nni. Bi den diani ki soani diebiga kuli po nani kan dangi maama leni ya nibuolu n ye ki niinni n maadi ya mabuolu. Laa tila den bili ke joa kuli baa die o diegu ki ya go maadi o buolu maama o diegu nni. h

Chapter 2

¹Lan den waagi waamu, o bado pali den jiidi, o den tiadi Fasiti po leni wan den tieni yaala, ban den jagi ke bi baa tieni yaala kuli.² Lanwani o bado naacenba den yedi o: Ban lingi fini o bado ya jafanba n daa bani jaba, ki go pia ti jafandi.³ Han gandi a diema nni kuli bi niba ki dini ba li bali ban lingi ya jafanba n pia ti jafandi, ki soani ba u dociamu Suse nni, ki kuani ba bo puoba diegu nni. A moagiliga Ege, yua n guu bi puoba baa ya kubi ba likani. Ki ya tendi ba yaala n baa pugini ba ti jafandi.⁴ Lanwani ya jafanba n dagidi apo baa ga Fasiti kaanu ki tua o pobado. Laa tundi den mangi o bado pali ke o tieni yeni.⁵ Li den pia u dociamu Suse nni jayendo ke o tie Jufi buolu yua ki yi Malidoke. O den tie Jayili bijua, Jayili mo den tie Simeyi bijua Simeyi mo kisi ya bijua Benjamina buolu yua.⁶ Babilona bado Nebukanesa n den [Jani Jude bado Jekonia leni o diema yaaba Jelusalema nni ki gedini ba ti yonbidi, Malidoke yeni den tie bi siiga yua.⁷ O den wubi o baa naataanjaga bisalo Adasa, ban go yi yua Esita kelima o baa leni o naa kuli den kpe. Ojafaano yeni bugima leni o nunga kuli den hani. O baa leni o naa n den kpe, Malidoke den taa o ki wubi o.⁸ Ban den kpaani o bado ñoabonli, bi den taani bi jafanba boncianla ki gedini ba u dociamu Suse ki teni ba bi puoba guudo Ege. Bi den taa Esita moko ki taani ki gedini o leni o jafanlieba, o bado diegu nni.⁹ Esita den dagidi Ege po ki baa okani ki nunmanga. O den jaligi ki teni yaala n tie opo tiladi ki baa pugini o ti jafandi leni yaala n tie tiladi o miali yema po kuli. O go den gandi o bado diegu nni jafanba leleke ban ya tuuni o po, ki kuani o wani leni o jafanleleediba bi puoba diegu nni ya dieli n hali yaa niinni.¹⁰ Esita ki den doagidi ki waani ke o tie Jufi buolu yua, kelima Malidoke den tuodi ki waani o ke wan da waani.¹¹ Daali kuli Malidoke den lindi ki poandi bi puoba diegu cancanni nni ki baa le Esita n ye maama leni ban tiendi o yaala.¹² Bi den bili ke bi jafanba yeni kuli baa ya hanbidi biba hali piiga n hmaali lie. Bi baa ya sogidi ya kpama n yi Mli hali hmaali luoba, ya hmaluobidi n sieni mo ban ya sogidi bi puoba n maani ki sogidi ya tulale. Lanwani yua ya yogunu n pundi bi baa gedini o o bado kani.¹³ Lani n tie jafaano kuli n yen tieni maama ki nan gedi o bado kani. Jafaano ya baa [Ja bi puoba diegu nni ki kua o bado diegu nni, bi yen cedi wan taa wan bua yaala kuli.¹⁴ O yen gedi ku ñiagu, li ya fii ki fa wan kua bi puoba diegu nni, O bado moagiliga Sagayi yua n gu ti ponanbandi n ya kubi o. O kan go guani o bado po, wani yaa ka bua ki ta o yeli ki yini o.¹⁵ Malidoke baa naataanjaga Abisayi bisalo Asita Malidoke n den wubi yua, ya gedima yogunu o bado po den pundi. Waa mia liba kali o bado moagiliga Ege yua n den guu bi puoba n den yedi wan taa yaala. Esita den baa ki nunmanga yaadi n laadi o kuli kani.¹⁶ Bi den kuani o o bado diegu nni, Asuelusi kani o bali binleleeli. Li den tie cipiiga ya hmaalo ban yi yua Tabeti.¹⁷ O bado den bua Esita ki cie bi puoba kuli. Wani Esita den baa ki nunmanga boncianla ki cie ya jafanba n sieni. O den cibini o ki badifogiliga ki dini o li bali ke o gaa Fasiti kaanu.¹⁸ O den tieni mi jaanjiema o diema yudanba leni o naacenba kuli po. O den tieni yeni ki kpiagi Esita, o den puni o diema niba kuli mi fuodima, ki go puni bu paabu leni ti bulicindi.¹⁹ Bi go den taani bi jafanba mi liema. Laa yogunu Malidoke den tie bi cancannikpeliba siiga nni yendo ki²⁰kaa o bado diegu buliñoabu kani. Danyenli Malidoke n den kubi o tuonli o bado diegu nni,²¹ o bado moagilimu bonba lie, Bigitani leni Telisi yaaba n den guu o bado diegu buliñoabu pala den beni o bado po. Bi den jagi ke bi baa kpe o.²² Malidoke den bandi, ki waani o pobado Esita, ke o mo waani o bado. Ki doagidi opo ke Malidoke n waani o.²³ Ban den diidi ki sua ke li tie moamoani, bi den cuo mu moagilimu yeni ki joani ba ti daadi po ke bi kpe. O bado wani oba den teni ke bi diani laa bonla kuli bi badiba jama tili nni.

Chapter 3

¹Laa bonla n den pendi, o bado Asuelusi den duoni Hamedata bijua Hamana. O den pugini o ti kpiagidi, ki duoni o bali ke o cie ya koanbala n ye o diema nni.² O bado cancantieba, yaaba n den taagi o bado cancanli po kuli den gbaandi ki kpiagidi Hamana kelima o bado n den ñani o ñoabonli ki bili yeni. Ama Malidoke wani den yie ke o kan gbaani ki kpiagi Hamana.³ Lanwani o bado cancantieba, yaaba n den taagi o diegu cancanli po den buali Malidoke: Be yaa po ke a miidi o bado maama ?⁴ Bi den lindi ki buali o laa buali ke waa cengi ba, kelima o den yedi ke o tie Jufi. Lanwani bi den waani Hamana.⁵ Hamana moko den laa ke Malidoke yiedi kaa gbaandi ki kpiagidi o. O pali den beni boncianla. ⁶Bi den waani o Malidike n tie ya buolu yua. O den sua ke o ya kpa Malidoke bebe waa ñani yianu. Lanwani o den bua ki bolini Malidoke buolu, lani n tie ya Jufinba n den ye o bado Asuelusi diema nni kuli.⁷ O bado Asuelusi bali piiga n binlieli binli o hmakpialo ban yi yua Nisa ya nii nni, Hamana den teni ke bi toani tiatia. Bi den toani tiatia yeni ki baa la ban baa taa ya hmaalo leni ya daali ki bolini Jufinba.⁸ Lani yaa puoli Hamana den yedi o bado Asuelusi: U nibuolu ye ki yayadi a diema kuli nni kaa taa leni ya nibuoli n sieni. Bi pia ya balimaama n ki ta leni ya nibuoli n sieni, baa kubi fini o bado bali maama mo. Bi yaa cedi ba suo li kan ya hani a po.⁹ Fini o bado ya sua ke li dagidi, han ñani a ñoabonli ki diani ki bili ke ban bolini ba. Lani, n baa ta halinjufa yua ya kpiagu n pundi kilo tudakobi taa ki teni yaaba n kubi iligi hantaadi ban tieni a halimano nni.

¹⁰O bado den pidi o ñoabili ki teni Agogi buolu yua Hamedata bijua Hamana Jufinba yibalo. Ki yedi:¹¹ Ya kubi aligi, n puni a u nibuolu yeni, han tieni u han bua maama.¹² O hmkpialo piiga n dantaali daali bi den yini o bado tidianla ke bi diani Hamana n yedi ba yaala kuli. Bi den diani ki soani mi diema kuli nni bi yudancianba leni bi badibaamba leni nibuolu kuli yudanba kani. Bi den diani ki soani diebiga kuli po nani ban dangi maama leni ya nibuolu n ye ki nii nni n maadi ya mabuolu. Bi den diani nani o bado wani oba n diani yeni, ki ta o bado ñoagobima ki tieni o maalima.¹³ Bi den teni a tila yeni a tonda ke bi gedini a o bado diema nni kuli ki tenteni. A tila yeni nii nni li den bili ke ban kpa ki bolini Jufinba kuli, bi nipanba leni a nikpela, a bila leni bi puoba ki go fagi bi piama. Ban bolini bikuli danyenli, piiga n cilie ban yi yua Adadi ya piiga n dantaali daali.¹⁴ A tila den pia o bado ñoabonli ban baa kpaani yaali o diema kuli nni, ki go waani bi niba ban bogini li daali yeni po.¹⁵ Ban den teni a tila ya tonda den jaligi ki fii ki gedi nani o bado n puogi ba maama. Bi den kpaani li ñoabonli yeni u dociamu Suse nni moko. Lani o bado leni Hamana den kaa ki ñu ke Suse yaaba wani yaa gbani kuli wudi.

Chapter 4

¹Malidoke n den gbadi yaala n tieni, o denpadi o tiadi ki lani li paboanli tiadi ki wuli o gbanu po mi fantanpienma ki doagidi o paboanli, ki kua u dou siiga ki buudi ki kpaani. ²Ki sedi o bado diegu buliñoabu kani, kelima li den tie kuale ke yua n yie li paboanli tiadi n kua o bado diegu nni. ³O bado ñoabonli leni o balimaama n den pundi mi diema nni naankani kuli li paboancianli den cuo Jufinba kuli. Bi den luo bu ñoabu ki buudi ki kpaani ke bi siiga boncianla yie li paboanli tiadi, ki dua mi fanpienma nni. ⁴O pobado Esita tuonsoanba yaaba n den tie puoba leni o moagilimu den cua ki waani o lankuli, i jeje den cuo boncianla. O den soani ti tiayiekaadi Malidoke po ke ban lebedi li paboanli tiadi yeni, ama waa den ga ti. ⁵Lani yaa po Esita denb yini Hataki o bado n den puogi yaa moagilimu n ya tuuni Esita po siiga yendo, ki soani o wan ban buali Malidoke lan tie yaala leni yaala yaa po ke o tiendi yeni. ⁶Hataki den gedi Malidoke po, u dogu fanpienma nni, o bado diegu cancanli po. ⁷Malidoke den togidi o yaala n tieni kuli, ki waani o Hamana n yedi ke o baa tieni o bado halimano nni ya ligi banlu, o ya bolini Jufinba kuli. ⁸O go den teni o ban den kpaani o bado ñoabonli yaali Suse nni ke ban bolini Jufinba yeni tila siiga tiyenli. O den teni o li ke wan ban waani Esita ki go togidi o mi maama fuuli kuli. O go den yedi Hataki ke wan ban waani Esita n wan mia o bado ke wan gbadi wani Esita buolu. yaaba po mi nihima. ⁹Hataki den go cua ki togidi Esita Malidoke n yedi o yaala kuli. ¹⁰Esita go den soani Hataki wan ban yedi Malidoke ya maama n tie ne: ¹¹O bado naacenba kuli leni o diema yaaba kuli ke li balimaama bili ke lan tie yua kuli, li ya tie joa bi pua, o kan kua o bado luolu nni ke waa yini o, o baa kpe, kali bonyenla bebe, yua n kua ke o bado tandi opo 0 badibgbienyu yu n tie wula, wani n baa faabi. Ama mini mo, li pundi dana piita ke o badi ki yini nni. ¹²Ban den goa ki togidi Malidoke Esita n yedi yaala, ¹³O den soani ban yedi Esita: Da tama ke jufinba kuli siiga ke fini bebe n baa faabi kelima a ye o bado diegu nni yaa po. ¹⁴Kelima a ya hmini ya yogunu n tie na, mi todima baa ña Jufinba po potogu, ban faabi. Ama fini, a baa kpe, a baa diegu mo n bodi. hme bani li ya tie ya yogunu buolu n tie na yaa po yaaka ke a baa ki tua o pobado. ¹⁵Esita go den soani ban ban yedi Malidoke: ¹⁶Gedi ki ban taani ya Jufinba n ye Suse nni kuli yin loli bu ñoabu yensiini taa leni ñiadi taa, yi da je, yin da ño ki ya miadi npo. N moko baa tieni yeni mini leni n tuonsoanba, Ti baa loli bu ñoabu. Lani ya pendi n baa kua o bado kani ¹⁷baa ke li tie kuali. N ya baa bodi, min bodi. Malidoke den gedi ki ban tieni nani Esita n yedi maama.

Chapter 5

¹Lidantaali daali Esita den bobi o pobaditiadi ki kua o bado luolu nni ki gedi wani o bado diegu nintuali. O bado den kaa o badidieli nni o bali kalikaanu po, ke o nunga tiegi bu buliñoabu.² Wan den laa o pobado ke o se o luolu nni ya yogunu, o pali den mangi boncianla ke o tandi opo wan muubi ya badigbianu. Esita den nagini o kani ki sii o badigbianu yeni joma.³ O bado den yedi o: Esita be yia ha ? A bua be ? N baa a ya bua n diema boagidima n baa pa ha.⁴ Esita den goa ki yedi o: Li ya tie ke fini o bado laa ke li hani, gan cua dinla, fini Hamana kuli min hanbi yipo ya jaanjiema.⁵ O bado den tuo Esita miabu ki soani tontoni ke bi ban yini Hamana. O bado leni Hamana kuli den gedi ki baan je Esita n hanbi ya jaanjiema.⁶ Ban den ñu duven, o bado den yedi Esita: A miabu tie be ? A bua be ? Baa li ya tie n diema boagidima a baa baa.⁷ Esita den goa ki yedi o: Min bua yaala leni min mia yaala tie line:⁸ Fini o bado pali ya mani leni nni ke a baa guani npo n miabu leni min bua yaala, fini leni Hamana n go cua min baa hanbi yipo ya jaanjiema saala. Lanwani saala n baa guani a mi maguankaama nani han yedi maama.⁹ Lan daali Hamana den ñani o pobado kani ke o pali mani boncianla. Ama wan den laa Malidoke o bado diegu buliñoabu kani ke waa fii ki sedi ki digibi o nintuali leni i jeje, o pali den beni Malidoke po boncianla. ¹⁰Ama baa yeni o den fidi ki ñi o pali ki ban kuni. Lanwani o den soani bi yini o danlinba leni o pua, yua n yi Seleyi.¹¹ Hamana den waani ba o piama n yaba maama leni o bijaba n pundi maama leni o bado n puni o ya kpiagiciandi ki teni ke o cie o bado koanbala leni o naacenba maama kuli.¹² O go den yedi: Yaala n cie likuli tie ke o pobado Esita den yini mini bebe leni o bado ke ti gedi ki ban dini wan den hanbi ya jaanjiema. O go yini nni saala ke mini leni o bado n cua okani.¹³ Ama lankuli naa tie npo liba, n ya nua ke Malidoke Jufi yua yeni ke o baa tuuni o bado diegu buliñoabu kani.¹⁴ O pua Seleyi leni o danlinba kuli den yedi o ya maama n tie ne: Han teni ban caani ya dafoagidigu n pundi nukpanduna piimu ke saala ku tasoangu han mia o bado wan teni ban joani Malidoke ki soadi o ku daagu yeni po, lani ya pendi han yegi leni o bado ki gedi mi jaanjiema po ke a pali mani. Laa maama den mangi Hamana ke o den teni ke bi caani ku daagu.

Chapter 6

¹Laa ñiagu o bado ki den fidi ki guani. O den teni bi cuani okani bi badiba jama tila ban diani ya yaa nii nni mi diema togida, ki teni ke bi cogi opo.² Bi den cogi Bigitani leni Selesi, yaaba n den tie o bado moagilimu ki guu bu buliñoajabu, n den jagi ke bi baa kpa wani o bado Asuelusi maama ke Malidoke doagidi ki waani bi janbi.³ Lane wani o bado den yedi: Malidoke den baa ya gagidima leni be ya kpiagidi lipo? O bado naacenba yedi: Waa den baa liba kuli.⁴ Lanwani o bado den yedi; hme n ye u luolu nni? Li den sua ke lanyogunu liga Hamana pundi ki kua u luolu nni ki bua ki mia o bado wan teni ban joani.⁵ Malidoke wan caani opo ya daagu yeni po ki soadi o.

⁶Lanwani o bado naacenba den goa ki yedi ke Gamana n ye u luolu nni o den yedi ke wan kua.⁷ Hamana den kua ke o bado yedi o: Mini o bado ya bua ki kpiagi o nilo, n baa tieni o lede.⁸ Hamana den kpaagi line: o bado baa ya bua ki kpiagi hme li ya ki tie mini yaaka? Lani o den goa ki yedi o bado: ⁹Fini o bado ya bua ki kpiagi o nilo, ban taa han laa baditiadi leni han jagi ya taamo ke o yili li bali tannungayeni, ki teni a paatieba yudanba siiga nni yendo ti tiadi o taamo yeni wan boboni han bua ki kpiagi yua yeni, ki jagini o a taamo ki ya dia ki goadi u dogu fanfangu nni, ki kpaani o liiga ki tua: Line n tie ban baa tiendi maama o bado n bua ki kpiagi yua.¹⁰ O bado den yedi Hamana: "Jaligi ki taa ti tiadi leni o taamo ki tieni Malidoke yua n tie Jufi po nani han yedi maama, wani yua n tuuni n diegu buliñoabu kani. Han tieni likuli ki da poadi liba." ¹¹Hamana den taa ti tiadi ki bobini Malidoke ki teni ke o jagini o taamo ke o dia o ki goadi u dogu fanfangu nni ki kpaani o liiga ki tua line: Line n tie ban baa tieni o bado n bua ki kpiagi yua maama.¹² Lani yaa puoli Malidoke den goa ki cua o bado diegu buliñoabu kani ke ¹³Hamana mo jaligi ki kuni o denpo, ki liibi o yuli leni bu kpalibu kelima o paboanli po. O den o pua seleyi leni o danlinba kuli yaala n den tieni o kuli. O tundikaaba o pua Seleyi den yedi o: Han cili ki wadi Malidoke yua ya nintuali yeni o ya tie Jufi buolu a kan fidi ki tieni o liba, a baa suagi liiga ki ya wadi hali ki ban tua fanma. ¹⁴Ban da den maadi leni o ya yogunu, o bado moagilimu den cua ki gedini o tonma Esita n go den hanbi ya jaanjiema po.

Chapter 7

¹O pobado leni Hamana go den yegi ki gedi o pobado Esita n go den hanbi bipo ya jaanjiema po. ²Bi gediliema daali, ban den ñu duven ya yogunu, o bado go den yedi Esita: Esita a miabu tie be ? Li ya tie baa n diema boagidima a baa ba. ³O pobado Esita den goa ki yedi o: Fini pali ya mani npo han gaa n miali ki teni nni, lani n tie n miabu. Han go faabi n nibuolu, lani n tie min bua yaala. ⁴Kelima bi kuadi mini leni n nibuolu yeni, ki baa kodi ti ki bolini ti cain. Li ya bi tie ke bi kuadi ti ke tin tua yonbi, n bi baa ya hmini, ama lan tie maama yeni, ti yibali kan fidi ki hanbi wan biidi fini o bado po yaala. ⁵O bado Asuelusi den yedi o pobado Esita: Yua n jagi ke o baa tieni laa bonla tie hme ? O ye le ? ⁶Esita den goa ki yedi o: Ti yibalo, yua n wangi ti fala tie Hamana, ya nibiadao n tie na. Ti jawaanciandi den cuo Hamana o bado leni o pobado Esits nintuali. ⁷O bado pali den beni boncianla ke o fii ki ñani mi jaanjiema kani ki gedi o diegu sadinga nni, ama Hamana den baa ki ka, kaa bua ki mia sugili o pobado Esita wan ciadi o, kelima o den la ke o bado jagi ke o baa kpa o. ⁸O bado n den ñani o diegu sadinga nni ki guani mi jaanjiema kani, o den ke Hamana nagini ki baa Esita n ye ya duanu po, ki yedi o: Naani o joa ne go bua ki bibi o pobado n diegu nni, n nintuali mo ? O bado n den maadi yeni bi den pini Hamana nunga li cabili. ⁹Ya moagilimu n den ye leni o bado siiga nni yendo, ban yi yua Halibona den yedi o bado: Diidi ki le Hamana den bogini ku daagu Malidoke po, wan yua ya maama n den faabi o bado miali. Ku daagu caa Hamana diegu nni, ke ku foagimu pundi nukpanduna piimu. O bado den yedi: Ban ban joani Hamana ku daagu yeni po ki soadi o. ¹⁰Lani bi den joani Hamana wan den bogini ya daagu Malidoke po yeni, ki soadi o. Li ya puoli o bado pali den kuugi.

Chapter 8

¹Laa daali liga, o bado Asuelusi den puni o pobado Esita yibalo Hamana diegu. Esita den waani o bado wani leni Malidoke n kpi maama. Lanwani o bado den teni bi yini Malidoke ke o cua okani.² O bado den pidi o ñoagibili wan yaali Hamana kani, ki teni Malidoke . Esita mo den teni ke Malidoke diedi Hamana diegu.³ Esita go den gedi o bado kani ki maadi leni o. O den gbaani o bado taana kani ki buudi, ki mia o ke wan da tuo ke Agagi buolu yua Hamana n yaa ya biadima ki bili ke o baa bolini jufinba yeni n tieni.⁴ O bado den tandi o badigbianu yu n tie wula Esita po, ke o fii ki sedi o nintuali,⁵ki yedi o: Fini o bado ya laa ke li hani ki dagidi, a ya baa tuo npo, a pali ya mani npo, han ñani a ñoabonli ban diani li tili ki yie Hamana n den jagi ki diani ya tila yaa po. Wani Hamana, Agagi buolu yua Hamedata bijua den jagi ki diani a tila ke ban bolini ya Jufinba n ye a diema nni kuli.⁶ Kelima n baa ga lede ki ya nua ya janda n baa cua n niba po, n baa ga lede ki ya nua ban baa bolini n buolu maama ?⁷O bado Asuelusi den yedi o pobado Esita leni Malidoke yua Jufi: Diidi ki le, n puni Esita Hamana diegu, min den teni ke bi joani yua ku daagu po ki soadi o kelima o den tandi o nuu ki bua ki bolini Jufinba.⁸ Moala yin diani yin sua maama, yaala n baa todi Jufinba, lan ya tie nani mini o bado n diani yeni, ki poabini poabini, ki taa n ñoagima ki tieni mi maalima, kelima ban diani ya tili nani li tie mini n diani yeni kuli, ki taa n maalima ki tieni kuli, li kan lebidi.⁹Laa yogunu, ya hmaalo n yi Sifana ki tie citaa piilie n dantaali daali, bi den yini o bado tidianla ke bi diani Malidoke n yedi ba yaala kuli. Bi den diani ki soani Jufinba po, leni bi yudancianba leni a koanbala leni a baditiebila yaaba n die mi diema kobiga n piile n diebilleleeda, ki cili puoli po, Indu diema ki ya caa hali Etiopi diema nintuali.Bi den diani ki soani ki soani diebiga kuli po nani ban dangi laa diebiga nni maama, leni ya nibuolu n ye ki niinni n maadi maama.¹⁰Bi den diani ke li tie nani o bado Asuelusi n diani yeni, ki poabini poabini ki ta o bado ñoagima ki tieni mi maalima. Bi den soani laa tila leni ya tonda n jagi i taami leni yaaba n jagi i buomi.¹¹ A tila yeni niinni, o bado den puni Jufinba u sanu, ban ye ya dogi kuli nni ban taani leni biyaba ki moandi ki gaa bi yula, ki kpa, ki bolini yaaba n baa taa toatiadi ki bua ki kpa ba kuli. Ban tie ya nibuolu leni ya ñani ya diebiga kuli, ban bolini bani leni bi bila leni bi puoba ki go faa bi piama. ¹²Li go den diani ke likuli n tieni danyenli Asueluis diema kuli nni, lani n tie piiga cita yua n yi Adadi, ya piiga n dantaali daali.¹³ A tila yeni den pia o bado ñoabonli ban baa kpaani yaali diebiga kuli nni.¹⁴ Lanyogunu a tonda den jagini i taami leni i buomi ki fii ki gedi tonma nani o bado n den bili maama. Bi den kpaani li ñoabonli yeni u dociamu Suse nni moko.¹⁵Malidoke den ñani o bado deni ki laa ya badiliadili n hmadi li bonpienla leni suudi, ki goli ya kpalibu n luni leni len ya gaali leni ti kpiagidi. ¹⁶O bado bali maama leni o ñoabonli yeni ¹⁷n den pundi ya diebiga leni ya dociamu kuli nni Jufinba leni li pamancianli ki tieni mi jaanma leni mi jaanjiema. Ya nibuoli n den ye mi diema nni siiga, bi niba boncianla den lebidi ki tua Jufinba kelima bi den jie Jufinba boncianla.

Chapter 9

¹Piiga n cilie, ya hmaalo yi Adadi ya piiga n dantaali daali, o bado bali maama leni o [Joabonli n den baa tieni daali den pundi. Jufinba yinalinba den sugini ke bi baa paadi ba laa daali. Ja li kan tua yeni, li den lebidi ke Jufinba n paadi ba. ²Jufinba den taani ban den yeye ya dogi nni, o bado Asuelusi diema kuli nni, ki tuogi leni yaaba n den lingi ki baa kpa ba kuli. Nilo kuli den fidi ki baa tuogi ba lan gedi kaanu kelima i nibuoli kuli jie ba ke li kandi. ³A baditiebila leni bi yudancianba leni a koanbala leni bi badibaamba den sedi Jufinba puoli kelima bi den jie Malidoke. ⁴Bi den jie Malidoke kelima o den pia u paalu boncianla o bado diegu nni, ke o yeli mo ñani mi diema kuli nni kelima o paalu den pugidi. ⁵Jufinba den pedi bi yibalinba kuli leni mu jugisiemu, ki kpa ki bolini ba. Bi dewn tieni yaaba n nani ba yeni kuli nani ban bua maama. ⁶U dociamu Suse nni, Jufinba den kpa ki bolini jaba kobimuu. ⁷Bi den kodi Jufinba yibali Hamedata bijua Hamana bijaba bila piiga yeni kuli. Bani bila piiga yeni yela nne: Palisanta, Dalifani, Asipeta, ⁸Palata, Adalia, Abitada, ⁹Palimasita, Alisayi, Alidayi leni Fajesata. ¹⁰Ama baa den taa bi piama. ¹¹Laa daali bi den waani o bado ban den kpa u dociamu Suse nni ya niba coala n pundi ya bianu. ¹²O bado den yedi o pobado Esita: Jufinba kpa ki bolini u dociamu Suse nni jaba kobimuu, leni Hamana bijaba bonba piiga yeni kuli. Li ya tie yeni nekanba, li baa tie lede a diema yaama n sieni nni ? A go bua be ? A baa ba la. ¹³Esita den goa ki yedi o: Fini o bado ya laa ke li hani, han pa ya Jufinba n ye Suse nni u sanu ba go tieni saala moko nani a ñoabonli n den bili ke li baa tieni maama dinla, ki go joani Hamana bijaba bonba piiga yeni mo ban joani bi nibiadiba ya daagu po. ¹⁴O bado den ñani li ñoabonli ke bi tieni yeni. Bi den kpaani li ñoabonli yeni Suse nni, ki joani Hamana bijaba ban den kpa yaaba bonba piiga yeni. ¹⁵Ya Jufinba n den ye Suse nni go den taani Adadi hmaalo piiga n dannaali daali, bi den kpa jaba kobitaa Suse nni. Ama baa den taa bi piama. ¹⁶Ya ajufinba n den sieni ki yeye mi diema nni den taani ban ye ya dogi nni kuli ki moandi ki baa ga bi yula. Bi den kpa yaaba n den nani ba siiga niba tuda piilele n tudamuu, ki ga bi yula bi yibalinba kani, ki go faabi leni ba. Ama baa den taa bi piama. ¹⁷Laa bonla kuli den tieni ya hmaalo n yi Adadi ya piiga n dantaali daali. Jufinba den fuodi li piiga n dannaali daali, ki tieni mi jaanjiema ki mangi bi pala. ¹⁸Ya Jufinba n ye Suse nni den taani li piiga n dantaali daali leni li piiga n dannaali daali ki tuu bi yibalinba bi panli ki fuodi li piiga n danmuuli daali, ki tieni mi jaanjiema ki mangi bi pala. ¹⁹Li tie lani yaa po ke ya Jufinba n ye i tnkundugi nni, teni ke ya hmaalo n yi Adadi ya piiga n dannaali daali tie bipo jaanma daali. Bi ye tieni mi jaanjiema ki je ki mangi bi pala ki go soani bi lieba po. ²⁰Malidoke den diani li bontienkaala yeni kuli togida, ki go soani a tila ya Jufinba n ye o bado Asuelusi diema leni yaaba n ye foagima kuli po. ²¹O den bili ke binli ban ya gagidi ya hmaalo n yi Adadi ya piiga ²²n dannaali leni o piiga n danmuuli ki tieni mi jaanma, kelima laa dana tie ban den ga bi yula bi yibalinba kani ki faabi leni ya dana. Laa hmaalo den tie bi pabiidili n lebidi ki tua pamanli ya hmaalo, bi paboanli daali den lebidi ki tua jaanma daali. Binli kuli bi den baa tieni mi jaanjiema ki jemangi bi pala laa dana, ki soanibi lieba po mi jiema, ki go pa a luoda bu paabu. ²³Jufinba den niani u ñoanianu ke bi baa tuoMalidoke n diani yaala kuli, ki ya tiendi mijaanma binli kuli. ²⁴Kelima Agogi buolu yua Hamedata bijua Hamana Jufinba yibali, den jagi ke o baa kpa ba. O den toani tiatia ki bua ki bandi wan baa kpa ki bolini ba ya daali. ²⁵Ama Esita den kua kilaa o bado ke o ñani o ñoabonli ki diani ke Hamana n den jagi ya yanjagibiadili k bua ki bolini Jufinba yeni n goa ki baa o yulu po, ke ban joani wani leni o bijaba kuli ku daagu po ki soadi ba. ²⁶Li tie lani yaa po bi yini laa daali pulimi. Pulimiyeni ñani pudi kadi ki bua ki yedi tiatia. Kelima Malidoke n den diani ya tiliyaa po, leni bani ²⁷Jufinba n den laa yaala leni yaala n den tieni ba kuli yaa po. Bi den jagi ki bili bani biba po leni bi yaabila leni yaaba n baa lebidi ki tua Jufinba kuli yaa po, ke binli kuli bi baa tieni mi jaanma a danlieda yeni. Bi baa ya hua Malidoke n den diani yaala ki ya tiendi mi jaanma yeni lan bili ban ya tiendi ya yogunu. ²⁸Bi baa ya tiadi laa dana po ki tiendi mi jaanma nifiima n tu niffma. Dogu kuli nni leni diebiga kuli nni, diegu kuli baa ya jaani laa jaanma. Jufinba siiga pulimi dana kan bodi hali abada, bi puolihuani kan sundi lipo. O pobadi Esita Abisayili bisalo leni Jufi yua Malidoke go den diani a tila kimaadi ki pugini ban kpa diani ki yedi yaala Pulimi jaanma yeni po u fidu. ³⁰Bi den soani a tila yeni ya Jufinba n ye o bado Asuelusi diema nni a kobiga n piiliedi n diebilleleeda nni. ³¹A tila yeni den pia mi maama yaama n duandi bi niba yama. A tila yeni den tundi Jufinba ke ban ya jaani pulimi jaanma yeni lan bili ban ya jaani ma ya dana, leni bani biba mo n den bili bi yula po leni bi puolihuani po maama. Ban tieni nani ban den jagi maama bi ñoalolima leni bi bubula yeni. ³²Lanwani Esita ñoabonli yeni den saa moamoani ban den bili yaala pulimi jaanma po yeni ke bi diani ki bili.

Chapter 10

¹A bado Asuelusi den bili li lubili o diema nni hali ki ban pundi bi dogi yi n baali mi ñincianma.² O paalu leni o jama bontienkaala leni wan duoni Malidoke maama kuli diani Medi leni Pelisa diema badiba jama togida tili nni.
³Malidoke yua n den tie Jufi, den pia li bali ki hua ki duogi o bado Asuelusi. O Jufi lieba kuli den bua o ki kpiagidi o. O den lingi bi hamu ki moandi ke o buolu yaaba kuli n ya pia mi yanduanma.

Joel

Chapter 1

¹Li miali diedo den teni petueli bijua Joeli maadi ya maama n tie na:² "Cengi mani line yinba a nikpela, Diadi mani yi tuba ki cengi yinba Juda yaaba kuli. Naani li bonbuolu kpa tieni yi yogunu bi yi yaajanba yogunu? ³Yin togidi la yi bila, ke yi bila mo n togidi la bi bila, ke bi ya bila mo n togidi la ya nifiima n baa ñoadi.⁴ A sidibila n hmani yaala, A dondoba n hmani ki ha yaala, A tobiñaana n hmani ki dudi. A tobiñaana n hmani ki ha yaala, I naaci n hmani ki dudi.⁵ Fundi mani yinba a dañogaada, yin mua mani boncianla. Kelima yi duven tiidi bonluonkaala luoma po yi baa luo mi dapanma.⁶ U nibuolu baa n diema. U pia paalu kaa pia coali mo. U ñina tie nani li yangbanjali ñina yeni. ⁷U nibuolu yeni bolini ti duven tiidi, ki jendijendi ti kankandi, ki kpabidikpabidi i ki tudi ki luni i, ki kogidi n duven tiidi dapoaga ki ki ha a dapiena.⁸ Mua mani nani ya pocaano n mua o calo kuuma yeni.
⁹Mi pienma pada leni a ñincaba pada bodi U Tienu diegu nni. Li miali Diedo naacenba, bi kopadicianba ye leni li paboanli. ¹⁰I kuani jugi, ki tinga yema ki mani, kelima halikama biidi, O duvenpaano gbeni, mi kpama mo gbeni.
¹¹Bi kpakpaaba gbani wudi, I duven tiidi kpakpaaba buudi halikama leni olije po, kelima i kuani bonluonkaala bia. ¹²Bu duven tibu kuodi, Bu kankanbu mali, Gelenadie tilondi leni ti kpakpaliti leni pomie tiidi, leni i kuani tiidi kuli mali. Bi nisaaliba pamanli gbeni.¹³ Yinba bi kopadicianba, laa mani li paboanli tiadi ki biidi yi pala. Yinba yaaba n tuuni li padibinbinli kani, yin mua mani. Cua mani ku ñiagu ki duani ki laa li paboanli tiadi, kelima mi pienma pada leni a ñincaba bodi yi Tienu diegu nni. ¹⁴Bili mani u yogunu ki loli bu ñoabu, taani mani taancianli. Taani mani a nikpela leni mi diema yaaba li Miali Diedo yi Tienu diegu nni. Kpaani ki mia mani li Miali Diedo Todima!¹⁵ Hain, ya danbiadili n kpendi nne te? Li Miali Diedo Pabienli daali nagini, li kpendi leni U Paaciamu Kuli Daano n jagi ya bolinma. ¹⁶Mi jiema bodi ti nunbu nni, li pamanli leni li pamankandikaali bodi U Tienu Diegu nni.
¹⁷Li bonbulikaala kuodi ti jaabuodi nni, a senba tua bon kuoma, a buabuana baa ki mumudi kelima alikama gbeni. ¹⁸Ti yandi n buudi maama ne te! I naakuli pua yaya lindi, kelima moahmankaadi ki ye, baa ti yanbidi mo ye leni fala ciamo. ¹⁹Li Miali Diedo, n jigidi ki nua fine ki kpaani ki miadi a todima kelima mi fantama dini li yankpaafuali, u mupienu mo sia i kuani tiidi. ²⁰Ti moayandi moko jigidi ki nua fine, kelima a ñinbuana ñuudi, mi fantama mo dini li yankaafuali.

Chapter 2

¹Piebi mani li naatuntunli Siyono juali po, teni mani ban gbadi li moe n joagadikaali po. Mi diebma yaaba kuli n digibi kelima Li Miali Diedo daali kpendi, li daali yeni nagini.² Laa daali tie biigicianli ya daali, a tawala leni ku gbangbadigu daali. Li daali yeni kpendi nani mi yendanma n yendi a juana maama. Diidi ya nibuolu n tie na n yaba ki go pia u paalu maama. U buolu daa kpa tieni, u kan go tieni mo baa ya nifiima n baa hoadi ya siiga.³U nibuolu yeni liiga tie nani ya fantama n buondi yeni, u puoli mo nani ya mupieno n buondi, Hali ke u daa tagini mi diema den tie nani Edena koahamu yeni. U yaa tagini ki ban pendi, u yen ha u puoli po fanpienma yaama ya noalima n gundi. Liba ki cia u kani.⁴Yua n laa ku niligu yeni baa yeni baa yedi taami. Bi tiini nani bi tanjagiba yeni.⁵U fuugu tie nani ya toateliti n tiini a juana yuli po, ki tie nani mi fantama n yen sia ku muagu n yaa pudi maama yeni. Ki tie nani ya toagoli n pia u paaciamu ki bogindi bu toabu po.⁶Bi ya nagidi i nibuoli yen digibi, mu nunmu kuli yen gbidi.⁷Bi tiini nani a jakoanda yeni, bi do i bilini nani bi toatieba yeni, yua kuli kubi o sanu, oba kuli kan jadi ki ha u.⁸Baa pangi bi yaba, yua kuli kubi o sanu. Bi jaligidi ki pendi yaala n pangi ba, pu kuli kan fidi ki sieni ba bi cenli nni.⁹Bi yadi u dogu nni ki tiini i bilini po, ki do ti diedi, ki kua a diebona kani nani a concona yeni.¹⁰Bi ya nagidi ki tinga yen digibi, Tanpoli mo n begibi. U yienu leni o hmaalo biigi, a hmaila yenma mo n bodi.¹¹Li Miali Diedo kpaani o toagoli liiga, O toanagili yaba. Ya toagola n baa kuani o ñoabona yaba ki kandi ki pia u paalu mo. Li Miali Diedo daali tie dacionli ki go pia i jeje hali boncianla, hme n baa fidi ki cia?¹²Moala Li Miali Diedo go yedi: 'Lebidi mani ki cua n kani leni yi pala kuli. Loli mani bu ñoabu, buudi mani ki mia nni sugili.¹³Da padi mani yi tiayiekaadi bebe ka, Se ye lebidi yi yama.' Lebidi mani ki cua mani Li Miali Diedo yi Tienu kani, Kelima o juogidi leni yi ki gba yi po mi niñima, ki pia li juunli leni li hanbili. O yen lebidi o yama ki cedi ki kan tieni wan den jagi ke o baa tieni o niba yaala.¹⁴Hme n bani o ya kan gua ki lebidi o yantiali, ki seligi yi bonhanla. Yeni, yi baa fidi ki ya kpendinni Li Miali Diedo yi Tienu po bu paabu leni a ñincaba.¹⁵Piebi mani li naatuntunli, siyono nni, Bili mani u yogunu mi ñoalolima po, taani mani li taancianli.¹⁶Taani mani bi niba, Ki tieni taangagidikaali, Taani mani a nikpela, taani mani a bila, Baa ya bila n da haani. O pocaancalo n ña o dieduadili nni o pocaano mo n ña o gbandieli nni.¹⁷Li Miali Diedo naacenba, bi kopadicianba n sedi li janli leni li padibinbinli siiga ki buudi, ki yedi: 'Li Miali Diedo, faabi a niba. Han da cedi a niba n la i fe. Han da tuo ke i nibuoli n ya laa ti ki tua: Bi Tienu nan ye le?'¹⁸Li Miali Diedo bua o diema, O gbadi o niba po mi niñima.¹⁹O guani ba ki yedi: 'N go baa soani yi po halikama leni duvepaano leni mi kpama. Yi baa baa li kuli hali lan dagidi. N kan go cedi yin le i fe i nilanbuoli siiga.²⁰N baa deli ki foagidi leni yi nijienu po yibali. N baa deli ki bolini o mu tinkuonmu leni a tinwaga nni. O toatieba yaaba n ye liiga, n baa deli ki jiini ba puoli ñincianma nni, yaaba n ye puoli mo, n baa deli ki jiini ba puoli ñincianma nni, Bi kpiema nuulu baa gbieni mi fawaama. Bani yaaba n tieni mi biadima boncianla yeni juodima n yeni.²¹Fini, ki tinga han da jie liba, Mangi a pali hali boncianla, kelima Li Miali Diedo n tieni apo yaala kuli po.²²Yinba ti moayandi, yin da jie, Kelima a yankpafuana baa bundi, i tiidi baa luoni i bonluonkaala. Bu kankanbu leni duven tibu baa luoni boncianla.²³Yinba Siyono yaaba mo, yin mangi mani yi pala, Kelima Li Miali Diedo yi Tienu po. O baa pa yi ki taaga ki yogunu ya pundi, O baa pa yi ki takpiaga leni ki tajudikaaga Nani wan den tiendi maama u yogunu nni yeni.²⁴I jali baa gbie leni halikama, Ti tadiciandi baa gbie leni mi dapanma leni mi kpama.²⁵N baa lebidi yi po ya bina ke n den soani mu tonbiñaanmu yaa n daa pudi fiabi, Ke a dondoba, a tobiñaana leni a sidibila n den hmani ti kpaandi yeni.²⁶Yi baa je ki guo, Yi baa pagi Mini li miaali Diedo yi Tienu, Mini yua n tieni yi po li bonlidikaala. N niba mo kan go le i fe mo hali abada.²⁷Yeni, yi baa bandi ke n ye yinba Isalele yaaba siiga. Yi baa bandi ke Mini n tie Li Miali Diedo yi Tienu, Ke bontoala kuli ki ye ki tie Tienu se mini. N niba mo kan go le i fe hali abada.²⁸Li yaapuoli n baa teni n fuoma n jiidi ki yayadi bi nisaaliba kuli po. Yi bijaba leni yi bisiaba baa pua sawli. Yi jakpela baa dangi ti dangidi. Yi jawaaba mo baa le li bonlekaala.²⁹Laa dana nni, n baa teni n fuoma n jiidi ki yayadi baa bi naacenba leni a potuada po.³⁰N baa teni li bonlidinkaala n tieni, Tanpoli leni ki tinga nni. Mi soama, mi fantama leni ku muñigbangbadigu baa tieni.³¹U yienu baa lebidi ki biigi. O hmaalo moko baa lebidi ki moandi nani mi soama yeni, hali ke Li Miali Diedo daali daa cua, ya dacionli n pia i jeje yeni.³²Ama yua n jaandi ki mia Li Miali Diedo yeli nni kuli, baa faabi. Nani Li Miali Diedo n yedi maama: Bi nitianba Jelusalema nni baa ciadi, Min gandi yaaba baa cia. Kelima Siyono leni Jelusalema po kuli, bi nitianba baa sieni. Li Miali Diedo gandi yaaba mo baa ye yaaba n cia siiga.

Chapter 3

¹Laa yogunu n baa Juda leni Jelusalema yaaba, Yaaba n den ye ti yonbidi nni n lebidi ki kpeni. ²N baa taani i nilanbuoli kuli, ki jiini ba Josafati joaloangu nni. Lankani n baa bu leni i nilanbuoli yeni, Kelima ban tieni yaala n niba Isalele yaaba yeni. N baa bu leni i nilanbuoli yeni kelima bi yayadi n niba nibuotoe nni. ³I nilanbuoli yeni toani n niba tiatia. Bi kuadi a bonjabila ki jiadi a poconcona, ki kuadi a bonpobila ki ñuni bi daama. ⁴Yinba, Tili leni Sidoni dogu, Yinba Filisiti tinbuona yaaba, be yaapo yi lingi nni? Yi bua ki tuu nni li panli bii? Li ya tie yeni wani n baa teni yi tuada n jiidi yi yula po. ⁵Yi taa n halijilifa leni n wula, min den pia ya halimano ke o tie n bonmoanla ki go hani yeni. Yi tugi la ki ban bili yi budiena nni. ⁶Yi kuadi Juda leni Jelusalema diema yaaba Gileka nibuolu po. Yi tieni yeni kelima yi bua ki foagidi ba leni bi diema. ⁷Ama mini Li Miali Diedo, n baa ñani ba yin ban kuadi ba naani po. N baa guani yi biadima panpaani yi yula po. ⁸N baa kua yi bijaba leni yi bisiaba Juda yaaba po, bimo n kuadiba Sabe yaaba po, ya nibuolu n ye hali foagima yeni. Mini Li Miali Diedo n yedi yeni. ⁹Kpaani mani ki waani li naa bonla i nilanbuoli siiga: Bogini mani bu toabu po! Fundi mani a jakoanda! Bi toatieba kuli n fii ki cuo li cenli. ¹⁰Taa mani yi naakuuna ki maa mu jugisiemu, yi moaciandi mo n tua kpama. Baa yua n tadi n ya nua o yuli ke o tie joakoando. ¹¹Jaligi mani ki cua, yinba nilanbuoli n gaani ki lindi kuli n taani mani ku joaloanyengu nni. Fini, Li Miali Diedo mo, han soani a toatieba ban baa baa lankani. ¹²I nilanbuoli n fii ki cua Josafati Joalongu kani. Lankane ke n baa kadi ki jia ti buudi leni ya nilanbuoli n gaani ki lindi kuli. ¹³Taa mani ku moaciegu ki cie kelima ku kpaangu beni. Cua mani ki hmaa ki midi yi nani duven tiidi bonluonkaala yaala n gbie duven tuodikaanu yeni. Ti tadiciandi mo gbie, i nilanbuoli yeni biadima yabi hali ki kandi. ¹⁴Ya niba n baa cua ti buudi joaloangu nni yaba boncianla. Li Miali Diedo n baa doagidi o pabienli ya daali ku joaloangu yeni niiini nagini. ¹⁵U yienu leni o hmaalo biigi, a hmabila mo ya yenma bodi. ¹⁶Li Miali Diedo duni Siyono juali po, O ye hali Jelusalema ki kpaani. Tanpoli leni ki tinga den digibi. Ama Li Miali Diedo kubi o niba, O tie tie wuonkaanu Isalele yaaba po. ¹⁷Lane yi baa bandi ke n tie Li Miali Diedo yi Tienu, Mini yua n ye Siyono, n joagagidikaali po. N baa gua ki diedi Jelusalema cain, bi nilanba kan go diedi li kani hali abada. ¹⁸Laa daali mi dapanma baa bundi a juana po. Mi nahanma baa puubi mu joabimu po. Mi ñima mo baa puubi Juda kpeni kuli nni. Li ñinbunli baa pudi Li Miali Diedo diegu nni. Ki ya joagini Sitimi joaloangu. ¹⁹Ejipiti Diema niba baa bodi, Edomi Diema mo n tua ya fanpienma n biidi cain. Kelima laa diema kuli mabini Juda yaaba, ki ku ya niba n kaa pia tagili. ²⁰Ama Juda leni Jelusalema baa ya pia bi niba ya yogu n tu ya yogunu. ²¹N baa tuu ya panli ke n daa den tuu, ban den ku yaaba ke baa pia tagili po. Mini Li Miali Diedo mo n baa ya ye Siyono."

Obadiah

Chapter 1

¹Abidiasi n den ba yaa bonlekaala. o Diedo li miali Diedo den maadi Edomi yaaba po ki yedi: Ti gaa laabaali ke o ñani li miali Diedo kani. O soani o tondo yi nilanbuoli siiga, ke yedi : Fii mani tin tuogi Leni Edomi yaaba bu toabu. ²Li miali Diedo yedi Edomi yaaba: N baa teni yin tadi ki cie yi nibuoli kuli, bi niba kuli baa fali yi. ³A japaciandi biani a, yinba yaaba n la yaa kaani n kpadi bonciala, ki tua yi yama nni hme baa fidi ki ñani Ti li kani? ⁴Baa yi yaa ban ye naani n kpadi nani jiebani tedigu yeni, baa yi yaa ban tieni, yi ye kaanu hali hahmabila siiga, n baa ñani yi li kani ki tudi ki jiini yi mini li miali Diedo yedi yeni. ⁵Asugida yaa tie ki cua ku ñiagu, unafanu pua a, n yeni! Naani bi kan su yaala n pia bi po mi fuoma kaa? Yaaba n cenli duven tiidi bonluonkaala, ya kua a kuanu nni naani ba baa suodi li kuli kaa? ⁶Diidi ki le ban fidi yi tiadi maama, yinba Edomi yaaba, bi wuodi baa yin den wuoni yaa halimani. ⁷Yin den kuanu o hantaado Leni yaa nibuoli n deli ki ñani yi yi diema nni, ki ñani yi. Yi danliba maadi Leni yi ki diedo yi. Yaaba n den di leni yi dia yi Ti diadi. Bi maadi yi maama ki tua: Diidi mani ban luo mi yama maama! ⁸Naani laa daali la ke n baa teni bi yanfodanba n bodi Edomi diema nni, ki teni mi yanfuoma n bodi Esayu Juana nni mini li miali Diedo n yedi yeni. ⁹Fini Tenana dogu Ti jawaanciandi baa cuo a jakoanda, mi diema nni toatieba kuli mo baa kpe. ¹⁰Edomi yaaba den tieni yi kpiiba jakobo puoli biani mi biadima. Lani n teni ke yi baa le yi fe ki bodi Caïn hali yaa yogunu kuli po! ¹¹Yaa daali ke bi yi balinba den paadi yi kpiiba toagola ki kua bi dogu nni, yi den ye li kani. Ban den pua caaca ki boagidi Jersalema dogu halimani, yi moko den tie yenma leni bani nilanba yeni. ¹²Edomi yaaba, yi kan den mangi yi pala yi kpiiba Juda yaaba fala daali, yi bi mangi yi pala unafanu npuaba yaa daali, bi ki sugiba bi pabiidicianli daali. ¹³Yi kan den kua n niba dogu nni, bi bodima daali. Yi kan den nua bi fala bi bodima daali yi kan den fie yi kpiiba piama bi bolinma daali. ¹⁴Yi kan den jia a sankada nni ki yaa kaani yaaba n tiini ki bua ki ciadi. Yi kan yaa den co yaaba n tiini ki bua ki ciadi, ki goa ki tendi ba bi yi balinba bi bodima daali. ¹⁵Kelima li miali Diedo pabienli daali nagini, ke n ba jia yi nibuoli kuli Ti

buudi. N baa soani yi ñani yin den soani nitoaba maama . yi tuona baa guani ki jiini yi yula po. ¹⁶ Yinba Isalele yaaba, yi ñini n joagagidikaali po, yenì, yaa nibuoli n sienni moko baa ño yogunkuli. Bi baa ño bi baa nali ki guo ki yuandi ki bodi cain.¹⁷ Ama yaaba n ciadi baa ye siyono juali po. Min go baa guani ki diedi yaala Caïn n niba Jakob puoli huani baa guani ki diedi mi diema. ¹⁸ N niba Jakob puoli huani baa tie nani mi fantanma yenì, Josefi puoli huani mo baa tie nani mi fantanma ma yenì, ama Esayu puoli huani baa tua ñani mi fenma yenì. Bi baa bolini Esayu puoli huani nani mi ffantanma n yen bolini mi fenma maama yenì. O baakuli kan ciadi Esayu puoli huani siiga. Li miali Diedo n yedi yenì. ¹⁹ N niba, Juda yaaba, baa diedi Edomi diema naganu po . Yaaba n ye sefela baa diedi filisiti yaaba diema. Bi baa diedi Efilayima buolu diema leni mi dociamu Samali. Benjamin buolu yaaba baa diedi Galaadi diema. ²⁰ Bi nilanba n den cuo yaaba Ti yonbidi Isalele yaaba siiga baa diedi Kanana yaaba diema ki pundi hali Salipita dogu . Ban cuo yaaba Jelusalema ki gedini Ti yonbidi Sefanadi dogu nni, bani mo baa diedi ganu po yaa dogu. ²¹ Ban den cuo Jelusalema yaaba ti yonbidi ke bi ye Sefanadi dogu nni, Jelusalema dogu jakoanda baa cua ki baa Edomi diema ki diedima. Li miali Diedo wani o ba baa tua oobado!

Jonah

Chapter 1

¹Limiali Diedo den teni Amitayi bijua Jonasa o ñoabonli ki yedi : ²Fii ki gedi Ninife doguciamu nni, ki ban kpaani ki fu leni u nuba! kelima bi biadima pundi hali n kani. ³ Ama Jonasa den fii ki sani ki gedi Talisisi, ki bua ki fuagidi leni limiali Diedo. O den pundi Jafo, ki baa yaa ñinbiaciangu n caa Talisisi, o den pani ku panpaani ki den yegi leni yaaba n den caa Talisisi yenì ki bua ki fuagidi leni limiali Diedo. ⁴ Ama limiali Diedo den teni ku tafabiadigu fii mi ñincianmi yenì niini, ku den fiigi hali ku ñinbiaciangu yenì den lingidi ki bua ki mili. ⁵ Ku ñinbiaciangu yenì danba den jie , ke yua kuli ji den jandi ki miadi o tienu todima. bi go den luni, ku tuga kuli mi ñincianmi nni, ki bua ku n yuagi. Jonasa den jiidi ki kua ku ñinbiaciangu yenì tugu nni ki gua bonjanla. ⁶ Yua n den kudi ku ñinbiaciangu yenì den nagini Jonasa kani ki yedi: bee yaa po ke a goa? amo n fii ki mia a yaa tienu! li fidi ke, won tiadi ti po tin da bodi. ⁷ Bi go den tua, cua mani tin biigi gi bandi yua n cuani tipo yaa fala n yene! ⁸ Lan wani bi den yedi o: fini n cuani ti po yaa fala yene, a tuonli tie bee ? a ñani lee? a tie mi laa diema yua yo? a tie bee nubulu yo? ⁹ O den goa ki yedi ba : n tie Ebulu buolu, n go pia Limiali Diedo tampoli Tienu po li fangili, wan yua n tagi mi ñincianma leni ki tinga. ¹⁰ Ti jawanciandi den cuo bi jaba yenì, ke bi den yedi o : bee yaapo ke a tieni laa bonla? bi jabi yenì den bandi ke Jonasa den tiini Limiali Diedo ki bua ki foagidi leni o kelima o den kaadi ki waani ba . ¹¹ Bi den buali Jonasa : ti nan baa tieni ña lede, mi ñincianmi nne n duani tipo , kelima mi den lingidi ki pugidi. ¹² Jonasa den guani ki yediba : taa mani nni ki lu mi ñincianmi nni, lan tie man duani yipo suo; kelima n bani ke mini yaapo n cuani yipo laa tafaciangu. ¹³ Bi jaba yenì den kudi ki bua ki pundi li boanjaali , ama baa den fiidi kelima mi ñimi yenì den lingidi boncianla ki pugidi bi po. ¹⁴ Lan wani bi den taani ki yini liamiali Diedo , ki yedi: oo limiali Diedo, ñan da bolinti kelima yaa jua yene po , da tuni ti o jua yua n kaa tieni ti li baa yaa tagili. ¹⁵ Li puoli bi den taa Jonasa ki luni o mi ñincianmi nni, lani mi ñincianmi yenì fuugu den sedi . ¹⁶ Bi jaba yenì den jie limiali Diedo boncianla, ki bi den paadi li paadili limiali Diedo po. ¹⁷ Limiali Diedo den teni ke o janciamo den cua ki nali Jonasa, Jonasa den tieni o janmo yenì tugini yensiinu leni ñiadi taa.

Chapter 2

¹Li Miali Diedo den teni ke ojanciamo cua ki nali Jonasa. ²Jonasa den ye o jamo tugu nii yensiini taa leni ñiadi taa. Jonasa n den ye o jamo tugu nni, o den jaandi ki mia L i Miali Diedo o Tienu ki yedi: ³N paboanli nni, n den mia Li Miali Diedo ke o guani npo n miabu, bi tinkpiiba diema nni n den kpaani, ke a den gbadi n nialu. ⁴A den luni nni ku buoñuangu nni, mi ñima siiga. A ñinguona mo den gaani ki cebini nni. A ñinguona den gaani ki milini nni. ⁵N den tua: A deli ki foagidi nni akani! Ama n go baa la a diegagikaagu. ⁶Mi ñima den milini nni hali ki baa ñani n miali, ke ku buoñuangu den milini nni. Ti ñimuadi mo den gaani ki lindi nni. ⁷N den jiidi hali ki pundi a juana tanpuuna kani, bi tinkpiba kaani buliñoana den mubini nni hali ke n kan fidi ki ña, ama Li Miali Diedo n Tienu a den teni ke n ñani ki. fo. ⁸N naano n den mi kuuma paboanli nni ya yogunu, n den tiadi Li Miali Diedo po. N jaandi mo den hali a diegagidikaagu kani. ⁹Yaaba n puni bi yula i buli yin ki pia fuoma, li baa foagidi ba leni a ninigbadima. ¹⁰Ama mini, n baa padi apo i tuodi pada, n baa kuani min den niani a ya ñoaniani. Mi faabima ña Li Miali Diedo kane

Chapter 3

¹Li Miali Diedo go den maadi leni Jonasa mi liema ki yedi o.²Fii ki gedi Ninife po ki ban kpaani ki caa n tondu.³Jonasa den fii ki gedi Ninife nani Li Miali Diedo n den yedi maama. Ninife den tie dociamu ki pundi dana ta cenli bianu.⁴Jonasa da den cuoni u dogu nni yentunyenli cenli, ki den kpaani ki tua: Dana piiga ya pendi Minife dogu baa bodi.⁵Ninife dogu yaaba den daanu U Tienu bi den kpaani ki yedi ke yua kuli n loli bu ñoabu ki yie li paboanli tiadi, ki cili a nikpela ki ban pundi a bila.⁶Laa maama den pundi Ninife dogu bado, o ddn fii o balikalikaanu po ki landi o baditiadi ki lani li paboanli tiadi, ki kali mi fantanpienma po.⁷O bado leni u dogu nikpela den ñani li ñoabonli ke ban kpaani ki waani, ke bi niba leni ti yanbidi leni ine leni ipe ke bi kan je liba kuli bi kan kpa ti yandi bi kan ñuni ba ñima mo!⁸Ke bi niba kuli n yie li paboanli tiadi ke ban kpaani leni bi fidu kuli ki mia U Tienu. Ke bikuli n guani ki ña bi biadima leni bi sanbiadu leni bi tuonbiada leni bi nii n tiendi ya biadima.⁹ñme n bani Li Miali Diedo ya kan guani ki lebidi o yama ki jiini o pali ki kan bolini ti.U Tienu n den la ke bi tieni yeni ki cedi ki ña bi biadima, lanwani U Tienu den lebidi o yanjagili kaa go tieni ba yaala n bia nani wan den jagi maama

Chapter 4

¹Laa bonla ki den mangi Jonasa, o pali den beni.² O den mia Li Miali Diedo ki yedi: Mii den yedi hali min den ye n diema nni ya yogunu? Lani n teni ke n den bua ki tuodi ki sani ki gdx Talisisi dogu nni. Kelima n bani n den bani ke a tie mi buama Tieniu leni mi ninigbadima Tieniu, a pali ki fi tonma, ki pia li nanbili ki lbidi a yanjagili ki kan tieni yaala n bia.³ Moala, taa n miali Li Miali Diedo, kelima mi kuuma cie npo li miali.⁴ Li Miali Diedo den goa ki yedi o: A nanbi leni a pali n beni yeni bi?⁵ Lanwani Jonasa den fi nani u dogu nni ki ban kali u dogu puoli, lankani o den buuni ku ciagu ki kali ku soangu nni ki baa la Li Miali Diedo n baa tieni u dogu yaala.⁶ Li Miali Diedo den teni ke ku tiigu pani ki kpedi ki yiini Jonasa yuli ki baa tieni opo u soangu ke o pabienli n gbeni. Jonasa pali den mangi boncianla kelima ku tiigu yeni soangu po.⁷ Ama, lan den yendi, ku tasoanpanpangu, U Tieniu den teni ke o sidibilo cua ki nidi ku tiigu yeni jiinu ke ku kuodi.⁸ Ki yenga n den pudi, U Tieniu den teni ya faalu n tuoni nani puoli ki cua ki pua Jonasa yuli hali ke o tadigi ki ba. Oden mia mi kuuma, ki yedi: mi kuuma cie npo li miali.⁹ U Tieniu den yedi Jonasa: Han bieni a pali ku tiigu po yeni, a sua ke li nani bi? Jonasa den goa ki yedi: N tieni yaala n nani leni min bieni n pali ki mia mi kuuma.¹⁰ Lanwani Li Miali Diedo den yedi: Mi ninjima cua na ku tiigu ne po kuni yaagu ke naa soani liba kuli ku pama, fini ka teni ke ku kpedi nayengu, ki kuodi nayengu.¹¹ Lanwani, mini, n kan gbadi Ninife dogu yaaba po mi ninjima yu laa dociamu ya niinni n pia niba tuda n piilie bani yaaba n kaa bani bi jienu leni bi ganu leni ya yandi ya coala n yaba.

Micah

Chapter 1

²Ama n yi nani yaala n hani tienma ki bua yaala n bia ya tienma. Yi pidi n niba gbandi, ki kogidi bi nandi ki haani a kpaba. ³Yi hmani n nibuoli gbannandi yi pidi bi gbandi ki mudi bi kpaba. Yi jia ba bonjenajena nani ban sagi ya nandi li bobili nni yeni, nani ban haani ya nandi li bobili nni yeni. ⁴Li tie lani yaapo ke ya yogunu ke yi ti kpaani ki miadi Li Miali Diedo ke wan faabi yi, o kan guani yi liba. O baa buli o nunga laa yogunu, kelima yi soani yaa tuona n bia.⁵ Li Miali Diedo maadi ya maama n tie na ki yedi: "Li pia n saawapuaba yaaba n boandi n niba ke bi yaadi n sanu nni. N niba yaa puni ba bonhmankaala, ban ya tua ke bu toabu baa cua.⁶ Lani yaa po yinba bi saalipuaba yeni, yi yogunu tuoni u bianu ki yenga baa biigi yipo, yi kan go la bonlakaalaba kuli. ⁷Yi kan go pua saawali liba kuli po. Yaaba n pua saawali kuli baa pii bi nunmu kelima ife po. kelima U Tieniu kan guani bipo liba. ⁸Ama mini, Li Miali Diedo Fuoma ye n niinni ki gbieni nni u fidu, o go puni nni li bali leni li papaali ke min waani Jakoabo puolihuani bi tagili, ⁹ki waani bani Isalele yaaba bi tuonbiadi. Lanwani, Jakoaba puolihuani yudanba, yinba, yaaba n nani yaa bujiali n tiegi, ki go teni yaaba n tiegi kuli lebidi ki goli, cengi mani: ¹⁰Yi maa a diena ki pugidi U Tieniu dogu Jelusalema leni mi kukpama, leni li mabinli n kpedinni yipo yaa ligi. ¹¹Jelusalema yudanba jia ti buudi ki gaani a suuna. Likani kopadicianba ya ki gaa pani bi kan bangi li balimaama, bi saawapuaba yaaba n ye likani ya ki gaa ligi bi kan pua saawali. Ama bi cili ki paagidi bi pala Li Miali Diedo po ki tua: ¹²Naani Li Miali Diedo ki ye leni ti? Fala kan nandi ti. Lanwani, kelima yinba yaa po, bi baa ko Siyono nani u kuanu yeni. Jelusalema baa tua kulinjagbejuali. Ku tiigu mo baa pidi U Tieniu diegu n ye ya juali yuli po.

Chapter 3

¹2 Ama n yi nani yaala n hani tienma ki bua yaala n bia ya tienma. Yi pidi n niba gbandi, ki kogidi bi nandi ki haani a kpaba. ²Yi hmani n nibuoli gbannandi yi pidi bi gbandi ki mudi bi kpaba. ³Yi jia ba bonjenajena nani ban sagi ya nandi li bobili nni yeni, nani ban haani ya nandi li bobili nni yeni. Li tie lani yaapo ke ya yogunu ke yi ti kpaani ki miadi Li Miali Diedo ke wan faabi yi, o kan guani yi liba. O baa buli o nunga laa yogunu, kelima yi soani yaa tuona n bia."

Chapter 5

¹Finì Betelema Yufilata dogu, awa Juda buoli dogi kuli siiga ama yua n baa die Isalele yaaba baa ña a ya niinne. Wani yua n den ye hali yogu.²Lani yaa po U Tienu baa ha o niba bi yibalinba nuu nni hali ya pua n baa ma ki bonjaga yeni ya mali ga ya yogunu. Lanwani ki biga yeni kpiiba yaaba n sieni ki ye foagima baa goa ki kpeni Isalele yaaba diema nni. ³O baa doagidi ki yaa die leni Li Miali Diedo paalu leni U Tienu yeli kpiagidi.⁴Wan baa cuani mi yanduanma. Asili yaaba yaa cua ki ba ti diema ki kua hali ti cuuna nni, ti baa teni bi yudanba boncianla n fii ki tuogi ba.⁵ Bi baa diedi A sili leni Nemilomi diema leni bi jatiadi. Bi ya hmaa ti tinga nni, yeni bi baa faabi ti leni Asili yaaba nuu nni bi ya cua ti diema nni yaa yogunu ki hmaa ti tinga nni.⁶Lanyogunu Jakoabo puolihuani yaaba n sieni baa ye yaa nibuoli n yaba siiga nani ya mangu n ña Li Miali Diedo kani, nani ki taagi n mini ki ha yaa ñinboala ti muadi po. Ki taaga yeni naa gu bi nisaaliba kani liba. Bi nisaaliba mo ka cuani ga.⁷ Jakoabo puolihuani yi n sieni baa ye mi diema nni ya nilanbuoli n yaba siiga nani ya yangbanlo n ye a yangola siiga yeni, nani ya yangbanbiga n ye a pegola siiga. O ya cuoni bi siiga o bibini ki padi ba ke oba kuli kan ga ba o kani.⁸Han pua a yibalinba, ki bolini bani i nanda yeni kuli. ⁹Li Miali Diedo go yedi: Laa daali n baa bolini yin pia ya taami, ki go bolini leni yin pia ya toateliti.¹⁰N baa bolini ya dogi n ye yi diema nni kuli, ki go bolini yin den maa ya diepaala bu toabu po. ¹¹N baa bolini yin kubi ya buligbandi yi nuunni, a lingida kan go ya ye yi siiga.¹²N baa bolini yi buli leni yi buli nannana yi siiga, yi kan gbaani ki kpiagi yi nii n tagi yaala yeni. ¹³N baa bolini yin den caani yi diema nni Akela budaadi yaadi yeni, ki go bolini yi dogi. ¹⁴¹⁵N baa tuu n panli leni li pabienli ki bu ki cuo ya nibuoli n ki cengi n maama.

Zephaniah

Chapter 1

¹Yaa maama yeni tie Limiali Diedo n den maadi Sofoni yaama,wani yua den tie Kusi bijua ,Gedalia bijua , leni Amadiyia bijua, Ezekiasi bijua, yaa yogunu Amoni bijua Josiasi den tie Juda bado.²Limiali Diedo den yedi : n baa bolinni yaali ye mitinfamma po ki fo kuli . ³N baa bolini bi niba leni ti yandi, ti bonyugiditi leni i jami yaali n ye mi ñima nni. N baa bolinni bi nibiadiba leni bi tuonjoagima.N baa bolinni yaa niba ye mitinfanma po kuli.⁴N baa fii ki sedi Juda yaaba leni Jelusalem dogu yaaba kuli po.n baa bolini li kani yaa bonli n sieni ki tie o bulo baali yaala kuli. baa yaa kopadicianba n den tuuni o po, nilo baa kuli kan go yaa tiadi bipoo.⁵N baa bolini yaaba n do a diena tanpoli ki kpiagidi a ñmabila, leni yaaba gbandi ki n yeli ki go polini ki taaga bi bado yeli. ⁶N go baa bolini yaaba lebidi ki ña mini li miali diedo kaa lingi n tundi.⁷cuo mani i ñoana O Diedo, wani Limiali Diedo nintuali, kelima Limiali Diedo pabienli daali nagini , o bogini li padili, ki gagidi ki gandi wan yini yaaba.⁸Limiali Diedo padili daali, n ba faligi a koanbala leni a badijabila kuli, leni yaaba yie i nilanbuoli tiadi⁹Laa daali, n baa faligi yaaba n yugi ki kandi li bulñoakoakaali, yaaba mabindi ki fenli bi niba piama ki gbiendi bi cambia dieli.¹⁰Limiali Diedo yedi: laa daali a bubula baa tieni i djami buluñoabu yeni kani, i kuudi baa fii u dogu ñianlieli po, a juana baa yaa baali kelima ku fuciangu po. ¹¹Mua mani yinba Makiteki ñianli yaaba, kelima a kpenkpenda kpendu kuli kpe, a ligi kubila ligi kuli bodi.¹²Laa yogunu, n baa gaani ki lingi leni mu fidisanmu Jelusalem niini , ki faligi yaa niba n duandi bi yama ki tua Limiali Diedo ki tiendi yaali n ñani bi yaali n bia.¹³Bi yibalinba baa tugi bi piama kuli, ki bolini bi diedi mo. bi maa ti diedi ama bi nan kan kua lienni bi ñuu diven tiidi ama bi nan kan go ño li daama.¹⁴Limiali Diedo pabienli dacianli yeni nagini, li nagini gbeni, li kpendi tontoni. Laa daali ba ya tie pabienli daali, Limiali Diedo pabienli daali n tangi yeni, baa a jakoanda baa moa boncianla.¹⁵Laa daali baa tie pabiencianli daali, fala leni ti yanyagiciandi daali, li tingbali leni mi bolimi daali, li baa yaa tie bigicianli daali , a tawala leni gbangbadigu daali.¹⁶Laa daali kakaci baa piebi i kaani kuli, bu toabu kuudi baa fii sedi ki moa leni i dogi kanpaali, leni a dietoatoada.¹⁷N baa kuani bi nisaaliba fala nni,N baa teni ban yaa cuoni ki tulini nani a juama yeni kelima bi tieni N po ti tuonbiadi;N baa teni bi soama n wudi i kani kuli nani ku tangbungu yeni.¹⁸Bi ñanjilifa bi mo bi Wula kan fidi ki faabi ba Limiali Diedo pabienli daali. leni limiali Diedo ponli fantama ki tinga kuli baa buodi li baa bia hali boncianla , O baa bolini li ñandunli niba kuli.

Chapter 2

¹Yin kua i niini ki kpaagi yinba i yaba , yinba yaa niba ki gba fe yeni, ²Hali min bogini ki baa tieni yaala yogunu daa ki pundi hali ki pindi nani mi fawama yeni, hali Limiali Diedo pabienli fantama daa jiidi yipo! ³Lingi mani Limiali Diedo yinba yaaba kuli n tie ki tinga yumiindanba, yinba yaaba n nua O njoabonbilikaana, lingi mani mi tegima, lingi mani li yumiinli, li fidi yin baa ki ciadi Limiali Diedo pabienli daali. ⁴Bi niba baa n̄a Gasa dogu, Asikaloni mo baa bodi ki tua nani kufanwalingu yeni, bi teli Asidodi yaaba yensicocolu, ki n̄abi Ki n̄iani Ekiloni yaaba bi dogu nni. ⁵Ti solindi baa yi, yinba, yaaba n tie keleteni yaaba ki baali mi n̄incianma. Limiali Diedo den tuodi ki maadi kanana yaaba, yaaba n tie Filisiti dogu niba ki yediba: N ba bolini yi, baa niyendo kan sieni. ⁶Yi diema yaama n baali mi n̄incianma yeni mo baa tua yaa fuali n tie yankpaa kaanu, ti yandi naaluogu kaanu. ⁷Juda niba yaaba ciadi baa diedi laa kanu, lan kane kebi baa kpa bi yandi, ku joagu yaa ba, bi baa dua Askaloni dogu yaaba diena nni; kelima Limiali Diedo, bi Tieniu ki sundi bipo, O baa teni, O niba yaaba n den ye ti yonbidini yeni n goani ki kpeni. ⁸N gbadi Moaba diema yaaba n sugidi n niba yaa sugidi, leni Amoni buolu yaaba n maadi ki yuali n niba maama, yaa yogunu ke bi den sugidi n niba ki fii maadi bi japaamaama, ki fie bi diema ki pugini bi yaa diema. ⁹Li tie lan yaapo ke mini, Limiali Diedo upaaciamu kuli daano Isalelenba Tieniu poli ki yedi: N ye ki fo, Moaba baa tua nani Sodoma yeni, Amoni buolu yaaba mo nani Gomola. laa diema kuli baa tua konkondi, likani baa tua tinyaama, leni fanwalingu o yogunu kuli po. n nuba yaaba n sieni baa cua ki taa bi diema piama kuli ki go fie bi diema mo. ¹⁰Laa bonla baa baaba kelima bi japaadi po, leni ban den fiagi limiali Diedo U paaciamu kuli daano niba maama po. ¹¹Limiali Diedo baa cie bi jigi, kelima o baa bolini ki tinga buli kuli. lan wani yua kuli leni o dogu nni, baa gbani Limiali Diedo nintuali ki pagi O bi diema nni. ¹²Yinba Etiopi yaaba , n baa pua ki kpa yi leni n jugisiegu. ¹³ku baa fii ki sedi u naganu yaaba po, ki bolini Asili diema yaaba, ti yenbaadi baa Ninife dogu, u baa tua nani ku fanwanlingu yeni, ¹⁴Li kani baa tua denyandi, leni ti fuayandi buolu kuli kaanu. a juuna leni a guda baa ya ye likani diedjendi nni, ki cigindi ki mua a diebona nni. I nuani baa yaa jagi a diebona kani ki mua. u dogu kukuli baa tie diedjendi bebe, kelima bi n̄abi ki n̄iani ban den maa a diena leni selidi daadi yaadi yeni. ¹⁵Diidi mani laa dogu yaaba, yaaba n den mangidi bi pala, ki jigini bi yula, ki tua bi pala nni, baa pia kuli lie; be yala, lipaboanli baaba, likani tua ti yandi wuonkaanu; yaaba n tagi li kani kuli fuoni fegini bi yula.

Chapter 3

¹Fala n baa bi niyiekaaba dogu yu n joagini, ya dogu gbie leni yaaba n mabindi bi nuba²Baa cengi maama baa kuli , baa go gba tundi, baa dugi Limiali Diedo po, baa nagidi U Tienu.³U yudamba tie nani ya yangbanli n gaandi ki duni; u bujiaba tie nani yaa fuasanganli, bi yaa cuo ku ñiagu bi kan nmani ki sieni li baa kuli saala po. ⁴U sawalipoaba tie japaadanba leni jajanbididanba; U kopadicianba joagindi yaala n gagidi ki nani, ki miidi li balimaama mo.⁵Limiali Diedo ye u dogu yeni niini ki tiegi , O ki tiendi kuli yaali n bia; fiifaama kuli O ja yaa buudi tiegi, kaa jidi; ama baa leni lan kuli o nibiada ki bani yaala n tie fee bonla.⁶N bolini i nilanbuoli boncianla, n bolini bi kaanjigi paalu kuli,N biidi bi sani kuli, o baa kuli ki go tagi bi sani! N bolini bi dogi nilo baa kuli ki go ye likani!⁷N bi tua, a yaa bi pia n fangili ki tuodi n tundi, a dogu kan bi bodi, min den bili yaa falaciamo cuonu yeni kuli kan bi jiidi na po. ama li kani yaaba suagi liiga ki tiendi yaala joagini bebe.⁸Li tie lan yaapo, Mini Limiali Diedo N yedi: guudi mani nni min baa fii ki cua yi kani yaa daali ki wani yi ke yi nani, kelima n jagi ke n baa taani i nilanbuoli kuli leni mi diema kuli niba, ki jiini n paabienli kuli bi po ban bandi n pabienli n bia maama. kelima leni n pabienli fantama ki tingi kuli baa buodi.⁹Lan wani N baa teni i nilanbuoli maama n lebidi ki tua mananma, bi baa taani ki yaa kpiagidi O Diedo, ki go tuuni O po leni payenli.¹⁰Ba n niba yaaba n yaadi ki ban ye hali Etiopi kpenu kandima, ban moko baa yaa kpendini n po bu paabu.¹¹Laa daali po, yi kango jie i fe kelima yi tuonjuagima po. kelima n baa ñani yi siiga bi japaadanba, bani yaaba n gbengidi bi yula. yi japaadi kuli baa ba u bianu n juagagidi nanli po.¹²yaa niba n baa sieni, kan yaa yaaba, ama bi baa yaa tie yumiindanba, ki go dugi Limiali Diedo po. ¹³Isalelenba niba yaaba n baa sieni, kan go yaa tiendi ti tuonbiadi, bi kan yaa pua tuofaama, janbi maama mo kan go yaa ña bi ñoana nni. ama bi ba yaa di ki go goa, ke o baa kuli kan yagi bi yama mo.¹⁴Siyono bisalo , mangi a pali! nan yigini li pamanli yigini Isalele! mangi a pali hali boncianla Jerusalema bisalo!¹⁵Limiali Diedo ga yi leni fala ki teli ki fuagidi a yibali. Limiali Diedo , wani Isalelenba bado O ye yi siiga, nan da go jie ki falaba kuli baa cua. ¹⁶Laa daali po , bi baa yedi Jelusalema ,nan da jie li baa kuli, na nii n da tadigi Siyono!¹⁷Limiali Diedo a Tienu ye yi siiga ki tie jakoando yuan faabidi. O baa mangi O pali kelima a po; O buama yipo baateni wan duani O yama, ki yiini leni li pamancianli kelima yipo.¹⁸N baa taani yaaba n ye li pabiili nni kuli, ki paadiba leni i badi ciami, yaaba ñani i siiga ke i fe njoaba.¹⁹Diidi laa yogunu, n baa wani fala yaaba n den mabidi yi, n baa faabi yaaba cuoni ki duugidi kuli, ki ga ban teli yaaba, n baa teni ban baa ti kpiagidi, bi yela mo n ña nani kani ke bi den la i fe.²⁰Laa yogunu po, n baa goa ki kpeni nni yi, li baa yaa tie min baa goa ki taani yi yaa yogunu. kelima n baa teni yin goa ki baa ti kpiagidi yi yela mo baa ña nanduna nibuolukuli nni. Limiali Diedo n yedi yeni.

Haggai

Chapter 1

¹Daliyusa bali binlieli binli, ciluoba dakpiali daali, Li miali Diedo den maadi leni osawalipualo Aje, o den soani o Juda gufeneeli, salitieli bijua Solobabeli kani leni bi kopadicianba bado, Yehotidaka bijua Josue kani. O den soani ki yedi: ²Ke wani li miali Diedo upaciamu kuli daano yedi yaa maama n tiena: Ya nibuolu n tiena tua ke ban baa goa ki maa n diegu yaa yogunu daa pundi.³Lanwani Li miali Diedo den soani osawalipualo Aje bi kani ke wan yedi ba ya maama n tiena, ⁴naani yi sua ke li hani yin yaa ye a diehama ya pia mi ñuadima ke n ya diegu nan mumudi ki se diejengu? ⁵Lane li miali Diedo upaciamu kuli daano den yedi ba ya maama n tiena: diidi mani yaa yema n baa yi. ⁶Yi buu boncianla ki nan yendi waamu, yi di ama yii guodi, yi ñu ke yi ñuulu naa gbendi, yi bobi ti tiadi ke wadi naa gbendi, yua n tuuni ki gaani panpaani li nani o hu li boagicibinli nni yeni.⁷Li miali Diedo upaciamu kuli daan go yedi ke yin kpaagi yaala n baa yi na po. ⁸Li miali Diedo den yedi do mani li juali po ki ban pedi ti daadi ki tugi ki cuani ki maa n diegu lane n pali baa mani ke yi kpiagidini nani lan pundi maama. ⁹Yi den daani ke yi baa ba ti kpaandi boncianla ama yi baa waamu bebe. Yi tugi lani moko ki kulini yi denpo ke n piebi ke li yayadi. N tieni la kelima yi ha ke n diegu mumudi ki se diejengu, ke yi siiga yua kuli nan moandi ki hanbi o ya diegu.¹⁰Li tie lani yaapo yo ke tanpoli yie ke o kan teni mi ñima, ki tinga mo yie ki kan luoni. ¹¹N teni ke uyialu cua mi diema nni, ke ajuana yula po kuodi, alikama kuani kuodi, duven tiidi kuani kuodi, olifie tiidi kuani kuodi, yaa bonbulikaala n sieni kuli kuani kuodi, ti yandi leni bi niba kuli laadi li po fala, yi nii tuona kuli biafanma.¹²Salitieli bijua Solobeabeli leni Yehotisadaka bijua bi kopadicianba bado Josue leni ya niba n sieni kuli den tuo ki huadi li miali Diedo bi Tienu maama, bi den tuo ki huadima nani U Tienu n den soani osawalipualo Aje ke ocua ki caaba maama. li fangili den cuo bi niba kuli li miali Diedo nintuali. ¹³Li yaa puoli U Tienu tondo Aje den caaba li miali Diedo tondu yu n tiena: N baa ye leni yi, mini li miali Diedo n yedi yeni.¹⁴Li miali Diedo den fundi Juda gufeneeli

Solobalobeli leni bi kopadicianba bado Josue leni yaa niba n sieni kuli yantiali. Bi den fii ki cili ki maa li miali Diedo upaciamu kuli daano diegu. ¹⁵Daliyusa bali binlieli binli ciluoba piilie n danaali daali.

Chapter 2

¹Cilele nmaalo piilie n danyenli, Li Miali Diedo den maadi leni o sawalipualo Aje ki yedi o: ²Maadi leni Salitieli bijua Solobabeli, Juda gufeneelo leni Yehosadaka bijua bi kopadicianba bado Josue leni ya niba n sieni kuli ya maama n tie ne: ³Yinba bi diidikaaba, yi siiga pia yaaba n den kpa laa ku naa diegu n den pia ya kpiagidi bi? Moala mo yi nua gu lede? yii nua ke kuu pia fuoma te. ⁴Moala, Solobabeli, paagi a pali! Li Miali Diedo n yedi yeni. Paagi a pali, Yehosadaka bijua Josue o kopadiciamo leni ya niba n sieni kuli ki ye mi diema nni, paagi mani yi pala Li Miali Diedo U paaciamu daaano n yedi: Fii mani ki yaa tuuni, kelima n baa ya ye leni yi, Li Miali Diedo U paaciamu daano yedi yeni. ⁵N kubi min den pia leni yi ya ntantaado yi den nani Ejipiti diema nni ya yogunu, n Fuoma ye yi siiga yin da jiemani. ⁶Kelima Li Miali Diedo U paaciamu kuli daano yedi: Li go sieni yogunu waamu, n baa teni tanpoli leni ki tinga digibi, mi nncianma leni ki tinkuonga. ⁷N baa tigibi i nibuoli diema kuli, n baa gbieni ku naa diegu leni n kpiagidi. Li Miali Diedo U paaciamu kuli daano n yedi yeni. ⁸Ki tinga wula leni ki nalinjufa kuli tie min die yaale. Li Miali Diedo U paaciamu kuli daano n yedi yeni. ⁹Ku naa dieyuangu ya kpiagidi baa yabi ki cie ku diekpiagu, L i Miali Diedo U paaciamu kuli daano n yedi yeni. Li tie ya kaanu n tie ne niinne ke n baa pa yi mi yanduanma. Li Miali Diedo n yedi yeni. ¹⁰Ciyie nmaalo piilie n dannaali, Daliyusa bali binlieli binli. L i Miali Diedo den maadi leni o sawalipualo Aje. ¹¹Li Miali Diedo den yedi: Buali bi kopadicianba ya buali n tie ne ban guani apo. ¹²O nilo ya ghabini o tiadi ya nangu n gagidi U Tienu po, ke o tiadi yeni sii dupen, kpintiidi, kpama, bi jiemaba laa jiema baa gagidi U Tienu po bi? B i kopadicianba den A a! ¹³Aje go den yedi: O nilo ya sii kpiemo ki joagini o yuli U Tienu po ki gi sii jiemaba, naani laa jiema baa gagidi U Tienu po? Bi kopadicianba den goa ki yedi: Mi jiema baa joagini U Tienu po. ¹⁴Lanwani Aje den guani ki yedi: Li Miali Diedo den yedi mi naa diema leni bi niba leni ban tuuni ya tuona kuli tie yene npo. Ban padi npo yaala kuli tie yaala n joagini. ¹⁵Li Miali Diedo yedi: Kpaagi mani yaala n den tieni leni yaala n tiendi moala. Hali yin daa den cili n diegu maama ya yogunu. Nilo ya bi den gedi ki baan nani o senbili nni dibaabuodi piilie, o yen sua ke baabuodi piiga bebe n ye. ¹⁶Nilo ya bi den gedi duven tuodikaanu po ki baan nani taditi piimu, o yen sua ke taditi piilie bebe n ye. ¹⁷N den tieni ke yi kuani biidi ke u diyianu leni a tatana moko den biidi yi kpaangu. N den biidi yi nii n soani yaa tuonli. O Diedi yedi: Ba yeni mo yii den lebidi ki guani nkani. ¹⁸Kpaagi mani bohanla yaala n den kpa tieni yi ki pundi hali ki cili ciyia nmaalo piilie n dannaali, ki cili hali yaa daali yi cili L Miali Diedo diegu maama. Yin kpaagi mani lipo bohanla. ¹⁹Naani yi jiema go sieni yi senba nni bi? Ba i tiluonke, i kankandi leni ya tibuoli kuli n sieni ki luoni ya bonluonkaala n nani liba kuli ki go luoni. Ama ki cili dinli leni dinla liiga, n baa teni n sela n jiidi ki yabidi yipo. ²⁰Ciyia nmaalo piilie n dannaali daali yeni. Li Miali Diedo go den maadi leni Aje mi taaliema ki yedi: ²¹Yedi juda gufeneelo ya maama n tie ne: N baa teni tanpoli leni ki tinga n digibi. ²²N baa fiini bi baditieba bi balikalikaani po ki bolini i nilanbuoli diema paalu ki go bolini bi toatieba leni bi toateliti kuli. N baa pua ki yedi i taami leni yaaba n jagi ba kuli. Bi baa kpa bi taami, yaaba n jagi ba mo baa kpa biyaba leni mu jugisiemu. ²³Li Miali Diedo yedi: Laa daali n baa ta Salitieli bijua Solobabeli n naacemo ki teni nan tua maalima kelima n den gandi fine, Li Miali Diedo U paacianu kuli daano n yedi yeni.

Malachi

Chapter 1

¹Li Miali Diedo n den teni ke Malaki soagini o maama yaama isalele yaaba po. ²Li Miali Diedo yedi : n buayi ama yi tua: be n doagidi ke a buati? Li Miali Diedo goa ki yedi: naani Esayu leni Jakoabo kiden tie nataani kaa? Ama n den bua Jakoabo. ³N den nani Esayu, n den bolini O diema, Yaama n den ye ajuananni, ki teni ke itanboe diedi ma. Mi tua fanpienma. ⁴Edomi yaaba, ya yedi: ke bi bolini bi dogi, Ama bi baa guani ki maa bi ci. Li Miali Diedo U paaciamu kuli daano baa guani ki yedi: cedi mani ban goa ki maa bici Ndidi go baa bolini i. Bi niba baa ya yi bi diema: "Mi biadima diema", Bani, mi niba mo , bi baaya yi ba : Li Miali Diedo pali n be ya nibuolu po yogunu kuli. ⁵yi nuni baa le lani kuli, lani yi baa ya tua : Li Miali Diedo pia U paalu baa leni Isalele diema kandima kulipo. ⁶Li Miali Diedo U paaciamu kuli daano yedi: ki biga jigini o baa, O naacemo mo kpiagidi o canba. N ya tie yi baa, Min pundi kiba ki baa ya jigidi yele? N ya tie yi canba , Min pundi ki baa ya kpiagi yele? yinba bi kopadicianba n fali n yeli ki nan tua : Ti fala lede? ⁷yi kpendinni n padibinbinlipo ya pienma n joagini n po ki nan go tua: Ti tudi apo lede? yi tudima n tie ke yii pia fangili padibinbinlipo. ⁸Naani yin yen cuani ki yanguanga li padibinbinlipo yeni li tiegi? Naani yin yen cuani ya yanga n duugi yaaka yaaga n yia yeni naani li tiegi? Naani yi ya taa laa yanga ki ban puni gufeneeli O baa ga yi cangu leni nunmanga? Li Miali Diedo U paaciamu kuli Daano n yedi yeni. ⁹Mia mani Utienu moala ne ke wan gbadi ti po mi niinma! Naani yi bontienkaala baatuo wan mangi O nunga yi po bi? Li

Miali Diedo U paaciamu kuli daano n yedi yeni.¹⁰Li baa ya hani ki cie yinba bikopadicianba siiga n luoni n diegu buliñoabu yin da go cuondi n padibinbinli po mi fantama fanma fanma. n pali ki mani yi po baa waamu . Mii go bua ki gaa yi muu nni padili ba kuli mo. ¹¹Li Miali Diedo U paaliciamu kuli daano n yedi yeni. Kelima ki cili u yienu n pudi naani ki ban cuoni hali wun baali naani , I nibuoli kuli kpiagidinni. I kaani kuli bi niba padi ki siagu n po a dugibila. Bi go padi ya pada n hani ki dagidi n po ki kpiagidinni. I nibuoli kuli kpiagidinni. Li Miali Diedo U paaciamu kuli Daano n yedi yeni. ¹²A ma yinba n fali nni ki tua ke O Diedo padibinbinli joagini ki go tua ke yin padi likani ya pada ki pia mayuli.¹³Yi tua : ke mini Utienu padibinbinli kani tuonli pia li coagili, yi baga ki ye mo Li Miali Diedo U paaciamu kuli daano n yedi yeni yi kpendinni ti yansukaadi leni yaadi n duugi leni ti yanyiandi yi padi n po laa pada buolu yo. Naani n baa ga laa paabu yi kani? ¹⁴Li Miali Diedo n yedi yeni. Ti solindi n yaa hua a jajanbida , yua n pia O yan kuli nni ki yantonga ki niani ke O baa padiga O Diedo po ,A ma ki nankandi ki ha kani ki ta yanyanga ki padi kelima n tie Badiciamoe. Li Miali Diedo U paaciamu kuli Daano n yedi yeni . I nibuoli kuli fanginni.

Chapter 2

¹Moala ,ya ñoabonli n tiena bili yinba bicopadicianba po. ²yi yaa cengi min yedi yaala, yi ya kuani la yi pala nni ki baa teni n yeli ti kpiagidi, Li Miali Diedo U paaciamu kuli Daano n yedi n baa soani yi siiga ti solindi n go baa soli yi sela ; n baa soli la kelima yii kuani n ñoabonli yi pala nni. ³Diidi, n baa bolini yi bonbuli kaala n baa taa yin padi ya yandi pobindi ki madi yi numun nni, bi baa taani ki tugi yinba leni tini kuli. ⁴Lani yi baa bandi ke n bili yi po laa ñoabonli ki bua ke min den kuani ya hantaado leni lefi buolu n yaa ye. Li Miali Diedo Upaaciamu kuli Daano n yedi yeni. ⁵N ñantaado leni O den te li miali leni mi yanduanma yaa hantaado yo, N den bangiba li fangili . bi den fangi nni ,ki digibi n nintuali. ⁶I moamoani bali maama den ye O noabu nni,faama ki den ye bi ñoana nni. bi den cuoni n nintuali leni mi yanduanma leni mi teginma, ki pegidi ki ñandi niba boncianla Mi biadima sanu nnin. ⁷O kopadiciamo tuonli n tie kibangi bi niba. Bi niba baa buali wane li bali maama. kelima Okopadiciao tie Li Miali Diedo Upaaciamu kuli Daano tondo yo. ⁸A ma yinba wani nan jadi ki ha U sanu. yi guli niba boncianla leni yi bangima. Yi miidi min den kuani ya hantaado leni lefi buolu Li Miali Diedo Upaaciamu kuli Daano n yedi yeni. ⁹Lani n teni ke n baa cedi bi niba kuli n yie yi ki fali yi kelima yii tuo ki hua n sanu ki go pia unigagidu mo, yin tiendi n bali maama ya yogunu. ¹⁰Naani ti kuli ki pia baayendo kaa? Naani Utienyendu yen kaa n tagi ti kuli? Lanwani be yaapo ke ti nan janbidi ti yaba ki biidi Utienu n kuani ya hantaado leni ti yaajanba?. ¹¹Juda fidi ban den niani ya ñoanianu, Bi soani jelusalema leni Isalele Diema nni kuli ya tuoli n gundi, kelima juda biidi yaali n gagidi Li Miali Diedo po Leni Li Miali Diedo n bua yaala, Bi taa bi puoba , ya nibuoli n hua i buli yeni siiga. ¹²Li Miali Diedo ba ñani jakobo puolihuani siiga, yaaba n tieni laa bonla ki da go li tua hali abada laa niba buolu n taani leni ti diema yaaba ki padi pada paabu Li Miali Diedo Upaaciamu kuli Daano po. ¹³Go diidi yin tiendi yaala. yi buudi hali ke yi ninsiidi milini Utienu padibinbinli kelima waago tuo ki gaani liba kule yi nuu nni. ¹⁴yi buali yi yula, be yaapo ke li tie yeni? Li tie kelima Li Miali Diedo den tie siedi fini leni a jawaama yogunu pua , han janbi ya pua, Baa ke O tie ayieninlielo, leni han den niani yua U ñoanianu. ¹⁵Naani Utienu ki den teni ke yi siiga yua kuli leni O pua tu gbannanyendi leni yanyenma kaa? beyaapo ke O tieni lani ? li tie ke O bua ke yi bila nyaa tie wani Utieni niba moamoani. Lanwani yin fangi mani yi yula. O ba kuli yi siiga n da janbi O jawaama nni pua. ¹⁶Kelima n nani li poñali Li Miali Diedo , Isalele yaaba Tienu Upaaciamu kuli Daano yedi: Lani yi siiga yua n tieni O pua laa tugitongu buolu . Lanwani yin fangi mani yi yula ke O ba kuli yi siiga n da janbi O pua . ¹⁷yi coagini li Miali Diedo leni yi macianma, ki nan go tua: ti nan go coagini O leni be? li tie ke yi tua ke yua n tiendi mi biadima tiegi li Miali Diedo nuni po, ke li Miali Diedo pali mani laa nubuolu po yo. yi go tua ya tienu n tiegi yeni nan ye le yo?

Chapter 3

¹Diidi n baa soani n tondo ke wan kua liiga ki hanbi n po Usanu. Laa yogunu ,yin lingi O Diedo yua yeni baa ludi ki cua O diegu nni. yin guu ya tondo yeni baa ya wangi min den kuani leni yi ya handaado, Diidi mani O kpenda na. Li Miali Diedo U paaciamu kuli Daano n yedi yeni. ²ηme n baa fidi ki yaa ye O cuama daali? ηme n baa fidi ki sedi O ya doagidi ya yogunu? kelima li baa tie nani ban duadi ti kudi leni ya fantama yeni . Nani mi jama ciebu yeni. ³O baa kali ki nanbi halinjifa U maafanu nni ki ñani yi joangidi yeni. O baa hanbi lefi puoli huani ki ñani bipo bi joangidi, nani ban ñandi wula leni halinjifa joangidi maama ,yeni bi go baa fidi ki padi ya pada n tiegi Li Miali Diedo po.⁴Lanwani juda leni jelusalema yaaba n baa ya kpendi nni Li Miali Diedo po ya pada n ba yaa mani O po, Nani lan den kpa tie maama hali yogunu puoli po bina nni. ⁵N baa nagini yi leni li bujiali po n baa jaligi ki taa a lingida leni mi conconma danba tagili, ki taani leni yaaba n polini ki pua mi faama, Lani yaa ba n manbidi bi tuonsoanba kaa pa ba bi ligi leni yaaba n faligidi a kpepuona leni a kpienbila leni yaaba n tiendi bi canba yaala n bia kaa fangi nni, Li Miali Diedo Upaaciamu kuli Daano n yedi yeni.⁶Kelima n tie Li Miali Diedo, n kan lebidi ,Lani n teni ke yinba jakobo puolihuani daabodi. ⁷Hali yi yaajanba yogunu yi yaadi ki ha n ñoabona kaatiendi han bili yaala. Lebidi mani ki guani n kani! N mo baa lebidi ki guani yi kani . Li Miali Diedo U paaciamu kuli Daano n yedi yeni . A ma yi tua : Ti ηa a lede yo? ki baa lebidi ki guani a kani?.⁸Naani O nisaalo baa fidi ki janbi U Tienu? kelima yi janbidi nni ki nan go tua : Ti tien be? ki janbi a? yi dinmo leni yi paabu kani yi janbidi nni. ⁹Ti solindi hua yi kelima yi janbidi nni yinba Isalele nibuoli kuli.¹⁰Lanwani yaa kpendinni mani yi dinmo kuli n halimani diegu nni ke mi jiema n ya ye n diegu nni , Tieni mani yeni ki biigi nni yogunu kuli , ki le n ya kan luodi yi po tanpoli bona , ki teni a sela n jiidi hali ki yabidi ki kandi. Li Miali Diedo Upaciaamu kuli Daano n yedi yeni. ¹¹N baa bolini yi po ya bonfuoda n biidi yi bonbuli kaala. Bi kan bolini ki tinga bon luonkaala, yi duven tiidi baa luoni boncianla. Li Miali Diedo Upaciaamu kuli Daano n yedi yeni. ¹²I nibuoli kuli baa ya tua ke yi ye leni li pamanli kelima yi diema baa ya tie ya kaanu n hani boncianla, Li Miali Diedo Upaciaamu kuli daano n yedi yeni.¹³Yi maadi n po mi mapaama ki nan tua : ti maadi apo lede? Li Miali Diedo n yedi . ¹⁴Yi yedi: ki ya tuuni U Tienu po tie duolikuomi bebe ,ti den kubi a ñoabona ki go biidi ti pala ti bontienkaala po ,Wani Li Miali Diedo Upaaciamu kuli Daano nintuali, Ama ti baa be lienni?.¹⁵ Moala ti kpaagi ki sua ke bi japaadanba n ye leni mi yemanma ke li bonla kuli cuoni, ti tuonbiadi danba po, baa bi ya biigi Utienu leni bi tuonbiada , leba kuli ki den tieni ba.¹⁶Lanwani yaaba n fangi Li Miali Diedo den maadi leni bi yaba ke Li Miali Diedo cengi ki gbadi ban yedi yaala. Bani yaaba n fangi O ,ki kpiagidi O yeni kuli, O den teni ke bi diani yaaba n bani O ki tuo O bali yela li Tili nni.¹⁷Bi baa yaa tie N niba , Li Miali Diedo Upaaciamu kuli Daano n yedi ,Min baa doagidi N paalu ya daali, laa niba kuli baa tua min n ba cele ya niba. N baa gbadi bi po mi niñima nani o nilo n gba mi niñima maama O bijua yua n tuuni O po yeni.

¹⁸Lani yi baa le ya paadima n ye biniteginkaaba leni bi nibiadiba siiga . yi go baa le ya paadima n ye yaaba n tuuni Utienu po leni yaaba n ki tuuni siiga.

Chapter 4

¹Kelima diidi n pabienli daali kpendi ki naani leni yaa buaga n tongi hali ki moandi. bi japaadanba leni bi nibiadiba baa buodi nani mi moayoma yeni laa daali bi baa buoni cain, li ba kan sieni. Li Miali Diedo Upaciaamu kuli Daano n yedi yeni. ²Ama yinba yaaba n fangi n yeli baa fii ,Miteginma yienu baa pudi ki cuani mi paagima. yi baa ña ki yaa yugi ki ciini ,nani a naabiwubida yeni. ³Yi ba ñmaa bi nibiadiba, kelima bi baa te nani mi fantanpienma yeni yi taana tinga ,Min bogini ya daali yi po. Li Miali Diedo Upaaciama kuli Daano n yedi yeni. ⁴Yin tiadi mani N naacemo Musa bali maama po ,Min den teni o N ñoabona leni N mabilikaama yaama , yinba Isalele yaaba kulu po,Holebi juali kani. ⁵Diidi N ba soani yi po O sawalipualo Eli ,hali ke Li Miali Diedo daali ,li dancianli yaali n pia I jeje yeni daa cua. ⁶O baa teni bi baanba n gua mangi leni bi bila , a bila mo n mangi leni bi baanba.yeni n kan ti cua ki bolini yi diema.

Matthew

Chapter 1

¹Matiyu Jesu Kilisiti yaajanba yela togida ye ne. Jesu Kilisiti den tie Dafidi bijua, leni Abalahama bijua. ²Abalahama den mali isaaka, Isaaka n maa Jakoabo, Jakoabo n maa Juda len o cianba leni o waamu. ³Juda den taa Tamala ki mali Peletisa leni Sela, Peletisa n maa Etilona, Etilona n maa Alama, ⁴Alama n maa Abinadabi, Abinadabi n maa Nasona, Nasona n maa Salimono, ⁵Salimono den taa Lahaba ki mali Boasa. Boasa den taa Luta ki mali Obedi, ⁶Obedi n maa Isayi, Isayi n maa o bado Dafidi. Dafidi den taa Uli pua ki mali Salomono, ⁷Salomono n maa Loboami, Loboami n maa Abia, Abia n maa Asa, ⁸Asa n maa Josafati, Josafati n maa Yolami, Yolami n maa Osiasi, ⁹Osiasi n maa Yotami, Yotami n maa Akasi, Akasi n maa Esekiasi, ¹⁰Esekiasi n maa Manase, Manase n maa Amoni, Amoni n maa Josiasi, ¹¹Josiasi n maa Jekonia leni o waamu, Babilona yaaba n den paadi Isalele yaaba ya yogunu, ki cuo ba ki gedini ti yonbidi bi diema nni¹²Isalele yaaba yonbidi Babilona diema nni n pendi, Jekonia den mali Salitiele, Salitiele n maa Solobabeli, ¹³Solobabeli n maa Abiyudi, Abiyudi n maa Eliakimi, Eliakimi n maa Asolo, ¹⁴Asolo n maa Sodaka, Sodaka n maa Akimi, Akimi n maa Eliyudi, ¹⁵Eliyudi n maa Eleyasala, Eleyasala n maa Matana, Matana n maa Jakobo, ¹⁶Jakobo n maa Josefi, Maliyama calo, yua n den mali Jesu ke bi yini o Kilisiti. ¹⁷A ya coadi ki cili Abalahama ki ya caa hali Dafidi, li pia piiga n nifiima naa. Ki cili Dafidi ki ya caa hali Babilona cuonu mo, piiga n nifiima naa. Ki cili Isalele yaaba yonbidi Babilona diema nni ki ya caa hali U Tienu n Gandi cuama mo tie piiga n nifiima naa. ¹⁸Diidi Jesu Kilisiti madi n den tua maama. o naa Maliyama n da den tie Josefi toginaa hali ke bi daa den taani leni biyaba, Maliyama den ti sua ke o punba kelima U Tienu Fuoma Yua paalu po. ¹⁹O togiba Josefi yua n den tie niteginkoa naa den bua ki fiagi o a sala nni. Lani yaa po o den jagi ke o baa paadi leni o hasiili nni. ²⁰Wan den kpaagi yeni ya yogunu, o Diedo maleki den doagidi o kani ti dangidi nni ki yedi o: Josefi, Dafidi bijua, han da jie ki taa Maliyama wan tua o pua. Kelima wan punbi ya biga, o punbi ga kelima U Tienu Fuoma Yua yaa paali po. ²¹O baa maa bonjaga, han yini o Jesu, kelima wani n baa faabi o niba leni bi tuonbiadi. ²²Lankuli den tieni ke o Diedo n den tuodi ki teni ke o sawalipualo pua yaa sawalo n tieni. ²³Diidi, li ppowondiali baa punbi ki maa bonjaga. Bi baa yini o Emanuweli. Laa yeli bundima n tie U Tienu ye leni ti. ²⁴Josefi n den fundi, o den tieni o Diedo maleki n waani o yaala. O den taa o pua. ²⁵Ama waa den taani leni o hali wan ban mali o biga. Josefi den yini o Jesu.

Chapter 2

¹Jesu den mali Betelema, Jude diema nni, Elodo n den ka li bali po yaa yogunu. O madi puoli, yaa banda n diidi a hmabila den Jani hali puoli ki cua Jelusalema. ²Bi den buali: Ban mali Jufinba bado yua moala na ye le? Ti laa ke o hmabiga pudi puoli ke ti cua ki baa kpiagi o. ³O bado Elodo n den gbadi laa laabaalo, o yama den yagi, Jelusalema yaaba kuli moko yaa yama den yagi. ⁴O den taani bi kopadicianba badiba leni li balimaama bangikaaba yudanba ki buali ba: U Tienu n Gandi yua n baa maa naankani. ⁵Bi den goa ki yedi o: Betelama dogu yu n ye Jude diema nni, nani o saawalipualo n den diani maama. ⁶Fini Betelema yaa dogu n ye Jude nni, haa tie Jude dociami kuli siiga yaa dogu yaa jigidi n wa ki cie, kelima o bado, yua n baa gobidi n niba Isalele yaaba baa la fini yaa niinne. ⁷Lane Elodo den yini a banda yeni hasiili nni ki buali ki bandi cain ban den laa ke ki hmabiga yeni pudi ya yogunu. ⁸Li yaa puoli o den soani ba Betelema ki yedi: Gedi mani ki ban buali ki bandi cain ki biga yeni laabaalo. Yi yaa la o, yin teni min bandi ke mini nba moko n gedi ki ban kpiagi o. ⁹Ban den gbadi o bado n yedi yaala, bi den fii ki gedi. Ban den laa yaa hmabiga puoli po yeni den kua bi liiga hali ki ban pundi ki biga n ye yaa dieli yuli po ki sedi. ¹⁰Ban den laa ki hmabiga, bi pala den mangi hali boncianla. ¹¹Bi den kua li dieli nni ki laa ki biga leni o naa Maliyama. Bi den gbaani ki kpiagi ki biga, ki lodi bi halimani-boaga ki Jani yaa paabu n tie na ki puni o: Wula leni a dugibila leni Mili. ¹²U Tienu den waani ba ti dangidi nni ke ban da guani Elodo kani. Lani, bi den tagini santo ki kuni bi denpo. ¹³Ban den fii, o Diedo maleki den doagidi Josefi kani ti dangidi nni ki yedi o: Fii ki taa ki biga leni o naa ki gedi Ejipiti. Yin ban yaa ye lanpo hali min baa waani yi ya yogunu kelima Elodo baa lingi kibiga ki bua ki kpa o. ¹⁴Josefi den fii ki liagu ki taa ki biga leni o naa ki gedi Ejipiti. ¹⁵O den ye lanpo hali Elodo kuuma. Li den tieni yeni ke o Diedo n den tuodi ki teni ke o saawalipualo pua yaa saawalo n tieni. N den yini ki Jani n bijua Ejipiti. Elodo n den sua ke a banda yeni boandi o, o pali den beni boncianla. O den soani ban ban kpa yaa bonjala n pia bina lie lie leni yaaba n ki pundi yeni kuli ki ye Betelema leni i tinkundogi nni kuli, nani a banda n den waani ke o sua ke laa biga baa pia yaa bina banlu. ¹⁷Lanwani o saawalipualo Jelemi n den maadi yaa maama den tieni. ¹⁸Bi den gbadi A bubula Lama dogu nni, A bubula leni i moeciami, Lasela buudi o bila kuuma kaa tuo ban baagi o kelima baa go ye. ¹⁹Elodo n den kpe, o Diedo maleki den doagidi Josefi kani Ejipiti po ti dangidi nni. ²⁰Ki yedi o: Fii ki taa ki biga leni o naa ki guani Isalele diema po, kelima yaaba n den bua ki kpa ki biga nan kpe. ²¹Josefi den fii ki taa ki biga leni o naa ki guani Isalele diema nni. ²²Ama wan den gbadi ke Elodo kpe ke o bijua Akelayusa n kali li bali po ki tua Jude bado, o den jie lipo guanma. Ama U Tienu den waani o ti dangidi nni, o den fii ki gedi Galile diema nni. ²³O den ban kali Nasaleti dogu nni. Li den tieni yeni ke bi saawalipuaba n den yedi yaala n tieni. Lani n tie na: Bi baa yini o Nasaleti yua.

Chapter 3

¹Laa yogunu Jan batisi den kua Jude diema ya fanpienma nni ki wangi U Tienu maama.² Ki tua: Lebidi mani yi yama kelima tanpoli diema kuli.³ Wani Jan tie o saawalipualo Esayi n den maadi yua yaa maama ki yedi: O nilo kpaani mi fanpienma nni ki tua: Yin bogini mani o Diedo sanu ki naadi mani a sangoana.⁴ Jan den laa ti yuoyuokobidi tiadi ki yie ku gbanlagidigu, o den di i gbangbanli leni ku muagu nni siadi.⁵ Jelusalema dogu yaaba leni Jude diema yaaba kuli, leni yaa tinkundogi n baali Judena kpenu yaaba kuli den kpendi o kani.⁶ Bi den tuodi ki doagidi bi tuonbiadi, ki ceni ke Jan batisi ba Judena kpenu nni.⁷ Wan den laa ke Falisieninba leni Sadusieninba boncianla kpendi o kani ke wan batisi ba, o den yedi ba: Yinba u walabibuolu na, hma bangi yi yin sani ki ciadi U Tienu pabienli yaali n baa cua na?⁸ Yin yaa tuuni mani ya tuona n doagidi ke yi lebidi yi yama.⁹ Yin da se ki tua yi pala nni: Ti pia Abalahama ke o tie ti yaaja. N kadi ki waani yi ke U Tienu baa fidi ki teni yaa tana n tie na n tua Abalahama puolihuani.¹⁰ Baa moala bi caani li yali i tijiini po. Yaa tibu n kaa luoni yaa bonluonkaala n hani kuli bi baa pedi bu ki lu bu mi fantama nni.¹¹ Mini n batisi yi leni mi jima, ke lan doagidi ke yi lebidi yi yama. Ama yua hua n puoli pia u paalu ki cie nni. Mii pundi baa yua n baa tugi o cacaadi. Wani, o baa batisi yi leni U Tienu Fuoma Yua leni mi fantama.¹² O kubi o fenlu o nuu nni. O baa pidi o jalu ki wodi o bima ki kuodi li buali nni, ki nan sia ti fandi leni yaa fantama n kaa pia gbindima.¹³ Laa yogunu Jesu den Jani Galile ki cua u kpenu Judena, Jan kani ke wan batisi o.¹⁴ Ama Jan den ki yie o po ki yedi o: Li bi pundi fine n batisi nni, ke a mo nan cua n yaa kani?¹⁵ Jesu den goa ki yedi: Cedi tin tieni moala, yeni n tie tin tieni yaala n dagidi kuli. Lanwani Jan den tuo, waa go yie.¹⁶ Wan den batisi o yaa yogunu, Jesu den Jani mi jima nni. Tanpoli den luodi ke Jesu laa ke U Tienu Fuoma Jani lipo ki ji nani ki kpaajiega yeni ki ti jagini o po.¹⁷ Lanyogunu, u nialu den maadi tanpoli po ki yedi: One n tie n bibuadiga, n pali n mani yua yaa po hali boncianla.

Chapter 4

¹Lanwani U Tieniu Fuoma den gedini Jesu mi fanpienma nni ke Sutaani tulini o.² Jesu den loli bu Joabu dana piina leni Jiadi piina, mi koma den cuo o.³ Mi tulinma daano yeni den cua o kani ki yedi o: A ya tie U Tieniu Bijua, han maadi ki teni a tana na n tua jiema.⁴ Jesu den goa ki yedi o: Li diani: O nisaalo kan yaa ye mi jiema bebe po ka, ama y maama n Ja U Tieniu Joabu nni kuli yaa po.⁵ Sutaani den gedini Jesu u dogagidiko Jelusalema po, ki teni ke o sedi U Tieniu diegu yuli po.⁶ O den yedi o: A ya tie U Tieniu Bijua han yugi ki ci tiipo, kelima li diani: O baa puogi o malekinba, bi baa tebini a bi nii po ke a taali n da tuudi tanli.⁷ Jesu den yedi o: Li go diani: Han da biigi o Diedo a Tieniu.⁸ Sutaani go den gedini o ya juali n kpedi hali boncianla yuli po ki waani o handuna diema kuli leni mi kpiagidi,⁹ ki yedi o: A ya gbaani ki kpiagi nni, n baa pa ha laa bonla kuli.¹⁰ Jesu den yedi o: Fuadi likani Sutaani, kelima li diani: A baa kpiagi o Diedo a Tieniu, ki yaa jaandi wani bebe.¹¹ Lane Sutaani cedi Jesu. Lanyogunu malekinba den cua Jesu kani ki tuunu o po.¹² Jesu n den gbadi ke bi cuo Jan, o den fii ki gedi Galile.¹³ O den Jani Nasaleti ki cua ki ye Kapenayuma dogu nni yu n ku leni mi Jincianma, Sabulino leni Nefitali buolu yaa tinga nni.¹⁴ O den tieni ke o saawalipuali Esayi n den maadi yaa maama n tieni:¹⁵ Sabulono leni Nefitali tinmu yaaba. Yaa tinmu n ku leni Galile Jincianma, Judena kandima tinga yaaba yeni. Bani yaa nilanba n ye Galile diema nni.¹⁶ Laa niba, yaaba n ye li biigili nni, ji la mi yencianma. Laa yenma yendi bani yaaba n den ka mi kuuma leni mi junjungu n die naankani. Lanyogunu Jesu den cili ki wangi o laabaalihamo ki tua: Lebidi mani yi yama, kelima tanpoli diema kuli.¹⁸ Jesu n den cuoni ki baali Galile Jincianma, o den la naataanjaba lie, Simono yua n go yi Piel leni o waalo Andile, ke bi lu i taali mi Jincianma nni kelima bi den tie jankpaanba.¹⁹ O den yedi ba: Hoadi mani nni, nani yin lingi yi jami maama, n baa teni yin yaa lingi bi niba moko yene.²⁰ Lanyogunu liga, bi den ha bi taali ki hoadi o.²¹ Jesu den suagi liiga ki go la naataanjaba lie, Sebede bijaliediba Jaka leni o waani Jan. Bi den ye ku Jinbiagu nni leni bi baa Sebede ki hanbidi bi taali.²² O den yini ba. Lanyogunu bi den ha ku Jinbiagu leni bi baa kuli ki hoadi o.²³ Jesu den gaandi Galile diema kuli nni ki kua li balimaama bangima diena nni ki bangi bi niba ki wangi ba U tienu diema laabaalihamo, ki go paagidi bi niba bi yianbuoli leni bi tadinbuoli kuli po.²⁴ O yeli den Jani Sili diema kuli nni. Bi den cuani o kani i yianbuoli leni mi yianfulima kuli danba, leni a cicibiada n die yaaba, leni a bisinbila danba leni yaaba yaa gbannandi n kpe,²⁵ Bi niba boncianla, yaaba n den Jani galile leni Dekapola, leni Jelusalema leni Jude diema kuli, leni yaa diema n ye Judena kpenu kandima, bikuli den hoadi o.

Chapter 5

¹Jesu n den laa ku niligu, o den doni li juali po. Wan den kali, o hoadikaaba den nagini o kani.² O den yaadi ki bangi ba ki yedi:³ Li pamanli ye leni yaaba n pia li yumiinli kelima tanpoli diema tie bi yaama.⁴ Li pamanli ye leni yaaba ya pala n biidi, kelima bi baa baagi ba.⁵ Li pamanli ye leni yaaba n pia li padingili, kelima bi baa diedi ki tinga.⁶ Li pamanli ye leni mi teginma koma leni mi jinjuulu n pia yaaba, kelima bi baa guo.⁷ Li pamanli ye leni yaaba n gba mi nihima, kelima bi baa gbadi bipo mi nihima.⁸ Li pamanli ye leni bi papiendanba, kelima bi baa la U Tienu.⁹ Li pamanli ye leni yaaba n kpendi nni mi yanduanma, kelima bi baa yini ba U Tienu bila.¹⁰ Li pamanli ye leni ban wangi yaaba fala kelima mi teginma po, kelima tanpoli diema tie bi yaame.¹¹ Li pamanli ye leni yi bi niba ya sugidi yi ki wangi yi falabiado, ki maadi yipo mi mabiadima kelima mini yaa po.¹² Yin mangi mani yi pala ki yaa ye leni li pamancianli kelima yi panpaani baa yaba tanpoli po. Bi niba den wangi bi sawalipuaba falabiado yeni, bani yaaba nden ye ke yi daa ye.¹³ Yinba n tie mi yaama handuna po. Mi yaama ya ti luo mi manu, bi baa taa be ki go hanbi ma? Maa go pia fuoma, kali ban lu ma niinnpo bi niba hmaa ma.¹⁴ Yinba n tie handuna yenma. Ya dogu n ye li juali yuli po kan fidi ki wuoni.¹⁵ Bi kan gi cuoni ki fidisanga mo ki taa li sanciali ki hoagini ga, ama bi baa tuani ga u fidisantuanakaanu, kan yendi yaaba n kua li dieli nni kuli po.¹⁶ Yeni yin cedi mani yi yenma n yendi yeni bi niba kani ke ban la yi tuongama ki kpiagi yi Baa yua n ye tanpoli po.¹⁷ Yin da daani ke n cua ki baa bolini li balimaama leni bi sawalipuaba maama ka. Mii cua ki baa bolini ma, ama n cua ki baa tieni ma.¹⁸ Kelima n waani yi i moamoani, hali tanpoli leni ki tinga daa pendi, baa yaa dianu n wa ki cie kan la li balimaama nni hali likuli n baa tieni ki dudi.¹⁹ Yua n miidi li balimaama nni baa yaama n wa ki cie siiga mayenma, ki go bangi ban ya tiendi yeni, o baa tua yua n wa ki cie tanpoli diema nni. Yua mo n tiendi man bili yaala ki go bangi ma, o baa tua niamo tanpoli diema nni.²⁰ Kelima n yedi yi, yi teginma yaa cie li balimaama bangikaaba leni Falisieninba, yi kan kua tanpoli diema nni.²¹ Yi gbadi ke bi den yedi bi nikpiaba: Han da kpa o nilo, yua n kpa o nilo, bi baa bu ki cuo o.²² Ama mini n yedi yi, yua n bieni o pali o lielo po kuli, li pundi ban bu leni. Yua n yedi o lielo: O yanpiidaano ne, li pundi ke yi cancannikpeliba taancianli n cuo o. Yua n yedi o lielo: O yanluodaano ne, li pundi ban cuo o ki kuani o ku fantanbuogu nni.²³ Lanwani a ya cua li padibinbinli kani, ki baa pa a paabu, ki tiadi li kani ke o lieli pia leni a ku madiagu,²⁴ han cedi a paabu likani ki kpa gedi ki ban mangi leni a lielo yeni, ki yuandi ki pa U Tienu a paabu.²⁵ A koaginkoa ya cuo ha ki caani a li bujjali kani, han mangi leni o tonma hali ki daa pundi, ke wan da ti teni o bujjalo n cuo ha ki teni a sandalima, wan kuani a li kadidieli nni.²⁶ N waani ai moamoani, a kan Ja lienni kali a pani kaa ki gheni kaa sieni liba.²⁷ Yi den gbadi ke bi yedi: Han da conbi.²⁸ Ama mini n yedi yi ke yua n nuali pua ke o yama kua o niinni, o conbi leni o o pali nni no.²⁹ A jienunbu ya tie apo tingbali bonla, han logidi bu ki lu foagima, kelima a gbannanbuoyendu ya bodi, li baa hani apo ki cie ban lu a gbannandi kuli ku fantanbuogu nni.³⁰ A jienunbu ya tie apo tingbali bonla, han jia u ki lu foagima, kelima a gbananabuoyendu ya bodi, li baa hani apo ki cie ban lu a gbannandi kuli ku fantanbuogu nni.³¹ Bi go den yedi: Yua n Jani o pua, wan teni o li polatili.³² Ama mini n yedi yi yua n Jani o pua ke laa tie mi conconma po, o teni ke laa pua tua poconconli. Yua n taa polakoa mo, o conbi.³³ Yi den gbadi ke bi waani bi nikpiaba: Han da poli ki niani ki naa tieni. Ama han poli ki niani o Diedo ke a baa tieni yaala, han tieni la.³⁴ Ama mini n yedi yi: Yin da poli baa leni tanpoli kelima li tie U Tienu balikalikaanu.³⁵ Baa leni ki tinga kelima ki tie o taahmaakaanu, baa leni Jelusalema kelima li tie o badiciamo dogu.³⁶ Han da poli leni a yuli, kelima a kan fidi ki teni baa yuyengu n pendi, yaaka kun boandi.³⁷ Yi ya yedi: Mm, lan ya tie mm. Yi ya yedi: A-a mo, lan ya tie a-a. Kelima yaala n pugidi kuli ji Jani o Biado kane.³⁸ Yi den gbadi ke bi yedi: Nunbu n pa nunbu panli, Jinli mo n pa Jinli panli.³⁹ Ama mini n yedi yi, yin da yie o nibiadi po, nilo ya pabi a jienkpianu po, han pegidi ki teni o a ganu mo.⁴⁰ Nilo ya bua ki yini a ti buudi ki ga a liadibiga, han teni o a liadicianga mo.⁴¹ O nilo ya tieni au paalu ke han ciani o kilo dajenyenli, han ciani o dajena lie.⁴² Pa yua n mia ha, da buli anunga yua n bua ha ledi o po.⁴³ Yi den gbadi ke bi yedi: Han bua a nisaalilielo ki nani a yibali.⁴⁴ Ama mini n yedi yi: Yaa bua mani yi yibalinba, ki ya jaandi yaaba n wangi yi fala po.⁴⁵ Yeni yi baa tie yi Baa yua n ye tanpoli bila. Kelima o yen teni ke ki yenga pudi bi nibiadi leni bi niteginkaaba kuli po, ki yen teni ke ki taaga mii bi niteginkaaba leni yaaba n ki tiegi kuli po.⁴⁶ Li ya tie ke yi bua yaaba n bua yi bebe, yi baa baa bee panpaani yo? Bi lubigaaba wani ki tiendi yeni ka yoo?⁴⁷ Yi ya fuondi yi kpiiba bebe, yi tieni be ke li pia mi paadima? Baa bi nilanba wani ki tiendi yeni ka yoo?⁴⁸ Yin gagidi ki ya hani nani yi Baa yua n ye tanpoli n gagidi ki hani maama.

Chapter 6

¹Fangi mani yi yula ki da tiendi yi tuonhama a sala nni ke bi niba n la. Yi ya tiendi yeni yi kan baa panpaaniba kuli yi Baa yua n ye tanpoli kani.² Lanwani a yaa tiendi mi hanma, han da piebi kakaci nani pala lie danba n tiendi maama li balimaama bangima diena nni leni i sani nni, ke bi niba n kpiagi ba. N waani yi i moamoani, bi baa bi panpaani n yeni.³ Ama a yaa tiendi mi hanma, da cedi a ganu n bandi a jienu n tiendi yaala,⁴ ke a hanma n ya tiendi hasiili nni. A Baa yua n nua hasiili nni n baa pa ha la.⁵ Yi yaa jaandi, yin da tie nani pala lie danba yaaba n bua ki yaa se li balimaama bangima diena nni leni a sankada nni ki jaandi, ke bi niba n la. N waani yi i moamoano, bi baa bi panpaani n yeni.⁶ Ama fin ni a yaa jaandi, kua a dieli nni ki luoni a buliJoabu, ki jaandi a Baa yua n ye likani haasiili nni. Wani a Baa yua n nua hasiili nni n baa pa ha la.⁷ Yi ya jaandi, yin da filigi mi maama fanma fanma, nani bi nilanba n tiendi maama, bi tama ke U Tienu baa cengi ba kelima bi macianma po.⁸ Da tiendi mani nani bani, kelima yi Baa U Tienu bani yin luo yaala hali ke yi daa mia o.⁹ Diidi mani yin baa jaandi maama: Ti Baa yua n ye tanpoli.¹⁰ A yeli n baa mi gagidima, A diema n cua, A yanbuama n tieni ki tinga nni nani man tiendi maama tanpoli po.¹¹ Pa ti dinla yaa jiema n dagidi.¹² Tieni tipo sugili ti tudima po nani ti moko n tieni sugili yaaba n tudi tipo maama yeni.¹³ Da tuo tin baa mi tulinma nni. Ama han ga ti o Biadi kani. Kelima fini n die li bali, leni u paaciamu, leni ti kpiagiciandi hali yaa yogunu kuli. Amina.¹⁴ Yi ya puni yaa niba n tudi yipo sugili, yi Baa yua n ye tanpoli ma baa pa yi sugili.¹⁵ Ama yi yaa puni yaa niba n tudi yipo sugili, yi Baa yua n ye tanpoli moko kan pa yi sugili yi yaa tuonbiadi po.¹⁶ Yi ya luo bu Joabu yaa yogunu, da biidi mani yi nunmu nani pala lie danba, yaaba n biidi bi nunmu ki baa waani bi niba ke bi luo bu Joabu. N waani yi i moamoani, bi baa bi panpaani n yeni.¹⁷ Ama fini, a ya luo bu Joabu, han fa a nunga ki suogi tulale,¹⁸ ke bi niba n da bandi ke a luo bu Joabu, ama a Baa yua n ye hasiili nni bebe n ya bani. Wani a Baa yua n nua hasiili nni n baa guani a la.¹⁹ Da biliti mani y halimani handuna nni, ti lulugidi leni i tontonmoani n baa bolini naankani, a sugidi n koa ki su naani,²⁰ ama yin yaa biliti mani yi halihani tanpoli po, ti lulugidi leni i tontonmoani n kan bolini naankani, a sugida n kan kua ki su naankani.²¹ Kelima yi halimani n ye naankani, yi yantiana mo baa ye lankane.²² Bu nunbu n tie ti gbannandi fidisanga. Lanwani a nunbu ya hani, a gbannandi kuli baa yeni bonhanla,²³ ama a nunbu yaa hani, a gbannandi kuli baa ye li biigili nni. Yaa yenma n ye a niinni ya tie biigili, laa biigili baa yaba boncianla.²⁴ Oba kuli kan fidi ki yaa tuuni canbaanba lie po, kelima o yaa baa nani o canbaankpialo ki bua o bonlieli, o nan baa taabi o bonkpialo ki fali o binlielo wani. Yi kan fidi ki yaa taa ki tuuni U Tienu po leni halimani po.²⁵ Li tie lani yaa po ke n yedi yi, da yyagi mani yi yama yi miali yema po, leni yin baa di yaala, leni yin baa Ju yaala, leni yi gbannandi po yin baa yie yaala. Yii bani ke li miali cie mi jiema, ke ti gbannandi mo cie ti tiayiekaadi?²⁶ Diidi mani ti bonyugiditi, baa coagi, baa yendi, baa wodi liba ki kuodi a buana nni. Ama yi Baa yua n ye tanpoli n dindi ba. Yii bani ke yi pia mayuli ki cie ti bonyugiditi?²⁷ Yi siiga hme yanyagidi n baa teni wan fidi ki foagidi o miali dana baa waamu?²⁸ Lanwani be yaa po ke yi bangi li bonyiekaala po? Diidi mani mi moapuuma n ye maama. Maa tuuni, maa pia gaali,²⁹ baa yeni, n yedi ke baa o bado Salomono leni o kpiagiciandi kuli, waa den pundi mi siiga nni baa yenma n bobi maama.³⁰ U Tienu yaa bobindi yaa muadi n ye ku muagu nni dinla, ke bi baa fa ki taa ti ki cuoni mi fantama u fanu nni, laa pia kuli tama ke o baa yieni yi mo, yinba yaaba yaa dandanli n ki yaba, bi yeni kaa?

³¹Lanwani, yin da yagini mani yi yama ki yaa tua: Ti baa je be? Ti baa Jo be? Ti baa yie be?³² Kelima laa bonla kuli tie bi nilanba n lingi yaala. Yi Baa yua n ye tanpoli bani ke laa bonla kuli tie yipo tiladi.³³ Yin kpa lingi mani U Tienu diema leni o yaa teginma, lani, laa bonla kuli baa yuandi ki pugini yipo.³⁴ Lanwani, da yagi mani yi yama saala po, saala pia o yaa yanyagidi o yuli po. Daali kuli pia li yaa fala ke li dagidi.

Chapter 7

¹Yin da ja mani ti buudi, ke U Tienu n da ti jia yi mo yaa buudi.² Kelima U Tienu baa bu leni yi nani yin bu leni yi nisaalilieba maama. O go baa taa yin bigidi nitoaba po leni yaa bonbiigikaala ki biigi yi mo yaa po.³ Be teni ke a nua yaa muagu n ye a lielo nunbu nni ki naa nua yaa dajengu n duogi a yaabu nni?⁴ Li ga lede ke a baa yedi a kpiilo: Cedi min Jani a po yaa muagu n ye a nunbu nni, ke ku dajengu duogi a yaabu nni?⁵ Fini pala lie daano, han kpa Jani yaa dajengu n ye a yaa nunbu nni, lanwani a baa fidi ki la bonhanla han baa Jani ku muagu yeni maa a lielo yaabu nni. Da taa mani yaala n gagidi ki hani ki teni yi sangbanli ke ban da ti jigidi ki toatoadi la. Da taa mani yaa laanu yaa dunga n pa ki lu i duoli, ke ban da ti hma ki piini la. Mia mani, bi baa pa yi, lingi⁷ mani, yi baa la. Yedi mani: Gafala bu buliJoabu kani, bi baa luodi yipo.⁸ Kelima yua n mia kuli baa ba, yua mo n lingi kuli o baa la, bi baa luodi yua n yedi gafala ki bua ki kua kuli po.⁹ Yinaba bi jaba siiga, hme ya biga n baa mia o dupe wan teni o li tanli? ¹⁰Bi o baa mia o o jamo, wan teni o o wa?¹¹ Yinba yaaba n bia yaa bani ki pa yi bila li bonhanla, laa pia kuli tama ke yi Baa yua n ye tanpoli baa pa yaaba n mia o li bonhanla.¹² Lani yaa po yin bua ke bi niba n tieni yipo yaala kuli, yi mo tieni la bipo. Lani n tie li balimaama leni bi saawalipuaba kuli bangima.¹³ Kua mani yaa buliJoabu n miabi kani, kelima ya buliJoabu n pia leni ya sanu n pia kuli caa mi bodima po, yaa niba n tagi lankani mo nan yaba.¹⁴ Ama yaa buliJoabu n miabi leni yaa sanu n miabi kuli caa ya miali n ka gbeni kani, yaaba n laadi laa sanu mo naa yaba.¹⁵ Yin fangi mani yi yula leni bi saawalipua-faadanba. Bi kpendi yikani ki dingi nani i pe yeni, ama moamoani bi tie nani yaa fuasangbanbiadi n bua ki bolini yi yeni.¹⁶ Yi baa bandi ba bi bontienkaala po yo. Naani yi baa fidi ki cie i cabi ku konkongu po bi? Bi ki cie a kankana a kongoaba po bi?¹⁷ Yaa tibu n hani kuli baa luoni yaa bonluonkaala n hani, yaa tibu n ki hani mo baa luoni yaa bonluonkaala n ki hani.¹⁸ Yaa tibu n hani kan fidi ki luoni yaa bonluonkaala n ki hani, yaa tibu n ki hani mo kan fidi ki luoni yaa bonluonkaala n hani.¹⁹ Yaa tibu n ki luoni yaa bonluonkaala n hani kuli, bi baa pedi bu ki lu mi fantama nni.²⁰ Li tie bi bontienkaala po yo ke yi baa bandi ba.²¹ Yaaba n tua nni: O Diedo, o Diedo, bikuli ka baa kua tanpoli diema nni, kali yaaba n tiendi n Baa yua n ye tanpoli yanbuama.²² Li bujjali daali, bi niba boncianla baa yedi nni: O Diedo, o Diedo, naani tii den wangi U Tienu maama a yeli nni kaa? Tii den deli mu cicibiadimu a yeli nni kaa? Tii go den tiendi mi banciaanma boncianla a yeli nni kaa?²³ Lane n baa kadi ki yedi ba: A a, mii bani yi. Fuadi mani n kani, yinba yaaba n tiendi mi biadima.²⁴ Lani yaa po yua n gbadi min maadi yaa maama na, ki tiendi man yedi yaala, o baa tie nani yaa yanfodaano n den maa o dieli ku tangu po.²⁵ Ki taaga den mini, a jingola den puubi, ku tafaagu mo den figi ki pua laa dieli, ma lii den baa, kelima li den maa ku tangu po.²⁶ Ama yua n gbadi min maadi yaa maama na, ki naa tiendi man yedi yaala, o baa tie nani yaa yanluodaano n den maa o dieli mi tanbiima nni.²⁷ Ki taaga den mini, a jingola den puubi, ku tafaagu mo den figi ki pua laa dieli ke li den baa ki mumudi.²⁸ Jesu n den maadi laa maama kuli ki gbeni, ku niligu den ye leni li pakili kelima o bangima po.²⁹ Kelima o den bangi nani yua n pia li bali mi bangima yeni. Waa den bangi nani li balimaama bangikaaba yeni ka.

Chapter 8

¹Jesu n den jiidi li juali po, bi niba boncianla den hua o.² O kpaado den cua ki gbaani o nintuali ki yedi: N daano, a ya bua, a baa fidi ki hanbi nni.³ Jesu den tandi o nuu ki sii o ki yedi: N bua, hanbi. Lanyogunu o kpaadima den gbeni opo ke o hanbi. Jesu den yedi o: Han fangi a yuli ki da yedi niloba liba. Ama, gedi ki ban waani ayuli o kopadiciamo, ki padi Musa n den bili yaa padili, lan tua bipo seedi ke a hanbi.⁴ Jesu n den kua Kapenayuma, minteela kobiga yudaano den tuogi o⁶ ki mia o ki yedi: N daano, n naacemo dua ke ti yianfaandi cuo o, ke o go laadi fala boncianla.⁷ Jesu den yedi o: N baa cua ki paagi o.⁸ Minteela kobiga yudaani yeni den goa ki yedi o: N baa , mii pundi han kua n dieli nni, maadi mayenma bebe, n naacemo baa paagi.⁹ Kelima mini yua ke nitoaba die nni, n moko pia min die yaa minteela. N yen yedi one: Gedi, wan gedi, ki yedi o yua mo: Cua na, wan cua. N yen yedi n naacemo: Tieni line, wan tieni.¹⁰ Jesu n den gbadi laa maama, li den paki o, ke o yedi yaaba n hua o: N waani yi i moamoani, baa yinba Isalele yaaba siiga, n daa la ya dandancianli n tie na buolu.¹¹ N waani yi i moamoani ke niba boncianla baa ti ja puoli leni nintuali kuli, ki cua ki taani ki kali leni Abalahama leni Isaaka leni Jakobo, u saajekaanu kani tanpoli diema nni.¹² Ama bi baa lu yaaba n bi tie tanpoli diema yaaba yeni niinpo, li biigicianli nni, a bubula leni mi lincegima n baa ye naankani.¹³ Li yaa puoli Jesu den yedi a minteela yudaano: A kuni, lan tua apo nani han daani maama. Lanyogunu liga o naacemo den paagi.¹⁴ Jesu den gedi Pieli denpo. O den sua ke Pieli cuadinaa dua kelima o den pia gbannanbiendi.¹⁵ Jesu den sii o nuu ke u yianu kagidi opo ke o fii ki ga o cangu.¹⁶ Halimaali bi den cuani Jesu kani bi niba boncianla, mu cicibiadimu danba.¹⁷ O den maadi bebe ki deli ki landi mu cicibiadimu mun ye yaaba ya niinni, ki go paagi a yama kuli. O den tieni yeni ke o sawalipualo Esayi n den maadi yaa maama n tieni: Wani oba n den taa ti tadingu, ki tugi ti yiani.¹⁸ Jesu n den la ke ku niligu lindi o, o den waani o hoadikaaba ban duodi ki gedi nepo yaa boanjaali.¹⁹ Li balimaama bangikaaba siiga yendo den cua o kani ki yedi o: Canba, n baa hoa ha han caa naani kuli.²⁰ Jesu den goa ki yedi o: Icoli pia i fali, ti bonyugiditi mo pia a teda, ama o Joa Bijua wani naa pia wan baa dua naani.²¹ Nitoa, o hoadikaaba siiga yua, den yedi o: N daano, pa nni u sanu min da kpa gedi ki ban piini n baa no.²² Jesu den goa ki yedi o: Yaa hoa nni , ki cedi bi tinkpiba n piini bi tinkpiba.²³ Jesu den kua ku jinbiagu nni ke o hoadikaaba den hoadi o.²⁴ Ban den ye mi jincianma nni, ki fabiadigu den fii ke a linguona fii ki baa milini ku jinbiagu, ama wani, o den goa.²⁵ O hoadikaaba den nagini ki fundi o ki yedi: Ti Daano, fii ki faabi ti, ke ti baa bodi.²⁶ O den yedi ba: Be n teni ke yi jie nanda, yinba yaaba ya dandanli n ki yaba? Lanwani o den fii ki sedi ki funi leni ku faaligu leni mi jincianma ke likuli duani salam.²⁷ Ti jawaandi den cuo o yegininlieba kuli ke bi tua biyaba: O tie hme yo, ke baa ku faaligu leni mi jincianma kuli tuo ki tiendi wan yedi yaala?²⁸ Jesu n den pundi nepo ya boanjaali Gadala yaaba dogu tinbianu nni, mu cicibiadimu danaba bonba lie den jani a kakula po ki tuogi o.²⁹ Bi den bia boncianla hali ke niloba kan den tuo ki tagini lipo sanu. Bi den tiani opo: Be n ye tinba leni fini siiga, U Tienu Bijua? Naani a cua ne ki baa duoli ti ke u yogunu daa pundi yoo?³⁰ Li sua ke u duokuliciamu den nagi likani ki gbi i moajiini.³¹ Mu cicibiadimu den miadi Jesu ki tua: A ya deli ti, han cedi tin gedi ki ban kua u duokulu na niinni.³² O den yedi mu: Gedi mani. Mu den jani bi jaba niinni ki ban kua i duoli nni. lani u duokulu kuli den digi mi joayidima po ki baa mi jincianma nni ki bodi lienni.³³ Yaaba n den kpa ba den sani ki gedi ki ban waani u dogu po yaala n tieni kuli, leni yaala n tieni mu cicibiadimu danba.³⁴ Lane, u dogu nni yaaba kuli den jani li baa tuogi Jesu. Ban den laa o bi den mia o ke wan ja bi tinga nni.

Chapter 9

¹Jesu den kua ku Jinbiagu nni ki duodi ki guani u dogu po. ²Lanyogunu bi niba den cuani o kani yua ya gbannandi n kpe ke o dua ku kaagu po. Jesu n den la bi dandanli, o den yedi yua ya gbannandi n kpe: Paagi apali, n bijua a baa a tuonbiadi sugili. ³Lane li balimaama bangikaaba bi tianba den bi pala nni: O naa joa sugidi U Tienu. ⁴Jesu den bani bi yantiana ki yedi: Be n teni ke yi pia a yantiabiada yi niinni? ⁵Be n dingi ki cie ki yedi: A baa a tuonbiadi sugili bi ki yedi: Fii ki ya cuone? ⁶N bua yin bandi ke mini O joa Bijua pia li bali handuna na niinni ki baa fidi ki pa bi niba bi tuonbiadi sugili. Lane o den yedi yua ya gbannandi n kpe yeni: Fii ki taa a kaagu ki yaa kuni. ⁷O joa yeni den fii ki Jani ki ban kuni. ⁸ku niligu n den la lani ti jawaandi den cuo ba, ke bi kpiagi U Tienu leni wan puni bi nisaaliba laa paalu buolu. ⁹Jesu n den fii lankani ki suagi liiga, o den la ban yi yua Matiyu ke o ka o tuonli kani ki gaani li lubili. O den yedi o: Hoadi nni. Matiyu den fii ki hoadi o. ¹⁰Jesu n den ka Matiyu dieli nni u saajekaanu kani, bi lubigaaba leni i tagibiadi danba kuli den cua boncianla, ki ka ki di leni o leni o hoadikaaba. ¹¹Falisieninba n den laa lani, bi den yedi o hoadikaaba: Be yaa po ke yi canba di leni bi lubigaaba leni i tagibiadi danba? ¹²Jesu den gbadi ki yedi ba: Yaaba n pia laafia ka bua lotoli, ama a yama. ¹³Gedi mani ki ban bandi ya maama n tie na bundima: mi nihigbadima n mani npo, laa tie a pada ka. Mii cua ki baa yini yaaba n tiegi ka ama ti tuonbiadi danba. ¹⁴Jan hoadikaaba den cua Jesu kani ki yedi o: Be yaa po ke tinba leni falisieninba yen luo bu Joabu le a ya hoadikaaba wani naa luo? ¹⁵Jesu den goa ki yedi ba: O pocaano calo danliba baa ga leda ki biidi bi pala wan da ye leni ba li potaali nii ya yogunu? Ama a dana kpendi ke bi baa cuo o pocaancalo ki Jani o bi siiga, laa yogunu bi baa loli bu Joabu. O go den yedi: niloba kan taa cabipanli ki biini liadikpeli, kelima li cabipanli baa dadi li bonkpele lan padi ki pugini. Bi kan didi taa o duvenpaano ki huuni ti dayuakpedi nni, ti dayuakpedi baa padi, duven n wuli, ti dayuadi mo n bodi. Ama bi yen huuni o duvenpaano ti dayuapandi nni, ke duven leni ti dayuadi kuli n ya ye. ¹⁸Jesu n den maadi leni ba yeni, bi yudanba siiga nni yendo den cua ki gbaani o nintuali ki yedi: N bisalo kpe moala moala ne, ama han cua ki ban maani opo a nii, o baa faadi. ¹⁹Jesu den fii ki ciani o, wani leni o hoadikaaba. ²⁰Lanyogunu yaa pua ya soama n den wuliti hali piiga n bina lie den cua ki nagini o puoli po ki sii o liadicuadi, ²¹kelima o den tua o yama nni : N ya li baa ki sii o liadili bebe, n baa paagi. ²²Jesu den jigidi ki la o ki yedi: Paagi a pali, n bisalo, a dandanli paagi a. Lanyogunu o pua yeni den paagi cain. ²³Jesu den pundi ki kua o yudaano yeni deni. Wan den sua ke ti baantiadi cua ki biga kuuma po ki piebi mu yelimu ke bi niba ma tiendi ki fuugu, o den yedi: ²⁴Ja mani, kelima ki bonpuoga naa kpe ka, o goa yo. Bi den Juadi o. ²⁵Wan den Jani bi niba kuli, o den kua ki biga n dua naani, ki cuo o nuu ke o fii. ²⁶O laabaalo den yadi laa diema nni kuli. ²⁷Jesu n den fii lankani ki suagi liiga, juama lie den hoa o ki tangi: Dafidi Bijua, gbadi tipo mi nihima. ²⁸Jesu n den kua li diedi nni, a juama yeni den cua o kani. Jesu den buali ba: Yi daani ke n baa fidi ki tieni yipo yin miadi yaala? Bi den goa yedi o: Mm, ti daano. ²⁹Lane o den sii bi nuni ki yedi : Lan tieni yipo nani yin daani maama. ³⁰Lani bi nuni den nua. Jesu den teni ba li Joabonli ki yedi: Fangi mani yi yula ke obo n da bandi: ³¹Ama bi den Jani ki kpaani o yeli laa diema nni kuli. ³²Laa jaliediba n den fii ki caa, bi niba go den cuani Jesu kani cicibiadiga daano ke po tie muulo. ³³Jesu n den deli ki Jani ki cicibiadi ga ya yogunu, o muulo yeni den yaadi ki maadi. Li den paki ya niba n taani likani ke bi tua: Ti daa bi laa li naa bonla Isalele diema nni. ³⁴Ama Falisieninba wani den tua: Mu cicibiadimu bado n puni o u paalu ke o deli ki Jandi mu cicibiadimu bi niba niinni. ³⁵Jesu den gaandi i dociami leni i dowaali nni kuli, ki bangi U Tienu maama li bali maama bangima diena nni, ki wangi U Tienu diema laabaalihamo, ki paagidi bi niba bi yianbuoli leni bi tadinbuoli kuli po. ³⁶Wan den ku niligu, mi nihima den cuo o bipo kelima bi den coagi, bi yama mo den yagi nani ya pe n kaa pia yankpaalo yeni. ³⁷Lani yaa po o den yedi o hoadikaaba: U jetaagu yaba ke bi tuonsoanba mo nan wa. ³⁸Lanwani yin mia mani u jetaagu Diedo wan soani bi tuonsoanba u jetaagu po.

Chapter 10Jesu den yini o piiga n hoadikaliediba ki dini ba li bali ki puni ba u paalu ban yaa deli ki Jandi mu
cicibiadimu mun ye yaaba yaa niinni, ki go yaa paagidi bi niba leni ban pia yaa yianbuoli leni yaa tadinbuoli.

²Bi piiga n tondiliediba yeni yela n tie na. Yua n kpia, Simono ban go yi yua Pielu leni o waalo Andile, Sebede bijua Jaka leni o waalo Jan,³ Filipi leni Batelemi, Toma leni o lubigaalo Matiyu, Alife bijua Jaka leni Tade,⁴ Simono ban go yi yua o yankuadaano leni Judasa Isikalioto yua n den yuandi ki janbi Jesu.⁵Bani n tie Jesu n den soani o piiga n niliediba yaaba ki teni ba yaa Joabonli n tie na: ⁶Da gedi mani bi nilanba po, ki da kua Samali yaaba doni nni mo, ama yi gedi Isalee buolu yaaba po, bani yaaba n tie nani yaa pe n yaadi yeni.⁷ Yin tagi naankani kuli, yin yaa wangi ke U Tienu diema kuli.⁸Yin yaa paagidi a yiama, ki fiindi bi tinkpiba, ki hanbidi a kpaada, ki deli mu cicibiadimu. Yi den baa fanma, yi mo n yaa puuni fanma. ⁹Da huuni mani wula, yaaka halinjufa, yaaka ligi kuli yi huuni nni,¹⁰ ki da ta sancenboagili, yaaka liaditadimu lie, yaaka cacaadi, yaaka gbianu, kelima o tuonsoano pundi ki baa o bonjekaala.¹¹Yin kua yaa dociamu nni leni yaa dowaali nni kuli, yin buali ki bandi yaa nilo n baa tuo ki ga yi cangu ya ye likani. Yin caani o ya deni hali yin baa fii ya yogunu. ¹²Yi ya kua ya diegu nni kuli, yin fuondi ba ki yedi: Mi yanduanma n yaa ye leni yi. ¹³Yi ya sua ke ku diegu nni yaaba ga yi cangu, yin gaali ba ya yanduanma n yaa ye leni ba. Ama bi yaa ga yi cangu mo, yi gaali n guani yikani.¹⁴Bi yaa tuo ki ga yi cangu dieguba nni leni doguba nni kuli, kaa cengi yi maama mo, yi yaa la likani, yi kpia ba yi taatama.¹⁵ N waani yi i moamnoani, ti buudi daali Sodoma leni Gomola yaaba yaa fala kan pundi laa dogu yaaba yaa fala.¹⁶Cengi mani: N soani yi nani i pe yeni i fuasangbanli siiga. Yin yaa fani nani i we yeni, ki go yaa dingi nani mu kpaajiemu yeni.¹⁷ Fangi mani yi yula leni bi niba, kelima bi baa co ki caani yi li bujiali kani.¹⁸ Bi baa pua yi i baliji li balimaama bangima diena nni. Bi baa caani yi gufeneelinba kani leni bi badiba kelima n yaa po, ke yin tua bipo seedi bani leni bi nilanba po kuli.¹⁹Bi ya ti cuo ki gedini yi li bujiali kani yaa yogunu, yin da yagi mani yi yama yin baa maadi maama leni yin baa yedi yaala kuli po, kelima lanyogunu bi baa pa yi yin baa yedi yaala. ²⁰Kelima laa tie yinba ka baa maadi, yi Baa Fuoma, yaama n ye niinni, n baa maadi.²¹Kpelo leni waalo siiga, bi tianba baa cuo biyaba ki teni bqan kpa ba. Bibaanba baa cuo bi bila ki teni ban kpa ba. A bila mo baa fii ki sedi bi danba po ki cuo ba ki teni ban kpa ba.²² Bi niba kuli baa nani yi kelima n yeli po. Ama yua n baa juuni hali mi juodima baa tindi.²³ Bi ya waani yi o falabiado doyendu, sani mani ki gedi dotogu. N waani yi i moamoani, yi kan gaani Isalele yaaba dogi nni kuli ki gbeni ke o Joa Bijua daa cua.²⁴O hoadikoa ki cie o canba, o naaceno mo ki cie o daano.²⁵ Li dagidi o hoadikoa n ya tie nani o canba, o naaceno mo n ya tie nani o daano yeni. Bi ya yini o diedaano Belisebu, laa pia tam ke bi baa sugi o diegu nni yaaba ki cie.²⁶Lanwani yin da jie ba, kelima liba kuli ki ye ki wuo ki kan wuodi. Liba kuli ki ye ki duagi ke bi kan bandi la.²⁷ Min yedi yi yaala li biigili nni, waani la mani u yensiinu, Ban soabidi yaama yi tuba nni, kpaani la mani a diena po.²⁸Da jie mani yaaba n baa kpa ti gba nnandi, ama ki kan fidi ki kpa o naano. Ama yin ya jie mani yua n baa fidi ki bolini o naano leni ti gbannandi kuli ku fantanbuogu nni. ²⁹Baa kuadi nuani lie lie ka falimi? Ama baa nuanyenga bi siiga ban baa tiipo ke yi Baa U Tienu ki bani. ³⁰To, yinba baa yi yudi, yi Baa bani ti coalli n da maama. ³¹Lanwani yin da jie mani pu kuli, yi pia mayuli ki cie i nuani boncianla.³²Lani yaa po yua n tuo nni bi niba nintuali, n moko baa tuo o n Baa yua n ye tanpoli nintuali. ³³Ama yua n nia nni bi niba nintuali, n moko baa nia o n Baa yua n ye tanpoli nintuali.³⁴Yin da tama ke n cua ki baa teni mi yanduanma n ya ye handuna nni ka. Mii cua ki baa teni mi yanduanma ka n yaa ye, ama n cuani bu toabu.³⁵ Kelima n cua ki baa teni ki bonjaga n paadi leni o baa, ki bonpuoga n paadi leni o naa, ki biyuaga n paadi leni o yaanaa. ³⁶O nilo yibalinba baa tie o diegu nni yaaba.³⁷Yua n bua o baa yaaka o naa ki cie mini, waa pundi ki yaa tie n hoadikoa. Yua n bua o bijua yaaka o bisalo ki cie nni, waa pundi ki yaa tie n hoadikoa.³⁸ Yua n kaa taa o dapoanpoanli ki bugi ki hoa nni, waa pundi ki yaa tie n hoadikoa.³⁹ Yua n bua ki kubi o miali baa biani li. Ama yua n baa biani o miali kelima mini yaa po baa le li.⁴⁰Yua n ga yi cangu ga mini ya cangoe, yua n ga n cangu mo ga yua soani nni yaague.⁴¹ Yua n ga o sawalipualo cangu kelima o tie sawalipualo po, baa baa o sawalipualo n baa baa yaa panpaani. Yua n ga o nitginkoa cangu kelima o tie nitenginkoa po, baa baa o nitginkoa n baa baa yaa panpaani. N waani yi i moamoani, n hoadikaaba na siiga, baa yua ya jigidi n wa ki cie, yua n puni o mi jinsoangima ke o Juni kelima o tie n hoadikoa kuli kan luo o panpaani.

Chapter 11

¹Jesu n den tundi o piiga n hoadikaliediba laa tundi ki gbeni, o den fii lankani ki suagi liiga, ki ban bangi U Tienu maama ki wangi o laabaalihamo ya dogi n ye laa gaanilindima nni.² Jan n den lo li kadidieli nni ki gbadi Kilisiti n tiendi yaala, o den soani o hoadikaaba wani Jesu kani ki buali o:³ Naani a tie yua n den baa cua bi, bi ti da go baa guudi nitoa yo?⁴Jesu den goa ki yedi ba: Guani mani ki ban togidi Jan yin gba ki go nua yaala:⁵ A juama nuadi, a waba cuoni, a kpaada hanbidi, a woma gba, bi tinkpiba fii, a luoda mo gba o laabaalihamo.⁶ Li pamanli ye leni min kaa tie yua yaa po tingbali bonla. Jan tondiba n den Jani Jesu kani ki ban caa yaa yogunu,⁷Jesu den maadi ku niligu Jan maama ki yedi: Yi den gedi mi fanpienma po ki baan la be? Yua n tie nani u faalu n liebi yaa linmuagu bi?⁸ To, yi nan den gedi ki baan la be? Yua n bobi ti tiahandi bi? Yaaba n yie ti tiahandi wani ye bi badiba diedi nne.⁹Yi nan den gedi ki baan la be? O sawalipualo bi? Yeni de, ama n waani yi ke yi gedi ki ban la yua cie baa sawapualo.¹⁰ Kelima li tie wani yaa po yo ke li diani ki yedi: Diid n soani n tondo a liiga. Ke wan hanbi a sanu.¹¹N waani yi i moamoani, pua n mali yua kuli, yua n cie Jan Batisi daa mala, ama yua mo n wa ki cie tanpoli diema nni, wani n yaba ki cie o.¹² Ki cili Jan Batisi yogunu ki pundi hali moala, bi niba koa tanpoli diema nni leni u paalu. U paalu danba mo diedi ma.¹³Bi sawalipuaba leni li balimaama kuli den pua sawali ki maadi U Tienu diema maama ki ban pundi hali Jan Batisi yogunu.¹⁴ Yi ya bua ki tuo, wani n tie Elia yua n den baa cua yeni.¹⁵ Yua n pia a tuba ki baa gbadi, wan gbadi.¹⁶N baa nandi moala na niba leni be? Bi tie nani yaa bila n kaa ki daaga nni ki maadi leni biyaba ki tua:¹⁷ Ti piebi yipo mu yelimu, ke yii jeli ki ciaga. Ki yiini yipo yi kuyani, ke yi naa buuda.¹⁸Kelima Jan den cua, waa den di, waa den Ju mo, ke bi tua: O pia ki cicibiadiga.¹⁹ O Joa Bijua mo cua ki di ki go Ju, ke bi tua: Diidi, o tie jejiedo leni daJolo, ki go tie bi lubigaaba leni i tagibiadi danba kuli danli. Ama mi yanfuoma doagidi mi teginma mi tuona nni.²⁰Lanwani Jesu den funi leni wan den tieni mi bancianma boncianla yaa dogi nni, kelima laa dogi niba naa den lebidi bi yama. O den yedi:²¹ Fala baa leni fini Kolasini dogu. Fala baa ye leni fini Betisayida dogu. Kelima yaa bancianma n tieni a niinni ne ya den tieni Tili leni Sidoni dogi nni, bi den baa la li paboanli tiadi, ki wuli mi fantanpienma bik yula po, ki doagidi ke bi lebidi bi yama hali yogu. ²²Lani yaa po n yedi yi, ti buudi daali, Tili leni Sidoni dogi ya fala kan yaa bia ki pundi yi yaa fala.²³Finu Kapenayuma dogu moko, a tama ke a baa fiini a yuli hali tanpoli bi? Kalam, bi baa jiini a hali bi tinkpiba diema nni, kelima ya bancianma n den tieni a niinni ya den tieni Sodoma dogu nni, u bi baa ye hali dinla. ²⁴Li tie lani yaa po yo ke n yedi a, ti buudi daali Sodoma ya fala kan yaa bia ki pundi a yaa fala.²⁵Lanyogunu Jesu den jaandi ki yedi: N Baa, fini yua n tie tanpoli leni ki tinga kuli Diedo, n pagi a kelima a doagini li naa bonla bi yanfodanba leni bi nunfandanba kuli po, ki doagidi la yaaba n tie a biwaala yaa po.²⁶ Yeni de, n Baa, n pagi a kelima li den mani a po ke a tieni yeni.²⁷ N Baa puni nni li bonla kuli bali. Oba kuli ki bani Bijua, li yaa tie Baa yaaka, oba kuli mo ki bani Baa, li yaa tie Bijua, leni wani Bijua n bua ki doagidi o yua yaa po yaaka.²⁸Cua mani n kani, yinba yaaba n tugi a tugikpiaga ki coagi kuli, n baa pa yi mi fuodima.²⁹ La mani n naakpakpaadi-daagu, ki ga n bangima, keliman dingi ki pia li yumiinli, yeni yi baa baa mi fuodima yi naani po.³⁰ Kelima n naakpakpaadi-daagu faali, n tugili mo yua.

Chapter 12

¹Laa yogunu Jesu den tagi ki poandi halikami kuanu nni mi fuodima daali. Mi koma den pia o hoadikaaba ki bi jobidi siandi ki mhani. ²Falisieninba n den laa lani, bi den yedi Jesu: Diidi ki la, a hoadikaaba n tieni yaala kua mi fuodima daali. ³Jesu den goa ki yedi ba: Naani yi daa cogi Dafidi n den tieni yaala mi koma n den cuo o, wani leni yaaba n den ye leni o kuli yoo? ⁴O den kua U Tienu diegu nni ki mhani o dupen bilikoa, baa ke li den kua wani leni yaaba n den ye leni o kuli n mhani, kelima bi kopadicianba bebe n den pia u sanu ki mhani o. ⁵Bi, naani yii cogi li balimaama nni ke bi kopadicianba tuuni U Tienu diegu nni mi fuodima daali ki miidi li daali yeni kuali, ki naa pia lipo tagili yoo? ⁶N yedi yi, yua n cie U Tienu diegu boncianla ye ne. ⁷Yi ya bi bani ya maama n tie na bundima. Mi nihigbadima n mani npo, laa tie a pada ka, yi kan bi jaligi yaa niba n kaa pia tagili na. ⁸Kelima o Joa Bijua n die mi fuodima daali. ⁹Jesu den lani lankani ki gedi ki ban kua li balimaama bangima dieli nni. ¹⁰O joa den ye likani ke o nuu faani. Bi den buali Jesu: Naani li pia u sanu ki paagi o nilo mi fuodima daali? Li den tie ke ban fidi ki tabi o. ¹¹O den goa ki yedi ba: Yi niinni hme baa peyendi bebe wan baa ku buogu nni mi fuodima daali, ke o kan mubini o ki lani o lienni? ¹²Ama o nisaalo cie o pia boncianla. Lanwani li pia u sanu ki tieni yaala n hani mi fuodima daali. ¹³Lani o den yedi o joa yeni: Tandii a nuu. O den tandi u ke u paagi cain nani u lielu yeni. ¹⁴Falisieninba den lani ki ban juogi ban baa tieni maama ki teni ban kpa Jesu. ¹⁵Ama Jesu den bandi la ki lani likani. Bi niba boncianla den hoa o. O den paagi a yama kuli, ¹⁶ki teni ba li Joabonli ke ban da ban waani wan tie yua. ¹⁷O den tieni yeni ke o sawalipualo Esayi n den pua yaa sawalo n tieni: Diidi min gandi n naacemo yua, wani n buado, n pali n mani yua yaa po boncianla. N baa kuani n Fuoma o niinni wan ya wangi i nibuoli n teginma. ¹⁸O kan koani leni oba. O kan tiani baa waamu. Bi kan gbadi o nialu i sani nni. O kan kua ki dudi yaa Jinkankagili n diegi. ¹⁹O kan gbindi yaa fidisancabigu n hubidi. Hali wan baa teni mi teginma n paadi. ²⁰I nibuoli kuli baa bili bi suginma o kani. ²¹Lani n pendi bi niba den cuani Jesu kani ya cicibiadiga daano n tie juamo ki go tie muulo. Jesu den paagi o, ke o muuli yeni maadi ki go nua. ²²Li den paki ku niligu kuli ke bi yedi: One ki tie Dafidi Bijua kaa? ²³Falisieninba n den gbadi la, bi den yedi: O naa joa deli mu cicibiadimu kelima Belisebu yua n tie mu cicibiadimu bado ya paalu po. ²⁴Jesu den bani ban tie yaala yeni, ki den yedi ba: Yaa diema n boagidi ki tuogi leni mi tuli kuli baa bodi. Yaa dogu yaaka yaa diegu yaa niba n paadi ki tuogi leni biyaba kan ya ye. ²⁵Sutaani ya deli Sutaani, o tuogi leni o yuli. ²⁶Li ya tie ke Belisebu n puni nni u paalu ke n deli mu cicibiadimu, yi ya hoadikaaba mo deli mu hme yaa yeli nne? Lani yaa po bi baa jia yi leni ti buudi. ²⁷Ama li ya tie U Tienu Fuoma Yua yaa paalu po yo ke n deli mu cicibiadimu lani U Tienu diema pundi hali yikani. ²⁸O nilo baa fidi ki kua o gbamandaano dieli nni lede ki fie o piama, kaa kpa paadi o ki loli o? Li yaa puole o baa fidi ki kua o dieli nni ki fie o piama. ²⁹Yua n ki taa npo kuli tie n yiekoa. Yua n ki todi nni ke n taandi nan yadi wani. ³⁰Li tie lani yaa po ke n yedi yi, bi nisaaliba baa baa sugili tuonbiadi leni sugidi kuli po, ama yua n sugi U Tienu Fuoma Yua kan baa sugili. ³¹Yua n maadi mini o Joa Bijua po yaala n bia baa baa sugili, ama yua n maadi U Tienu Fuoma Yua po yaala n bia kan baa sugili moala leni ya yogunu n kpendi kuli. ³²Tuo mani ke bu tibu hani ke bu bonluonkaala mo hani, yeni yaaka ke bu tibu ki hani ke bu bonluonkaala mo ki hani. Bi bandi tibu kuli bu bonluonkaala po yo. ³³Yinba, u waalabi-buolu na, yin bia maama na, yi baa ga lede ki fidi ki maadi ya maama n hani? O nilo maadi yaala n gbie o pali nne. ³⁴O nihamo Jandi yaala n hani o pali yaali n hani nni. O nibiadi mo Jandi yaala n bia o pali yaali n bia nni. ³⁵N waani yi ke ti buudi daali, bi niba baa togidi ban den maadi ya mafanma kuli. ³⁶Kelima a maama po baa teni ban saa apo i moamoani, a maama po go baa teni ban bu ki cuo ha. ³⁷Li balimaama bangikaaba tianba leni Falisieninba tianba den yedi Jesu: Canba, ti bua han tieni tipo yaa bancianma n tie sinankeeni. ³⁸O den goa ki yedi ba: Moala na niba yaaba n bia, ki go ha U Tienu sanhoadima yeni miadi sinankeeni. Bi kan tieni bipo sinankeentoa li yaa tie o sawalipuali Jonasa yua yaaka. ³⁹Nani Jonasa n den tieni dana taa leni Jiadi taa o jamo tugu nni maama, o Joa Bijua moko baa tieni dana taa leni Jiadi taa kin tinga nni yene. Ninife dogu yaaba moko baa taani ki fii ki sedi leni moala na niba ti buudi daali ki bu ki cuo ba kelima Jonasa n den waani ba U Tienu maama bi den lebidi bi yama. Ama moamoani, yua n cie Jonasa ye ne. Yaa diema n ye nugu po ya pobado moko baa taani ki sedi leni moala na niba ti buudi daali ki bu ki cuo ba, kelima o den lani hahali foagima ki cua ki cengi Salomono yanfuoma maama, ama yua n cie Salomono ye ne. ⁴⁰Ki cicibiadiga ya lani o nilo niinni, ki yen gedi ki ban yaa gaandi yaa fuali n ki pia jima nni, ki lingi mi fuodima, ki nan kan baa. ⁴¹Lanwani ki baa yedi: N baa lebidi ki guani n dieli po min den lani naani. Ki ya pundi, ki baa sua ke li tie dieyaanli ki pidi ki hanbi. ⁴²Lanwani ki baa gedi ki ban taa cicibiadimu lele, yaamu n bia ki cie kani kiba, mun yegi ki ban kua li niinni ki yaa ye. Laa nilo yeyuankaama baa bia ki cie mi kpiama. Li baa tua yeni moala na niba yaaba n baa bia po. ⁴³Jesu n den maadi leni ki niligu, o naa leni o waamu den cua ki se niinpo ki bua ki maadi leni o. ⁴⁴Niyendo den yedi o: A naa leni a waamu se niinpo ki bua ki maadi leni a. ⁴⁵Jesu den goa ki yedi yua n waani o yeni: Hme n tie n naa hmenba mo n tie n waamu? ⁴⁶O den tandi ki waani o hoadikaaba ki yedi: Diidi, n

naa leni n waamu nna.⁵⁰ Kelima yua n tuo ki tiendi n Baa yua n tanpoli ya yanbuama, wani n tie n naataanjaga leni n naataapuoga leni n naa.

Chapter 13

¹Laa daali Jesu den Jani deenni ki gedi ki ban kali mi Jincianma kunu.² Ku niligu den taani o kani boncianla, hali ke o kua ki kali ku Jinbiagu nni. Ku niligu yeni kuli den se li wali po.³ O den pua ba mi kpanjama ki waani ba bonla boncianla.⁴ O den cili ki yedi: O kpakpaalo den Jani ki baa coagi o bonbuoli. Wan den coagi, i tiami den baa u sankunu ke ti bonyugiditi cua ki dini yi.⁵ I tiami den baa ku tancagu po, mi tama n ki yaba naani. Yi den pani tontoni kelima mi tama ki yaba likani.⁶ Ama ki yenga n den paagi, yi den mali ki kuodi, kelima jijnmoani ki den ye.⁷ I tiami mo den baa ti konkondi nni. ti konkondi den fii ki dini yi.⁸ I tiami mo den baa ki tinhanga nni. I den loni, bonbiyenbu kobiga kobiga, i tiami piiluoba luoba, i tiami mo piitaa taa.⁹ Yua n pia a tuba ki baa gbadi, wan gbadi.¹⁰ Bi hoadikaaba den nagini o kani ki buali o: Be yaa po ke a poa ba mi kpanjama? O den goa ki yedi ba.¹¹ Kelima bi puni yinba yin bandi tanpoli diema bondoaginkaala. Ama bi naa puni bani ban bandi.¹² Bi baa pa ki pugini yua n pia, wan baa ki pugini, ama yua n ki pia wani, bi baa ga o kani baa wan pia yaala.¹³ Lani yaa po yo ke n poa ba mi kpanjama, kelima baa ke bi nua, baa la liba, baa ke bi cengi mo, baa bandi liba, baa gba liba mo.¹⁴ Esayi n den pua ya sawalo maama tieni ki dudi laa niba kani. O den yedi: Yi baa gba leni yi tuba ki nan kan ga liba, Yi baa nua leni yi nuni ki nan kan la liba, Kelima bi naa niba pala juaga. Bi biini bi tuba ki hubini bi nuni ke ban da la leni bi nuni, ki da gbadi leni bi tuba, ki da ga leni bi pala, ke ban da ti lebidi bi yama min paagi ba.¹⁶ Ama li pamanli ye leni kelima yi yaa nuni wani nua, yi tuba mo.¹⁷ N waani i moamoa, bi sawalipuaba leni bi niteginkaaba boncianla den bua ki la yin nua yaala ne, ki naa la la, bi den bua ki gbadi yin gba yaala ne, ki naa gbadi la.¹⁸ Lanwani, cengi mani o kpakpaalo kpanjama bundima.¹⁹ O nilo ya cengi U Tienu diema maama, ki naa ga man bua ki yedi yaala, o Biado cua ki Jani ban coagi yaama o pali nni. Lani n tie yua n baa yaa bonbulikaala n buli u sankunu.²⁰ Yi n den baa ku tancagu nni tie nani yua n gbadi mi maama, ki ga ma tontoni leni li pamanli.²¹ Ama waa pia jijnmoani o pali nni. O kan fidi ki juuni ki sedi. Mi yebiadima ya cua, yaaka bi niba ya waani o fala kelima mi maama po, tontoni kali wan gbali ki baa.²² Yi n den baa ti konkondi nni tie nani yua n gbadi mi maama, ama handuna yema yanyagidi leni halimani boandi kuli dini ma ki teni ke maa luoni liba.²³ Yi n den baa ki tinhanga nni mo tie nani yua n gbadi mi maama ki yen ga ma. O luoni li bonluonkaala, bonbiyenbu loni kobiga, bune piiluoba, bune mo piitaa.²⁴ Jesu go den pua ba kpanjatoama ki yedi: Tanpoli diema baa naani leni ya nilo n den buli yaa bonbulikaala n hani o kuanu nni.²⁵ Ama bi niba n den goa yaa yogunu, o yibali den cua ki buli o bonbulikaala yeni siiga ti moabiaditi ki lebidi ki kuni.²⁶ Halikama n den pani ki kpedi ki luoni, ti moabiaditi moko den kpedi.²⁷ Bi naacenba den cua ki yedi o koadaano: Canba, haa den buli yaa bonbuoli n hani ka a kuanu nni yoo? Be nan teni ke ti moabiaditi mo ye lienni?²⁸ O den goa ki yedi ba: Yibaloba n tieni laa bonla.²⁹ O naacenaba den yedi o: A bua tin gedi ki ban habi ti bi? O den yedi ba: A- a, cedi mani, ke yi ya habi ti moabiaditi, yin da ti taani ki habi leni halikama.³⁰ Cedi mani likuli n yaa taa ki kpedi hali u jetaagu yogunu n pundi. Laa yogunu n baa yedi bi dipeba: Yin kpa habi mani ti moabiaditi ki taani ki loli ban sia ti, ama yin taani ki kuodi halikama n senbili nni.³¹ Jesu go den pua kpanjatoama ki yedi: Tanpoli diema naani leni ya nilo ya kpintiidi n yi mutaadi yaa bonbibu o kuanu nni.³² Laa bonbibu wa ki cie i bonbi kuli, ama bu ya pana, bu yen kpedi ki cie ti kpintiidi kuli ki tua tibu, ke ti bonyugiditi kpendi ki tiendi bi tediti bu beni po. O go den pua naa kpanjama: Tanpoli diema naani leni li daliali ke o pua taa ki buuni yonyiemu taa, ki sieni hali likuli n pili.³⁴ Jesu den waani ku niligu laa bonla kuli leni mi kpanjama. Waa den maadi leni ba kaa pua kpanjama.³⁵ O den tieni yeni ke o sawalipualo n den maadi yaa maama na n tieni: N baa yaadi ki maadi leni ba mi kpanjama nni, N baa doagidi yaa bonla n wuo hali handuna tagima yogunu.³⁶ Li yaa puoli Jesu den cabi ku niligu ki kua deenni. O hoadikaaba den nagini o kani ki yedi o: Bundi tipo yaa moabiaditi n ye u kuanu nni kpanjama.³⁷ O den goa ki yedi ba: Yua n buli yaa bonbuoli n hani tie o Joa Bijua.³⁸ U kuanu mo tie handuna. Ya bonbuoli n hani tie U Tienu diema bila. Ti moabiaditi tie o Biado yaa bila.³⁹ Yibali yua n buli ti moabiaditi tie Sutaani. U jetaagu yogunu tie handuna juodima. U jetaagu danba mo tie malekinba.⁴⁰ Nani ban yen habi ti moabiaditi ki sia maama, handuna juodima mo li baa tua yeni.⁴¹ O Joa Bijua baa soani o malekinba ban taani ki Jani o diema nni yaaba n tulini bi niba kuli leni yaaba n tiendi mi biadima kuli,⁴² ki lu ba ki buaga fantama nni, a bubula leni mi jincegima n baa ye naankani.⁴³ Laa yogunu bi niteginkaaba baa yendi nani ki yenga yeni bi Baa ya diema nni. Yua n pia a tuba ki baa gbadi wan gbadi.⁴⁴ Tanpoli diema go naani leni yaa halimano n wuo u kuanu nni yeni. O nilo den piidi o ki goa ki wuoni. Lanwani o pamanli po, o den gedi ki ban kuadi wan pia yaala kuli ki da laa kuanu.⁴⁵ Tanpoli diema go naani leni yaa kpendo n den lingi yaa lanbima n hani boncianla.⁴⁶ Wan den laa yaa lanbima ke mi dunga yaba boncianla, o den gedi ki ban kuadi wan pia yaala kuli ki da ma.⁴⁷ Tanpoli diema go naani leni ban luni yaa taalu mi jima nni ki co i janbuoli kuli.⁴⁸ U ya gbie, bi yen dadi ki Jani u li boanjaali po, ki kali ki gandi yaa jami n hani ki tieni ti baabuodinni, ki lu yi n ki hani.⁴⁹ Handuna juodima li baa tua yeni. Malekinba baa cua ki paadi bi nibiadiba ki Jani ba bi niteginkaaba siiga.⁵⁰ Ki lu bi nibiadiba ki buoga fantama nni, a bubula leni mi jincegima n baa ye naankani.⁵¹ O den buali ba: Naani yi gbadi

laa bonla kuli bonhanla? Bi den goa ki yedi o: Mm.⁵² O den yedi ba: Lanwani li balimaama bangikaaba siiga yua n tuo ki ga yaala n tie tanpoli diema bonla kuli, tie nani ya diedaano n landi o halimani nni li bonpanla leni li bonkpelila kuli. ⁵³Jesu n den pua laa kpanjama kuli ki gbeni, o den fii ki Jani lankani ki guani o dandogu nni. O den kua ki bangi li balimaama ban⁵⁴ gima dieli nni. Li den paki yaaba n gbadi o maama kuli ke bi tua: One mo baa mi naa yanfuoma leni mi naa banciaanma kuli le?⁵⁵ Waa tie o kpagikpielo bijua kaa? Maliyama ka tie o naa? Jaka leni Josefi leni Simono leni Juda ka tie o waamu? ⁵⁶O naataanpola mo kuli ki ye ti siiga kaa? O Jani li naa bonla kuli le? ⁵⁷Lani o den tie bipo li tingbali bonla. Jesu den yedi ba: Bi kan fali sawalipualo kaanto ke laa tie o dandogu nni leni o diegu nni. ⁵⁸Waa den tieni mi banciaanma boncianla likani kelima bi dandanluoma po.

Chapter 14

¹Laa yogunu Elodo yua n den tie Galile diema gufeneelo den gbadi ke bi maadi Jesu maama,²o den yedi o badibaamba: Li tie Jan Batisi. O fii bi tinkpiba siiga. Lani n teni ke o tuunu leni u naa paaciamu ki tiendi mi banciaama yeni.³Kelima puoli po Elodo den cuo Jan ki loli o ki luoni o li kadidieli nni, kelima Elodiasa, o waalo Filipi pua yaa po.⁴ Kelima Jan den tua Elodo: Laa pundi han taa o wan tua a pua.⁵Elodo den bua ki kpa o, ama o den jie ki niligu kelima bi den nua ke Jan tie sawalipualo.⁶Ama Elodo maadaali n den pundi, Elodiasa bisalo den jeli ki ciaga bi nitaankaaba siiga ki mangi Elodo pali,⁷hali ke o den poli ki niani ke o baa pa o wan mia o yaala kuli.⁸O jafaano den ga o naa tundi ki yedi: Pa nni nakanba Jan Batisi yuli ku taditiligu nni.⁹ O bado pali den biidi, ama kelima wan den poli yaa poli bi nitaankaaba siiga yeni po, o den yedi ke ban teni li o jafaano.¹⁰O den soani ke bi ban jia Jan Batisi yuli li kadidieli nni.¹¹ Bi den cuani li ku taditiligu nni ki teni o jafaano, ke o taa li ki gedinu o naa po.¹²Jan hoadikaaba den cua ki taa o kpiemo ki ban piini, ki gedi ki ban waani Jesu.¹³Jesu n den gbadilaa laabaalo, o den kua ku jinbiagu nni ki piadi ki gedi bi niba n ki ye naani. ku niligu n den bandi, ku den Jani i dogi nni ki cuoni ki hua o.¹⁴ Wan den Jani ku jinbiagu nni, o den laa ke bi niba ladi ki ban caa. Mi nihima den cuo o bipo ke o paagi bi yiamu.Ku yenjuagu n den baa, bi hoadikaaba den nagini o kani ki yedi o: Ne tie fuali, ki yenga mo bua ki kua, cabi ku niligu ban gedi a dobila nni ki ban da bi bonjekaala.¹⁶Jesu den goa ki yedi ba: Laa tie tiladi ba fii ki fuadi. Pa ba mani yiba ban je.¹⁷Bi den yedi o: Ti nan pia dupen bonba muu leni jami lie bebe ne.¹⁸ O den yedi ba: Cuani mani la npo na.¹⁹O den teni ke ku niligu kakali ti muadi po. Lani o den taa bi dupenmuudiba leni i janliedi ki yaadi ki noanli tanpoli po ki tuondi U Tienu. Lani o den cabidicabidi dupen yeni ki teni o hoadikaaba ke bi boagidi ku niligu.²⁰Bikuli den dini ki guo. Bi den taani ya boncaba n sieni ki gbieni piiga n baabuodi lie.²¹Yaaba n den dini den bua ki pundi jaba tudamuu, kaa taani bi puoba leni a bila.²²Laa yogunu Jesu den fiini bi hoadikaaba ke bi kua ku jinbiagu nni ki ga o liiga ki baa duodi ki gedi nepo yaa boanjaali hali wan baa cabi ku niligu.²³ Wan den cabi ba, o den piadi ki doni li juali po ki ban jaandi. Ku jiagu den bii ke o ye likani obebe.²⁴ Ku jinbiagu den cuoni ki bua ki pundi mi jincianma siiga. A jingola den lengidi gu kelima ku den tigidi u faalu²⁵O kootonmua-yuamo Jesu dencuoni u jingbanu po ki kpendi bikani.²⁶ O hoadikaaba n den laa ke o cuoni u jingbanu po yeni, ti jawaandi den cuo ba. Bi den yedi: Li tie jiingu. Ti jawaandi bi den buudi.²⁷Jesu den jaligi ki yedi ba: Duani mani yi yama. Mine. Yin da jie mani.²⁸pieli den goa ki yedi o: O Diedo, li yaa tie fine, teni min cuoni mi jima po ki cua a kani.²⁹O den yedi o: Cua ne. pieli den Jani ku jinbiagu nni ki ya cuoni ki caa Jesu po.³⁰ Ama wan den sua ke u faalu yaba, ti jawaandi den cuo o ke o cili ki baa mili. O den tiani ki yedi: O Diedo, ga nni.³¹Jesu den jaligi ki tandi o nuu ki cuo o ki yedi o: Fini yua ya dandanli n ki yaba, be yaa po ke a yama lengidi?³²Bi den kua ku jinbiagu nni ke u faalu cuo ki sedi.³³Yaaba n den ye ku jinbiagu nni den cua ki labini ki kpiagi Jesu ki yedi: A tie U Tienu Bijua moamoani.³⁴Ban den duodi mi jincianma, bi den pundi Jenesaleti diema nni.³⁵Lankani ya dotieba n den bandi Jesu, bi den soani i tondiba bi tinkundogi kuli nni ke bi cuanbi o kani a yiamu kuli.³⁶ Bi den miadi o ke wan pa ba ban li sii o liadicuadi bebe. Yaaba n den sii o kuli den paagi.

Chapter 15

¹Falisieninba leni li balimaama bangikaaba tianba den Jani Jelusalema ki cua Jesu kani ki yedi o:² Be yaa po ke a hoadikaaba miidi ti nikpiaba bogida? Kelima bi ya baa je kuli, bi kan nidi bi nii.³ Jesu den goa ki yedi ba: Be yaa po ke yi mo miidi U Tienu balimaama, ki bua ki kubi yi bogida?⁴Kelima U Tienu yedi: Jigini a baa leni a naa, ki go yedi: Yua n soli o baa yaaka o naa li pundi ban kpa o.⁵ Ama yinba, yi yedi ke o nilo ya yedi o baa, yaaka o naa, ke wan den baa todi ba leni yaala tie yaa paabu n gagidi U Tienu po.⁶ Yeni yi bolini U Tienu maama ki nan kubi yi bigida.⁷Yinba pala lie danba na, Esayi n den pua sawali yipo yaala na po tie moamoani.⁸ Bi naa niba jigindi nni leni bi Joacuuna, Ama bi pala foagi leni nni.⁹ Bi jaandi fanma fanma kelima bi bangi yaa bangima n tie bi nisaaliba mabilikaama bebe.¹⁰Jesu den yini ku niligu ke ku nagini o kani ke o yedi ba:¹¹ Cengi mani ki gbadi. Laa tie yaala n koa bu Joabu nni ka joagini o nisaalo, yaala n ja bu Joabu nni n joagini o.¹²Li yaa puoli o hoadikaaba den nagini o kani ki yedi o: Abani ke han maadi yaa maama yeni tie Falisieninba po tingbali bonla?¹³ O den goa ki yedi ba: N Baa yua n ye tanpoli n kaa hu yaa tibu kuli, bi baa habi bu.¹⁴ Cedi ba mani, bi tie yaa juama n dia a juama. Juama ya dadi juama mo, bani bilie kuli baa baa ku buogu nni.¹⁵Pieli den yedi o: A kan bundi tipo mi kpanjama yeni?¹⁶ Jesu den yedi o: Yi moko yii pia yanfuoma yoo? ¹⁷Yii bani ke yaala n koa bu Joabu nni kuli caa ku tugu nni ki go baa ja kaa?¹⁸ Ama yaala n ja bu Joabu nni tie yaala n bi ye li pali nne ki ji Jani, lani n joagini o nisaalo.¹⁹ Kelima ti yanmaalibiadi leni mi kukpama leni mi conconma buoli kuli leni bu subu leni mi seedi faama leni ti sugidi kuli ja li pali nne²⁰ Lani n tie yaala n joagini o. Ama ki je kaa nidi kan joagini o nisaalo.²¹Jesu den fii ki Jani lankani ki gedi Tili leni Sidoni tinkundogi.²² Yaa pua n den likani maabiga, ki tie Kanana yua, den cua o kani ki gbaani ki tua: O Diedo Dafidi Bijua, gbadi npo mi nihima. Ki cicibiadiga ye n bisalo niinni ki yagini o yama hali ke li bia.²³ Jesu naa den goa ki yedi o liba kuli. O hoadikaaba den nagini o kani ki yedi o: A kan cabi o, kelima o hoa ki kpaani ti puoli.²⁴Jesu den goa ki yedi: Baa den soani nni nitoaba po kali Isalele buolu yaaba po, bani yaaba n tie nani ya pe n yaadi yeni po.²⁵ Ama o pua yeni den cua Jesu kani ki gbaani o nintualiki yedi: O Diedo, todi nni.²⁶ Jesu den goa ki yedi o: Laa tiegi o nilo n taa a bila jiema ki lu a sangbanbila.²⁷O puo yeni den yedi: Yeni de, n Diedo, de a sangbanbila yen di yaa jejoagidi n baali bi danba saajekaanu kani.²⁸ Jesu den yedi o: Pua, a dandanli yaba boncianla. Lan tieni apo nani han bua maama. Lanyogunu o bisalo den paagi.²⁹ Jesu den fii ki Jani lankani ki baali Galile Jincianma. O den doni ki kali li juali po.³⁰ Ku niligu den cua o kani boncianla, ki kpendinni a diama leni a juama leni a muula leni a woma leni a tadima leni yiantoana boncianla. Bi den cua ki duani ba Jesu taana kani ke o paagi ba.³¹ Ku niligu n den laa ke a muula maadi, ke a tadima paagi, ke a diama cuoni, ke a juama mo nuadi, li den paki ba ke bi kpiagi Isalele yaaba Tienu.³²Jesu den yini o hoadikaaba ki yedi: Mi nihima cuo nni ku naa niligu po, kelima dana nna ke bi ye n kani, baa go pia ban baa je yaala. Mii bua ki cabi ba leni mi koma, ban da ti gbali u sanu nni.³³ O hoadikaaba den yedi o: Ti baa tieni lede li naa fuali nni ki baa ya jiema n baa guoni ku naa niligu kuli?³⁴Jesu den yedi ba: Yi pia dupen bonba ha yo? Bi den goa ki yedi o: Bonba lele leni janbimuba.³⁵ Lani o den teni ke ku niligu kakali tiipo.³⁶O den taa bi dupenlelediba leni i jami ki jaandi, ki cabidicabidi ki teni o hoadikaaba ke bi boagidi ku niligu.³⁷ Bikuli den dini ki guo. Bi den wodi yaa boncaba n sieni ki gbieni baabuociandi lele.³⁸ yaaba n den dini den pundi jaba tudana kaa taani bi puoba leni a bila.³⁹ Li yaa puoli Jesu den cabi ku niligu, ki kua ku Jinbiagu nni ki gedi Magadana tinga nni.

Chapter 16

¹Falisieninbaleni Sadusieninba tianba den cua Jesu ki bua ki biigi o. Bi den mia wan tieni yaa bancia n baa tie sinankeeni ki doagidike o Jani U Tienu kani. ²Jesu den goa ki yedi ba: Ku joafangu yi yen yedi: Mi yenma baa tieni saala, kelima tanpoli moandi. ³Ku tasoangu mo yi yen yedi: Ki taaga baa mii dinla, kelima tanpoli moandi ki biigidi. Yi bani ki diidi tanpoli sinankeeninba ki bundi lan yedi yaala, ama yii bani ki diidi ya sinankeeninba n tiendi n bua ki yedi yaala. ⁴Moala niba yaaba n bia ki go ha U Tienu sanhoadima miadi sinankeeni. Bi kan tieni bipo sinankeentoa kali Jonasa yua. Lani, o den fii ki Jani bikani ki ban caa. ⁵Ban den duodi ki gedi nepo yaa boanjaali, bi hoadikaaba den sundi kaa taa dupen. ⁶Jesu den yedi ba: Fangi mani yi yula bonhanla leni Falisieninba leni Sadusieninba daliali. ⁷Bi hoadikaaba den bungi bi pala nni: Li tie kelima tin ki taa dupen yeni yaa po yo. ⁸Jesu den bandi ban bungi yaala ki yedi: Yinba yaaba ya dandanli n ki yaba, be n teni ke yi bungi ke n maadi yeni kelima yii taa dupen yaa po yo. ⁹Yi daa kpaagi ki bandi yo? Yii tiadi bi dupenmuudiba keni a nitudimuuda po leni yin den gbieni yaa baabuodi banlu? ¹⁰Bi yii tiadi bi dupenleleediba leni a nitudinaada po, leni yin go den gbieni yaa baabuodi banlu? ¹¹Li ga lede ke yii bandi ke min yedi yin fangi yi yula leni Falisieninba leni Sadusieninba daliali yeni, ke mii maadi dupen po ka? ¹²Lanwani bi ji den bandi ke laa tie ke o yedi ban fangi bi yula leni dupen yaa daliali ka, ama ke li tie Falisieninba leni Sadusieninba bangime. ¹³Jesu n den pundi Filipa diema ya Sesale, o den buali o hoadikaaba yaa buali n tie na: Bi niba tua ke mini o Joa Bijua tie hme? ¹⁴Bi den goa ki yedi o: Bine tua ke a tie Jan Batisi, bine ke a tie Elia, bine mo ke a tie Jelemi, yaaka bi sawalipuaba siiga nni yendo. ¹⁵O den goa ki buali: Yi mo te, yi mo nan yedi ke n tie hme yo? ¹⁶Simono Pieli den goa ki yedi o: A tie U Tienu n Gandi Yua, U Tienu yua n fo Bijua. ¹⁷Jesu den goa ki yedi o: Li pamanli ye leni a, Simono, Jonasa bijua, kelima nisaalo ka waani a la, n Baa yua n ye tanpoli n doagidi opo la. ¹⁸N mo yedi a ke a tie Pieli. N baa maa min yini yaaba laa tangu po, baa mi kuuma diema paaciamu kuli kan fidi ki paadi gu. ¹⁹N baa teni atanpoli diema bonluoda . han baa loli yaala handuna nni kuli, li baa loli tanpoli po. Han baa lodi yaala mo handuna nni kuli, li baa lodi tanpoli po. ²⁰Lane o den maadi leni o hoadikaaba leni li bali, ki yedi ke ban da waani oba ke o tie U Tienu n Gandi Yua. ²¹Laa yogun u Jesu den cili ki doagidi ki wangi o hoadikaaba ke li tie tiladi wan gedi Jelusalema, ke Jufinba nikpeliba leni bi kopadicianba yudanba leni li balimaama bangikaaba n waani o fala boncianla, ke bi niba n kpa o, ama ke o baa fii bi tinkpiba siiga li dantaali daali. ²²Pieli den piadi o ki jaligi o ki yedi o: U Tienu n da cedi lan tieni a, o Diedo. Li kan pundi a kani. ²³Ama Jesu den jigidi ki yedi Pieli: Ja n puoli, Sutaani, a tie npo tingbali bonla, kelima a yantiana naa tie U Tienu yaa yaa, ama bi nisaaliba ya yantiana. ²⁴Lani Jesu den yedi o hoadikaaba: Yua n bua ki yaa hoa nni kuli, wan yie o yuli ki taa o dapoanpoanli ki bugi, kinan yaa hoa nni. ²⁵kelima yua n bua ki ga o miali baa biani li, ama yua n baa biani o miali kelima mini yaa po kuli, baa goa ki la li. ²⁶O nilo ya baa ki diedi handuna kuli ke o naano nan bodi, li baa hanbi opo be? Bi o nilo baa pa ki lebidi o naano? ²⁷Kelima o Joa Bijua baa ti cua leni o Baa kpiagidi ki yegi leni n malekinba. Laa yogunu o baa guani yua kuli nani o tuona n tie maama. ²⁸N waani yi i moamoani, yaaba n ye nakanba tianba kan kpe kaa laa ke o joa Bijua cua o diema nni.

Chapter 17

¹Dana luoba n den pendi Jesu den taa Pieli, leni Jaka leni o waalo Jan, ki piadi leni ba ki doni ya juali n kpedi yuli po. ²O den lebidi bi nintuali. O nunga den yendi nani ki yenga yenli, o tiayiekaadi den pendi nani mi yenma yenli. ³Musa leni Elia den doagidi bi yula bikani, ki maadi leni Jesu. ⁴Pieli den yedi Jesu: O Diedo, li hani tin ya ye nakanba. A ya bua, n baa pini diena taa nakanba, fini yenli, Musa yenli, Elia mo yenli. ⁵Wan den maadi yenli yaa yogunu, ya tawaligu n yieni den libini ba. U nialu den maadi ku tawaligu yenli niinni ki yedi: One n tie n Bibuadiga, n pali n mani yua yaa po hali boncianla. Cengi mani o. ⁶Bi hoadikaaba n den gbadi laa maama, bi den baa ki labini kelima ti jawaanciandi n den cuo ba maama po. ⁷Ama Jesu den nagini ki sii ba ki yedi: Fii mani, yin da jie mani. ⁸Ban den yaadi ki noanli, baa den laa oba kuli kali Jesu bebe. ⁹Ban den jiidi li juali po, Jesu den teni ba li Joabonli ki yedi: Yin da waani niloba kuli yin laa bonla na hali o Joa Bijua ya fii bi tinkpiba siiga. ¹⁰Bi hoadikaaba den buali o: Be yaa po ke li balimaama bangikaaba nan yedi ke li tie tiladi Elia n kpa cua? ¹¹O den goa ki yedi ba: Li tie moamoani ke Elia baa cua ki hanbi li bonla kuli. ¹²Ama n waani yi ke baa moala Eliua cua, de bi niba naa bandi o, ama bi soani o ban bua maama. O Joa Bijua moko baa le fala yene bi nuu nni. ¹³Bi hoadikaaba ji den bandi lanyogunu ke o maadi Jan batisi yaa maame. ¹⁴Ban den pundi ku niligu kani ya yogunu, niyendo den cua ki gbaani Jesu kani ki yedi o: ¹⁵O Diedo, gbadi n biga po mi nihima, o pia mi bisinbilima, ki laadi fala boncianla. Mi tianma o yen baa mi fantama nni, mi tianma mo mi jima nni. ¹⁶N bi cuani o a hoadikaaba kani, ama baa fidi ki paagi o. ¹⁷Jesu den yedi: Yinba moala na niba, yaaba n ki pia dandanli ki go bia yenli, n baa taa ki ye leni yi ki pundi u laa yogunu? N go baa juuni yipo ki pundi u laa yogunu? Cuani mani ki biga n kani ne. ¹⁸Jesu den funi leni ki cicibiadiga, ke ki Jani ki biga kani, ke o paagi lanyogunui. ¹⁹Lane bi hoadikaaba den nagini Jesu kani bani bi bebe, ki buali o: Be yaa po ke tinba wani naa fidi ki deli ki naa cicibiadiga? Jesu den yedi ba: ²⁰Li tie kelima yi dandanli n wa yenli yo. N waani yi i moamoani, yin pia yaa dandanli ya pundi baa mutaadi bonbibu n wa ki da maama, yi baa yedi li naa juali: Fii ki fuadi likani, lin fii ki fuadi. Yi kan gbali liba kuli. ²¹Ama yaa cicibiadiga n tie na yaa buolu kan Ja kali jaandi leni Joalolima. ²²Jesu leni o hoadikaaba n den taa ki ye Galile nni, o den yedi ba: ²³Bi niba baa janbi o Joa Bijua, ki teni o bi nisaaliba nuu nni. Bi baa kpa o, ama li dantaali daali o go baa fii bi tinkpiba siiga. Bi pala den biidi boncianla. ²⁴Ban den pundu Kapenayuma, yaa niba n den gaani U Tienu diegu lubili den cua Pieli kani ki buali o: Naa yi canba pa U Tienu diegu lubili? O den yedi: O pa. ²⁵Ama wan den kua li dieli nni yaa yogunu, Jesu den liidi o li buali: A tama be Simono? Handuna badiba gaani hme yaa kane li bancanli leni li lubili, bi dotieba kani bi, bi bi canba yaa kani? ²⁶O den yedi o: Bi canba yaa kani. Jesu den goa ki yedi o: Lanwani bi dotieba kan pa. ²⁷Ama ke tin da tua bipo tingbali bonla, han gedi mi jincianma po ki ban lu ki jandiaga, ki dadi ki Jani yaa jamo n baa kpa cua, ki yaadi o Joabu. A baa la li kujapienli. Han taab li ki teni ba mini leni fini po.

Chapter 18

¹Lanyogunu bi hoadikaaba den naigini Jesu kani ki buali o: Tanpoli diema nni hme n baa tugi li yuli? ²Jesu den yini ki biwaaga ki sieni o bi siiga ki yedi: ³N waani yi i moamoani, yi yaa lebidi ki tua nani a biwaala yeni yi kan kua tanpoli diema nni. ⁴Yua n miini o yuli ki tua nani ya biwaaga n tie na kuli, wani n baa tugi li yuli tanpoli diema nni. ⁵Yua n ga ki biwaaga nani one cangu kuli n yeli nni, ga mini yaa cango. ⁶Ama yua mo n baa teni ke yaa bonwaala n daani nni na siiga baa yendo n tudi kuli, li bi baa hani ki cie landaano po ban lani o li naacianli, ki lu o mi jincianma nni wan mili ki bodi. ⁸Fala baa ye leni handuna kelima li tingbali bonla yaa po. Kelima li kan tuo ke li tingbali bonla kan yaa ye. Ama fala baa ye leni yaa nilo n cuani la. ⁷A nuu yaaka a taali ya tie tingbali bonla, han jia ki lu foagima. Kelima a ya baa yaa miali n kan gbeni leni taayenli yaaka nuyendu, li baa hani apo ki cie han yaa pia taana lie leni nii lie ban nan lu ha yaa fantama n ki pia gbindima nni. A nunbu n ya tie apo tingbali bonla, han logidi bu ki lu foagima, kelima a ya baa yaa miali n kan gbeni leni nuyendu, li baa hani apo li cie han yaa pia nuni lie ban lu ha ku fantabuogu nni. ¹⁰Fangi mani yi yula ki da fali a bonwaala na siiga baa yendo, kelima n yedi yi ke tanpoli po bi malekinba ye baa yua n ye tanpoli nintuali yogunu kuli. ¹¹Kelima o Joa Bijua cua ki baa faabi yaaba n yaadi. ¹²Yi tama be? O joa ya pia pe kobiga. Bi siiga yendo n yaadi, o baa tieni lede? Waa baa ha yaa piiyia n peyiadi n sieni bi yankpaakaanu a juana kani ki gedi ki ban lingi yua n yaadi yeni? ¹³N waani yi i moamoani, o ya la o kuli, o baa mangi o pali boncianla kelima laa pia po ki cie yaa piiyiadi n peyiadi n ki yaadi yeni. ¹⁴Li tie yeni leni yi Baa yua n ye tanpoli, waa bua ke a bonwaala na siiga baa yendo n yaadi. ¹⁵A lielo ya tieni ti tuonbiadi, gedi, fini leni wani yi lie lie, ki waani o o tagili. O ya tuo a tundi, a ga a lielo yeni. ¹⁶Ama o yaa tuo a tundi, han taa yendi yaaka niba lie ke mi maama kuli n kadi seedinba lie yaaka seedinba taa yaa joabu nni. O ya yie kaa cengi ba mo, han waani Kilisiti n yini yaaba taanli. O ya yie kaa cengi Kilisiti n yini yaaba taanli moko, han yaa nua o nani o nilamo leni o lubigaalo yeni. ¹⁸N waani yi i moamoani, yin baa loli handuna nni kuli, li baa loli tanpoli po, yin baa lodi yaala mo handuna nni kuli, li baa lodi tanpoli po. ¹⁹N go waani yi, i niinni niba lie yaa taani joabu ki mia yaala kuli handuna nni. N Baa yua n ye tanpoli baa pa ba la. ²⁰Kelima niba lie bi niba taa yaa taani n yeli nni, n ye bi siiga. ²¹Lani Pieliden nagini Jesu kani ki yedi o: N Diedo, n lielo ya tudi npo, n baa tieni opo sugili hali taalima ha? Hali taalima lele bi? ²²Jesu den goa ki yedi o: Mii yedi a hali taalima lele ka, ama n yedi a piilele hali taalima lele. ²³Kelima tanpoli diema tie nani ya bado n den bua o naacenba n waani o ban kubi opo ya ligi maama fuuli. ²⁴Wan den cili ki coadi yua kuli n kpendini yaa ligi, bi den cuani o kani yendo ke o pia li panli ke li tie ligiciami. ²⁵Wan ki den pia liba ki baa pa laa panli yeni, o canba den ban kuadi o, wani o pua leni o bila leni wan pia yaala kuli, ke li panli n gbeni. ²⁶O naacemo den gbaani o nintuali ki yedi: Canba, juuni npo n baa pa ha likuli. ²⁷Mi nihima den cuo o canba laa naacemo po ke o puni o sugili o panli kuli po ki cedi wan gedi. ²⁸Laa naacemo n den Jani, o den tuogi o lieba siiga yendo yua n den kubi opo kujapiena kobiga. O den bibi o ki cuo o niali ki yedi o : Pa nni n panli. ²⁹O lielo yedi den gbaani o taana kani ki mia o sugili ki yedi: Juuni npo, n baa pa ha. ³⁰Ama waa den bua ki tieni opo sugili o den taa o ki ban kuani o li kadidieli nni hali wan baa pa o panli kuli ki gbeni. ³¹O lieba n den laa wan tieni yaala kuli, bi pala den biidi boncianla. Bi den gedi ki ban togidi bi canba yaala n tieni kuli. ³²Lanwani bi canba den yini o naacemo yeni ki yedi o: O naacenbiado na, n den cabi a leni a panli kuli kelima a den mia nni. ³³Laa pundi ke fini mo n gbadi o lielo po mi nihima nani min gbadi apo maama yeni? ³⁴O canba pali den beni boncianla. O den teni o li kadidieli jiidikaaba ban faligi o hali wan pa o panli kuli ki gbeni. ³⁵Jesu den juodi ki yedi: N Baa yua n ye tanpoli baa soani yi moko yene, yi siiga yua n kaa puni o lielo sugili leni payenli.

Chapter 19

¹Jesu n den maadimaadi laa maama kuli ki gbeni, o den fii ki Jani Galile diema nni ki gedi Jude tinga yaaga n ye Judena kpenu kandima.² Ku niligu den hua o. O den paagi a yama likani.³Falisieninba den tuogi o ki dia o ku madiagu ki yedi: Naani li balimaama tuo o joa n Jani o pua lan tie yaala kuli po bi? ⁴O den goa ki yedi: Yii cogi ke mi cilima o Tagido den tagi o joa leni o pua?⁵Li go yedi: Li tie lani yaa po ke o joa baa la o baa leni o naa kani ki taani leni o pua, bani niba lie yeni n tua gbannanyendi.⁶ Yeni, baa go tie niba lie ka, bi ji tie yende. U Tienu n taani yaala, o nisaalo n da paadi la.⁷Bi den yedi o: Be yaa po ke Musa nan den bili li balimaama nni ke o joa n teni opua li polatili ki Jani o?⁸ O den goa ki yedi: Li tie kelima yi pajuaga po ke Musa den tuo ke yin yaa Jandi yi puoba. Ama hali handuna tagima yogunu laa den tie yeni.⁹ Mini, n waani yi ke yua n Jani o pua ke laa tie kelima mi conconma po, ki go taa potoa kuli, o conbi.¹⁰O hoadikaaba den yedi o: Li ya tie yeni o joa leni o pua siiga, laa hali o joa n taa pua. ¹¹O den goa ki yedi ba: Bi niba kuli ka baa fidi ki ga laa maama, kali U Tienu n puni yaaba li paalu bebe.¹²Kelima bi tianba ye ki tie moagilimu kelima bi mali ki tie yeni, bine mo tua moagilimu kelima bi niba n tieni ba la, bine mo tua yeni kelima tanpoli diema po. Yua n baa fidi ki ga laa maama, wan ga.¹³Li yaa puoli bi niba Jesu kani a biwaala ke wan maani o nii bipo ki go jaandi bipo. Bi hoadikaaba denfuni leni yaaba n kpendinni ba.¹⁴Ama Jesu den yedi: Cedi mani a biwaala n cua n kani ki da deli ba, kelima tanpoli diema tie yaaba n tie nani a biwaala yeni yaa po. ¹⁵O den maani o nii bipo ki fii ki fuadi likani.¹⁶O joa den cua Jesu kani ki buali o: Canba, n baa tieni be yaa bonhanle ki baa yaa miali n kan gbeni? ¹⁷Jesu den goa ki buali o: be yaa po ke a buali nni yaala n hani po? Yendo bebe n ye ki hani. A ya bua ki baa yaa miali n kan gbeni, han yaa tiendi li balimaama n bili yaala. O den buali o: Lile.¹⁸Jesu den goa ki yedi o: Han da kpa o nilo, han da conbi, han da tieni mi seedifaama, han da su.¹⁹Han jigini a baa leni a naa, ki go bua a nisaalilielo nani han bua a yuli maama yeni.²⁰O jawaalo yeni den yedi o: N kubi lankuli. N go poadi be? ²¹Jesu den yedi o: A ya bua ki yaa hani cain, han gedi ki ban kuadi han pia a luoda li ligi, lane a baa pia halimani tanpoil po. Lani, han cua ki hoadi nni. ²²O jawaalo yeni n den gbadi laa maamna, o den tagini ki ban caa leni li pabiidili kelima o halimano den yaba.²³Lane Jesu den yedi o hoadikaaba: N waani yi i moamoani, li baa pa boncianla o piado po wan kua tanpoli diema nni.²⁴ N go yedi yi, ku yuoyuogu n tagini mi kpalipienbonma nni dingi ki cie o piado n kua U Tienu diema nni.²⁵Bi hoadikaaban den gbadi lani, li den paki ba boncianla ke bi yedi: Li yaa tie yeni, hme nan baa fidi ki tindi?²⁶ Jesu den diidi ba ki yedi: Bi nisaaliba n kan fidi la, ama U Tienu wani fidi li bonla kuli.²⁷ Lanwani Piel den yedi o: Diid ki la, ti den ha likuli ki hoadi a. Li nan baa tua tipo lede?Jesu den goa ki yedi ba: N waani yi i moamoani, li bonla kuli ya goa ki pandi yaa yogunu, ke o Joa Bijua mo kali o bali kalikaanu po leni ti kpiagidi kuli, yinba yaaba n hoa nni, yi mono baa kali piiga n bali kalikaani lie po ki jia Isalele piiga n buoliedi buudi.²⁸Yua mo n fii ki ha o diena, yaaka o naataanjaba, yaaka o naataanpola, yaaka o baa, yaaka o naa, yaaka o bila, yaaka o kuani kelima n yeli po, o baa baa likuli taalima kobiga kobiga, ki go baa yaa miali n kan gbeni.³⁰ Ama liiga yaaba siiga boncianla baa tua puoli yaaba, puoli yaaba siiga mo, boncianla baa tua liiga yaaba.

Chapter 20

¹Yeni de, tanpoil diema tie nani yaa kodaano n den Jani ku tasoanpanpangu ki baa taa bi tuonsoanba o duven tiidi kuanu tuonli po. ²Wani leni bani den maadi ki dagini ke o baa pa ba kujapinyeli-yenli daali kuli. Li yaa puoli o den cedi ke bi gedi o kuanu po. ³Ki yenga n den paagi ke o go Jani, o den laa nitoaba ke bi ye ki daaga nni kaa tuuni liba. ⁴O den yedi ba: Yi mo n gedi mani n kuanu po, n baa pa yi lan dagidi. ⁵Bi den gedi. O go den Jani u yensiinu leni li yenlebidli kuli ki go tieni yeni. ⁶Ki yenga n bua ki kua yaa yogunu, o den Jani ki laa nitoaba ke bi se ki daaga nni. O den buali ba: Be yaa po yo ke yi tundi ki se ne kaa tuuni liba? ⁷Bi den goa ki yedi: Li tie oba naa taa ti tuonle. O den yedi ba: Yi mo n gedi mani n kuanu po. ⁸Halimaali n den pundi, o kodaano den yedi tuonsoanjiido: Yini bi tuonsoanba na ki pa ba bi pani, ki cili leni yaaba n yuandi ki kua, ki ban juodi yaaba n kpa kua. ⁹Yaaba n den kua ke ki yenga bua ki kua yeni den cua ki ga kujapienyeni-yenli. ¹⁰Yaaba n den kpa kua mo den cua ki tama ke bi baa ga ki cie yeni, ama himoko den ga kujapienyeni-yenli. ¹¹Ban den ga, bi den yenbidiyenbidi o kodaano po. ¹²Ki tua: Yaaba n yuandi ki kua, soani u yogunu waamu bebe, ke a nan taani ki pani bani leni tinba kuli yenma, tinba yaaba n tundi ki tuuni ki yenbiadiga nni ki laadi fala. ¹³O kodaano ki yedi bi siiga nni yendo: N danli, mii tudi apo. Tii bi maadi ki dagini ke n baa pa ha kujapienyeni kaa? ¹⁴Ga han die yaala ki fuadi likani. N bua ki pa yua n yuandi na nani min pani a maama. ¹⁵Mii pia u sanu ki tieni min die yaala min bua maama yoo? Li nunponli cuo ha kelima min hani yeni yoo? ¹⁶Jesu den juodi ki yedi: Yene ke puoli yaaba baa ti tua liiga yaaba, liiga yaaba mo baa ti tua puoli yaaba. ¹⁷Jesu n den do ki caa Jelusalema leni bi piiga n niliedibba, o den piadi leni ba. Li cenli siiga o den yedi ba: ¹⁸Cengi mani, ti do ki caa Jelusalema. bi baa cuo o Joa Bijua ki teni o bi kopadicianba yudanba leni li balimaama bangikaaba nuu nni. Bi baa jia o ti buudi ki bili ke ban kpa o. ¹⁹Bi baa teni o bi nilanba nuu nni ban Juadi o, ki pua nni i baliji, ki kpa ki tabini nni li dapoanpoanli po. Ama li dantaali daali o baa fii bi tinkpiba siiga. ²⁰Li yaa puoli Sebede bijaba naa den nagini kani leni o bila yeni, ki gbaani o niutuali ki baa mia o bi miabu. ²¹Jesu den buali o: A bua be? O den goa ki yedi o: N bua han bili ke a yaa ban kali ti gbandi po yaa yogunu, n bilieda na n yaa ka yendo a jienu, yendo mo a ganu. ²²Jesu den goa ki yedi: Yii bani yin miadi yaala. Yi baa fidi ki Jo min baa Jo yaa tadiJokaaga bi? Bi den yedi o: Ti baa fidi. ²³O den goa ki yedi ba: Moamoane ke yi baa Jo min baa Jo yaa tadiJokaaga, ama ki kaani o nilo n jienu yaaka n ganu, laa hoa mini, li tie n Baa n bili la yaaba yaa po yo. ²⁴Hoadikaaba piiga yaaba n sieni n den gbadi lani, bi pala den beni bi naataanliediba yeni po. ²⁵Jesu den yini ba ki yedi: Yi bani ke yaa nibuolu n kaa tie Jufinba batieba mabindi ba, bi paatieba mo die ba leni u paalu. ²⁶Lan da tie yeni yinba yaa siiga. Yi siiga yua n bua ki tua niamo kuli, wan tua yi naacemo. ²⁷Yua mo n bua ki tua liiga yua kuli, wan tua yi yonbo. ²⁸Lani n tie o Joa Bijua n cua ki tiendi maama. Laa tie nitoaba n ya tuuni opo ka, ama ke wan yaa tuuni nitoaba po, ki go pa o miali ki kpe, ki da ki faabi bi niba boncianla. ²⁹Jesu leni o hoadikaaba n den Ja Jeliko dogu nni, yaa niligu n yaba den hoa o. ³⁰Juama lie den ka u sankunu. Ban den gbadi ke Jesu tagini ki pendi, bi den tangi: Ti Daano, Dafidi Bijua, gbadi tipo mi nihima. ³¹Ku niligu den funi leni ba ki yedi ke ban suo, ama bi go den tangi ki pugidi: Ti Daano, Dafidi Bijua, gbadi tipo mi nihima. ³²Jesu den sedi ki yini ba ki buali: Yi bua min tieni yipo be? ³³Bi den goa ki yedi: Ti Daano, ti bua han pa ti ti nuni n ya nua. ³⁴Mi nihima den cuo Jesu ke o sii bi nuni. Lanyogunu ni nuni go den nua ke bi hoadi o.

Chapter 21

¹Jesu leni o hoadikaaba n den nagidi Jelusalema, ki pundi Betifaje dogu nni, ki kuu O life Tiidi juali, o den soani hoadikaaba lie ²ki yedi ba: Suagi mani ya dobiga n ye yi liiga na. Yi ya ban pundi ya yogunu, yi baa la ke o hunJua luo ki se leni o biga. Yin lodi ki cuani ba npo ne. ³Nilo ya yedi yi liba, yin goa ki yedi o: Ti Daano n bua ba. Tontoni o baa cedi yin cuani ba. ⁴Lankuli den tieni ke o sawalipualo n den pua ya sawalo n tieni. ⁵Waani mani Siyono dogu yaaba ke bi bado kpendi bikani na. O dingi boncianla, ki jagi o hunbo, Li tie hunbisaagili, o hunJua yaa biga. ⁶Bi hoadikaaba den gedi ki ban tieni Jesu n waani ba maama. ⁷Bi den cuani o hunJua leni li hunbisaagili ki maani bipo bi tiadi ke Jesu jagini. ⁸Ku niligu siiga bi tianba boncianla den ladi bi tiadi u sankunu nni, bi tianba mo den pedi i tibensoangi ki ladi u sankunu nni. ⁹Yaa niligu n ye Jesu liiga leni yaagu n hoa o puoli kuli den kpaani ki tua: Dafidi Bijua n baa ti pagidi. U Tienu n seligi yua n kpendi wani o Diedo yaa yeli nni. U Tienu yua n ye hali tanpojoma n baa ti pagidi. ¹⁰Wan den kua Jelusalema, li den paki u dogu nni yaaba kuli ke bi tua: One tie hme? ¹¹Ku niligu den goa ki tua: Li tie Jesu, o sawalipualo, Galile ya Nasaleti yua. ¹²Jesu den kua U Tienu diegu nni ki deli ki Jani yaaba n kuadi leni yaaba n da kuli lienni, ki tudi ki luni bi ligilebidiba kpagidi leni a kpaajekuada bonkalikaala. ¹³O den yedi ba: Li diani: Bi baa yi n diegu i jaandi diegu. Ama yinba wani teni li tua a concona wuonkaanu. ¹⁴A juama leni a diama den nagini o kani U Tienu diegu nni ke o paagi ba. ¹⁵Ama bi kopadicianba yudanba leni li balimaama bangikaba n den laa wan tieni ya bonlidikaala yeni, ki gbadi ke a bila kpaani U Tienu diegu nni ki tua: Dafidi Bijua n baa ti pagidi, Dafidi Bijua n baa ti pagidi, bi pala den beni boncianla. ¹⁶Bi den yedi o: A gba ban maadi yaala? Jesu den goa ki yedi ba: Mm. Naani yi daa cogi ya maama n tie na: A teni ke o binwaala leni yaaba n daa haani kuli pagi a honhanla? ¹⁷Jesu n den fii bikani, o den Jani u dogu nni ki gedi ki ban duani Betani. ¹⁸Wan den goa u dogu ku tasoanpanpangu, mi koma den cuo o. ¹⁹O den laa bu kankanbu u sankunu ki jadi ki gedi bukani. Ama waa den laa pu bupo kali ti faadi bebe. O den yedi bu: Han dan go luoni pu kuli hali abada. Lanyogunu bu kankanbu den kuodi. ²⁰O hoadikaaba den la lani, li den paki ba ke bi buali o: Be n teni ke bu kankanbu kuodi tontoni nanda? ²¹Jesu den goa ki yedi ba: N waani yi i moamoani, yi ya pia li dandanli ki naa maliti yi pala nni ke li baa tieni bi li kan tieni, yi baa tieni ki cie min tieni bu kankanbu na yaala. Baa yi ya yedi li naa juali: Fii ki ban lu a yuli mi Jincianma nni, li baa tieni. ²²Yin baa jaandi ki mia yaala kuli leni li dandanli, yi baa baa la. ²³Jesu n den kua U Tienu diegu nni ki bangi bi niba, bi kopadicianba yudanba leni i Jufinba nikpeliba kuli den cua ki yedi o: Li laa bali yaa po yo ke a tiendi li naa bonla? Hme puni a laa bali? ²⁴Jesu den goa ki yedi ba: N moko baa buali yi bonyenla. Yi ya waani nni, n moko baa waani yi ya bali yaa po ke n tiendi laa bonla. ²⁵Jan n den batisi bi niba yeni, o den baa li bali tanpoli po bi, bi nisaaliba kane? Bi den juogi bi siiga ki yedi: Ti ya yedi ke o den baa li tanpoli po, o baa yedi ti: Be yaa po ke yii den daani o maama? ²⁶Ti yaa yedi: Bi nisaaliba yaa kane, ti jie ku niligu, kelima bikuli nua ke Jan den tie sawalipualo. ²⁷Lani yaa po bi den goa ki yedi Jesu: Tii bani ba. O den yedi ba: N moko kan waani yi yaa bali yaa po ke n tiendi laa bonla. ²⁸Yi tama be? O joa den pia bijaba lie. O den yedi o bijakpelo: N bijua, gedi ki ban soani dinla n duven tiidi kuanu nni. ²⁹O den goa ki yedi o baa: mii caa. Ama lan den yen waamu o den lebidi o yama ki gedi. ³⁰Laa joa den yedi o bijalielo mo yeni. Wani mo den goa ki yedi o: N Daano n baa gedi. Ama waa den gedi. ³¹O leepo n tieni o baa n bua yaala? Bi den goa ki yedi o: O bonkpelo te. Lane Jesu den yedi ba: N waani yi i moamoani, bi lubigaaba leni a poconcona baa kua yi liiga U Tienu diema nni. ³²Kelima Jan den cua yikani ki wangi yi mi teginma sanu maama, ama yii den tuo ki hoadi o maama. Bi lubigaaba leni a poconcona den tuo o maama, ama yinba n den la lani, yii den yuandi ki lebidi yi yama ki daani o maama. ³³Go cengi mani kpanjatoama. O diedaano den ye ki hu o duven tiidi kuanu. O den kpa li nagili ki lindi u, ki gbini ku buogu ku tangu po ban baa hanbidi duven naankani. Ki go paani li pagili o duven tiidi siiga. Lani o den guuni o kuanu bi koaguudiba, Ki fii ki gedi u dogu. ³⁴Li bonluonkaala n den beni ya yogunu, o den soani o naacenba bi koaguudiba kani ke ban gaa o kuanu bonluonkaala. ³⁵Bi koaguudiba den cuo o naacenba ki pua yendo ki kpa one, ki lugidi o taalo mo a tana. ³⁶O koadaano yeni go den soani naacentoaba, yaaba n yaba ki cie bi kpiaba. Bi koaguudiba den soani bani mo nani ban den soani bi kpiaba maama. ³⁷Lani o den yuandi ki soani o bijua bikani ki yedi: Bi baa fangi n bijua wani. ³⁸Ama bi koaguudiba n den la o bijua, bi den yedi biyaba: One n tie o faajielo. Cedi tin kpa mani ki diedi o faali. ³⁹Lani bi den cuo o ki Jani o u kuanu puoli po ki kpa o. ⁴⁰Yeni o koadaano ya ti cua daa, o baa soani laa koaguudiba lede? ⁴¹Bi den goa ki yedi o: O baa bolini laa nibiadiba ya bolinma n bia, ki go guuni o kuanu nitoaba, yaaba n baa tendi o kuanu bonluonkaala li yogunu ya pundi. Jesu den yedi ba: Naani yi daa cogi i Diani nni ya maama n tie na? Bi tanmaaba n den yie ki luni ya tanli tua li tanpuuli tanjigi. Likuli Jani o Diedokani, li tie bonlidikaala ti nuni po. ⁴³Lani yuaa po n waani yi, bi baa ga yikani U Tienu diema, ki teni ya nibuolu n baa baadi mipo li bonluonkaala. ⁴⁴Yua n baa laa tanli po kuli baa kuakua, lin baa yua yaa po mo baa tua wagima. ⁴⁵Bi kopadicianba yudanba leni Falisieninba n den gbadi Jesu n puapua yaa kpanjama, bi den bandi ke o

maadi leni bane.⁴⁶ Baa ke bi den moandi ki baa cuo o, bi den jie ku niligu kelima ku den nua ke Jesu tie sawalipuale,

Chapter 22

¹Jesu go den pua ba mi kpanjama ki yedi: ²Tanpoli diema baa tie nani yaa bado n den hanbi o bijua potaajiema. ³O den soani o naacenba ban yini wan den yini yaaba laa potaajiema po, ama bi den yie baa cua. O go den soani naacentoaba ki yedi: Yin waani mani min yini yaaba ke n hanbi mi jiema ki gbeni, ki kodi n ne leni n yanwubiditi ki hanbi ki gbeni. Ban ji cua mi potaajiema po ne. ⁵Ama wan den yini yaaba yeni den fali o yiinu, ki fii ki gedi bi kaani, one n gedi o kuanu po, one mo o kpendu, ⁶yaaba n sieni mo den cuo o naacenba ki fiagi ba ki kpa ba. ⁷O bado pali den beni boncianla ke o soani o toatieba ke bi kpa laa nikpaba kuli ki sia bi dogu. ⁸Lanwani o den yedi naacentoaba: Mi potaajiema hanbi ki gbeni, ama min den yini yaaba naa pundi ki je ma. ⁹yin gedi mani ya sani n pia bi niba boncianla nni ki yini yin la yaaba kuli ban cua mi potaajiema po. ¹⁰bi naacenba yeni den kua i sani nni ki taani ban laa yaaba kuli, bi nibiadiba leni bi nihanba kuli, yeni mi potaajiema dieli den gbie bi niba. ¹¹O bado n den kua ke o baa la yaaba n cua o yiini, o den la niyendo ke waa la mi potaajiema ya tiadi. ¹²O den yedi o: N danli, a tiani lede ki kua ne kaa la mi potaajiema ya tiadi? O joa yeni naa den baa ki guani o liba kuli. ¹³O bado den yedi naacenba: Loli mani o taana leni o buadi ki lu o niinnpo li biigili nni, a bubula leni mi jincegima n baa ye naankani. ¹⁴Jesu den juodi ki yedi: Ban yini yaaba yaba, ma ban gandi yaaba wa. ¹⁵Lanwani Falisieninba den fii ki foagidi ki ban juogi ban baa tieni maama ki dia Jesu ku madiagu ki cuo o. ¹⁶Bi den soani o kani bi hoadikaaba leni o bado Elodo ya buakaaba ke bi yedi o: Canba, ti bani ke a tie moamoandaano, ki bangi bi niba U Tienu sanhoadima leni i moamoani, haa jie oba kuli, haa gagidi kelima bi niba n nua ke o tie maama po. ¹⁷Lani yaa po waani ti amo n sua yaala. Naani li pia u sanu tin pa Loma badiciamo Sesa li lubili bi, bi laa pia? ¹⁸Jesu den bani bi nunfanbiadibu ki goa ki buali ba: Yinba pala lie danba ne, be n teni ke yi dia nni ku madiagu yeni? ¹⁹Min la yin baa pa yaa ligi li lubili yeni? Bi den teni o li kujapienli. ²⁰O den buali ba: Hme yaa nannanli leni hme yaa diani nne? ²¹Bi den goa ki yedi o: Sesa yaali yo. Lani o den yedi ba: Lanwani, pa mani Sesa, yaala n tie Sesa yaala, ki pa U Tienu mo, yaala n tie U Tienu yaa yaala. ²²Ban den gbadi o maguankaama, li pakili den cuo ba ke bi den fii ki lani o kani ki ban caa. ²³Landaali goga, Sadusieninba, yaaba n tua ke bi tinkpiba fiima ki ye, bi tianba den cua Jesu kani ki buali o i naa buali. ²⁴Canba, Musa den yedi: O nilo ya kpe kaa pia biga, o waalo n taa o kpepuoli ki baa o ciamo po u buolu. ²⁵To, ti siiga nni jaba lele den ye ki taa baayendo. O bonkpelo den taa o pua ki kpe. Wan ki den baa buolu yeni, o waalo den taa o kpepuoli. ²⁶Wani o bonlielo yeni moko den kpe kaa baa buolu, ke o bontaalo moko taa laa pua ke li tientieni yeni ki yaa caa hali o bonleleelo. ²⁷Bikuli n den kpekpe, o pua mo den yuandi ki kpe. ²⁸Lanwani, bi tinkpiba fiima yogunu, bani bonba lele yeni siiga, o pua yeni nan baa tie hme yaa yua yo? Kelima bi niinni yendo yendo kuli den taa o ke o tua o pua. ²⁹Jesu den goa ki yedi ba: Yi tudi kelima yii bani i Diani, yii bani U Tienu paaciamu mo. ³⁰Kelima bi tinkpiba fiima yogunu, bi jaba kan go taa puoba, puoba mo kan go kuni jaba, bi baa tie nani malekinba yeni tanpoli po. ³¹Yaala n tie bi tinkpiba fiima yaa maama fuuli po mo, naani yii cogi U Tienu n yedi yaala ne. ³²N tie Abalahama Tienu, Isaaka Tienu leni Jakobo Tienu? To, U Tienu mo naa tie a kpiema Tienu ka, o tie yaaba n fo yaa Tienu yo. ³³Ku niligu den gbadi Jesu bangima ke li paki ba. ³⁴Falisieninba n den gbadi ke Jesu mubini Sadusieninba Joana, bi den taani o kani. ³⁵Bi siiga nni yendo yua n tie li balimaama bangiaciamo den buali o ki bua ki dia ku madiagu ki yedi o: ³⁶Canba, li balimaama nni mile n cie? ³⁷Jesu den goa ki yedi o: Han bua o Diedo a Tienu leni a pali kuli, leni a miali kuli, li ³⁸balimaama nni mine n cie ki tie li mayuli. ³⁹Yaama n hua ma mo ki naani leni ma tie mine: Han yaa bua a nisaalilielo nani han bua a yuli maama yeni. ⁴⁰Li balimaama leni bi sawapuaba maama kuli maa laa maliedima po yo. ⁴¹Falisieninba n den taani, Jesu den buali ba: ⁴²Yi tama be yo U Tienu n Gandi Yua po? Bi den goa ki yedi o: O tie Dafidi bijua. ⁴³Jesu den yedi ba: Li yaa tie yeni, li nan ga lede ke mi Fuoma den teni ke Dafidi maadi o maama ki yini o o Diedo, wan den yedi: ⁴⁴O Diedo den yedi n Diedo: Kali n jienu po hali min baa guli a yibalinba han hmaa ba. ⁴⁵Dafidi oba yini o o Diedo, li nan go ga lede ke o tie Dafidi bijua? ⁴⁶oba kuli ki den fidi ki guani Jesu baa mayenma. Hali landaali mo oba kuli ki den pia papaali ki go buali o buali ba kuli.

Chapter 23

¹Li yaa puoli Jesu den maadi leni ku niligu leni o hoadikaaba ki yedi.² Li balimaama bangikaaba leni Falisieninba pia li bali ki bangi Musa n den soagini yaa balimaama.³ Lanwani yin yaa tuodi ki tiendi ban yedi yi yaala kuli. Ama yin da tuuni ki togidi bi bontienkaala, kelima bi maadi ki naa tiendi.⁴ Bi Luo a tugikpiaga ki tungi bi niba ki naa bua ki sii baa leni bi nubili.⁵ Bi tiendi bi bontienkaala kuli ke bi niba n la. Yeni yaa po yo ke bi yabindi bi bonyilikaala, ki go foagidi bi liadicuadi.⁶ Bi ya gedi mi jecianma kani bi lingi ki kali yaa kaani n gagidi, ki go bua ki ya ka i niciankali-kaani li balimaama bangima diena nni.⁷ Bi bua bi niba n ya fuondi ki kpiagidi ba mu daamu nni, ki go yaa yi ba canba.⁸ Ama yinba, yin da cedi ban ya yi yi: Canba. Kelima yendo bebe n tie yi canba, yikuli mo tie kpiiba leni yaba.⁹ Yin da yini oba ki tinga nni yi baa, kelima yendo bebe n tie yi Baa, wani yua n ye tanpoli.¹⁰ Yin da cedi ban yaa yi yi: Cabaanciamo, kelima yendo bebe n tie yi cabaanciamo, lani n tie U Tienu n Gandi Yua.¹¹ Yi siiga nni yua n tugi li yuli baa tie yi naacemo.¹² Yua n fiini o yuli kuli, U Tienu baa jiini o, yua n jiini o yuli mo kuli, U Tienu baa fiini o.¹³ Fala baa ye leni yi, yinba li balimaama bangikaaba leni Falisieninba pala lie danba, kelima yi luoni tanpoli diema kuama nitoaba po. yii kua yiba, yaaba n bua ki kua mo, yi kan cedi ban kua.¹⁴ Fala baa ye leni yi, yinba li balimaama bangikaaba leni Falisieninba pala lie danba, kelima yi fieni a kpepuona diema ki nan jaandi i jaandifoagi ki kpali ke yi tie jajaandimoana. Li tie lani yaa po, yi yaa buudi cuonu baa bia ki cie.¹⁵ Fala baa ye leni yi, yinba li balimaama bangikaaba leni Falisieninba pala lie danba, kelima yi duodi mi jincianma ki gaandi ki tinga ki bua ki ban baa baa niyendo wan tua yi hoadikoa. Ama o ya tua yi hoadikoa yeni, yi yen teni wan tua ku fantanbuogu yua ki yaa ji bia ki cie yi taalima lie.¹⁶ Fala baa ye leni yi, a gobidika-juama na, yinba yaaba n yedi: Yua n poli leni U Tienu diegu, li kan cuo o, ama yua n poli leni U Tienu diegu nni yaa wula, li baa cuo o. Bi yanluodanba leni a juama ne, li leepo n cie liyali, wula yeni bi U Tienu diegu nni yaa wula, li baa cuo o.¹⁷ Bi yanluodanba leni a juama ne, li leepo n cie liyala, wula yeni bi U Tienu diegu yaala n gagidi ki hanbi laa wula yo?¹⁸ Yi go yedi ke o nilo ya poli leni li padibinbinli, li kan cuo o, ama yua n poli yaa padili n ye li padibinbinli po, li baa cuo o.¹⁹ Yinba, a juama ne, li leepo n cie li yali, li padili yeni bi li padibinbinli yaali n gagidi ki hanbi li padile?²⁰ Yua n poli leni li padibinbinli poli leni lani, leni yaala n maa lipo kuli.²¹ Yua n poli leni U Tienu diegu poli leni lani, leni wani U Tienu yua n ye li niinni.²² Yua n poli leni tanpoli, poli leni U Tienu bali kalikaanu leni wani U Tienu yua n ka upo kuli.²³ Fala baa ye leni yinba li balimaama bangikaaba leni Falisieninba pala lie danba, kelima yi coadi yaa kpinfaadi n yi mendi leni anedi leni kumini ki landi li dim, ama yi fali li balimaama nni yaala n pia mayuli ki cie, lani n tie ki ya tiendi yaala n tiegi, ki ya gba mi nihima, ki ya go tie nidugikaaba mo. Lani n tie yin bi pundi ki ya tiendi yaala, ki nan da cedi yaala n sieni mo.²⁴ Yinba a gibidika-juama ne, yi gaadi ki landi ki siiga, ki nan nali ku yuoyugu.²⁵ Fala baa ye leni yinba li balimaama bangikaaba leni Falisieninba pala lie danba, kelima yi yen huudi ki tadijokaaga leni ki taditialiga puoli po, ke mu tugu nni nan gbie leni yin fenli yaala yi bonbuaka-biadila po.²⁶ Fini o Falisieni-juama, kpa hanbi yaala n ye ki tadijokaaga leni ki taditialiga tugu nni, lanwani mu puoli po moko baa hani.²⁷ Fala baa ye leni yinba li balimaama bangikaaba leni Falisieninba pala lie danba, kelima yi tie nani ban pendi yaa kakula ke a hani boncianla bi niba nuni po, ama ke a tugu nni nan gbie a tinkpikpaba leni joagindi buoli kuli.²⁸ Yi moko tie yeni, bi niba nuni po yi hani, ama yi pala nni gbie leni i boandi leni mi biadima.²⁹ Fala baa ye leni yinba li balimaama bangikaaba leni Falisieninba pala lie danba, kelima yi maa bi sawalipuaba po yaa kakula n hani,³⁰ ki hanbidi bi niteginkaaba mo yaa kakula, ki nan yedi: Ti ya den ye ti yaajanba n den ye yaa yogunu, ti kan den taani leni ba ki kpa bi sawapualiba ki wuli bi soama.³¹ Yi tiendi yi yula po seedi ke yi tie yaaba n den kpa bi sawalipuaba.³² Lanwani, suagi mani ki dudi yi yaajanba n den cili ki tiendi yaala.³³ Yinba, i we, u waalabibuolu ne, yi baa tieni lede ki sani ki faabi leni ku fantanbuogu cuonu?³⁴ Li tie lani yaa po ke n tuuni yipo bi sawalipuaba, bi yanfodanba leni U Tienu laabaalihamo wangikaaba. Yi baa kpa bine, ki joani bine a dapoanpoana po, ki pua bine i baliji li balimaama bangima diena nni, ki yaa hoa ki wangi bine fala ban kua ya dogu nni kuli,³⁵ ke yaaba n ki den pia tagili soama yaama n den wuli ki tinga nni kuli, ki cili o niteginkoa Abela soama, ki pundi hali Belekia bijua Sakali yaa soama yin den kpa yua U Tienu diegu nni u kaangagidihamu leni li padibinbinli siiga yeni kuli baa jiidi yi yaa yula po.³⁶ N kadi ki waani yi ke lani kuli baa jiidi moala niba yula.³⁷ Jelusalema, Jelusalema, fini yua n kpa bi sawalipuaba, ki lugidi U Tienu n tuuni a kani yaaba a tana ki kpaani ba, taalima ha yo ke n den bua ki gobidi ki taani a bila nani o koojua n yen hoagini o koobila o fiabi nni maama, ama a naa den bua.³⁸ Lanwani bi baa yi a diegu diegbengu.³⁹ N waani yinba Jelusalema yaaba, yi kan go la nni hali yin baa ti maadi n maama yaa yogunu ki yedi: U Tienu n seligi yua n kpendi wani o Diedo yeli nni.

Chapter 24Jesu n den Jani U Tienu nni ki cuoni ki

¹caa, o hoadikaaba den nagini ki baa waani o U Tienu diegu dieciama.² Jesu den yedi ba: Yi nua laa bonla kuli? N waani yi i moamoani, ke baa tanyenli kan sieni ki yaa maa li lieli po, ke a kuli naa padi ki baa. Jesu n den ka Olife Tiidi juali po o ³hoadikaaba den cua bani bi bebe ki ydi: Waani ti laa bonla n baa ti cua yaa yogunu, leni yaa sinankeeni n baa waani ti a cuama leni handuna juodima yogunu.⁴ Jesu den goa ki yedi ba: Fangi mani yi yula ke niloba n da boandi yi.⁵ Kelima bi niba boncianla baa ti cua n yeli nni ki yedi: Mini n tie U Tienu n Gandi Yua. Lani bi baa boandi bi niba boncianla.⁶ Yi baa gbadi ke bi maadi bu toabu maama, ki go gbadi ke bi maadi bu toabu laabaalo maama. Da yagi mani yi yama, kelima laa bonla baa cua tiladi. Ama li da kan tua mi juodima ka.⁷ U nibuolu mo baa fii ki tuogi leni nibuoto, mi diema mo baa fii ki tuogi leni dietoama. Mi koncianma leni mi tindigibicianma baa tiendi i kaantiami.⁸ Laa bonla kuli da tie nani u maditugikoanu cilima bebe yene.⁹ Laa yogunu bi baa yaa wangi yi fala, ki kpaani yi. I nibuoli kuli baa nani yi kelima n yeli po.¹⁰ Li baa tua li tingbali bonla niba boncianla po. Bi baa janbidi biyaba ki nani biyaba.¹¹ Bi sawalipua-faadanba baa fii boncianla, ki boandi bi niba boncianla.¹² Mi biadima n baa pugini maama po, niba boncianla buama baa wadi.¹³ Ama yaaba n juuni hali mi juodima baa tindi.¹⁴ U Tienu diema laabaalishamo ne da baa kpa pundi handuna kuli nni, ki tua seedi i nibuoli kuli po. Lani ya pendi mi juodima baa cua.¹⁵ Lanwani yi ya ti la ke yaa cagindi n baa wudi bi niba gbani ye u कांगagidihamu nni, o sawalipualo Danieli n den maadi yaadi ya maama yua n cogi n kpaagi bonhanla.¹⁶ Laa yogunu yaaba n baa ye Jude nni n sani ki gedi a juana po.¹⁷ Yua n ye o doangu yuli po, n da jiidi ki kua deenni ki baa taa yaa tiadi n ye lienni.¹⁸ Yua n ye o kuanu po mo n da lebidi ki guani o denpo ki baan taa o tiayiekaadi.¹⁹ Fala baa ye leni yaa puoba n punbi, leni yaaba n da haandi la dana nni.²⁰ Mia mani U Tienu ke yi nuama n da tua ku fawaagu yogunu, yaaka mi fuodima daali.²¹ Kelima fala baa yabidi laa yogunu hali maama ke o buolu daa tieni ki cili handuna cilima ki pundi hali moala. O buolu kan go tieni mo.²² U Tienu yaa bi wadi laa dana nisaaloba kuli kan bi tindi, ama kelima wan gandi yaaba po, o baa wadi laa dana.²³ Laa yogunu nili ya yedi yi: U Tienu n Gandi Yua ye ne, yaaka: O ye nepo, yin da daani o maama.²⁴ Kelima o tuonanda yaaba n yedi ke bi tie U Tienu n gand yaaba leni bi sawalipua-faadanba baa fii ki ya tiendi sinankeenciami leni li bonlidinkaala, hali ke bi yaa bi baa fidi bi baa boandi baa U Tienu n gandi yaaba moko.²⁵ N tuodi ki waani yi laa bonla.²⁶ Lanwani, bi ya ti yedi yi: O ye li fuali nni, yin da gedi. Bi ya ti yedi yi: O wuo a diena nni, yin da daani.²⁷ Kelima nani mi taligima n yen la puoli ki yendi ki poandi ki gedi hali nintuali maama, o Joa Bijua cuama baa tua yene.²⁸ Li bonkpienla n ye naani kuli, i kaabi baa taani lankane. Laa dana fala ya pendi yaa yogunu, ki yenga baa biigi, o hmaalo mo kan go yendi, a hmabila baa la tanpoli ki baali, tanpoli paaciami mo baa digibi.³⁰ Lani, o Joa Bijua sinankeeni baa doagidi tanpoli, handuna nibuoli kuli baa buudi. Bi baa la ke o Joa Bijua ye ti tawadi nni ki kpendi leni u paaciamu leni ti kpiagiciandi.³¹ O baa soani o malekinba leni kakaci ban yaa piebi ki taani U Tienu n gandi yaaba handuna kaannaadi kuli nni, ki cili nepo ya bianu ki yaa caa hali upoyu.³² Bandi mani bu kankanbu kpanjama n bangi yaala. Bu beni ya faadi ki cili ki bundi, yi bani ke ku siegu nagini.³³ Li go tie yeni, yi ya ti laa bonla kuli, yin bandi ke o Joa Bijua nagini, ki ye bu bulijoabu kani.³⁴ N waani yi i moamoani, ke mi naa nifiima kuli kan pendi ke laa bonla kuli ki tieni.³⁵ Tanpoli leni ki tinga kuli baa pendi, ama n maama kan pendi hali abada. Oba kuli ki bani laa bonla n baa ti cua yaa daali leni yaa yogunu, baa tanpoli malekinba ki bani, baa Bijua, kali Baa bebe.³⁷ Lan den tie maama Nowe yogunu, li go baa tie yeni o Joa Bijua cuama yogunu.³⁸ Hali ki tabolinkaaga n daa den cua, bi nisaaliba den di ki go lu, ki taani bi puoba, ki puuni bi bisiaba bi jaba, hali Nowe n den ti kua ku Jinbiagu nni yaa daali.³⁹ Baa den faami liba kuli po hali ki tabolinkaaga n den ti cua ki koadi bikuli. Li go baa tie yene o Joa Bijua cuama yogunu.⁴⁰ Laa yogunu niba lie baa ye u kuanu nni, bi baa taa yendi ki ha yendo,⁴¹ puoba lie baa naani li naali nni, bi baa taa yendo ki ha o lielo.⁴² Lani yaa po yin yaa gu mani, kelima yii bani yi Diedo n baa cua yaa daali.⁴³ Yin bandi bonhanla ke o diedaano ya bi bani o sugido n baa cua ku Jiagu yaa yogunu, o baa gu ki kan cedi wan cibi o dieli.⁴⁴ Yeni, yi moko n bogini ki yaa gu, kelima o Joa Bijua baa cua yin ki daani o yaa yogunu.⁴⁵ Hme n tie yaa naacendugikoa n pia mi yanfuoma, ke o canba guuni o o ke wan yaa tendi ba mi jiema li yogunu ya pundi?⁴⁶ Li pamanli ye leni laa naacemo, o canba ya kpeni ki sua ke o tiendi yeni.⁴⁷ N yedi yi i moamoani, o canba baa guuni o o piama kuli. Ama o ya tie naacenbiado ki ⁴⁸yedi o pali nni: N canba waagi mi kpenma.⁴⁹ Ki cili ki poa o naacenlieba, ki di ki go lu leni a daJogaada,⁵⁰ laa naacemo canba baa kpeni wan ki daani o yaa daali leni wan ki faami yaa yogunu.⁵¹ O baa teni ban pua o hali ki poagili o, ki gedini o ki ban taani leni pala lie danba a bubula leni mi Jincegima n baa ye naankani.

Chapter 25

¹Lani yaa po tanpoli diema baa tie nani powondiana piiga yaaba n den taa bi fidisanmu ki caa ki baan tuogi o pocaancalo.² Bi siiga nni bonba muu den tie yanpiidanba, bi muu mo n yaa tie yanfodanba.³ Bi yanpiidanba n den taa bi fidisanmu, baa den taa kpama ki kubi.⁴ Ama bi yanfodanba wani den taa bi fidisanmu ki go kubi mi kpama bi sanbuomu nni.⁵ o pocaancalo n den waagi mi cuama, mi guama den cuo bikuli ke bi guoni.⁶ Ku yagisiigu o nilo den kpaani ki yedi: o pocaancalo kpendi na, gedi mani ki ban tuogi o.⁷ Lane o powandiana yeni kuli den fundi ki hanbi b i fidisanmu.⁸ bi yanpiidanba den yedi bi yanfodanba: Pa ti mani yi kpama waamu, kelima ti fidisanmu bua ki gbindi.⁹ Bi yanfodanba den goa ki yedi ba: Li fidi ke mi kan dagidi tinba leni yinba kuli, gedi mani yaaba n kuadi po ki ban da yi yula po. Ban den caa yaa yogunu ki baan da,¹⁰ o pocaancalo den pundi. Yaa powandiana n bogini den yegi leni o ki kua mi pocaajiema kani. Bu buliJoabu den luoni.¹¹ Lan den pugini waamu, yaa powandiana n sieni den pundi ki yedi: Canba, canba, luodi tipo.¹² Ama o den goa ki yedi ba: N waani yi i moamoani, mii bani yi.¹³ Lanwani Jesu den juodi ki yedi: Lani yaa po yin yaa gu mani, kelima yii bani li daali, yii go bani li yogunu mo.¹⁴ Li go baa tie nani ya joa n den caa u dogu ki yini o naacenba ki guuni ba o piama.¹⁵ O den teni yendo talininba muu, o lielo talininba lie, o taalo mo talini yendo, ki huadi yua kuli n baa fidi maama. Li yaa puoli o den fii ki gedi.¹⁶ Yaa naacemo n den ga talininba muu den fii ki ban tieni u kpendu, ki baa talininba muu ki pugini.¹⁷ Yua n den ga talininba lie moko den tieni yeni, ki mo baa talininba lie ki pugini.¹⁸ Yua mo n den ga talini yendo bebe yeni den gedi ki ban gbini ku buogu ki tinga nni ki wuoni o canba ligi.¹⁹ Lan den waagi boncianla, bi naacenba yeni canba den ti kpeni ki yini ba, ban waani o ban kubi opo yaa ligi maama fuuli.²⁰ Yua n den ga talininba muu yeni den cua leni wan den baa yaa talininmuudiba yeni ki yedi: Canba, a den teni nni talininba muu, diidi, n go baa bi muu ki pugini.²¹ O canba den yedi o: Li hani, n naacendugikoa, a teni ke n dugi apo li bonwaala po, n baa teni han diedi boncianla. Cua ki taani ki mangi a pali leni nni.²² Yua n den ga talininba lie den cua ki yedi: Canba, a den teni nni talininba lie, diidi, n go baa bi lie ki pugini.²³ O canba den yedi o: Li hani, n naacendugikoa, a teni ke n dugi apo li bonwaala po, n baa teni han diedi boncianla. Cua ki taani ki mangi a pali leni nni.²⁴ Yua n den ga talini yendo bebe mo den yuandi ki cua ki yedi: Canba, n den bani ke a pia ki mabinga, ki yendi han kaa buli naani, ki wodi han kaa lendi naani.²⁵ Lane ke ti jawaandi den cuo nni, ke n gedi ki ban wuoni a ligi ki tinga nni. Ga han die yaala.²⁶ O canba den goa ki yedi o: O naacenbiado leni o kpadijedaano ne, a den bani ke n yendi min kaa buli naani, ki wodi min kaa lendi naani,²⁷ li den baa hani han bili n ligi ku ligidiegu nni, lani, n kpenma yogunu, n bi baa ga min die yaala leni ti Juadi.²⁸ Ga mani o kani o talini yendo yeni, ki teni yua n pia talininba piiga.²⁹ Kelima bi baa pa ki pugini yua n pia kuli o piama n yaa yaba. Ama yua n kaa pia wani, bi baa ga o kani baa wan pia yaala.³⁰ Lu mani yaa naacemo n tie fanma yeni niinpo li biigili nni, a bubula leni mi Jincegima n baa ye naankani.³¹ O Joa Bijua ya cua o kpiagidi nni yaa yogunu, ki yegi leni o malekinba kuli, o baa kali o balikaanu yu n pia ti kpiagidi po.³² I nibuoli kuli baa taani o nintuali. O paadi bine leni biyaba nani o yankpaalo n paadi i pe leni i huabi maama.³³ Ki sieni i pe o jieniu, i huabi mo o ganu.³⁴ Lane o bado baa yedi yaaba n ye o j ienu: Cua mani ne, yinba n Baa n seligi yaaba, ga mani wan den hanbi yipo ya diema hali handuna cilima.³⁵ Kelima mi koma den cuo nni ke yi puni nni ke n dini, u JuJuulu den cuo nni ke yi puni nni ke n Juni, n den tie caano ke yi ga n cangu,³⁶ n den ye mubili ke yi yieni nni, n den yia ke yi cua ki la nni, n den ye li kadidieli nni ke yi cua ki fuondi nni.³⁷ Bi niteginkaaba baa goa ki yedi o: Canba, ti den la ha be yogune ke mi koma pia ha ke ti puni a ke a dini? U JuJuulu den pia ha be yogune ke ti puni a ke a Juni?³⁸ Ti den la ha be yogune ke a tie caano ke ti ga a cangu? A den ye mubili be yogune ke ti yieni a?³⁹ Ti den la ha be yogune ke a yia, bi ke a ye li kadidieli nni, ke ti cua ki fuondi a? ⁴⁰Lani o bado baa goa ki yedi ba: N waani yi i moamoani, yaa yogunu ke yi den tieni la n kpiiba ne siiga baa yua ya kpiagidi n wa ki cie po, yi den tieni la n yaa po yo.⁴¹ Li yaa puoli o baa yedi yaaba n ye o ganu: Fuadi mani n kani, yinba ti solindi yaaba, gedi mani yaa fantanbuogu n ki pia gbindima po, ban den gbini ku tuotabigu yudaano leni o yaa malekinba yaa po.⁴² Kelima mi koma den cuo nni ke yii puni nni ke n dini, u JuJuulu den cuo nni ke yii puni nni ke n Juni,⁴³ n den tie caano ke yii ga n cangu, n den ye mubili ke yii yieni nni, n den yia ki go ye li kadidieli nni ke yii cua ki la nni.⁴⁴ Bani moko baa goa ki yedi: Ti den la ha be yogune ke mi koma pia ha, bi ke u JuJuulu pia ha, bi ke a tie caano, bi ke a ye mubili, bi ke a yia, bi ke a ye li kadidieli nni, ke tii cua ki todi a? ⁴⁵O baa goa ki yedi ba: N waani yi i moamoani, yaa yogunu ke yii den todi yaaba n tie ne siiga baa yua yaa kpigidi n wa ki cie, yii den todi mine.⁴⁶ Bi baa gedi ya fala n ki pia juodima kani, ama bi niteginkaaba baa gedi ya miali n kan gbeni yaa kane.

Chapter 26

¹Jesu n den maadimaadi laa maama kuli ki gbeni, o den yedi o hoadikaaba:² Yi bani ke mi pendima jaanma sieni dana lie, ke bi baa janbi o Joa Bijua ki teni ban cuo o ki joani o li dapooanpoanli po.³ Laa yogunu bi kopadicianba yudanba leni Jufinba nikpeliba den taani bi kopadicianba bado yua n yi kayifa luolu nni.⁴ Bi den jagi ki baa cuo Jesu leni bu nunfanbu ki teni ban kpa o.⁵ Ama bi den yedi: Lan da tieni mi jaanma dana nni ke ku fuugu n da ti fii bi niba siiga.⁶ Jesu den ye Betani o kpaado Simono deni.⁷ Wan den ka u saajekaanu kani ki di, o pua den cua o kani ki kubi yaa tiagu n tie alibati tanli, ke li gbie leni ya tulale n pia duncianga. O den wuli tulale yeni Jesu yuli po.⁸ Bi hoadikaaba n den la lani, bi pala den beni ke bi yedi: Be yaa po ke o biani yaa tulale n tie na? ⁹ Bi bi baa fidi ki kuadi laa tulale yaa dunga n yaba, ki taa li ligi ki pa a luoda.¹⁰ Jesu den bani ban maadi yaala ki yedi ba: Be n teni ke yi yagini o pua yeni yama? Wan tieni npo yaala ne hani.¹¹ A luoda ye leni yi yogunu kuli, ama mini wani kan yaa ye leni yi yogunu kuli.¹² Wan wuli laa tulale n gbannandi po yeni, o tieni la ki bogini nni mi piinma po.¹³ N waani yi i moamoani, ban baa waani o laabaalihamo handuna nni naankani kuli, bi baa tiadi ki togidi o pua ne n tieni yaala.¹⁴ Li yaa puoli bi piiga n niliediba siiga yendo, ke bi yi o Judasa Isiksloto, den gedi bi kopadicianba yudanba kani ki yedi:¹⁵ Yi baa pa nni be min janbi o yipo? Bi den su o kujapiena piitaa.¹⁶ Ki cili lanyogunu o den lingi wan baa baa yaa folu ki janbi Jesu ki teni ba.¹⁷ Ya dupen n ki pia daliali jaanma cilidaali, bi hoadikaaba den nagini Jesu kani ki yedi o: A bua tin gedi lepo ki ban hanbi mi pendima jaanjiema? ¹⁸ O den goa ki yedi: Kua mani u dogu nni hme hme deni ki yedi o: Canba yedi daa: N yogunu nagini, baa jaani mi pendima jaanma leni n hoadikaaba a yaa dene.¹⁹ Bi hoadikaaba den tieni Jesu n yedi ba yaala, ki hanbi mi pendima jaanjiema.²⁰ Ku juagu n den baa, o den ka u saajekaanu kani leni bi piiga n niliediba.²¹ Ban den di yaa yogunu o den yedi: N waani yi i moamoani, yi siiga nni yendo baa janbi nni.²² Bi pala den biidi boncianla ke yendo yendo yedi o: N Daano, li tie mini yoo?²³ O den goa ki yedi: Yua n taani ki tuuni leni nni ku saatiagu nni n baa janbi nni.²⁴ O Joa Bijua caa nani lan diani ki bili opo maama. Ama fala baa ye leni yaa nilo n baa janbi o Joa Bijua. Li den baa tu laa joa po bi yaa den mali o.²⁵ Judasa, yua n den baa janbi o yeni den yedi: Canba, li tie mini yoo? Jesu den goa ki yedi o: Fini n yedi yeni. Ban den di ya yogunu, Jesu den taa dupen, wan den mia U Tienu seli, o den cabidicabidi ki teni bi hoadikaaba ki yedi: Ga mani ki hmani, line tie n gbannandi.²⁷ Lan pendi o den taa ki tadijokaaga, wan den tuondi U Tienu, o den teni ba ki yedi: Yikuli n Jo mani,²⁸ kelima line n tie n soama, o hantaadipaano ya soama yaama n baa wuli yaa niba n yaba po ke ban baa bi tuonbiadi sugili.²⁹ N waani yi ke moala liiga n kan go Jo duven yua n tie ne hali min go baa ti taani leni yi n Baa diema nni ki Jo o bonpaano yaa daali.³⁰ Ban den yiini pisominba, bi den Jani ki gedi Olife Tiidi juali po.³¹ Lani Jesu den yedi ba: Dinla Jiagu n baa tua yikuli po tingbali bonla. Kelima li diani: N baa pua o yankpaalo wan kpe, u pekulu mo baa yadi.³² Ama n ya ti fii bi tinkpiba siiga, n baa ga yi liiga ki gedi Galile.³³ Piel den goa ki yedi o: Baa yaala n baa tieni a ya baa tua tingbali bonla yaaba n sieni po, mini wani ka.³⁴ Jesu den yedi o: N waani a i moamoani ke dinla Jiagu ne liga, hali ke ku kootongu daa buudi, a baa nia taalima taa ke haa bani nni.³⁵ Piel den yedi o: Baa li ya tie tiladi ke min taani ki kpe leni a, n kan nia ke mii bani a. Bi hoadikaaba kuli den yedi yeni.³⁶ Lani, Jesu den yegi leni o hoadikaaba ki pundi ban yi yaa kaanu Jetesamene.³⁷ O den yedi ba: Kali mani nakanba min suagi liiga ki ban jaandi.³⁸ O den taa Piel leni Sebede bijaliediba ke bi yegi leni o. Li paboanli leni ti yanyagiciandi den cili ki cuo o. O den yedi ba: Li paboanli cuo nni hali ke li naani ke n baa kpe yeni. Sedi mani ne ki yaa ji leni nni.³⁹ Lani, o den suagi liiga waamu ki baa ki labini ki jaandi ki tua: N Baa, li ya baa tuo, han cedi yaa tadijokaaga n gbie leni fala ne n lagidi ki ha nni. De lan da tua mini ka n bua maama, kali fini n bua maama.⁴⁰ O den guani o hoadikaaba kani ki sua ke bi goagoa, ke o yedi Piel: Yii fidi ki jiidi leni nni baa waamu yo? ⁴¹ Yaa gu mani ki jaandi ke yin da ti kua mi tulinma nni. Li pali bua, ama tigbannandi nan tadi.⁴² O go den piadi mi liema ki jaandi ki yedi: N Baa, li ya tie ke a kan Jani n kani yaa tadijokaaga n gbie leni fala ne kali min Jo, a yanbuama n tieni.⁴³ O go den guani bikani ki sua ke bi goagoa, kelima mi guama den gbadi ba.⁴⁴ O go den ha ba ki piadi ki go jaandi mi tataama, ki go togidi o makpiama.⁴⁵ Lani, o den guani o hoadikaaba kani ki tedi ba: Yi baa goa ki fuo yoo Diidi, u yogunu pundi ke bi baa janbi o Joa Bijua ki teni o ti tuonbiadi danba nuu nni.⁴⁶ fii mani tin gedi. Diidi mani, yua n baa janbi nni n kpendi yeni.⁴⁷ Jesu n da den maadi, Judasa, yua n den tie bi piiga n niliediba siiga yendo, den pundi o kani. Bi kopadicianba yudanba leni Jufinba nikpeliba den soani yaa niligu n yaba ke bi kukubi mu jugisiemu leni i gbiami ki yegi leni o.⁴⁸ Wani o jajanbido yeni den tuodi ki waani ku niligu yaa maalima n tie na ki yedi: Min baa gobini yua yeni, wani n yeni, yin cuo o mani.⁴⁹ Lanyogunu liga Judasa den nagini Jesu kani ki yedi o: Canba, n juadi a, ki gobini o.⁵⁰ Jesu den yedi: N danli, tieni han cua ki baa tieni yaala. Lani bi niba yeni den nagini ki bibi Jesu ki cuo o.⁵¹ Yaaba n den ye leni Jesu siiga yendo den tandi o nuu ki nudi o jugisiega, ki pedi ki joandi bi kopadicianba bado naacemo tubili.⁵² Jesu den yedi o: Goa ki huuni a jugisiega, kelima yua n baa taa jugisiega ki bolini kuli, jugisiega n baa bolini o.⁵³ Naani a tama ke mii pia sanu ki mia n Baa moalamoala bi? O baa pa nni ya malekinba n yaba ki cie piiga n toagola lie.⁵⁴ Ama n ya mia yeni, yaala n diani i

diani nni ki yedi ke yaala n tie na kuli baa tieni tiladi, li baa tua lede?⁵⁵ Laa yogunu Jesu den yedi ku niligu: Yi cua ku kukubi mu jugisiemu leni i gbiama nani yi lingi o sanjalo yeni ki baa cuo nni. N den ka U Tienu diegu nni daali kuli, ki bangi U Tienu maama, ama yii den cuo nni.⁵⁶ Line kuli tieni ke bi sawalipuaba n den diani yaala n tieni ki dudi: Lani, bi hoadikaaba kuli den ha o ki sani.⁵⁷ Yaanba n den cuo Jesu den gedini o bi kopadicianba bado Kayifa kani, li balimaama bangikaaba leni biu nikpeliba n den tuodi ki taani naankani.⁵⁸ Peli den hoa Jesu foagima hali ki ban pundi bi kopadicianba bado deni. O den kua u lowaalu nni ki kali leni U Tienu diegu jiidikaaba, ki baa la lan baa juodimaama.⁵⁹ Bi kopadicianba yudanba leni bi cancannikpeliba kuli den lingi Jesu po mi seedifaama, yaama n baa pa ba u sanu ban cuo o.⁶⁰ Baa den baa, baa ke bi seedituofadanba den tieni li kani boncianla. Seedituofadanba lie den ti nagini ki yedi.⁶¹ One yedi: N baa fidi ki mudi U Tienu diegu ki go maa gu dana taa siiga.⁶² Bi kopadicianba bado den fii ki yedi o: A kan guani maamaba kuli? Yaa niba n ye ne tiendi po bee seedo na?⁶³ Jesu den hmini suoo. Bi kopadicianba bado den yedi: Hali U Tienu yua n fo po, waani ti a ya tie U Tienu n Gandi Yua, U Tienu Bijua.⁶⁴ Jesu den goa ki yedi o: Fini n yedi yeni. N go waani yikuli ke moala liiga, yi baa ti la o Joa Bijua ke o ka u Paaciamu kuli Daano jienu po, ki go la o ke Jani lankani ki kpendi ti tawadi nni.⁶⁵ Lani bi kopadicianba bado pali den beni ke o cuo wani oba ya tiadi ki padi ki yedi: O sugi U Tienu. Ti go bua seedinba ki tieni be? Moala yi gbadi ke o sugi U Tienu.⁶⁶ Yi jagi be? Bi den goa ki yedi o: Li pundi wan kpe.⁶⁷ Lani bi den sii ti jinsandi o nunga nni, ki kudi o a nikula. Bi tianba den pabini o,⁶⁸ ki yedi: Fini U Tienu n Gandi Yua, hme pua ha? Bandi o.⁶⁹ Peli den kaa u lowaalu nni. Jafanyendo yua n tuuni laa diegu nni den nagini o ki yedi: A moko den ye leni Jesu, Galile yua.⁷⁰ O den nia bikuli nintuali ki yedi: Mii bani han bagi yaala.⁷¹ O den gedi bu buli joajabu kani ke jafantoo laa o, ki yedi yaaba n ye likani: One moko den ye leni Nasaleti yua Jesu.⁷² O go den nia mi liema ki poli ki yedi ke waa bani laa joa.⁷³ Lan yen waamu yaaba n ye likani den nagini ki yedi Peli: Moamoani lige, a moko tie bi jaba yeni siiga yua, kelima han maadi maama doagidi han tie naanpo yua.⁷⁴ Lani Peli den nia leni ti solindi leni a pola: Mii bani laa joa. Lanyogunu ku kootongu den buudi.⁷⁵ Peli ji tiadi Jesu n bi yedi o yaala: Hali ke ku kootongu daa buudi, a baa nia taalima taa ke haa bani nni. O den Jani ki ban buudi leni li paboanli.

Chapter 27

¹Ku tisoanpanpangu, bi kopadicianba yudanba leni Jufinba nikpeliba kuli den taani ki juogi ke bi baa teni ban kpa Jesu. ²Bi den loli, ki gedini o ki ban teni o Pilata yua n den tie gufeneeli. ³Jedasa, yua n den janbi Jesu n den la ke bi jia wani Jesu buudi ki kadi ke bi baa kpa o, o den mua ke o yaa bi janbi o, ki den taa a kujapien-piitaada ki gedini bi kopadicianba yudanba leni bi nikpeliba kali ki yedi: N tieni ti tuonbiadi ki janbi yua n naa pia tagili. ⁴Bi den goa ki yedi o: Lani mo nan hua tii? Li hua fine. ⁵Judasa den luni i ligi yeni U Tienu diegu nni ki Jani ki gedi ki ban soadi o yuli. ⁶Bi kopadicianba yudanba den gandigandi i ligi yeni ki yedi: Laa pundi laa ligi n kua U Tienu litiagu nni, kelima li tie mi soama yaa ligi. ⁷Ban den juogi, bi den taa laa ligi ki da o maado kuanu, ke u tua bi canba kupiikaanu. ⁸Lani yaa po ke bi yi laa kuanu mi soawulima kuanu hali dinla. ⁹Lani, o sawalipualo Jelemi n den maadi ya maama den tieni: Bi den taa kujapiena piitaa, Isalele yaaba n den biigi ki sua ke o dunga pundi maama. ¹⁰Bi den taa yi ki da o maado kuanu, Nani o Diedo n den yedi maama. ¹¹Jesu den sedi gufeneeli nintuali. Gufeneeli den buali o: A tie Jufinba bado bi? ¹²Jesu den goa ki yedi: Fini n yedi yeni. Bi kopadicianba yudanba leni bi nikpeliba den tabi o, ama waa den guani liba. ¹³Lane Pilata den yedi o: Haa gba ban tabi a yaala kuli po? ¹⁴Jesu naa den lebidi o maamaba. Li den paki gufeneeli. ¹⁵Mi pendima jaanma kuli, gufeneeli den maani ki faabi kadibiyenga, ku niligu n mia wan faabi yua. ¹⁶Laa yogunu bi den pia kadibiyenga ke bi yi o Balabasa ke bi niba kuli bani o biadima po. ¹⁷Ku niligu n den taani, Pilata den yedi ba: Yi bua min faabi yipo hme, Balabasa bi, bi Jesu ban yi yua Kilisiti? ¹⁸Kelima o den bani ke bi cuo Jesu ki cuani o li bujiali kani kelima li nunponbiadili po. ¹⁹Wan da den ka o bujioakaanu po mo, o pua den soani u tondu ki yedi o: Han da kua o naa niteginkoa maama nni, kelima ya Jiagu n pendi ne, n la fala boncianla ti dangidi nni kelima opo. ²⁰Bi kopadicianba yudanba leni bi nikpeliba den tundi ku niligu ke bi mia Pilata wan faabi Balabasa ki teni ban kpa Jesu. ²¹Gufeneeli Pilata go den yedi bi: Bani bonba lie siiga yi bua min faabi yipo hme? Bi den goa ki yedi o: Balabasa. ²²Pilata den yedi ba: N nan baa tieni Jesu, ban yi yua Kilisiti mo lede? Bikuli den goa ki yedi o: Ban joani o li dapoanpoanli po. ²³Gufeneeli den yedi: O tieni be biadime? Bi den tangi ke li pa ki cie: Ban joani o li dapoanpoanli po. ²⁴Pilata n den laa ke o maama ki baa sedikaanu lipo, o den taa mi jima ki nidi ku niligu nintuali ki yedi: Mii pia tagiliba o naa niteginkoa soawulima nni. Li hua yinbe. ²⁵Ku niligu kuli den goa ki yedi o: O soama n baa tinba leni ti bila po. ²⁶Lani, Pilata den faabi bipo Balabasa. O den teni ke bi pua Jesu i baliji, ki teni o bi nuu nni ban ban joani o li dapoanpoanli po. ²⁷Gufeneeli Pilata minteela den kuani Jesu wani gufeneeli diegu nni wan ja ti buudi naani, ki taani bi cagili kuli ki lindi o. ²⁸Bi den landi o tiadi ki golini o bu kpalimoanbu. ²⁹Bi den taa i konkoni ki piani nani ki badifogiliga yeni ki cibini o, ki mubini o jienu li kankagili. Bi den gbaandi o nintuali ki Juadi o nani o tie o bado yeni ki tua: Ti fuondi a, fini Jufinba bado. ³⁰Bi den siini opo ti jisandi, ki taa li kankagili ki pua o yuli po. ³¹Ban den JuadiJuadi o yeni ki gbeni, bi den goliti bu kpalibi ki goa ki lani o o ya tiadi ki Jani o ki gedini o ki baan joani o li dapoanpoanli po. ³²Ban den caa, bi den tuogi Silena dogu yua ke bi yi o Simono, ki tieni o u paalu ke o bugi Jesu dapoanpoanli. ³³Bi den pundi ban yi ya kaanu Goligota, lani n bua ki yedi ku Yukuokuogu kaanu. Bi den teni Jesu ya duven n kali leni ya Joagu n to ke wan Jo. ³⁴Ama wan den leni o waamu, waa den Juni. ³⁵Ban den joani o li dapoanpoanli po bi den taa o tiayiekaadi ki toani tiatia ki boagidi ti. ³⁶[Bi den tieni yeni ke o sawalipualo n den maadi ya maama n tieni: Bi den boagidi n tiayiekaada bi siiga, ki toani tiatia n liadicianli po.] Lani, bi den kali ki jii o. ³⁷Bi den kpa ki tabini ki yini o yuli po yaa diani n waani yaala yaa po ke bi cuo o: One n tie Jesu, Jufinba bado. ³⁸Bi den joani sanjaba lie a dapoanpoana po ki taani leni o, yendo o jienu po, o yua mo o ganu po. ³⁹Bi santagiba den sugidi o, ⁴⁰ki fegini bi yula ki tua: Fini yua n baa mudi U Tienu diegu ki goa ki maa gu dana taa, ga a yuli naa. A ya tie U Tienu Bijua, han jiidi li dapoanpoanli po. ⁴¹Bi kopadicianba yudanba leni li balimaama bangikaaba leni bi nikpeliba kuli mono den Juadi o yeni ki tua: ⁴²O den ga nitoaba ki nan kan fidi ki ga o yuli. O ya tie Isalele yaaba bado moamoani, wan jiidi li dapoanpoanli moala na, lanwani ti baa tuo ki daani o. ⁴³O dugi U Tienu po, U Tienu ya bua o moamoani, wan nan ga o moala. ⁴⁴Kelima o yedi: N tie U Tienu Bijua yo. Ban den taani ki joani o leni yaa sanjaba a dapoanpoana po moko den sugidi o. ⁴⁵Ki cili u yensiicocolu, li biigili den tieni ki tinga kuli ki ya caa hali li yenlebidili. ⁴⁶Li yenlebidili po yeni, Jesu den tiani boncianla: Eli, Eli lama sabakitani? Lani n tie: N tienu, n Tienu, be yaa po ke a haa nni? ⁴⁷Yaa niba n den ye likani bi tianba n den gbadi, bi den yedi: O yi o sawalipualo Elia. ⁴⁸Tontoni bi siiga nni yendo den sani ki ban taa u cietuogu ki pagini u mi Jinmiligima nni ki fiini li kankagili, ki yugidi ki teni o ke wan Jo. ⁴⁹O lieba den yedi: Cedi mani tin la Elia ya baa cua ki ga o. ⁵⁰Jesu go den tiani ke li pa, ki cabi o naano ki kpe. ⁵¹Lanyogunu U Tienu diegu nni kpalidoaginkaabui den padi siiga nni, ki cili tanpoli ki ban jiidi tinga, ki boagidi kaani lie. ⁵²Ki tinga den digibi, a tana den yagidi. Akakula den yaadi, U Tienu nigagidihanba yaaba n den kpe siiga, boncianba den fii bi tinkpiba siiga. ⁵³Bi den Jani a kakula nni. Jesu fiima bi tinkpiba siiga puoli, bi den kua u dogagidiko nni ke bi niba boncianla laa ba. ⁵⁴Minteela kobiga yudaano leni yaaba n den taa leni ki ji Jesu kuli n den laa mi tindigibima leni yaala n tieni kuli, ti jawaandi den cuo ba boncianla, ke bi yedi:

⁵⁵Moamoani, one den tie U Tienu Bijua yo. Bi puoba boncianla moko den ye likani ki se foagima ki diidi, Jesu n den Jani Galile ke yaaba n ciani o ki todì o o yema po. ⁵⁶Li den pia bi siiga Magidala yua Maliyama, leni yua n den tie Jaka leni Josefi naa, leni Sebede bila yaa naa. ⁵⁷Ku joafangu yogunu ya piado n yi Josefi ki tie Alimate dogu yua den cua. O moko den tie Jesu hoadikoa. ⁵⁸O den gedi Pilata kani ki baa mia o wan teni o Jesu o kpiemo, Pilata den yedi ban teni. ⁵⁹Josefi den taa o kpiemo ki bobini o len kpalipanbu, ⁶⁰ki duani o o kakupanli nni, wan den teni ke bi gbini yaala ku tangu nni. O den bindi ku tanpabigu ki biini li kakuli Joabu ki ban kuni. ⁶¹Magidala yua Maliyama leni Maliyama toa den ye likani ki ka ki tiegi li kakuli. ⁶²Lan fii ki fa, lani n tie li boginli daali fiifaama, bi kopadicianba yudanba leni Falisieninba den taani ki gedi Pilata kani ki yedi o: ⁶³Ti daano, ti tiadi ke laa boandi daano n da den fo yaa yogunu, o den yedi ke dana taa ya pendi ke o baa fii bi tinkpiba siiga. ⁶⁴Lani yaa po han teni ban ya ji li kakuli hali dana taa daali ke o hoadikaaba n dati cua ki su o, ki yedi bi niba ke o fii bi tinkpiba siiga. Laa boandiyuami ji baa bia ki cie li bonkpiala. ⁶⁵Pilata den yedi ba: No mani yaaba n ji nne. Gedi mani ki ban jidi li kakuli yin fidi maama kuli. ⁶⁶Bi den gedi li kakuli po ki tieni ku tanpabigu yeni po ya maalima ke o nilo ya biidi bi baabandi, ki sieni bi jiidikaaba.

Chapter 28

¹Mi fuodima daali n pendi, a danleleeda cilima daali, ku tasoanpanpangu Magidala ya Maliyama leni Maliyama toa den gedi ki baan la li kakuli.² Lanyogunu ki tinga den digibi boncianla. O Diedo maleki den Jani tanpoli ki jiidi, ki cua ki bindi ya tanpabigu n den piigi li kakuli bulijoabu ki kali kupo.³ O kaani kuli den yieni nani mi taligima yeni, o tiayiekaadi mo den pieni pai pai.⁴ Ti jawaandi den cuo yaaba n ji li kakuli ke bi digibi ki baa ki bibili nani bi tinkpiba yeni.⁵ Maleki yeni den yedi bi puoba: Yinba wani n da jie mani, n bani ke yi lingi Jesu ban den joani yua li dapooanpoanli po.⁶ Waa go ye ne, kelima o fii bi tinkpiba siiga nani wan den yedi maama. Cua mani ki la wan den dua naankani,⁷ ki gedi mani tontoni ki ban waani o hoadikaaba ke o fii bi tinkpiba siiga. O ga yi liiga ki caa Galile. Yi baan la o lanpo. N waani yi.⁸ Baa ke ti jawaandi den pia bi puoba yeni, bi pala den mani boncianla, ke bi jaligi ki Jani li kakuli kani ki baan pa o hoadikaaba o laabaalo.⁹ Ban den caa ya yogunu, Jesu den tuogi ba ki yedi: N faandi yi. Bi den nagini ki gbaani o nintuali ki cuo o taana ki kpiagi o.¹⁰ Jesu den yedi ba: Yin da jie mani, gedi mani ki ban waani n kpiiba ke n gedi Galile, bi baan la nni lanpo,¹¹ Bi puoba yeni n den ye u sanu nni ya yogunu, yaaba n den ji li kakuli siiga bi tianba den kua u dogu nni ki ban togidi bi kopadicianba yudanba yaala n tieni kuli.¹² Bi yudanba den taani leni bi nikpeliba ki juogi, ki teni a minteela i ligi boncianla,¹³ ki yedi ba: Yin yedi mani ke o hoadikaaba n cua ku Jiagu ki suni o ke yi goa.¹⁴ Gufeneeli ya bandi, ti baa duani o yama ki teni ke liba kuli kan tieni yi.¹⁵ A minteela den ga i ligi ki ban tieni nani ban waani ba maama. Laa faama den yadi Jufinba siiga ki baa ye hali dinla.¹⁶ Jesu hoadikaaba, bi piiga n niyendiba yeni, den gedi Galile, Jesu n den waani ba yaa juali po.¹⁷ Ban den laa o, bi den labini ki kpiagi o. Ama bi tianba yama den lengidi ke baa daani ke li tie wani.¹⁸ Jesu den nagini ki yedi ba: U Tienu puni nni u paalu kuli tanpoli leni ki tinga nni kuli.¹⁹ Lanwani, yin gedi mani ki tieni i nibuoli kuli bi hoadikaaba, ki batisi ba Baa yeli nni, Bijua yeli nni leni U Tienu Fuoma yeli nni, ki bangi ba ban yaa kubi min den yedi yi yaala kuli. N baa yaa ye leni yi yaa yogunu kuli, hali handuna juodima.

Mark

Chapter 1

¹Jesu kilisiti U Tienu bijua, ya laabaalihamo cilima.² Nani lan diani maama o saawalipualo Esayi tili maama ki yedi: N soani a liiga n mawangikoa wan bogini a sanu.³ Li tie yua n kpaani mi fanpienma nni yaa nialu: Bogini mani o diedo sanu, ki piini ti sanbuodi.⁴ Jan den doagidi mi fanpienma nni ki batisi bi niba ki tua: lebidi mani yi yama ki ha yi tuonbiadi.⁵ Jude dogu nni yaaba leni yaaba n ye Jelusalema kuli den kpenda o kani ki doagidi bi tuonbiadi ki cedi ke o batisi ba Judana kpenu nni.⁶ Jan den yie ti yuoyuokobidi ki luo ku gbanñagigu o den di i gbangbanli leni ti siadi.⁷ O den maadi ki tua: nitoa hua n puoli yua n pia u paalu ki cie nni mii pundi ba yua n ba lodi opo o cacaabaabu.⁸ Mini n batisi yi leni mi ñima ama wani o baa batisi yi leni U Tienu fuoma yua.⁹ Laa yogunu Jesu den ñani Nasaleti ki gedi Galile ke Jan batisi o Judana kpenu nni; wan den ña mi ñima yaa yogunu tanpoli den luodi ke.¹⁰ U Tienu fuoma den jiidi opo nani ki kpaajiega¹¹ ke u nialu ñani tanpoli ki yedi : fini n tie n bijabuadiga n pali n mani yua yaa po.¹² Lanyogunu U Tienu fuoma yua den gedinu Jesu mi fanpienma nni¹³ wan den tieni naani dana piina ke Sutaani den tulini o, o den ye leni ti fuayandi malekinba den tuuni opo.¹⁴ Ban den cuo jan Jesu den galile ki ban wangi U Tienu laabaalihamo.¹⁵ O den tua: u yogunu pundi U Tienu diema nagini lebidi mani yi pala ki daani o laabaalihamo.¹⁶ Nani Jesu n den pendi Galile kpenu kani, o den la Simono leni o waalo Andile ke bi lu bi taaluu mi ñima nni kelima bi den tie jankpaanla,¹⁷ Jesu den yedi ba ñoadi mani nni n baa teni moala liiga yin yaa ji lingi npo bi niba;¹⁸ lanyogunu bi den ña bi taali ki ñoadi o.¹⁹ Wan den suagi liiga waamu o den la jaka leni sebede bijua leni o waalo jan ke bani moko ñanbidi bi taaluu.²⁰ Lan yogunu Jesu den yini ba ke bi ña bi ba sebede leni bi naacenba ku ñinbiagu nni ki hoadi o.²¹ Bi den gedi kapenayuma U Tienu fuodima daali Jesu den kua li balimaama bangidieli nni ki bangi²² o bangima den cuo bi pala kelima o den bangi leni li bali kaa ta leni li balimaama bangikaaba.²³ Li den sua ke li balimaama bangi dieli nni pia ya nilo n pia ki cicibiadiga ke o kpaani ki tua:²⁴ be n ye tinba leni fini siiga Nasaleti yua Jesu n bani han tie yua a cua ki ba bolini ti a tie U Tienu n gandi yua.²⁵ Jesu den funi leni ga ki yedi o: suo ki ña o joa ne niinni,²⁶ ki den digibi leni u paalu leni ku fuciangu ki ñani o joa yeni niini.²⁷ Ti jawaaciandi den cuo bi kuli hali ke bi buali bi yaba be mo n yeni bangi canme kelima o maadi leni a cicibiada leni li bali ke bi tuodi ki tiendi wan yedi yaala.²⁸ Lanyogunu o laabaalo den pundi galile gaanilindima kuli.²⁹ Ban den ñani U Tienu diegu nni wan leni Jaka leni Jan den gedi Simono leni Andile denpo.³⁰ Simono cuadina den dua leni ti gbannanbiendi lanyogunu bi den maadi Jesu o maama³¹ o den nagini o kani ki cuo o buagu ki fiini o, lanyogunu o gbannanbiendi den gbeni ke o ga bi cangu.³² Ku yenjuagu ki yenga n den kua ya yagunu, bi den cuani Jesu kani a yama leni o cicibiada n ye yaaba yaa niinni kuli.³³ U dogu nni yaaba kuli den

taani Simono buliñoabu kani. ³⁴O den paagi bi niba boncianla yaaba n den pia yianbuolibuoli o go den deli a cicibiada ban ye yaaba ya niinni. waa den tuodi ke mu cicibiadimu maadi kelima mu den bani wan tie yua. ³⁵Lan den goa a yenda po, lan da den biigi ya yogunu Jesu den ñani ki gedi mi fanpienma po wan den jaandi naani. ³⁶Simono leni yaaba n den ye leni o kuli den cili ki lingi o. ³⁷Ban den ban la o, bi den yedi o bi niba kuli lingi a. ³⁸Jesu den yedi ba tin gedi mani i tinkundogi nni min ban waani bani moko o laabaali hamo kelima n ñani li yaa po yo. ³⁹O den goadi Galile diema nni kuli, ki koa li balimaama bangi diena nni ki wangi U Tienu maama, ki go deli a cicibiada. ⁴⁰O kpaado den cua Jesu kani ki gbaani ki mia o ki yedi o: a yaa bua a baa fidi ki hanbi nni. ⁴¹Mi ninjima den cuo Jesu opo ke o tandi o nu ki sii o ki yedi: N bua hanbi. ⁴²Lanyogunu mi gbaadima den gbeni opo ke o ñanbi. ⁴³Jesu den maadi o leni li bali ki yedi: ñan kubi a yuli ki da waani niloba yaala n tieni ⁴⁴ama ñan gedi o kopadiciamo po ki ban padi a ñanbima po nani Musa n den diani maama lan tua bi po seedi. ⁴⁵Ama laa joa n den gedi o den ban kpaani laa bonla ñali maama ke Jesu kan den fidi ki kua laa dogu nni bi niba n nua o yaa yogunu. O den ye niini po mi fanpienma nni bi niba den ña i kaani kuli ki kpendi o kani.

Chapter 2

¹Dana ba n den pendi ,Jesu den guani kapenayuma dogu nni .Bi den gbadi ke o ye denpo,²ku niligu den taani ki yabi maama hali ke yaa fanma n ye u luolu nni kan den fidi ki ga ba bikuli.Jesu den wangi u TIENU maama³Ku niligu den cua o kani,bi ni nni niba naa den tugi yua ya gbannandi nkpe. ⁴Ku niligu den yabi maama ke bi kan fidi ki pundi okani,lani bi den doni ki cibi wan ye yaa dieli po ki kuani o leni oduanu.⁵Jesu n den laa ban pia ya dandanli,o den yedi yua ya gbannandi n kpe:N biga a baa a tuonbiadi sugili⁶. Li bali maama bangikaaba yaaba n den ka likani den diidi bi yaba ki tua:⁷ O joa na maadi lede ?O sugidi u TIENU.Hee n ba fidi ki pa sugili ti tuonbiadi po li yaa ki tie U TIENU yaka.⁸Lanyogunu U TIENU fuoma den doagidi JESU po ban den maliti yaala bi pala nni,ke o yedi ba :Be ya po ke yi pia ya yankpaaga n yene yi pala nni?⁹ JESU den guani ki yedi ba bee n faala ki cie ki yedi yua ya gbannandi n kpe a baa a tuonbiadi sugili bi fii ki taa a duanu ka cuona¹⁰Ke yin fidi ki bandi ke o Joa Bijoa pia li bali ki pa ti tuonbiadi sugili li handunli nni¹¹, n yedi yua yaa gbannandi n kpe yeni ,fii ki taa a duanu ki ya kuni a denpo.¹² Lanyogunu o den fii ki taa o duanu ki cuoni ku niligu kuli nintuali ke li pakili cuo ba ke bikuli kpiagidi U TIENU ki tua ti daa bi kpa maani ki laa ya bonla n tie na.¹³JESU go den ñani ki gedi mi ñincianma kunu.Ku niligu kuli den cua o kani ke o bangiba¹⁴. JESU n den pendi o den laa Alife bijoa Lefi ke o kaa ki gaani li lubili ke o yedi o:Fii ki ñoadi nni.Lefi den fii ki ñoadi o.¹⁵JESU n den kaa u saajekaanu kani Lefi diegu nni, bi lubigaaba leni i tagibiadi danba kuli den taani ki kaa u saajekaanu kani leni JESU leni o ñoadikaaba; kelima ku niligu den yabi ki go den ñua JESU .¹⁶ Li bali maama bangikaaba leni falisieninba n den laa ke o di leni bi lubigaaba leni i tagibiadi danba,bi den yedi o ñoadikaaba: Bee ya po ke yi taa ki di ki go ñu leni bi lubigaaba leni i tagibiadi danba?¹⁷oJesu n den gbadi laa maama o den yedi ba :Laa tie yaaba n pia li laafiali ka bua logitoli kali yaaba n yia.Mii cua bi niteginkaaba po ka ama ti tuonbiadi danba po.¹⁸Jan ñoadikaaba leni falisieninba den luo a ñoana.Bi den cua ki yedi Jesu be yaa po ,ke jan ñoadikaaba leni falisieninba luo a ñoana ke a yaa ñoadikaaba wani naa luo ?¹⁹ JESU den guani ki yedi ba: naani o pocaano calo danlinba baa loli bu ñoabu ban taa ki ye leni o pocaano calo yaa yogunu?Ban taa ki ye leni o pocaano calo yaa yogunu bi kan loli bu ñoabu.²⁰A dana kpendi ke o pocaano calo baa ña bi siiga,laa yogunu bi baa loli bu ñoabu.²¹ Obakuli kan taa li cabipanli ki biini li liadikpeli ; o yaa tieni yeni li cabipanli baa taa li cabikpeli boagidiyenma,yeni mi toadima ba yaa bia ki cie.Oba mo kan taa o duvenpaano ki piagi ti dayuakpedi nni,bi ya tieni yeni mo o duvenpaano ba cibi ti dayuadi, o duven leni ti dayuadi kuli baa biidi. Ama han taa o duvenpaano ki piagi ti dayuapandi nni.²³Danyenli mi fuodima daali Jesu leni o ñoadikaaba den poandi ñalikama kuanu nni ke o ñoadikaaba den jobidi ñalikama siandi. ²⁴falisieninba den yedi o:Diidi, be yaa po ke a ñoadikaaba tiendi yaala n kua mi fuodima daali?²⁵Jesu den guani ki yedi ba naani yii cogi Dafidi n den tieni yaala yaa yogunu ke wani leni o yegininlieba den coagi ki ye leni mi koma,²⁶ o den kua U TIENU diegu nni , li den tie o kopadiciamo Abiata yogunu ki ñmani ya dupen n gagidi ki teni o yegininlieba ,ba ke li den kua nitoa n ñmani laa dupen li ya ki tie bi kopadicianba ya ka²⁷Lani o den yedi ba mi fuodima daali ye o nisaalo po yo ,ama o nisaalo ka ye mi fuodima daali po,²⁸lanwani o joa bijoa n die ba mi fuodima daali.

Chapter 3

¹Jesu go den kua li balimaama bangima dieli nni o joa den ye lienni ke o o nu kuodi.² Bi niba den diidi o ki baa la o ya baa paagi o mi fuodima daali, li den tie kelima ban baa ki jaligi o.³ Jesu den yedi ya joa yaa nu n kuodi fi ki sedi siiga nni; ⁴o den buali ba naani li nani ki tieni yaala n nani bi yaala n bia mi fuodima daali, ki faabi o nilo bi ki kpa o. Bi den nmini.⁵ Jesu pali den biidi ke o diidi ba leni li pabiidili kelima bi pajuaga po Jesu den yedi yua yaa nu n kuodi: tandi anu o den tandi u ke u paagi.⁶ Falisieninba den nani ki ban juogi leni Elodo buakaaba ki lingi ban baa tieni maama ki kpa o.⁷ Jesu leni o noadikaaba den gedi mi nincianmb po. Yaa niligu n yaba den njoa o. Galile yaaba, Jude yaaba,⁸ Jelusalema yaaba, Idume yaaba leni Judena kpenu kandima yaaba, Tili leni Sidoni yaaba. Bi niba boncianla den gbadi wan tiendi yaala ki cua o kani.⁹ Jesu den yedi o noadikaaba n sedi lan yaa pa u yogunu kuli. Jesu den kua ki ninbiabiga nni lan baa ga maama bi niba n da mabini o, ¹⁰kelima nani wan den paagi bi niba boncianla yeni, ayiama boncianla den nabi o ki bua ki sii o.¹¹ Acicibiada n den la Jesu ya yogunu bi den gbaani o nuntuali ki kpaani: a tie U Tienu bijua, ¹²ama Jesu den yie bi po ke ban da waani wan tie yua.¹³ Li yaa puoli Jesu den doni li juali po ki yini wan bua yaaba ke bi cua o kani, ¹⁴o den gandi piiga n niba lie yaaba n ba yaa ye leni o ki caa ki wangi U Tienu maama¹⁵ leni li bali ki go deli acicibiada. ¹⁶Diidi wan den gandi yaa piiga n niliediba nne: Simono ke o den yini o Peli. ¹⁷Jaka leni owaalo Jan Sebede bijaba Jesu n den yini yaaba Iboaneja lani n bua ki yedi a tapupuda,¹⁸ Andile, Filipi, Batelemi, Matiyu, Toma, Jaka Alife bijua, Tade, Simono Kana yua ¹⁹leni Judasa Isakalioto yua den yuandi ki janbi Jesu. Bi den guani ki kuni denpo.²⁰ Ku niligu den taani nali maama ke baa den pia yogunu ki baa je²¹ Jesu danba n den gbadi yaala n den tiendi bi den cua ki baa cuo o kelima bi den tua waa go pia yama. ²²Laa yogunu li bamaama bangikaaba yaaba n den nani jelusalema ki cua o kani den yedi: mu cicibiadimu bado n puni o u paalu ke o deli a cicila.²³ Jesu den yini ba ki pua ba mi kpanjama ki yedi: naani Sutaanu baa deli Sutaani? ²⁴Yaa diema n boagidi ki tuogi mi yuli kan fidi ki yaa ye, ²⁵yaa diegu n boagidi ki tuogi ku yuli kan fidi ki yaa ye. ²⁶Lanwani Sutaani yaa fii ki tuogi leni o yuli oboagidi o kan fidi ki yaa ye. ²⁷Oba kuli kan fidi ki kua o gbamandaano diegu nni ki fie o piama kaa kpa loli laa gbamandaano li yaa puoli o baa fie o diegu nni piama. ²⁸N waani yi i moamoani bi niba baa ba sugili ban tiedi yaa tuonbiadi kuli po ²⁹ama yua n sugi U Tienu Fuoma yua kan ba sugili nali abada, o tieni yaa tuonbiadi n kaa pia ghenma³⁰ Jesu den yedi yeni kelima bi den yedi ke o pia ki cicibiadiga. ³¹Lanyogunu o na leni o waamu den se niinpo ki soani ban yini o. ³²Ku niligu den ka ki lindi o, bi den yedi o: diidi a na leni a waamu ye niinpo o ki lingi a. ³³O den yedi yaaba n ye leni o nme n tie n na, nmenba mo n tie n waamu?³⁴ Lane o den diidi yaaba n ka ki lindi o ki yedi: diidi n na leni n waau nne. ³⁵Kelima yua n tiendi U Tienu yanbuama wani n tie nataanja, n nataanpua leni n na.

Chapter 4

¹Jesu go tiedi obangima ku niligu boncianla go den taani okani o den kua ki kali ku ñinbiagu nni,mi ñma nni.ku niligu kuli den ka li gbanli po. ²Oden bangiba bonla boncianla leni mi kpanjama,oden yedi ba obangima nni. ³Cengi mani: o kpa kpaalo, den ñani ki baa coagi obon buoli, ⁴wan den coagi yaa yogunu ibon bi tiami den baa usankunu ,ti bon yugiditi den cua ki dini yi. ⁵Ine mo den baa ki tancagi tinga po iden pani tonma kelima mi tama ki den yaba li kani.⁶Ama uyienun den pudi yaa yogunu,iden mali ki kuodi, kelima yii den pia jinm moani. ⁷Ine mo den baa ti konkondi nni,ti konkondi den taani ki fii leni yi , ki dini yi ,ki teni ke yii loni liba kuli.⁸Ine mo den baa ki tin hanga nni,iden pani ki kpedi ki loni bon yenbu pii taa, bon yenbu piiluoba bon yenbu kobiga kobiga. ⁹oden yedi ba yua npia atuba ki ba bgadi wan bgadi. ¹⁰Wan den piadi ku niligu kani ohoakaaba leni yaaba nye leni o, den buali o mi kpanjama yeni bundima, ¹¹oden yedi, bi puni yinba ,yin bandi tanpoli diema hasiili,ama yaaba n sieni wani bi puaba mi kpanjama,¹²ke bi yaa nua leni bi nuni ban da le li ba bi ya gba leni bi tuba ban da ga li ba ke ban ti daani ki baa bi tuonbiadi sugili.¹³O goden yedi ba .Yii fidiki bandi yaa kpanjama n tiena bundima ? yi baa tieni lede yo ki bandi yaa kpanjama n sieni kuli bundima,¹⁴o kpa kpaalo coagi mi maa¹⁵.Bi tianba tie nani u sankunu yeni bi ya gba mi maa sutaani yen cua ki ñani ma bi pala nni.¹⁶Bi tianba mo tie nani: ki tancagi tinga yeni, bi yaa gbadi mi maama bi yen ga ma leni li pamanli.¹⁷Ama baa baa pia jinmoani, baa fidi ki baa juuni,fala yaa cua bi po, bi bi ya waani ba fala kelima mi maama yeni po tontoni se ban nmadi ki baa.¹⁸Bi nitianba mo tie nani:Yi konkoni tinga yeni bi yen ga mi maama,¹⁹Ama bi go yen cedi mi yema yanyangidi leni mi piama boandi leni ti gbannandi bon buakabiadila boandi dini ma bi pala nni ki teni ke maa fidi ki loni li ba kuli.²⁰Bi nitianba mo tie nani:Ki tinhanganya yeni bi yaa ga mi maama bi yen kubima hali ki ban luoni li bon luonkaala,bon bi yenbu kuli pitaa taa, pi luoba luoba leni kobiga kobga.²¹O go den yedi ba naani bi baa cuoni ki fitilisanga ki taa li sancianli ki hoagini ga ? Bi ki kuani ga uduanu tiipo ? Naani baa baa tuani ga ufutisantuankaanu ?²² Kelima liba kuli ki ye ki duagi ki kan doagidi,li ba mo ki ye hasiilu nni, ki kan ña mi yenma nni.²³Yua n pia a tuba ki baa gbadi wan gbadi.²⁴O go den yedi ba: fangi mani yi yula leni yin gba yaala, kelima bi baa biigi yi po leni yin den biigi yaa bon biigikaala , ki yeyegi yi po ki pugini. ²⁵Bi baa pa ki pugini yua n pia,ama yua ki pia wani bi baa gaa baa wan pia yaala.²⁶O go den yedi, UTieunu diema tie nani: o nilo n buli obon bulikaala ki tinga nni yeni. ²⁷Wan goa leni wan nua kuli, u yensiinu leni ku ñiagu kuli, li bon bulikaala baa pa ke waa bani lan tieni maama.²⁸Ki tinga n tuuni la, kani ki ba, ki yen cili leni ti muadi ki hoadi ti siandi leni ibonbi , li kuli mo yen cili ti siandi nne.²⁹Li bonbulikaala yaa beni ujetaagu pundi.³⁰O go den yedi, ti baa nandi UTienun diema leni be ? bi ti doagidima leni be yaa nannanli ? ³¹Mi naani leni yaa kpintiigu n yi seneve bonbibu yeni, bu wa ki cie ti kpintiidi kuli,³²ama bu yaa pani bu yen kpedi ki yabidi hali maama ke ti bon yugiditi yen tiedi bi diedi bu beni po.³³Oden bangi ba bonla boncianla leni mi kpajanma,nani:Ban baa fidi ki gaa maama. ³⁴Waa den maadi leni ba ke tie kpanjanma,ama ogo yen waani,o hoadikaaba li kuli nbua ki yedi yaala.³⁵Laa daali ,yen juagu o den yedi ba, tin duodi mani ne po yaa boanjaali. ³⁶Wan den cabi ku niligu bi den kua wan den ye yaa ñinbiagu nni ,ñinbiatoadi den ye leni o, ³⁷ku faciangu leni a ñinguona den fii ki kandi ku ñinbiagu ki koa. hali ke ku bua ki mia.³⁸Ama jesu den goa, kili o yuli li yukuli.Bi den fundi o ki yedi o, laa yia ha leni tin baa bodi yeni ? ³⁹o den fii ki funi leni ufaa*lu ki yedi mi ñincianma sedi suo, li kuli den sedi suo,⁴⁰Lani, o den yedi ba :Be n teni ke yi jie nanda be n teni ke yi luo li dandanli ? ⁴¹Ti jawaanciandi den cuoba, ke bi yedi bi yaba:O ne wani daa,o tie nme yo ke baa mi ñima leni ufaalu kuli tuo ki tie wan yedi yaala ?

Chapter 5

¹Bi den pundi nepo ya boanjaali,jelasa diema nni. ²Jesu n den ñani ku ñinbiagu nni ,o joa den ñani a kakula nni ki cua o nintuali ki pia a cicibiada o ni nni. ³Laa joa den ye a kakula nni oba kuli kan den fidi ki loli o,baa leni i kuseseli . ⁴Yenma yenma o den luo leni i kuseseli o taana kani,oba kuli ki den pia ya gbamanu n ba fidi ki sieni o. ⁵O yen ye akakula nni leni a juana nni u yesiinu leni ku ñiagu kuli ki kuuda ki ja o yuli leni a tana . ⁶Wan den laa Jesu foagima,o den sani ki cua ki gbaani o nintuali ⁷Oden kpaani bonjanla :bee n ye mini leni fini siiga ,Jesu tanpojoma Tienu bijoa ?n mia ña U TIENU po ,da yagi n yama . ⁸kelima Jesu den tua o: ña o naa joa nni fini ki cicibiadiga ne . ⁹O den buali o a yeli yi lede? o den guani ki yedi o n yeli yi ti yaba kelima ti coali yabi. ¹⁰O den miadi Jesu ke wan da ñani o laa tinga nni. ¹¹Li juali den ye likani ke u duokulu kpaa li kani . ¹²a cicibiada den miadi o ki tua soani ti u duokulu nni ,tin ban kua u ni nni . ¹³O den tuo ban yedi yaala .A cicibiada den ñana ki kua u duokulu nni, ke u duokulu den jaligi ki ñoadi mi tibidima ki ban kua mi ñincianma nni bi coali den bua ki pundi tudalie(2000),bi kuli den mili mi ñincianma nni. ¹⁴yaaba n den kpaa ba den sani ki ban waani i labaali i dociami leni a dobila nni.bi nibaden gedi ki ban la yaala n den tieni . ¹⁵bi den pundi Jesu kani ki la ki cicibiadiga n den ye yua ya ni nni ke o ka ki yie o tiadi ki go pia o yama ke ti jawaandi den cuo ba. ¹⁶Yaaba n den la yaala n tieni kuli den togidi ba yaala n tieni ki cicibiadiga n den die yua leni u duokulu. ¹⁷Lani yaa po bi den miadi Jesu ke wan ña bi tinga nni . ¹⁸Wan den ba kua ku ñinbiagu nni ,a cicibiada n den die yua den mia Jesu n cedi wan ya ye leni o . ¹⁹Jesu den yie o po,ama o den yedi o :gedi a denpo, a niba po ki ba waani ba o diodo n tieni a po yaala leni wan gbadi a po ya ñinima . ²⁰O den gedi ki ban waani Jesu n tieni o po yaala dekapola dogu nni .Bi niba kuli den ye leni li pagili. ²¹Jesu den kua ku ñinbiagu nni ki guani ki duodi ki gedi nepo ya boanjaali ,ya niligu n yaba den taani o kani.O den ye mi ñincianma kunu. ²²Lanwani li balimaama bangikaaba diena yudanba siiga yendo ke o yi jayulisa n den la Jesu o den gbaani o taana kani ²³ki mia o boncianla ki yedi :n bisalo yia ñali ki bua ki kpe , cua ki maani o po a nii ke wan paagi ki ya ye. ²⁴Jesu den yegi leni o .Ya niligu n yabi den ñua Jesu ki miabi o . ²⁶Li den pia ya pua ke o soama wuliti ñali piiga n bina lie . ²⁵O den la fala boncianla a lotola nu nni ,o den biani wan den pia yaala kuli,ama leni lankuli laa den tungi o po li den biagidi ki go pugidi. ²⁷Wan n den gbadi ke bi maadi Jesu maama,o den cua ku niligu puolipo ki sii o tiayiekaadi . ²⁹Kelima o den tua n ya fidi ki sii o tiayiekaadi bebe n ba paagi. ²⁸Lanyogunu mi soawulima den sedi.O den bandi ke o faabi leni o yianu. ³⁰Jesu moko den bandi ke u paalu ñani o ni nni ;o den jigidi ki noanli ku niligu ki yedi: ñmee n sii n tiayiekaadi? ³¹o ñoadikaaba den yedi o:A nua ku niligu n miabi a maama,ke a go yedi ñmee n sii nni?³²o den diidi o gaanilindima ki ba le yua n tieni la. ³³O pua den jie ki digibi,ki bandi yaala n tieni o ni nni,o den cua ki gbaani o taana kani ki waani o i moamoani kuli. ³⁴Ama Jesu den yedi o: n bisalo a dandanli faabi a :gedi leni mi yanduanma,a yianu n gbeni a po. ³⁵Wa n den maadi ya yogunu li balimaama bangima dieli yudaano niba den ñani o denpo ki cua ki tuogi o ki yedi o:A bisalo kpe be ya po ke a yagini canbaa yama?³⁶Ama Jesu ki den cengi ban maadi yaala o den yedi li balimaama bangima yudaano: ñan da jie liba,daani bebe³⁷.waa den tuo o ba kuli n yegi leni o li ya ki tie Piel bi Jaka leni Jan,Jaka waalo. ³⁸Bi den pundi li balimaama bangima yudaano deni,Jesu den la yaa niligu n yaba ke bi tianba buudi ki kpaani boncianla. ³⁹O den kua ki yedi ba:Be yaapo ke yi tiendi bu lanbu,be yaapo ki buudi?ki biga naa kpe ama o goa⁴⁰.Bi den ñuadi o.Lanwani o den ñani bi niba kuli ki taa ki biga baa leni ki biga naa leni yaaba n den yegi leni o ki kua ki biga n den ye naani. ⁴¹O den cuo ki biga yeni nuu ki yedi o:talita kumi,lani n bua ki yedi:O jafaano n yedi a fii . ⁴²Lanyogunu o jafaano den fii ki cili ki cuona; kelima o den pia piiga n bina lie.Li pagicianli den cuo ba. ⁴³Jesu den teni ba li ñoabonli ke ban da waani o ba kuli ya ntieni; o den yedi ke ban pa o jafaano yeni wan je

Chapter 6

³Jesu den ñani li kani ki guani odandogu nni ohuadikaaba den yegi leni o.²Mi fuodima daali, n den pundi o den bangi niba UTienu dieguni, yaa niba nden gbadi obangima kuli li den pakiba,ke bi tua li naabonla ñani le yo ? o baa mi naa yanfuoma le yo ? o tieni lede yo ki tiendi mi naa banciama leni nii, ¹o kpagikpielo kaa? maliyama bi jua kaa? jaka, leni jose, juda leni simono ciamo kaa? o na taanbonpola ka ye ti siiga nne ? o den tie bi po tungbali bonla.⁴Ama Jesu den yedi ba bi kan fali sawalipualo kali odandoguni, o niba siiga leni odiegu nni. ⁵wa den tieni likani banciamab ba kuli, ama o den sii ki paagi yiama waamu bebe. ⁶li den paki o leni bi pajaugima po. Jesu den caa ya koajaana n den gaani ki lindi ki tiedi obangima.⁷Lani oden yini piiga nheadikayabalie, ki soaniba ki puniba upaalu ban yaa deli acicibiada,⁸ o den yedi ke ban n da taa li bali kuli li sancenli po liyaa ki tie jianu yaa ka,ki da taa jiema, ki da taa boagili, ki da taa ligi bi huuni nni. ⁹ki da taa cacaadi, ki da taa liadmuli.¹⁰O den yedi ba: Yi ya kua yaa dieguni yin yaa ye laani hali yin baan ña laa dogu nni yaa daali, ¹¹naa n kani ke baa ga yi cangu, yi yaa ña lienni yin yoagi ba yi taa tama lan tua bi po siedi.¹²Bi den gedi ki ban wangi mi palebidima maama. ¹³Bi den deli acicibiada boncianla, ki suogi ayiama boncianla mi kpama ki paagiba.¹⁴Obado elodo den gbadi ke bi maadi Jesu maama ki kpiagidi o, oden yedi jan babisiti nfi bi tinkpiba siiga, lani teni ke otiedi mi bancianma. ¹⁵Bi tianba mo den yedi elia yo, bi tianba mo den yedi bi sawali puaba siiga yendo.¹⁶Ama elodo n den gbadi ki yedi: Jan min den jia yua yuli yeni wani n fii. ¹⁷Kelima wani Elodo, oba den cuo jan ki luoni o li kadieli nni, kelima oden taa owaalo filipi pua alodiasa.¹⁸Jan den tua o laa hani, han taa awaalo pua ki tieni apua.¹⁹Elodiasa pali den be jan po ke obua ki kpa o. Ama okan den fidi.²⁰ Kelima elodo den jie jan ki bani ke otie niteginkoa ki go gagidi; o den gu o, o yaa den gbadi jan tundi o yama den yagini, ama baa yeni oden cengi o leni li pamanli.²¹Ama elodo maa daali nden pundi, ke Elodiasa ba usanu ki baa tieni wan bua yaala elodo den tieni mi jaanjiema boncianla, ki yini okoanbala, leni otoatieba yudanba leni Galile nukpiaga kuli. ²²Elodiasa bisalo den kua li nitaanli yeni siiga nni ki jeli obado leni onitaanli kuli pala den mani. O bado den yedi o, han mia nni yaala kuli nbaa pa ha.²³Oden poli ki yedi han mia yaala kuli nbaa pa ha, baa li yaa tie n dogu boagidima. ²⁴O jafaano den ñani ki ban buali ona min mia be? Ona den yedi omia jan batisi yuli. ²⁵Lanyogunu ojafaano den gua ki kua obdo kani ki mia o ki yedi n bua han panni jan batisi yuli ku tadigu nni. ²⁶Obado pali den biidi bonciala ama wan den poli li nitaanli nni yeni waa go den bua ki yie opo. ²⁷Lanyogunu liga oden soani li minteeli ke wan jia jan batisi yuli, ki cuani. Li minteeli yeni den gedi ki ban jia jan yuli likadieli nni ki tieni ku tadigunni ki cuani ²⁸ki teni o jafaano, ojafaana mo den teni ona. ²⁹Jan hoadikaaba nden gbadi, bi den cua ki ta okpiemo ki ban piini. ³⁰Jesu tondiba den gua ki taani o kani ki togidi o ,ban den tieni yaala leni ban den bangi yaala kuli. ³¹Yaaba nden ca bi kani leni yaaba n gua den yaba hali maama ke baa den pia yogunu ki baaje. Lani Jesu den yedi ba cua mani tin gedi bi niba nki yaba naani yin ba ki fuodi waamu. ³²Bi den kua ku ñinbiaguni ki gedi bi niba nki ye naankani. ³³Bi niba boncianla den ke bi caa ki bandi ba. Bi niba den ñani idogi kuli nni, ki gedi ban caa naankani hali bi daa pundi. ³⁴Jesu den ñani ku ñinbiaguni, oden laa ke bi niba yaba li kani hali boncianla. Mi nihima den cuo o bi po kelima bi den tie nani pe n kaa pia o yankpaalo yeni. Lan yogunu oden bangiba bonla bonciala. ³⁵Ki yenga n den ki bua ki kua ohadikaaba den nagini okaniki yedi o,ne tie fuali ki yenga mo kua. ³⁶Cabiba ban gedi yaa koajaana leni yaa dobilla nkuu ki ban daa bi bonjekaaka. ³⁷Jesu den yedi ba: yinba yiba npaba banje.Bi den yedi o:naani ti baan daa kujapiena kobilie ki fidi ki dini ba ?³⁸Jesu den yedi ba:Yi pia dupe bonbiha yo ?Gedimani ki ban le. Bi den diidi ki sua ki dupe bonbimu leni jamilie. ³⁹O den yedi ba teni mani ban kali caga caga ti muadi po⁴⁰ bi den kali ki caligi caligi kobiga kobiga leni piimu mu. ⁴¹Jesu den taa bi dupenmuudiba leni ijanliedi ki yaadi ki nuali tanpoli ki jaandi UTienu ki cabidicabidi dupen ki teni ohoadikaaba ban boagidi ku niligu. ogo den boagidi ijanliedi mo ke bikuli baa. ⁴²Bi kuli den dini ki guo. ⁴³Bi den wodi ban den dini ki sieni ya dupencaba leni ajanjena ki gbieni piiga nbaabuodilie. ⁴⁴Yaaba nden ñmani du pen yeni den tiejaba tudamuu[5000]. ⁴⁵Lanyogunu Jesu den fiini ohoadikaaba ke bi kua ku ñinbiagu nni ki gaa o liiga,ki baa duodi kigedi ne po yaa boanjaali betisayida dogu po,hali wan baa cabi ku niligu. ⁴⁶Wan den cabi ba ,oden doni li juali po kibaa jaandi. ⁴⁷Ku ñiagu nden bii, bi hoadikaaba den ye ku ñinbiagu nni mi ñincianma nni siiga,ke Jesu ye li jaali po obebe. ⁴⁸Oden laa ke bi pegidi ku ñinbiagu leni fala kelima ufaalu den togidiba.Lan den bua ki pundi kootonmua-yuamo,oden cuoni u ñingbanu po ki kpendi bikani ki balini ki baa pendi ba. ⁴⁹Ban laa ke ocuoni uñingbanu po yeni,bi den tama ke li tie jiigo ke bi kuudi. ⁵⁰Kelima bikuli den nua o ke ti jawaandi cuoba.Jesu den jaligi ki yedi ba:Duani mamani yi yama.Mine.Yin da jie mani. ⁵¹Oden kua bikani ku ñinbiagu nni ke ku faaligu sedi.Li den paki ba hali boncianla⁵²,kelima baa den tiadi ki kpaagi Jesu n den tieni yaa banciama leni bi dupenmuudiba, kelima bi pala den juagi. ⁵³Ban den doni mi ñincianma,ki kua jelasa tinga nni bi den sieni ku ñinbiagu. ⁵⁴Ban den ñani ku ñinbiagu nni ya yogunu,bi niba den laa Jesu ki jaligi ki bandi o, ⁵⁵ki yadi mi diema nni ki taani ayiama leni bi kaadi ki kpendini ban gbadi ke oye naankani kuli.Wan den pundi naankani

kuli adobila leni i dociami nni,,baa ti koadiedi nni,bi den taana ayiama ki kpendinni ki duandi ba mu daamu nni,ki miadi ke wan pa ba ban sii baa o liadi cuadi bebe.Yaaba nden baa ki sii ti kuli den paagi cain.

Chapter 7

¹Falisieni n ba leni libalimaama bangakaaba yaaba n den ñiani jelisalema bi den taani ki cua Jesu kani .⁴bi den laa ke Jesu ñoadikaaba ke bi di kaa nidi. ³ki sua falisieninba leni jufinba kan je kaa nidi bonñanla nani kumaasuagu n bili maama .² bi ya ñiani u dogu po , bi kan je kaa candi bi yula ,bi go pia maasuadi bonbuolibuoli yaala n tie ku diegu nni ñintiadi kuli .⁵falisieniba leni libali maama bangikaaba den buali Jesu : be yaa po ke a ñoadikaaba naa ñoa ku maasuagu tuona baa yen nidi ki ba yuandi ki je⁶Jesu den yediba ,yinba pala lie danba ne . Esayi den tuodi ki pua sawali i po ki yedi : ya nibuoli n yene ,bi kpiagidi nni leni bi ñoana yo ama ke bi pala fuoagi leni nni .⁷laa ciagidi buolu tie famma kelima bi tuodi bi nisaaliba balimaama .⁸ki nan yie utienu yaa bali maama ama ki ñoa binisaliba ya maasuagu .Jesu go den gua yedi ba ,⁹ibonlindi utienu balimaama ki bua kaa tuniyi maasuagu tuona .¹⁰kelima musa den yedi , kpiagi a ba leni a na ;yua nsuoli o ba lan ya ka o na bi ba kpa o .¹¹Ama yi yen yedi i yula yua n yedi o ba bi o na, min bi pia yaala ki bi ba todi ña tie Utienu yaali yo. ¹²yi kan cedio wan n tieni liba o ba leni o na po. lani woni ¹³yi bolindi Utienu maama kelma yi maasuagu po, yi go yen tiendi bonbotoe.¹⁵Jesu go den yini ku niligu ki yedi ba, yin cengi mani ki go bandi ¹⁴yaala n ye nii ni ka ba joagini o nisaalo, ama yaali ñia o nii nni. ¹⁶yua n pia a tuba ki ba cengi o n cengi..¹⁷O den foagidi leni ku niligu, ki kuni denpo, o ñoadikaaba den boali O laa kpandjama n bundi yaala, ¹⁸O den yedi ba yi moko die pia yanfuoma? yii bani ke yaala n koa o nisaalo nni ka ba joagini o. ¹⁹kelima li naa koa li pali nni ka, ama ku tugi nni yo, ki ban yaa ñia.²⁰O go den yedi yaali n ña onisaali niini lani n ba joagini o . ²¹kelima o nisaalo pali nne ke ti yantiabiadi ña, lani tie miconconma buoli kuli, mi nikpaanma, ²²bu subu, mi ligi boa kandikaama, ku tugitongu, i janbi, ti tuonjoagindi,li nunponbiadili, i kulinkundi, ti japaadi, mi yanluoma.²³ laa bonbiadila kuli ña o nisaalo nni, ki go joagindi o. ²⁴Jesu n den ñani likani ki den gedi Tili leni Sidoni yaa diema,O den koa diegu ba nni kaa boa o ba n bandi ke O ye likani. ²⁵kelima yaa pua ke ki cicibiadiga den ye o bisalo nni, den gaa Jesu laabaalo , ki cua ki ba O nintuali, ki miadi O, ke O, ke wan n deli ki ñani ga; o biga miali yema nni. ²⁶ o pua yeni dentie gileka fenisa yua.²⁷Jesu den yedi :cedi abila nda jee ki guo kelima laa ñani ban ta bi bonjekaala ki teni a sangbanbila.o pua yeni den yedi Jesu . ²⁸oo odiedo :ama asankpanbila yeni langi ya sajojogidi n baali abila taana tiipo . ²⁹Jesu d en yedi o laa maama po gedi ki ciciligi yeni ñani abisalo niini . ³⁰wan den kuni den po o den n ban sua ke obisaalo ciciliga ñani ke o dua uduanu po . ³¹Jesu den ñani Tyli ki tagini ki caa sidoni galile kpennu Dekapola ya diemani ³²bi den cuani o kani o womo ke o go bidi . ki den mia O wan sii ki pagi o . ³³Jesu den ta o womo yeni ki piadi leni o ,ki tieni o nabina o tubanni ki go si o lanbu leni o ñinsandi , ³⁴ki fuo ki jiini ki yedi Efalata ;lani n bua ki yedi : luodi . ³⁵laa yuo laa yuo o tuba den luodi o lanbu n lodi ,ke o ji den maadi bonñanla . ³⁶Jesu den yedi ba , yin da yedi li ba kuli o ba . ama baa den fidi ki kubi bi ñoana kelima ³⁷li den bagiba hali boncianla ke bi tua : o bontieni kaala kuli ñani ,o teni ke a woma gba , ke amuula maada .

Chapter 8

¹laa dana ya niini ku niligu go den taani , ama baa den pia bonjekaala. Jesu den yini O njoadikaaba ki yedi.

²miniñima cuoni Ni kelima ku niligu ne po. dana ta ne, ke bi ye Ni kani, kaa pia bonjekaala mo kuli. ³N ya yedi ban kuni leni mi koma, bi ba luo u fidu u sanu nni, kelima bini nni bi tiaanba ñani naani n foagi. ⁴bi njoadikaaba den goa ki yedi O. ti ba tieni ledee ki dini ba, ban guo , mi fan pieema ni nni⁵Jesu den boali ba, i pia dupee ba ña yo? bi den goa yedi O bi lelee.⁶lanwani O den cedi ke bi kali, ke O taa bi dupee leledi bi yeni, ki pagi Utienu ki cabidi cadidi, ki teni bi njoadikaaba ke bi boagidi ku niligu.⁷bi go den pia janbimu waamu, lani Jesu go den pagi Utienu ki go teni ke bi boagidiba.⁸ bi den dini ki guo, ki go den sieni a dupee jena baabola lelee.⁹bi den nagini niba tuda na. li ya puoli, Jesu den cabi ba.¹⁰laayogunu, O den koa ku ñinbiagu nni leni O njoadikaaba ki gedi dalmaty jaali po.¹¹falisieninba den cua O kani, ki cili mi maama leni O, ki boali ki biigi O.bi den mia ke wan tieni bipo sinankeene yua n ñani tanpoli.¹² Jesu den fuo ki jiini ki yedi. be n teni ke moala nne niba lingi sinankeene?

¹³Imoamoani n yedi yi, bi kan ba sinankeene kuli. lani yaa puoli; O den ñani bi kani, ki kua ku ñinbiagu nni ki kandi ki gedi na po ya bonjaali.¹⁴bi njoadikaaba den sundi kaa taa dupee, bi den kubi yendo baba yo.¹⁵Jesu den teni ba, yaa ñoabonli n te ne. fangi mani i yula leni falisieninba, leni helodo daliali.¹⁶bi njoadikaaba den maadi bi siiga ki tua, kelima tii pia dupee yo dee.¹⁷Jesu den bandi, ki yedi ba, be ya po yo i tua ,tii pia dupe? ii daa pia ya yanfuoma ba fidi ki gaa yo bi? bi i pala n joagi?.¹⁸i pia i nuni, ii nua yo? i pia a tuba, ii gba yo? ii pia tiadima yo?.

¹⁹min den cabidi cabidi bi dupe muudiba, niba tudamu po yeni, i den tugi dupe jena babola ña yo? bi den yedi: piiga liee!²⁰Min den cabidi cabidi bi dupe leleediba niba tuda na po yeni, i den tugi babola ña yo? bi den yedi: a lelee!²¹O den yedi ba hali moala ii gaa?²²bi den gedi betesada ,ke bi cuani o joamo, Jesu kani, ki mia O ke wan si o,

²³Jesu den muubi o buagu ki dadi ki ñano u dogu nni, ki tieni o nunii po ti ñinsandi, ki maani O nii o po, ki buali, o ya nua bonla baa?²⁴o den nuali , ki yedi, n nua bi niba, ke bi nani nani i tiidi yeni ki cuona. ²⁵Jesu go den maani O nii o nuni po , lani, joamo yeni den nuaadi.²⁶ lanwani, Jesu den yedi o, kuni a denpo, ña n da kua u dogu nni ka.

²⁷Jesu den tagini ki ban ca leni O njoadikaaba sesale leni filipa yaa dogi nni.O den buali ba usanu nni, bi tua ke n tie ñme yo? ²⁸bi den goa yedi O, Jan Baptis, tuaba tua Elia, tua ba mo tua ke bisawalipuaba nni yendo yo. i mote? i mo tua ke n tie ñme yo? pieli den goa ki yedi O. ²⁹A tie kilisti yo, Utienu n gandi yua.³⁰Jesu den teni ba liñoabonli ke ban da waani la oba kuli.³¹lanwani, O den cili ki wangi ba ke O ba lee fala boncianla, ke bi nikpeliba leni bi kopadicianba yudanba, leni li balimaama bangikaaba, ba yie O, ki kpa O, ama ke O ba goa fii li dantaali daali bi tinkpiba siiga. ³²wa n den kadi ki waan ba lani.pieli den dadi ki ñano ku niligu nni, ki funi leni O³³ama, Jesu den jigidi ki nuali O njoadikaaba yaaba n sieni, ki funi leni pieli, ki yedi, foagidi leni nni sutaani, kelima a gaani Utienu yantiali, fini wani li pia nissaali yantiali baba yo. ³⁴lanwani Jesu den yini ku niligu leni O njoadikaaba ki yediba.yua n bua ki yaa ñoa nni, kali wan yee o yuli, ki tuo ki tugi o dapoanpoanli ki yaa ñoa ni.³⁵kelima, yua n bua ki faabi o miali , ba luo li , ama yua n luo li kelima n ya po leni o labaalijamo po kuli, ba faabi.³⁶be ya todima n ye yua n ba li ñandunli nne bonla kuli po, o naano ya bodi.³⁷o nilo ba fidi ki teni bee yo o naano faabima po? kelima yua n jee mini leni n maama po ifee, ya yogunu tene nibiada ne siiga, O joabijoa mo ba ti buli o nunga o po, O ya ti cua O Ba kpiagidi nni leni O maleki n ba.

Chapter 9

¹O den yedi ba:Yi moamoani kani n yedi yi ke yi siiga bi tianba kan kpe kaa la, ke UTienu diema cua leni u paalu.

²Dana luoba n den pendi Jesu den taa pieli,jaka leni jan ke bi doni li juacianli yuli po,Jesu den lebidi ke bi se li kani,³o tiadi den pendi nali maama ke li buolu ki ye nanduna nne niinni,o nunga n naani maama moko den lebidi cain.⁴Elia leni musa den cua bi kani ki maadi leni Jesu, ⁵pieli den yedi Jesu canba li hani tin tieni ne diegu ,ki tieni dienata,dieyenli a yaa po ,dieyenli musa yaa po, dieyenli elia yaa po.⁶Kemali ti jawaandi po waa den bani wan baa yedi yaala.⁷Ku ta waligu den cua ki yini bi po, u nialu den maadi ku ta waligu yeni niinni ki yedi:O ne ntie n bi jua min bua yua nali boncianla,yin cengi wan baa yedi yi yaala.⁸Laa yogun u bi huadikaaba den nuali bi gaani lindima ki sua ke Jesu bebe n se bi kani.⁹Ban den ji li juali po,yaa yogunu ,Jesu den teni ba li ñoabonli ke ban da togidi oba kuli, ban la yaala,hali O JAO BI JUA yaa ban fii bi tin kpiba siiga yaa yogunu. ¹⁰Bi den kubi laa maama bi pala nni,ki buali bi yula be n bua ki yedi hali o yaa ban fii bi tin kpiba siiga ?¹³Bi hoadikaaba den buali Jesu une bualu: ¹¹Be yaapo ke li bali maama bangikaaba yedi ke li tie ti lade elia nkpa cua¹²? oden guani ki yedi ba: Elia n kpa cua ki bogini li bonla kuli. Be yaa po yo ke bi yedi ke Ojoa bi jua, baa le fala hali boncianla ban go fali o ?Ama n yedi yi ke Elia cua ke bi tieni o, ban bua yaala, nani lan den diani opo maama.¹⁴Wan den cua ohuadikaaba kani, o den sua ke li balimaama bangikaaba nia leni ba ¹⁵ku niligu gaani ki lindiba ki maadi leni ba,li den ludi bi niba leni ban laa o, ke bi ki gedi ki faadi o.¹⁶O den buali ba: yi nia leni ba be yo ?¹⁷Bi niba yeni siiga yendo den yedi o: canba n cuani bijua a kani ke o pia mi muuma ciciliga. ¹⁸ki ya fii o po naankani kuli, ki yen guliti o tipo wan yaa siini, ki nmani ofina, ki digibi, n bi mia a hoadikaaba ke ban deli ga, ke baa fidi ga.¹⁹Jesu den yedi ba: Yinba yaaba n ki pia li dandanli yeni, n baa ya taa ki ye leni yi hali u laa yogunu yo? n baa yaa ye leni yi hali ki pundi ulaagunu ? cuani abiga ne.²²O den nagini o, o kani. Lan yogunu, lan yogunu ²⁰ki biga n den laa Jesu, ki ciciliga den digibi o, leni ugbanmanu, ki biga den baa tiipo ki bili kilebidi ke ofinsandi wudi.²¹ Jesu den buali ki biga baa: Laa bonla cili o ulaa yogunu ?ki biga baa den guani ki yedi o: Hali o biwaama.Yogintiamu ki yen lu o, mi fantama nni leni mi ñima nni, ki bua ki kpa o. Ama a yaa baa fidi han paagi ti po o, gbadi ti po mi nihima ki faabi ti.²³ Jesu den yedi o:N yaa baa fidi ? Yua n daani wani baa baa li bonla kuli. Lanyogunu. ²⁴Lanyogunu ki biga baa den kuudi ki yedi: N daani, tieni n po sugili n pajuagili po. ²⁵Jesu n den laa ke bi niba kpendi, ke o funi leni ki cicibiadiga, ki yedi ga: Fini yaa ciciliga n woma ki go muu, n yedi a, han ña ki biga na niinni ki da go kua abada.²⁶Ki den tiani leni u paalu ki digibi ki biga hali boncianla ke ki baa ki tua nani: Ki kpe yeni hali maama ke bi niba boncianla den yedi ke ki kpe.²⁷Ama Jesu den mubini onuu ki fiini o, ke o sedi.²⁸ Jesu den kua deeni wani leni ohoadikaaba, bani bi bebe,bi hoadikaaba den buali o, be n nan teni ke ti mo gbali ki deli ki ciciliga yeni ? ²⁹O den yedi ba: Yaa ciciliga n tiena buolu kan ña kali jaandi.³⁰ Bi den ñani li kani, ki kandi Galile. Jesu ki den bua bi niba n bandi o, ³¹kelima o den bangi ohoadikaaba ki tuaba:Bi nibiadiba baa janbi Ojoa Bijua ki kpa o, de danata yaa pundi o baa fii bi tinkpiba siiga. ³²Ama bi hoadikaaba ki den ga laa maama n bua ki yedi yaala, ama bi den jie kaa buali o.³³Bi den pundi kapenayuma. Ban den kua deeni ya yogunu, Jesu den buali ba: Yi bi nia be yo usanu po ? ³⁴Ama baa den liega, kelima usanu nni bi den nia leni bi yaba ki bua ki bandi bi siiga yua n yaba ki cie olieba. ³⁵Lane o den kali, ki yini bi piiga n niliediba, ki yedi ba:Yi siiga yua n bua ki yaa pia ti kpiagidi, ki cie o lieba kali wan jiini oyuli bi niba kuli nintuali, ki go tuo ki yaa tuuni bi niba kuli po.³⁶O den taa ki biga ki sieni ga bi siiga ki yuandi ki nuadiga ki kpabi oboa caba po,ki yedi ba:³⁷Yua nga abiwaala na siiga yendo kelima nyeli po,oga mini nba yo;Yua nga nmo yaa cangu,ga yua nsoani nni yaa cangu.³⁸Jan den yedi o:Canba, ti laa nilo ke odeli acicibiada ayeli nni,ke ti yedi wan da go deliba,kelima waa hua ti.³⁹Jesu den guani ki yedi ba,yin da go yie opo,kelima laa pia yua nba tieni mi bancianma n yeli po,ki go yuandi ki maadi npo ma biadima.⁴⁰Yua nki yie ti po kuli taa ti po,⁴¹yua n puni yi mi ñima ke yi ñuni kelima yi tie kilisiti yaaba kuli n yedi yi imoamoani kani opia wan baa baa yaa panpaani.⁴²Ama yua ntua yaa bila n daani nne siiga baa yendo po tungbali bonla libaa bia li daano po ki cie baa bi yaa loli o li tan cianli ki luni o mi ñincianma nni.⁴³A nuu nyaa baa kuani a ti tuonbiadi nni han jia u ki lu,kelima aya kua UTienu deni leni boa yengu,hani ki cie apo,han yaa pia buadilie ki kua mi fantama n kan gbindi naan kani. ⁴⁴Asidibila n baa nmani bi niba naan kani ki kan kpe hali abada.⁴⁵A taali yaa baa kuani a ti tuonbiadi nni han jiali ki lu, aya kua li miali n ye naani leni taa yenli cie han kua mi fantama nni leni taana lie,⁴⁶mi fantama n kan gbindi naan kani, ke asidibila mo kan kpe hali abada.⁴⁷A nunbu yaa ba kuani a ti tounbiadi nni han ñani bu ki lu,ayaa kua UTienu diema leni nunyenbu cie han kua mi fantama nni leni nunnilie.⁴⁸asibilan kan kpe naani kani,ke mi fantama mo kan gbindi hali abada.⁴⁹Kelima mi fantama baa sia yaaba nkua likani kuli,⁵⁰mi yaama mani ama mi yaa ti luo umanu naani li pia ban go baa taa yaala ki mangima ? yaa pia mani u gban saagu yi niinni ,ki yaa ye leni yi yaba leni mi yanduanma.

Chapter 10

¹Jesu den ñani li kani ki gedi Jude tinga nni Judena kandima, ku niligu go den taani ke o cili ki bangi ba nani wan den maani ki tiendi maama. ²Falisieninba den cua o kani ki bua ki biigi o ki buali o: naani li pia u sanu o joa n ñani o pua? ³Jesu den yedi ba musa den diani yipo be yo? ⁴Bi den goa ki yedi o: Musa den puni u sanu tin diani li tili ki ñani o pua. ⁵Jesu den yedi ba li tie kelima yi pajuaga po yo ke Musa den puni u sunu yin diani li tili ki ñani o pua, ⁶ama ñali ñanduna tagima yogunu U Tieniu den tagi o joa leni o pua. ⁷Li tie lani yaapo yo ke o joa baa ña o ba leni o na kani ki loli o yuli leni o pua, ⁸ban tua gbannanyendi kaa go tie niba lie bi ji tie niyendo. ⁹Niloba kuli n da paadi U Tieniu n taani yaala. ¹⁰Ban den ye denpo o ñoadikaaba go den buali o laa bualu, ¹¹Jesu den yedi ba ya joa n ñani o pua ki ta potoa kuli conbi ki tudi wan den kpa pia yaa pua po. ¹²Ya pua n ñani o calo kani ki kuni jatoa mo kuli kuli conbi. ¹³Bi den cuani a biwaala Jesu kani ke wan si ba, ama o ñoadikaaba den funi leni yaaba n cuani ba. ¹⁴Jesu den la laa lani o pali den biidi o den yedi ba: cedi mani a biwaala ncua n kani ki da yie bipo. Kelima U Tieniu diema ye yaaba n naani leni a biwaala yaapo yo. ¹⁵N yedi yi i moamoani yua n kaa tuo U Tieniu diema nani ki biwaaga yeni kan kua mi niinni ¹⁶li yaa puoli o den kpabi ba ki maani o nii bipo ki seligi ba. ¹⁷Jesu n den cuoni yeni o joa den sani ki cua ki gbaani o nuntuali ki buali o: a canbaanamo n baa tieni be yo ki ba ya miali n kan gbeni? ¹⁸Jesu den yedi o be yo ke a yini nni yua n ñani? U Tieniu bebe n ñani. ¹⁹A bani li balimaama: ña da conbi, ñan da kpa o nilo, ñan da su, ñan da tieni mi seedifaama, ñan da janbi oba, ñan jigini a ba leni ana. ²⁰O den goa ki yedi: canba n kubi lanwani ñali n biwaama nni. ²¹Jesu den diidi o leni mi buama ki yedi o: bonyenla n poadi apo, gedi ki ban kuadi ñan pia yaala ki pa a luoda yeni a baa ba ñalimani tanpoli po li yaa puoli ñan cua ki ñoadi nni. ²²Ama laa maama den biidi o pali ke o tagini ki ban ca leni li pabiidili kelima o piama den yaba. ²³Jesu den diidi yaaba n lindi o ki yedi o ñoadikaaba: li baa pa leni yaaba n tie a piada n kua U Tieniu diema nni. ²⁴Jesu n den yedi yeni li den paki o ñoadikaaba. O go den goa ki yedi ba n bila, li ba yaa pa leni yaaba n puni bi yula bi piama n kua U Tieniu diema. ²⁵Ku yuoyuogu n kua mi kpaliipienbonma nni dingi ki cie o piado n kua U Tieniu diema nni. ²⁶Li go den paki bi ñoadikaaba ke bi yedi bi yaba: li yaa tie yeni ñme n baa faaba? ²⁷Jesu den diidi ba ki yedi li pa bi niba yaapo yo, ama laa pa U Tieniu po kelima li bonla kuli dingi U Tieniu po. ²⁸Pieli den yedi o ti ña li bonla kuli ki ñoadi a. ²⁹Jesu den goa ki yedi: n yedi i moamoani laa pia yua n baa ña o diegu, o nataanjaba, o nataanpola, bi o na, bi o ba, bi o bila, bi o tinmu kelima mini yaapo leni o laabaalinamo po ³⁰ki kan ba li kuli taalima kobiga kobiga ki pugini ñanduna na niinni, ti diedi, leni bi naataanjaba leni a naataanpola leni naanba leni a bila leni mu tinmu ki go ba bi niba n waani o fala boncianla ya yogunu n kpendi mo o go baa ba yaa miali n kan gbeni. ³¹Liiga yaaba boncianla ba ti tua puoli yaaba, puoli yaaba boncianla mo ba ti tua liiga yaaba. ³²Ban den ye u sanu nni ki do ki ca jelusalema Jesu den ga bi liiga ki cuona o ñoadikaaba yama den yagi ke bi ñoa o leni ti jawaandi Jesu go den piadi leni bi piiga niliediba, ki cila ki wangi ba yaala baa cua o kani. ³³Diidi mani ti do ki caa Jelusalema, bi ba cuo o joa bijua ki teni bi kopadicianba leni li bali mmaama bangikaaba nu nni bi baa jia o buudi ki bili ban kpa o, ki teni o bi nilanba nu nni, ³⁴yaaba n baa ñuadi o, ki sii opo ti ñinsandi, ki gbiami, ki kpa o ; ama tana yaa pendi o baa goa ki fi bi tinkpiba siiga. ³⁵Sebede bijaba Jaka leni Jan den nagini Jesu kani ki yedi o: canbaa, ti bua ñan tieni tipo tin ba mia ña yaala. ³⁶O den yedi ba: "Yi bua min tieni yipo be yo?" ³⁷Bi den yedi o a ya ti ban ye a kpiagidi nni yaa yogunu, ñan pa ti tin kali yendo a jienu, yendo mo a ganu. ³⁸Jesu den goa ki yedi ba yii bani yin miadi yaala. Yi baa fidi ki ño min ba ño yaa tadiñokaaga, bi ki batise min batise ya batisima? ³⁹Bi den yedi o: ti baa fidi. Jesu den goa ki yedi ba: li tie moamoani ke yi baa ño min ba ño ya tadiñokaaga ke yi ba batise min ba batise yaa batisima. ⁴⁰Ama ki kaani o nilo n jienu bi n ganu, laa ñua mini, li tie U Tieniu n bogini ki bili la yaaba yaa po yo. ⁴¹ñoadikaaba piiga yaaba n sieni n den gbadi lani, bi pala den beni Jaka leni Jan po. ⁴²Jesu den yini ba ki yedi: Yi bani ke ban nua yaaba ke bi tie i nibuoli yudanba yeni mabindi ba, bi paatieba mo die ba leni u paalu. ⁴³Ama lan da tie yeni yinba yaa siiga, yinba laa siiga yua n bua ki tua niamo kuli, wan tua yi naacemo. ⁴⁴Yua mo n bua ki tua yi liiga yua, wan tua yi kuli yonbo. ⁴⁵Kelima o joa bijua naa cua ke ban yaa tuuni opo ka, ama ke wan yaa tuuni nitoaba po, ki go pa o miali ki kpe, ki da ki faabi bi niba boncianla. ⁴⁶Jesu leni o ñoadikaaba den pundi Jeliko dogu nni. Ban den ña laa dogu nni bi den yegi leni yaa niligu n yaba, ke o juanmiado, Time bijua yua n yi Batime den u sanu nni. ⁴⁷Wan den gbadi ke yua n ba pendi tie Nasaleti yua Jesu, o den tangi: Jesu, Dafidi bijua, gbadi npo mi ninjima. ⁴⁸Yaa niba n yaba den funi leni o ki yedi wan suo, ama o go den tangi boncianla ki pugidi ki tua: Dafidi bijua, gbadi npo mi ninjima. ⁴⁹Jesu den sedi ki yedi: yini mani o na. bi den yini o juamo ki yedi o: paagi a pali, fii, o yi ña. ⁵⁰O juamo yeni den luni o kpilibu ki fii yenma ki cua Jesu kani. ⁵¹Jesu den buali o: a bua min tieni a po be? O juamo den goa yedi o: canba, n bua ñan pa nni n nuni n nuadi. ⁵²Jesu den yedi o: Gedi, a dandanli paagi a. Lanyogunu o nuni ji den nua, ke o ñua Jesu ki yegi leni o.

Chapter 11

¹Jesu leni o njoadi kaaba n den nagini jelusalema ban den ye betifaje leni betani naginma ki ku leni olife juali Jesu den soani njoadikaaba lie ki yedi ba: ²gedi mani yaa dogu n ye yi liiga yi ya kua lienni yaa yogunu yi ba la li njonbisaagili ke li luu, yaali nilo ba kuli daa jagini o yin lodi o ki cuani ne. ³Nilo yaa buali yi be teni ke yi tieni line? Yin yedi o o diedo n bua o lani o baa teni yin cuani o. ⁴Bi den gedi ki sua li njonbisaagili luu bu buliñoabu kani bi den lodi o. ⁵Ya niba n den ye li kani den buali ba yi tieni be n yeni? ⁶Bi den guani ba nani Jesu n den yedimaama lani bi den cedi ke bi gedini li. ⁷Bi den cuani li njonbisaagili yeni Jesu kani ke bi niba den lugidi ki maani bi tiadi opo ke Jesu jagini li. ⁸Bi niba boncianla den ladi bi tiadi u sanu nni bine mo i tiben ban den ja yi i kuani nni. ⁹Yaaba n den ye Jesu liiga leni yaaba n den njoa o puoli kuli den kpaani ki tua: ti pagi U Tienu, U Tienu n seligi yua n kpenda o diedo yeli nni. ¹⁰U Tienu n seligi yaa bali n baa je ne, Dafidi n den kpa dini yaa bali. O diedo yeli n ba ti kpiagidi nali tanpoli joma. ¹¹Jesu den kua U Tienu diegu nni o den diidi li bonla kuli nani ki yenga n den bua ki kua o den gedi Betani wan leni bi piiga n niliediba. ¹²Lan den fii ki fa ke bi nani Betani, mi koma den cuo Jesu. ¹³Jesu den laa bu kankanbu nali foagima ke bu pia ti faadi o den gedi ki baa la nali o yaa baa ba bonla ba bu kani. Ama wan den nagini o den sua kali ti faadi bebe, kelima laa den tie a kankana lonma yogunu. ¹⁴O den maadi ki yedi oba kuli nda go nmani a bonluonkaala, o hoadikaaba den gbadi wan yedi yaala. ¹⁵Bi den pundi Jelusalema ke Jesu den kua U Tienu diegu nni o den deli a kpenkpenda leni yaaba n da U Tienu diegu nni. O den tui ki luni bi ligilebiba tabilinba leni yaaba n kuadi a kpajela kalikaani. ¹⁶Waa den tuo ke nilo ba kuli n go tugi bonlaba kuli ki poandi U Tienu diegu nni. ¹⁷O den bangi ba ki yedi: laa diani ke n diegu baa yi i jaandi diegu i nibuoli kuli po kaa? Ama yinba wan teni ke ku tua a sugida wuonkaanu. ¹⁸Bi kopadicianba leni li bali maama bangi kaaba n den gbadi laa maama bi den lingi ban baa tieni maama ki kpa o, bi den jie kelima o bangima den cuo bi niba kuli pala. ¹⁹Ku yenjuagu n den pundi Jesu den nani u dogu nni. ²⁰Lan den fii ki fa ke bi goa u dogu nni, ban den poa da bu kankanbu yeni kani, bi den la ke bu kuodi ki taani leni bu jiini. ²¹Pieli den tiadi yaala n den tieni ki yedi: canba diidi nan den soli yaa kankanbu yeni kuodi. ²²Jesu den taa mi maama ki yedi: ya pia mani li dandanli U Tienu po. ²³N yedi yi imoamoani o nilo yaa yedi li naa juali fii ki ban lu a yuli mi nincianma nni kaa maliti o pali nni ama ki daani ke wan yedi yaala baa tieni o baa la ke li tieni. ²⁴Lani yaapo n yedi i moamoani yin ba jaandi ki miadi yaala kuli yin daani ke yi baa la lani yi baa ba la. ²⁵Yin se ki jaandi yaa yogunu kuli ki tiadi ki tiadi ke yi pia maama leni niloba yin pa mani o sugili ke yi ba yua n ye tanpoli n pa yi mo sugili yi yaa tuonbiadi po. ²⁶Ama yi yaa puuni yi lieba sugili, yi baa yua n ye tonpo moko kan pa yi sugili yi tuonbiadi po. ²⁷Bi go den gedi Jelusalema Jesu n den gaandi U Tienu diegu nni yaa yogunu bi kopadicianba, li balimaama bangikaaba leni bi nikpejuoginkaaba den cua o kani. Bi den yedi o: ²⁸li laa bali po yo ke a tiendi yaa bonla n tiene, nme puni a laa bali ke a tiendi laa bonla? ²⁹Jesu den yedi ba: n moko baa buali yi u bualu yin guani npo lali n moko baa waani yi yaa bali po ke n tiendi laa bonla. ³⁰Jan n den batisi bi niba yeni o den ba li bali tanpoli po bi, bi bi nisaaliba kane? Waani nni mani. ³¹Bi den tua bi yaba, ti ya yedi ke o den ba li bali tanpoli o ba yedi: be teni ke yii den daani o maama? ³²Ti ya yedi bi niba kani mo,... bi den jie bi niba, kelima bi niba kuli den nua ke Jan tie sawalipualo. ³³Lanwani bi den goa ki yedi Jesu tii bani. Lani Jesu den goa ki yedi ba, n moko kan waani yi yaa bali yaa po ke n tieni laa bonla.

Chapter 12

¹Jesu go den maadi leni ba leni mi kpanjama.O joa den nuni o dunven kuanu .O den lindi u leni li konkonnagili,ki gbiidi ku buogu,ki maa u bilinu,ki guuni bi koaguudiba ki nani u dogu nni.² O jetaagu yogunu o den soani o nacemo bi koaguudiba kani ke wan gaa u biinu u kuanu n luoni yaala.³ Bi den cuo o ki puo o ki na o i nikuomi.⁴O go den soani nacentoa bi kani ke bi pua o yuli ki poagili o.⁵O den soani o taalo ke bi ku o,ke o go soani toaba boncianla ke bi pua ba ki kpa ba.⁶O go den pia o bijoa buadiga ;o den juodi ki soano ki yedi:Bi ba ya pia li fangili n bijoa po.⁷ Ama laa koaguudiba den yedi biyaba:diidi ki le o faajielo n kpendi yeni,tin kpa o,ke li faali n tua ti yaali.⁸Lani bi den cuo o,ki ku o,ki kandi ki luni o o duven tiidi kuanu puoli po.⁹ Moala ,o duven kuanu daano baa tieni be? O ba cua ,ki bolini laa koaguudiba, ki teni o duven kuanu toaba.¹⁰Naani yi cogi laa maama i diani nni:ya tanli ke bi tanmaaba den luni n tua u tanjigu.¹¹ Li tie U TIENU yanbuama po yo ke laa tanli tua yeni, ti nuni po mo li tie bonlidinkaala. ¹²Bi den lingi ki bua ki cu o,ama ki nan jie ku niligu.Bi den bandi ke Jesu maadi laa kpanjama bi yapo yo.Bi den nani o kani ki ban caa.¹³Bi den soani nitianba yaaba n tie falisieninba leni elodo buakaabaJesu kani,ke ban ludi o o maceli nni.¹⁴Bi den cua ki yedi o:canbaa ti bani ke a tie moamoandaano,kaa go yagini a yama niloba kuli po;kelima naa nua bi nisaaliba n tie maama,ama a bangi U TIENU sani leni i moamoani. Naani li puni u sanu bi laa puni,tin pa Sesa ti lubidi?¹⁵ti baa pa ,bi ti kan pa?Jesu den bandi bi yankpaagibiada,ki tuo bipo ki yedi:be jaapo ke yi bigidi nni?cuani mani n po li kujapienli ke min la li.¹⁶Bi den cuani yenli ,Jesu den buali ba : nmee nannanli leni nmee ya diani yo?bi den guani ki yedi Sesa. ¹⁷Lanwani o den yedi ba:teni mani Sesa wan die yaala ,ki teni U TIENU mo wan die yaala.Lani bi den noanlo leni li paakili.¹⁸Sadusieninba yaaba n tua ke bi tinkpiba fiima ki ye den cua Jesu kani ki buali o ya buali n tie na.¹⁹Canbaa, diidi Muusa n diani ti po ya diani:O nilo cuamo ya kpe ,ki na o pua ki naa pia a bila ,o waalo ba taa o kpepuoli ki baa o ciamo po o buolu.²⁰Ki sua li den pia nataanjaba lele.O kpialo den ta pua ki kpe ki naa na buolu.²¹Olielo den ta li kpepuoli ke li tua o pua,ki mo den kpe ki naa na o buolu.Li den tua yenma o bontaalo po.²²Bani bonbi lele yeni o ba kuli naa den na buolu .bikuli ya puoli po o pua moko den kpe.²³Bi tinkpiba fiima daali bi siiga nme ba die o pua? kelima bani bonbi lele yeni kuli taa o ke o tua o pua²⁴Jesu den guani ki yedi ba,yi ye mi tudima nni, kelima yii bani i diani ,yii go bani u TIENU paalu. ²⁵Kelima bi tinkpiba fiima yogunu bi jaba kan go taa bi puoba bi puoba mo kan go kuni bi jaba, ama bi baa ya tie nani malekinba yeni tanpoli po.²⁶Yaala n tie bi tinkpiba fiima ya po,naani yii cogi muusa tili nni U TIENU n yedi o yaala yaala n tie ku fatuugu kani:n tie Abalahama TIENU Isaaka TIENU leni Jakoabo TIENU.²⁷ U TIENU naa tie yaaba n kpe TIENU ka ama yaaba n fo.Yi ye li tudicianli nni.²⁸Li balimaama diankoa yendo n den gbadi ke bi nia,ki banidi ke Jesu den guani sadusieninba ke li nani, o den nagini ki buali o: li bali maama nni mi le n tie mi kpiama?²⁹Jesu den tuo o po : diidi mi bonciam, cengi isalele, li Miali Diodo ti Tienue tie yendo.³⁰ nan bua li miali Diedo a TIENU leni a pali kuli leni a naano kuli leni a yantiali kuli leni a fidu kuli.³¹ Diidi mi bonliema , nan bua a nisaalilielo nani nan bua a yuli maama.Laa pia ya balimaama n go yabi ki cie yaama n tie na.³²Li balimaama diankoa n yedi o:li nani, canbaa a yedi leni i moamoani ke U TIENU tie yendo, ke toa ki ye kali wani.³³ ki bua O leni a pali kuli leni a yantiali kuli leni a naano kuli leni a fidu kuli,ki go bua a nisaalilielo nani a yuli yeni cie apadijukaana leni ban padi ya pada buolu kuli.³⁴ Jesu n laa ke o guani o leni mi yanfuoma, o den yedi o:njaa foagi leni U TIENU diema.Obakuli ki go den tuo ki ba buali o mabuali ba.³⁵Jesu den suagi o bangima u TIENU diegu nni ki yedi:li ga lede yo ke li balimaama diankaaba tua ke Kilisiti tie Dafidi bijoa? ³⁶Dafidi wani oba den gbie leni U TIENU fuomi yua ki yedi: oDiedo den yedi n Diedo : kali n jienu po, hali min ba teni a yibalinba n tua a tanmaakanu. ³⁷Dafidi wani oba yini o o Diodo,li nan ga lede yo ke o tie Dafidi biloa? lani ku niligu boncianla den cengi o leni li pamanli.³⁸o den tua ba o bangima nni : fangi mani yi yula leni li balimaama diankaaba yaaba n bua ki ya goadi leni ya liada n foagi,leni ban ya go fuondi ba ku niligu nni;³⁹yaaba n lingi u kaankpialu u TIENU diegu nni leni yi kaankpiali i badi nni;⁴⁰yaaba n mudi a kpepuona diena ki nan jaandi i jaandifoagi ki bua ki doagidi bi yula. Bi ba jia bi po ya bujiali n bia ki cie.⁴¹Jesu den kali ki tiegi ku ligitiagu ki diidi ku niligu n kpiendi i ligi maama.Piada boncianla den kpiendi bonjanla. ⁴²O kpepoluodo den cua ki kpieni tanmo lie ke li tie o pima boagidinaama.⁴³Lanwani Jesu den yini o njoadikaaba ki yedi ba:n yedi yi moamoani o kpepoluodo ne puni ki cie yaaba n kpieni ku ligitiagu nni kuli. ⁴⁴Kelima bikuli kpieni bi ligijodi yo, ama wan wani kpieni wan pia yaali kulio yema po.

Chapter 13

¹Jesu n den nani u TIENU diegu nni o nroadikaaba siiga yendo den yedi o ,canbaa ,diidi ban maa li dieli ne leni ya tana. ²JESU den yed: a nua ban maa ya dieciama? bi kan na tanli ba kuli n ya maa li lieli po ki nan ka paadi ki ba. ⁴Jesu den kali olife juali po ki tiegi u TIENU diegu. Lani Pielu Jaka leni Andilebebe den buali o ya bualu n tie na: ³waani ti laa bonla n ba ti cua ya yogunu, leni ya maalima n ba waani ti laa bonla kuli n ba tieni ya yogunu. ⁵Lani Jesu den yedi ba: fangi mani yi yula ke nilo ba n da boandi yi; ⁶kelima bi niba boncianla ba ti cua n yeli nni ki yedi mini n tie uTIENU. Bi ba boandi bi niba boncianla. ⁷Yi ya ti gbadi ke bi maadi bu toabu maama leni bu toabu laabali yin da yagi mani yi yama ,kelima li tie tiladi laa bonla kuli ncuu, ama li kan ya tie mi juodima. ⁸nibuolu ba fii ki tuogi leni nibotoe mi tindigibima ba ya tienda i kaantiami mi koncianma ba ya ye .Lani da ba tie mi loma cilima. ⁹Yin fangi mani yi yula. bi ba ti cuo yi ki gedini yi bi bujiaba kani. Bi ba pua yi i gbiani u Tienu diedi nni . Bi ba gedi yi gufeneelimba leni bi badicianba nintuali kelima n yapo ke lan tua siedi bipo. ¹⁰Li tie tiladi o labaalinjamo n kpa pundi i nibuoli kuli. ¹¹Bi ya ti caani yi li bujiali kani ya yognu yin da yagi mani yi yama yin ba yedi yaala yapo. Lanyogunu yin maadi yaala n ye yi pala nni, kelima laa tie yinba ka ba maadi, ama u TIENU fuoma yua. ¹²Kpelo ba teni waalo ban kpa o ; bi baa mo n teni o biga, a bila mo ba fii ki sedi bi danba po ki teni ban kpa ba. ¹³Bi ba ya nani yi kelima n yeli po . Ama yua n juuni nali mi juodima ba tindi. ¹⁴Yi ya ti laa ti canginbiaditi yaadi n ba wudi bi niba gbani ye tin ki bi naani ki ya ye naani, yua n cogi n ya faami . Lanwani yaaba n ye jude nni n sani ki gedi a juana nni; ¹⁵yua n ye li dieli tanpoli n da jiidi ki kua ki taa liba kuli o dieli nni; ¹⁶yua n ye i kuani n da guani puoli ki ba taa o liadiga. ¹⁷Fala ba ya ye leni ya puoba n punbi leni yaaba n njaandi laa dana siiga. ¹⁸Jaandi mani ki mia u TIENU laa bonla n da tua ku fawaagu. ¹⁹Kelima laa dana ya pabiidili kaa naani leni liba kuli ki cili u TIENU ntagi li nandunli ya yogunu ki pundi moala laa fala buolu kan go tieni. ²⁰Li miali Diodo ya ki bi wadi laa dana oba kuli kan bi faabi . Ama o wadi laa dana kelima wan gandi yaaba ya po. ²¹Li ya tie ke o nilo yedi yi kilisiti ye ne yaka nepo, yin da dugi o po. ²²Kelima kisiti faadanba leni bi sawalipuafaadanba ba fii ki ya tie li bonlidinkaala leni mi bancianma ki ba boandi u TIENU n gandi yaaba li ya bi ba tuo. ²³Ya se mani ki guu ke lipa: n tuodi ki waani yi. ²⁴Laa dana nni , ti pabiidi yeni puoli ki yenga ba biigi, o nmaalo mo kan go ya yeni; ²⁵ba a nmabila baa na tanpoli ki baala, tanpoli paciami mo ba digibi. ²⁶Lanyogunu bi ba le ke o joa bijoa kpendi ti tawadi nni leni paciamu leni kpiagidi. ²⁷Lani o ba soani malekinba ban taani wan gandi yaaba nanduna kuni naadi, ki gedi tanpoli ya kuni naadi. ²⁸Yin bangi mani ya bangima n nani bu kankanbu kani. Bu beni ya bundi ya yogunu ke bu faadi puudi ,yin bandi ke ku siagu nagini. ²⁹Li go tie yenma , yi ya laa ke laa bonla pundi, yin bandi ke o joa bijoa nagini o buliñoabu kani. ³⁰N yedi yi i moamoani, laa nifiima kan go pendi ke laa bonla kuli ki tieni . ³¹Tanpoli leni ki tinga ba pendi ama uTIENU maama kan pendi. ³²Yaala n tie li daali bi o yogunu oba kuli ki bani baa tanpoli maleekinba, ba bijoa ,ama BAA bebe. ³³Ya guu mani ,ki go jaandi kelima yii bani laa bonla n ba cua ya yogunu. ³⁴Li ba ya tie nani ya joa n den caa u dogu ki na o diegu, ki puni o naacenba li bali. Ki waani yuakuli o tuonli, ki yedi o buliñoaguudo n ya guu bonjanla. ³⁵Lawani ya guu mani nanma ,kelima yii bani o diedaano n ba guani ya yogunu, ku yenjuagu, bi ku yagisiigu, i kotonmoe, bi ku tasoangu yo? ³⁶Yin ya jie wan da ti sua ke yi goa o ya guani ki cua. ³⁷min yedi yaala ,n yedi la yi kuli: ya guu mani.

Chapter 14

¹Mi pendima jaanma leni yaa dupe n ki pia dabinli jaanma nsieni danalie, bi copadicianba yudanbaleni li balimaama bangikaaba den moandi ban baa tieni maama ki cuo Jesu leni bu nunfanbu ki kpa o. ²Bi den tua: Lan da tieni mi jaanma dana nni, ke ku fuugu n da fii bi niba siiga. ³Jesu den ye betani o kpaado simono deni. Wan den ka ki di opua den kua ki ya tiagu n tie alibati tanli, ke ku jie leni naadi moanmoani ya tulale ke oligi yaba hali boncianla. o den ta laa tulale ki wuli Jesu po. ⁴yaaba n den ye li kani siiga bi tianba den maadi leni bi yaba leni li pabienli ki yedi: Be yaa po ke obiani n tieni ? ⁵Bi bi baa fidi ki kuadi o ya ligi n cie kujapiena kobitaa ki taa yi ki pa a luoda. Bi pala den beni o pua yeni po. ⁶Ama Jesu den yedi: cedi o mani, be yaapo ke yi yagini oyama? O soa n po yaa tuonli n hana. ⁷Kelima yi pia a luoda u yogu kuli yi siiga yi baa fidi ki tieni bi po yaala n hana yaa yogunu ke yi bua. Ama yi kan yaa pia mini wani ya yogunu kuli. ⁸O tieni wan baa fidi yaala. O tuodi ki bogini n gbannandi piinma po yo. ⁹N yedi yi imoamoani ban baa waani olaabaalihamo handuna nni naankani kuli, bi baa tiadi ki togidi opua na n tieni yaala. ¹⁰Bi piiga n niliediba siiga yendo ban yi yua judasa isikaliyoto den gedi bi ckopacianba yudanba po ki bua ki janbi Jesu ban cuo o. ¹¹Ban den gbadi lani bipla den mangi ke bi niani o ke bi ba suu o i ligi. Lani judasa den lingi wan baa ba yaa sanu ki janbi Jesu ki teni ba. ¹²Yaa dupe n pia daliali jaanma cilidaali ban yen kodi mi pendima jaanma pebiga yaa daali yeni Jesu hoadikaaba den buali o: A bua tin gedi le yo ki ban hanbi ha po mi pendima jaanjiema, ¹³o den soani huadikaaba lie ki yedi ba kua mani udogu nni yi baa tuogi oja ke o bugi li ñicuali yin huadi o mani. ¹⁴Wan baa kua naan kani yeni yin yedi likani die daano: Canbaa yedi daa mini leni n huadikaaba n baa je mi pendima jaanjiema ya candieli nni ye le ? ¹⁵Obaa waani yi li die tuankaali yaali n yaba ki hanbi ke yaala n dagigidi kuli ye lienni yin hanbi mani ti po lankani, ¹⁶O huadikaaba den fii ki kua u dogu nni ki ban sua ke li bonla kuli tie nani wan den waani ba maama. B i den hanbi mi pendima jaanjiema. ¹⁷Ku yenjuagu n den baa Jesu leni piiga n liediba den cua li kani. ¹⁸Ban den kaa u sajekaanu kani yaa yogunu ki di Jesu den yedi ba: N waani yi imoamoani yi siiga yendo yua n di leni nni baa janbi nni ki teni ban cuo nni. ¹⁹Bi huadi kaaba pala den cili ki biidi ke yendo yendo kuli den yedi o: Li tie mini yo ? ²⁰O den yedi ba li tie yinba bi piiga n liediba siiga yendo yua n taagi ki tungi leni nni. ²¹O joa bi jua caa nani lan diani ki bili opo maama. Ama fala baa ye leni yua n baa janbi O joa bi jua li den baa hani laa joa po bi yaa den mali o. ²²Ban den di yayogunu Jesu den taa dupe ki tuondi UTienu ki cabidi ki teni ba ki yedi. Ga mani li ne n tie n gbannandi, ²³o go den taa ki tadiñokaaga ki tuondi UTienu ki teni ba ke bi kuli ñuna, ²⁴o den yedi ba yaa bonñokaala n tieni tie n soama yaama n teni ke UTienu hantaado kua, yaama nbaa wuli bi niba boncianla po. ²⁵N waani yi imoamoa, n kan go ño duven hali min go baa ño obonpaano UTienu diema yaa daali. ²⁶Ban den yini pisoma nba yani ki gbeni bi den ñani ki gedi olifie tiidi juali po. ²⁷Jesu den yedi ba: Yi kuli baa haa nni kelima li diani nbaa pua oyankpaalo ipe n yadi. ²⁸Ama n yaa ti fi bi tinkpiba nba ga yi liiga ki gedi galile. ²⁹Pieli den yedi o: Baa yaaba n sieni kuli yaa ba ha ha mini wani ka. ³⁰Jesu den yedi o: n waani a imoamoani dinla ñiagu na hali ke ku kootongu daa mua millie a baa nia taalimata ke haa bani nni. ³¹Ama pieli den nia hali boncianla ki yedi : baa li yaa tie tiladi min taani ki kpe leni a, kan nia ke mii bani a bi kuli den yedi yeni. ³²Jesu leni o hoadikaaba den gedi ya kaanu nyi jetesamane nni. O den yedi ba : kalimani ne hali min baa jaandi. ³³O den ta pieli .jaka leni jan ke bi yegi leni o, ijeje leni li paboanli den cili ki cuo o, ³⁴oden yedi ba li paboanli cuo nni hali ke li naani nni ke n baa kpe yeni sedi mani kiyaa gu. ³⁵Lani o den suagi liiga waamu ki baa ki labini ki jaandi ke li ya baa tuo ya yogunu nkpen di na, n lagidi ki ha o. ³⁶O den tua nBaa, nBaa a fidi li bonla kuli,han ñani yaa tadiñokaaga n tieni min da ño.De lan da tua mini nbua yaala ama fini n bua yaala. ³⁷O den guani o huadikaaba kani ki sua ke bi goa ke o yedi pieli: simono a goa yo ? haa fidi ki guudi ba waamu ? ³⁸Ya guu mani ki jaandi ke yin da kua mi tulinma nni,li pali bua ama ti gbanandi tadi. ³⁹O go den piadi miliema ki jaandi nani mi kpiama yeni. ⁴⁰O go den guani bi kani ki sua ke bi goa goa, kelima mi goama den gbadi ba. Baa den bani ban baa guani ki yedi o yaala. ⁴¹O go den guani mi ta taama ki yedi ba : Yi baa goa ki fuodi mani yo ? Li dagidi u yogunu pundi ke bi ba janbi ,o joa bi jua ki teni ti tuonbiadi danba nuuni. ⁴²Fii mani tin gedi. diidi mani yua n baa janbi nni, n kpendine. ⁴³Jesu n maadi ya yogunu,judasa yua n tie bi piiga n ni liedidiba siiga yendo, den pundi okani. Bi copadicianba yudanba leni li balimaama bangikaaba leni jufinba nikpeliba nden soani yaa niligu ke bi kukubi mugisiemu leni igbieni den yegi o. ⁴⁴Wani o jajanbido yeni den tuodi ki waani ku niligu yaa maalima n tieni: Min baa gobini yua yeni, wani n yeni, yin cuo o mani ki gedin owan da ciadi. ⁴⁵Wani judasa n den pundi li kani, lan yogunu liga o den nagini Jesu kani ki yedi o: Canba ki gobini o, ⁴⁶lani bi niba yeni den cuo Jesu. ⁴⁷Yaaba n den ye li kani siiga yendo den noadi ki jugisiega ki pedi ki joandi bi kopadicianba bado naacemo tubili. ⁴⁸Jesu den yedi ku niligu: Yi cua ki kukubi mu jugisiemu leni igbieni nani yi lingi o sanjalo yeni ki baa cuo nni bii ? ⁴⁹N den ye leni yi UTienu diegu nni daali kuli ki bangi yi UTienu maama ama yii den cuo nni. Li tua yeni ke yaala n diani i diani nni n tieni ki dudi. ⁵⁰Lani bi huadikaaba kuli den ha o ki sani. ⁵¹O jawaalo den hua Jesu ki goli bu kpalibu bebe, ⁵²Ban den cuo o, o den ha ke o kpalibu baa, ki sani mubili. ⁵³Bi den gedin Jesu bi

kopadicianba bado kani . Bi kopadicianba yudanba leni bi nikpeliba leni libalimaama bangikaaba den taani lan kani.⁵⁴ Piel den hua Jesu hali foagima hali ki ban pundi bi cokpacianba bado luoli nni . O den ka leni bi naacenba ki yie mi fantama.⁵⁵ Bi copadicianba yudanba leni jufinba cancannikpeliba taancianli kuli den lingi ya siedi n baa pa u sanu ki teni ban kpa Jesu. Baa den baa.⁵⁶ Bi niba boncianla den tieni Jesu po mi siedi faama. Ama bi siedi yeni ki den taa yenma.⁵⁷ Bi tianba den fii ki sedi ki tiendi opo yaa siedi faama ntiena ki yedi :⁵⁸ Ti den gbadi ke o yedi : N baa mudi UTienu diegu na, o nisaalo nuu n maa yaagu, ki go maa UTienu diegu danata, nisaalo nuu n kaa maa yaagu.⁵⁹ Baa laa maama po bi siedi naa den taa yenma.⁶⁰ Lani bi copadicianba bado den fi ki sedi bi kuli siiga ki buali Jesu: A kan guani maama ba kuli ?⁶¹ Jesu den nmini suo,waa guani li ba kuli .Bi kopadicianba bado go den buali o: A tie UTienu n gand yua, UTienu yua n pia ti kpiagidi ya Bi jua bi ?⁶² Jesu den yedi o: n tie wane. Yi baa ti le ke oja bi jua ka UTienu Upacimu kuli daano jien po, ki ke o nani tanpoli ki kpendi ti tawadi nni.⁶⁴ Lane bi kopadicianba bado cuo wani oba yaa tiayiekaadi ki padi ki yedi : Ti go bua siedinba ki tieni be ?⁶³ Yi gbadi ke o sugi UTienu. Yi jagi be ? Bikuli den taani ki yedi ke li pundi wan kpe. ⁶⁵ Lani bi tianba,den cili ki siini O po, ki pigindi O nuni ki go kudi O a nikula, ki tua: nmee pua na? bi naacenba mo den pbino O i tanpee.⁶⁶ piel den ye tiipo bi kopadicianba bado luolu nni. ⁶⁷ o kopadiciamo potuado yendo den laa o, ke o yie mi fantama ki nuali o, ki yedi , a moko den ye leni Jesu nasaleti yua yo. ⁶⁸ o n nia ki yedi ,mii bani na n tua yaala, lani ki fii ki tagini ki ya ban nia ki ban cia bu buliñuabu po. lanyogunu ku kotongu den mua.⁶⁹ o potuado yeni go den ban laa o, ki yedi ya niba n ye likani, yua n tene moko tie bi niba yeni siiga nni yendo yo. ⁷⁰ piel go den nia, yogin jenjenga n pugini, yaa ba n denye likani go den yedi piel, laa pia kuli tama ke a moko tie bi niini yua yo, kelima a tie galili yua yo. ⁷² lanwani , o den cili ki solini o yuli ki polini, ki tua, mii bani ba, yi n maadi yua ya maama.⁷¹ lanyogunu, mi taliema ku kotongu go den mua. lani piel den tiadi, Jesu n den yedi o, yaala; hali ku kotongu ba mua taalima lie, a ba nia taalima ta ke naa bani nni. wan den tia lipo, o den buudi.

Chapter 15

¹lan den fa ku tasoangu bikopadikianba liga yaaba , li balimaama bangikaaba nikpela leni acancan nikpela den taani ki juogi . bi den loli Jesu ki gedi ki ban teni pilata.²Pilata den buali o ,moamoane ke a tie juifinba bado bii ? Jesu den gua nni ki yedo : a yedi la . ³bi kopadicianba nikpela den tabino bonli boncianla.⁴pilata go den gauni ki bualo : n̄aa tua li baa ? nuanli ban tabina yaali kuli . ⁵ama Jesu naa go den yedi li baa .⁶lan mo n bagi pilata . janmi kuli ,kuniligu mia wan n̄a kadibi yenga.⁷li den pia niyendo ke yi o barabasa leni o juoginkaaba li kadidieli n ni kelima bi den kpa o nilo kufuguni.⁸kunulugu den doni ki miadi o wan tieni nani wan maani bi po maama .¹¹pilata den guanba ; i bua min n̄a Jesu jufinba bado bii?¹⁰kelima o den bani ke ninponli n cedi ke bikopadicianba den cuani Jesu o kani .⁹ama bikopadicianba den tudi ku niligu ki boa pilata n n̄a bi po barabasa.¹²pilata den guani ki lebidiba, yua ke i toa o jufinba bado yeni, yi boa min tieni o ledee?¹³bi go den kpaani ki tua , kpa o lidapoanpoanli po¹⁴pilata den buali ba, o tieni i lee tagi yo ?, bi go den kpaani ki pugini, kpa o lidapoanpoanli po .¹⁵kelima pilata den bua ku niligu pali mangi, o den n̄a barabasa. ki den cedi ke bi pua Jesu a ghabina , ki teni ba O ban ban kpa O lidapoanpoanli po.¹⁶a minteela den kuano u luolu nni, nani kani ke bi ja ti buudi yeni, ki taani a minteela kuli .¹⁷bi den golini O bu kpalimoanbu, ki luni i konkoni badifoliga ki cibini O .¹⁸bi ji den fuondi O, ki tua: ti fuondi n̄a, fini jufinba bado.¹⁹bi den pua O yuli po li kankagili, ki go siini o po ti n̄isandi ki gbandi o nintuali ki pugi O .²⁰ban den n̄uadiñuadi O ki gbeni, bi den goliti O bukalimoanbu yeni, ki guani ki lani O, O tiaadi ki ta O, ki ban kpa O lidapoanpoanli po .²¹bi den tieni u paalu simono, silena yua, yuan tie Alesandili leni rufisa ba ,ke o n̄ani o kuanu po, ki cedi ke o tugi Jesu dapoanpoanli.²²bi den gedini Jesu naani kani n yi golgota yanli n bundi ki yukolinkuoga .²³bi den teni o yaa daama n kali ki taani leni mili ama waa den n̄una .²⁴bi den kpa o lidapoanpoanli po ,ki tuani o tiadi caca ,ki ba bandi yua kuli n ba ba , ya biinu.²⁵ban den joani o lidapoanpoanli po ya yogini den tie kudi yia .²⁶ya diani n den waani ban kpa o yaala ya po n tie : jufinba bado .²⁷bi den joano sugida lie siga . yendo, o gaanu ,yendo ojienu.²⁸yeni ,li den tieni nani i diani n yedi maama : bi den cuadi ki taano leni a nibia .²⁹bi santagiba den sugi o ki fegini bi yula ki tua ,fini ,fini yuan ba mudi utien diegu ki go maagu dana ta siga .³⁰n̄an jiidi lidapoanpoanli po ,ki faabi a yuli .³¹bikopaadicianba leni libamaama bagikaaba liigi yaaba moko ji den n̄oadi o ki tua ,oden faabi nituaba ki nan kan jii fidi ki faabi o yuli .³²kilisiti , isaleelebi bado ,wan jiidi lidapoanpoanli po moala nne tin n le, ki nan fidi ki daano. ban den kpa o leni yaaba moko den sugidi o .³⁵li biigili den ciidi n̄anduna kuli po, ki ciili u yen sicuocuolu ki ban pundi³⁴li yenlebi po Jesu den tiani ki yedi : Eli ,eli lamasabatani yaali n bundi : ntienu, ntienu bee yaa po yo kaa n̄aani .³³bi tianba yaabi n den ye likani n den gbadi bi tua songi mani ,o yi Eli³⁶yaabi nye li kani bi niini yendo den sani ki ta ti kpacadi ,ki fini likankagili ki tuuni miñinmiliginni ki teni o ke wan n̄uo.ki yedi cedi mani tin le Elia ya ba cua ki jiini o .³⁷Jesu den tiani yemma ke o fuomi sedi .³⁸li jandieli kpali pigini kaabu den padi ,ki cili tanpoli ki ban jiidi tiipo.⁴⁰miteela kobiga yudaano yuan den se ki n̄ua Jesu n den kpe maama den yedi ,moamoamni oden li tie utienu bijoa yo .³⁹li den pia ya puobi n se fuagima ki n̄ua . bi siiga den pia Maliyama magidala yua, leni Maliyama Jaka leni josie na ,leni Salome⁴¹ yaabin den n̄ua o ki go tuuni o po wan den ye galile, leni yaabi nden n̄oado ki cua Jelusalem⁴²ku yenjoagu n den pundi nani ban den boogindi mi fuodima daali yeni ,⁴³Josefi Arimate yua ,yuan den tie bi cancannikpeliba siiga yua n pia ti kpiagidi, ki moko den gu utienu diema, den ta linjaniali ki gedi pilata kani ki mia wan teni o Jesu gbanandi.⁴⁴li den luudi pilata leni Jesu n kpe tomma . o den yini a miteela kobiga yudaano ki bualo hali li tie moamoane ke Jesu kpe tomma.⁴⁵wan den bandi cuain keli tie moamoane ke Jesu kpe tomma , o den puni u sanu Josefi n ta jesu gbanandi .⁴⁶Josefi den jiino lidapoanpoanli po ki wagino leni wan den daa ya kpalipienbu. o den gedi ki ban kuani o yaa takuli n tie tangu yaa niini.ki bindi ku tangu ki pagini.⁴⁷Mliyama magidala yua leni Maliyama Josie na ,den n̄oa ban kuani o naani.

Chapter 16

¹mi fuodima daali n den pendi, Malyama Magdalya yua, Malyama, Jaka na, leni Salome den da tulalee ki bua gedi ki ban tieni Jesu gbanandi po. ²a dan leleeda daali tasoanpanpangu, ³bi den fii ki ban ca li kuli po, ki nan buali bi yula, ki tua nme baan bindi ti po kutanpagidigu yeni. ⁴ban den pundi ki yaadi ki nuaali, bi den sua ke ku tangu yeni bindi ki Nani li kani. ⁵bi den kua li kuli nni, ki sua ke jawaalo kaa, ki la ti tiapieendi, ke li cuo ba ti jawaandi ⁶o den yedi ba, da jie mani i lingi Jesu, nasaleti yua yo, ban den kpa ki joani yua lidaapoanpoanli po. O fii, O naa ji yene. ⁷ama gedi mani ki ban waani bi njoadikaaba leni pieli ke O gaa liiga ki ca Galili. lanpo yo, ke i ba lee O. nani O den yedi maama. ⁸bi den nani ki sani, ti jawaandi leni ti yanyagti ya po, ba den yedi o ba kuli li ba. ⁹Jesu den fii, a dan leleeda cilima daali tasoangu, O da den doagidi o yuli, Malyama Magdala yua, O n den deli yua ya ni nni cicilimu lelee. ¹⁰O den gedi ki ban waani laa labaalo, yaaba n den ye, leni li pabiili ki go den n buudi kelima Jesu kuuma po. ¹¹ba n den gbadi ke Jesu go fo, ke Malyama laa O; baa go den daani. ¹²lani yaa puoli, O den doagidi o yuli nani o nilamo yeni njoadikaaba lie po u sanu nni. ¹³bi den guani ki waani laa labaalo bi lieba ama bi naa den daani bi maama. ¹⁴lani, Jesu go den doagidi o yuli o piiga n niyendiba yeni po ya yugunu ke bi di. O den fu leni ba, kelima bi pajoaga po, leni bi dandanluoma po, kelima ban den laa O, ¹⁵kaa dani yeni ya po. O den yedi ba, gedi mani li nandunli nni kuli, ki ban wani ba olaabaalinamo. ¹⁶yua n daani, ki baptisi, ba faabi, ama yua ki daani, ti buudi cuonu ye o po. ¹⁷ya sinankeene n ba n baa ya njoa yaa ba n daani ne. bi baa deliti mu cicibiadimu, ki maadi mi malama n yeli nni b bi baa cuo i we, ¹⁸baa bi ya nuni njoagbiadu li kan tieni ba li ba kuli. bi baa maandi bi nii a yiama po ke bi paagidi. ¹⁹O Diedo n maadi laa maama, ki gbeni; O den doni tanpoli, ki ban kali Utienu najienu kani. ²⁰lani, bi den gedi ki ban wangi o labaalinamo, i kaani kuli. O Diedo den tuuni leni ba, ki saagi O maama po imoamoani leni sinankeneenba.

Luke

Chapter 1

¹N buado Tewofila, bi niba boncianla den moandi ki diani yaala n den tientieni ti siiga ya togida. ²Bi den diani la ki njoadi yaaba n den laa laa bonla leni bi nuni nali mi cilima, ki tua o laabaalinamo wangikaaba n den togidi ti maama. ³N den tagidi ki bandi laa bonla kuli bonanla ki cili nali li cilima. Min bandi li kuli yeni, n moko sua ke li nani min diani apo ki njoanoadi li fuuli, ⁴ki teni njan bandi ke njan den baa ya bangima tie moamoani cain. ⁵Elodo n den ka ti gbandi po Jude diema nni, U Tienu kopadicianba siiga yendo den ye ke bi yi o Sakali. O den tie U Tienu kopadicianba caga siiga cagiyenli yua, Abia ya cagili. O pua moko den tie Alono puolinuanu ki yi Elisabeta. ⁶Bani bonba lie yeni kuli den tiegi U Tienu nintuali. Bi den nja o Diedo balimaama leni o mabilikaama kuli cain kaa pia tagili. ⁷Ama baa den pia biga, kelima Elisabeta den tie njoaliga. Bani bonba lie kuli den kpeligi. ⁸Sakali den tuuni o kopadician-tuonli U Tienu nintuali kelima wan den ye ya cagili nni n baa soani ya yogunu pundi. ⁹Bi den toani tiatia nani U Tienu kopadicianba n maani ki tiendi maama, ki gandi o ke o baa kua o Diedo dieli nni ki sia a dugibila. ¹⁰Ban den juugi a dugibila ya yogunu, U Tienu niba nitaanli kuli den ye niini ki jaandi. ¹¹Lani o Diedo maleki den sedi a dugibila padibinbinli jienu po ki doagidi o yuli Sakali kani. ¹²Sakali n den laa o, o yama den yagi ke ti jawaandi cuo o. ¹³Ama maleki den yedi o: "Sakali, njan da jie, U Tienu ga a miabu, a pua Elisabeta baa ma apo bonjaga, njan yini o Jan. ¹⁴O baa tie apo pamancianli, yaaba n baa mangi bi pala kelima o madi po baa yaba. ¹⁵O baa tie niamo o Diedo nintuali, o kan njo duven leni ya daama n bia kuli. O baa gbie leni U Tienu Fuoma Yua nali ki daa ye o naa tugu nni. ¹⁶O baa gobidi ki guani Isalele buolu yaaba boncianla o Diedo bi Tienu kani. ¹⁷O baa cuoni U Tienu nintuali leni Elia yantiali buolu leni o paalu, ki teni bibaanba n goa ki mangi leni bi bila. Ki teni bi niyiekaaba n goa baa bi nitegingkaaba yanfuoma. O baa bogini bi niba bi pala n tuo o Diedo po." ¹⁸Sakali den yedi maleki: "N baa bandi lede ke lankuli tie moamoani? Kelima n kpeligi n pua mo poti." ¹⁹Maleki den goa ki yedi o: "Mini Gabiyeli, yua n ye U Tienu kani ki tuuni opo. O soani nni ke min maadi a ki waani a laa laabaalinamo. ²⁰Nani njan ki dugi n maama po yaama n baa tieni mi yogunu yaa pundi yeni, a baa tua muulo ki kan go fidi ki maadi nali laa bonla n baa tieni ya daali." ²¹Bi niba yaaba n den ye niini yeni den ji Sakali ke li paki ba leni wan waagi U Tienu diegu nni maama. ²²Wan den nani, waa fidi ki maadi leni ba. Lane bi den bandi ke o laa li bonlekaala U Tienu diegu nni. O den maadi leni ba leni o nii, ki ji tie muulo. ²³Sakali tuonli U Tienu diegu nni dana n den gbeni, o den kuni o denpo. ²⁴Yogunuba n den pendi, o pua Elisabeta den punbi. O den ye deenni yogunu kuli nali nmaali muu, ki maadi leni o yuli ki tua. ²⁵O Diedo tieni npo line wan jagi ke o baa nani npo i fe ya yogunu bi niba siiga. ²⁶Sakali pua tugu nmaluobilo nni U Tienu den soani ya maleki n yi Gabiyeli Nasaleti, ya dogu n ye Galile diema nni. ²⁷O den soani o li powandiali kani. Yua n den tie ya joa n yi Josefi ya toginaa ki tie Dafidi diegu

nni yua. Li powandiali yeni den yi Maliyama.²⁸ Maleki yeni den cua o kani ki yedi o: "N fuondi a, fini yua n baa li njanbili U Tienu kani. O diedo ye leni a." ²⁹Maliyama yama den yagi boncianla laa maama po, ke o buali o yuli laa fuondi n bua ki yedi yaala.³⁰ Maleki den yedi o: "Maliyama, njan da jie, kelima a baa li njanbili U Tienu kani. ³¹Diidi, a baa punbi ki maa bonjaga. Han yini o Jesu. ³²O baa tie niamo, bi baa yini o tanpojoma Tienu Bijua. O Diedo U Tienu n baa kaani o o yaaja Dafidi gbandi po, ³³wan ya die Jakobo buolu yaaba nali ya yogunu kuli, o diema kan baa juodima nali abada." ³⁴Maliyama den yedi maleki: "Min kaa bani joa yeni, lani mo baa ga lede ki tieni?"³⁵ Maleki den goa yedi o: "U Tienu fuoma yua baa cua a kani, tanpojoma Tienu paalu baa yini apo. Lanyaapo bi baa yini njan baa maa ya bigagidikaaga yeni U Tienu Bijua. ³⁶Diidi, a kpiilo Elisabeta, o moko punbi bonjaga o pociandi nni. Ban den tua yua ke o tie njoaliga o ji ye o nmaluobilo nni. ³⁷Kelima U Tienu ki pia wan kan fidi yaala." ³⁸Maliyama den yedi: "N tie o Diedo yonbo, lan tua npo nani njan yedi maama." Maleki den niani o kani. ³⁹Laa yogunu Maliyama den fii ki jaligi ki gedi ya dogu n ye a juana po, Jude diema nni. ⁴⁰O den kua Sakali deni ki fuondi Elisabeta. ⁴¹Elisabeta n den gbadi Maliyama fuondi ya yogunu, o biga den jeli o tugu nni, U Tienu Fuoma Yua den gbieni Elisabeta⁴² ke kpaani: "A baa li seli ki cie bi puoba kuli a tugu nni biga mo baa li seli. ⁴³Be n teni ke n baa ke fini n Diedo naa cua n kani?" ⁴⁴Diidi, min gbadi a fuondi ya yogunu liga, ki biga ban jeli n tugu nni leni li pamancianli. ⁴⁵Li pamanli ye leni a fini yua n daani ke wani o diedo n soani ke bi yedi a ya bonla baa tieni." ⁴⁶Maliyama den yedi: "N kpiagi o Diedo, ⁴⁷n pali mani nali boncianla kelima wani U Tienu n candaano po, ⁴⁸Kelima o laa npo, mini o yonbo yua n tie taliga. Dinla liiga nifiima n tu nifiima kuli baa yedi li pamanli ye leni nni, ⁴⁹Kelima wani U paaciamu kuli daano tieni npo ya bonla n pia pakili o yeli gagidi ki nani." ⁵⁰O baa gba mi ninjima yaaba n fangi o nifiima n tu nifiima kuli po. ⁵¹O doagidi o nu paalu, ki yadi ti yantia-japaadi danba. ⁵²O jiini i paaciami danba bi balikalikaani po ki fiini taliginba. ⁵³O guoni a konkonba li bonnanla, ki cabi a piada u nukuomu. ⁵⁴O todi o naacenba Isalele yaaba. Waa sundi ki doagidi o ninjigbadima, ⁵⁵nani wan den yedi ti yaajanba maama, Abalanjama leni o puolinuani po ya yogunu kuli. ⁵⁶Maliyama den kali Elisabeta kani ke li bua ki pundi nmaalita, ki goa ki kuni o denpo. ⁵⁷Elisabeta mayogunu den pundi ke o mali bonjaga. ⁵⁸O yegininlieba leni o kpiiba den gbadi ke o diedo gbadi opo mi ninjianma, ki taani ki mangi bi pala leni o. ⁵⁹Li daniili daali bi den cua ki baa kuani ki canpandiga ku koanciagu. Bi den bua ki yini o o baa yeli Sakali. ⁶⁰Ama o naa den yedi: "Yeni ka, o baa yi Jan." ⁶¹Bi den yedi o: "A kpiiba siiga ki pia yua n yi laa yeli." ⁶²Bi den maadi o baa mi muulima, ki bua ki bandi wan bua ki biga n ya yi maama. ⁶³Sakali den mia wan baa diani naani, ki diani lipo: "o yeli yi jan." Li den paki bikuli. ⁶⁴Lanyogunu lanyogunu Sakali lanbu den tabidi, ke o fidi ki yaadi ki pagi U Tienu. ⁶⁵Ti jawaandi den cuo bi yieninlieba kuli. Yaaba n den ye Jude diema nni kuli den maadi laa bonla kuli bi siiga. ⁶⁶Yaaba n den gbadi likuli den kubi la bi pala ki tua: "Ki naa biga baa tua be." Moamoani, o Diedo nu den kubi o. ⁶⁷Ki baa Sakali den gbie leni U Tienu Fuoma Yua ki pua sawali ki yedi: ⁶⁸"O Diedo Isalele Tienu n baa ti pagidi, kelima o laa o niba po ki da ki faabi ba. ⁶⁹Ki fiini tipo o naacemo Dafidi diegu nni ya candaano n pa. ⁷⁰O tieni wan den teni ke o sawalipua-gagidikaaba maadi yaala nali yogu. ⁷¹O den niani ke o baa ga ti ti yibalinba nuu nni. ⁷²Yeni o gbadi ti yaajanba po mi ninjima, ki tiadi o nantaado yua n gagidi ki nani po, ⁷³Wan den poli ki kuani yua leni ti yaaja Abalanjama, ⁷⁴Ke o baa ga ti ti yibalinba nuu nni ki teni tin ya jaandi o kaa jie, ⁷⁵Ki ya cuoni o nintuali leni mi gagidijanma leni mi teginma nali ti miali dana kuli. ⁷⁶Finii ki canpandiga bi baa yi na Tienu yua n ye nali tanpolijoma ya sawalipualo Kelimaa baa ga o Diedo liiga, ki ya njanbidi o sani, ⁷⁷Ki teni o niba n la o tindima, Kelima o tieni bi po sugili bi tuonbiadi po, ⁷⁸Kelima ti Tienu ya ninjigbadima yaapo o teni ke o yenma niani tanpoli Ki yendi tipo nani u yienu n pudi maama yeni, ⁷⁹Ki baa yendi yaaba n ye li biigili nni Leni mi kuuma nni jinjingu nni po, Ki gobidi ti ke tin kua ki ya cuoni Mi yanduama sanu nni." ⁸⁰Ki biga yeni den kpedi ki fandi bonnanla, ki ye li fuali nni nali ya daali ke o den ti doagidi o yuli Isalele yaaba po.

Chapter 2

¹Laa yogunu Sesa Ogusita den ñani li ñoabonli ke li yadi i kaani kuli ki yedi ban coadi Loma diema yaaba kuli.

²Laa coadikpiali den tieni Kilinusi n den tie Sili diema Gufeneeli ya yogunu. ³Yua kuli den ca ke ban coadi o o dandogu nni. ⁴Josefi moko den fii Nasaleti dogu nni yu n ye Galile diema nni, ki gedi Jude diema Dafidi maadogu Betelema nni kelima o den tie Dafidi puolinuanu leni o diegu nni yua. ⁵O den gedi ke ban ban coadi wani leni o toginaa Maliyama, yua n den punbi. ⁶Ban den ye Betelema, o maayogunu den pundi. O den mali o posabiga, bonjaga. ⁷O den bobini o ti canpanditiadi ki duani o ku yankpagu nni, kelima kaanu ki den ye bi po ku candiegu nni. ⁸Laa tinkunu nni bi yankpaaba den ye ku muagu nni ki gu bi yandi ku ñiagu. ⁹O diedo maleki den doagidi o yuli bi kani. O Diedo kpiagidi den yendi ki lindi ba ke ti jawaandi den cuo ba boncianla. ¹⁰Maleki den yedi ba: "Da jie mani. Kelima n cuaani yipo o laabaalinamo, yua n baa tua bi niba kuli po pamancianli. ¹¹Lani n tie ke dinla, Dafidi dogu nni bi mali yipo o candaano, yua n tie Kilisiti, o Diedo. ¹²Line n baa tie ya maalima n baa teni yin bandi o, yi baa le ki canpandiga ke bi bobini o ti canpanditiadi ki duani o ku yankpagu nni." ¹³Laa yogunu malekinba boncianla den doagidi bi kani ki taani leni maleki yeni ki pagi U Tienu ki tua: ¹⁴"U Tienu n baa ti kpiagidi ñali tanpolijoma, ya niba n mangi o pali ki tinga nni n ya pia mi yanduanma." ¹⁵Malekinba n den ñani bi kani ki goa tanpoli po, bi yankpaaba den yedi bi yaba: "Tin gedi mani tonma ñali Betelema ki ban le yaala n tieni, o Diedo n waani ti yaala." ¹⁶Bi den jaligi ki gedi ki lingi ki laa maliyama leni josefi, ki go la ki canpandiga ke ki dua ku yankpagu nni. ¹⁷Ban den laa likuli bi den togidi maleki n den waani ba yaala ki canpandiga po. ¹⁸Bi yankpaaba n den togidi yaala den paki yaaba n den gbadi kuli. ¹⁹Maliyama den kubi laa togida kuli o pali nni ki kpaagi lipo. ²⁰Bi yankpaaba den lebidi ki goa ki kpiagidi U Tienu, ki go pagi o ban gbadi ki go laa yaala kuli po, ke likuli den tieni nani maleki n waani ba maama. ²¹Ki canpandiga yeni madi daniili daali n den pundi, bi den kuani o ku koanciagu, ki cili o yeli Jesu, maleki n den waani ba ya yeli ñali ke o naa daa punbi o. ²²Bi waliñanbima dana n den pundi nani Musa balimaama n bili maama, bi den gedinu ki canpandiga Jelusalema, baan gagidi o o Diedo po, ²³nani lan diani maama o Diedo balimaama nni: Bonjakpiaga kuli baa gagidi o Diedo po. ²⁴Bi go den cuani nani o Diedo balimaama n bili ban baa padi U Tienu po, lani n tie kpajefanmu lie, yaaka kpajenaawuundi lie. ²⁵Li yogunu o joa den ye Jelusalema ke bi yi o Simeyono. O den tie niteginkoa ki go fangi U Tienu, ki gu yua n baa baagi Isalele buolu yaaba. U Tienu Fuoma Yua den ye leni o. ²⁶Li den sua ke U Tienu Fuoma Yua den tuodi ki doagidi ki waani o ke o kan kpe kaa la o Diedo n gandi yua. ²⁷U Tienu Fuoma den fiini o ke o cua U Tienu diegu nni. Ki canpandiga Jesu danba n den cuani o ki baa tieni opo U Tienu balimaama n bili yaala, ²⁸Simeyono den ga o ki kpabi o, ki pagi U Tienu ki yedi: ²⁹"Moala n Diedo, ñan pa mini a naacemo n kuni leni mi yanduanma, kelima a kuani a ñoanianu. ³⁰Kelima n nuni laa ñan soani tipo ya faabima, ³¹ñan bogini yaama ke ñanduna nibuoli kuli baa le, ³²yaama n tie yenma ki baa yendi i nibuoli kuli ki teni ban bandi a, ki go tie ti kpiagidi a niba Isalele buolu yaaba po." ³³Li den paki Jesu baa leni o naa leni Simeyono n maadi ya maama opo. ³⁴Simeyono den gaali ba ki yedi o naa Maliyama: "Diidi ki le, U Tienu bili ke ki naa biga baa teni ke Isalele buolu yaaba siiga boncianla n ba, boncianla mo n fii. O go baa tie U Tienu sinankeeni bi nitianba n baa yie yua, ³⁵kelima o baa teni bi niba boncianla n jagi yaala bi pala nni n doagidi. Fini mo, ya paboanli n tie nani ki jugisiega baa muu a pali." ³⁶O sawalipualo den ye ki yi Hana ki tie Fanueli bisalo Asela buolu yua o den kpeligi boncianla. O den tieni bina lele leni o calo ñali o jafandi nni. ³⁷O ji den tie kpepuoli ki pia piinii n bina naa. Waa den ña U Tienu diegu nni, o den tuuni U Tienu po u yensiinu leni ku ñiagu kuli leni mi ñoalolima leni i jaandi. ³⁸Lanyogunu liga o den nagini bi kani ki pagi U Tienu ki maadimaadi yaaba n gu Jelusalema daafaabima kuli Jesu maama. ³⁹Josefi leni Maliyama n den tieni o Diedo balimaama n bili yaala kuli ki gbeni, bi den lebidi ki guani Galile nni bi dogu Nasaleti po. ⁴⁰Ki biga den fandi ke o gbamanu pugidi. O den pia mi yanfuoma boncianla, U Tienu ñanbili mo den ye leni o. ⁴¹Jesu danba den maani ki caa Jelusalema binli kuli mi pendima jaanma yogunu. ⁴²Jesu n den pia piiga n bina lie, bi den gedi Jelusalema laa jaanma po nani ban maani ki tiendi maama. ⁴³Mi jaanma dana n den pendu ke bi goa ki kuni, ki biga Jesu den sedi Jelusalema. O danba ki den faami. ⁴⁴Nani ban den tama ke bi ye leni bi santagilieba yeni, bi den cuoni danmunli ki lingi o bi kpiiba leni bi bankaaba kuli kani. ⁴⁵Ban ki den laa o, bi den lebidi ki guani Jelusalema ki baan lingi o. ⁴⁶Li dantaali daali bi den laa o U Tienu diegu nni, ke o ka U Tienu balimaama bangikacianba siiga, ki cengi bi maama ki go buali ba i buali. ⁴⁷Li den paki yaaba n gba o maama kuli kelima o yanfuoma leni o maguankaama po. ⁴⁸O danba n den laa o, li den paki ba boncianla, ke o naa yedi o: "N biga, be n teni ke a tieni ti line? Diidi a baa leni mini kuli den ye leni ti yanyangi ciandi ki lingi a." ⁴⁹O den yedi ba: "Be n teni ke yi lingi nni? Yii bani ke li tie tiladi min ya ye n Baa dieli nni?" ⁵⁰Ama baa den ga wan yediba yaala. ⁵¹O den yegi leni ba ki kuni Nasaleti, ki tuo ki ñua bi maama. O naa den kubi laa bonla kuli o pali nni. ⁵²Jesu den fandi ki go kpadi ke o yanfuoma pugidi. U Tienu pali leni bi niba ya pala kuli den mani opo ki pugidi.

Chapter 3

¹Loma yaaba badiciamo Tibeli Sesa bali piiga n binmuuli binli, Ponisa Pilata den tie Jude diema gufeneeli, Elodo den die Galile diema, O waalo Filipi n ya die Itule leni Takonita diema, Lisaniasa mo n ya die Abilena diema.

²Hana leni Kayifa den taani ki tie bi kopadianba badiba. Laa binli Sakali bijua Jan den ye mi fanpienma nni, ke U Tienu den maadi leni o.³Lane o den caa ya dogi n baali Judana ki wangi bi niba ke ban biidi bi pala bi tuonbiadi po ki lebidi bi yama wan batisi ba ban baa bi tuonbiadi sugili.⁴Nani lan diani maama o sawalipualo Esayi tili nni: O nilo Kpaani mi fanpienma nni ki tua: Yin bogini mani o Diedo sanu, ki naadi mani o sani.⁵Bi baa gbieni ti joaloandi kuli, ki jiini joacianli leni joabiga kuli ki dagini, ki naadi a sangoana, ki piini ti sanbuodi. ⁶Nisaalo kuli baa la U Tienu faabima.⁷A nigola den kpendi Jan kani ke wan batisiba. O den maadi ba ki tua: "Yinba u waalabibuolu na, nme fandi yi yin sani ki ciadi U Tienu pabienli yaali n baa cua na?"⁸Yin ya tuuni mani ya tuona n doagidi ke yi lebidi yi yama. Yin da tua yi pala nni: "Ti pia Abalahama ke o tie ti yaaja." N waani yi ke U Tienu baa fidi ki teni ya tama n tie na n tua Abalahama puolinuani.⁹Baa moala bi caani li yali i tijiini po. Ya tibu n ki luoni ya bonluonkaala n nani kuli, bi baa pedibu ki lu mi fantama nni."¹⁰A nigola den buali o ki tua: "Ti nan baa tieni lede?" ¹¹O den goa yedi ba: "Yua n pia liada lie, wan boagidi leni yua n ki pia, yua n pia mi jiema moko n tieni yeni."¹²Bi lubigaaba moko den cua ke wan batisi ba, ki yedi o: "Canbaa, ti baa tieni lede?" ¹³O den goa yedi ba: "Yin da ga li lubili ki cie ban bili maama."¹⁴A minteela moko den buali o: "Ti mo baa tieni lede?" O den yedi ba: "Da tieni mani bi niba u paalu, ki da gaani suuli ki kuli oba. Yin mangi mani yi pala leni yi nmapani."¹⁵Bi niba den gu ki sugini U Tienu n gandi yua cuama. Bi kuli den buali bi yula Jan ya tie U Tienu n gandi yua. ¹⁶O den yedi bi kuli: "Mini n batisi yi leni mi nima, ama yua n pia u paalu ki cie nni baa cua, mii pundi baa yua n baa loti o cacaabaabu. Wani, o baa batisi yi leni U Tienu Fuoma Yua, leni mi fantama."¹⁷O kubi o kaaligu o nuu nni, o baa nanbi o jalu cain, ki lendi ki tigi ki wodi ki kuodi o buali nni ki nan sia mi fenma nni ya fantama n kaa pia gbindima."¹⁹Jan wangi bi niba o laabaalinamo ki go tundi ba tunditoe boncianla.¹⁸ Ama wan den funi leni Elodo yua n die Galile kelima o waalo pua Elodiasa po leni wan tieni ya tuonbiadi kuli po, ²⁰Elodo go den pugini laa tuonbiadi kuli po tuonbiatoadi, ki luoni Jan li kadidieli nni.²¹Bi niba kuli den kpendi ke Jan batisi ba, o den batisi Jesu moko. Jesu n den jaandi ya yogunu, tanpoli den luodi ²²ke U Tienu Fuoma Yua nani lipo ke o nannanli naani leni ki kpaajiega ki jiidi ki jagini Jesu po. Bi den gbadi u nialu ke u maadi nali tanpoli po ki yedi: "A tie n Bijabuadiga n pali mani apo nali boncianla."²³Jesu den cili o tuonli ki pia nani bina piita. Bi den nua ke o tie Josefi bijua. Josefi mo tie Heli bijua, ²⁴Heli mo tie Mata bijua, Mata mo tie Lefi bijua, Lefi mo tie Maliki bijua, Maliki mo tie Janayi bijua, Janayi mo tie Josefi bijua, ²⁵Josefi mo tie Matatiasa bijua, Matatiasa mo tie Amosi bijua, Amosi mo tie Nahumi bijua, Nahumi mo tie Esili bijua Nagayi bijua, ²⁶Nagayi mo tie mahati bijua, Mahati mo tie Matatiasa bijua, Matatiasa mo tie Semeyini bijua, Semeyini mo tie Joseki bijua, Joseki mo tie Joda bijua, ²⁷Joda mo tie Johana bijua, Johana mo tie Lesa bijua, Lesa mo tie Solobabeli bijua, Solobabeli mo tie Salatieli bijua, Salatieli mo tie Neli bijua, ²⁸Neli mo tie Meleki bijua, Meleki mo tie Adi bijua, Adi mo tie Kosama bijua, Kosama mo tie Elimadama bijua, Elimadama mo tie Ela bijua, ²⁹Ela mo tie Jesu bijua, Jesu mo tie Elieseli bijua, Elieseli mo tie Jolima bijua, Jolima mo tie Mata bijua, Mata mo tie Lefi bijua, ³⁰Lefi mo tie Simeyono bijua, Simeyono mo tie Juda bijua, Juda mo tie Josefi bijua, Josefi mo tie Jonama bijua, Jonama mo tie Eliakimi bijua, ³¹Eliakimi mo tie Meleya bijua, Meleya mo tie Mena bijua, Mena mo tie Matata bijua, Matata mo tie Jonatan bijua, Jonatan mo tie Dafidi bijua, ³²Dafidi mo tie Isayi bijua, Isayi mo tie Obedi bijua, Obedi mo tie Boasa bijua, Boasa mo tie Salimono bijua, Salimono mo tie Nasono bijua, ³³Nasono mo tie Aminadabi bijua, Aminadabi mo tie Adimini bijua, Adimini mo tie Alini bijua, Alini mo tie Esilomo bijua, Esilomo mo tie Peletisa bijua, Peletisa mo tie Juda bijua, ³⁴Juda mo tie Jakobo bijua, Jakobo mo tie Isaaka bijua, Isaaka mo tie Abalahama bijua, Abalahama Tela bijua, Tela mo tie Nahoda bijua, ³⁵Nahoda mo tie Seluga bijua, Seluga mo tie Lehu bijua, Lehu mo tie Peleka bijua, Peleka mo tie Ebeli bijua, Ebeli mo tie Sila bijua, ³⁶Sila mo tie Kayinama bijua, Kayinama mo tie Afakisada bijua, Afakisada mo tie Sema bijua, Sema mo tie Nowe bijua, Nowe mo tie Lemeka bijua, ³⁷Lemeka mo tie Matusalema bijua, Matusalema mo tie Enoka bijua, Enoka mo tie Jeleda bijua, Jeleda mo tie Maleleeli bijua, Maleleeli mo tie Kenama bijua, ³⁸Kenama mo tie Enosa bijua, Enosa mo tie Seta bijua, Seta mo tie Adama bijua, Adama mo tie U Tienu bijua.

Chapter 4

¹Jesu den ñani Judana kani ki gbie leni U Tienu Fuoma Yua. Wani U Tienu Fuoma den gedini o mi fanpienma po ²ke lankani, Sutaani den tulini o ñali dana piinaa. Waa den dini liba laa dana nni. Laa dana n pendi mi koma den cuo o. ³Lani, Sutaani den yedi o: "A ya tie U Tienu Bijua, ñan yedi li tanli ne n tua jiema." ⁴Jesu den goa ki yedi o: "Li diani: O nisaalo kan ya ye kelima mi jiema bebe yaapo." ⁵Sutaani den gedini o ya kaanu n kpedi ki teni ke o laa ñanduna diema kuli yenma, ⁶ki yedi o: "N baa pa ña laa bali kuli leni laa diema kuli leni mi kpiagidi, kelima bi puni nni li kuli, n mo baa pa la min bua yua kuli." ⁷Lanwani a ya gbaani n nintuali, li kuli baa tua a yaala." ⁸Jesu den goa ki yedi o: "Li diani: A baa kpiagi a Diedo a Tienu, ki ya tuuni wani bebe yaapo." ⁹Sutaani den gedini o Jelusalem, ki sieni o U Tienu diegu yuli po. O den yedi o: "A ya tie U Tienu Bijua ñan yugi ki ci tiipo, kelima li diani: ¹⁰O baa puogi o malekinba ke ban guudi a." ¹¹Bi baa tiebi a leni bi nii ke a taali n da tuudi tanli." ¹²Jesu den goa ki yedi o: "Li go yedi: Da biigi a Diedo a Tienu." ¹³Sutaani n den tulini o laa tulinma kuli ki gbeni, o den foagidi o kani ñali yogunuba." ¹⁴Jesu den guani Galile leni mi Fuoma paaciamu. O yeli den ñani laa diema nni kuli. ¹⁵O den bangi li balimaama bangima diena nni ke bi niba kuli pagi o." ¹⁶Jesu den gedi Nasaleti wan den fandi naani. U Tienu fuodima daali o den kua li balimaama bangima dieli nni, nani wan den maani ki tiendi maama. O den fii ki baa cogi U Tienu maama, ¹⁷ke bi teni o o sawalipualo Esayi yaa tili, wan den ghabidi li, o den laa lan diani naankani ya maama n tie na: ¹⁸O Diedo Fuoma ye n niinni kelima o gandi nni ke min ya wangi a luoda o laabaalinamo. O soani nni ke min kpaani i yonbi faabima. Ke min pa a juama mi nunnualima. O soani nni ke min ya faabidi ban miabi yaaba, ¹⁹Ki kpaani ke o Diedo ñanbili binli cua." ²⁰Jesu n den cogi laa maama, o den goa ki gbabi li tili ki teni li o jiidikoa, ki goa ki kali. Yaaba n den ye li balimaama dieli nni kuli den diidi o. ²¹O den yedi ba: "Yin gbadi i Diani maama yaama ne tieni dinla." ²²Bikuli den tiendi opo seedi ki pagi o leni wan maadi ya mananma, ki nua o leni li pakili. Bi den tua: "Laa tie Josefi bijua kaa?" ²³Jesu den yedi ba: "Laa pia kuli tama ke yi baa pua nni ya kpanjama n tie na: 'Fini lotoli, paagi a yuli,' ki go yedi: 'Ti gbadi ñan tieni yaala Kapenayuma po kuli, ñan tieni la nakanba mo a dandogu nni.' " ²⁴O den pugini ki yedi: "N waani yi i moamoani, bi kan ga sawalipualoba kuli bonñanla o dandogu nni." ²⁵N go waani yi i moamoani ke Elia yogunu, tanpoli n den luoni ke ki taaga ki mi ñali binata leni ñmaali luoba ke mi koncianma den ye mi diema nni kuli, a kpepuona den ye Isalele diema nni boncianla. ²⁶Ama baa yeni U Tienu ki den soani Elia bi niinni oba kuli kani kali Sidoni diema dogu Salepita ya kpepuoli kani. ²⁷A gbaada boncianla den ye Isalele diema nni o sawalipualo Elise yogunu. Baa yeni, bi niinni oba ki den paagi kali Naama Sili diema ya joa." ²⁸Yaaba n den ye li balimaama bangima dieli nni n den gbadi laa maama bi pala den beni boncianla. ²⁹Bi den fii ki deli ki ñani o u dogu nni, ki gedini o bi dogu n ye ya juali yuli po, ki baa lu o li yidima kani. ³⁰Ama Jesu den tagini ki cuoni bi siiga nni ki ñani ki ban caa. ³¹Jesu den gedi Galile dogu Kapenayuma. Mi fuodima daali o den bangi bi niba. ³²O bangima den paki ba kelima o den maadi leni li bali. ³³Li den sua ke ki cicibiadiga n ye ya joa ya niinni ye li balimaama bangima dieli nni. O den tiani boncianla ki yedi: ³⁴"Hain, fini Nasaleti yua Jesu, be n ye tinba leni fini siiga? A cua ki baa bolini ti. N bani ñan tie yua. A tie U Tienu Nigagidinamo." ³⁵Jesu den funi leni ga ki yedi: "Suo ki ña o joa yeni niinni." Ki cicibiadiga den guli o joa yeni li nutaanli siiga ki ñani o niinni kaa tieni o bonbiadilaba kuli. ³⁶Li den paki yaaba n ye li kani kuli ke bi maadi leni bi yaba ki tua: mi naa maama te? O maadi mu cicibiadimu leni li bali leni u paalu ke mu ña mun ye yaaba niinni." ³⁷O yeli den ñani laa gaani lindima tinbuona nni kuli. ³⁸Jesu den fii ñani li balimaama bangima dieli nni ki gedi Simono denpo. Li den sua ke Simono cuadinaa dua li kani ke o gbannandi beni boncianla. Bi den mia Jesu ke wan paagi o. ³⁹O den gedi o kani ki yini opo, ki funi leni ti gbannanbiendi leni li bali ke u kagidi opo. Lanyogunu o den fii ki ga bi cangu. ⁴⁰Ki yenga n den kua ya yogunu, yaaba n den pia a yama kuli den cuani ba Jesu kani. Bi yianbuoli den kandi. Jesu den maani o nii yendo yendo kuli po ki paagi ba. ⁴¹Mu cicibiadimu moko den ñani bi niba boncianla niinni ki tangi ki tua: "A tie U Tienu bijua." Ama Jesu den fu leni mu kaa tuodi ke mu maadi, kelima mu den bani ke o tie U Tienu n Gandi Yua. ⁴²Lan den fii ki faa Jesu den ñani ki gedi li fuali po. A nigola den lingi o. Ban den pundi o kani, bi den bua wan ya ye leni ba ki da ña bi kani. ⁴³Ama o den yedi ba: "Li tie tiladi min ya wangi dotoe mo U Tienu diema laabaalinamo kelima o den soani nni lani yaapo." ⁴⁴O den wangi o laabaalinamo li balimaama bangima diena nni ya n ye mi diema nni kuli.

Chapter 5

¹Dayenli Jesu den se Jenesaleti ñincianma boanjaali po, ke ku niligu lindi o ki ñabi ki miabi o ki bua gbadi U Tienu maama. ²O den laa ñinbiadilie u ñinkunu ke bi jankpaanba ñani lienni ki ñuudi bi taali. ³O den kua ñinbiayengu nni, Simono ya yaagu, ki mia o ke wan piadi leni li wali waali. Lani Jesu den kali ku ñinbiagu nni ki bangi ku niligu. ⁴Wan den maadi ki gbeni o den yedi Simono: "Suagi ki pundi mi ñima n ñua naani, ki lu i taali ki kpaani i jami." ⁵Simono den goa ki yedi o: "Canbaa, ti den dua tuuni ñamungu kuli, tii baa pu, ama ñan yedi yeni n baa lu i taali." ⁶Ban den luni, bi den cuo i jami boncianla ñali ke bi taali cenli, ⁷ke bi kabini bi jankpaanlieba yaaba n ye ku ñinbialiegu nni ke ban cua ki todi ba. Bi den cua ki gbieni ti ñinbialiediti yeni kuli ñali ke ti bua ki mia. ⁸Simono Piel n den laa lani, o den gbaani Jesu nintuali ki yedi o: "N daano foagidi n kani kelima n tie tuonbiadi daano." ⁹O den maadi yeni kelima ti jawaandi den cuo o, wani leni yaaba n ye leni o kuli, kelima ban den cuo i jami boncianla maama. ¹⁰Li go den tie yeni Sebede bijaba Jaka leni Jan po, bani Simono jankpaanlieba. Jesu den yedi Simono: "Da jie liba. Nani ñan lingi i jami maama, dinla liiga a baa lingi bi niba U Tienu po." ¹¹Ban den gedini bi ñinbiadi li wali kani, bi den ña li kuli ki ñoadi Jesu. ¹²Jesu n den ye doyendu nni, o joa den ye li kani ke o gbannandi kuli tie gbaadima. Wan den laa Jesu, o den labini o kani ki mia o ki yedi: "N daano a ya bua a baa fidi ki ñanbi nni." ¹³Jesu den tandi o nuu ki sii o ki yedi: "N bua ñanbi." Lanyogunu mi gbaadima den gbeni opo. ¹⁴Jesu den yedi o ke wan da togidi niloba yaala n tieni, ki go yedi: "Gedi ki ban waani a yuli o kopadiciamo ki padi a ñanbima padili nani Musa n bili maama, lan tua bipo seedi ke a ñanbi." ¹⁵Jesu yeli den ña ki pugidi. A nigola den kpendi o kani boncianla ki bua ki cengi o maama, ki go bua wan paagi ba bi yiani po. ¹⁶Ama Jesu den maani ki ña ki caa a fuana nni ki ban jaandi. ¹⁷Dayenli Jesu den bangi bi niba U Tienu maama, Falisieninba leni li balimaama bangikaaba bi tianba den ka likani. Bi den ñani Galile dogu nni leni Jude ya dogu nni kuli leni Jelusalema moko. O Diedo paalu den ye leni Jesu ke o paagidi a yama. ¹⁸Diidi ki le, bi niba den tugi o joa ke o dua ku kaagu po ke o gbannandi kpe. Bi den moandi ki baa kuani ki duani o Jesu nintuali. ¹⁹Ban kaa den baa ban baa tagini naani ki kuani o kelima bi niba yabinu po, bi den doni ku doangu yuli po ki cibi ya bonli n yaba ki kuani o leni wan dua ya kaagu po kuli, ki jiini o ki duani o li nitaanli siiga Jesu nintuali. ²⁰Jesu n den laa bi dandanli, o den yedi o joa yeni: "A baa a tuonbiadi sugili." ²¹Li balimaama bangi kaaba leni Falisieninba den bungi bi pala nni ki tua: "One tie ñme ki maadi ki sugidi U Tienu nanda? wani U Tienu bebe yaaka, ñme baa fidi ki pa bi niba bi tuonbiadi sugili?" ²²Jesu den bani ban bungi yaala, ki goa yedi ba: "Be n teni ke yi bungi yi pala nni yeni?" ²³Maama lie na siiga, mile n dingi ki cie, ki yedi: 'A baa a tuonbiadi sugili' bi, ki yedi: 'Fii ya cuone?' ²⁴N bua yin le ki bandi ke o Joa Bijua pia li bali ñanduna nni ki pa bi niba bi tuonbiadi sugili." Lane o den yedi yua ya gnannandi n kpe: "N yedi a, fii ki taa a kaagu ki ya kuni." ²⁵Lanyogunu liga o den fii ki sedi bi kuli nunbu nni, ki taa wan bi dua ya kaagu ki ñani ki ban kuni ki kpiagidi U Tienu. ²⁶Li pakili leni li fangi den cuo bikuli ke bi kpiagi U Tienu ki tua biyaba: "Dinla ti laa yaala n pia ki lidiga." ²⁷Lani n pendi Jesu den ñani ki laa o lubigaalo ke bi yi o Lefi, ke o ka o tuonli kani ki gaani li lubili. Jesu den yedi o: "Hoadi nni." ²⁸O den fii ki ña li kuli ki ñoadi o. ²⁹Lefi den taani bi niba o diegu nni ki ñanbi mi jecianma Jesu po. Bi lubigaaba leni nitoaba boncianla den ka leni ba u sajekaanu kani. ³⁰Falisieninba leni bi siiga yaaba n tie li balimaama bangi kaaba den jaligi Jesu ñoadikaaba ki tua: "Be yaapo ke yi di ki go ñu leni bi lubigaaba leni i tagibiadi danba?" ³¹Jesu den goa ki yedi ba: "Ya niba n pia laafia kaa bua lotoli, ama a yama." ³²Mii cua ki baa yini yaaba n tiegi ka, kali ti tuonbiadi danba ke ban lebidi bi yama." ³³Bi niba den yedi Jan ñoadikaaba leni tinba falisienba ya yaaba kuli yen luo bu ñoabu ki go jaandi, ama a ya yaaba wani nan di ki go ñu." ³⁴Jesu den goa ki yedi ba: "Naani yi baa fidi ki teni o pocaancalo danlinba n loli bu ñoabu o pocaancalo n da ye leni ba ya yogunu bi?" ³⁵A dana kpendi ke bi baa cuo o pocaancalo ki ñani o bi siiga, laa yogunu bi baa luo bu ñoabu." ³⁶Jesu go den pua ba mi kpanjama ki yedi: "Niloba kan padi li liadipanli ki ñani ki cabijenga ki baa biini li liadikpeli. O ya tieni yeni o padi, o padi li liadipanli ki go sua ya cabijenga n ñani yeni mo kan ya naani leni li liadikpeli." ³⁷Niloba mo kan didi taa duvenpaano ki piagi ki piagi ti dayuakpedi nni, o ya tieni yeni, o duvenpaano baa puuni ki teni ti dayuadi n padi duven n wuli, ti dayuadi yeni mo n bodi. ³⁸Tiladi ban piagi duvenpaano ti dayuapandi nni. ³⁹Yua n ñuni ya duven n kpeligi mo kan go ya bua ki ño ya duven n paani kelima o baa yedi: "Ya duven n kpeligi mani ki cie."

Chapter 6

¹Mi fuodima daali dayenli Jesu n den tagi ki ki poandi ṇalikama kuani nni, o ṇoadikaaba den jobidi ṇalikama siandi ki nugi ki ṇmani. ²Falisieninba bi tianba den yedi ba: "Be n teni ke yi tiendi yaala n kua mi fuodima daali?" ³Jesu den goa ki yedi ba: "Naani yii cogi Dafidi n den tieni yaala mi koma n den cuo o, wani leni yaaba n den ye leni o kuli yoo, ⁴ke o kua U Tieniu diegu nni ki taa dupen bilikoa ki ṇmani, baa ke li kua nitoa kuli n ṇmani dupen yeni li yaa tie kopadicianba yaaka? Ama Dafidi den taa ki ṇmani ki teni yaaba n yegi leni o moko." ⁵Jesu go den yedi ba: "O Joa Bijua n die mi fuodima daali." ⁶Mi fuodima daali datoali Jesu den kua li balimaama bangima dieli nni ki bangi bi niba U Tieniu maama. O joa den ye likani ke o jieniu kuodi. ⁷Li balimaama bangikaaba leni falisieninba den kpaagi Jesu ki baa le o ya baa paagi o mi fuodima daali, ke ban baa ban baa fidi ki kuli o leni yaala. ⁸Jesu den bani ban bungi yaala ki yedi yua ya nu n kuodi: "Fii ki sedi siiga nne." O den fii ki sedi. ⁹Jesu den yedi ba: "N buali yi naani li pia u sanu tin tieni yaala n ṇani bi yaala n bia mi fuodima daali, ki faabi o nilo bi, ki bolini o yo?" ¹⁰O den diidi ki lindi bi kuli ki yedi: O joa yeni: "tandi a nuu." O den tandi u ke u paagi. ¹¹Bi pala den beni ṇali ke li pendu, ke bi juogi leni biyaba ban baa tieni Jesu yaala. ¹²Laa yogunu Jesu den gedi li juali po ki baan jaandi. O den tieni ṇamungu ki jaandi U Tieniu. ¹³Lan den fii ki fa o den yini o ṇoadikaaba, ki gandi bi siiga nni piiga n niba lie, ki yini ba bi tondiba. ¹⁴Bi yela n tie na: Simono, Jesu n den yini yua Pielu leni o waalo Andile, leni Jaka leni Jan, leni Filipi leni Batelemi, ¹⁵leni Matiyu leni Toma, leni Alife bijua Jaka leni Simono, ban den yi yua o yankuadaano, ¹⁶leni Jaka bijua Jude, leni Judasa Isikalioto yua n den ti tua i janbi daano. ¹⁷Jesu den jiidi li juali po leni ba, ki sedi u tialu po. O ṇoadikaaba toaba boncianla den ye li kani. Nitoaba moko den wuli ki ladi li kani, ki ṇani Jedu nni kuli, leni Jelusalema, leni Tili leni Sidomi, ya dogu n baali mi ṇincianma. Bi kuli den cua ki bua ki gbadi o maama, ki go bua wan paagi ba bi yiani po. ¹⁸Mu cicibiadimu n den ye yaaba ya niinni ki yagini bi yama moko den paagi. ¹⁹Ku niligu siiga yua kuli den moandi ki bua ki sii o kelima u paalu den ṇa o niinni ki paagidi bikuli. ²⁰Lani Jesu den yaadi ki diidi o ṇoadikaaba ki yedi: "Li pamanli ye leni yinba yaaba n tie a luoda kelima U Tieniu diema tie yi yaama. Li pamanli ye leni yinba, mi koma n pia yaaba moala kelima yi baa guo. ²¹Li pamanli ye leni yinba yaaba n buudi moala na, kelima yi baa ti ya laa. ²²Li pamanli ye leni yimo bi niba ya nani yi, ki deli yi ki ṇandi bi siiga, ki sugidi yi, ki sengi yi nani ti bonjoagindi yeni kelima o Joa Bijua yaapo. ²³Li ya tua yipo yeni ya daali, yin mangi mani yi pala ki ya yugi ki ciini li pamanli po kelima ya panpaani n bili yipo tanpoli po yaba. Kelima bi yaajanba moko den tuuni bi sawalipuaba yene. ²⁴Ama fala baa ye leni yinba a piada, kelima yi mali ki baa yi yemanma no. ²⁵Fala baa ye leni yinba yaaba n pia ke li kandi moala na kelima mi koma baa ti gbadi yi. Fala baa ye leni yinba yaaba n laa ti laadi moala na, kelima yi pala baa ti boandi yin ya mua ti ninsiidi. ²⁶Fala baa ye leni yi bi niba kuli ya ti pagi yi, bi yaajanba moko den pagi bi sawalipua-faadanba yene. ²⁷Yinba yaaba n cengi n maama, n yedi line: ya bua mani yi yibalinba, ki ya tiendi yaala n ṇani yaaba n nani yi po. ²⁸Ya gaaliti mani yaaba n solini yi ki ya jaandi yaaba sugidi yi po. ²⁹Nilo ya pabi a kpianyendu po, ṇan pegidi ki teni o une mo. Nilo ya fie a liadicianli, ṇan da yie ke o kan ga a liaditediga mo. ³⁰Pa yua n mia ṇa kuli. Nilo ya fie ṇa ṇan die yaala, da goa ki buali o la. ³¹Yin ya tiendi bi niba po nani yin bua ban ya tiendi yipo maama. ³²Yi ya bua yaaba n bua yi, bi baa pagi yi yeni mo lede? Baa ti tuonbiadi danba moko bua yaaba n bua ba. ³³Yi ya ṇanbidi yaaba n ṇanbidi yipo yaapo, bi baa pagi yi yeni mo lede? Ti tuonbiadi danba moko tiendi yene. ³⁴Yi ya ledi yin daani ke yaaba n baa goa ki pa yi yi ligi, bi baa pagi yi yeni mo lede? Ti tuobiadanba moko ledi bi tuonbia-danlieba bi ligi, ke ban goa ki pa ba. ³⁵Ama yin ya bua mani yi yibalinba, ya ṇanbidi mani bi niba po, ki ya ledi ba ki da daani ke yi baa goa ki ga bi kani liba. Yeni yi panpaani baa yaba, yi baa tie U Tieniu yua n ye ṇali tanpolijoma bila, kelima wani, o ṇanbidi bi ṇanwaadanba leni bi nibiadiba kuli po. ³⁶Yin ya tiendi mani mi ṇanma nani yi Baa moko n tiendi mi ṇanma maama yeni. ³⁷Yin da ja mani ti buudi ke U Tieni n da ti jia leni yimo ti buudi. Yin da bu ki cuo oba ke ban da bu ki cuo yimo. Lani bi kan jia ki bili yimo ya cuonu. Ya tiendi mani yi nisaalilieba po sugili bi tagili po, Lani bi baa tieni yimo yaapo sugili yi ya tagili po. ³⁸Ya puuni mani, lani bi baa puuni yimo ki bigidi yipo bonṇanla, ki ṇiigi ki yegini ki kuodi ṇali lan cuudi. Bi baa taa yin bigidi nitoaba po leni ya bonbiigikaala, ki biigi yimo yaapo." ³⁹Jesu den pua ba mi kpanjama ki yedi: "Naani o juamo baa fidi ki dadi o juana bii? Bani niba lie yeni kuli kan baa ku buogu nnii? ⁴⁰O ṇoadikoa ki cie o canbaa, ama ya ṇoadikoa n bangi ki gbeni, o baa naani leni o canbaa. ⁴¹Be yaapo ke a nua ya muagu n ye a lielo nunbu nni, ki naa nua ya dajengu n ye a yaabu nni? ⁴²Liga lede ke a baa yedi a kpiilo: 'N kpiilo, cedi min ṇani ya muagu n ye a nunbu nni,' fini yua n ki nua ya dajengu n duogi a yaabu nni? Fini pala lie daano, ṇan kpa ṇani ya dajengu n duogi a ya nunbu nni, lane a baa fidi ki la bonṇanla ṇan baa ṇandi ya muagu n ye a lielo yaabu nni maama. ⁴³Tiṇanbu kan luoni ya bonluonkaala n ki ṇani. Ya tibu n ki ṇani mo kan luoni ya bonluonkaala n ṇani. ⁴⁴Bi bandi tibu kuli kelima bu bonluonkaala poe. Bi kan sobidi a kankana ku konkongu po, bi kan go sobidi i cabi bu kpatanluanbu po. ⁴⁵O niṇamo ṇandi o pali bonṇanla nni yaala n ṇani, o nibiada mo ṇandi o bonbiadila nni yaala n bia, kelima o nilo maadi yaala n gbie o pali nne. ⁴⁶Be n teni ke yi yii nni:

'O Diedo, o Diedo,' ki naa tiendi min yedi yaala? ⁴⁷N baa waani yi yua n cua n kani ki gbadi n maama ki tieni min yedi yaala kuli n naani leni yua. ⁴⁸O tie nani ya nilo n den bua ki maa li dieli. O den gbiidi ŋali ke li ŋuagi ki pundi ku tangu, ki pu li tanpuuli ku yaapo ki maa o dieli. Li ŋingocianli n den cua ki puubi ki tugi li dieli yeni, maa den fidi ki ŋmiagi li kelima li den maa ku tangu po. ⁴⁹Ama yua n gbadi n maama ki naa tieni man yedi yaala, omo tie nani ya nilo n maa li dieli ki naa kpa gbiidi ki pu li tanpuuli, ama ki pu ku tanbiigu po. Li ŋingocianli n den puubi ki tugi li ya yogunu liga, li den baa. Li diali yeni mudima den bia."

Chapter 7

¹Jesu n den maadi ya niba n maadi opo ya maama n tie na kuli ki gbeni, o den kua Kapenayuma dogu nni.²Mintela kobiga yudaano yendo den ye ki pia o naacemo ke o tie opo numoano, ke o yia nali ki bua ki kpe. ³O yudaano yeni n den gbadi ke bi maadi Jesu maama, o den soani Jufinba nukpeliba bi tianba o kani ke ban mia o wan cua ki faabi o naacemo.⁴ Bi den pundi Jesu kani ki mia o ki moandi wan da yie ki yedi: "O joa yeni pundi nan nanbi opo, ⁵kelima o bua ti buolu. Wani n maa tipo li balimaama bangima dieli."⁶Jesu den yegi leni ba ki caa. Wan den kuli a minteela yudaano diegu, o den tuogi wan den soani o danlinba yaaba o kani ke ban yedi o: "N daano, da coagi a yuli, mii pundi nan kua n dieli nni. ⁷Lanyaapo moko n teni ke mii sua ke li pundi min cua a kani mini nba. Maadi a maama bebe, n naacemo baa paagi. ⁸Mini yua ke nitoaba die nni, n moko pia min die ya minteela. n yen yedi one: 'Gedi,' wan gedi, ki yedi o yua mo: 'Cua na,' wan cua. N yen yedi n naacemo: 'Tieni line,' wan tieni."⁹Jesu n den gbadi laa maama, li den tie opo bonlidinkaala, de ki mangi o. O den jigidi ki yedi ya niligu n nua o: "N waani yi ke baa Isalele yaaba siiga, n daa laa ya dandancianli n yene buolu."¹⁰Wan den soani yaaba n den lebidi ki pundi denpo, bi den sua ke ya naacemo n bi yia yeni pia laafia.¹¹Lani n pendu Jesu den gedi Nayina dogu. O nroadikaaba leni nigocianli den yegi leni o. ¹²Jesu n den nagini u dogu bilinciamu buliñojabu, o den tuogi yaaba n nani lienni ki tugi o kpiemo ki baan piini. Yua n kpe yeni den tie o naa tugu nni bonjayenyenga, ke o naa mo tie kpepuoli. U dogu yaaba boncianla den yegi leni o. ¹³O Diedo n den laa o, mi ninima den cuo o opo ke o yedi: "Da buudi."¹⁴O den nagini ki sii ku tinkpikpagu. Yaaba n tugi den sedi. O den yedi: "O jawaalo na, n yedi a: 'Fii.'"¹⁵Lani yua kpe yeni den fii ki kali ki maadi. Jesu den teni o o naa.¹⁶Li fangicianli den cuo laa niba kuli, bi den kpiagidi U Tienu ki tua: "O sawalipuaciamo fii ti siiga. U Tienu goandi o nibuolu."¹⁷Jesu n den tieni yaala yeni kuli ya maama den yadi Jude nni leni ya tinmu n lindi kuli.¹⁸Jan nroadikaaba den togidi o laa bonla kuli.¹⁹O den yini bi siiga nroadikaaba lie ki soani ba Jesu kani, ke ban yedi o: "Naani a tie yua n den baa cua bi, bi ti da go baa guudi nitoa yo?"²⁰Bi jaba yeni n den pundi Jesu kani bi den yedi o: "Jan Batisi n soani ti a kani ke tin buali a fini n ya tie tin gu yua ya cuama bi, bi ke ti da go ya baa daani nitoa yo?"²¹Lanyogunu Jesu den paagi a yama leni a tadima leni mu cicibiadimu n die yaaba kuli boncianla, ki go noadi a juama moko boncianla.²²O den goa ki yedi Jan tondiba: "Guani mani ki ban togidi Jan yin gba ki go nua yaala: A juama noadi, a waba cuoni, a gbaada nanbidi, a woma gba, bi tinkpiba fiidi a luoda mo gba o laabaalinamo. ²³Li pamanli ye leni min kaa tie yua yaapo tingbali bonla."²⁴Jan tondiba n den nani Jesu kani ya yogunu, o den maadi ku niligu Jan maama ki yedi: "Yi den gedi mi fanpienma po ki ban laa be? Yua n tie nani u faalu n liebi ya ninmuagu bi?"²⁵To, yi nan den gedi ki ban laa be? Yua n bobi ti tianandi bi? Diidi ki le mani yaaba n yie ti tianandi wani ye bi badicianba diedi nni.²⁶Yi nan den li gedi ki baa le be? O sawalipualo bi? Yeni de, ama n waani yi ke yin ban laa yua cie ba sawalipualo.²⁷Wani yaapo yo ke li diani ki yedi: 'Diidi, n soani n tondo a liiga, ke wan nanbi a sanu.'²⁸N go yedi yi ke pua n mali yua kuli, yua n cie Jan ki ye. Ama yua n wa ki cie bi kuli U Tienu diema nni, wani n yaba ki cie o.²⁹Ya niba n den cengi o kuli leni bi lubigaaba kuli den saa U Tienu po moamoani ki cedi ke Jan batisi ba. ³⁰Ama Falisieninba leni li balimaama bangikaaba n den yie ke Jan kan batisi ba yeni, bi den yie U Tienu n den jagi ki bili bipo yaala."³¹Jesu den pugini ki yedi: "N baa nandi moala na nuba leni be? Bi naani leni be?"³²Bi naani leni ya bila n ka ki daaga nni ki yi bi yaba ki tua: 'Ti piebi yipo mu yelimu, ke yii jeli ki ciaga. Ti yiini yipo i kuyani, yi naa buudi.'³³Kelima Jan Batisi cua, waa di jiema, waa nu duven mo, ke yi tua: 'O pia ki cicibiadiga.'³⁴O Joa Bijua mo cua ki di ki go nu ke yi tua: 'Diidi ki le, O tie jiejiedo leni dañolo, ki ti bi lubigaaba leni i tagibiadi danba kuli ya danli.'³⁵Yaaba n tuo U Tienu yanfuoma kuli saa i moamoani ke mi tiegi.³⁶Falisieninba siiga yendo den yini Jesu wan je leni o. Jesu den kua o diegu nni ki kali u saajekaanu kani. ³⁷O pua den ye u dogu nni ke o tagu bia. Wan den bandi ke Jesu ye Falisieni yeni deni ki di, o den taa ya tanli n yi alibati ya buteliga ke gbie leni tulale,³⁸ki cua ki sedi Jesu puoli po o taana kani ke o kpaagi li bonkalikaala po. O pua yeni den buudi ke o ninsiidi cuudi ki soangi Jesu taana ke o duuni a leni o yudi ki waliti a ki suogi a tulale.³⁹Ya falisieni n den yini Jesu n den laa lani, o den yedi o yama nni: "One ya bi tie sawalipualo moamoani o bi baa bandi ya pua n sii o na n tie yua, leni o tagu n tie maama, ke o tie tagibiadu daano."⁴⁰Lani Jesu den yedi Falisieni yeni: "Simono, n pia mi maama ki baa maadi a," Simono den goa ki yedi o: "Canbaa, maadi."⁴¹Jesu den yedi o: "O pandinlo den ye ki pia pandanba lie. One den kubi opo kujapiena kobi muu, o lielo mo kujapiena piimu. ⁴²Ban kaa den pia liba ki baa pa, o den cabi bani niba lie yeni kuli bi pana. Bani niba lie yeni siiga, nme baa bua o ki cie o yua?"⁴³Simono den goa ki yedi o: "N tama wan cabi yua ke o panli yaba ki cie yene." Jesu den yedi o: "A saa i moamoani."⁴⁴Lani o den gbegi ki diidi o pua yeni ki go yedi Simono: "A laa o pua na? Min kua a dieli nni, nja puni nni nima ke n nigidi n taana, ama wani, o nigidi n taana leni o ninsiidi ki go duuni a leni o yudi. ⁴⁵Haa gobini nni leni mi buama, ama wani, nali min kua, o li waliti n taana yo, waa cedi."⁴⁶Haa wuli n yuli po kpama, ama wani, o suogi n taana leni tulale yua ya dunga n pa.⁴⁷Lanyaapo n yedi a ke wan bua nni boncianla yeni doagidi ke o baa sugili o tuonbiadi yaadi n yaba po. Yua n baa sugili ya tuonbiadi n wa po mo

bua waamu bebe."⁴⁸O den yedi o pua mo: "A baa a tuonbiadi sugili." ⁴⁹Yaaba n den taani ki di leni o den maliti bi pala nni: "One tie nme ki puuni sugili ti tuonbiadi po?" ⁵⁰Jesu go den yedi o pua yeni: "A dandanli faabi a, fii ki ya caa leni mi yanduanma."

Chapter 8

¹Ya dana n ɲoa Jesu den goagoadi i dociami leni i dowaali nni kuli, ki kpaani ki wangi U Tienu diema laabaalinjamo. Bi piiga n niliediba den yegi leni o.² Bi potianba, mu cicibiadimu n den kpa ye yaaba ya niinni leni yaaba n den pia yiantoe ke Jesu paagi ba kuli, den cangi o. Bi siiga poyendo den yi Maliyama Magidala yua, cicibiadimu lele n den ɲani yua ya niinni.³ One jana, o bado Elodo ligikubilo Alikusa pua, one mo susana, leni potoaba boncianla, yaaba n den ɲandi bi piama nni ki todi Jesu leni o ɲoadikaaba yema nni.⁴ Bi niba boncianla den ɲa i dogi kuli nni ki kpendi Jesu kani. Ku niligu n den taani boncianla, o den pua mi naa kpanjama:⁵ "O kpakpaalo den ɲani ki baa pagi o bonbuoli. Wan den pagini, i tiami den baa u sankunu. Bi den ɲma yi ke ti bonyugiditi mo dini yi.⁶ I tiami mo den baa ki tancaliga po. Yin den pudi, yi den kuodi, kelima yii den pia soangima.⁷ Yi tiami mo den baa ti konkondi nni. Ti konkondi den taani ki fii leni yi ki dini yi.⁸ I tiami mo den baa ki tinjanga nni ki kpedi ki loni bonbiyenbu kuli kobiga kobiga." Jesu n den maadi lankuli o den kpaani: "Yua n pia a tuba ki baa gbadi, wan gbadi."⁹ O ɲoadikaaba den buali o laa kpanjama bundima.¹⁰ O den goa ki yedi ba: "Bi puni yinba yin bandi U Tienu diema bondoaginkaala, ama nitoaba po, n maadi leni ba mi kpanjama ke ban ya nua leni bi nuni ki nan da le liba, ki ya cengi leni bi tuba ki nan da faami liba."¹¹ Cengi mani mi kpanjama yeni bundima. Yi bonbuoli tie U Tienu maama.¹² Yaaba n tie nani u sankunu tinga yeni tie yaaba n gba U Tienu maama ke Sutaani cua ki ɲani ma bi pala nni, ke ban da daani ki baa mi tindima.¹³ Yaaba n tie nani ki tancaliga yeni tie yaaba n gbadi mi maama ki ga ma lanyogunu leni li pamanli. Ama baa pia jiimoani, bi daani u yogunu waamu bebe po ama mi tulinma ya cua ya yogunu, kali ban ɲa li dandanli.¹⁴ Ya bonbi n baa ti konkondi nni tie yaaba n gbadi mi maama, ama bi ya suagi liiga, bi cedi ke bi yema yanyagidi leni ɲalimani leni mi yemanma yankuali dini laa maama, ke bi bonluonkaala liba kuli ki beni.¹⁵ Ya bonbi n baa ki tinjanga nni mo tie yaaba n gbadi mi maama ki ga ma ya pala n tiegi ki ɲani nni ki kpaagi mi po ki kubi ma bonɲanla, ki juuni ki ban loni li bonluonkaala.¹⁶ Niloba kan cuoni ki fidisanga ki taa li sancianli ki ɲoagini ga, yaaka ki kubini ga u duanu tiipo, kali wan tuani ga u fidisantuankaanu, ke yaaba n kua li dieli nni n ya nua mi yenma.¹⁷ Liba kuli ki ye ki wuo ki kan wuodi. Liba kuli ki ye ki duagi ki kan doagidi bi niba n bandi.¹⁸ Lanyaapo yin fangi mani yi yula leni yin cengi maama, kelima bi baa pa ki pugini yua n pia, ama yua n ki pia wani, bi baa ga o kani baa wan nua ke o pia yaala."¹⁹ Jesu naa leni o waamu den cua ki baa le o ki naa fidi ki pundi o kani kelima bi niba n yabi maama.²⁰ Bi niba den yedi Jesu: "A naa leni a waamu se niini po ki bua ki le ɲa."²¹ Jesu den goa ki yedi: "N naa leni n waamu tie yaaba n cengi U Tienu maama ki tiendi man yedi yaala."²² Danyenli Jesu leni o ɲoadikaaba den kua ku ɲinbiagu ke o yedi ba: "Tin duodi mani ki gedi nepo ya boanjaali." Bi den fii ki caa.²³ Ban den ye ku ɲinbiagu nni ki pegidi ki caa ya yogunu, Jesu den guani. Ku faabiadigu den kua mi ɲincianma nni, ke mi ɲima bua ki gbie ku ɲinbiagu, ke li bia bipo.²⁴ Bi den nagini ki fundi Jesu ki yedi o: "Canbaa, canbaa ti bia." O den fundi ki maadi leni ku faaligu leni ɲinguonpaala leni li bali ke li kuli duani suo.²⁵ O den yedi o ɲoadikaaba yi dandana ye le?" Ti jawaandi leni li pakili den cuo ba ke bi yedi bi yaba: "One wani daa, o tie ɲme ki maadi ba ku faaligu leni mi ɲima ke li kuli tuo ki tieni wan yedi yaala?"²⁶ Bi den duodi mi ɲincianma ki pundi Jelasa dogu tinbianu yu n tiegi Galile.²⁷ Jesu n den ɲani ku ɲinbiagu nni ki se li wali po, u dogu nni nilo, mu cicibiadimu n den ye yua ya niinni den cua ki tuogi o. Li den waagi ke o joa yeni ki go yie tiadi. Waa go den ye diedi nni, o ji den ye a kakula nne.²⁸ Wan den laa Jesu o den tiani, ki gbaani o nintuali ki kpaani boncianla: "Be n ye mini leni fini siiga, Jesu, U Tienu yua n ye ɲali tanpolijoma Bijua? N mia ɲa ɲan da faligi nni."²⁹ O den yedi yeni kelima Jesu den yedi ki cicibiadiga kan ɲa o niinni, kani yaaga n den die o ke li waagi. Bi den luo o i kuseseli ki kpaagi o ti kukpaadi ki gu o, ama o den yen cenli li bonlolikaala ke ki cicibiadiga caani o li fuali po.³⁰ Jesu den buali o: "A yi lede?" O den goa ki yedi o: "Ku niligu." O den yedi yeni kelima mu cicibiadimu boncianla den kua ki ye o niinni.³¹ Mu den miadi Jesu ke wan da yedi mun gedi u kulu nni.³² Li den sua ke u dokuliciamu ye li juali po ki gbi i moajiini. Mu cicibiadimu den mia Jesu wan pa ba u sanu mun kua i duoli yeni niinni, ke o puni mu.³³ Lani mu cicibiadimu den ɲani o joa yeni niinni ki ban kua i duoli nni, ke u dokulu kuli digi ki jiidi ki baa mi ɲincianma nni ki bodi.³⁴ Yaaba n kpaaba n den laa yaala n tieni, bi den soani sani ki ban waani li laabaalo u dogu nni leni i tinkundogi nni.³⁵ Bi niba den ɲani ki gedi ki baan le yaala n tieni. Bi den pundi Jesu kani ki laa mu cicibiadimu n den ɲani ya joa ya niinni yeni, ke o ka Jesu taana kani ki yie ti tiadi ki go pia o yama ke ti jawaandi cuo ba.³⁶ Yaaba n laa yaala n tieni kuli den togidi lan tieni maama ke mu cicibiadimu n den ye yua ya niinni paagi.³⁷ Lani Jelasa yaaba leni u tinkundogu nni yaaba kuli den taani ki mia Jesu ke wan bi kani kelima ti jawaanciandi den cuo ba. Jesu den kua ku ɲinbiagu nni ki baa gua ki duodi.³⁸ Mu cicibiadimu n ɲani yua ya niinni den miadi Jesu ke wan cedi wan ya ye leni o. Ama Jesu den cabi o ki yedi o:³⁹ "Lebidi ki guani a denpo ki ban togidi U Tienu n tieni apo yaala kuli." O den gedi ki ban wangi u dogu nni kuli Jesu n tieni opo yaala.⁴⁰ Jesu n den duodi ki pundi napo ya jaali ya yogunu, ku niligu den biali o kelima bi den gu o.⁴¹ Ban den yi yua Jayilusa ke o tie li balimaama bangidieli yudaano den cua ki gbaani Jesu taana kani ki mia o wan cua o deni,⁴²

kelima o den pia bonpoyenyenga yua n pia nani piiga n bina lie ke o yia ki bua ki kpe. Jesu n den caa, ku niligu den miabi o.⁴³ O pua den ye li kani ke o soama wuliti kaa se njali piiga n bina lie, o den biani o piama kuli a logitola kani, oba kuli ki den fidi ki paagi o.⁴⁴ O den cua ki nagini Jesu puoli po ki sii o liadicuadi. Lanyogunu o soañakaama den sedi.⁴⁵ Jesu den yedi: "Hme n sii nni?" Bi kuli n den nia ke oba ki sii o, Pieli den yedi: "Canbaa, ku niligu lindi a ki miabi a."⁴⁶ Jesu den goa ki yedi: "O nilo sii nni, kelima n bandi ke u paalu soani tuonliba."⁴⁷ O pua yeni den sua ke waa wuo, o den cua ki digibi ki gbaani Jesu nintuali ki waani bi niba kuli wan bi sii o yaala yaapo, ki go waani ke lanyogunu liga o paagi.⁴⁸ Jesu den yedi: "N bisalo a dandanli paagi a gedi leni mi yanduanma."⁴⁹ Jesu n den maadi ya yogunu, o nilo den ñani li balimaama bangima dieli yudaano denpo ki cua bi kani ki yedi: "A bisalo yeni, waa ye da go coagini canbaa."⁵⁰ Jesu n den gbadi lani o den yedi li balimaama bangima dieli yudaano: "Da jie liba, daani bebe, o baa paagi."⁵¹ Jesu n den pundi o joa yeni deni, waa den tuo nitoa kuli n yegi leni o ki kua, kali Pieli leni Jan leni Jaka leni ki biga yeni baa leni o naa.⁵² Bi niba kuli den buudi buudi opo i kumoe. Jesu den yedi: "Da buudi mani, waa kpe ka, o goa yo."⁵³ Bi den laa o ti laadi ki ñuadi o kelima bi bani ke o kpe.⁵⁴ Jesu den cuo ki biga nuu ki kpaani: "Ki biga, fii."⁵⁵ O naano den goa ki kua o niinni ke o fii lan yogunu liga. Jesu den yedi ba ban pa o wan je.⁵⁶ Li pakili den cuo ki biga danba. Jesu den ke ban da maadi niliba kuli yaala n tieni.

Chapter 9

¹Jesu den yini ki taani bi piiga n niliediba ki puni ba u paalu leni li bali ban ya paani mu cicibiadimu kuli ki go paagidi bi niba ban yia ya yianbuoli kuli.² O den soani ba ke ban ya wangi U Tienu diema maama, ki go ya paagidi a yiama moko.³ O den yedi ba: "Yin da taa liba li sancenli po, baa gbiamu, baa sancenboagili, baa jiema, baa ligi, ki da taa liada lie mo." ⁴Yin kua ya diegu nni kuli, yin ya ye lankani nali yin baa fii.⁵ Bi yaa tuo ki ga yi cangu naankani kuli, yi ya ña laa dogu nni ya yogunu, yin kpia ba yi taatama, lan tua seedi bi yiema po." ⁶Lani bi ñoadikaaba den fii ki gedi ki goagoadi i dowaali nni ki wangi o laabaalinamo, ki paagidi a yiama i kaani kuli.⁷ Elodo yua n den die Galile diema den gbadi yaala n tieni kuli, o yama den lengidi kelima bi tianba den tua ke Jan Batisi fii bi tinkpiba siiga, ⁸bine mo n ya tua ke o sawalipualo Elia n go doagidi o yuli, bine mo ke bi sawalipuaba siiga yendo n fii bi tinkpiba siiga. ⁹Wani Elodo mo den tua: "N den teni ke bi jia Jan yuli, Lanwani min gba ke bi maadi yua yaapo li naabonla kuli tie ñme?" O den moandi ki baa la o.¹⁰ Jesu tondiba den guani o kani ki togidi o ban tieni yaala kuli. Lani o den taaba bi bebe ke bi gedi Batisayida dogu kunu po. ¹¹A nigola den bandi ki ñoadi o. Jesu den biali ba, ki waani ba U Tienu diema maama ki go paagi yaaba n ki pa.¹² Ki yenga n den bua ki kua, bi piiga n niliediba den nagini Jesu kani ki yedi o: "Cabi ku niligu ban yadi ki gedi ya dobila leni ya koajaana n kuu, ki ban baa u duankaanu leni li bonjekaala, kelima tin ye naani ne tie fuali." ¹³Jesu den yedi ba: "Pa ba mani yiba ban je." Bi den goa yedi: "Tii pia liba kali dupen bonbimuu, leni jami lie, li yaa tie ke ti baa gedi ki ban da li bonjekaala ya niligu n tie na po yaaka." ¹⁴Kelima bi jaba bebe den bua ki pundi tudamuu (5000). Jesu den yedi o ñoadi kaaba: "Teni mani ban boagidi nani niba piimuu muu yeni, ki kali caga caga." ¹⁵Bi den tieni yeni ki kaani bi niba kuli.¹⁶ Jesu den taa bi dupenmuudiba leni i janliedi yeni, ki yaadi ki noanli tanpoli ki jaandi ki seligi la. Lani o den cabidi cabidi ki teni o ñoadikaaba ban boagidi ku niligu. ¹⁷Yua kuli den dini ki guo. Bi den wodi ban dini ki sieni yaala ki gbieni piiga n baabuodi lie leni a boncaba.¹⁸ Dayenli Jesu den piadi ki jaandi ke o ñoadikaaba bebe den ye leni o. O den buali ba: "A nigola tua ke n tie ñme?" ¹⁹Bi den goa ki yedi o: "Boncianla tua ke a tie Jan Batisi, bine Elia, bine mo ke bi sawalipuaba siiga nni yendo n fii bi tinkpiba siiga." ²⁰O den yedi ba: "Yi mo te, yi mo nan yedi ke n tie ñme yo?" Pieli den goa ki yedi o: "A tie UTienu n Gandi yua." ²¹Jesu den maadi leni li bali ki yedi ke ban da waani la niloba kuli. ²²O go den yedi ke li tie tiladi o Ja Bijua n la fala boncianla, ke Jufinba nikpeliba leni bi Kopadicianba yudanba leni leni li balimaama bangikaaba n yie o, ki kpa o. Ama ke li dataali daali o baa fii bi tinkpiba siiga. ²³Lani Jesu den yedi bi niba kuli: "Yua n bua ki ya ñua nni kuli, wan yie o yuli, ki bugi o dapoanpoanli daali kuli ki nan ya ñua nni." ²⁴Kelima yua n bua ki ga miali kuli o baa biani li, ama yua n baa biani o miali kelima mini yaapo kuli baa faabi li. ²⁵O nilo ya ba ki diedi ñanduna kuli ke o miali nan bodi, bi ki bolini o yuli, li baa ñanbi o po be? ²⁶Yua n jie i fe mini leni n maama kuli po, o Ja Bijua moko baa ti jie opo i fe o ya cua leni o kpiagidi leni Baa yaa kpiagidi ki yegi leni yaa malekinba n gagidi. ²⁷N waani yi moamoani, yaaba n ye nakanba, bi tianba kan kpe kaa laa UTienu diema." ²⁸Jesu n den maadi la maama ke dana nii pendi, o den taa Pieli leni Jan leni Jaka ki doni li juali po ki baa jaandi. ²⁹Wan den jaandi ya gogunu, o nunga n naani maama den lebidi, o tiayiekaadi moko den lebidi ki pendi nali ki ñuliti. ³⁰Jaba lie den maadi leni o. Li den tie, Musa leni Elia, ke bi doagidi bi yula ke, ³¹tanpoli kpiagidi lindi ba, ke bi maadi leni Jesu wan baa kpe ya kuuma jelusalema nni po. ³²Mi guama den bgadi Pieli leni o lieba, ama bi den yie mi guama pokilaa Jesu kpiagidi leni ya jaliiediba n se leni o. ³³Bi jaba yeni n den baa ña Jesu kani ya yogunu, Pieli den yedi o: "Canbaa, li ñani tin ya ye ne. Tin tieni diena taa, fini yenli, Musa yenli, Elia mo yenli." Waa den bani wan maadi yaala. ³⁴Wan den maadi yeni ya yogunu, ku tawaligun den jiidi ki libini ba. Bi ñoadikaaba n den laa ke bi kua kutawaligu nni, ti jawaandi den cuo ba. ³⁵U nialu den maadi kutawaligu nni ki yedi: "one n tie n Bijua, min gandi yua, cengi mami o." ³⁶U nialu yeni n den maadi ki gbieni, bi sua ke Jesu ye o bebe. Bi ñoadikaaba den muubi bi ñoana, baa togidi oba laa yogunu ban la yaala. ³⁷Lan den fii ki fa, bi den jiidsi li juali po, ya niligu n yaba den tuogi Jesu. ³⁸O ja den kpaani ku nikigu siiga ki yeddi: "canbaa, n mia ña ñan diidi npo n bi jua na, kelima o tie n bonjajenjenga." ³⁹Ki cicibiadiga n fii opo ya yogunu kuli, lanyogunu liga o yen kuudi, kan yaa digin o leni u paalu kikapalini o leni ti ñminsantpupudi ki faligidi o. Ki ñama o niinni pa opo. ⁴⁰N bi mia a ñoadikaaba ke ban deli ki ñani ga o kani, ke baa fidi." ⁴¹Jesu den goa ki yedi: "Yinba, yaa nibuolu n luo li dandan ki go bia, n baa taa ki ye leni yi ki go juuni yipo ki pundi u laa yogunu? Cuani a bijua na." ⁴²Ki biga n den nagini Jesu kani ya yogunu, ki cicibiadiga den guli o ki go digini o leni u paalu. Jesu den funi leni ga, ki paagi ki biga, ki teni o o baa. ⁴³U Tienu kpiagidi leni o paaciamu den paki yaaba n ye li kani kuli. Bi niba kuli n den laa Jesu n tieni yaala kuli ke li fangicianli leni li pakili cuo ba, o den yedi o ñoadikaaba: ⁴⁴"Yinba, yin diadi mani yi tuba ki cengi mi naa maama bonñanla: Bi niba baa janbi o Ja Bijua ki teni o bi nisaaliba nuu nni." ⁴⁵Ama bi ñoadikaaba ki den ga laa maama n bua ki yedi yaala. Li den duagi bipo ke ban da ga ma. Bi den jie, baa buali Jesu lipo. ⁴⁶Mi niama den fii bi ñoadikaaba siiga, ke ban bandi bi siiga yua n tugi li yuli. ⁴⁷Jesu den bandi ban maliti yaala bi pala nni, ki taa ki biwaaga ki sieni o o kani ⁴⁸ki yedi ba: "yua n ga ki naa biga n yeli nni ga mini nba yo, yua n ga mini mo, o ga yua

n soani nni. Yi siiga yua n wa ki cie yikuli, wani n tugi li yuli."⁴⁹Jan den yedi: " Canbaa, ti den la ya ja n deli mu cicibiadimu a yeli nni ke ti yie opo, kelima waa taani leni ti ki nua nja."⁵⁰ Jesu den goa ki yedi o: "Da go yie mani opo ke wan da go tieni la, kelima yua n kaa yie yipo kuli taa yi po."⁵¹U yogunu n den nagini ke U Tienu baa ñani Jesu nanduna nni ki duoni o tanpoli, Jesu den jagi ki bili ke o baa gedi jelusalema.⁵² O den soani bi tondiba ke bi kua o liiga. bi den gedi ki ban kua Samali doyendu nni ki baa lingi o po ku candiegu.⁵³ Ama baa den tuo Jesu cangu, kelima wan caa jelusalema yeni yaapo.⁵⁴O noadikaaba Jaka leni Jan n den laa lani bi den yedi: "Ti Daano, a bua tin yedi mi fantama n ña tanpoli po ki bolini ba bi?"⁵⁵ Jesu den jigidi ki noanli ba ki funi leni ba. kelima o Ja Bijua naa cua ki baa bolini bi nisaali miana ka, ama ki faabi ba yo.⁵⁶Bi den suagi liiga ki gedi dotogu.⁵⁷Ban ye u sanu nni o nilo den yedi Jesu: "N baa nua nja njan caa naani kuli."⁵⁸Jesu den goa ki yedi: " I coli pia i fali, ti bonyugiditi mo pia ti tediti, ama o Ja Bijua wani naa pia wan baa dua naani."⁵⁹Jesu den yedi nitoa mo: " noadi nni." o den goa ki yedi o: " N Daano, pa nni min da kpa gedi ki ban piini n baa no." ⁶⁰Jesu den yedi o: " Cedi bi tinkpiba n piini bi tinkpiba, ama fini, gedi ki ban ya wangi U Tienu maama."⁶¹Nitoa go den yedi o: " N Daano, n baa noadi a, ama pa nni min nda kpa gedi ki ban cabi n denpo yaaba."⁶² Jesu go den yedi o: " Yua n mubini ku naayaligu ki baa ya ko, ki go gbegidi ki nua puoli, waa dagidi U Tienu diema po."

Chapter 10

¹Lani yaa puoli o Diedo go den gandi nquadikaaba pilele n bilie ki soani ba niba lielie ke bi kua o liiga, ki gedi wani oba n den baa gedi ya dogi leni ya kaani kuli. ²O den yedi ba: " U jetaagu yaba ama bi tuonsoanba nan wa. Lawani yin mia mani u jetaagu Diedo wan soani bi tuonsoanba o jetaagu po. ³Gedi mani! Diidi ki le, n soani yi nani a pebila yeni i fuasangbanli siiga. ⁴Yin da taa mani ligiboagili, baa sancenboagili, baa cacaadi, ki da sedi u sanu nni ki fuondi oba. ⁵Yin kua ya diegu nni kuli, kpa fuondi mani ki yedi: " mi yanduanma n yaa ye ku naa diegu nni." ⁶Yua n bua mi yanduanma ya ye lienni, yin gaali o ya yanduanma yeni baa ye leni o. Yua n bua mi yanduanma yeni yaa ye li kani mo, yi gaali n guani yi ya kani. ⁷Yin ya ye laa diegu nni ki di ki go ñu ban puuni yi yaala kuli, kelima o tuonsoanlo pundi ki baa o panpaani. Yin da ña diegu nni ki tuadi dietoagu. ⁸Yin kua ya dogu nni ke bi ga yi cangu kuli, yin je mani ban puni yi yaala, ⁹ki paagi ya yama n ye likani ki yedi ba: ' U Tienu diema nagini yi kani. ¹⁰Ama yin kua yaa dogu nni ke baa ga yi cangu kuli, yin ña ki sedi bi sani nni ki yedi: ' ¹¹Ti kpia baa yi dogu tama yaama n tabini yi taana yeni. Ama yin bandi borjanla ke U Tienu diema nagini.' ¹²Jesu den pugini ki yedi o nquadikaaba: "n yedi ke ti buudi daali, Sodoma ya buudi kaa bia ki pundi laa dogu yaaba buudi. ¹³Fala baa ye leni fini Kolasini dogu. Fala baa ye leni fini Betisayida dogu, kelima ya bancianma n tieni a niini ne ya den den tieni ñali yogu Tili leni Sidoni dogi nni, bi den baa laa li paboanli tiadi leni mi fantanpiema ki lebidi bi yama. ¹⁴Lanyaapo, ti buudi daali Tili leni Sidoni dogi ya fala kan yaa bia ki pundi yi ya fala. ¹⁵Finu, Kapenayuma dogu moko, a tama ke a baa fiini a yuli ñali tanpoli po bi? Aa a, bi baa jiini a ñali bi tinkpiba diema. ¹⁶Jesu go den yedi o nquadikaaba: "Yua n cengi yi maama cengi n yaama, yua n yie yi mo yie mini, yua n yie mini mo yie yua n soani nni." ¹⁷Hoadikaaba piilele n bilie yeni den guani Jesu kani leni li pamanli ki yedi: " Ti Daano, baa mu cicibiadimu moko tuodi ti maama a yeli nni." ¹⁸Jesu den yedi ba: " N den la Sutaani ñani tanpoli ki peli nani mi tañigima yeni ki baa. ¹⁹N puni yi u paalu ke yi baa fidi ki ya nmaadi i we leni i nami, ki ya paani yibali paciamu kuli. Liba kuli kan fidi ki tieni yi yaala n bia. ²⁰Baa yeni, yin da mangi mani yi pala kelima mu cicibiadimu tuo yi maama, ama yin mangi mani yi pala kelima bi diani yi yela tanpoli po. ²¹Lanyogunu liga o U Tienu Fuoma Yua den teni Jesu pali mangi ñali boncianla ke o yedi: " Baa, fini yua n tie tanpoli leni ki tinga kuli Diedo, n pagi a kelima a doagini li naa bonla bi yanfodanba leni bi nunfandanba kuli po, ki doagidi la yaaba n tie nani a biwaala yeni yaapo. Yeni de, Baa, li tie yeni kelima li ñua a yanjaginani. ²²Jesu den pugini ki yedi: " N Baa puni nni li bonla kuli bali. Oba kuli ki bani Bijua n tie yua kali Baa bebe, oba kuli mo ki bani Baa n tie yua kali Bijua leni wani Bijua n bua ki doagidi o yua yaapo. ²³Lani Jesu den jigidi ki noanli o nquadikaaba ki maadi leni bani bebe ki yedi: " Li pamanli ye leni yi kelima yin laa yaala po. ²⁴Kelima n yedi yi ke bi sawalipuaba leni bi badiba boncianla den bua ki le yin nua yaala na, ki naa laa la, bi den bua ki gbadi yin gba yaala na, ki naa gbadi. ²⁵U Tienu balimaama bangikaciamo yendo den fii ki bua ki biigi Jesu ki yedi o: "Canbaa, n baa tieni lede ki baa ya miali n kan gbeni?" ²⁶Jesu den yedi o: " Be diani li balimaama nni? A cogi be lienni?" ²⁷O den goa ki yedi o: "ñan bua o diedo a Tienu leni a pali kuli leni a miali kuli leni a fidu kuli leni a yantiali kuli, ki go bua a nisaalilielo nani ñan bua a yuli maama." ²⁸Jesu den yedi o: " A guani ke li tiegi. Ya tiendi yeni, a baa ya ye. ²⁹Li balimaama bangikaciamo yeni den bua ki sa o yuli po i moamoani ki yedi Jesu: " ñme nan tie n nisaalilielo?" ³⁰Jesu den goa ki yedi o: " O ja den ñani Jelusalem, ki jiidi ki caa Jeliko. O den ba bi sanjiaba siiga, ke bi bibi o, ki fie wan pia yaala ki go puapua o ki ña o ke wani leni mi kuuma ki foagi, ki ban caa. ³¹Li den sua ke bi kopadicianba siiga yendo moko den jiidi ki tagi laa sanu. Wan den la o ja yeni, o den jadi ki balini ki pendi. ³²Lefi buolu yua moko n den jiidi ki pundi li kani ki laa o ja yeni, o den jadi ki pendi. ³³Ama, Samali yua, den caa u dogu ki cua likani. wan den laa o ja yeni, mi ninjima den cuo o opo. ³⁴O den nagini ki tieni o nala mi kpama leni duven ki finfini a a caba, ki jagini o wani o ba ya boncaginkaala po, ki gedinu o ki ban baa opo ku candiegu ki kubi o. ³⁵Lan fii ki fa o den ñani kujapiena lie ki teni ku candiegu daano ki yedi o: ' Ya kubi o, ñan baa biani opo yaala ki pugini li ne po, n ya lebidi ki guani, n baa pa ña. ³⁶Lani Jesu den buali o ki yedi: " A yaa yama po, bi nitaadiba yeni siiga ñme tie yua n den baa bi sanjiaba siiga yeni nisaalilielo?" ³⁷O den goa ki yedi o: " Yua n gbadi opo minjima yene." Jesu den yedi o: " A mo n gedi ki ban ya tiendi yeni. ³⁸Jesu go den taa u sanu, wani leni o nquadikaaba. O den kua doyendu nni. Ya pua n yi Malata den ga o cangu. ³⁹O pua yeni den pia o waalo ke o tie pua ki yi Maliyama. wani Maliyama den kali Jesu taana kani ki cengi o maama. ⁴⁰Ku diegu tuonli den yagi Malata yama ke o cuoni ki lindi. O den cua ki yedi Jesu: " n Daano, naani n waalo n ña nni ke n tuuni n bebe yeni, laa yia ña? Yedi o wan todi nni." ⁴¹O Diedo den goa ki yedi o: " Malata, Malata, a yagini a yama ki cuoni ki lindi li bonla boncianla po. ⁴²Ama bonyenla n tie tiladi, Maliyama gandi li bonñanla, ban kan fie o yaala."

Chapter 11

¹Danyenli Jesu den jaandi kaanu ba. wan den jaandi ki gbeni, o njoadikaaba siiga yendo den yedi o: "N Daano, bangi ti tin baa jaandi maama, nani Jan n bangi o ya njoadikaaba maama." ²Jesu den yedi ba: "Yi ya yen baa jaandi yin yedi: 'Ti Baa, a yeli n baa mi gagidima. A diema n cua.' ³Pa ti daali kuli ya jiema banlu n dagidi. ⁴Tieni ti po sugili ti tuonbiadi po kelima ti moko tiendi sugili yaaba n tudi tipo kuli po. Da tuo tin ba mi tulima nni." ⁵O go den yedi ba: "Yi siiga yendo ya pia o danli ki gedi o kani ku yagisiigu ki yedi o: 'N danli, ledi nni dupen bonbitaa, ⁶kelima n danli yendo fii li sancenli ki cua n kani ke n naa pia liba ki baa candi o.' ⁷O danli yua n ye o dieli tugu nni yeni ya goa ki yedi o: 'Da yagini n yama, n luoni bu buliñoabu no, mini leni n bila kuli mo duani n kan go fidi ki fii ki pa ŋa.' ⁸N yedi yi, baa o ya kan fidi ki fii kelima o tie o danli, o baa fii kelima o tigini o po, ki pa o wan luoyaala yeni kuli. ⁹Lanyaapo n yedi yi, mia mani, bi baa pa yi, lingi mani, yi baa le, yedi mani: 'Gafala,' bu buliñoabu kani, bi baa luodi yipo. ¹⁰Kelima yua n mia kuli baa baa, yua mo n lingi kuli mo baa le, bi baa luodi yua n yedi: 'Gafala,' ki bua ki kua kuli po mo. ¹¹Yinba bi baanba siiga, ŋme ya bijua n baa mia o dupen wan teni o li tanli, bi o ya mia o o jamo wan teni o o wa? ¹²Bi o baa mia o li jenli wan teni o o namo? ¹³Yinba yaaba n bia ya bani ki teni yi bila li bonŋanla laa pia kuli tama ke yi Baa yua n ye tanpoli baa pa yaaba n mia o o Fuoma Yua." ¹⁴Jesu den deli ki ŋani o nilo niinni ya cicibiadiga n teni ke o tie muulo. Ki cicibiadiga yeni n ŋani ya yogunu, o muulo den maadi ke li pakili leni li fangili cuo ku niligu. ¹⁵Ama bi tianba den yedi: "Mu cicibiadimu bado Belisebu n puni o u paalu ke o fidi ki deli mu cicibiadimu bi niba niinni." ¹⁶Bi tianba mo den bua ki dia Jesu ku madiagu, ki mia o ke wan tieni ya bancianma n baa doagidi ke o paalu ŋani U Tienu kani. ¹⁷Jesu den bani ban maliti yaala ki yedi ba: "Ya diema n boagidi ki tuogi leni mi yuli kuli baa bodi, mi diena kuli mo baa baali a ya po. ¹⁸Sutaani yaaba mo ya deli ki ŋani Sutaani yaaba, o diema baa tieni lede ki ya ye? N yedi yeni kelima yi yedi ke mu cicibiadimu bado n puni nni u paalu ke n deli mu cicibiadimu. ¹⁹Belisebu n ya puni u paalu ke n deli mu cicibiadimu, yi ya njoadikaaba mo deli mu ŋme ya yeli nne? Lanyaapo bi baa jia yi leni ti buudi. ²⁰Ama li ya tie ke U Tienu nubili n puni nni u paalu ke n deli mu cicibiadimu, lanwani U Tienu pundi yi kani. ²¹O gbandaano ya kubi o jatiadi ki gu o diegu, wan pia yaala kuli, waa bangi lipo. ²²Ama yua n pa ki cie o ya cua ki baa o ki paadi o, o baa fie o jatiadi wan bi dugi yaadi yaapo kuli, ki taa o fagidi ki boagidiboadi. ²³Yua n ki taa npo kuli tie n yiekoa. Yua n ki todi nni ke n taandi nan yadi wani. ²⁴Ki cicibiadiga ya ŋani o nilo niinni, ki yen gedi ki ban ya gaandi ya fuali n ki pia ŋima nni, ki lingi mi fuodima. O yaa la ki baa yedi: 'N baa lebidi ki guani n dieli po min den ŋani naani.' ²⁵O ya pundi o baa sua ke li pidi ki ŋanbi. ²⁶Lanwani o baa gedi ki ban taa cibiamu lele yaamu n bia ki cie kani ki ba, mun yegi ki ban kua li niinni ki ya ye. Laa nilo yeyuankaama baa bia ki cie mi kpiama." ²⁷Jesu n den maadi yeni ya yogunu, o pua den kpaani ku niligu siiga ki yedi o: "Li pamanli ye leni ya pua n mali a leni ya biina n ŋaani a kuli." ²⁸Jesu den goa ki yedi o: "Li pamanli ye leni yaaba n cengi U Tienu maama ki kubi ma ki cie." ²⁹A nigola n den taani boncianla ki ŋabi ki mabindi Jesu, o den yedi: "Moala na niba tie nibiadiba. Bi miadi ya bancianma n tie sinankeene, ama bi kan tieni bipo sinankeentoa li yaa tie Jonasa yua yaaka. ³⁰Nani Jonasa n den tie sinankeeni Ninife dogu yaaba po maama, o Joa Bijua moko baa tua sinankeeni moala niba po yeni. ³¹Ya diema n ye niganu po pobado baa taani ki sedi leni moana niba ti buudi daali, ki bu ki cuo ba, kelima o den ŋani ŋali ŋali foagima, ki cua ki cengi Salimono yanfuomaama, ama moamoani yaala n cie Salimono ye ne. ³²Ninife dogu yaaba moko baa taani ki fii ki sedi leni moala na niba ti buudi daali ki bu ki cuo ba, kelima Jonasa n den waani ba U Tienu maama, bi den lebidi bi yama. Ama moamoani, yaala n cie Jonasa ye ne. ³³Niloba kan cuoni fidisanga ki kuani ga ya kaanu n wuo, yaaka ki taa li sancianli ki ŋoagini ga. Ama o baa taa ki tuani ga u fidisantuanakanu ke yaaba n kua li dieli nni kuli n ya nua mi yenma. ³⁴A nunbu tie a gbannandi fidisanga. A nunbu ya ŋani, a gbannandi nni kuli baa yieni bonjanla. Ama a nunbu yaa ŋani, a gbannandi kuli baa ye li biigili nni. ³⁵Lani yaapo ŋan fangi ayuli ki da teni ke ya yenma n ye a niinni n tua biigili. ³⁶A gbannandi nni kuli ya yieni bonjanla keli biigili ki ye kaanuba kuli nni, ti kuli baa yieni nani ki fidisanga n yen yieni apo ki yenma maama." ³⁷Jesu n den maadi ya yogunu, Falisieni yendo den yini o ke wan kua ki je o deni. O den kua ki kali u saajekaanu kani. ³⁸Falisieni yeni den laa ke waa nidi ki baa je, li den paki o. ³⁹O Diedo den yedi o: "Yinba falisieninba yi yen ŋuudi ki ŋanbi ki tadiñoakaaga leni ku saajetadigu kuli puoli po, ama yi tugu nni nan gbie leni yin fenli yaala leni yin tiendi ya biadima. ⁴⁰Yinba, bi yanpiidanba yeni, yua n tagi puoli po, wan ka tagi tugu nni mo? ⁴¹Pa mani a luoda yaala n ye yi pala tugu nni, yaala n sieni kuli baa ŋanbi yipo. ⁴²Fala baa ye leni yi, yinba Falisieninba, kelima yi coadi ya kpinfraadi n yi menti leni lu, leni kpinfatoadi kuli, ki ŋandi dim. Ama yi ŋa mi teginma leni U Tienu ya buama. Li pundi yin ya bi tiendi lani, ki nan da cedi yin maani ki tiendi yaala yeni mo. ⁴³Fala baa ye leni yi, yinba Falisieninba, kelima yi bua ki ya kaa yi niciankali-kaani li balimaama bangima diena nni, ki go bua bi niba n yaa fuondi yi ki kpiagidi yi mu daamu nni. ⁴⁴Fala baa ye leni yi kelima yi tie nani ya kula n ki ŋi ke bi niba cuoni apo kaa faami." ⁴⁵Li balimaama bangikacianba siiga yendo den goa ki yedi o: "Canbaa, ŋan maadi maama na a sugidi ti moko." ⁴⁶Jesu den goa ki yedi: "Fala baa ye leni yi moko,

yinba li balimaama bangikacianba, kelima yi tundi bi niba a tugikpiaga, ya ke yinba yiba kan tuo ki sii ɲa leni yi nabiyenli.⁴⁷Fala baa ye leni yi, kelima yi goa ki maa ki ɲanbidi yi yaajanba n den ku ya sawalipuaba ya kula. ⁴⁸Yeni yi tiendi seedi ke yi yama dagidi leni yi yaajanba tuona, kelima bani, bi den ku bi sawalipuaba, ke yi mo maa bi kula po li bontiadikaala.⁴⁹Li tie lani yaapo ke wani U Tienu yanfuoma po o maadi Jufinba maama ki yedi ke wani U Tienu n baa soani o kani o sawalipuaba leni o tondiba. Bi baa kpa bine ki faligi bine. ⁵⁰Lanyaapo U Tienu baa tuu moala na nuba bi yaajanba n den ku ya sawalipuaba ki wuli bi soama panli, ki cili leni Abela soama ɲali ɲanduna tagima yogunu, ⁵¹ki pundi ɲali Sakali ya soama ban kpa yua U Tienu diegu nni, li padibinbinli leni u kaangaginamu siiga. Yeni de, n yedi yi ke U Tienu baa tuu moala na niba laa kuuma kuli panli. ⁵²Fala baa ye leni yi, yinba li balimaama bangikacianba, kelima yi tuudi mi bandima buliñoabu bonluodu. Yii kua yiba yi go yie yaaba n bua ki kua mo yaapo. ⁵³Jesu n den ɲani li kani, li balimaama bangikaaba leni Falisienba den tigini o leni mi mapaama ki buali o ya bonla n yaba, ⁵⁴ki dia o ku madiagu, ki bua ki ba o ñoabu nni ya maama ke bi baa fidi ki gedin ma li balidanba kani.

Chapter 12

¹Laa yogunu ku niligu den taani tuda tuda nali ki nmaadi bi yaba. Jesu den cili ki maadi leni o noadikaaba ki yedi: "Fangi mani yi yula ki da kubi falisieninba dabinli, lani n tie palalie yantiali." ²Liba kuli ki ye ki wuo ki kan wuodi. Liba kuli ki ye ki duagi ke bi kan bandi la. ³Lanyaapo yin baa yedi yaala li biigili nni kuli, bi baa gbadi la u yensiinu. Yin baa soabidi yaala yi diena nni, bi baa kpaani la bi niba kuli n gbadi. ⁴Yinba n danlinba, n yedi yi, yin da jie mani yaala n baa kpa yi gbannandi ki nan kan fidi ki tieni yi bontoala. ⁵N baa waani yi yin baa jie yua. Ya jie mani yua n baa fidi ki kpa yi, ki go yuandi ki lu yi ku fantanbuogu nni. Yeni de, n yedi yi ke wani n tie yin baa jie yua. ⁶Baa kuadi nuani muu muu kaa kumu lie? Ama baa yeni, U Tienu kan sundi bi siiga nni ba yendo po. ⁷Yinba wani, baa yi yudi, U Tienu bani ti coali n da maama da jie mani pu kuli, yi pia mayuli ki cie i nuani boncianla. ⁸N yedi yi ke yua n tuo bi niba nintuali ke o tie n yua kuli, o Joa Bijua moko n baa tuo malekinba nintuali ke o tie n yua. ⁹Ama yua n nia bi niba nintuali ke waa tie n yua, n moko baa nia o U Tienu malekinba nintuali ke waa tie n yua. ¹⁰Yua n maadi o Joa Bijua po yaala n bia baa baa sugili, ama yua n sugi U Tienu Fuoma Yua kan baa sugili. ¹¹Bi ya gedini li balimaama bangima diena nni, yaaka bi bujiaba kani, yaaka paatietoaba kani, ki baa jia leni yi ti buudi, yin da yagi mani yi yama leni yin baa maadi maama ki baa ga yi yula, leni yin baa yedi yaala kuli po, ¹²kelima lanyogunu lige U Tienu Fuoma yua baa bangi yi yin baa yedi yaala. ¹³Ku niligu siiga niyendo den yedi Jesu: "Canbaa, waani n kpelo wan boagidi ti baa n nja ya faali ki teni nni n biinu." ¹⁴Jesu den goa ki yedi o: "N danli nme dini nni li bali min jia yipo yi maama, ki boagidi yi faali?" ¹⁵O go den yedi bi niba kuli: "Fangi mani yi yula bonnanla leni mi njaminbuama, kelima o nilo miali ki nua leni o njaminano n yaba maama." ¹⁶Lani Jesu den pua ba mi kpanjama ki yedi: "O piado den ye ke o kuanu loni boncianla. ¹⁷O den kpaagi ki yedi o pali nni: 'N baa tieni lede? Kelima mii pia min baa bili n kpaandi kuli naani.'" ¹⁸O den goa ki yedi: 'N bani min baa tieni maama. N baa mumudi n buabuana ki goa ki maa ya n yaba ki cie, ki taani n kpaandi leni n piama kuli ki kuodi lienni. ¹⁹Lani n baayedi n yuli: A pia mi piama ke li kandi ya bina n yaba po, ya fuo ki di ki go ñu ki mangidi a pali.' ²⁰Ama U Tienu den yedi o: O yanluodaano na dinla ya ñiagu liga n baa taa a naano ñan bili yaala kuli baa tua nme ya yaala?" ²¹Jesu go den yedi: "Li tie yeni leni yua n taagi mi piama o yuceli po, ke o cima ki tie U Tienu po." ²²Li ya puoli Jesu den yedi o noadikaaba : Li tie lani yaapo ke n yedi yi, da yagi mani yi yama yi miana yema po, yin baa di yaala , leni yi gbannandi po yin baa yie yaala. ²³Li miali cie mi jiema, ti gbannandi mo cie ti tiayiekaadi. ²⁴Diidi mani a kankala, baa coagi, baa yendi, baa pia bilikaanu, baa pia buabuana. Leni lankuli U Tienu dindi ba . Ama yinba ,yi pia mayuli boncianla ki cie ti bonyugiditi. ²⁵Yi siiga nme yanyangidi n baa teni wan fidi ki foagidi o miali dana baa waanu? ²⁶Yi ya kan fidi ki tieni ya bonla n wa yeni, be yaapo ke yi bangi yaala n sieni kuli po. ²⁷Diidi mani mi moapuuma n ye maama, maa tuuni maa pia gaali , baa yeni, n yedi yi ke baa o bado Salomono leni o kpiagi ciandi kuli, waa den pundi mi siiga baa yenma n bobi maana. ²⁸U Tienu ya bobindi ya muadi n ye ku muagu nni dinla ke bi baa fa ki taa ti ki cuoni mi fantama u fannu nni, laa pia kuli tama o baa yieni yi mo, yinba yaaba ya dandanli n ki yaba. ²⁹Da yagini mani yi yama leni yin baa di yaala lingina leni yin baa ñu yaala lingima. ³⁰Kelima ya nibuoli n ki nua U Tienu nanduna nni kuli n kuandi bi yama laa bonla nni. Yi Baa bani ke laa bonla tie yipo tiladi. ³¹Ama yin kpa lingi mani U Tieni diema nni lani laabonla kuli baa pugini yi po. ³²Da jie mani liba, fini ya yankulu n ki yaba, kelima li mani yi Baa wan pa yi mi diema. ³³Kuadi mani yin pia yaala, ki pa a luoda yin kuadi ki ba ya ligi. Hanbi mani yi yula po tanpoli po ya ligiboagili n kan biidi leni ya njaminani n kaa pia gbenma, a sugida n kan nagini naankani, ti lulugidi mo n kan lugi ki bolini naankani. ³⁴Kelima yi njaminani n ye naankani yi yantiana mo baa ye lankane. ³⁵Ñagini mani yi ciamu ku gbanñagidigu ki teni yi fidisanmu n ya co. ³⁶Yeni de, ya tie mani nani ya naacenba n gu bi canbaa n ña mi pocaanjiema po ki kpeni, ke o ya pundi ki yedi: 'luodi mani n po mani, 'ban luodi opo tontoni. ³⁷Li pamanli ye leni ya naacenba ke bi canba kpeni ki sua ke bi nua ki gu o yeni. N yedi yi i moamoani ke o baa ñagini o ciaga, ki teni ban kali u saajekaanu kani, wan teni ba mi jiema. ³⁸O ya kpeni o kootonmoa-kpialo, yaaka o kootonmoa-yuamo, ki sua ke bi nua ki gu, li pamanli baa ye leni ba. ³⁹Yin bandi bonnanla ke o diedaano ya bi bani o sugido n baa cua ya yogunu, o bi baa gu ki kan cedi o sugido n lugidi o dieli ki kua. ⁴⁰Yi moko n bogini ki ya gu kelima o Joa Bijua baa cua yin ki daani o ya yogunu." ⁴¹Pieli den yedi o: "N daano, a pua mi naa kpanjama tinba bebe po bi? Bi niba kuli po?" ⁴²O diedo den yedi: "Hme n tie ya tuonsoanjiidi-dugikoa n pia mi yanfuoma, ke o canbaa guuni o o niba ke wan ya tendi ba ya jiema n bili bipo? ⁴³Li pamanli baa ye leni laa naacemo o canbaa ya kpeni ki sua ke o tiendi yeni. ⁴⁴N waani yi i moamoani, o canbaa baa guuni o piama kuli. ⁴⁵Ama laa naacemo ya yedi o pali nni: 'n canbaa waagi mi kpenma,' ki ji pua bi tuonsoanba bi jaba leni bi puoba kuli, ki di ki go ñu nali ki guodi, ⁴⁶laa naacemo canbaa baa kpeni wan ki daani o ya daali leni wan ki faami ya yogunu. o baa teni ban waani o fala nali boncianla, ki gedi o ki ban taani leni yaaba n ki nua U Tienu. ⁴⁷Ya naacemo n bani o canbaa n bua wan ya tiedi yaala ki naa bogidi liba, kaa tiendi nani o canbaa n waani o maama, bi baa pua o ya puadi n yaba. ⁴⁸De yua n kaa bani o canbaa n bua wan ya tiendi yaala, ki tiendi ya

bonla n pundi ti puadi, o puadi kan ya yaba. Ban teni yua boncianla, bi baa bili ke wan guani boncianla. Ban piani yua ke li yaba bi baa bili ke wan guani yaala n yaba ki cie.⁴⁹ N cua ki baa lu mi fantama ɲanduna nni. N bua ɲali bonɲanla ke li bi tuodi ki cuo no.⁵⁰ Ama bi baa kpa batisi nni ya batisima n tie fala. N yama yagini boncianla ɲali lan baa tieni ki gbeni.⁵¹ Naani yi tama ke n cua ki baa tieni mi yanduanma ɲanduna nni bi? A-a, N cuani mi paadime.⁵² Moala liiga niba muu dieyengu nni baa paadi leni bi yaba, niba taa baa koani leni niba lie, niba lie n koani leni niba taa.⁵³ Bibaa baa koani leni o bijua, ki bonjaga mo n ya n ya koani leni o baa, binaa n koani leni o bisalo, ki bonpuoga mo n koani leni o naa. Yaanaa baa koani leni o biyuaga, ki biyuaga mo n koani leni o yaanaa.⁵⁴ Jesu go den yedi a nigola: "Yi ya laa ke ku tawaligu fii nintuali po, yi yen yedi tontoni ke ki taaga baa mi. Li yen tua yeni mo.⁵⁵ Yi ya laa ke u faalu ɲani niganu po, yi yen yedi ke ku wuligu baa tieni. Li moko yen tua yeni.⁵⁶ Yinba pala lie danba na, yi bani ki bundi tanpoli leni ki tinga sinankeeninba, be yaapo ke yi naa bani ki bundi ya yogunu n tie na ya sinankeeninba wani?⁵⁷ Be n teni ke yii kpaagi ki bandi yin baa tieni yaala lan ya tiegi? ⁵⁸ Han yegi leni a koanginkoa ke yi caa li bujiali po ya yogunu, ɲan moandi ki dagidi leni o u sanu nni wan da gedini a o bujialo kani, o bujialo n da teni a sandalima, sandalima mo n da luoni a li kpaadidieli nni. ⁵⁹ N yedi a, a kan ɲa lienni kali a ban pani ki gbeni, kaa sieni baa tanga."

Chapter 13

¹Laa yogunu bi nitianba den cua ki togidi Jesu yaala n den tieni kuli Galile yaaba, yaaba n den cua ki baa padi U Tienu po, ke Pilata den teni ke bi kpa ba, ki wuli bi soama ke mi taani ki kali leni bi pada ya yaama. ²Jesu den goa ki yedi: "Yi tama ke laa niba den laa fala kelima bi tieni ti tuonbiadi ki cie Galile yaaba kuli bi? ³N yedi yi yeni ka. Yi yaa lebidi yi yama yi moko yi kuli baa bodi yene. ⁴Bi, Silowe diefoagili n den baa ki kpa ya piiga n niliediba, yi tama ke bi den tudi U Tienu po ki cie Jelusalema yaaba kuli bi? ⁵N yedi yi yeni ka. Yi moko yaa lebidi yi yama yi moko yi kuli baa bodi yene. ⁶Lani, Jesu den pua mi kpanjama ki yedi: "O joa den nju bu kankanbu o duven tiidi kuanu nni. O den cua bu kani ki lingi a kankana kaa laa pu. ⁷Lanwani o den yedi o koaguudo: 'Diidi ki le, bina taa nne ke n kpendi ki lingi bu kankanbu ne po a kankana, mii laadi liba. Pedi bu. Be yaapo ke bu miabi u kaanu fanma fanma?' ⁸O koaguudo den goa ki yedi o: 'Canbaa, cedi bu dunla da goga. N baa ko ki lindi bu ki tieni ti bugidi. ⁹Daalinba jeli po bu baa luoni, lan yaaka, njan pedi bu. ¹⁰Mi fuodima daali dayenli Jesu den bangi bi niba li balimaama dieyenli nni. ¹¹O pua den ye lienni ki pia ki cicibiadiga, yaaga n den teni ke o yia nali piiga n bina nii, ke o ciaga poali ke o gunbi ki kan fidi ki yaadi ki sedi. ¹²Jesu n den laa o, o den maadi leni o ki yedi o: "O pua na, a paagi ki faabi leni a yianu." ¹³O den maani opo o nii ke lan yogunu liga o pua yeni den yaadi ki sedi ki kpiagi U Tienu. ¹⁴Ama li balimaama bangima yudaano pali den biidi Jesu n paagi o nilo mi fuodima daali yeni po, ke o yedi ku niligu: "Yi pia dana luoba ki baa tuuni yi tuona, yin ya kpendi mani laa danluobida ya niinni ban paagi yi." ¹⁵O Diedo den goa ki yedi o: "Yinba palie danba, naami mi fuodima daali yi siiga yua kuli ki yen loti o nua bi o njanbo ki nani o li yandielu nni ki ban nuni o? ¹⁶O pua na yua n tie Abalahama puolinuanu ke Sutaani luo o nali piiga n bina nii na mo te? laa pundi min loti o laa lolima mi fuodima daali?" ¹⁷Wan den maadi yeni ya yogunu, i fe den cuo o koangikaaba kuli. Ama ku niligu kuli pali den mangi leni wan tieni ya banma ke mi pia ti kpiagidi kuli. ¹⁸Jesu go den yedi: "U Tienu diema naani be? N baa nandi ma leni be? ¹⁹Mi tie nani ya kpintiidi ya bonbibu n wa ki cie ki yi mutaadi ke o nilo buli bu o kpintiidi kuanu nni ke bu pudi ki kpedi ki tua tibu. Ti bonyugiditi den tieni bi tediti bu beni po." ²⁰O go den yedi: "N baa nandi U Tienu diema leni be? ²¹Mi naani leni li dabinli ke o pua taa ki puuni yonyiemu taa, ki sieni nali li kuli n pili." ²²Jesu den suagi liiga ki poandi i dociami leni i dowaali nni. Ki bangi bi niba o laabaalinjamo ki caa Jelusalema. ²³O nilo den yedi o: "O Diedo, naani niba waamu bebe n baa tindi?" O den goa ki yedi yaaba n ye li kani: ²⁴"Moandi mani ki kua ya buliñoabu n miabi kani, n tuodi ki waani yi ke bi niba boncianla baa ti moandi ki baa kua lankani ki nan kan fidi. ²⁵O diedaano ya ti fii ki luoni bu buliñoabu ya yogunu, ke li sua ke yi sieni niinpo, yi baa cili ki ya pua bu buliñoabu kani ki tua: 'Canbaa, luodi tipo.' O baa goa ki yedi yi: 'mii bani yin nani naani.' ²⁶Lanwani yi baa ki yedi o: "Ti den di den dini ki go nuni a kani, a go den bangi ti dogi sani nni moko." ²⁷O go baa goa ki yedi yi: 'N yedi yi, mii bani yin nani naani, fuadi mani n kani yinba yaaba n tiendi mi biadima.' ²⁸Lankani yi ya ti laa Abalahama leni Isaaka leni Jakobo leni bi sawalipuaba kuli ke bi ye U Tienu diema nni ke yinba wani nan ye niinpo, yi baa buudi ki cegini yi nina. ²⁹Bi niba baa ti nintuali leni puoli po leni niganu leni nijienu po ki taani ki kali u saajekaanu kani U Tienu diema nni. ³⁰Diidi, bi nitianba yaaba n tie puoli yaaba moala baa ti tua liiga yaaba." ³¹Laa yogunu bi tianba den cua o kani ki yedi o: "Nā ne ki gedi potogu kelima Elodo bua ki kpa nā." ³²O den goa ki yedi ba: "Gedi mani ki ban yedi o, wani o colo yeni, ke n deli ki nandi mu cicibiadimu bi niba niinni ki go paagidi bi niba dinla leni saala, li dantaali n baa soani ki dudi. ³³Li tie tiladi min suagi liiga dinla leni saala leni ya daali n nua, kelima laa dagidi sawalipualo n kpe kaa tie Jelusalema. ³⁴Jelusalema, Jelusalema, fini yua n ku bi sawalipuaba, ki lugidi U Tienu n tuuni a kani yaaba a tana. Taalima nja yo ke n den bua ki gobidi ki taani a niba n kani nani o kooñua n yen wuugi o koobila o fiabi nni maama, ama yii den bua. ³⁵Lanyaapo, yi diegu baa tua diegbengu. N waani yi, yi kan go le nni nali yin baa ti yedi ya yogunu: 'U Tienu n seligi yua n kpendi wani o Diedo yeli nni.'"

Chapter 14

¹Mi fuodima daali danyenli Jesu den kua Falisieninba yudaano yendo yua n den yini o o deni ki baa je. ²Yaaba n go den cua ki baa je den kpaagi Jesu. U yianpiebiko daano den ka o nintuali. ³Jesu den maadi leni li balimaama bangikaciamo leni Falisieninba yaaba n ye li kani ki yedi ba: "Naani li pia sanu ki paagi o nilo mi fuodima daali bi, bi laa pia yo?" ⁴Bi den nmini suo. Jesu den tandi o nuu ki mubini o yiamo yeni ki paagi o ki cabi o. ⁵Lani o den yedi ba: "Yi siiga nme ya bijua, yaaka o nua, ya baa li caali nni mi fuodima daali, o kan jaligi ki dadi ki nani o?" ⁶Baa den fidi ki guani o laa maama po liba. ⁷Jesu den laa ke Falisieni yeni n yini yaaba ban cua ki je yeni lingi ya kalikaani n pia ti kpiagidi ki cie, o den pua ba mi kpanjama ki yedi: ⁸"O nilo ya yini a mi pocaajiema po, njan da gedi ki kali ya kaanu n kpiagi ki cie, lani n tie wan yini yaaba siiga n da ti pia yua ya jigidi n cie a yaadi, ⁹ke yua n yini fini leni wani kuli ya cua, wan da ti yedi a: 'Teni one u kaanu.' Lani i fe baa cuo njan leni njan baa goa ki ban kali puoli po. ¹⁰Ama bi ya yini a ke a pundi, njan ban kali puoli po ya kalikaanu. A ya tieni yeni yua n yini a ya ti cua o baa yedi a: 'N danli, cua ki kali ya kaanu n cie.' Lani li baa tua apo ti kpiagidi wan yini a yaaba kuli nintuali. ¹¹Yua n fiini o yuli kuli, U Tienu baa jiini o, yua n jiini o yuli mo U Tienu baa fiini o. ¹²Jesu go den maadi leni yua n yini o ki yedi o: "A ya yini bi niba ban cua ki je a deni, mi yensijiema yaaka mi yenjuajiema, njan da yini a danlinba, yaaka a kpeliba leni a waamu yaaka yaaba n li kpi leni a kuli, yaaka a yieninlieba siiga yaaba n tie a piada, ke ban da ti goa ki mon yini a ki guani a a njanma. ¹³A ya baa yini bi niba mi jaanjiema po, njan yini a luoda leni a tadima leni a waba leni a juama. ¹⁴Lanwani U Tienu baa njanbi apo kelima bani wani kan fidi ki guani a a njanma. U Tienu ya ti fiini yaaba n tiendi wan bili yaala bi tinkpiba siiga, o baa guani a ma. ¹⁵Yaaba n den ye u saajekaanu kani yendo n den gbadi laa maama, o den yedi Jesu: "Li pamanli ye leni yua n baa ba ki je U Tienu diema nni." ¹⁶Jesu den goa ki yedi o: "O nilo den njanbi mi jecianma ki yini bi niba boncianla. ¹⁷Mi jiema yogunu n pundi, o den soani o naacemo n ban yedi wan yini yaaba: 'Cua mani na kelima li bonla kuli njanbi ki gbeni no.' ¹⁸Ama bi kuli yendo yendo den mia sugili. O nikpialo den yedi o naacemo: 'N daa u kuanu, kali min gedi ki ban la u, njan mia npo sugili.' ¹⁹One mo den yedi: 'N da naakpakpaadi piiga, n caa ki baan biigi ba, njan mia npo sugili.' ²⁰Toa moko den tedi: 'N da taa n pua moala na, lani yaapo n kan fidi ki gedi.' ²¹O naacemo den lebidu ki guani o canbaa kani ki waani o li kuli. Lani o diedaano yeni pali den beni, ke o yedi o naacemo: 'Kua u dogu daamu nni leni u sanu nni ki cuani a luoda leni a tadima leni a juama leni a waba na.' ²²Lan yen waamu o naacemo den goa ki yedi o: 'Canbaa, n tieni njan bi puogi nni yaala, ama u kaanu go sieni.' ²³Lani canbaa den goa ki yedi o: 'Na u dogu nni ki gedi a sanbila nni leni a naga balinma, ki tigini bi niba ke ban cua ne ke n diegu n gbie.' ²⁴N yedi yi ke min den kpa yini yaaba yeni, bi siiga baa yendo kan leni n jiema. ²⁵A nigola boncianla den yegi leni Jesu o sancenli nni. O den jigidi ki yedi ba: ²⁶"Yua n cua n kani, o yaa yie o baa leni o naa, leni o pua leni o bila, leni o kpeliba leni o waamu, baa o yuceli mo o kan tua n njoadikoa. ²⁷Yua n ki bugi o dapooanpoanli ki nja nni kan fidi ki ya tie n njoadikoa. ²⁸Yi siiga nme baa bua ki maa ki maa li diefoagili ki kan kpa kali ki bandi wan baa biani yaala, ki le o ya pia ya ligi n baa dagidi wan gbeni. ²⁹O yaa tieni yeni, o ya pu li tanpuuli ki naa fidi ki juodi. Yaaba n baa le kuli baa nuadi o ki yedi: ³⁰O jao na cili li diemaali ki naa fidi ki juodi. ³¹Bi o laa bado n baa ye ki bua ki tuogi bu toabu ki bua ki tuogi leni baditoa ki nan pia toatieba tudapiiga (10000), naani waa ba kpa kali ki biigi o yaa fidi ki biigi o ya baa fidi ki tuogi leni yua n kpendi o kani ki pia toatieba tudapiilie (20000)? ³²O ya sua ke o kan fidi, o baa soani o tondiba hali ke yibalo daa ye foagima, ki mia o wan waani o wan bua yaala, ban mangi leni bi yaba. ³³Li tie yeni, yi siiga yua n njan wan pia yaala kuli kan tua n njoadikoa. ³⁴Mi yaama tie ya bonla n mani, ama maa luo mi manu, bi baa taa be ki go mangi ma? ³⁵Maa pia mayuli ki tinga po, maa go pia mayuli ti bugidi po, kali ban lu ma bebe. Yua n pia a tuba ki baa gbadi wan gbadi."

Chapter 15

¹Bi lubigaaba leni i tagibiadi danba den kpendi Jesu kani ki bua ki gbadi o maama.² Falisieninba leni li balimaama bangikaaba den yenbidi ki tua: "O joa na gaani i tagibiadi danba cangu ki go di leni ba."³Lani Jesu den pua ba mi naa kpanjama: ⁴"Yi siiga yua pia pe kobiga ke yendo bia, naani waa baa ŋa ya piyiadi n peyiadi n sieni bi kpaakaanu li fuali nni ki ŋoadi yua n yaadi yeni hali ki ban le o?"⁵O ya laa o o baa taa ki bugi o leni li pamanli.⁶O ya ban pundi o denpo, o baa yini o danlinba leni o yieninlieba ki yedi ba: "Taani mani leni nni tin mangi ti pala, kelima n laa n pia, yua n den bia yeni." ⁷N yedi yi, li pamanli baa ye tanpoli po kelima ti tuonbiadi daano yendo yua n biidi o pali o tuonbiadi po ki lebidi o yama, ki cie niteginkaaba piyia n niba yia yaaba n kaa nua ke mi lebidima yeni tie tiladi yaapo.⁸Bi o pua ya pia kujapiena piiga ke yenli bia, naani waa baa cuoni ki fidisanga, ki pidi li dieli ki ya lingi li dindini hali ki ban le o cili?"⁹O ya laa li, o baa yini o danlinba leni o yieninlieba ki yedi ba: "Taani mani leni nni tin mangi ti pala kelima n laa n kujapienli yaali n bia yeni." ¹⁰N yedi yi, li baa tie yene tanpoli po. U Tienu malekinba baa mangi bi pala kelima ti tuonbiadi daano yendo yua n biidi o pali o tuonbiadi po ki lebidi o yama."¹¹O go den yedi: "O joa den ye ki pia bonjala lie." ¹²O bonwaalo den yedi o baa: 'N baa, boagidi ŋan bili npo ya faali a piama nni ki teni nni.' O joa yeni den boagidi ba o piama.¹³Lan tieni dana waamu o bonwaalo den taa o ya biinu kuli ki gedi ya diema n foagi. O den biani o ya faali kuli kelima o bibiadima po. ¹⁴Wan den biani likuli, mi konbiadima den baa mi diema yeni, ke o cili ki luo yaala n tie tiladi o yema po kuli.¹⁵Lani o den gedi ki mia li tuonli dotieyendo kani ke o gedini o kuanu po ke wan ban ya kpa i duoli. ¹⁶Mi koma po o den bua ki ya di i duoli n di ya jiema, ama oba kuli ki puni o.¹⁷Lani o den kpaagi ki laa o yama nni ki yedi o pali nni: 'N baa tuonsoanba pia li bonjekaala ke li kandi ke mini ti ye ne ki kpe mi koma. ¹⁸N baa fii ki guani n baa po, ki ban yedi o: N baa, n tudi U Tienu po leni a yaapo kuli. ¹⁹Mii go pundi ban yini nni a bijua. Ya tuuni nni nani ŋan baa soani a tuonsoalo maama."²⁰Lani o den fii ki guani o baa po. Wan daa den ye hali foagima, o baa den laa o ke mi ninjima cuo o, ke o sani ki ban bibi o ki gobini o leni mi buama. ²¹O bijua den yedi o: 'N baa, n tudi U Tienu po leni a yaapo kuli. Mii go pundi ban yini nni a bijua.²²Ama o baa den yedi o naacenba: 'Jaligi mani ki cuani ya liadi cianli n ŋani ki cie ki lani o, ki pilini omi ŋoagibima ki pilini o ti cacaadi moko. ²³Taa mani li naatonbiwubidili ki kodi li, tin je ki mangi bi pala. ²⁴Kelima n bijua na den kpe ki goa ki faadi, o den yaadi ke n goa ki laa o.' Bi den cili ki mangidi bi pala. ²⁵Li den sua ke o bijakpelo ye u kuanu po. Wan den kpendi ki nagini ku diegu, o den gbadi ti baantiadi ke bi pua ki ciaga. ²⁶O den yini naacenyendo ki buali o lan tie yaala. ²⁷O naacemo den yedi o: 'A waalo n goa ki kpeni, a baa n laa o leni laafia yene ke o kodi tin wubi ya naatonbiwubidili.²⁸Lani o bijakpelo yeni pali den beni, ke o yie ke o kan kua. O baa den ŋani ki miamia ke wan kua. ²⁹O den goa ki yedi ba: 'Diidi ki le, n tuuni apo ŋali ya bina n yaba, mii yie a ŋoabonli liba kuli, ama ŋaa puni nni baa ŋoabiga ke mini leni n danlinba n taani ki je ki mangi ti pala. ³⁰Ama a bijua yua n ban dini a ŋalimano leni a poconcona yeni n goa ki kpeni, wani yaapo yo ke a kodi tin wubi ya naatonbiwubidili.³¹O baa den goa ki yedi o: 'N bijua, a ye leni nni yogunu kuli, min pia yaala kuli tie a yaala. ³²Li pundi tin je ki go mangi ti pala kelima a waalo na den kpe ki go faadi, o den yaadi ke ti goa ki laa o.'"

Chapter 16

¹Jesu go den yedi o nɔadikaaba: "O piado den ye ki pia o ɲalimankubilo ke bi ti cua o kani ki kuli o ɲalimanikubilo yeni ke o biani o piama.² O den yini o ki yedi o: 'N gba ke bi maadi apo be n yeni? Doagidi ki waani nni a ɲalimankubili tuonli fuuli, kelima a kan go baa ki ya tie n ɲalimanikubilo.⁴ O ɲalimankubilo yeni den yedi o pali nni: 'N canbaa baa ɲani nni li ɲalimankubili tuonli nni. N baa tieni lede? Ki ko bu kpaabu? N kan fidi. ki ya miadi? Bu miabu pia nni i fe.³ N bani min baa tieni maama ke o ya ti ɲani nni li ɲalimankubili tuonli nni, ke n gedi ki cani yaaba kuli, ban ga n cangu.⁵ Lani o den yini o canbaa pandanba kuli yendo yendo. O den yedi yua n kpa cua: 'A pia n canbaa po i ɲa yo?⁶ O den goa ki yedi o: 'kpaboba kobiga.' O ɲalimankubilo den yedi o: 'Ga a panli tili ki kali ki diani tontoni kpaboba piimu.⁷ O den yedi toa mo: 'A pia n can baa po i ɲa yo?' O den goa ki yedi: 'Halikama kpalipadi kobiga.' O ɲalimanbilo den yedi o: 'Ga a panli tili ki diani kpapadi piinii.⁸ O canbaa den pagi laa ɲalimankubilo yua n kaa tiegi, kelima o den tieni u fanu." Jesu den pugini ki yedi: "Handuna yaaba fani leni bi lieba ki cie yaaba n tie mi yenma yaaba.⁹ N yedi yi ke yin taa mani ɲanduna ɲalimani yi n joagini yeni, ki baa danlinba, ke yi yaa ti pia yi ɲalimani ya yogunu, ban n ga yi cangu naani ki pia juodima nni.¹⁰ Ban fidi ki dugi yua po li bonwaala po, bi go baa dugi o yaapo yo ya bonla n yaba po. Yua n ki tiegi li bonwaala nni, o kan go ya tiegi ya bonla n yaba nni.¹¹ Lanwani bi yaa fidi ki dugi yipo leni yin kubi ɲanduna ɲalimani maama yi n pia i boandi, ɲme baa piani yi o ɲalimanmoano?¹² Bi yaa fidi ki dugi yipo leni yin kubi nitoa ɲalimano maama, ɲme baa teni yi ya ɲalimano n tie yi yua?. Naacemo ba kuli kan fidi ki yaa tuuni canbaanba lie po, kelima o yaa baa nani o canbaakpialo ki bua o canbaalielo, o nan baa taabi o bonkpialo ki fali o bon lielo wani. Yi kan fidim ki ya taa ki tuuni U Tienu po leni ɲalimani po."¹⁴ Falisieninba yaaba n den bua i ligi ke likandi den gbadi lankuli ki ɲuadi Jesu.¹⁵ O den yedi ba: "yinba yi moandi ke bi niba n ya nua ke yi tiegi, ama U Tienu wani n bani yi pala. Bi niba n nua ke yaala n pia ti kpiagidi yeni tie caginde U Tienu po.¹⁶ Li balimaama leni bi sawalipuaba maama den die ki pundi ɲali Jan Batisi yogunu. Ki cili lanyogunu bi wangi U Tiennu diema laabaalinamo. Nilo kuli tieni u paalu ki bua ki kua lienni.¹⁷ Tanpoli leni ki tinga pendima dingi ki cie li balimaama nni ba dianfuudi yenga n bodi ki kan tieni.¹⁸ Yua n ɲani o pua ki go taa potoa kuli conbi. Yua mo n taa ban ɲani yaa pua kuli, o conbi.¹⁹ O piado den ye ki ye ki laa ti tiaciagidi, ki mangidi o pali daali leni o yɛɲanma leni mi jemanma.²⁰ O luodo moko den ye ke bi yi o Lasala. O den yen dua o piado yeni diegu buliɲoajabu nni ke o gbanandi kuli tie nala.²¹ mi koma den kubi o ɲali ke o den bua ki yaa di yaa jiema n joagidi o piado yeni saaje kaanu kani. Baa i sangbanli den kpendi ki liadi o nala moko.²² To, o luodo den kpe ke malekinba taa o ki geni Abalanama kani. O piado moko den ti kpe ke bi piino.²³ O den laadi fala bi tinkpiba n ye naankani. O den yaadi ki diidi ɲalifoagima, ki ban laa Abalanama leni Lasala ke o ye Abalanama kani.²⁴ O den tiani ki yedi: 'N baa Abalanama, gbadi npo mi niɲima ki soani Lasala wan tu mi ɲima leni o nabiyyuli po ki cua ki kuugi npo n lanbu, kelima n laadi fala boncianla mi fantama na niini.²⁵ Abalanama den goa ki yedi o: 'N biga, Tiadi ke a den baa yaala n ɲani boncianla ɲan den ye ya yogunu, ke Lasala mo den laadi fala boncianla. Moala, o ye ne ke bi baagidi o, a mo laadi fala.²⁶ Lani bebe ka, ku buociangu ye tinba leni yinba siiga, ki teni ke yaaba n bua ki ɲa ne ki gedi yipo kan fidi, yaaba n bua ki ɲa yi yaapo mo ki cua ti yaa kani kan fidi.²⁷ O piado den yedi: 'Lanwani n nan mia ɲa, ɲan soani Lasala n baa den denpo.²⁸ Kelima n pia waamu muu. Wan gedi ki ban tuodi ki waani ba ke bani wani n da cua o naa fala biado kaanu na niini.²⁹ Abalanama den goa ki yedi o: 'A waamu pia Musa leni bi sawalipuaba kuli, ban cengi ba.³⁰ O piado den goa ki yedi: 'N baa Abalanama, yeni ka, yua n kpe yaa fii bi tinkpinba siiga ki gedi bi kani, bi baalebidi bi yama.'³¹ Abalanama den goa ki yedi o: 'Bi yaa yie kaa baa cengi Musa leni bi sawalipuaba, ba o nilo yaa fii bi bi tinkpiba siiga ki gedi bi kani, bi kan cengi o.'"

Chapter 17

¹Jesu den yedi o nɔadikaaba : "Laa pia ke yaala n baa teni bi niba n yaa tiendi ti tuonbiadi kan yaa kpendi , ama fala baa ye leni ya nilo n cuani la. ²Bi ya lani o li naacianli ki luni o mi ñincianma nni wan bodi, lani n cie wan teni ya bonwaamu n tie na siiga baa yendo n tieni ti tuonbiadi.³Fangi mani yi yula. A kpiilo yaa tieni ti tuonbiadi, ñan tundi o. O yaa ki lebidi o yama, ñan pa o sugili. ⁴O ya tudi apo taalima lele danyenli, ke taalima lele yeni o cua a kani ki yedi: 'N lebidi n yama' ñan pa o sugili."⁵Jesu tondiba den yedi o: " Ti Daano, pugini ti dandanli. ⁶" O Diedo den goa ki yedi: "Yin pia ya dandanli ya pundi baa mutaadi bonbibu n wa ki da maama, yi bi baa fidi ki yedi bu naa sikomoli tibu: 'Habi aba ki ban ñu aba mi ñincianma nni,' bu baa tuo.⁷Yi siiga ñme baa pia o naacemo ke o ko, yaaka o kpa i pe, o ya ñani u kuanu po ki kpeni, naani o canbaa baa yedi o: ' cua moala ki je? ' ⁸Ama o baa yedi o:' Hanbi n po mi jiema, ki boagidi aba ki yaa tendi nni ma ñali min je ki go ño ki gbeni no. N ya gbeni, a mo baa je ki go ño."⁹Naani o baa pagi o o nacemo yeni kelima o tieni wan buogi o yaala bii? ¹⁰Li tie yene yinba yi ba moko yaapo, yi ya tieni ban puogi yaala kuli, yin yedi mani:' Ti tie ya naacenba n soani ti tuonli bebe, ti tieni lan pundi tin tieni yaala."¹¹Jesu den kubi o canceli ki caa jelusalenma, o den poandi Samali leni Galile diema siiga. ¹²O den baa kua doyendu nni ke gbaada piiga den kpendi ki baa tuogi o. Bi den sedi foagima ki kpaani: ¹³"Canbaa Jesu, gbadi ti po mi niñima."¹⁴Wan den laa ba o den yedi ba: " Gedi mani ki ban waani yi yula bi kopadicianba." Ban den caa ya yogunu bi den paagi ki ñanbi. ¹⁵Bi siiga yendo n den laa ke o paagi, o den lebidi ki goa ki kpaani ki pagi U Tienu. ¹⁶O den labini Jesu taana kani ki tuondi o. O den tie Samali yua. ¹⁷Jesu den yedi o:" Niba piiga yeni kuli ka paagi? bi niyiadiba ye le? ¹⁸Naani oba ki lebidi ki cua ki ba pagi U Tienu kali o nilamo na bebe?" ¹⁹Lani o den yedi o ja yeni: " fii ki gedi. A dandanli paagi a."²⁰Falisieninba den buali Jesu U Tienu diema n baa cua ya yogunu. O den goa ki yedi ba: " U Tienu diema naa tie maama ke bi niba baa fidi ki le ma ka. ²¹Bi kan yedi: ' Mi ye ne,' yaaka: ' Mi ye nepo.' Kelima U Tienu diema ye yi siiga baa moala."²²Lani Jesu den yedi o nɔadikaaba: " A dana kpendi ke yi baa bua ñali boncianla ki le o Ja Bijua dana siiga baa dayenli, ki kan ba ki le. ²³Bi baa ti yedi yi: ' O ye ne,' yaaka: 'O ye nepo,' yin da gedi mani, yin da sani ki nɔadi ba mani. ²⁴Kelima nani mi tañigima n yen ñuliti ki pelini nepo tinbianu, ki poandi ki ya caa ñali une maama yeni, li baa tua yene o Ja Bijua daali yaa cua. ²⁵Hali ke li daa tieni, li ti tiladi wan le fala boncianla, moala na niba mo n yie o. ²⁶Lan den tie maama Nowe yogunu, li go baa tie yene o Joa Bijua ya dana nni. ²⁷Bi nisaaliba den di ki go ñu, ki taani bi puoba ki puuni bi bisiaba bi jaba, hali Nowe n den ti kua ku ñinbiaciangu nni ya daali. Ki tabolinkaaga den cua ki bolini bi kuli. ²⁸Lan den tieni maama Loto yogunu, li go baa ti tie yene. Bi niba den di ki go ñu, ki da ki kuadi, ki coagi ti jaadi, ki maa a diena. ²⁹Ama Loto n den ñani Sodoma nni ya daali, mi fantama leni li cidibili den ñani tanpoli ki mini nani ki taaga yeni ki bolini bi kuli. ³⁰Li go baa tie yene o Joa Bijua n baa doagidi o yuli ya daali. ³¹Laa daali yua n kaa o doangu yuli po, ke o tiadi ye deenni, wan da jiidi ki kua ki baa taa ti, yua n ye u kuanu po mo n da lebidi ki guani o denpo. ³²Tiadi Loto pua po. ³³Yua n bua ki ga o miali baa biani li, ama yua n baa biani li baa ga li. ³⁷N yedi yi, laa daali ñiagu niba lie baa dua duanyendu, ³⁴bi baa taa yendo ki ña o yua. ³⁵Puoba lie baa taa ki naani, bi baa taa yendo ki ña o lielo. ³⁶Jaba lie baa taa ki ye u kuanu nni bi baa taa yendo ki ña o yua."³⁷Bi nɔadikaaba den yedi o: "Ti daano, line baa tieni ñali le?" O den goa ki yedi: "Li bonkprienla n ye naani, i kaabi baa taani lankane."

Chapter 18

¹Jesu den pua ba mi kpanjama ki baa waani ba ke li pundi wan ya jaandi yogunu kuli ki da cedi bi gbani n wudi. ²O den yedi: "O bujialo den ye u dogu nni kaa jie U Tienu, kaa fangi niloba mo." ³Li kpepuoli moko den ye u dogu yeni niinni ki yen kpendi ki miadi o ki tua: 'Han tu npo n koaginkoa n panli.' ⁴O bujialo den waagi ki yiedi. Li ya puoli o den ti maadi o yuli ki yedi: 'Baa ke mii jie U Tienu kaa fangi niloba mo,' ⁵li kpepuoli na coagini nni maama na, n baa tuu opo o panli, yeni yaaka, o li baa kpendi ki coagini nne." ⁶O Diedo den pugini ki yedi: "Yi gbadi o bujiabiado yeni n yedi yaala." ⁷N buali yi, naani U Tienu kan tuu wan gandi yaaba po bi panli, bani yaaba n kpaani ki miadi o u yensiinu leni ki ñiagu kuli bi? Naani o baa waagi ki kan todi ba? ⁸N kadi ki waani yi, o baa jaligi ki tuu bipo bi panli. Ama naani o Joa Bijua yaa goa ki cua ñanduna nni, naani o baa le li dandanli bi?" ⁹Jesu go pua ba mi naa kpanjama kelima bi nitianba yaaba n pagi bi yula ke bi tiega, ki fali yaaba n sieni yaapo. ¹⁰O den yedi: "Niba lie den gedi U Tienu diegu nni ki baa jaandi. O yendo den tie Falisieni, o lielo mo lubigaalo." ¹¹Falisieni yeni den sedi ki jaandi o pali nni ki yedi: 'U Tienu, n tuondi a kelima mii ta leni ya niba n sieni ki tie sugida, leni bi nibiadiba, leni mi conconma danba, n tuondi a ke mii taa leni ya lubigaalo n tie na moko.' ¹²Dana lele siiga kuli n luo bu ñoabu dana lie. N ñandi n dim n bonbaakaala kuli nni. ¹³O lubigaalo yeni mo den poadi ki sedi foagima, kaa tuo ki baa yaadi ki noanli tanpoli. O den pua o benli ki yedi: 'U Tienu, gbadi npo mi ninjima, mini yua n tie ti tuonbiadi daano.'" ¹⁴Jesu den pugini ki yedi: "N waani yi i moamoani ke wani n den kuni o denpo ke U Tienu saa opo i moamoani ke o tiegi, ama Falisieni yeni wani ki den baa. Kelima yua n fiini o yuli kuli, U Tienu baa jiini o, yua n jiini o yuli mo U Tienu baa fiini o." ¹⁵Bi niba den kpendi nni a canpanda Jesu kani ke wan sii ba. O ñoadikaaba n den laa lani bi den fu leni yaaba n kpendi nni ba. ¹⁶Ama Jesu den teni ke bi cuani ba ki yedi: "Cedi mani a biwaala n cua n kani ki da deli ba, kelima U Tienu diema tie yaaba n tie nani a biwaala yene po." ¹⁷N waani yi i moamoani ke yua n kaa tuo U Tienu diema nani ki biwaaga yeni kan kua lienni." ¹⁸Jufinba yudaano yendo den buali Jesu ki yedi o: "O canbaanjammo, n baa tieni be ki baa ya miali n kan gbeni?" ¹⁹Jesu den goa ki yedi o: "Be yaapo ke a yini nni ninjama? U Tienu bebe yaaka oba kuli ki ñani." ²⁰A bani li balimaama n bili yaala: Han da conbi, ñan da kpa nilo, ñan da su, ñan da tieni mi siedifaama, ñan jigini a baa leni a naa." ²¹O joa yeni den goa ki yedi: "N kubi lankuli ñali n biwaama nni." ²²Jesu n den gbadi lani o den yedi o: "Bonyenla n da go poadi a po. Han kuadi ñan pia yaala ki boagidi a luoda li ligi, lane a baa pia ñalimani tanpoli po. Lani ñan cua ki ñoadi nni." ²³O joa n den gbadi laa maama, o pali den biidi kelima o piama den yaba. ²⁴Jesu den laa ke o pali biidi ki yedi: "Li pa ñali boncianla a piada n baa ki kua U Tienu diema nni." ²⁵Ku yuoyuogu n tagini mi kpaliplenbonma nni dingi ki cie o piado n kua U Tienu diema nni." ²⁶Yaaba n den cengi o maama yeni den yedi: "Li ya tie yeni, ñme nan baa fidi ki tindi?" ²⁷O den goa ki yedi: "Bi nisaaliba n kan fidi yaala U Tienu wani baa fidi la." ²⁸Lani, Pieli den yedi o: "Diidi ki le, tinba ti den fii ki ña tin pia yaala kuli ki ñua ña." ²⁹Jesu den yedi ba: "N waani yi i moamoani ke laa pia ya nilo n fii ki ña o dieli, yaaka o pua, yaaka o kpiiba, yaaka o danba, yaaka o bila kelima U Tienu diema po, ³⁰ki kan baa moala na boancianla ki cie wan den ña yaala. Ya yogunu n kpenda mo, o baa baa ya miali n kan gbeni." ³¹Jesu den taa bi piiga n niliediba ki piadi leni ba ki yedi: "Cengi mani ti do ki caa Jelusalem ke bi sawalipuaba n den diani yaala ke li maadi o Joa Bijua maama kuli baan tieni ki dudi." ³²Bi baa cuo ki teni o bi nilanba. Bi baa ñuadi o, ki faligi o, ki sii opo ti ñinsandi, ³³ki pua o i baliji ki yuandi ki kpa o. Ama li dataali daali o baa fii bi tinkpiba siiga." ³⁴Bi ñoadikaaba ki den ga liba kuli laa maama nni. O maama yeni den boani ba. Baa den ga Jesu n maadi yaala n bua ki yedi yaala. ³⁵Jesu n den nagini Jeliko, li sua ke o juamo ka u sankunu ki miadi. ³⁶O den gbadi ke ku niligu pendi ke o den buali lan tie yaala. ³⁷Bi den waani o ke Nasaleti yua Jesu n tagini ki baa pendi. ³⁸O den kpaani: "Jesu, Dafidi Bijua, gbadi npo mi ninjima." ³⁹Yaaba n den cuoni Jesu liiga den funi leni o ke wan suo, ama o go den kpaani ki pugidi ki tua: "Dafidi Bijua, gbadi npo mi ninjima." ⁴⁰Jesu den sedi ki yedi ban cuani o o kani. O juamo n den nagini, Jesu den buali o ki yedi: ⁴¹"A bua min tieni apo be?" O den goa ki yedi: "N daano, n bua ñan teni min go ya nua." ⁴²Jesu den yedi o: "A nuni n go ya nua, a dandanli paagi a." ⁴³Lanyogunu o nuni go den noadi, ke o ñoadi Jesu ki pagi U Tienu.

Chapter 19

¹Lani n pendi Jesu den kua Jeliko dogu nni ki cuoni ki poandi u niinni. ²O ja den ye likani ki tie piado ke bi yi o Sake, ki tie bi lubigaaba yudanba siiga nni yendo. ³O den moandi ki baa bandi yua n tie Jesu, ama wan koabi maama ke ku niligu mo nan yaba, waa den fidi ki baa la Jesu. ⁴Lani o den sani ki ga liiga ki doni ya tibu n yi sikomoli ke o baa la Jesu, kelima o den baa tagi ki pendi lankane. ⁵Jesu n den pundi li kani, o den yaadi ki diidi o ki yedi: " Sake, jiidi tontoni kelima li tie tiladi min tundi a denpo dinla." ⁶O den jaligi ki jiidi ki ga o cangu leni li pamanli. ⁷Bi niba kuli den laa lani ki yenbidi ki tua : " O ja na gedi ki ban canu u tagibiadu daano." ⁸Sake den sedi O Diedo nintuali ki yedi o: " Canbaa, diidi, n baa pa a luoda n piama boagidima. N ya den janbi yua ki ga o kani bonlaba mo, n baa guani o la taalima naa." ⁹Jesu den yedi o: " Mi faabima kua ku naa diegu nni dinla, kelima one moko tie Abalanama puolinuanu. ¹⁰Kelima o Ja Bijua cua ki baa lingi ki go faabi yaaba n yaadi." ¹¹Bi niba n den cengi laa maama, Jesu go den pua ba mi kpanjama, kelima o den nagi leni jelusalema ke bi niba tama ke U Tienu diema baa doagidi lanyogunu liga. ¹²Lanyaapo o den yedi: " O badija den gedi yaa dogu n fuagi, ki baan je li bali ki goa ki kpeni. ¹³Hali ke o daa gedi, o den yini o naacenba siiga bonba piiga ki yedi ba: ' ya kpendi mani nali min baa goa ki kpeni na. ¹⁴Ama u dogu nni yaaba n den nani o ki yuandi ki soani o puoli bi tondiba ke ban ban yedi: ' Tii bua ya ja n tie na n yaa die ti. ¹⁵To, bi den dini o badija yeni li bali, ke o goa ki kpeni o dogu nni. o den yini bi naacenba yaaba ke den teni i ligi yeni, ki baa bandi ban den kpendi ki ba yaala. ¹⁶O nikpialo den cua ki yedi: 'N daano, a wula kujapienli cuani ti nuadi wula kujapiena piiga. ¹⁷O bado yeni den yedi o: 'Li nani, n naacenjamo a teni ke n fidi dugi apo li bonwaala nni, lanwani, n dini a li bali njan ya die dociami piiga. ¹⁸O naacenlielo den cua ki yedi: " N Daano, a wula kujapienli cuani ti nuadi wula kujapiena muu. ¹⁹O canbaa den o: "N dini a moko li bali njan ya die dociami muu. ²⁰Naacentoa moko den cua ki yedi : "N Daano, ga a wula kujapienli, n den gbini li li cabili nni ki bili. ²¹N den jie na kelima a pia ki mabinga, a taani njan kaa bili yaala, ki yendi njan kaa buli yaala. ²²O bado den yedi o: ' o naacenbiado na, n cuo na a maceli nni. A den bandi ke n tie ya nilo n pia ki mabinga, ki taani min kaa bili yaala. ²³Be nan teni ke naa den bili n ligi ku ligidiegu nni ke n goakpenma min bi ga yi leni ti nuadi?" ²⁴Lani o den yedi yaaba n ye likani: ' Ga mani o kani li wula kujapienli yeni ki teni yua n pia wula kujapiena piiga yeni. ²⁵Bi den goa ki yedi o: ' Ti Daano, o pia wula kujapiena piiga no. ²⁶O den goa ki yedi: ' N waani yi i moamoani ke bi baa pa ki pugini yua pia kuli, ama yua n kaa pia, bi baa ga o kani ba wan pia yaala. ²⁷N yibalinba mo, bani yaaba n kaa den bua nni leni li bali yeni, cuani ba mani ki kpa ba n nintuali. ²⁸Jesu n den maadi laa maama , o den ga liiga ki do ki caa Jelusalema. ²⁹Wan den nagidi Betifaje leni Betani ya dobila, ki kuu Olifie Tiidi juali, o den soani o njoadikaaba siiga bi lie ki yedi ba: ²⁹"Suagi mani ki gedi ya dobiga n ye liiga na. Yi ya baa kua lienni ya yogunu, yi ba le ya nunbisaagili ke oba daa jagini li, ke li luo. Yin loti li mani ki cuani na. ³¹Nilo ya yedi yi: ' Be n teni ke yi loti o?' Yin yedi mani daa: 'Ti Daano n bua o.' ³²Bi tondiba yeni den gedi ki ban sua ke likuli tie nani Jesu n bi yedi ba maama. ³³Ban den loti li nunbisaagili ya yogunu, li danba den yedi ba: " Be n teni ke yi lodi li nunbisaagili na?" ³⁴Bi den goa ki yedi: " Ti Daano n bua o." ³⁵Lani bi den cuani o Jesu kani ki lu ki maani bi kpaliti opo, ki teni ke Jesu jagini. ³⁶Jesu den jagi ki suagi liiga, ke bi niba ladi bi tiadi u sanu nni. ³⁷Wan den nagini jelusalema ki ji Olifie Tiidi juali, o njoadikaaba yaaba n yaba den ye leni li pamanli ki kpaani ki pagi U Tienu kelima ban laa ya banciama kuli po. ³⁸Bi den tua: U Tienu n seligi o bado Yua n kpendi wani o Diedo yeli nni. Mi yanduanma n ya ye tanpoli po. U Tienu yua n ye nali tanpolijoma n baa ti kpiagidi. ³⁹Ama falisieninba tianba yaaba n den ye ku niligu siiga den yedi Jesu: "Canbaa, fu leni a njoadikaaba ban suoni. ⁴⁰Jesu den goa ki yedi ba: " N waani yi, bi yaa suoni, a tana baa kpaani. ⁴¹Jesu n go den nagini Jelusalema ki pugidi ki laa u, o den buudi upo ⁴²ki yedi: " A moko ya bi bani dinli daali ya bonla n baa teni njan baa mi yanduanma. Ama moala li nan duagi a nuni po. ⁴³Fala dana baa cua apo, a yibalinba baa kpa li nagili ki lindi ki cebini a ki baa na, ⁴⁴ki bolini a, fini u dogu yeni leni a niba kuli, ki mudi a diena, ki kan na baa tanyenli n ya maa li yali po . Lanikuli baa tieni kelima naa den bani U Tienu n den cua ki baa faabi a ya yogunu. ⁴⁵Jesu den kua U Tienu diegu luolu nni ki deli ki niani yaaba n kuadi ⁴⁶ki tua ba: " Li diani ki yedi: " N diegu baa tie li jaandiel, ama yinba yi teni ke li tua a sugida wuonkaanu. ⁴⁷Daali kuli Jesu den bangi bi niba U Tienu diegu nni. Bi kopadicianba yudanba leni li balimaamaa bangikaaba leni bi yudanba den lingi ki ba kpa o. ⁴⁸Ama baa den bani ban baa ga maama ki kpa kelima bi niba kuli den cengi o leni fangicianli.

Chapter 20

¹Dayenli ke Jesu ka ki bangi bi niba U Tienu diegu nni ki wangi o laabaalinamo, bi kopadicianba yudanba leni li balimaama bangikaaba leni bi nikpeliba den cua o kani² ki yedi o: "Waani ti ya bali yaapo ke a tiendi li naa bonla. Hme n puni a li bali?"³Jesu den goa ki yedi ba: "N moko baa buali yi bonyenla, yin waani nni." ⁴Jan n den batisi bi niba yeni, o den baa li bali tanpoli po bi, bi bi nisaaliba kane?"⁵Bi den bungi bi pala nni ki tua: "Ti ya yedi ke o den baa li tanpoli po, o baa yedi: 'Be yaapo ke yii den daani o maama?' ⁶Ti ya yedi: 'Bi nisaaliba ya kane' mo, bi niba kuli baa lugidi ti a tana kelima bi nua ke jan den tie sawalipualo."⁷Lanyaapo bi den goa ki yedi Jesu ke baa bani jan bali n niani naani. ⁸Jesu den yedi ba: N moko kan waani yi ya bali yaapo ke n tiendi laa bonla."⁹Lani yaapuoli Jesu den pua bi niba mi naa kpanjama ki yedi: "O joa den nu duven tiidi kuanu, ki guuni o kuanu bi koaguudiba ki fii ki gedi u dogu ki baan waagi lipo. ¹⁰Li yogunu n den pundi, o den soani naacenyendo bi koaguudiba yeni kani, ke ban teni o biinu o kuanu bonbaakaala nni. Ama bi koaguudiba den pua o i gbiami, ki yaadi o nukuomu. ¹¹O go den soani naacentoa, bi den pua o moko i gbiami, ki fiagi o ki yaadi o nukuomu. ¹²O go den soani o naacentaalo mo. Bi den poagili o, ki deli o."¹³O koodaano den yedi o yuli: 'N baa tieni lede? To, n baa soani n bijabuadiga, daalinba bi baa fangi wani wani.' ¹⁴Ama bi koaguudiba n den laa o bi den yedi bi yaba: 'One n tie o faajielo, tin kpa o mani li faali n tua ti yaali.' ¹⁵Bi den luni o u kuanu puoli po ki kpa o. Lanwani o koodaano baa soani ba lede? ¹⁶O baa cua ki bolini laa koaguudiba ki teni o kuanu nitoaba." Ban den gbadi lani bi den yedi: "U Tienu n da tuo line n tieni."¹⁷Jesu den diidi ba ki yedi: "lanwani yaala n diani na bundi be? Bi tanmaaba n den yie ya tanli lini n tua li tanpuuli tanjigi." ¹⁸Jesu den juodi ki yedi: "Yua n baa laa tanli po kuli baa kuakua, lin baa yua ya po mo baa tua wagima."¹⁹Lanyogunu liga bi kopadicianba yudanba leni li balimaama bangikaaba den moandi ki baa cuo Jesu, kelima bi den bandi ke o pua mi kpanjama yeni ki bagi bane, de bi den jie bi niba. ²⁰Bi den kpaagi Jesu, ki soani ya niba n kpali ke bi tiegi ki buali o moamoani, ke ban dia o ku madiagu ki cuo o leni maama ba ki teni bi bujiaba leni gufeneeli nuunni wan bu ki cuo o. ²¹Laa niba den buali o ki yedi: "Canbaa, ti bani ke njan maadi ki bangi yaala tiegi, nja gagidi oba bi niba siiga, a bangi bi niba U Tienu sanjoadima leni i moamoani. ²²Naani li pia u sanu tin pa Loma badiciamo Sesa li lubili bi, bi laa pia?"²³Jesu den bandi bi fanu ki yedi: "Min le li kujapienli. ²⁴Hme ya nannanli leni nme ya diani n ma lipo na?" Bi den goa ki yedi o: "Sesa yaali yo." ²⁵O den yedi ba: "Lanwani pa mani Sesa, yaala n tie Sesa yaala, ki pa U Tienu mo, yaala n tie U Tienu yaala." ²⁶Baa den fidi ki cuo o o maama nni bi niba nintuali. O maguankaama yeni den paki ba ke bi nmini suo. ²⁷Sadusieninba yaaba n tua ke bi tinkpiba fiima ki ye, bi tianba den cua Jesu kani ki buali o ki yedi: ²⁸"Canbaa, Musa den diani ki bili tipo li balimaama nni ki yedi: 'O nilo ciamo ya kpe, ki pia pua kaa pia biga, wan taa o kpelo yeni pua ki baa o kpelo po u buolu.' ²⁹To, jaba lele den ye ki taa baa. O bonkpialo den taa o pua ki kpe kaa pia biga. ³⁰O bonlielo den taa o kpepuoli ki kpe. O bontaalo mo den taa o. ³¹Li den tua yeni, ke ban bonba lele yeni kuli den kpekpe kaa pia biga. ³²Li ya puoli o puoli o pua mo den ti kpe. ³³Lanwani bi tinkpiba fiima yogunu, o pua yeni baa tua nme ya yua yo? Kelima bani bonba lele yeni kuli yendo yendo taa o ke o tua o pua." ³⁴Jesu den yedi ba: "Handuna na jaba taani bi puoba, bi puoba mo kuni bi jaba. ³⁵Ama yaaba n dagidi ki fii bi tinkpiba siiga ki kua ya yogunu n kpendi ya yema nni, bi jaba kan go taa puoba, bi puoba mo kan go kuni jaba. ³⁶Kelima bi baa tie nani malekinba yene, ki kan go kpe. Bi tie U Tienu bila, wan fiini yaaba bi tinkpiba siiga. ³⁷Yaala n tie bi tinkpiba fiima maama fuuli, Musa den maadi li maama wan togidi ya fatuugu n den co mi fantama ya yogunu, wan den yini o Diedo ya yeli n na: Abalahama Tienu, Isaaka Tienu leni Jakobo Tienu. ³⁸To, U Tienu naa tie kpiema Tienu, o tie yaaba n fo ya Tienu yo. Kelima o yaapo wani, bi kuli fo." ³⁹Li balimaama bangikaaba siiga bi tianba den yedi: "Canbaa, a maadi bonjanla." ⁴⁰Baa go den pia papaali ki go buali o bualiba kuli. ⁴¹Jesu go den yedi ba: "Li ga lede ke bi niba tua U Tienu n gandi yua tie Dafidi bijua? ⁴²Dafidi wani oba maadi Pisoma tili nni ki yedi: 'O Diedo den yedi n Diedo kali n jienu po, ⁴³njali min baa teni a yibalinba n tua a taanmaakaanu.' ⁴⁴Dafidi oba yini o o Diedo, li nan go ga lede ke o tie wani Dafidi bijua?" ⁴⁵Ku niligu kuli n den cengi, Jesu den yedi o njoadikaaba: ⁴⁶"Fangi mani yi yula leni li balimaama bangikaaba bani yaaba n bua ki ya laa a liadiciama, ki go bua ban ya fuondi ki kpiagidiba mu daamu nni, ki go bua ki ya ka i niciankali-kaani li balimaama bangima diena nni, ki go bua ya kaani n gagidi mi jecianma kani. ⁴⁷Bi go janbidi a kpepuona ki fenli bi diena, ki go jaandi i jaandi foagi ki kpali ke bi tie jajaandimoana. Ti buudi ya yogunu bi ya cuonu baa gagidi ki ya bia ki cie."

Chapter 21

¹Jesu den diidi ki la ke a piada kpiendi bi paabu U Tienu diegu ligitiagu nni. ²O go den laa ke o kpepoluodo kpieni falino lie lienni. ³O den yedi: "N waani yi i moamoani, o kpepoluodo puni ki cie yaaba n sieni kuli. ⁴Kelima bi kuli ñani bi ñalimani nni bi ligijodi ki kpieni, ama wani, leni o luoma kuli o ñani wan pia yaala ki baa je, ki kpieni." ⁵Bi nitianba den maadi U Tienu diegu maama, ban den maa leni ya tanjama, leni bi niba n den puni U Tienu ya paabu ki bogini gu. Jesu den yedi: ⁶"A dana baa ti cua ke yin nua yaala na, bi kan ti ña ba tanyenli kan sieni ki ya maa li lieli po, ke a kuli naa paadi ki baa." ⁷Bi den buali o: "Canbaa, u laa yogune ke li baa cua? Be n baa tua li sinankeeno ke li yogunu bua ki pundi?" ⁸Jesu den goa yedi: "Fangi mani yi yula ke ban da boandi yi, kelima bi niba boncianla baa ti cua n yeli nni ki yedi: 'Mini n tie U Tienu n Gandi Yua,' ki go yedi: 'U yogunu nagini.' Yin da ñoadi ba mani. ⁹Yi ya ti gbadi ke bi maadi bu toabu maama, ki go gbadi ke bi maadi mi janjanma maama, yin da tuo lan jieni yi, kelima laa bonla baa kpa cua tiladi, ama lanyogunu da ka baa tua mi juodima." ¹⁰O go den yedi ba: "U nibuolu baa fii ki tuogi leni nibuoto, mi diema mo baa fii ki tuogi leni dietoama. ¹¹Mi tindigibicianma baa tiendi, mi koncianma leni yianbiadipuodike moko baa tiendi i kaantiami, li bonlidikacianla yaala n pia i jeje leni ya sinankeeni n yaba baa ña tanpoli ki tiendi." ¹²Ama ñali ke lankuli daa tieni, bi yi ki waani yi fala, ki teni yi li balimaama bangima diena yudanba nu nni, ki kuani yi a kpaadidiena nni, ki gedini yi bi badicianba bujiali kani leni gufeneelinba bujiali kani kelima n yeli po. ¹³Li kuli baa pa u sanu yin tieni npo seedi. ¹⁴Ama yin ya bani yi yama nni ke laa tie yin tuodi ki kpaagi yin baa ti maadi yaala ki ga yi yula. ¹⁵Kelima mini nba baa ti pa yin baa maadi leni ya yanfuoma ke yi koanginkaaba siiga baa yendo kan fidi ki nia ki yie ma. ¹⁷Baa yi danba leni yi kpeliba leni yi waamu leni yi kpiiba leni yi danlinba baa janbidi yi ki tendi yi yi yibalinba nuu nni, bi kpa yi siiga bi tianba. ¹⁶Bi niba kuli baa nani yi kelima n yeli po, ¹⁸de yi yudi baa yuyengu kan baa tiipo. ¹⁹Kelima yi juunli po yi baa ga yi miana. ²⁰Yi ya ti la ke bi toatieba lindi ki cebini Jelusalema, yin bandi mani ke laa yogunu ke u bodima nagidi. ²¹Laa yogunu yaaba n baa ye Jude nni n sani ki gedi a juana po, yaaba n baa ye Jelusalema tugu nni n ña lienni ki foagidi, yaaba n ye i kuani po n da kua u dogu nni. ²²Kelima laa dana baa tie li pantuuli ya dana, ke yaala n den diani kuli n tieni ki dudi. ²³Fala baa ye leni ya puoba n punbi leni yaaba n da ñaandi laa dana nni, kelima o falaciamo baa tieni mi diema na niinni, U Tienu pabienli cuonu baa jiidi u naa nubuolu po. ²⁴Bi yibalinba baa kpa ba leni mu jugisiemu, ki gedini yaaba n sieni ti yonbidi i nibuoli kuli nni. I nilanbuoli baa paadi Jelusalema, ki ñmaa u ñali U Tienu n bili bi po ya yogunu n dudi. ²⁵Sinankeeninba baa tieni ki yenga nni leni o ñmaalo nni leni a ñmabila nni kuli. Ki tinga nni mo ti yanyagiciandi baa tieni i nibuoli kuli n jie ki womi, kaa bani ban baa tieni yaala kelima mi ñincianma fuciangu po leni a ñinguona fiipuama po. ²⁶Tanpoli paaciamu mo baa digibi lanyapo bi niba n yaa kpaagi yaala n baa tieni ñanduna nni, bi baa pabi ti jawaandi po. ²⁷Lani, bi baa le ke o Joa Bijua ye ku tawaligu nni ki kpendi leni u paaciamu leni ti kpiagiciandi. ²⁸Laa bonla ya cili ki tiendi, yin sedi mani ki yaadi yi yula kelima yi faabima nagidi. ²⁹Lani Jesu den pua ba mi kpanjama ki yedi: "Diidi mani bu kankanbu leni ya tiidi n sieni kuli. ³⁰I beni ya bundi ya yogunu, yi bani ke ku siagu nagini no. ³¹Li go tie yene, yi ya laa ke laa bonla tiendi, yin bandi ke U Tienu diema nagini. ³³N waani yi i moamoani ke mi naa nifiima kuli kan pendu ke lankuli ki tieni. ³²Tanpoli leni ki tinga kuli baa pendu, ama n maama kan pendu ñali abada. ³⁴Fangi mani yi yula, ki da tuo mi jekandikaama leni li ñaokandikaali leni mi yema yanyagidi n fie yi yantiana ki guli yi ke laa daali n da cua ki ludi yi. ³⁵Kelima laa daali baa cua nani ku diagu yeni ki ludi ki cuo ya niba n ye ñanduna nni kuli. ³⁶Lanyaapo yin ya ji mani ki ya jaandi U Tienu ya yogunu kuli, ke yin fidi ki ña ya bonla n baa cua kuli nni, ki sedi o Joa Bijua kani. ³⁷Daali kuli Jesu den bangi bi niba U Tienu diegu nni, ku ñiagu mo kuli o den ña ki caa ki ban dua ki ye Olifie tiidi juali po. ³⁸Bi niba kuli den yagidi ki kpendi o kani U Tienu diegu nni ki baa cengi o maama.

Chapter 22

¹Ya dupen n ki pia dabinli jaanma, yaama n yi mi pendima jaanma, den nagini. ²Bi kopadicianba yudanba leni li balimaama bangikaaba den lingi ban baa tieni maama ki kpa Jesu, kelima bi den jie ku niligu. ³Sutaani den kua Jesu pali nni, wani ban go yi yua Isikalioto, yua n den tie bi piiga n niliediba siiga yendo. ⁴O den gedi ki ban juogi leni bi kopadicianba yudanba leni U Tienu diegu jiidi kaaba yudanba wan baa tieni maama ki janbi Jesu, ki teni ban cuo o. ⁵Bi pala den mani boncianla, bi den niani o ke bi baa teni o i ligi. ⁶O den tuo ki ji ya lingi wan baa baa ya folu ki janbi Jesu ki teni ba ke ku niligu ki bani. ⁷Ya dupen n ki pia dabinli jaanma dana siiga, lan den bili ban kodi mi pendima jaanma pebiga ya daali den pundi. ⁸Jesu den soani Pieli leni Jan ki yedi ba: "Gedi mani ki ban njanbi ti po mi pendima jaanjiema tin je." ⁹Bi den buali o: "A bua tin njanbi ma le?" ¹⁰O den goa ki yedi ba: "Diidi mani, yi ya kua u dogu nni ya yogunu, yi baa tuogi o joa ke o bugi li nincuali. Yin njoadi o mani ki ban kua wan baa kua ya diegu nni, ¹¹ki yedi li kani diedaano: 'Canbaa yedi a daa: Mini leni n njoadikaaba n baa je mi pendima jaanjiema ya candieli nni ye le?' ¹²O baa waani yi li dietuadili, yaali n yaba ke yaala n dagidi kuli ye lienni. Yin njanbi mani lankani." ¹³Bi den gedi ki ban sua ke li bonla kuli tie nani wan waani ba maama. Bi den njanbi mi pendima jaanjiema. ¹⁴U yogunu n den pundi Jesu den kali u saajekaanu kani, wani leni bi tondiba. ¹⁵O den yedi ba: "N den bua nali boncianla ki taani leni yi ki je ya pendima jaanjiema tie na nali ki daa laa fala. ¹⁶Kelima n kadi ki waani yi ke n kan go je ma nali man baa tieni ki dudi U Tienu diema nni." ¹⁷Lani o den taa ki tadiñokaaga ki tuondi U Tienu ki yedi: "Yi kuli n ga mani li bonñokaala na ki boagidi. ¹⁸N yedi yi moala liiga, n kan go ño duven, nali U Tienu diema n baa cua ya yogunu." ¹⁹O go den taa dupen ki tuondi U Tienu ki cabidi ki teni ba ki yedi: "Line n tie n gbannandi min puni yaadi yipo. Ya tiendi mani yeni ki ya tiadi npo." ²⁰Ban den dini ki gheni, o den taa ki tadiñokaaga ki teni ba ki yedi: "Ya bonñokaala n tie na tie n soama yaama n wuli yi po ki teni ke U Tienu nantaadipaano kua. ²¹Ama diidi mani, yua n baa janbi nni ya nuu n taani ki ye leni nni u saajekaanu na. ²²O joa Bijua caa nani nani lan diani ki bili opo maama. Ama fala baa ye leni ya nilo n baa janbi o." ²³Bi den cili ki buali bi yaba, bi siiga yua n baa tieni laa bonla. ²⁴Mi niama moko den fii bi siiga ke bi bua ki bandi bi siiga yua n cie bi kuli. ²⁵Jesu den yedi ba: "I nilanbuoli badiba die ba leni u paalu, yaaba n mabindi ba mo teni ke bi yi ba bi nitodikaaba. ²⁶Lan da tie yeni yi ya kani. Ama, yi siiga yua n cie yi kuli n tua nani ki bonwaaga yeni, yua n tugi li yuli mo n tua nani o naacemo yeni. ²⁷Hme n cie o yua, yua n kaa u saajekaanu kani ki baa je bi, bi yua n tendi mi jiema? Yua n kaa ki baa je kaa? Ama mini wani n ye yi siiga nani yua n tendi mi jiema yeni. ²⁸Yinba, yi tie yaaba n den juuni ki ye leni nni n biigima kuli nni ki pundi nali moala. ²⁹Lanyaapo nani n Baa n bili ke n baa ke n baa je li bali maama, n moko bili ke li baa tua yi po yeni ³⁰ke yi baa ti yaa di ki go ñu n saajekaanu kani n diema nni, ki kaa i balikalikaani po, ki jia Isalele piiga n buoliedi buudi." ³¹Jesu go den yedi: "Simono, Simono, diidi, Sutaani den mia ke wan baa u sanu ki yagi yi kuli nani ban yagini nalikama maama yeni. ³²De n mia U Tienu apo ke a dandanli n da gbali. A ya ti lebidi ki guani n kani njan ya paagidi a kpiiba pala." ³³Pieli den goa ki yedi o: "N daano, n bogini ki baa ye leni a baa li kpaadi dieli po leni mi kuuma po kuli." ³⁴Jesu den yedi o: "Pieli, n waani a, dinla ñiagu nali ke ku kootongu daa mua, a baa nia taalima taa ke nja bani nni." ³⁵Lani Jesu den buali bi kuli: "Min den soani yi ke yii kubi ligiboagili, kaa kubi sancenboagili leni cacaadi yeni, yi den luo liba bi?" Bi den yedi o: "Liba kuli." ³⁶O den yedi ba: "Ama moala liiga, yua n pia ligiboagili, wan taa li, yua n pia sancenpoagili wani mo n taa li, yua n kaa pia jugisiega wan kuadi o kpalibu ki da. ³⁷Kelima n yedi yaala n diani npo kuli baa tieni ki dudi: 'Bi den coadi ki taani o leni bi nikpaba.' Li baa tieni ki dudi moala." ³⁸Bi den yedi o: "Ti daano, diidi ki le, jugisiemu lie ye ne." O den yedi ba: "Li dagidi." ³⁹Jesu den ñani ki gedi olife tiidi juali po nani wan yen maani ki ca maama. O njoadikaaba den yegi leni. ⁴⁰Wan den pundi li kani, o den yedi ba: "Ya jaandi mani ke yin da ti kua mi tulinma nni." ⁴¹Lani, o den piadi bi kani nani o nilo n baa lugidi li tanli lin baa ya bianu, ki gbaani ki jaandi ki tua. ⁴²"N Baa, a ya tuo, njan ñani n kani ya tadiñokaaga n tie na min da ño, de lan da tua mini ka n bua yaala, kali fini n bua yaala." ⁴³Laa yogunu maleki den ñani tanpoli ki doagidi opo o yuli. ⁴⁴Li paboancianli den kubi o ke o jaandi ki pugidi. O manmanñima den tua nani mi soama yeni ki condi tiipo. ⁴⁵Wan den jaandi ki gheni, o den guani o njoadikaaba kani ki sua ke bi goagoa kelima bi paboanli po. ⁴⁶O den yedi ba: "Be n teni ke yi goa? Fii mani ki ya jaandi ke yin da kua mi tulinma nni." ⁴⁷Jesu n da den maadi, ku niligu den cua, ke ban yi yua Judasa, bi piiga n niliediba siiga yendo, ye bi liiga. O den nagini Jesu ki baa gobini o. ⁴⁸Jesu den yedi: "Judasa, a baa gobini o Joa Bijua yeni ki janbi o?" ⁴⁹Yaaba n den ye leni Jesu n den laa yaala n baa tieni, bi den buali o ki yedi: "Ti daano, tin pedi ba mu jugisiemu bi?" ⁵⁰Bi siiga yendo den pedi ki joandi bi kopadicianba bado naacemo jientubili. ⁵¹Jesu den yedi: "cedi mani yeni." O den sii o joa yeni tubili ki paagi li. ⁵²Lani Jesu den yedi bi kopadicianba yudanba leni U Tienu diegu jiidikaaba yudanba leni bi nikpeliba, bani yaaba n den taani ki cua ki baa cuo o: "Yi cua ki kukubi mu jugisiemu leni yi jiani nani yi lingi o sanjialo yeni?" ⁵³Min den ye leni yi daali kuli U Tienu diegu nni, yii den cuo nni, ama moala yi ji pia folu ke li biigili paaciamu mo n die." ⁵⁴Bi den cuo jesu ki gedini bi kopadiciaba bado diegu nni. Pieli den nja foagima. ⁵⁵Ban den

cuoni mi fantama u luolu siiga, ki taani ki ka ki yie, pieli den kali leni ba.⁵⁶Yaa jafanba n tuuni ku diegu yeni niinni siiga yendo den laa o ke o ka mi fantama kani, ki noanli o ki yedi: "O joa na moko den ye leni o." ⁵⁷Pieli den nia ki yedi o: " A-a, pua ne, mii bani o." ⁵⁸Lan yen waamu, nitoa den laa o ki yedi: "A moko tie bi niba yeni siiga yua yo?" Pieli den goa ki yedi: "A-a mii tie." ⁵⁹Lan den waagi waamu, nitoa moko den ñi ki yedi o: "Moamoani lige, o joa na moko den ye leni o, kelima o tie Galile yua yo." ⁶⁰Pieli den goa ki yedi o: "A-a, mii bani ñan maadi yaala." Lanyogunu ñali ke o daa maadi ku kootongu den mua. ⁶¹O Diedo den jigidi ki diidi Pieli. Pieli ji den tiadi wani o Diedo n yedi o ya maama na: "Ku naa ñiagu, ñali ke ku kootongu daa mua, a baa nia taalima taa ke ñaa bani nni." ⁶²O den ñani ki ban mua leni li paboanli. ⁶³Yaaba n den kubi Jesu den ñuadi o ki pua o ⁶⁴ki fini o nunga li cabili ki tua: "Hme pua ña? Bandi o." ⁶⁵Bi go den sugidi o sugitoadi boncianla. ⁶⁶Lan den yendi, Jufinba cancannikpeliba taancianli, lani n tie bi kopadicianba yudanba leni li balimaama bangikaaba leni bi nikpeliba, den taani ki gedini Jesu bi taanli kani ki yedi o: ⁶⁷"A ya tie U Tienu n gandi yua, ñan waani ti." Jesu den goa ki yedi ba: "N ya waani yi la yi kan dugi n maama po. ⁶⁸N ya buali yi liba mo, yi kan guani nni pu. ⁶⁹De moala liiga, o Joa Bijua baa yaaka u paaciamu kuli daano U Tienu jienu po." ⁷⁰Bi kuli den yedi o: "Lanwani, a tie U Tienu Bijua yo?" O den goa ki yedi ba yinba yiba n yedi, n tie wane." ⁷¹Lanyaapo bi den yedi biyaba: "siedinba ki go tie tiladi. Tinba tiba ti gbadi la o ñoabu nni."

Chapter 23

¹Lani bi cancannikpeliba taanli kuli den fii ki gedinu Jesu gufeneeli Pilata po. ²Bi den cili ki kuli o ki yedi: "Ti den laa one ke o yaandi ti niba, ki tua ban da pa o badiciamo Sesa li lubili, ki go tua ke wani oba n tie U Tienu n Gandi Yua o bado." ³Pilata den buali Jesu: "A tie Jufinba bado bi?" Jesu den goa ki yedi o: "Fini n yedi yeni." ⁴Pilata den yedi bi kopadicianba yudanba leni ku niligu: "Mii laa ke o joa na tieni tagiliba kuli." ⁵Bi den nia ki yedi: "O den cili nali Galile po ki tagi Jude nni kuli ki pundi nali ne, ki bangi bi niba ki tigini ba ke ban yie li bali." ⁶Pilata n den gbadi ke bi maadi Galile maama, o den buali o joa yeni ya tie Galile yua. ⁷Wan den gbadi ke o tie Elodo ya diema yua, o den soani o Elodo po. Li sua ke Elodo ye laa diema laa dana. ⁸Wan den laa Jesu, o pali den mangi boncianla kelima nali yogu o den bua ki le o, kelima o den gba ke bi maadi o maama ke o sugini wan tieni mi bancianma wan le. ⁹O den buali Jesu i buali boncianla, ama waa den guani o maamaba kuli. ¹⁰Bi kopadicianba yudanba leni li balimaama bangikaaba den ye li kani ki kuliti Jesu boncianla kaa cedi. ¹¹Elodo den taani leni a minteela ki fali o, ki ñuadi o ki lani o ti tiakiagidi, ki guani o Pilata po. ¹²Hali yogu ti yibalindi den ye Elodo leni Pilata siiga, laa daali liga bi den danli leni biyaba. ¹³Pilata den taani bi kopadicianba yudanba leni Jufinba yudanba leni ku niligu kuli ¹⁴ki yedi ba: "Yi den cuani n kani o joa na ki yedi ke o yaandi bi niba ki tua ke ban yie li bali. To, n buali o yi nintuali ki sua ke waa tieni liba yin kuli o yaala kuli siiga. ¹⁵Elodo moko naa sua ke o pia tagili, lane ke o guani o ti kani. O joa na ki tieni liba kuli yaala n pundi tin kpa o. ¹⁶Lanyaapo n ya teni ke bi pua o n baa na o." ¹⁷Li den sua ke mi pendima jaanma kuli li tie tiladi Pilata n faabi kpaadi yenli ku niligu po. ¹⁸Ku niligu kuli den taani ki tiani: "Teni ban kpa o joa na, ki faabi tipo Balabasa." ¹⁹Bi den kuani Balabasa li kadidieli nni kelima o den finni mi janjanma u dogu nni ki go kpa o nilo moko. ²⁰Pilata den bua ki faabi Jesu. Lanyaapo o go den maadi leni ku niligu. ²¹Ama bi den tangi ki tua: "Joani o li dapoanpoanli po, joani o li dapoanpoanli po." ²²Pilata go den maadi ba mi tataama ki yedi: "O tieni be yo ke li bia? Mii laa ke o tieni ya bonbiadila n pundi mi kuuma. Lanwani n baa teni ban pua o ki na o." ²³Bi go den ñi ki tangi ki tua ke ban joani o li dapoanpoanli po, nali ke bi tantani den paadi Pilata. ²⁴Lanyaapo Pilata den jia ti buudi ki kadi ke ban mia ban tieni Jesu yaala yeni baa tieni. ²⁵O den na ban den kuani ya joa li kadidieli nni keli mi janjanma po leni mi nikpama kuli po yeni nani ku niligu n mia maama, ki taa Jesu ki teni ba ke ban tieni o ban bua yaala. ²⁶Ban den ñani Jesu likani ki caani o ki baan kpa o, bi den tuogi Silena dogu yua ke bi yi o Simono ke o ñani i kuani po. Bi den cuo o ki bugini o li dapoanpoanli wan ya bugi ki nua Jesu. ²⁷Li nigocianli den nua o, bi siiga bi puoba den ye, ki pua bi bena ki mua Jesu po. ²⁸O den jigidi ki yedi ba: "Yinba, Jelusalema puoba, da mua mani mini yaapo, ya mua mani yi ya yula po leni yi bila po. ²⁹Kelima a dana baa ti cua ke bi baa yedi: 'Li pamanli ye leni mu pojoalimu, yaaba n ki mali leni yaaba n ki ñaandi biga kuli po.' ³⁰Laa yogunu bi niba baa maadi leni a joaciamu ki tua: 'Baa mani tipo,' ki go ya maadi a joabila ki tua: 'Hoagini mani ti.' ³¹Kelima bi ya tieni ku dasoagigu yeni, bi baa tieni ku dakuongu mo lede?" ³²Bi go den gedinu nikpaba lie ki baa taani ki kpa ba leni Jesu. ³³Ban den pundi ban yi ya kaanu ku yukuokuogu, bi den joani Jesu li dapoanpoanli po, ki go joani bi nibiadiliediba a dapoanpoana po, yendo Jesu jienu po, o yua mo o ganu po. ³⁴Jesu den yedi: "N Baa, tieni bipo sugili kelima baa bani ban tiendi yaala." Bi den toani tiatia ki boagidi o tiayiekaadi. ³⁵Ku niligu den se li kani ki diidi. Jufinba yudanba den ñuadi Jesu ki tua: "O den ga nitoaba, o ya tie Kilisiti U Tienu n Gandi Yua, wan ga o yuli." ³⁶A minteela moko den ñuadi o ki cua o kani ki teni o mi ñinmiligima ki yedi: ³⁷"A ya tie Jufinba bado nan ga a yuli." ³⁸Ya diani n tie na den taabi ki yiini o yuli po: One n tie Jufinba bado. ³⁹Bi nibiadiliediba yaaba n den juani a dapoanpoana po yeni siiga yendo den sugidi Jesu ki yedi: "Haa tie U Tienu n Gandi Yua kaa? Ga a yuli ki nan ga ti mo." ⁴⁰Ama o lielo den funi leni o ki yedi: Haa jie U Tienu, fini yua n ta leni o joa naa? ⁴¹Tinba yaapo, ya cuonu n tie na tiegi, kelima ti ga ti tuona panpaani, ama one naa tieni bonbiadilaba kuli. ⁴²Lani o den yedi: "Jesu nan tiadi npo a ya ti cua ki diedi a diema nni ya yogunu." ⁴³Jesu den goa ki yedi o: "N waani a moamoani, ke dinla liga a baa ye leni nni nali jani." ⁴⁴Lan den bua ki pundi u yensicocolu ki yenga den biigi, ke li biigili tieni ki tinga nni kuli ki ya caa nali li yenlebidili. ⁴⁵U Tienu diegu kpaliidaginkaabu den padi siiga nni ki boagidi boaga lie. ⁴⁶Jesu den kpaani ki yedi: "N Baa, n teni n miali a nuu nni." Wan den yedi yeni, o den fuo ki jiini. ⁴⁷Minteela kobiga yudaano den laa yaala n tieni, o den pagi U Tienu ki yedi: "Moamoani, o joa na den tiegi lige." ⁴⁸Ya nigola n den taani likani ki diidi, n den laa yaala n tieni, bi den lebidi ki kuni ki pua bi bena. ⁴⁹Yaaba n den bani Jesu kuli leni ya puoba n den ciani o nali Galile, den se nali foagima ki nua yaala n tiendi. ⁵⁰Jufinba cancannikpeliba taancianli yaaba siiga yendo den ye ke bi yi o Josefi, ya nilo n nani ki tiegi, ⁵¹ki tie Jufinba dogu Halimate yua. O den gu ke U Tienu diema n pundi. Waa den taani leni o lieba bi jagili nni, leni ban den tieni yaala kuli nni. ⁵²Laa joa den gedi Pilata kani ki mia o ke wan teni o Jesu o kpiemo. ⁵³O den jiini li dapoanpoanli po, ki bobini o bu kpaliipienbu, ki duani o li kuli nni. Li den sua ke bi kpiedi li kuli yeni ku tangu po ki daa duani kpiemo kuli lienni. ⁵⁴Laa daali den tie li boginli daali U Tienu fuodima daali po, ke U Tienu fuodima daali cilima bua ki pundi. ⁵⁵Bi puoba, yaaba n den ñani Galile ki ciani Jesu

yeni, ki laa li kuli leni wan duani Jesu o kpiemo maama. ⁵⁶Lani bi den guani bi denpo ki bogini ya tibidi n pia u nuulimanu, leni tulale. Mi fuodima daali bi den fuodi, nani li balimaama n bili maama.

Chapter 24

¹A danleleeda cilima daali, ku tinapanpangu, bi puoba yeni den taa ban tuodi ki bogini ya tibidi ke ti pia u nuulimanu yeni, ki goa gedi li kuli po. ²Bi den sua ke ya tanpabigu n bii li kuli ñoabu den bindi ki pigidi. ³Bi den kua li kuli nni ki lingi, baa den laa Jesu o kpiemo. ⁴Ban kaa den bani ban baa maali yaala, jaba lie yaaba n laa ya tiadi n ñuliti den doagidi ki sedi bi kani. ⁵Ti jawaanciandi den cuo ba ke bi tibini bi nunmu ki nua tiipo. Bi jaba yeni den yedi ba: "Be yaapo ke yi lingi yua n fo yaaba n kpe siiga?" ⁶Waa go ye ne, o fii bi tinkpiba siiga. Tiadi mani ke wan den ye Galile po ⁷o den yedi: "Li tie tiladi ban cuo o Joa Bijua ki teni o ti tuonbiadi danba nuu nni, ban joani o li dapoapoanli po, ke li dantaali daali o baa fii bi tinkpiba siiga." ⁸Lani bi puoba yeni den tiadi Jesu maama. ⁹Bi den ñani li kuli kani, ki kuni ki ban togidi laa bonla kuli bi piiga n niyendiba leni yaaba n sieni kuli. ¹⁰Ya puoba n den togidi Jesu tondiba laa bonla den tie Magidala dogu yua Maliyama, leni Jana, leni Jaka naa Maliyama, leni potoaba yaaba n den ye leni ba. ¹¹Jesu tondiba den tama ke ban togidi yaala tie mafanma. Baa den dugi bi maama po ke mi tie moamoani. ¹²Ama Piel den fii ki sani ki gedi li kuli po. O den buani ki noanli lienni, ki laa ban den finfini o kpiemo ya cabipiena bebe bili. O den lebidi ki kuni, ke yaala n tieni paki o boncianla. ¹³Laa daali bi ñoadikaaba siiga niba lie den caa Emayusa dogu ke li foagi leni Jelusalema nani piiga n dajenbiyenga, ¹⁴ki cuoni ki maadi leni bi yaba yaala n den tieni kuli. ¹⁵Ban den maadi ki nia leni bi yaba ya yogunu, Jesu wani oba den nagini ki yegi leni ba. ¹⁶Bi den laa o, ama li den duagi bipo ke baa bandi o. ¹⁷O den yedi ba: "Yi cuoni ki boe be ke yi pala biidi nanda?" ¹⁸Bi siiga yendo ke bi yi o Kileyopasa den goa ki yedi o: "Yaaba n ye Jelusalema siiga kuli fini bebe n ki bani ya bonla n tieni u niinni a dana ne?" ¹⁹O den buali ba: "be n yeni?" Bi den goa ki yedi o: "Ya bon n tieni Nasaleti yua Jesu, yua n den tie U Tienu leni bi niba kuli ya nintuali ya sawalipualo n pia u paaciamu a tuona po leni mi maama po kuli, ²⁰bi kopadicianba yudanba leni ti yudanba den cuo ki teni ke bi jia o buudi ki bili ban kpa o, ki den joani o li dapoanpoanli po. ²¹Tinba, ti den sugini ke wani n tie yua n bi baa faabi Isalele buolu yaaba. Ama dinla n tie dana taa leni laa bonla n tieni. ²²Ti siiga puoba mo bi potianba maadi ke li paki ti. Bi bi yagidi ki gedi li kuli po dinla ku tinapanpangu, ²³kaa ban laa o kpiemo. bi guani ki yedi ti ke bi laa malekinba yaaba n doagidi bi yula bi kani ki waani ba ke Jesu fo. ²⁴Ti lieba bi tianba gedi li kuli po ki ban sua ke li bonla kuli tie nani bi puoba n yedi maama, de baa laa wani wani." ²⁵Lani Jesu den yedi ba: "Yinba bi yanpidanba na, yaaba n ki jaligi ki baa daani bi sawapuaba n den yedi yaala kuli po. ²⁶Naani laa den tie tiladi ke U Tienu n Gandi Yua n le fala yeni ki kua o kpiagidi kaanu bi?" ²⁷Lani Jesu den cili leni Musa ya maama ku pundi bi sawalipuaba ya maama ki bundi bipo i Diani nni kuli yaala n den maadi o yaapo. ²⁸Ban den nagini ban caa ya dogu, Jesu den tieni nani o bua ki pendi ki suagi liiga. ²⁹Ama bi den yie opo ki yedi: "Sedi leni ti kelima ku yenjuagu pundi, u yienu ji bua ki kua." Lani o den kua ki sedi leni ba. ³⁰Wan den kaa u sajechaanu kani leni ba, o den taa dupen ki tuondi U Tienu ki cabidi ki teni ba. ³¹Lani bi nuni den ñubidi, ke bi bandi o, ama o den yindi bi siiga ke baa go laa o. ³²Bi den yedi bi yaba: "Wan bi maadi leni ti u sanu nni ki bundi tipo i Diani n yedi yaala yeni, laa bi tie nani mi fantama n co ti pala nni yeni kaa?" ³³Lanyogunu liga bi den fii ki guani Jelusalema, ki laa ke bi piiga n niyendiba leni bi ñoadikalieba taani ki ka, ³⁴ki yedi: "O Diedo fii bi tinkpiba siiga moamoani lige. O doagidi o yuli Simono po mo." ³⁵Bani bi niliediba yeni mo den togidi yaala n tieni u sanu po, leni ban bandi Jesu maama wan cabidi dupen ya yogunu. ³⁶Ban den maadi laa bonla ya yogunu, Jesu wani oba den doagidi ki sedi bi siiga ki yedi ba: "Mi yanduanma n ya ye leni yi." ³⁷Li pakili leni ti jawaanciandi den cuo ba kelima bi den tama ke bi laa jingoe. ³⁸Jesu den yedi ba: "Be n teni ke yi yama yagini yeni, be yaapo ke ya yanmaali buolu n tie na ye yi pala nni?" ³⁹Diidi mani n nii leni n taana, mini lige. Sii mani n nii ki le, jingu naa pia gbannandi leni kpaba nani yin nua ke n pia maama." ⁴⁰Wan den maadi yeni, o den waani ba o nii leni o taana. ⁴¹Nani bi pamancianli po n den teni ke bi daa den daani o maama ki go ye leni li pakili, o den buali ba: "Yi pia li bonjekaala nekanba bi?" ⁴²Bi den teni o li janjenñoabidili. ⁴³O den ga ki ñmani bi nintuali. ⁴⁴Lani o den yedi ba: "Line n tie min da den ye leni yi ki wangi yi yaala, ke li tie tiladi ke yaala n diani ki bili npo Musa balimaama nni leni bi sawalipuaba tila nni leni Pisominba nni kuli n tieni ki dudi." ⁴⁵Lanwani o den libidi bi yantiana ke ban fidi ki gbadi i Diani n yedi yaala. Lani o den yedi ba: ⁴⁶Li diani ki yedi ke U Tienu n gandi yua baa le fala yeni, ki yuandi ki fii bi tinkpiba siiga li dataali daali, ⁴⁷ke bi baa cili Jelusalema na ki yadi ki gedi i nibuoli kuli po ki ban ya wangi ke bi niba n lebidi bi yama ki baa sugili bi tuonbiadi po. ⁴⁸Yinba n tie laa bonla ya siedinba. ⁴⁹Mini n baa soani yipo n Baa n niani yaala. Ama yin ya ye mani u naa dogu nni ñali tanpoli paaciamu n baa jiidi yipo." ⁵⁰Lani ya puoli Jesu den ñani ba u dogu nni ki gedin ba ñali ki ban kuli Betani, ki yugidi o nii ki gaali ba. ⁵¹Wan den gaaliti ba ya yogunu, o paadi leni ba ki doni tanpoli po. ⁵²Bani yaapo, ban den kpiagi o, bi den lebidi ki guani Jelusalema leni li pamancianli. ⁵³Bi den ye U Tienu diegu nni daali kuli, ki pagi U Tienu.

John

Chapter 1

¹Hali mi cilima Mi maama den ye. Mi maama den ye leni U Tienu. Mi Maama yeni den tie U Tienu.²Mi den ye hali mi cilima leni U Tienu. ³Yaala n ye kuli tie Mi yaa tagime, kelima li bonla kuli tie Mi yaa tagime.⁴Li miali den ye mi niinni, li miali yeni den tie mi yenma bi niba kuli po.⁵Mi yenma yendi li biigi nni, ama li biigili ki den gaama.⁶Jan den cua ki tie U Tienu tondo. ⁷O den cua ki tie siedi, ki baa tiendi siedi mi yenma yeni po, ke bi niba kuli n daani kelima omaama po.⁸Wani ka, den tie mi yenma, ama o den cua ki baa tieni siedi mi yenma po. Mi yenma yeni den tie mi yenmoanma ki cua handuna nni ki baa yendi nisaalimiali kuli po.¹⁰Mi den cua handuna nni kelima mani n den tagi handuna ama handuna naa go den bandima. ¹¹Mi den cua o yaaba siiga, ama o yaaba ki den gaama. ¹²Ama yaaba n den gaama kuli ki daani o yeli nni mi dini ba libali ke bi tua U Tienu bila,¹³ wan mali yaaba, ke laa tie leni soama ka, laa go tie gbannandi yanbuama, laa tie nisaali-yantiali, ama U Tienu wani o ba.¹⁴Mi maama yeni den tua gbannandi ki cua ti siiga ki gbie leni li hanbili leni imoamoani. Ti den laa okpiagidi wani ki bonjayenyenga yua n ñani Baa kani yaa kpiagidi.¹⁵ Jan tieni opo siedi ki kpaani: Wani n tie min maadi yua yaa maama ki yedi: Yua n tieni n tie min baa yua cie nni, kelima o den ye hali ke mini daa ye.¹⁶Ti kuli baa o hanbili ki go baadi li ki pugidi pugidi. ¹⁷Kelima Musa n den cuani li bali maama, ama Jesu kilisiti n cuani li hanbili leni imoamoani.¹⁸ kelima oba kuli ki maani ki le U Tienu , ama obijua yua n ye okani yogunu kuli, n cua ki doagidi o niba siiga ki teni ke bi bandi o. ¹⁹Jan n den cua ki tiedi laa siedi yaa yogunu, Jufinba yaaba n ye Jelusalema den soani bi kopadicianba leni lefi buolu yaaba, ke ban buali o yaa bualu n tieni: A tie ñme yo? ²⁰Jan den doagidi ki waani ba imoamoani ki yedi: Mini ka tie Kilisiti. ²¹Bi den buali o ki yedi anan tie ñme? Elia bi? O den yedi: Mii tie Elia. Bi den buali o nan tie o sawalipualo bi? O den yedi ba: A-a. ²²Bi den yedi o: Lanwani a nan tie ñme yo? K e ti bua ki ban waani yaaba n soani ti. A yedi ayuli po be? ²³O den yedi ke o tie Yua n kpaani mi fanpienma nni ki tua: «Naadi mani o Diedo sanu.» Nani Esayi n den yedi maama.²⁴ Ban den soani yaaba yeni den tie falisieninbe. ²⁵Bi go den buali o yaa buali n tieni: A yaa tie Kilisiti, kaa go tie Elia, ki naa go tie o sawalipualo mo be yaapo ke nan tendi bi niba mi walima?²⁶Jan den guani ki yedi ba: Mini wani n tendi mi ñima yaa batisima, ama onilo ye yi siiga ke yii bani o. O baa cua n puoli. ²⁷Mii pundi baa yua n gbaani ki lodi o cacaagbansiam. ²⁸Lankuli den tieni betani judana kpenu kandima, Jan n den batisi bi niba naankani.²⁹ Lan den fii ki fa Jan den laa ke Jesu kpendi o kani o den yedi: Diidi mani one n tie U Tienu pebiga yua n ñuudi ki ñandi handuna tuonbiadi. ³⁰Wani n tie min den baa yua , nitoa ba cua n puoli ki cie nni yeni, kelima o den ye hali ke n daa ye. ³¹Mii den bani, wan tie yua ama n cua ki batisi bi niba leni mi ñima ke wan doagidi Isalele yaaba po.³²Jan den tieni yaa siedo n tieni: N den laa ke U Tienu fuoma yua ñani tanpoli, nani ki kpaajiega yeni ki jagini opo. ³³Mii kpa bani o, ama yua n den soani nni ke min batisi bi niba, mi ñima nni yeni den yedi nni: Han baa le ke U Tienu fuoma yua jiidi ki jagini yua yaapo yeni wani n baa batisi bi niba leni U Tienu fuoma yua.³⁴ N laa yo ki tieni siedi ke o tie U Tienu Bijua.³⁵ Li fii faama Jan go di ye li kani leni o hoadikaaba siiga bonbalie. ³⁶ki laa ke Jesu cuoni ki baa pedi ke o yedi: One n tie U Tienu pebiga. ³⁷Jan hoadikaliediba den gbadi wan yedi yaala ki fii ki hoadi Jesu.³⁸ Jesu den gbegidi ki nuali ki sua ke bi hua o, ke o yedi ba: Yi lingi be? Bi den guani ki yedi o labi, lani n tie canbaa a denpo ye le yo? ³⁹O den yedi ba: Cua mani yi baan le, bi den yegi leni o ki ban laa o deni n ye naani, li den tie liyenlebidili yogunu bi den sedi leni o laa juagu kuli. ⁴⁰Andile Simono Pieli waalo den tie yaa niliediba n den gbadi Jan maama ki hoadi Jesu yeni siiga yendo. ⁴¹Wani n den kpa tuogi o ciamo Simono ki yedi o: Ti laa Mesia, lani n tie U Tienu n gandi yua.⁴² O den gedini o Jesu kani. Jesu den nuali o ki yedi o: A tie Simono Jonasa bijua, a ji baa yi sefa yo yaala n bua ki yedi Pieli.⁴³ Lan den fii ki fa Jesu den jagi ke o baa gedi Galile. O den tuogi leni Filipi ki yedi o: ñoadi nni. ⁴⁴Filipi den tie Betisayida yua, Pieli leni Andile moko n den ñani yaa dogu. ⁴⁵Filipi n den tuogi leni Nataneli ki yedi o: Ti laa Musa n den diani yua yaa maama li balimaama nni yeni, bi sawalipuaba n den maadi yua yaa maama yeni lani n tie Jesu Nasaleti Josefi bijua.⁴⁶ Nataneli den yedi o: Naani yaala n hani baa fidi ki ña nasaleti? Filipi den yedi o: Cua ki ban le. ⁴⁷Jesu den laa Nataneli ke o kpendi o kani, o den yedi one tie Isalele buolu yua moamoani tudima ki ye oniinni baa waamu. ⁴⁸Nataneli den buali o, a bandini hali le? Jesu den guani ki yedi o: Hali ke Filipi ki yini a, han bi ye bu kankanbu tinga yeni n bi nua a. ⁴⁹Nataneli den guani ki yedi o: Labi lani n tie canbaa a tie U Tienu Bijua fini n tie Isalele yaaba bado. ⁵⁰Jesu den guani ki yedi o: Kelima n yedi a ke n bi nua ha bu kankanbu tinga lane ke a daani, ama a go baa la yaala n cie yeni. ⁵¹ O go den yedi o: Imoamoani imoamoani kani n yedi yi ke dinla liiga yi baa le ke tanpoli luodi ke U Tienu Malekinba do tanpoli ki go jii O joa Bijua po.

Chapter 2

¹Danata n den pendi li potaali den tieni kana dogu nni Galile diema nni, Jesu naa den ye likani. ²Bi den yini Jesu leni o hoadikaaba moko li hiigili yeni. ³Duven n den poadi, Jesu naa den yedi o: Baa go pia duven. ⁴Jesu den guani ki yedi onaa, pua be n ye mini leni fini siiga, n yogunu daa pundi. ⁵O naa den yedi yaaba n tuuni likani wan yedi yi yaala kuli yin tieni. ⁶Li sua ke bonciama luoba den ye likani, ki tie ban maa yaa leni ti tandi Jufinba nidihannbima bogida po ke bonyenli kuli baa fidi ki gaa litidikobiga. ⁷Jesu den yedi ba: Gbieni mani aboba ne kuli ñima bi den gbieni a kuli kali ki ban liadi cain. Jesu den yedi ba: ⁸Kabidi mani ki ban teni mi pocaanjiema yudaano. Bi den kabidi ki ban teni o. ⁹Mi pocaanjiema yudaano den wubi yaa ñima n lebidi ki tua duven yeni, kaa bani man ñani naani. Ama yaaba n teni wani den bani. ¹⁰O den yini opocaano calo, Ki yedi o: Bi yaba kuli yen cuani bi canba po yaa duven n mani bohanla yo, bi yaa ñuni, banji yuandi, ki cuani yua ki mani bonhanla, ke amo anan bi wuoni o bonhamo, ki bancuani o moala ne. Lan n tie Jesu n den cili ki tieni ya bancianma kana dogu nni Galile diema nni ki doagidi kpiagidi ke o hoadikaaba daani o. Lani n pendi Jesu den gedi kapenayuma wani leni onaa leni owaamu leni o hoadikaaba, ki tieni likani dana waamu. ¹³Jufinba Jaanma ban yi yaama paki, yaala n bua ki bundi mi pendima Jaanma n den nagidi Jesu den suagi ki gedi Jelusalema. ¹⁴O sua U Tienu diegu nni yaaba n kuadi ine, yaaba n kuadi ipe, yaaba n kuadi mu kpaajiemu leni yaaba n lebidi iligi ke bi ye lienni. ¹⁵O den taa u baabu ki lebini u ke u tua nani u balijo yeni, ki deli bani leni bi ne leni leni bi pe kuli ki ñani ba, ki tudi ki luni bi ligi lebidiba kpagidi. ¹⁶Ki yedi akpajekuada ñani mani laa bonla nekanba ki da teni n Baa diegu n tua kpendi diegu. ¹⁷O hoadikaaba den tiadi ke li diani ki yedi: A diegu yankuali cuo nni hali boncianla. ¹⁸Jufinba den taa mi maama ki yedi o: A baa tieni be bancianme ki doagidi ke a pia usanu ki ya tiendi han tiendi yaala ne? ¹⁹Jesu den guani ki yedi ba: Mudi mani U Tienu diegu ne, n baa maagu ne leni danata siiga. ²⁰Jufinba den yedi o: Piinaa n binaluobe ke bi den maa ki fidi ki gbeni ku diegu ne, ke fini wani yedi ke a baa maagu ki gbeni ne leni danata siiga! ²¹Ama Jesu wani den maadi o gbannandi maame. ²²Wan den fii bi tinkpiba siiga, o hoadikaaba den tiadi wan den yedi yaala ki daani idiani n yedi yaala leni Jesu n den maadi ya maama kuli. ²³Jesu n den ye Jelusalema paki jaanma yogunu yeni, lani tie mi pendima Jaanma bi niba boncianla den laa wan tiedi yaa bancianma ki daani o. ²⁴Ama Jesu ki den dugi bi po kelima o den bani bi kuli. ²⁵Laa den tie opo tiladi toa n waani o ban tie maama, kelima wani o baa den bani yaala n ye onisaalo pali nni.

Chapter 3

¹Ama li den pia niyendo ke o yi Nikodema ki tie falisieni, ki go tie Jufinba yudanba siiga yendo. ²O den cua Jesu kani ku ñiagu ki yedi o: Canba ti bani ke a tie ya bangika n ñani U Tienu kani, kelima o bakuli kan fidi ki yaa tiendi han tiendi yaa banciama ne li yaa tie U Tienu n ye leni yua. ³Jesu den guani ki yedi o: Imoamoani imoamoani kani n yedi a, yaa nilo n ki mali mi maa panma kan fidi le U Tieenu diema. ⁴Nikodema den guani ki yedi: Nikpelo mo daa, li baa tieni lede yo ban go maa o? Naani li baa tuo wan go guani kua o naa tugu nni wan maa o. ⁵Jesu den guani ki yedi o: Imoamoani imoamoani kani n yedi a, yua n ki mali mi ñima leni U Tienu fuoma yua yaa madi, o kan fidi ki kua U Tienu diema nni. ⁶Ti gbannandi n mali yua kuli pia ti gbannandi yaa miali buolu yo, ama U Tienu fuoma yua n mali yua kuli pia U Tienu fuoma yua miali. ⁷Lan da bagi a, ke n yedi: Kali yin maa mi maapanma. ⁸Ufaalu figi wun bua naani ke a gba u sagimu ama haa bani wun ñani naankani, haa go bani wun caa naani mo, U Tienu fuoma yua n mali yua moko tie yene. ⁹Nikodema den buali Jesu, laa bonla mo baa tieni lede ki tieni? ¹⁰Jesu den guani ki yedi o: Fini yua n tie isalele siiga bangikaciamo haa bani laa bonla? ¹¹N yedi a yi moamoani ti wangi tin bani yaala leni tin laa yaala, ama yii tuodi ki gaani ti siedi. ¹²N ya maadi ki tinga nni bonla ke yii ga li fuuli, li baa ga lede yo, n ya maadi tanpoli bonla maama yin ga li fuuli? ¹³O bakuli ki doni tanpoli, li yaa tie yua n ñani tanpoli ki jiidi, lani n tie O joa Bijua yua, n ye tanpoli. ¹⁴Nani Musa n den joani o kumoanwa mi fanpienma nni maama yeni, kali ban joani Ojoa Bijua moko yeni, ¹⁵ke yua n daani o kuli n fidi ki baa yaa miali n kan gbeni. ¹⁶Kelima U Tienu den bua handuna hali boncianla, ki puni o bi ja yenyenga ke yua n daani o kuli n da bodi ama wan baa yaa miali n kan gbeni. ¹⁷Kelima U Tienu naa den soani o bi Jua handuna nni ke wan jia handuna buudi ka, ama ke wan faabi handuna. ¹⁸Yua n daani o kuli bi kan jia o buudi, ama yua n ki daani o wani bi tuodi ki jia o buudi kelima waa daani U Tienu bon ja yenyenga. ¹⁹Yaala n baa teni ban jia bi niba ti buudi tie ke mi yenma cua handuna nni, ama bi niba bua li biigili ki ha mi yenma kelima bi tuona bia. ²⁰Kelima yua n tiendi yaala n bia kuli o nani mi yenma waa bua ki cua mi yenma kani kelima ojie o tuona n da doagidi. ²¹Ama yua n tuuni yi moamoani nni baa cua mi yenma kani kelima o bua o tuona n doagidi, kelima o tuona tie U Tienu yanbuame. ²²Lani n pendi Jesu ieni o hoadikaaba den gedi jude tinga nni, o den ye leni o hoadikaaba likani ki batisi bi niba. ²³Jan moko den ye Eno, ya dogu n kuu leni samali ki batisi bi niba, kelima mi ñima den yaba likani, bi niba kuli den kpendi ke o batisi ba. ²⁴kelima li sua ke bi daa kuani Jan li kadidieli nni. ²⁵Jan hoadikaaba siiga bi tianba den nia leni jufi yendo yaala n tie mi walihanbima bogida po. ²⁶Bi den cua ki yedi Jan: Canba yua n den ye leni a judana kandima po yeni, han den tieni yua yaapo siedi yeni, o batisi bi niba, ke bi niba kuli caa o kani. ²⁷Jan den guani ki yedi ba: O nilo kan fidi ki baa li ba, kali U Tienu n den tuodi ki puni o yaala tanpoli po. ²⁸Yinba yiba tie n siedinba ke n yedi: Mini ka, tie Kilisiti «lani n tie U Tienu n gandi yua» Ama bi den soani nni o liiga. ²⁹Yua n die opocaano tie opocaano calo. Ama opocaano calo danli yua n ye o kani ya gbadi opocaano calo nialu, o pali yen mangi hali boncianla, kelima opocaano calo nialu po. Li yaa po n moko pia li pamanli cianli. ³⁰Kali wan yaa yabidi n mo min yaa wada. ³¹Yua n ñani tanpoli ki cua cie nilo kuli, yua n tie ki tinga nni yua maadi nani ki tinga nni bonla yaa maama, ama yua n ñani tanpoli cie nilo kuli. ³²o tiendi siedi wan laa ki go gbadi yaala po, ama nilo ba kuli ki ga o maama. ³³Yua n ga o siedi saa yi moamoani ke U Tienu tie moamondaano. ³⁴Kelima U Tienu n soani yua maadi U Tienu maama, kelima U Tienu gbieni o, o fuoma yua. ³⁵Baa bua bi Jua ki tieni li bonla kuli bali o nuu nni. ³⁶Yua n daani bi Jua pia yaa miali n kan gbeni, ama yua n ki daani bi Jua kan le li miali U Tienu pabienli cuonu bebe n baa jagi o yulipo.

Chapter 4

¹O Diedo den bandi ke falisieninba gbadi ke yaa niba n kpendi o kani ki gaani mi walima ki go hua o, yaba ki cie Jan yaaba.²Ama Jesu nan ka den batisi bi niba, o hoadikaaba n den batisi ba.³O den ñani jude ki guani Galile.⁴Ama li den tie tiladi wan tagini samali.⁵O den pundi samali doyendu nni ke bi yi u sikali li kani den den kuu leni Jakobo n den puni o bijua Josefi yaa kuanu.⁶Jakobo n den gbini yaa caali den ye li kani, Jesu den cuoni ki coagi ki kali li caa ghanli po, li den bua ki pundi u yensiinu.⁷Samali pua den cua ki baa luuni mi ñima, Jesu den yedi o: Pa nni ñima min ño.⁸Kelima li den sua ke o hoadikaaba kua udogu nni ki baan da mi jiema.⁹Samali pua den yedi o: Li ga lede ke fi yua n tie jufi nan mia mini samali pua mi ñima ki baa ño. O den yedi yeni kelima Jufinba leni Samali yaaba ki den pia mi tuginma bi siiga.¹⁰Jesu den guani ki yedi: A ya bi bani U Tienu paabu n tie yaala leni yua n tua ha: Pa nni min ño n tie yua, fini n bi baa mia o. Lani o bi baa pa ha yaa ñima n pia li miali.¹¹O pua yeni den guani ki yedi o: o Diedo haa pia yaala n baa luuni ke li caali mo nan ñua, a baa ba yaa ñima n pia li miali le?¹²Atema ke ha cie ti yaa ja jakobo yua nden puni ti li naa caali, wani oba n den ñini naani leni obila leni oyandi?¹³Jesu den goani ki yedi o: Yua n ñuni mi naa ñima kuli ñu ñuulu go baa cuo o,¹⁴Ama yua n ñuni min baa pa o yaa ñima yeni ñu ñuulu kan go cuo o hali abada. Min baa pa o yaa ñima yeni baa tua ñinbunli o niinni ki yaa pudi ki puubi hali yaa miali n kan gbeni nni.¹⁵O pua yeni den yedi o: o Diedo pa nni laa ñima ke u ñuñuulu n da go cuo nni, ke min da go cua nekanba ki luni mi ñima.¹⁶Jesu den yedi o: Gedi ki ban yini a calo ki cuani ne.¹⁷O pua yeni den guani ki yedi o: N naa pia joa, Jesu den yedi o: Amaadi moamoani leni han yedi: N naa pia joa.¹⁸Kelima a den kuni ti jadi taalamamu, han ye leni yaa joa moala ne yeni mo naa tie acalo ka, han yedi yaala tie moamoani.¹⁹O pua yeni den yedi o: o Diedo n laa ke a tie sawalipualo.²⁰Ti yaajanba den kpiagidi U Tienu li naa juali kane, ama yinba Jufinba mo yedi ke li tie tilade yaaba n baa kpiagidi U Tienu kuli kali Jelusalema.²¹Jesu den yedi o: O pua ne daani n maama u yogunu kpendi ke yaaba n baa kpiagidi Baa kan go yaa kpiagidi o li naa juali po bi Jelusalema ka.²²Yi kpiagidi yin ki bani yaala, ama tinba wani bani tin kpiagidi yaala kelima mi faabima ñani Jufinba kane.²³Ama uyogunu kpendi ke yaaba n baa kpiagidi Baa baa kpiagidi o leni mi fuoma nni leni yi moamoani kelima Baa lingi landabe.²⁴U Tienu tie fuome lanyaaapo yo ke li tie tiladi yaaba n baa kpiagidi o n yaa kpiagidi o leni mi fuoma nni leni yi moamoani.²⁵O pua yeni den yedi o: N bani ke Mesia ba cua ban yi yua Kilisiti yeni o ya cua obaa waani ti libonla kuli.²⁶Jesu den guani ki yedi o: Mini yua n maadi leni a yeni tie wane.Wan den boe leni o pua yeni yaa yogunu ohoadikaaba den cua, li den pakiba leni ban sua ke o maadi leni o, ama bi siiga obakuli ki den buali o, abua be yo? Bi be yaapo yo ke a maadi leni o?²⁸O pua yeni den ha o cuali ki sani ki kua udogu nni, ki ban yini bi niba ki yedi ba.²⁹Cua mani ne ki ban le ya nilo n fidi ki bandi min tieni yaala kuli, naani waa baa tie Kilisiti kaa?³⁰Bi den ñani udogu nni cua o kani.³¹Laa yogunu den sua ke ohoadikaaba tugini o ke wan je ki tua: canba yi di.³²Ama o den yedi ba: N pia yin ki bani yaa jiema ki baa je.³³Bi hoadikaaba den tua bi yaba niloba nan cuani opo jiema bii?³⁴Jesu den guani ki yedi ba: N yaa jiema tie min yaa tiendi yua n soani nni yanbuama ki soani o tuonli ki dudi.³⁵Yi tua ke ñmaalita ka sieni yin taani ti kpaandi? Ama mini wani n yedi yi baa moalane yaadi mani ki diidi, yi kuani pendi ki pundi ujetaagu.³⁶Yua n yendi baadi opanpaani ki taagi ti kpaandi ya miali n kan gbeni po, ke yua n buu leni yua n yendi kuli n taani ki mangi bi pala.³⁷Kelima ban yedi yaala ne tie moamoani, one buu one mo yendi.³⁸N soani yi yin ban yendi yin ki den soani naani, nitoaba n den soani li tuonli yi mo kua bi tuonli nni.³⁹Samali yaaba siiga boncianla yaaba n ye laa dogu nni den daani Jesu kelima o pua yeni n den doagidi ki waani ba yaa maama ne «o bandi min tieni yaala kuli»⁴⁰Samali yaaba, yaaba n den cua Jesu kani yeni den mia o, ke wan sedi leni ba, o den tieni li kani danalie.⁴¹Bi niba boncianla den daani omaama po.⁴²Bi den yedi o pua yeni: Laa tie han bi waani ti yaa maama po ka ke ti daani o, kelima tinba yaaba gbadi wan yedi yaala, ti bandi ke o tie handuna candaano moamoani.⁴³Danalie n den pendi Jesu den ñani likani ki guani Galile,⁴⁴kelima wani o ba den tuodi ki yedi ke bi kan kpiagi Sawalipualo odandogu nni.⁴⁵Wan den pundi Galile, Galile yaaba den ga ocangu hali bohanla kelima ban moko den gedi Jelusalema mi jaanma yogunu ki laa wan den tiendi yaala.⁴⁶O den guani kana Galile dogu nni wan den kpa lebidu mi ñima naani ke mi tua duven obado koanbali den ye kapenayuma dogu nni ke o bijua yia.⁴⁷Wan den gbadi ke Jesu cua jude Galile diema nni o den fii ki gedi okani ki mia ke wan cua ki paagi opo obijua yua n den sieni waamu ki kpe.⁴⁸Jesu den yedi o: Yi yaa laa mi bancianma leni libonpakikaala yaaka yi kan daani nni.⁴⁹Obado koanbali den yedi o: Canba cua tin yegi ki gedi hali ke n biga daa kpe.⁵⁰Jesu den yedi o: Kuni abiga baa laa fia. Laa joa den daani Jesu n den yedi o yaala ki gedi.⁵¹Wan den kuni o tuonsoanba den tuogi o usanu nni ki waani o yaa laabaalo n tiena: Abiga baa laa fia.⁵²O den buali ba ki biga n li baa laa fia yaa yogunu cap, Bi den yedi o: Wenli kudlele (7) yogunu ke ogbannanbiendi kagidi opo.⁵³Ki biga baa den bandi ke li den tie laa yoguunu yo cap ke Jesu den yedi o: Abiga baa laa fia. Wani leni odeni yaaba kuli den tuo ki daani Jesu.⁵⁴Lan n tie Jesu n go den tieni mi bancianliema yaama wan den ñani Jude ki guani Galile yaa yogunu.

Chapter 5

¹Li yaa puoli, Jesu go den doni ki gedi Jelusalema Jufinba jaanma siiga jaanyenma yaa badu. ²Ki sua Jelusalema pia ku ñinbuugu ke ku kuu leni ipe buliñoabu Ebilunba maama nni bi yi ku ñinbuugu yeni Beteseda, ke ciadimu se ki baali likani. ³Ayama boncianla den dua ti ciadi yeni soangu nni, bi tianba den tie juama, bine diama, bine waba, ke bi guu mi ñima n langidi. ⁴Kelima yogunu yogunu Maleki yen jiidi ki langidi mi ñima yeni, o ya langidima ke yua n kpa kua wan pia yaa yianu kuli o yen paagi. ⁵Jayendo den ye likani ki yia hali piita n bina nii. ⁶Jesu den laa o, ke o dua likani, o den bani ke o waagi leni o yianu, o den buali o a bua ki paagi? ⁷O yiamo den guani ki yedi o: o Diedo mii pia yua n baa toti nni, mi ñima ya langidi hali n baa kua toa yen kpa kua ki ha nni. ⁸Jesu den yedi o: fi ki taa a kaagu ki ya cuoni. Lanyaapo o joa yeni den paagi ki fii ki taa o kaagu ki cuona. ¹⁰Ki sua li den tie mi fuodima daale, lanyaapo Jufinba den yedi yua n paagi yeni dinli tie mi fuodima daali laa pia sanu han tugi akaagu. ¹¹O den guani ki yedi ba: Yua n paagi nni yeni wan nan yedi min taa n kaagu ki yaa cuoni. ¹²Bi den yedi o: Laa Joa tie ñme yo, wani yua n yedi han taa a kaagu ki yaa cuoni yeni. ¹³Ama yua n den paagi yeni naa den bani Jesu n tie yua kelima Jesu den kua ku niligu nni ke waa go laa o. ¹⁴Ama Jesu go den tuogi leni o, U Tienu diegu nni ki yedi o: Diidi a baa laa fia han da go tieni tuonbiadi ke yaala n bia ki cie line n da cuo ha. ¹⁵O joa yeni den gedi ki ban waani Jufinba ke Jesu n paagi o. ¹⁶Lanyaapo Jufinba den hua Jesu leni ki nanga kelima o den tiendi laa bonla mi fuodima daale. ¹⁷Jesu den yedi ba: N Baa tuuni ki pundi hali moala n moko tuuni. ¹⁸Lanyaapo Jufinba den lingi ki pugidi ki bua ki kpa o, laa tie ke o miidi mi fuodima daali kualii bebe ka, ama kelima o den tua ke U Tienu tie o ba, ki nua ke o da leni U Tienu. ¹⁹Lan wani Jesu den guani ki taa mi maama ki yedi ba: N yedi yi, yi moamoani yi moamoani kani Bijua kan fidi ki tieni li bakuli kelima o yuceli paalu po, ama o tiendi wan laa ke Baa tiendi yaala. Baa n tiendi yaala kuli Bijua moko tiendi lane. ²⁰Kelima Baa bua Bijua ki waani o wan tiendi yaala kuli, o go baa waani o yaa tuona n yaba ki cie, li ba paki yi. ²¹Kelima nani Baa n fiindi bi tinkpiba ki go puuni li miali maama, yene ke Bijua moko puuni li miali wan bua yua kuli. ²²Baa kan jia o bakuli buudi, o teni li bujiali kuli o Bijua yaa nuu nne. ²³Ke nilo kuli n yaa kpiagidi Bijua nani ban kpiagidi Baa maama yeni, yua n ki kpiagi Bijua kuli waa kpiagidi Baa yua n soani o moko. Yi moamoani yi moamoani kani n yedi yi yua n cengi n maama ki daani yua n soani pia yaa miali n kan gbeni, buudi cuonu ki ye o po, ama o ñani mi kuuma nni ki kua li miali nni. Yi moamoani yi moamoani kani n yedi yi, u yogunu kpendi upundi baa moala ne ke yaaba n kpe baa gbadi U Tienu Bijua nialu, yaaba n baa gbadi u mo kuli baa yaa fo. ²⁶Nani Baa n pia li miali ke li ye o niinni maama yeni, opuni o Bijua moko li miali yene lin yaa ye o niinni. ²⁷O puni o, u paalu ke wan yaa ja ti buudi kelima o tie Ojoa Bjua yo. ²⁸Laa bonla n da paki yi kelima u yogunu kpendi ke yaaba n kpe baa gbadi onialu, yaaba n gbadi u mo kuli baa ña a kula nni. ²⁹Yaaba n den tieni yaala n hani baa fii yaa miali n kan gbeni po, yaaba n den tieni yaala n bia baa fii li bujiali po. ³⁰N kan fidi ki tieni li bakuli n yuceli po, n ya ja ti buudi nani min gba U Tienu kani maama, n bujiali mo tiegi kelima mii lingi n yuceli yanbuama, kali yua n soani nni yaa yanbuama. ³¹N ya tieni n yuli po siedi n siedi ki tie moamoani. ³²Toa ye yua n tiendi n po siedi, n bani ke wan tiendi npo yaa siedi tie moamoani. ³³Yi den soani u tondu Jan kani, o den tieni siedi yi moamoani po. ³⁴Mini wani nisaalo ka tiendi n po siedi, n yedi yeni ke yin faabi. ³⁵Jan den tie yaa fitilisanga n co ki yieni. Yi den tuo ki mangi yi pala o yenma nni u yogunu waamu. ³⁶N pia yaa siedi n cie Jan n den tieni n po yaa siedi, Kelima Baa n teni nni yaa tuona ke min soani yeni n tuuni laa tuona yo, han tiendi n po siedi ke n tie Baa n soani yua. ³⁷Baa yua n soani nni yeni moko tiendi n po siedi, yii kpa gbadi o nialu, yii kpa laa o nunga mo. ³⁸O maama ki ye yi niinni kelima yii daani wan soani yua. ³⁹Yi lingi idiani nni bohanla ki tema ke yi baa ba lienni yaa miali n kan gbeni, ama ki sua idiani yeni tiendi n yaa siedi yo. ⁴⁰Yi mo yii bua ki cua n kani ki baa li miali. ⁴¹Mii lingi bi nisaaliba ka n kpiagi nni. ⁴²Ama n bani n ke yii pia U Tienu po buama yi pala nni. ⁴³N cua Baa yeli po ama yii ga n cangu ama toa ya cua o yuceli po yi baa ga o cangu. ⁴⁴Yii bua ki daani nni kelima yii lingi ya kpiagidi n ñani U Tienu kani, ama yi lingi ti kpiagidi yi yaba kane. ⁴⁵Yin da tama min wani baa jaligi yi Baa nintuali, yua baa jaligi yi tie Musa yo, yin bili yi suginma wani yua yaa niinni yeni. ⁴⁶Li ya tie ke yi daani Musa maama li bi hani yin daani n yaa maama moko, kelima Musa den diani n yaapo yo. ⁴⁷Ama yi yaa daani o diani, yi baa ga lede yo ki daani n mo yaa maama?

Chapter 6

¹Li yaa puoli, Jesu den duodi Galile ñincianma ban go yi yaama Tibeliada. ²Bi niba boncianla den hua o, kelima bi den laa wan tiendi yaa banciaanma ki paagidi a yama. ³Jesu den doni ki kali lijuali po, wani leni ohoadikaaba. ⁴Jufinba jaanma ban yi yaama mi pendima jaanma yeni den nagini. ⁵Jesu n den yaadi ki la ke yaa niligu n yaba kpendi o kani, o den yedi Filipi: Ti baa daa mi jiema hali le bi naa niba kuli n baa ki je? ⁶O den yedi yeni ki bua ki biigi ba, kelima o den bani wan baa tieni yaala. ⁷Filipi den guani ki yedi o: Kujapiena kobilie kan dagidi bi kuli n baa waamu waamu. ⁸Ohoadikaaba siiga yendo Simono pieli waalo Andile den yedi o: ⁹Ojawaalo ye ne ki pia dupen bonbimu leni jamilie, ama lan mo baa tieni ku naa niligu kuli be? ¹⁰Jesu den yedi: Cedi mani ban kali, ti moasoangidi den ye li kani ke bi kali ti po, bijaba den bua ki pundi tudamu (5000) ¹¹Jesu den taa bi dupenmuudi ba yeni ki tuondi U Tienu ki boagidi yaaba n ka likani, o go den boagidi ijami moko ke yua kuli baa wan bua yaa bianu. ¹²Ban den dini ki guo, o den yedi ohoadikaaba: Gandi gandi mani yaa boncaba n sieni ke libakuli n da bia. ¹³Lani bi den gandi gandi yaa boncaba n sieni ki gbieni piiga n baa buodilie. ¹⁴Bi niba yeni den laa Jesu n tieni ya banciaanma ki yedi moamoani de one n tie yaa sawalipualo n den baa cua handuna nni. ¹⁵Jesu den bani ke bi bua ki cuo o leni upaalu ki dini o libali wan tua bi bado, o den fii ki ñani bi siiga ki doni li juali po wani obebe. ¹⁶Ku yenjuagu n den baa o hoadikaaba den jiidi li juali po ki cua mi ñincianma kunu kani. ¹⁷Bi den kua ku ñinbiagu nni ki baa duodi mi ñima ki gedi kapenayuma, ku ñiagu den bii ba, ke Jesu mo daa cua bi kani. ¹⁸Ku faciangu den figi ke mi ñima langidi. ¹⁹Ban den cuoni ki bua ki pundi kilo dajenamu bi dajenaluoba, bi den laa Jesu ke o cuoni uñingbanu po ki kpendi bi kani, ti jawaandi den cuoba. ²⁰Ama Jesu den yedi ba: Yin da jie mani mine! ²¹Bi den bua wan kua ku ñinbiagu nni, ama lanyogunu yo ke bi go pundi ban caa naankani. ²²Lan den fii ki fa ya niligu n den ye ne po yaa boanjaali den sua ke ñinbiatoagu ki ye likani kali Jesu hoadikaaba n den kua yaagu, ke Jesu mo naa kua ke bi hoadikaaba bebe n kua ki gedi. ²³Ama ñinbiatoagu den ñani Tibeliada dogu po ki duodi ki nagini Jesu n den tuondi U Tienu mi jiema po naankani ke niba dini yeni. ²⁴Ama ku niligu n den sua ke Jesu ki ye likani ke o hoadikaaba moko ki ye likani, bi den kua ti ñinbiadi yeni niinni ki duodi ki gedi kapenayuma ki baan lingi Jesu. ²⁵Bi den laa o, mi ñima kandima po yaa boanjaali ki yedi o: Canba a cua ne kanba be daali? ²⁶Jesu den yedi: Yi moamoani yi moamoani yii lingi nni, kelima yi den laa mi banciaanma ka, ama kelima yi den dini dupen ki guo. ²⁷Yin da tuuni mani ki baadi ya jiema n baa pendi ka, ama yin ya tuuni mani ki baadi ya jiema n puuni ya miali n kan gbeni, o Joa Bijua n baa payi yaali, kelima Baa tieni opo li maalima. ²⁸Bi den yedi o: Ti baa tieni lede yo ki soani U Tienu tuonli? Jesu den guani ki yedi ba: ²⁹U Tienu tuonli tie ke yin yaa daani wani soani yua. ³⁰Bi den buani o: A baa tieni be banciaanme tin le ki daani a? A baa tieni be? ³¹Ti yaajanba den dini mana mi fanpienma nni, nani lan diani maama o den puni ba tanpoli ya jiema ke bi dini. ³²Jesu den guani ki yedi ba: Yi moamoani kani n yedi yi ke Musa ka puuni yaa jiema n ñani tanpoli po, ama Baa n puuni mi jemoanma yaama n ña tanpoli po. ³³Kelima U Tienu yaa jiema tie yua n ñani tanpoli, ki puuni handuna li miali. ³⁴Bi den yedi o: o Diedo ya puuni ti daali kuli laa jiema. ³⁵Jesu den guani ki yedi ba: Mini n tie limiali jiema. Yua n cua n kani mi koma kan go cuo o, yua n daani nni mo ñuñuulu kan go cuo o. ³⁶N den waani yi la, ama baa ke yi laa nni yii tuo ki daan nni. ³⁷Baa n puni nni yaaba kuli baa cua n kani, n kan deli yaaba n cua n kani siiga o ba kuli. ³⁸Kelima mii ñani tanpoli ki jiidi ki baa tiendi n yaa yanbuama ka, ama yua n soani nni yaa yanbuame n baa tiendi. ³⁹Ki sua yua n soani nni yanbuama mo tie ke min da biani wan puni nni yaaba siiga baa yendo ama ke min fiini ba li juodi daali. ⁴⁰N Baa yanbuama go tie ke yua n nuali Bijua ki daani o kuli n baa yaa miali n kan gbeni, min fiini o li juodi daali. ⁴¹Jufinba den yenbidi opo, kelima o den yedi ba: Mini n tie yaa jiema n ñani tanpoli po ki jiidi. ⁴²Bi den tua naani wani ka tie Jesu? Josefi bijua, o naa ka tie Maliyama? Ti bani o danba kuli, li nan ga lede yo ke o tua: Mini n ñani tanpoli ki cua. ⁴³Jesu den yedi ba: Da yenbidi mani yi siiga. ⁴⁴O bakuli kan cua n kani li yaa tie Baa yua n soani nni n dadi yua yaa ka, ke min fiini o li juodi daali. ⁴⁵Li diani bi sawalipuaba tila nni: U Tienu baa bangi o niba kuli, yua n gbadi Baa nialu ki ga o bangima kuli baa cua n kani. ⁴⁶O baa kuli ki laa Baa, yua n ñani U Tienu kani ki cua bebe n laa Baa. ⁴⁷Yi moamoani yi moamoani kani n yedi yi: Yua n daani nni kuli pia yaa miali n kan gbeni. ⁴⁸N tie li miali jiema. ⁴⁹Yi yaajanba den dini mana mi fanpienma nni, ama bi nan kpe! ⁵⁰Mine n tie yaa jiema n ñani tanpoli ke yua n dini ma kuli n da kpe. ⁵¹Mini n tie yaa jiema n ñani tanpoli ki fo. O nilo ya dini laa jiema o baa fo hali yaa yogunu kuli, min baa pa o yaa jiema yeni tie n gbannandi, min baa pa yaadi ke handuna kuli n baa limiali. ⁵²Lanyaapo yo Jufinba den nia leni bi yaba ki tua o baa tieni lede yo ki pa ti o gbannandi tin nmani? Jesu den yedi ba: ⁵³Yi moamoani kani n yedi yi, yi yaa nmani o Joa Bijua gbannandi, kaa ñuni o soama yii pia li miali yi niinni. ⁵⁴Yua n nmani n gbannandi ki go ñuni n soani o pia yaa miali n kan gbeni, n baa fiini o, bi tinkpibi siiga li juodi daali. ⁵⁵Kelima n gbannandi tie jemoanma n soama moko tie bonñoka moanla. ⁵⁶Yua n nmani n gbannandi ki go ñuni n soama kuli o ye n niinni mini moko ye o niinni. ⁵⁷Nani Baa yua n fo n soani nni maama ke n moko fo kelima o yaapo yeni, yua n nmani nni kuli baa fo kelima n yaapo yene. ⁵⁸Mine n tie yaa jiema n ñani tanpoli ki jiidi, maa taa leni yi

yaajanba n den dini yaama ki nan go kpe yeni ka, kelima mine wani yua n dini ma o baa fo hali yaa yogunu kuli.⁵⁹
 Jesu n den ye kapenayuma li balimaama bangima dieli nni yaa yogunu yo ke o den bangi laa bangima.⁶⁰ Yaa niba
 n den hua o siigga boncianla n den gbadi laa maama bi den yedi yaa maama n tiena juagi nme baa fidi ki
 cengima? ⁶¹Jesu wani o ba den bani ke huadikaaba yenbidi opo ke o yedi ba: Lani n tie yi po li tungbali bonla?⁶² Yi
 yaa ti laa ke O joa Bijua guani ki doni wan den kpa ye naankani mo te? ⁶³U Tienu fuoma yua n baa teni o nilo n
 yaa fo. Min maadi yaa maama yeni tie mi fuoma leni limiali yaa maama.⁶⁴ Ama yi siiga pia yaaba n ki daani. Jesu
 den yedi yeni kelima hali mi cilima o den bani yaaba n ki daani o, leni yua n baa janbi o n tie yua.⁶⁵ O den pugini
 ki yedi: O bakuli kan fidi ki cua n kani li yaa tie ke n Baa puni o wan cua yaaka.⁶⁶ Lanyaapo yaa niba n den hua o,
 siiga boncianla den ha o, kaa go hua o.⁶⁷ Lane Jesu den yedi bi piigi n huadikaliediba yinba wani ki bua ki gedi yo?
⁶⁸Simono Piel den guani ki yedi o: ⁶⁹Ti bani ke fini n pia yaa miali n kan gbeni yaa maama. Ti daani ki go bani ke
 fini n tie Kilisiti U Tienu n gandi yua.⁷⁰ Jesu den guani ki yedi ba: Naani mini ka den gandi yinba bi piiga n
 niliediba? Ama yi siiga nni yendo tie cicibiadiga! ⁷¹O den maadi Judasa simono bijua yaa maame wani yua n den
 tie bi piiga n niliediba siiga yendo ki nan go baa janbi o.

Chapter 7

¹Li yaapuoli Jesu den guani Galile, waa go den bua ki yaa ye jude nni, kelima Jufinba den lingi ki bua ki kpa o. ²Ki sua Jufinba jaanma ban yi yaama Asuga jaanma yeni den nagini. ³Lanyaapo o waamu den yedi o: Han fii ki gedi Jude po, a huadikaaba moko n ban le han tuuni ya tuona. ⁴Yua n bua bi niba n yaabani o kan yaa wuondi wan tiendi yaala. A ya baa tiendi yeni han teni handuna kuli n bandi. ⁵Kelima o waamu ki den daani o. Jesu den yedi ba: ⁶N yogunu daa pundi ama yinba wani yaapo yogunu kuli yenma. ⁷Handuna yaaba kan fidi ki nani yi, ama mini wani bi nani nni kelima n wangi ke bi tuona bia. ⁸Yin gedi mani mi jaanma ama mini wani daa kan gedi kelima n yogunu daapundi. ⁹Wan den yedi ba yeni o go den sedi Galile. ¹⁰O waamu n den gedi, wani o ba moko den yuandi ki gedi hasiilu nni ke bi niba ki bani. ¹¹Jufinba den lingi o, mi jaanma yogunu ki tua: O nan ye le yo? ¹²Bi niba den soabidi soabidi boncianla, bine den tua: o tie nihamo, bine mo n yaa tua: O teni ke bi niba boncianla yaadi. ¹³Ama bi niba kuli den jie Jufinba kaa bua ki maadi bi niba n gbadi. ¹⁴Mi jaanma yeni dana siiga Jesu den gedi U Tienu diegu nni ki bangi bi niba. ¹⁵Li den paki Jufinba ke bi tua o tieni lede yo ki bandi laa bonla ki naakua li cogu? ¹⁶Jesu den guani ki yedi ba: N bangima ki ñani n yaa kani ka, mi ñani yua n soani nni yaa kane. ¹⁷O nilo ya bua ki tieni U Tienu yanbuama o baa bandi n bangima ya ñani U Tienu kani bi n maadi n yuceli maame. ¹⁸Yua n maadi o yuceli maama lingi oyuceli kpiagide, ama yua n lingi yua n soani o yaa kpiagidi o tie moamoandaano boandi ki ye oniinni ba waamu. ¹⁹Musa ki den teni yi li balimaama kaa? Ama yi siiga baa niyendo ki den kubi li balimaama nbili yaala. Be yaapo ke yi lingi ki bua ki kpa nni? ²⁰Ku niligu den yedi o: A pia ki cicibiadiga! nmenba n lingi ki bua ki kpa ha? ²¹Jesu den guani ki yedi ba: N den soani tuonyenli ke li paki yi kuli. ²²Musa n den teni ku koanciagu balimaama, ama maa den cili o yaa kani ka, kelima mi den ñani yi yaajakpiaba kane lanyaapo yi yen kuani o nilo ku koanciagu baa U Tienu fuodima daali. ²³Li ya tie ke yi kuani o nilo ku koanciagu U Tienu fuodima daali ke yin da miidi Musa balimaama, be yaapo ke yi pala nan be leni nni kelima n yen paagi o nilo cain U Tienu fuodima daali? ²⁴Yin da ja ti buudi nani yin bua maama ka, ama yin yaa ja ti buudi ke li tiegi. ²⁵Jelusalema yaaba bi tianba den tua naani wani ka tie ban den lingi ki bua ki kpa yua yeni? ²⁶Diidi: O maadi bi niba siiga ke baa tua o li ba, naani ti yudanba tuo ke o tie U Tienu n gandi yua bi? ²⁷Ki sua one wani ti nan bani ñani naani, Ama U Tienu n gandi yua ya cua o bakuli kan bandi wan ñani naani. ²⁸Jesu n den bangi U Tienu diegu nni , o den kpaani ki yedi: Yi bani nni , yi go bani min ñani naani. Mii cua n yuceli po ka, yua n soani n tie o moamoani daano. Yii bani o. ²⁹Ama mini wani n bani o, kelima n ñani o yaa kane, wani n soani nni. ³⁰Bi den lingi ki bua ki cuo o, ama o bakuli ki den sii o, kelima o yogunu daa den den pundi. ³¹Ku niligu siiga boncianla den tuo ki daani o. Ki tua: Naani U Tienu n gandi yua ya cua o baa fidi ki tieni yaa banciaanma n cie one n tiendi yaama ne bii? ³²Falisieninba n den gbadi ke ku niligu soabidi leni bi yaba, ki maadi Jesu po laa maama, lane bi kopadicianba yudanba leni Falisieninba den soani U Tienu diegu jiidikaaba ke ban ban cuo o. ³³Jesu den yedi ba: N da ye leni yi yogunu waamu po, ama li yaa yanwaamu n baa guani ki gedi yua n den soani nni po. ³⁴Yi baa ti lingi nni yi kan le nni, yi kan fidi ki cua min ye naanpo mo. ³⁵Lanyaapo Jufinba den tua bi yaba: O baa gedi hali le yo, ke ti kan go le o? O nan baa gedi yaa Jufinba n yayadi ki ye bi nilanba siiga yeni ki ban bangi bi nilanba yeni moko bii? ³⁶Wan maadi yaa maama ne bua ki yedi be yo? Yi baa ti lingi nni yi kan le nni. Yi kan fidi ki cua min baa ye naankani yeni mo. ³⁷Mi jaanma yeni badu dancianli daali yaali n tie li da juodikaali. Jesu den fii ki sedi ki kpaani ki yedi: ñuñuulu ya pia yua wan cua n kani ki ño, ³⁸Yua n daani nni li miali kpenciamu baa puubi ki ña o niini nani idiani n yedi maama. Wan den yedi yeni, o den maadi U Tienu fuoma yua yaa maame. Yaaba n daani wani Jesu n baa ba yua , U Tienu fuoma yua daa den jidi bi po, kelima Jesu daa den kua o kpiagidi nni. ⁴⁰Ku niligu siiga bi tianba den gbadi laa maama ki tua: One li tie sawalipualo moamoane. ⁴¹Bi tianba den tua: Wan tie U Tienu n gandi yua, bi ne mo den tua naani U Tienu n gandi yua baa ña Galile yo? ⁴²Naani idiani ki yedi ke U Tienu n gandi yua baa tie Davidi puoli huanu, ki go ña Betelema dogu nni kaa? Lan tie Davidi dogu. ⁴³Lanyaapo yo mi paadima den tieni ku niligu siiga kelima Jesu po. ⁴⁴Bi siiga bi tianba den bua ki cuo o, ama o bakuli ki den sii o. ⁴⁵U Tienu diegu jiidikaaba n den guani bi kopadicianba yudanba leni Falisieninba yeni kani, bi den buali ba: Be n teni ke yii cuani o? ⁴⁶Bi jiidikaaba den guani ki yedi ba: Nisaalo bakuli ki maadi nani laa joa n maadi maama. ⁴⁷Falisieninba den guani ki buali ba: O boandi yi moko bii? ⁴⁸Naani li pia bi yudanba leni Falisieninba siiga yaaba n daani o bii? ⁴⁹Ama ku naa niligu yaaba n ki bani Musa balimaama tie ban soli yaaba. ⁵⁰Nikodema bi siiga yua, yua n den kpa gedi Jesu kani ku ñiagu yeni den yedi ba: ⁵¹Naani ti balimaama puni usanu ban jia o nilo buudi kaa kpa cengi o, ki bandi wan tieni yaala? ⁵²Bi den guani ki yedi o: Amoko tie Galile yua bii? han lingi idiani nni a kan le ke sawalipualo ñani Galile. Yua kuli den guani ki kuni o den po.

Chapter 8

¹Jesu den gedi olifie tiidi juali po.² Ama o den faa ki pigidi ki guani U Tienu diegu nni ke bi niba kuli den taani o kani, ke o kali ki bangiba.³ Li balimaama bangikaaba leni falisieninba den cuani o kani ban cuo yaa pua ke o conbi.⁴ Bi den sieni o bi niba siiga, ki yedi Jesu: Canba, bi cuo onaa pua wan conbi yaa yogunu.⁵ Musa den bili tipo li balimaama nni ke bi yaa pigini yua ke o tiendi mi conconma tin lugidi o, a tana amo yedi lede?⁶ Lankuli bi den li maadi ki bua ki jaligi o yo. Jesu den tibini ki dangi onabili tiipo.⁷ Ama nani ban den suagi liiga ki buali o yeni, o den yaadi ki nuali ba ki yedi ba: Yi siiga yua n ki kpa tieni, tuonbiadi n kpa lugidi o litanli.⁸ O go den guani ki tibini o yuli ki dangi tiipo.⁹ Ban den gbadi lani bi pala siedi den cuo ba, ke bi cili ki ña yendo yendo, ki cili anikpela ki ban pundi hali abiwaala, ki ha Jesu bebe, leni ban bi cuoni yaa pua yeni ke o se ban bi sieni o, naankani.¹⁰ Jesu go den yaadi ki nuali waa sua oba kali o pua yeni bebe, o den yedi o: O pua ne yaaba n bi kuliti a ye le? O bakuli ki fidi ki jia a buudi?¹¹ O den yedi o: Canba, o bakuli. Jesu den yedi o: N moko nan kan jia a buudi, ama kuni, de saala han da go tieni tuonbiadi.¹² Jesu go den maadi leni ba ki yedi: Mini tie handuna yenma yua n huani kuli kan go cuoni li biigili nni, ama obaa pia li miali ya yenma oniinni.¹³ Lanyaapo falisieninba den yedi o: A tieni a yuli po siedi a siedi ki tie moamoani.¹⁴ Jesu den guani ki yedi ba: Baa ke n tiendi n yuli po siedi n siedi tie moamoani, kelima n bani min ñani naani, n go bani min caa naani, ama yinba yii bani min ñani naani, yii go bani min caa naani mo.¹⁵ Yi ja ti buudi leni li nisaali yantiale, ama mini mii ja o ba buudi.¹⁶ N ya jia ti buudi mo n bujiali tie moamoani, mii ye n bebe, ama Baa yua n soani ye leni nni.¹⁷ Li diani yi balimaama nni ke nibalie siedo tie moamoani.¹⁸ N tiendi n yuli po siedi, Baa yua n soani moko tiendi n po siedi.¹⁹ Bi den yedi o: A baa ye le: Jesu den guani ki yedi ba: Yii bani nni, yii bani n Baa mo. Yi ya bi bani nni, yi baa bani Baa moko.²⁰ Jesu den maadi laa maama U Tienu diegu nni. Wan den bangi niba yaa yogunu, ki kuu leni ban biliti U Tienu diegu bon piakaala naankani. O bakuli ki den cuo o, kelima o yogunu daa den pundi.²¹ Jesu den yedi ba: N baa gedi. Yi baa lingi nni, ama yi baa kpe yi tuonbiadi nni, yi kan fidi ki cua min caa naanpo.²² Lanyaapo Jufinba den tua o nan baa kpa o yuli bii? Kelima o yedi yi kan fidi ki cua min caa naanpo.²³ O den yedi ba: Yi tie ki tinga nni yaabe, n mo tie tanpoli yua, yi tie handuna yaaba, n mo mii tie handuna yua.²⁴ Lanyaapo n teni ke n yedi: Yi baa kpe yi tuonbiadi nni. Kelima yi yaa daani ke "N YE" yi baa kpe yi tuonbiadi nni.²⁵ Bi den yedi o: A tema ke a tie ñme? Jesu den yedi ba: Hali mi cilima min den kpa waani yi ke n tie yua yeni.²⁶ N pia li bonla boncianla ki baa maadi leni yi, ki go jia yi ti buudi lipo. Ama yua n soani nni tie moamoandaano, min maadi yaa maama handuna nni moala ne tie min den gbadi yaama okani.²⁷ Baa den bani ke o maadi ba Baa yaa maame.²⁸ Lanyaapo Jesu den yedi ba: Yi ya yugidi o Joa Bijua yaa yogunu, yi baa bandi ke n ye, ke mii tiendi li bakuli kelima n yuceli po, ama ke n maadi Baa n den bangi nni yaala bebe.²⁹ Wan yua n soani nni yeni ye leni nni, waa ha nni n bebe. Kelima yogunu kuli n tiendi yaala mani opo.³⁰ Jesu n den maadi laa maama bi niba boncianla den tuo ki daani o.³¹ Jesu den yedi yaa Jufinba n daani yeni: Yi ya kubi n maama yi tie n huadikaaba moamoani.³² Yi baa bandi yi moamoani, yi moamoani yeni mo baa faabi yi.³³ Bi den guani ki yedi o: Tinba wani tie Abalahanma puolihuani yo, hali tin ye tii tua obakuli yonbi. Be yaa yaapo yo ke a yedi ti baa faabi.³⁴ Jesu den guani ki yedi ba: Yua n puni o yuli ti tuonbiadi po kuli o tie ti tuonbiadi yaa yonbo yo!³⁵ O yonbo n ye yaa diegu nni ka tie wan baa ye naani yogunu kuli, ama yua n tie laa diegu biga baa ye lienni hali yaa yogunu kuli.³⁶ Lanyaapo Bijua ya lodi yi, yi baa tua yaaba n diedi yi yula cain.³⁷ N bani ke yi tie Abalahanma puoli huani, ama baa yeni yi lingi ki bua ki kpa nni. Kelima n maama ki baa kaanu yi pala nni.³⁸ N wangi yi min laa yaala n Baa kani, yi mo tiendi yin gbadi yaala yi mo yaa baa kani.³⁹ Bi den yedi o: Abalahanma n tie ti baa, Jesu den guani ki yedi ba: Abalahanma n ya tie yi ba, yi bi baa yaa tuuni wan den tuuni yaa tuona yo.⁴⁰ Moala yi lingi ki bua ki kpa nni, mini yua n wangi yi min den gbadi yaa moamoani U Tienu kani, Abalahanma ki maani ki tieni laa bonla.⁴¹ Yi tuuni yi baa tuonli. Bi den yedi o: Tii tie kpiaba ka, ti pia baa yendo lani tie U Tienu.⁴² Jesu den yedi ba: U Tienu n ya tie yi baa, yi bi baa bua nni, kelima n ñani U Tienu kane ki cua, mii cua n yuceli po ka, wani soani nni.⁴³ Be n teni ke yii gaani n maama n bua ki yedi yaala, li tie kelima yi kan fidi ki cengi n maame.⁴⁴ Sutaani n tie yi baa, yi bua ki yaa tiendi o yaa yanbuame, waa ye yi moamoani nni, kelima moamoani ki ye oniinni. O ya pua mi faama o maadi o yantiali n tie maame, kelima o tie tuofaadaano ki go tie mi faama kuli yaa baa.⁴⁵ Li tie kelima n wangi yi imoamoani po yo, ke yii daani n maama.⁴⁶ Yi siiga ñme baa fidi ki tieni siedi ke n tieni tuonbiadi? Li ya tie ke n maadi moamoani be yaapo yo ke yii bua ki daani n maama?⁴⁷ Yua n tie U Tienu yua kuli baa bua ki cengi U Tienu maama, yii cengi n maama kelima yii tie U Tienu yaaba.⁴⁸ Jufinba den guani yedi o: Tii pia moamoani ka ki yedi ke a tie sutaani yua, ki go pia ki cicibiadiga?⁴⁹ Jesu den guani ki yedi ba: Mii pia cicibiadiga, ama n kpiagidi n Baa yo, ke yi mo yie ke yi kan kpiagi nni.⁵⁰ Mii lingi kpiagidi n yuli po, ama yendo ye yua n lingi npo ti kpiagidi, ki go ja ti buudi.⁵¹ N yedi yi moamoani, yi moamoani kani yua n kubi n maama o kan kpe hali abada.⁵² Jufinba den yedi o: Moala wani ti bandi cain ke a pia ki cicibiadiga, Abalahanma kpe, bi sawalipuaba kpe a mo yedi: ke yua n kubi a maama kan kpe hali abada.⁵³ A cie ti yaa ja Abalahanma yua n kpe

yo? Bi sawalipuaba moko kpe! Atema ke a tie nme yo?⁵⁴ Jesu den guani ki yedi ba: N ya kpiagidi n yuli, n kpiagdi tie fanma fanma. Ama n Baa n kpiagidi nni, yin tua yua yi Tienu yen.⁵⁵ Yii bani o, ama min wani bani o, n ya yedi: Mii bani o, n baa tua faadaano nani yinba yen, ama n bani o, n ku bi o maama.⁵⁶ Yi baa, Abalahanma den mangi o pali boncianla, ke o baa le n daali, o den laa li, ke li mangi o.⁵⁷ Lanyaapo Jufinba den yedi o: Fini yua n ki pundi baa bina piimu (50) n laa Abalahanma?⁵⁸ Jesu den yedi ba: Yi moamoani, yi moamoani kani hali ke Abalahanma daa ye, li sua ke mini wani n ye yo!⁵⁹ Lanyaapo Jufinba den taa atana ke bi baa madi o, ama Jesu den wuoni ki ñani U Tienu diegu nni.

Chapter 9

¹Jesu den cuoni ki baa pendi, yaa joa n den mali ki tie juamo.² O hoadikaaba den buali o, yaa buali n tiene: Canbaa, nme n tieni ti tuonbiadi, o joa ne, bi o danbe, ke o mali ki tie juamo?³Jesu den guani ki yedi o: Laa tie ke o danba tieni tuonbiadi ka, wani o ba moko ki tieni tuonbiadi, ama li tie ke U Tienu tuonli n doagidi o niinne.⁴Kali min yaa tuuni yua n den soani nni tuonli hali ke u yensiinu daa pendi, kelima ku ñiagu ya bii oba kan go fidi ki soani tuonli.⁵Hali ke n da ye handuna nni n tie handuna yenma,⁶Wan den maadi laa maama yeni, o den sii o ñinsandi tiipo ki soagi ti tandi ki tieni, o juamo nuni nni.⁷O den yedi o: Gedi ki ban fa silowe ñinbuugu nni(silowe bundima tie U Tienu n soani yua) O den gedi ki ban fa ki guani ke onuni nuadi cain.⁸O yieninlieba leni yaaba n den kpa bani, ke o tie miado den tua: Naani one ka yen ka ki miada?⁹Bine den tua: Wane, bine mo den tua: Wani ka, bi naane, ama wani o ba den yedi mini lige!¹⁰Lane bi den buali o: A nan tieni lede yo ki nuadi?¹¹O den yedi ba: Ban yi yua Jesu yeni, wani n buuni ti tandi ki suogi n nuni nni, ki yedi nni: Gedi silowe ñinbuugu po ki ban fa, n gedi ki ban fa lanpo yo ki ji sua ke n nua.¹² Bi den buali o: Laa joa ye le? O den guani ki yedi: Mii bani.¹³Bi den gedin, wani yua n den kpa tie juamo yeni falisieninba kani.¹⁴ Ki sua li den tie mi fuodima daale ke Jesu den sogi onuni nni ti tandi ki nuadi o.¹⁵ Falisieninba moko den buali o, lan ga maama ke o nuadi. O den yedi ba: O suogi n nuni ti tande ke n fa ki ji nua.¹⁶Lanyaapo yo falisieninba siiga, bi tianba den tua: One ki ñani U Tienu kani, kelima waa kubi mi fuodima daali balimaama, bine mo den tua: Yua n tie tuonbiadi daano baa ga lede ki fidi ki tieni ya bancianma n tiena?¹⁷ Lanyaapo mi paadima den tieni bi siiga, bi den buali o juamo: Amo nan yedi opo be, wan nuadi a yeni? O den yedi: O tie sawalipuale.¹⁸ Jufinba ki den daani ke o joa yeni mali ki tie juamo, ki yuandi ki nuadi, kali ban yini o danba.¹⁹Bi den buali ba: Naani one tie yi bi jua yo? Yin tua yua n mali ki tie juamo yeni? Li ga lede yo ke o nuadi?²⁰ O danba denyedi: Ti bani ke o tie ti bijua, ti go bani ke o den mali ki tie juamo.²¹ Ama lan ga maama ke o nuadi leni yua n nuadi o, wani tii bani, buali o mani, o ba fidi ki waani lan tieni maama, kelima onan ji tie nikpelo yo.²²O danba den yedi yeni kelima bi den jie Jufinba, kelima Jufinba den tuodi ki juagi ki bili ke yua n tuo ke Jesu tie U Tienu n gandi yua kuli. Bi baa deli ñani li daano, U Tienu balimaama bangima diegu nni.²³ Lanyaapo yo ke o danba den yedi: Buali o mani, wani oba, kelima o nanji tie nikpelo yo.²⁴Falisieninba go den guani ki yini o joa yua n den kpa tie juamo yeni, ki yedi o: kpiagi U Tienu kelima ti bani ke o joa yeni tie tuonbiadi daano yo.²⁵ O den yedi ba: O ya tie tuonbiadi daano, o yaa tie, miibani. N bani bonyenla bebe, n den tie juamo moala n ji nua.²⁶Bi den yedi o: A tieni be yo?²⁷ O tieni lede yo ki nuadi a nuni? O den guani ki yedi ba: ²⁶N kpa waani yi ke yii cengi, be yo ke yi go buali nni.²⁷Yi moko bua ki tua ohoadikaaba yo?²⁸Bi den sugidi o, ki yedi: Fini n tie ohoadikoa, tinba wani tie Musa ya hoadikaabe.²⁹Ti bani ke U Tienu den maadi leni Musa, Ama one wani tii bani wan ñani naani.³⁰ O den guani ki yedi ba: Li tie bonpakikaala leni yin ki bani wan ñani naani. Ama onan nuadi mini wani.³¹Ti bani ke U Tienu kan guani tuonbiadi daano miabu, ama uguandi yaaba n jigini o, ki tiendi o yanbuama yaa miabu.³² Hali tin ye ti daa gbadi ke nilo fidi ki nuadi yua n mali ki tie juamo.³³O joa ne yaa bi ñani U Tienu kani, o kan fidi ki tieni li bakuli.³⁴Bi den yedi o, fini yua n mali ti tuobiadi nni, fini n baa bangi ti? Bi den deli ki ñani o U Tienu diegu nni.³⁵Jesu den gbadi ke bi deli o, wan den tuogi leni o, o den yedi o: A daani U Tienu Bijua bi?³⁶ O den guani ki yedi: O tie nme yo? o Diedo min baa ki daani.³⁷ Jesu den yedi o: A laa o, kelima mini yua n maadi leni a yeni, wani n yeni.³⁸O den yedi: O Diedo n daani, ki gbaani o nintuali ki kpiagi o.³⁹Lani Jesu den yedi: N cua handuna nni, kelima li bujiali po yo. Ke yaaba n joa n nuadi, yaaba n nua mo juani.⁴⁰ falisieninba tianba yaaba n den ye leni o, den yedi: Ti moko tie juama yo?⁴¹Jesu den guani ki yedi ba: Yi ya bi joa, yi kan bi yaa pia tuonbiadi. Ama yin tua ti nua yeni lani n teni ke yi pia ti tuonbiadi.

Chapter 10

¹Imoamoani kani n yedi yi, yua n ki tagini bu buliñoabu kani ki kua li yanloli nni, ama ki doni kaanto ki kua kuli tie sugido leni sanjalo. ²Ama yua n tagini bu buliñoabu kani ki kua li yanloli nni, tie ipe yankpaalo. ³Bu buliñoabu jiidikoa luodi opo, ipe mo cengi o nialu. O yini wan die yaa pe, yua kuli leni yeli, ki ñani ba. ⁴O ya ñani wani die ya pe yeni, o baa cuoni bi liiga ke bi hua o, kelima bi bani o nialu. ⁵Bi kan hoadi caano, ama bi baa sani ki foagidi okani, kelima baa bani bi canba niali. ⁶Jesu den puaba laa kpanjama, ama baa den bandi wan maadi ba yaala yaa maama. ⁷Jesu go den yedi ba: N yedi yi imoamoani mini n tie bu buliñoabu ipe po. ⁸Yaaba n den kpa cua ke n daa cua kuli tie sugida leni sanjabe, ama ipe ki den cengi ba. ⁹Mini n tie bu buliñoabu. Yua n kua n kani kuli baa faabi o baa koa ki go ña ki baadi mi jiema. ¹⁰O sugido cua ki bua ki su, ki kodi, ki bolini, ama mini n cua ke ipe n ba li miali ki ya pia li bonla kuli ke li dagidi bi po. ¹¹Mini n tie o yankpaahamo. O yankpaahamo puuni omiali ope po. ¹²Ama o tuonsoanlo yua n ki die ipe, waa tie yankpaahamo, o ya laa ke ofuasanganlo kpendi, o baa sani ki ha ipe. O fuasanganlo baa cuo bi tianba ki yadi yaaba n sieni. ¹³O tuonsoanlo baa sani kelima waa die ipe, lanyapo waa yagini o yama ipe. Mini n tie oyankpaahamo. ¹⁴N bani n pe, n pe mo bani nni. ¹⁵Nani Baa n bani nni, ke n moko bani Baa maama, n puuni n miali n pe po. ¹⁶N pia yaa pe n kaa ye li naa yanloli nni, n baa cuani bani moko, bi baa gbadi n nialu, n baa pia yangoyenli leni yankpaayendo. ¹⁷Baa bua nni, kelima n puuni n miali, ki go baa guani ki gaa n cili. ¹⁸O bakuli kanfie nni li, n pia upaalu ki baa pali, n go pia upaalu ki baa gaali, lani tie min den baa yaa ñoabonli n Baa kani. ¹⁹Mi paadima go den tieni Jufinba siiga kelima laa maama po. ²⁰Bi siiga boncianla den tua: O pia ki cicibiadiga, o gaade, be yaapo ke yi cengi o? ²¹Bi tianba den tua: Cicibiadiga ka, cicibiadiga ba fidi ki nuadi juama? ²²Li den tie ku fawaagu yogunu, ke bi jaani yaa jaanma n yi U Tienu diegu gagidima jaanma Jelusalema po. ²³Jesu den cuoni ki gaandi U Tienu diegu nni, Salimono ciagu tinga. ²⁴Jufinba den taani ki lindi o, ki yedi o: Hali u laa yogunu yo ke a baa waani ti, ti yama n duani? A ya tie U Tienu n gandi yua han kadi ki waani ti. ²⁵Jesu den guani ki yedi ba: N waani yi, ama yii daani, min tuuni ya tuona, n Baa yeli nni tiendi n po siedi. ²⁶Ama yii daani kelima yii tie min die yaa pe siigs yaaba. ²⁷N ya pe cengi n nialu. N bani ba, ban mo huani. ²⁸N puuni ba yaa miali n kan gbeni. Bi kan bodi hali abada. O bakuli kan fieba n nuu nni mo. ²⁹N baa yua n puni nni ba cie yua kuli. O bakuli kan fidi ki fieba, n Baa nuu nni mo. ³⁰Mini leni Baa tie yendo. ³¹Jufinba go den taa a tana ki baa madi o. ³²Jesu den yedi ba: N teni ke yi laa atuonhama boncianla, yaa n ñani nBaa kani. Li laa tuonli yaapo yo ke yi baa madi nni atana? ³³Jufinba den guani ki yedi o: Ti kan madi a, atana kelima tuonliba po ka, ama han sugidi U Tienu yeni, kelima fini yua n tie nisaalo tua ke a tie U Tienu! ³⁴Jesu den guani ki yedi ba: Naani laa diani yi balimaama nni ki yedi: N yedi ke yi tie tieni? ³⁵Li ya tie ke U Tienu yedi ke wan maadini yaaba tie nani yi tieni yeni, ke ti bani ke idiani mo kanlebididi. ³⁶Li nan gaa lede yo ke yi yedi: ke mini yua tie U Tienu n gandi ki gagidi yua ki soani o handuna nni sugidi U Tienu kelima n yedi ke n tie U Tienu Bijua po? ³⁷N yaa tuuni n Baa tuona yin da daani n maama. ³⁸Ama n ya tuuni o tuona, baa ke yii daani n maama, daani mani kelima min tuuni ya tuona po, yi bandi ki go ga ke Baa ye n niinni, ke n mo ye Baa niinni. ³⁹Lanyaapo bi go den lingi ki baa cuo o, ama o den ciadi bi nuu nni. ⁴⁰Lane Jesu go den gedi Judana kpenu kandima, Jan n den kpa batisi bi niba naankani, ki kali li kani. ⁴¹Bi niba boncianla den kpendi o kani, ki tua: Jan ki den tieni bancianma ba. Ama wan den maadi yaa maama o naajoa po kuli tie moamoani. ⁴²Li kani bi niba boncianla den daani o.

Chapter 11

¹Niyendo den ye ki yia, ke bi yi o Lasala. O den tie Betani yua. Betani yeni den tie Maliyama leni o nataanbonpuoga Malata dogu.² Laa Maliyama n tie yua n den wuli Jesu taana po tulale, ki duuni a leni o yudi. Lasala yua n den kpe yeni den tie onataanbonjaga.³ A nataanbonpola yeni den soani utondu Jesu kani ki yedi o: o Diedo, diidi han den bua yua yeni yiagi.⁴ Jesu n den gbadi lani, o den yedi: Laa yianu kan tua kuuma, u cua ke U Tienu n ba tikpiagidi, ke o Bijua mo n baa tikpiagidi kelima uyaapo.⁵ Ki sua Jesu den bua Malata leni o waalo leni Lasala.⁶ Lanwani wan den gbadi ke Lasala yia yeni o go den tieni danalie wan den ye naankani yeni.⁷ Lane o den yedi, ohoadikaaba: Tin guani ki gedi mani Jude.⁸ O hoadikaaba den yedi o: Canba, daalinpo ne yo ke Jufinba den bua ki madi a, atana lipo ke a go yedi tin gedi lipo? ⁹Jesu den guani ki yedi ba: Yentunmunli kuli ki pia piiga n leedo lie kaa? Yua n cuoni li yentunli nni kuli kan yaa tuudi, kelima o baa nua handuna yenma.¹⁰ Ama yua n cuoni ku ñagu kuli baa tuudi, kelima mi yenma ki ye o niinni.¹¹ Jesu n den maadi lani o go den yedi ba: Ti danli Lasala goa n baa gedi ki ban fundi o.¹² O hoadikaaba den yedi o: o Diedo li ya tie ke o goa yo wani , o ba paagi.¹³ Jesu den maadi Lasala kuuma maame, ama ohoadikaaba den tema ke o maadi goafanma maame.¹⁴ Lane Jesu den yedi ba: Lasala kpe!¹⁵ N pali mani ke mii den ye lipo, kelima yi yaapo. Ke yin daani nni, tin fii mani ki gedi lipo.¹⁶ Lanyaapo yo Toma ban go yi yua lipoli yeni, den yedi: Hoadikaabalie, ti moko n gedi mani ki ban taani kpe leni o.¹⁷ Jesu den pundi ki sua ke Lasala ye likuli nni hali dana naa.¹⁸ Li sua ke Betani kuu leni Jelusalema nani dajenbilata.¹⁹ Ke Jufinba boncianla den cua Malata leni Maliyama kani ki ba baagiba, kelima bi nataanjaga kuuma po.²⁰ Malata n den gbadi ke Jesu kpendi, o den ñani ki tuogi o, ama maliyama den kaa li dieli nni.²¹ Malata den yedi Jesu: o Diedo a ya den ye ne yo, n ciamo kan den kpe.²² Ama baa moala, n bani ke han mia U Tienu yaala kuli o baa tieni apo.²³ Jesu den guani ki yedi o: Aciamo baa fii bi tinkpiba siiga.²⁴ Malata den guani ki yedi o: N bani ke obaa fii, bi tinkpiba fiima li juodi daali wani. Jesu den yedi o: ²⁵Mini tie bi tinkpiba fiima leni limiali. Yua n daani nni, baa ya kpe o go baa fo. ²⁶Yua n daani nni ki fo mo kan kpe hali a bada. A dugi laa maama po bi?²⁷ Malata den yedi o: Mm, o Diedo n daani ke a tie U Tienu n gandi yua, U Tienu bijua yua n den baa cua handuna nni.²⁸ Wan den yedi yeni, o den gedi ki ban yini owaalo Maliyama hasiili nni, ki yedi o: Canbaa, cua o yi ha. ²⁹Maliyama n den gbadi lani o den fii tontoni ki gedi Jesu po.³⁰ Kelima Jesu daa den kua udogu nni, o da den ye Malata n den tuogi o naankani yene.³¹ Yaa Jufinba n den ka leni Maliyama deeni, ki baagidi o, n den laa ke o fii tontoni ki ñani yeni bi den huadi o, ki tua: O caa likuli po ki baan buude.³² Maliyama n den pundi, ki laa Jesu o den gbaani o taana kani ki yedi o: O Diedo a ya den ye ne yo, n ciamo kan den kpe.³³ Jesu n den laa ke wani leni yaa Jufinba n yegi kuli buudi. Li paboanli den cuo o, hali boncianla ke o fuo ki jiini.³⁴ O den buali ba, yi piini o le yo? Bi den yedi o: O Diedo cua ki ban le.³⁵ Jesu den buudi.³⁶ Lanyaapo, Jufinba den yedi: Diidi mani wan den bua o, maama. ³⁷Bi siiga bi tianba den yedi: Wani yua n yen nuadi bi niba, naani o kan den fidi ki teni ke o joa ne kan kpe?³⁸ Li paboanli go den cuo Jesu ke o fuo ki jiini. O den pundi li kuli kani. Li kuli yeni den tie tanlongu ke tangu bii bu ñoabu. Jesu den yedi:³⁹ Pigidi mani ku tangu. Malata yua n kpe yeni, naantaanpuoga den yedi o: o Diedo li baa sua ke o nuugi, kelima hali ban piini o, dinla n koa dana naa. Jesu den yedi o: ⁴⁰Mii yedi a, ke a ya daani a baa le U Tienu kpiagidi?⁴¹ Bi den ñani ku tangu. Jesu den yaadi ki nuali tanpoli ki yedi: N Baa n tuondi a, kelima a guani n miabu.⁴² Mini n ba wani, n bani ke yogunu kuli a goangi n miabu, A ma n maadi yaa niba n gaani ki lindi nne yaapo yo, ke ban daani ke fini n soani nni.⁴³ Wan den yedi yeni , o den kpaani o nialu ki yedi: Lasala ña. ⁴⁴Yua n kpe yeni den ñani ke acaba finfini o nii leni o taanakuli, ke cabiyenli mo fini o nunga, Jesu den yedi: Findifindi o mani ki cedi wan gedi.⁴⁵ Yaa Jufinba n den cua Maliyama kani, ki laa Jesu n tieni yaala yeni, siiga boncianla den tuo ki daani Jesu.⁴⁶ Ama bi siiga bi tianba den gedi ki ban waani Falisieninba, Jesu n tieni yaala.⁴⁷ Lanwani bi kopadicianba yudanba leni falisieninba den taani, bi cancannikpeliba ki yedi: Ti baa tieni lede? Kelima o joa yeni tiendi mi bancianla boncianla. ⁴⁸Ti ya cedi ke o tiendi yeni bi niba kuli baa daani o, yeni mo Loma yaaba baa cua ki bolinni ti dogu leni ti buolu.⁴⁹ Bi siiga nni yendo yua n yi Kayifa, ki tie bi kopadicianba bado laa binli den yedi ba:⁵⁰ Yii bani li ba. yi ya kpaagi, yi baa sua ke li tie yi hamu po yo, niyendo n kpe ti buolu kuli po, laa cie ti buolu kuli n bodi?⁵¹ Waa den maadi laa maama o yama po ka, wan tie bi kopadicianba bado laa binli yeni n teni ke o pua sawali, ke Jesu baa kpe bani Jufinba nibuolu kuli po.⁵² Laa tie Jufinba buolu po bebe ka, ama okuuma baa taani U Tienu bila yaaba n yayadi ikaani kuli, ban taani ki tua yenma. ⁵³Ki cili laa daali, bi den jagi ki bili ke bi baa teni ban kpa o. ⁵⁴Lanyaapo Jesu ki go den goadi Jufinba siiga, ama o den ñani li kani, ki gedi yaa dogu n kuu leni mi fanpienma, ban yi yu Efilayima. O den ka lanpo yo leni ohoadikaaba.⁵⁵ Jufinba paki jaanma ban yi yaama mi pendima jaanma yeni den nagini. Bi niba boncianla den ñani yi dogi nni ki caa Jelusalema, ki baan gagidi ki hanbi bi yula hali ke paki jaanma daa cua.⁵⁶ Bi den lingi Jesu. Ban den ye U Tienu diegu nni, bi den tua bi yaba: Yi tama be? O nan ko baa tuo ki cua mi jaanma na bi? ⁵⁷Li sua ke bi kopadicianba yudanba leni falisieninba den ñani li ñoabonli ke yua n bani Jesu n ye naani wan waani ba ke bi baan cuo o.

Chapter 12

¹Dena luoba n den sieni mi pendima jaanma n pundi, Jesu den gedi Betani, Lasala wan den fiini yua bi tinkpiba siiga n ye ya dogu nni. ²Bi den hanbi opo mi jiema li kani. Malata den tendi ba mi jiema. Lasala den tie yaaba n ka ki di leni Jesu siiga yendo. ³Maliyama den taa ya tulale n yi naadi kilo boagidima, ke li dunga yaba boncianla, ki wuli Jesu taana po ki duuni a leni o yudi. Tulale yeni nuulu den yadi ki gbieni li dieli kuli. ⁴Judasa isikalioto, Jesu hoadikaaba siiga yendo, yua n den baan ti janbi o, den yedi: ⁵Be yaapo ke baa kuadi laa tulale, ku japiena kobita, ki puni aluoda yi ligi? ⁶Wan den maadi yeni, laa tie ke o bua aluoda ka, ama kelima o den tie sugido, wani n den kubi bi ligiboagili ki yen ñadi ban ciendi yaala lienni o yuli po. ⁷Jesu den yedi o: Han cedi o, o kubi laa tulale n piinma daali po yo. ⁸Aluoda ye yi siiga ya yogunu kuli, mini wani kan yaa ye yi siiga yogunu kuli. ⁹Jufinba boncianla n den gbadi, ke Jesu ye Betani, bi den cua likani. Baa den cua Jesu wani oba bebe po ka, ama bi go den bua ki le Lasala wan den fiini yua bi tinkpiba siiga moko. ¹⁰Bi kopadicianba yudanba den juogi ki bili ke bi baa kpa Lasala. ¹¹Kelima Lasala po, Jufinba boncianla den ha ba ki daani Jesu. ¹²Lan den fii ki fa yaa niligu n den cua, ki baa jaani, mi jaanma den bandi ke Jesu kpendi Jelusalem. ¹³Bi den pedi ikpakpabensoangi, ki tuogi o ki kpaani ki tua: U Tienu n ba ti pagidi, U Tienu n seligi yua n kpendi, o Diedo yeli nni, wani isalele yaaba bado. ¹⁴Jesu den ba li hunbisaagili ki jagini li, nani idiani n yedi maama, ¹⁵han da jie fini siyono dogu kelima abado kpendi na, ki jagi li hunbisaagili. Jesu hoadikaaba, daa den bandi laa bonla, n bua ki yedi yaala, ama yaa yogunu ke Jesu den baa ti kpiagidi, bi den tiadi ke laa bonla kuli den diani ki maadi o yaapo yo. Lanwani bi den sua ke kuli tieni cebini opo. ¹⁷Yaaba n den ye leni Jesu, wan den yini Lasala yaa yogunu, ke o fii ki ñani likuli nni, ki fii bi tikpiba siiga kuli den tiendi opo siedi. ¹⁸Ku niligu boncianla, den ñani ki tuogi o, yeni kelima bi den gbadi ke o tieni bancianma. ¹⁹Falisieninba den tua bi yaba: Yi laa ke yin tieni maam kuli yi kan fidi, kelima handuna kuli hoadi o. ²⁰Yaaba n den cua ki baa kpiagi U Tienu, mi jaanma yogunu yeni, siiga bi tianba den tie Gilekinba, ²¹bi den cua Filipi kani ki yedi o: Canbaa, ti bua ki le Jesu, Filipi yeni den tie Galile yaa Betisayida dogu yua. ²²Filipi den gedi, ki waani Andile ke Andile leni Filipi kuli den yegi ki gedi, ki ban waani Jesu. ²³Jesu den guani ki yedi: O joa Bijua n baa ba ti kpiagidi yaa yogunu pundi. ²⁴Yi moamoani yi moamoani kani n yedi yi, ke mi dibima yaa kua ki tinga nni, ki kpe mi li baa ye bonyenme, ama mi ya kua ki tinga nni ki kpe lane mi baa pa ki luoni boncianla. ²⁵Yua n bua o miali baa biani li, ama yua n nani o miali handuna nni, o baan le li tanpoli, yaa miali n kan gbeni po. ²⁶Li ya tie ke onilo tuuni n yaapo, kali wan yaa hua nni, kelima min ye naankani n tuonsoanlo moko, baa ye lankane. Yua n tuuni n po kuli, Baa baa kpiagi o. ²⁷Moalane n yama yagi. Naani n baa yedi Baa faabi nni leni yaa yogunu n tiena fala bi? Ki sua laa fala po, n cuani nni ke n ye handuna nni hali moane. ²⁸Baa, kpiagi a yeli. U nialu den ñani tanpoli ki yedi: N kpiagili, n go baa kpiagili. ²⁹Ya niligu n ye likani n den gbadi unialu yeni, bine den yedi: Ki taaga n duni, bine n yedi: Maleki n maadi leni o. ³⁰Jesu den yedi ba: Laa tie mini yaapo ka, ke unialu maadi, ama u maadi yi yaapo yo. ³¹Moala handuna buudi jia. Moala bi baa lu handuna bado, niinpo. ³²Bi ya yugidini, ki tinga po, n baa dadi bi niba kuli yama ban cua n kani. ³³Wan den maadi yeni, o den maadi wan baa kpe yaa kuuma, yaa maame. ³⁴Ku niligu den guani ki yedi o: Ti gbadi ke Kilisiti baa ye hali yaa yogunu kuli, U Tienu balimaama tili nni, n waani ti la. Be yaapo yo ke fini mo nan yedi: Ke bi baa yugidi o Joa Bijua? ñme n tie O Joa Bijua? ³⁵Jesu den yedi ba: Mi yenma daa go baa ye yi siiga yogunu waamu po. Yin ya cuoni mani yaa yogunu kuli, ke yi pia mi yenma, ke li biigili n da cua ki ludi yi. Kelima yua n cuoni li biigili nni, naa bani wan caa naani. ³⁶Mi yenma da ye yi siiga, daani mani mi yenma yeni, ke yin fidi ki tua mi yenma bila. ³⁷Baa ke o den tieni mi bancianma, boncianla bi siiga baa den daani o. ³⁸Li den tua yeni ke osawalipualo Esayi n den maadi yaa maama, n tieni, O Diedo ñme n daani ti maama? Fini o Diedo nuu paalu den doagidi ñme yaapo yo? ³⁹Ama bi kan den fidi ki daani, kelima Esayi go den yedi: ⁴⁰U Tienu juani bi nuni, ki juagi bi pala, ke ban da le leni bi nuni, ki da ga leni bi pala. Ke ban da lebidi ki ha bi tuonbiadi. Min paagiba. ⁴¹Esayi den yedi laa bonla, yaa yogunu ke o den laa okpiagidi, ki den maadi omaama. ⁴²Baa leni lankuli, Jufinba yudanba siiga boncianla den daani Jesu. Ama baa den tuo ki doagidi ke bi hoadi o, kelima bi den jie Faliiseninba ke ban da deli ki ñani ba, li balimaama bangima dieli nni. ⁴³Bi den tieni yeni kelima bi den bua bi nisaaliba kani ti kpiagidi ki cie U Tienu yaa kpiagidi. ⁴⁴Jesu den kpaani ki yedi: Yua n daani nni, waa daani mini bebe ka, o daani yua n soani nne. ⁴⁵Yua n laa nni, laa yua n soani nni. ⁴⁶Mini n cua ki tie mi yenma handuna nni, ke yua n daani nni, n da go ye li biigili nni. ⁴⁷Yua n gbadi n maama, ki yie kuli mini ka baa bu leni o, kelima mii cua ki baa jia handuna buudi ka, ama n cua ki baa faabi ba. ⁴⁸Yua n yie nni kaa ga n maamakuli pia o bujialo. Min maadi ya maama yeni, mani n baa jia obuudi li juodi daali. ⁴⁹Kelima mii maadi n yuceli maama ka, Baa yua n soani nni, wani n tuodi ki bili min baa maadi yaa maama leni min baa maadima maama. ⁵⁰N bani ke o mabilikaama yeni tie yaa miali n kan gbeni. Lanyaapo n teni min maadi yaa maama kuli tie Baa n waani nni, min maadi yaame.

Chapter 13

¹Hali ke mi pendima jaanma daa pundi, Jesu den bani ke wan baa ña handuna nni, ki gedi Baa po yaa yogunu pundi, o den bua ohoadikaaba yaaba n ye handuna nni. Lanyaapo, o den bua ki teni ba, yaa maalima n waani, ke o bua ba hali mi juadima. ²Jesu leni ohoadikaaba den dini mi yenjoajiema. Li sua ke sutaani den kuani Simono isakalioto bijua Judasa pali nni, li yanjagili no, ke wan janbi Jesu. ³Jesu yua n den bani, ke Baa tieni li bonla kuli paalu o nuu nni, ki bani ke o den ñani U Tienu kani, ki go baa guani ki gedi U Tienu kani. ⁴O den fii usaajekaanu kani, ki landi o tiadi, ki taa li cabili ki ñagini o ciaga. ⁵O den kuodi mi ñima ku tiagu nni, ki cili ki nigidi ohoadikaaba, taana, ki duuni a leni ocabiñaginkaali. ⁶O den pundi Simono pieli kani, Pieli den yedi o: o Diedo fine n nigidi n taana? ⁷Jesu den guani ki yedi o: A daa bani min tiendi yaala moalane, ama li ya pugini waamu a baa bandi. ⁸Pieli den yedi o: A kan nigidi n taana hali abada. Jesu den guani ki yedi o: N yaa nigidi a taana, haa go pia tuginma leni nni abada. ⁹Simono pieli den guani ki yedi o: o diedo da nigidi n taana bebe ka, nigidi n nii leni n yuli kuli. ¹⁰Jesu den yedi o: Yua n wali waa go bua ki wali, kali wan nigidi o taana ki yaa hani. Yi hani ama yi kuli ka! ¹¹Kelima o den bani yua n baa jabi o. Lanyaapo ke o den yedi ba: Yi kuli ka hani. ¹²Wan den nigidi bi taana ki gbeni, o den guani ki taa o tiadi ki lani, ki guani ki kali usaajekaanu kani, ki yedi ba: Naani yi bandi min tieni yi po yaala ne, n bua ki yedi yaala? ¹³Yi yi nni, yi canba leni yi leni yi Diedo. Yi maadi moamoani, kelima n tie yeni lige. ¹⁴To, mini yua n tie yi Diedo leni yi canba, N nigidi yi taana. Lanwani kali yi moko n yaa nigidi yi yaba taanana. ¹⁵Kelima n ha yi po bontogidikaala, ke yi mo n yaa tiendi nani min tieni yi po maama yeni. ¹⁶N yedi yi moamoani, o tuonsoanlo kan cie o canba, o tondo mo kan cie yua n soani o. ¹⁷Yi ya bani lani ki tieni la, yi baa pia li pamanli. ¹⁸Mii maadi yeni, ki baa yi kuli ka, n bani min gandi yaaba. Ama kali idiani n yedi yaala n tieni: Yua n taa ki di leni nni lugidi nni, U danbu. ¹⁹N tuodi ki waani yi la, hali ke li daa tieni, ke li ya ti tieni, yaa yogunu yin daani ke (N YE). ²⁰N yedi yi moamoani yua n gaa n tondo cangu kuli, o ga mini ba yaa congoe. Yua n gaa n yaa cangu mo gaa yua n soani yaagu. ²¹Jesu n den maadi yeni, o yama den yagi. Ke yedi ba: Yi moamoani kani, yi siiga yendo baa janbi nni. ²²Ohoadikaaba den diidi, bi yaba kaa bandi wan baa yua. ²³Bi hoadikaaba siiga Jesu n den bua yua yeni, den kpaagi ki kuu leni o. ²⁴Lane Simono pieli den waani onuu ke wan buali Jesu, n maadi yua yaa maama. ²⁵Laa hoadikoa n den tabini Jesu ki buali o: N Diedo ñme yo? ²⁶Jesu den guani ki yedi: Min baa teni yua li saaboali yeni, wani yeni. Jesu den cabidi li saboali ki teni Judasa isakalioto. Simono bijua. ²⁷Jesu n den teni o li saboali yaa yogunu, sutaani den kua opali nni, Jesu den yedi o: Jaligi ki tieni han bi baa tieni yaala. ²⁸Ama yaaba n den ye usaajekaanu kani siiga baa yendo, ki den bani yaala yaap, ke Jesu yedi o yeni. ²⁹Nani Judasa n den kubi bi ligiboagili yeni, bi tianba den tama ke Jesu yedi o: Han daa tin baa bua yaala kuli, mi jaanma po, Bi yaaka: Han ñani iligi ki pa aluoda. ³⁰Judasa, n den ga li saboali yeni, li sua ke ku ñagu bii o den ñani. ³¹Judasa n den ñani, Jesu den yedi: Moala oja Bijua ba tikpiagidi, U Tienu mo baa ti kpiagidi kelima o yaapo. ³²U Tienu yaa baa ti kpiagidi kelima o bijua yaapo, omo baa teni wan baa ti kpiagidi o yaa kani. ³³N bibuadimu n go baa ye leni yi uyogunu waamu po. Yi baa lingi nni, ama n waani yi moko nani min den waani Jufinba maama, n go wangi yi moko moala ke yi kan fidi ki cua min caa naanpo. ³⁴N teni yi balimapanman n tie na: Yin ya bua mani yi yaba, nani min bua yi maama, yi moko n ya bua mani yi yaba yeni. ³⁵Yi ya bua yi yaba lani baa teni bi niba kuli n bandi ke yi tie n yaa hoadikaaba. ³⁶Simono pieli den buali o: oDiedo a caa le yo? Jesu den guani ki yedi o: A kan fidi ki gedi min caa naanpo moala ne, ama a baa ti yuandi ki hoadi. ³⁷Pieli den yedi o: o Diedo be yaapo ke n kan fidi ki hoadi amoala ne, baa li yaa tie n miali, n baa pa kelima a po. ³⁸Jesu den guani ki yedi o: A baa pa amiali kelima n po! N yedi a, imoamoani hali ke ku kootongu daa mua, a baa nia taalimata ke haa bani nni.

Chapter 14

¹Yin da cedi ti yanyangidi n cuo yi, daani mani U Tienu, daani mani mini moko.² N Baa diegu nni pia yi ye kaani boncianla, li yaa bi tie yeni, naani n bi baa yedi, n caa ki baan hanbi yipo ukaanu? ³N ya ban hanbi ki gbeni n baa guani ki cua ki taa yi tin yegi, yeni min baa ye naani yeni, yi moko baa ye lankane.⁴Yi bani min caa naani yi go bani lipo sanu mo. ⁵Toma den yedi o: o Diedo tii bani han caa naanpo, ti ba tieni lede yo ki bandi lipo sanu? ⁶Jesu den yedi o: Mini n tie usanu leni imoamoani leni limiali, o bakuli kan pundi Baa kani, kaa tie o tagini n yaa kani.⁷ Yi ya bani nni, yi bi baa bani nBaa, ama yi bani o, yi go laa o mo.⁸Filipi den yedi o: o Diedo waani ti Baa bebe li baa dagidi tipo. ⁹Jesu den yedi o: Filipi min ye leni yi ke li waagi maama ne haa bandi nni, yua n laa nni kuli laa Baa, be yaapo ke a go yedi waani nni Baa?¹⁰Haa daani ke n ye Baa niinni, ke Baa moko ye n niinni yo? Min wangi yaa maama yeni maa ñani n yaa kani ka, Baa yua n ye n niinni yeni wani n tuuni o tuona.¹¹ Daani mani ke n ye Baa niinni, ke Baa moko ye n niinni, lan yaa ka daani kelima yaa tuona n tiena po. ¹²N yedi yi imoamoani moamoani kani, yua n daani nni, o baa tuuni min tuuni yaa tuonane, o baa soani baa yaa cie yeni, kelima n caa Baa po.¹³ Yin baa mia Baa yaala n yeli nni kuli, n baa tieni la ke n Baa, n baa tikpiagidi kelima Bijua yaapo. ¹⁴Yi ya mia bonla ba, kelima n yeli po, n baa tieni la.¹⁵Yi ya bua nni, kubi mani n balimaama.¹⁶ N baa mia Baa wan payi toa yua n baa tie yi todikoa. wan yaa ye leni yi hali yaa yogunu kuli.¹⁷ Yi moamoani fuoma yeni, handuna yaaba kan fidi ki ga o cangu, kelima baa nua o, baa bani o, ama yinba wani yi bani o, kelima o ye leni yi, ki ye yi niinni.¹⁸N kan ha yi nani akpienbila yeni, n go baa cua yi kani. ¹⁹Li yaa pugini waamu handuna yaaba kan go le nni. Ama yinba wani baa le nni, kelima n ye ki fo, yi mo baa ye ki fo. ²⁰Laa daali yi baa bandi cain ke n ye n Baa niinni ke yi mo ye n niinni, ke n mo ye yi niinni.²¹Yua n tuo ki ga n balimaama ki kubima, wani n tie yua n bua nni, yua n bua nni, n Baa moko baa bua wane, mini n ba moko n bua o, n go baa doagidi opo min tie yua cain.²² Jude den buali o, laa tie Judasa isikalioto ka, ama Jude n den buali o, ki yedi o: o Diedo be cedi ke a baa doagidi a yuli ti yaapo, ki nan kan doagidi handuna yaapo wani?²³Jesu den guani ki yedi o: Yua n bua nni o baa kubi n balimaama, n Baa baa bua o, Ti baa cua ki ya ye leni o, ki tieni ti yekaanu o deni. ²⁴Yua n ki bua nni, kan kubi n maama. Yin gba ya maama yeni maa ñani n yaa kani ka, mi ñani Baa yua n soani nni yaa kane.²⁵N wangi yi lankuli hali ke n daa ye leni yi. ²⁶Ama o todikoa, U Tienu fuoma yua, Baa n baa soani yua, kelima n yeli ni yeni, o baa bangi yi li bonla kuli. O go ba tiadi yi min den bangi yi yaala kuli. ²⁷N ha yi po n yanduanma, n puni n yanduanma, mii puuni yi nani handuna n puuni maama ka, yin da go yagi yi yama, yin da go jie.²⁸Yi gbadi ke n yedi yi, n caa, ki go baa guani ki cua yi kani. Yi ya buani moamoani yi baa mangi yi pala, kelima n caa Baa po, kelima n Baa cie nni. ²⁹Moala n tuodi ki waani yi la hali ke li daa cua, ke li ya ti cua yin daani.³⁰Mii go pia u yogunu ki baa maadi leni yi, kelima handuna bado cua, ama waa pia n po paalu ba kuli. ³¹Ama ke handuna n bandi ke n bua Baa, ki go tuuni nani wani Baa n teni nni li ñoabonli maama. Fii mani tin fuadi nekanba.

Chapter 15

¹Mini n tie li hianmoanli, n Baa mo n ñundili.² Yaa benu n tuugi leni nni kaa luoni kuli, o baa pedi u. Ama yaa benu n luoni kuli, o baa kpendi ki hanbidi u. Wun yaa luoni ki pugidi.³Yi gagidi ki hani moala, kelima min maadi yi yaa maama hanbi yi no.⁴ Yaa tuugi mani leni nni, n moko baa tuugi leni yi, kelima u benu n kan fidi ki luoni u yuceli po maama, kali wun yaa tuugi leni li hiali yeni, li tie yenme leni yinba, yi yaa tuugi leni nni, yi kan fidi ki tieni li bakuli.⁵N tie li hiali yi mo tie yi beni. Yaa tuugi leni nni, ke n mo tuugi leni o kuli, baa luoni li bonluonkaala boncianla, kelima n yaa tuugi leni yi, yi kan fidi ki tieni li bakuli.⁶ Yaa n kaa tuugi leni nni kuli, bi baa lu o niinpo. Nani ban luni ubenu maama ke u kuodi yeni, bi ba taani yaa beni n kuodi kuli ki lu mi fantanma nni. Yin cuo ki buodi.⁷ Yi ya tuugi leni nni, ke n maama ye yi niinni, yin bua yaala kuli yin mia, yi baa baala.⁸Yi ya luoni li bonluonkaala, boncianla n Baa, baa baadi ti kpiagidi lipo. Yeni yi go baa doagidi ke yi tie n hoadikaaba moko.⁹ Nani n Baa n buani maama, n moko bua yi yene. Yin ya ye mani n buama nni.¹⁰Yi ya kubi n balimaama, yi ye n buama nni, nani n moko n kubi n Baa balimaama ki ye o buama nni, maama.¹¹ N maadi yi, laa maama ke yin yaa pia n ya pamanli buolu, Ke yi pamanli n pugini ki dagidi cain.¹²Line n tie n balimaama: Yin ya bua mani yi yaba nani min bua yi maama yeni.¹³ Laa pia ya buama n cie onilo n pa o miali o danlinba po.¹⁴Yi tie n danlinba, li ya tie ke yi tuo ki tiendi, min bili yipo yaala. ¹⁵N kan ya go yi yi n naacenba ka, kelima o naacemo ki bani o canbaa, n tiendi yaala. Ama n baa yi yi n danlinba, kelima n waani yi min den gbadi yaala n Baa kani kuli.¹⁶Laa tie yinba ka den gandi nni. Ama mini n den gandi yi, ki go gagidi yi, ke yin gedi ki ya luoni li bonluonkaala. Ke yi bonluonkaala mo n ya ye. Lanwani yin baa mia Baa yaala n yeli nni kuli o baa pa yi la.¹⁷ Min bili yi po, yaa balimaama tie line: Yin yaa bua mani yi yaba.¹⁸Handuna yaaba ya nani yi, yin tiadi ke bi den kpa nani mine, hali ke bi daa nani yi.¹⁹ Yi ya bi tie handuna yaabe, handuna bi baa bua yi, ama min gandi yi ke yii go tie handuna yaaba yeni, lani n teni ke bi nani yi.²⁰Yin tiadi mani min den maadi yi yaa maama, o tuonsoanlo kan cie o canba, bi yaa den kubi n maama, bi baa kubi yi yaa maama moko. ²¹Bi baa tieni yi lan kuli kelima n yeli po, kelima baa bani yua n soani nni.²² N yaa bi cua ki maadi leni ba, bi kan yaa bi pia tuonbiadi. Ama moala bi kan baa ki nia ke baa pia tuonbiadi.²³Yua n nani nni, nani n Baa moko. ²⁴N yaa den soani bi siiga nitoa kuli n ki soani yaa tuonli. Bi kan bi ya pia tuonbiadi, ama moala bi la laa tuona ki go nani mini leni n Baa kuli. ²⁵Bi tieni yeni ke yaa diani n ye bi balimaama nni, n tieni ki dudi. Bi den nani nni fanma fanma.²⁶O todikoa ya cua, min baa soani yua yi po yeni, wani imoamoani fuoma, yua n baa ña Baa kani ki cua yeni wani n baa tiendi n po siedi. ²⁷Yinba moko yi baa tiendi n po siedi, kelima yi den ye leni nni hali mi cilima.

Chapter 16

¹N waani yi lani, ke lan da ti tua yipo tungbali bonla. ²Bi baa ñani yi li balimaama diena nni. U yogunu kpendi ke yua n baa kpa yi, baa nua ke o kpiagidi U Tiene. ³Bi baa tiendi yi lani kuli, kelima baa bani Baa, baa bani mini moko. ⁴N waani yi lani ke li yogunu yaa ti pundi yin tiadi ke n den waani yi la. Mii den waani la hali mi cilima. Kelima n den ye leni yi. ⁵Moala n caa yua n soani nni kani, ama yi siiga o bakuli naa buali nni, a caa le yo? ⁶Li paboanli cuo yi boncianla, kelima n waani lani. ⁷Li baa hani yipo min gedi, kelima n yaa gedi o todikoa kan cua, ama n ya gedi n baa soani yipo o todikoa. ⁸O ya cua o baa paadi handuna ti tuonbiadi po, mi tegima leni li bujiali. ⁹Ti tuonbiadi po kelima baa daani nni. ¹⁰Mi teginma po kelima n caa Baa po ke yi kan go le nni. ¹¹Li bujiali po kelima handuna bado buudi jia no. ¹²N pia mi maama boncianla, ki baa waani yi, ama yi kan fidi ki gama moala. O baagikoa, imoamoani fuoma yua, ¹³o ya cua o baa gobidi yi, yin bandi imoamoani kuli, kelima o kan maadi o yuceli maama, ama o baa taa wan gbadi yaale ki waani, yaa bonla n baa cua. ¹⁴O baa kpiagidi nni, kelima o baa taa min pia yaale ki yaa wangi yi. ¹⁵Baa n pia yaala kuli ye n ya niinne, lanyaa po n teni ke n yedi: O baa taa min pia yaala ki yaa wangi yi. ¹⁶Li ya pugini waamu, yi kan go le nni, ama li yaa yanwaamu yi go baa le nni. Kelima n caa Baa po. ¹⁷Lanyaapo ohoadikaaba siiga bi tianba den tua bi yaba: Wan tua li yaa pugini waamu yi kan go le nni, ama li ya go yanwaamu, yi go baa le nni, kelima n caa Baa po yeni mo bua ki yedi be yo? ¹⁸Bi den tua: Lanwani be n bua ki yedi: Yogunu waamu yeni. Tii bani wan maadi yaa yaala. ¹⁹Jesu den bani ke bi bua ki buali o, lane o den yedi ba: Yi buali yi yaba yaala n bua ki yedi: Li ya pugini waamu, yi kan go le nni ama li yaa yanwaamu yi go baa le nni. ²⁰N waani yi, imoamoani yi baa buudi ki go mua, ama handuna yaaba baa mangi bi pala, yi pabiidili baa lebidi ki tua pamanli. ²¹O pua yaa baa maa yaa yogunu o yen le ti yanyagidi kelima o maa yogunu pundi, ama o ya mala waa go tiadi ofala po. Kelima o mala nisaalo handuna nni. ²²Li tie yene leni yinba moko, li pabiidili cuo yi, ama n go baa le yi ke yi pala baa mangi, o bakuli kan fie yi kani laa pamanli. ²³Laa daali ya pundi yi kan go buali nni li bakuli, n yedi yi imoamoani, yin baa mia Baa yaala n yeli nni kuli o baa payi la. ²⁴Hali moala yi daa mia li bakuli n yeli nni. Mia mani yi baa ba, ke yi pamanli n dagidi cian. N maadi yi lankuli leni mi kpanjama. Yogunu kpendi ke n kan go maadi yi leni kpanjama, ama n baa yaa maadi yi n Baa maama ke li doagidi cain. ²⁶Laa daali ya pundi, yi baa miadi o n yenli nni. Mii yedi yi ke n baa mia Baa yipo, ²⁷kelima Baa wani o ba bua yi, kelima yi den bua nni, ki daani ke ñani U Tienu kani. ²⁸N ñani Baa kani ki cua handuna nni, moala n ña handuna nni ki caa Baa po. ²⁹O hoadikaaba den yedi o: Moa a maadi ke li doagidi cain, haa taani leni kpanjama. ³⁰Moala ti bandi ke a bani li bonla kuli, laa tiladi han guudi ke nilo ba n buali a, bonla bakuli, lanyaa po yo ke ti daani, ke ha ñani U Tienu kani ki cua. ³¹Jesu den yedi ba: Yi daani moala. ³²Diidi u yogunu kpendi ke yi baa yadi ki ha nni, yua kuli n gedi o kaanu, ama n kan yaa ye n bebe, kelima Baa ye leni nni. ³³N waani yi lani ke yin baa mi yanduanma n niini. Yi baa le ofalabiado handuna nni. Ama yin paagi yi pala kelima mini paadi handuna.

Chapter 17

¹Jesu n den maadi lani o den yaadi ki nuali tanpoli ki yedi: Baa uyogunu pundi, kpiagi abijua ke abijua mo n kpiagi a.² Kelima adini o li bali ke o die bi nisaaliba kuli, ke wan fidi ki pa han puni o yaaba kuli yaa miali n kan gbeni.³Ki sua ya miali n kan gbeni mo tie ban bandi fini yua bebe n tie U Tienu imoamoani leni han soani yua Jesu Kilisiti. ⁴N kpiagi a ki tinga nni, n soani ki dudi han puogi nni yaa tuoli kuli. ⁵Baa kpiagi nni anintuali moala nani min den kpa pia yaa kpiagidi hali ke handuna daa tagi, anintuali. ⁶N teni ke han puni nni yaaba, handuna siiga kuli bandi ayeli, bi den tie a yaaba ke a taa ba ki puni nni, bi kubi a maama. ⁷Moala bi bandi ke han puni nni yaala kuli ñani a yaa kani, ⁸kelima n caaba a tondu, bi mo gaa ki bandi ke n ñani a kani moamoani, ki go daani ke fini n soani nni. ⁹N miadi a bi yaapo yo. Mii miadi a handuna po ka, n miadi a han puni nni yaaba yaapo yo, kelima bi tie a yaaba. ¹⁰Min die yaala kuli tie a yaala, han die yaala mo kuli tie n yaala. N baa ti kpiagidi kelima bi yaapo. ¹¹N kan go yaa ye handuna nni, ama ban wani baa ye handuna nni, n kpendi a kani, Baa yua n gagidi, kubi han puni nni yaaba yeni kelima a yeli po. Ke ban tua yendo nani mini leni fini n tie yendo maama. ¹²Min den ye leni ba handuna nni yaa yogunu n den kubi ba kelima a yeli po. N den kubi han puni nni yaaba yeni ke bi siiga baa yendo n ki bodi, yua n den baa bodi i diani n kua yaaka. ¹³Moala n kpendi a kani, n maadi laa maama ki da ye handuna nni, ke ban baa n yaa pamanli buolu cain. ¹⁴N waani ba a maama, handuna yaaba nani ba kelima baa go tie handuna yaaba, nani min ki tie handuna yua maama yeni. ¹⁵Mii mia han ñani ba handuna nni ka, ama han kubi ba ke o biado n da paadi ba. ¹⁶Baa tie handuna yaaba, nani min ki tie handuna yua maama yeni. ¹⁷Gagidi ki hanbi ba imoamoani nni kelima a maama tie imoamoani. ¹⁸Nani han den soani nni handuna nni maama n moko soani ba handuna nni yene. ¹⁹N gagidi ki hanbi n yuli apo bi nintuali, ke bani moko n gagidi ki hanbi bi yula apo imoamoani nni. ²⁰Mii mia ha bani bebe yaapo ka, ama n mia ha leni yaaba n baa tuo bi maama ki daani n yeli nni kuli yaapo. ²¹Ke ban tua yendo nani fini Baa han ye n niinni ke n mo ye a niinni maama, bani moko ntua yendo yeni ke handuna yaaba n daani ke fini n soani nni. ²²N puni ba han puni nni yaa kpiagidi ke ban tua yendo nani tin tie yendo maama. ²³N ye bi niinni amo ye n niinni ke ban tua yendo cain, ke handuna yaaba n bandi ke fini n soani nni, ki go bandi ke a bua ba nani han bua nni maama. ²⁴Baa, n bua ke min ye naani han puni nni yaaba yeni moko n yaa ye lankani, ke ban yaa nua n kpiagidi, han puni nni yaa kpiagidi kelima ha den bua nni hali ke handuna daa tagi. ²⁵Baa yua n gagidi handuna yaaba ki bani a, ama mini wani bani a, bi ne bandi ke fini n soani nni. ²⁶N teni ke bi bandi a yeli n go baa teni ban bandili ki pugini ke han bua nni yaa buama n dagidi bi pala nni, ke mini mo n yaa ye bi niinni.

Chapter 18

¹Jesu n den maadi laa maama wani leni onoadikaaba den ñani ki duodi sedilo fuanu. Sadinga den ye li kani. Jesu leni onoadikaaba den kua lienni.² Judasa yua n den baa janbi o den bani li kani kelima Jesu den maani ki caa lipo leni onoadikaaba.³ Judasa den baa aminteela cagiyenli leni U Tienu ddiugu jiidikaaba bi kopadicianba yudanba leni falisieninba n soani yaaba. O den gedini ba li kani, ke bi kubi mu fitilisanmu leni ifantankadi leni ti toatiadi.⁴Jesu den bani yaala n baa tieni o kuli, ke o caadi ki yedi ba: yi lingi ñme yo?⁵ Bi den goa ki yedi o: Jesu nasaleti, o den yedi ba: Mini nna. Judasa yua n den baa janbi o den ye bi siiga.⁶Jesu n den guani ki yedi ba mini nna yeni bi den guani puoli ki ba yanyanli.⁷Ogo den guani ki buali: Yi lingi ñme yo? Bi den yedi o: Jesu nasaleti.⁸Jesu den guani ki yedi ba: n waan yi ke mini nne. Li yaa tie ke yi lingi mine wani yin cedi yaaba ntiena wani ngedi.⁹O den yedi yeni ke wan den kpa maadi ya maama n tieni, mani nna : mii biani han puni nni yaaba siiga baa yendo.¹⁰Simono pieli yua n den pia ki jugisiega den noadiga, ki pedi ki jia bi kopadicianba bado naacemo tubili. O naacemo yeni den yi malikusa.¹¹Jesu den yedi pieli guani ki huuni a jugisiega ku tuagu nni. Naani n kan ño Baa npuni nni ya tadiñokaaga bi?¹²Aminteela cagili yeni leni bi yudaano leni jufinba n den soani U Tienu diegu jiidikaaba yaaba yeni den cuo Jesu ki loli o.¹³Bi eden kpa gedini o Hana kani, kelima wani Hana yeni den tie kayifa cuadiba, kayifa mo den tie bi kopadicianba bado laa binli.¹⁴Wani Kayifa yeni tie yua n den kpa teni jufinba yaa tundi n tiene: Li baa hani niyendo n kpe bi buolu yaaba po.¹⁵Simono pieli leni hoadikatoa den hua Jesu. Bi kopadicianba bado den bani laa hoadikoa. Lanyaapo o den baa ki yegi leni Jesu ki kua bi kopadicianba bado luolu nni.¹⁶ Ama pieli den se niinpo bu buliñoabu kani. Jesu hoadika bi kopadicianba bado n bani yua yeni, den guani ki maadi leni ya jafaano n guu bu buliñoajabu yeni ki teni ke pieli kua.¹⁷Lane ojafaano yeni, den yedi Pieli: Amoko ki tie Ojoa ne huadikaaba siiga yua ka? o den yedi: Mii tie.¹⁸Bi tuonsoanba leni bi jiidikaaba den cuoni mi fantama ki yie , kelima ti wadi den ye, Pieli moko den cua ki taani ki yie leni ba.¹⁹Bi kopadicianba bado den buali Jesu o hoadikaaba maama leni o bangima maama fuuli.²⁰Jesu den guani ki yedi: N den maadi asala nni ke bi niba kuli gba, daali kuli n yen maadi, li balimaama bangima diena nni, leni U Tienu diegu nni jufinba kuli n taagi naakani, mii wuoni li ba kuli.²¹ Be yaapo ke abuali nni ? Buali yaaba n den cengi bani wani bani min den maadi yaala.²²Wan den maadi yeni bi jiidikaaba siiga yendo den pabi Jesu ki yedi naani abaa guani bi kopadicianba bado yeni yoo? ²³Jesu den guani ki yedi o: N ya maadi ki tudi, waani nni n tudima ama n ya maadi ke li tiegi be yaapo yo apua nni ? ²⁴Lane Hana den loli o, ki teni ke bi gedini o bi kopadicianba bado kayifa po.²⁵Li sua ke Simono pieli se li kani ki yie mi fantama. Lane bi den yedi o: Amoko tie o huadikaaba siiga yua yo de! O den nia ki yedi : A -a mii tie.²⁶Bi kopadicianba bado naacenba siiga yendo pieli n den pedi ki joandi yua yaa tubili yeni yaa kpiilo, moko den yedi o: Mii bi laa ke ha yegi leni o sadinga nni.²⁷Pieli go den nia lanyogunu ku kootongu den mua.²⁸Bi den ñani Jesu Kayifa kani ki gedini o Gufeneeli Pilata bu jiali kani. Li den tie ku ti haa panpangu. Bani bi ba ki den kua li bu jiali kani ke ban da ti joagini bi yula, ki baa ki je mi pendima jaanjiema.²⁹ Lane Pilata den ñani ki gedi bi kani ki yedi ba: Yi yedi ke o naa joa tieni be? ³⁰Bi den guani ki yedi o: O yaa bi tie nibiadi ti kan bi cuo o ki cuani akani.³¹Lanyaapo Pilata den yedi ba: Yinba yi ba n taa o, ki jia o ti buudi leni yi balimaama. Jufinba den guani ki yedi o: Tii pia usanu ki jia nilo buudi ki kpa o. ³²Li den tieni yeni ke Jesu n den maadi okuuma maama yaama ntieni ki dudi.³³Pilata den guani ki kua o bu jiakaanu ki yini Jesu ki yedi o: Naani fini n tie jufinba bado bi? ³⁴Jesu den guani ki yedi fini aba n maadi yeni bi, bi nitoa n yedi a la?³⁵ Pilata den guani ki yedi: Naani n mo tie jufi yoo? A Nibuolu yaaba leni bi kopadicianba n cuo ha ki cuani n kani!³⁶Jesu den guani ki yedi; N diema naa tie handuna na niinni ka, n diema ya bi tie handuna handuna nne n naacenba bi baa koani ki gaa nni jufinba nuu nni, ama n diema naa tie handuna nne niinni ka. ³⁷Pilata den yedi o: Lanwani a tie bado yo? Jesu den guani ki yedi: A yedi n tie bado. N den cua handuna nni ki baa tiendi siedi imoamoani po yo. Yua n tie imoamoani yua kuli baa cengi n maama.³⁸Pilata den yedi o: Be n tie imoamoani? Wan den yedi lani o den ñani ki gedi jufinba kani, ki yedi ba: Mii laa tagiliba o niinni.³⁹ Ama nani lan tie yi bogida ke min faabi yipo niyendo paki jaanma yogunu yeni (lani n tie mi pendima jaanma) Yi bua min faabi yipo jufinba bado bi?⁴⁰ Bikuli go den taani ki kpaani: A-a wan ka, Banabasa. To, ki sua Banabasa yeni mo den tie sanjiale.

Chapter 19

¹Lane Pilata den taa Jesu ki teni ba ke bi pua o, ijiani. ²Aminteela den taa ikonkoni ki piani nani ki fogiliga yeni ki cibini Jesu yuli po, ki go taa bu kpalimoanbu ki golini o, ³lani bi den kpendi okani, ki tua o, ti fuondi a jufinba bado ki pabini o. ⁴Pilata go den ñani ki gedi jufinba kani ki yedi ba: N baa teni ban ñani o, yi kani yin bandi ke mii laa tagiliba kuli o kani. ⁵Lane Jesu den cua bi kani ki ciibi ikonkoni fogiliga ki goli bu kpalimoanbu. Pilata den yedi ba: Noa mani ojoa na. ⁶Bi kopadicianba yudanba leni bi jiidikaaba n den Jesu bi den kpaani ki tua: joani o li dapoanpoanli po, joani o, li dapoanpoanli po. Pilata den yedi ba: Yinba yiba n taa o, ki joani li dapoanpoali po, kelima mini, mii laa ke o tieni liba yaala baa teni min cuo o. ⁷Jufinba den guani ki yedi o: Tinba wani ti pia li balimaama, laa balimaama nni mo li bili ke wan kpe, kelima o den yedi ke o tie U Tienu bi jua. ⁸pilata n den gbadi laa maama ojawaandi den pugini. ⁹O den guani ki kua obujiakaanu kani ki buali Jesu añani le yo? Jesu ki den guani o li ba kuli. ¹⁰Pilata den yedi o: Mini n maadi ke anmini nni? Haa bani ke n pia upaalu ki baa fidi ki teni ban joani a ku daagu po, yaaka ki faabi a yo? ¹¹Jesu den guani ki yedi o: Akan baa bali ba kuli npo, bi yaa den puni a li tanpoli po. Lanyaapo n teni ke yua n cuo nni ki cuani akani yeni opia itagili boncianla. ¹²Lanyaapo Pilata den lingi wan baa tieni maama ki faabi Jesu, ama jufinba den tua : A ya faabi onaa joa haa go tie Sesa Danli kelima yua n yedi ke otie bado kuli fiini mi yiema Sesa po. ¹³Pilata n den gbadi laa maama o den ñani Jesu niinpo, ki guani ki kali o bujiakaanu po ke u ye yaa kaanu n yi ti tanpabidi luolu, Ebilu maama nni u yi Gabata. ¹⁴Laa daali den tie paki bogidili daali, pilata den yedi jufinba diidi mani yi bado nna. ¹⁵Bi den tiani ki tua kpa o, kpa o, joani o li dapoanpoanli po! Pilata den yedi ba: Min joani yi bado li dapoanpoanli po bi? Bi kopadicianba yudanba den guani ki yedi o: Tii pia baditoa kali Sesa. ¹⁶Pilata den teni ba Jesu ban joani o li dapoanpoanli po, bi den taa Jesu ki gedini o. ¹⁷Jesu den bugi o dapoanpoali ki ban pundi ban yi yaa kaanu ku yukolinkuogu, Ebilu maama nni bi yi li kani Goligota. ¹⁸Bi den joani o lan kane li dapoanpoanli po, bi go den joani nitoaba bonbilie, yendo o jieniu olielo mo oganu ke Jesu ye bi siiga. ¹⁹Pilata den diani idiani ki tabini Jesu dapoanpoanli, diidi wan den diani yaa maama: Jesu nasaleti jufinba bado. ²⁰jufinba boncianladen cogi idiani yeni kelima ban den joani Jesu naankani den kuu leni udogu, ban den diani yaa mabuolu nne: Ebilunba, Gileka leni latena maama nni. ²¹Jufinba kopadicianba badi ba den yedi Pilata: Da diani jufinba bado ka, ama han diani ke o yedi o tie jufinba bado. ²²Pilata den guani ki yedi ba: Min diani yaala n diana. ²³Yaa minteela n joani Jesu den boagidi otiadi kaani naa (4) Ban bonba naa yeni yua kuli den taa kaanyendu, bi go den taa o liadicianli yaali n ki den pia hialu baa kaanyendu kelima li den tie cabiyenli hali tanpoli ki ban jidi tiipo, bi den yedi bi yaba, ²⁴tin da padili, ama tin puali caaca, ki le yua n baa diedili, li den tieni yeni ke idiani n yedi yaala n tieni: Bi boagidi n tiayiekaadi bi siiga, ki pua n liadicianli caaca, lani n tie aminteela n den tieni yaala. ²⁵Jesu naa leni onaa waalo bonpuoga leni Maliyama, kilopa pua leni Maliyama Magidala yua, den se ki kuu Jesu dapoanpoanli ²⁶Jesu den laa o naa leni wan bua yaa hoadikoa ke o se ki kuu o kani, o den yedi onaa: Pua nuali abi jua nne. ²⁷Oden yedi ohoadikoa yeni nuali anaa. Lane o hoadikoa yeni den taa Jesu naa ki ban kubi o, o den po. ²⁸Lani yaa puoli Jesu den bani ke li bonla kuli tieni ki dudi, o den yedi uñuñuulu pia nni, o den yedi yeni ke yaala n den diani idiani nni n tieni ki dudi. ²⁹Ku ñintiagu den se li kani ki gbie leni mi ñinmiligima. Niyendo den taa ucietuogu ki pagi lienii ki fini isope benu ki gedini Jesu ñoabu kani. ³⁰Jesu n den fua mi ñinmiligima yeni o den yedi li bonla kuli tieni ki dudi, lane o den tibini ki cabi onaano ki kpe. ³¹Li den sua ke li tie li bogidili daali ki baa fii ki faa U Tienu fuodima daali, yaali n gagidi ki tie jaancianma. Jufinba naa den bua akpiema n yaa baa ki ye a dapoanpoana po, laa daali. Lanwani bi den mia Pilata wan cedi ban kuakua yaaba n ye adapoapoana po taana ki ñani ba likani. ³²Lanyaapo aminteela den gedi likani ki kua onikpialo yaa taana leni lielo ban den joani yaaba adapoanpoana po leni Jesu. ³³Ban den pundi Jesu kani ki sua ke okpe baa den kua otaana. ³⁴Ama minteela siiga yendo den taa okpaanli ki muu ki kadi Jesu logili ke mi soama leni mi ñima den ña ki wudi. ³⁵Yua n den laa wani ntieni lipo siedii, osiedii tie moamoani, obani ke li tie moamoani, otieni siedii yeni ke yi moko n tuo ki hoadi Jesu ki dugi op. ³⁶Lani kuli den tieni ke idiani n yedi yaala n tieni ki dudi. Bi kan kua o kpaba siiga baa bonyenli. ³⁷I diani go yedi kaanto: Bi baa diidi ban den muu yua. ³⁸Li yaa puoli Alimate dogu yua Josefi, yua n den tie Jesu hoadikoa hasiili nni, kelima o den jie jufinba, den mia Pilata wan pa o, Jesu gbannandi Pilata den puni o usanu ke o taa Jesu. ³⁹Nikodema yua n den kpa gedi Jesu kani ku kani ñiagu moko den cua ki taani leni Josefi, ki cuani mili leni alowesi ki kakali ki taani ke li kpiagu den pundi kilo piitaa. ⁴⁰Laa jaliediba n den taa Jesu ki fini o acabipiena leni tulale nani jufinba n maani ki tiendi maama. ⁴¹Ban den joani Jesu naankani yeni den kuu leni sadinga ke li kakupanli ye lienii yaali ke baa piini kuli toa lienii. ⁴²Nani lan den tie jufinba n baa bogini mi fuodima daali yaa daali yeni bi den piini Jesu lankani kelima lankani n den kuu.

Chapter 20

¹A denleleeda cilima daali, ku ti haapanpangu, ke li daa yendi, Maliyama Magidala den gedi likuli po. O den sua ke bi fuadi litanli likuli ñoabu kani. ²O den sani ki gedi Simono pieli leni Jesu n den bua yaa hoadikoa yeni kani, ki yedi ba: Bi ñani o Diedo likuli nni, tii bani ban gedin onaani. ³Pieli leni ohoadikalielo den ñani ki caa likakuli po. ⁴Bani bonbilie yeni kuli den tiini, ama ohoadikalielo den sani ki ciadi Pieli ki pundi likakuli kani ki ha o. ⁵O den diidi likakuli nni ki laa acabipiena bebe, ama waa den kua. ⁶Simono pieli den pundi ki kua likakuli nni ki sua acabipiena ke aye tiipo. ⁷Leni ban den fini Jesu yuli yaa cabili, ke li gbabi ki bili li yaa kaanu. ⁸Lane ohoadikalielo moko den kua likakuli nni, wani yua n den pundi ki ha Pieli. O den laa ki daani. ⁹Kelima bi daa den bandi idiani n yedi yaala ke li tie tiladi Jesu n fii bi tinkpiba siiga. ¹⁰Li yaapuoli bi hoadikaaba yeni den kuni bi den po. ¹¹Maliyama den se likakuli niinpo ki buudi, wan den buudi yeni o den buani ki diidi likakuli nni, ¹²O den laa Malekinba bonbilie ke bi yie ti tiapiendi, Jesu gbannandi n den dua naankani, yendo oyuli po, o yua mo o taana po. ¹³Bi den yedi o: Pua be yaapo ke a buudi, o den guani ki yedi o: kelima bi ñani n Diedo likakuli nni, mii bani ban duani o naani. ¹⁴Wan den yedi yeni, o den gbegidi ki diidi ki sua ke Jesu se, ama waa den bani ke li tie Jesu. ¹⁵Jesu den yedi o: Pua be yaapo ke a buudi, a lingi ñme yo? O den tema ke li tie o koodaane, o den yedi o: Li ya tie fini n taa o han waani nni, wan ye naankani min ban taa o. ¹⁶Jesu den yedi o: Maliyama, o den gbegidi ki nuali o, ki maadi Ebilu maama nni, ki yedi labuni, lan n tie canbaa. ¹⁷Jesu den yedi o: Da sii nni kelima n daa doni ki gedi n Baa po ama gedi n kpiiba po ki ban yedi ba: ke n baa do ki gedi n Baa yua n tie yi moko yaa Baa leni n Tienu yua n tie yi moko yaa Tienu yeni po. ¹⁸Maliyama magidala den gedi ki ban waani bi hoadikaaba ke o laa o Diedo, ki waani ba wan yedi o yaala. ¹⁹Laa daali yaa ñiagu, dana lele cilima daali yeni, bi hoadikaaba den ye li dieli nni, ke li buliñoana lo kelima bi jie jufinba. Jesu den cua ki sedi bi siiga ki yedi: Mi yanduanma n yaa ye leni yi. ²⁰Wan den yedi yeni, o den waana ba o nii leni o logili, bi hoadikaaba pala den mangi kelima bi laa o Diedo. ²¹Jesu go den yedi ba: Mi taaliema mi yanduanma n yaa ye leni yi, nani Baa n soani nni maama, n moko soani yi yene. ²²Laa maama pendima, o den fuo bi po ki yedi: Gaa mani U Tienu fuoma yua. ²³Yin puni yaaba sugili kuli baa ba sugili, ama yin ki puni yaaba sugili, kan baa sugili. ²⁴Toma, yua n go yi li poli ki tie bi piiga n niliediba siiga yendo, waa den ye bi siiga Jesu n den doagidi bi po yaa yogunu, ²⁵o hoakalieba den yedi o: Ti laa o diedo. Ama o den yedi ba: N yaa laa ban den kpa a o nii naani yeni, ki tuuni n nubili lienni ki go laa o logili ki tuuni n nubili lienni n kan daani. ²⁶Dana nii n den pendi Jesu hoadikaaba go den ye li dieli nni ke a buliñoana lo, Toma den ye leni ba, Jesu den doagidi bi siiga ki yedi ba: Mi yanduanma n yaa ye leni yi! ²⁷Lani o den yedi: Toma tandi a nubili ki tuuni n nii nni, go tuuni n logili nni moko ki da lu o li dandanli, ama han daani. ²⁸Toma den guani ki yedi o: N Diedo leni n Tienu, Jesu den yedi o: ²⁹Kelima a laa nni lani n teni ke a daani, li pamanli ye leni yaaba n daani ki daa laa. ³⁰Jesu go den tieni bancianma boncianla o hoadikaaba nuntuali, yaama n kaa diani li naa tili nni, ³¹Ama yaama n tiena diani ke yin daani, ke Jesu tie Kilisiti yaala n bundi U Tienu n gandi yua, U Tienu Bijua ke yi ya daani yin baa li miali o yeli po.

Chapter 21

¹Lani n pendi Jesu go den doagidi o yuli, o hoadikaaba po tibeliada ñincianma boanjaali po. Diidi wan den doagidi o yuli bi po maama:² Simono Pieli, Toma ban go yi yua li poli, Nataneli Galile yua, leni Sebede bi jaba leni Jesu hoadikaaba toaba bonbilie, den taa ki ye. ³Simono Pieli den yedi ba: N baa gedi u jankpaanu. Bi den yedi o: Ti moko baa yegi leni a. Bi den ñani ki kua ku ñinbiagu nni ki gedi u jankpaanu, ama laa ñiagu baa den baa li ba kuli.⁴U yienu n den pudi yaa yogunu Jesu den se li boanjaali po, ama bi hoadikaaba ki den bandi ke li tie Jesu yo. ⁵Jesu den yedi ba: N bila yii pia bonjekaala? Bi den guani ki yedi o: Tii pia li ba.⁶Oden yedi ba: Lu mani yi taali ku ñinbiagu jienu po yi baa ba. Lane bi den luni utaa lu ki cuo yi jami hali maama ke baa fidi ki baa dadi u.⁷Lane Jesu n den bua yaa hoadikoa yeni den yedi pieli: O diedo yo de! Pieli n den gbadi ke li tie o Diedo, o den ñani ki taa o tiadi ki yie kelima o den ye mubile mi ñima nni. ⁸Yaa hoadikaaba n sieni den cua leni ku ñinbiagu ki dadi yi taali ke yi gbie leni ijami ki ñani li gbanli po, kelima bani leni li gbanli foagimu ki den cie nukpanduna kobilie. ⁹Ban den ñani ku ñinbiagu nni ki sedi li boanjaali po bi den sua ke mi fantama co likani ke ijami huaba ke dupen mo ye.¹⁰Jesu den yedi ba: Cuani mani yin cuo yaa jami yeni ne. ¹¹Simono Pieli den kua ku ñinbiagu nni, ki dadi yi taali ki cuani li boanjaali po, ke yi gbie leni yaa jangbenga n pundi kobiga n piimu n bonbitaa, ama baa ke yi jami den yaba bi taali naa den padi.¹²Jesu den yedi ba: Cua mani ki siibi, ama bi siiga baa yendo ki den buali o, a tie ñme yo? Bi den bani ke li tie o Diedo.¹³Jesu den nagini ki taa dupen ki teni ba ki go teni ba ijami moko. ¹⁴Lani n den tie mi tataama ke Jesu doagidi o yuli, o hoadikaaba po, o fiima bi tinkpiba siiga puoli.¹⁵Ban den dini ki gbeni Jesu den yedi simono pieli: Jonasa bijua Simono, a buani ki cie yaaba n tiene bi? O den guani ki yedi o: Mm, n Diedo a bani ke n bua ha. Jesu den guani ki yedi o: Yaa kpaa n pebila.¹⁶O go den yedi o mi taaliema, Jonasa bijua Simono ha buani? Pieli den guani ki yedi o: Mm, n Diedo a bani ke n bua ha. Jesu den yedi o: Yaa kpaa n pe.¹⁷O go den yedi o mi tataama: Jonasa bijua Simono a bua nni? Lanyaapo Pieli yama den yagi leni wan buali o, hali taalimata ha bua nni, lane o den guani ki yedi o: o Diedo a bani li bonla kuli, a bani ke n bua ha. Jesu den yedi o: Yaa kpaa n pe.¹⁸N waani a imoamoani han bi tie jawaalo a bi yie ki ñagindi a gbanñagidigu fini a ba ki caa han bua naani. Ama a yaa ban podi a baa tandi a nii, nitoa n ñagini apo, ki go dadi ki gedini a, han ki bua naani. O den maadi yeni ki waani pieli n baa kpe yaa kuuma lan kpiagi o Diedo, lani o den yedi pieli hoadi nni.²⁰Pieli den jigidi ki laa Jesu n bua yaa hoadikoa yeni ke o kpendi bi kani, wani n tie yua n den duani ki paani o yuli Jesu benli po ban den janbi o yaa ñiagu yeni, ki buali o: o Diedo ñme n baa janbi a?²¹Pieli n den laa o, o den yedi Jesu: N Diedo one mote? li baa tua opo lede?²²Jesu den yedi o: N yaa bua wan yaa ye hali min baan guani ki cua, lan tie maama kuli fini wani li huadini de!²³Lane mi maama den yadi bi kpiiba siiga, Jesu yedi laa hoadikoa kan kpe, ki sua Jesu naa yedi Pieli ke laa hoadikoa kan kpe ka, ama o den yedi o: N yaa bua wan yaa ye hali min baa guani ki cua, li hua ha bi?²⁴Laa hoadikoa n tiendi yaa bonla n tiena siedi ki go diani la, ti bani ke osiedi tie moamoani.²⁵Jesu go den tieni bontoala boncianla, bi ya bi diani li kuli bonyenla yenla, handuna na niinni kan bi yaa pia yaa kaanu n baa fidi ki ga ban diani yaa tila.

Acts

Chapter 1

¹Tewofila min den kpa diani ya tili nni n den togidi Jesu n den cili ki tiendi yaala ki go bangi yaala. ²Hali ki pundi ya daali ke o den doni tanpoli. Hali ke o daa doni, U Tienu fuoma yua paaciamu po, o den o den teni o ñoabona o tondiba wan den gandi yaaba.³O fala puoli o den doagidi o yuli bipo ki fo ki waani ba yaa bonla n yaba ki tie seedi ke laa pia niama ke o ye ki maadi leni ba U Tiema maama fuuli.⁴Dayenli wan den ye leni ba o den teni ba li ñoabonli ki yedi ba: yin da ña Jelusalema ama yin guudi baa n den niani ya ñoanianu yin den gbadi ke n maadi yaala ya maama.⁵Kelima Jan den batisi leni mi ñima ama yinba wani li kan cie danaba ke yi baa ba U Tienu fuoma yua ya batisima.⁶Bi ñoadikaaba n den taani, bi den buali o ki yedi: o diedo naani yaa yogunu n tie na yo ke I salele nibuolu ba goa ki diedi bi diema?⁷O den goa ki yedi ba: laa tie yinba ka n bandi baa n bili yaa yogini leni ya dana kelima wani oba ya bali po.⁸Ama yi baa ba u paalu U Tienu fuoma yua ya jiidi yipo ya yogunu, yi baa tie n seedinba Jelusalema nni, Jude po, leni Samali kuli ñali ki pundi ñanduna banlu kuli.⁹Jesu n den yedi yeni o den doni tonpoli ban se ki diidi ya yogunu, ku tawaligu den pigini o bi nuni po. ¹⁰Wan den ca ya yogunu ke bi ñoadikaaba se ki diidi tanpoli, jaba lie yaaba n yie ti tiapiendi bi yula bipo ki yedi ba: ¹¹yinba Galikle yaaba be ya po ke yi se ki diidi tanpoli nanda? Wani Jesu yua n ñani yi siiga ki gedi tanpoli yeni baa goa ki cua nani yin la ke o ca maama.¹²Lani bi den jiidi Olife tiidi juali po ki guani Jelusalema. Li juali yeni leni Jelusalema banli den tie Kilo dajenbiyenga.¹³Ban den pundi, bi den kua li dieli nni ki doni li dietuadili po ban den maani ki taagi naankani. Li

den ti Piel, Jan, Jaka leni Andile, Filipi, leni Toma, Batelemi, leni Matiyu, Alife bijua Jaka, leni Simono ban yi yua o yankuadaano, leni Jaka bijua Jude.¹⁴ Bikuli den pia yanyenma ki taagi ki jaandi kaa cedi, bani bi puoba, leni Jesu na Maliyama leni Jesu waamu.¹⁵ Laa dana nni Piel den fi ki sedi o kpiiba siiga bani yaaba n den taani ki bua ki pundi niba kobiga n piilie ki yedi: ¹⁶n kpiiba li den tie tiladi ke i diani n kua, ke U Tienu fuoma yua n den tuodi ki maadi yaala Dafidi ñoabu nni n tieni. O den tuodi ki maadi Judasa maama. Wani yua n den gobidi yaaba n den n den cua ki cuo Jesu.¹⁷ Judasa den tie ti siiga yua ki ta leni ti tuonyenli. ¹⁸O den da u kuanu leni wan den tieni mi biadima ki ba ya pani ki baa li kani ki tandi ke o siiga pudi ke o nuadi yayadi.¹⁹ Jelusalema yaaba kuli den bandi ke li tieni yeni ñali ke bi yi laa kuanu bi maama nni Akelidema lani n tie mi soama kuanu.²⁰ Kelima li diani Pisominba tili nni: o diegu n tua diegbengu oba kuli n da go ye lienni ke nitoa mo n ga o tuonli.²¹ Kali yaaba n den yegi leni ti siiga ti diedo n den ye leni ti ya yogunu ki cili Jan n den batisi ya yogunu ki pundi ñali wan n den ñani ti siiga ki doni tanpoli ya yogunu.²² Li tie tiladi ke bi siiga yendo n taani leni ti ki ya tiendi seedi ke Jesu fi bi tinkpiba siiga.²³ Bi den bili niba lie yela; Josefi ban go yi yua Basabasa ki go yi o Jusitusa.²⁴ Li yaa puoli bi den tieni jaandi n tie na: O diedo fini yua n bani nilo kuli pala waani ti bi naa niliediba siiga ñan gandi yua , ²⁵ ke wan tua Jesu tondo ki ya tugi o tugili li naa tuonli nni. ²⁶ Bi den toani tiatia ke li baa Matiasa po, ke o taani leni bi piiga n dondiyendiba.

Chapter 2

¹Li danpiili jaanma n pundi, Jesu njoadikaaba kuli den ta ki ye kaanyendu.² Lanyogunu lanyogunu ku fuugu den ñani tanpoli po ki naani leni ku faciangu, ki gbieni ban ka ya dieli nni. ³Bi den laa ya landi naani leni mi fatanlanma ke yi paadipaadi ki maani yua kuli po. ⁴Bikuli den gbie leni U Tienu fuoma ki cili ki maadi mabotoe nni nani mi fuoma n puni ba ban maadi maama.⁵Li sua ke ya Jufinba n fangin U Tienu ki ye njanduna nibuoli kuli siiga da den cua ki ye Jelusalema. ⁶Ban den gbadi ku fuugu yeni, bi den taani ki yaba.Li den paki ba boncianla kelima yua kuli den gba ke bi maadi o mabocele nni. ⁷Ki yanlidiga leni li pakili den cuo ba ke bi tua: yaaba n maadi ne baa tie Galile yaaba kaa?⁸Li nan tie lede ke ti gba ke bi maadi yua kuli mabocele nni? ⁹Tinba yaaba Pati leni Medi yaaba, leni Elama yaaba, ki go tie yaaba n tie Mesopotami, leni Jude, leni Kapadosi leni Ponita leni Asi.¹⁰ leni Filiji, Panfili, Ejibiti leni Silena ya tin buoli kuli, leni ti siiga yaaba n ñani Loma ki cua ke bi tianba tie Jufinba, bi tianba mo tie nilanba yaaba n lebidi ki njoadi U Tienu, leni Kileta yaaba leni Alabi yaaba. ¹¹Li ga lede ke tikuli yua kuli gba ke bi maadi o mabuolu ki togidi U Tienu n tieni ya bancianma.¹²Li pakili den cuo bikuli ke baa bani ban maadi yaala. Bi den buali biyaba line bua ki yedi be? ¹³Bi tianba mo den ñuadi ba ki tua: Bi ñuni duven ki gaadi.¹⁴Lani, Piel den sedi leni bi piiga tondiyendiba ki kpaani ki yedi: yinba Jufinba leni yaaba n ye Jelusalema ne kuli cengi mani n maama bonjanla ki bandi line: ¹⁵duven kaa cuo ya jaba n tiena nani yin tama maama. Kelima u yien daa paagi.¹⁶Line tie o sawalipualo joeli n den maadi yaala ya maama ki yedi: ¹⁷U Tienu yedi daa: a juodi dana yogunu n baa teni n fuoma n jiidi ki yayadi bi nisaaliba kuli po. Yi bijaba leni yi bisiaba baa pua sawali, yi jawaaba baa ba li bonlekaala, yi jakpela mo baa dangi ti dangidi.¹⁸Yeni de, laa dana nni n baa teni n fuoma jiidi, ki yayadi n naacenba leni n potuada po, ke ban pua sawali. ¹⁹N ba tieni li bonlidinkaala tanpoli, ki go tieni sinankeeninba ki tinga nni. Mi soama, mi fantama leni a muñjuana.²⁰U yien daa lebidi ki biigi, o njmaalo moko baa lebidi ki moandi nani mi soama yeni. Hali ke O diedo daali ya daciaanli npia ti kpiagidi yeni daa cua. ²¹Lani yua n jaandi ki mia O diedo yeli nni kuli baa faabi.²²Yin Isalele yaaba, cengi mani mi naa maama. Nasaleti yua Jesu, U Tienu n den tieni yua yaapo seedi yi kuli nintuali kelima wan den tieni yaa bancianma leni yaa bonlidinkaala leni yaa sinankeeninba yi siiga yeni, nani yinba yiba n bani maama.²³ Bi den laa joa ki teni o yi nuu nni nani U Tienu n den jagi ki bili maama ki tuodi ki bani ke li baa tieni yeni. Yi den kpa o ki teni ke yaaba n kaa fangi U Tienu den joani o li dapoapanli po. ²⁴U Tienu den fiini o bi tinkpiiba siiga, ki faabi o leni mi kuuma lolima, li kan den tuo mi kuuma n yaa muubi o moko.²⁵Kelima Dafidi den yedi opo line: N den nua o Diedo n kani yogunu kuli. O ye n jien ke n yama n da yagini.²⁶ Lani n teni ke n pali mani, ke n lanbu maadi li pamanli maama, n gbannandi mo baa ye leni mi suginma.²⁷Kelima fini U Tienu kan nja nni bi tinkpiba diema nni. A kan tuo ke a nigagidinjam o n la mi bedima.²⁸ A teni ke n bandi li miali sanu, a go baa teni n pali n yaa mani boncianla kelima a ye leni nni.²⁹Piel go den yedi: N kpiiba n baa fidi ki kadi ki waani yi ti yaaja Dafidi maama. O den kpe ke bi piini o, o kuli mo ye ti siiga njali dinla. ³⁰Kelima o den tie sawalipualo ki pua sawali, ki bani ke U Tienu niani o o ñoanianu ki poli ke o baa teni o puolinuani siiga yendo n ti kali o gbandi po. ³¹Lani yaa po o den maadi ki tuodi ki waani U Tienu n gandi yua fiima bi tinkpiba siiga maama fuuli. Moamoani U Tienu ki den nja o bi tinkpiba diema nni, o gbannandi mo ki bedi.³²U Tienu den fiini o bi tinkpiba siiga. Ti kuli tie lipo seedinba.³³ U Tienu n den duoni o o jien po ki kpiagi o, o den baa wani Baa kani U Tienu Fuoma Yua nani U Tienu n den niani maama, ki yayadi o tipo, nani yin nua ki go gba maama.³⁴Dafidi naa den doni ki gedi tanpoli po ama o nan yedi: O Diedo U Tienu den yedi n Diedo: Kali n jien po,³⁵ njali min baa guli a yibalinba njan njma ba. ³⁶Piel go den yedi: Lani yaa po yinba Isalele yaaba kuli, yin bandi mani bonjanla ke U Tienu teni ke Jesu, yin den joani yaa li dapoanli po, tie o Diedo leni U Tienu n gandi yua.³⁷Ban den gbadi mi naa maama mi den cuo bi pala ke bi yedi piel leni o tondilieba: Ti kpiiba, ti baa tieni lede? ³⁸Piel den goa yedi ba: Lebidi mani yi yama, yi siiga yua kuli n batisi leni Jesu Kilisiti yeli nni, ke yin baa sugili yi tuonbiadi po. Lani yi baa ba U Tienu paabu yaabu n tie U Tienu Fuoma Yua. ³⁹Kelima U Tienu ñoanianu yeni tie yinba yaapo leni yi bila yaa po, ki go tie yaaba n ye njali foagima yaa po, o Diedo ti Tienu n baa yini yaaba kuli.⁴⁰Piel den maadi matoama boncianla ki pugini, ki tiendi seedi Jesu po ki tundi ba ki yedi ba: Sani mani ki faabi yi yula leni bi naa nibiadiba. ⁴¹Bi den batisi yaaba n den ga o maama. Laa daali yaaba n den pugini bi njoadikaaba po den bua ki pundi niba tudata (3000).⁴² Bi den kuani bi yama ki gaani Jesu tondiba bangima, ki taagi li dandanli yaaba taanli nni, ki taandi ki taani dupen ki go jaandi yogunu kuli kaa cedi.⁴³Li fangili den cuo nilo kuli. Jesu tondiba den tiendi mi bancianma leni li bonlidinkaala boncianla. ⁴⁴Yaaba n den daani Jesu kuli den ye kaanyendu, ki taani bi bonpiakaala ke li tie bi kuli yaala.⁴⁵ Bi den yen kuadi bi kuani leni bi loagi, ki boagidi laa ligi bi siiga nani yua kuli n luo maama.⁴⁶Daali kuli bi den taagi U Tienu diegu nni leni yanyenma kaa cedi, ki caa bi yaba deni ki taandi ki taani dupen, ki boagi bi jiema leni biyaba leni li pamanli leni li padingili, ⁴⁷ki pagi U Tienu ki baadi li seli bi niba kuli nuntuali. Daali kuli o Diedo go den faabidi nitoaba ki pugidi Kilisiti n yini yaaba.

Chapter 3

¹Pieli leni Jan den caa uTIENU diegu po i jaandi yogunu:li den tie li yenlebidili yogunu.² li den pia joa yua n mali ki tie wabo ,ke bi den tugi ki caani o u yogunu kuli u TIENU diegu buliñoabu yaabu n yi bu buliñoanjanbu.ke wan ya miadi yaaba n koa u TIENU diegu nni. ³laa joa n den la Pieli leni Jan ke bi ba kua u TIENU diegu nni o den mia ba bu miabu⁴Pieli leni Jan den noanli o ki yedi:noanli ti. ⁵lani o den noanli ba ki tama ke o ba baa bikani bonla ba. ⁶Lani Pieli den yedi o: mii pia ligi, mii pia wula mo, ama min pia yaala n puni a la: jesu kilisiti nasaleti yua yeli po ,fii ki ya cuoni.⁷Lani o den cuo o jienu ki fiini o.lanyogumu o taana leni o tuga kuli den paagi. ⁸O den yugi ki sedi yenma ki ji cuoni. O den yegi leni ba ki kua u TIENU diegu nni ki cuoni ki yugi ki ciina ki pagi U TIENU.⁹Bi niba kuli den laa o ke o cuoni ki pagi u TIENU.¹⁰ Bi den bandi ke li tie yua n den kaa u TIENU diegu buliñoanjanbu kani ki miadi mi todima,li paki cianli den cuo ba leni yaala n tieni o.¹¹Nani wan ki den tabidi Pieli leni Jan ,li pakili den cuo bi niba kuli ke bi sani ki gedi bikani Salomono ciagu kani.¹² Pieli n den la laa bonla,o den yedi ku niligu: yinba Isalele yaaba, be yaapo ke yaali n tieni ne paki yi?be yaapo ke yi nua ti nani li tie tinba n teni ke o joa na cuoni kelima ti paalu po yaka kelima tin fangi u TIENU maama yaa po?¹³Abalahama ,Isaaka leni Jakoabo TIENU, wani ti yaaanba TIENU, den kpiagi o nacemo Jesu, yin den yie yua yeli ki go teni o Pilata, yua n den jagi ke ban na o.¹⁴ yi den yie wani o nigagidinamo leni o niteginkoa ,ki den mia ban faabi yi po o nikpalo.¹⁵Yi dn ku li miali ya diedo, u TIENU n den fiini yua bi tinkpiba siiga; ti tie siedinba laa bonla po. ¹⁶Li tie li dandanli Jesu yeli po n teni ke ya joa n tie na, yin nua ki go bani yua, pagi kelima Jesu yeli po. Li tie li dandanli wani Jesu po n teni ke o joa ne paagi cain yikuli nintuali.¹⁷moala n kpiiba, n bani ke yinba leni yi yudanba den tieni lankuli kelima yii den bani yin tieni yaala.¹⁸ AMA u TIENU den kuani yeni , wan den tuodi ki teni ke o sawalipuaba pua sawali ki waani yaala. Lani n tie ke wan gandi yua den ba la fala.¹⁹Lebidi mani yi yama ki daani u TIENU ke wan duuni ki ñani yipo yi tuonbiadi,²⁰ lanwani o diedo ba cuani mi fuodima yogini, ki soani Jesu kilisiti wan den tuodi wan den tuodi ki jagi ke o ba soani yipo yua.²¹Wani Jesu ba ye tanpoli ñali li yogunu n ba ti pundi ke u TIENU baa guani ki ñanbi li bonkla kuli nani wan den tuodi ki teni ke o sawalipuaba yaaba n gagidi pua sawali ki yedi yaala ñali yogu.²² Muusa den yedi: li miali Diedo yi TIENU baa fiini yi buolu siiga o sawalipuali nani mini yeni;yin cengi mani wan ba yedi yi yaala kuli.²³ lanwani yua n yie o kan cengi laa sawalipulo kuli bi ba ñani o uTIENU niba siiga ki bolini o.²⁴Ki cili Samueli leni bi sawalipuaba yaaba n ñoadi o ki soagini u TIENU maama kuli, den tuodi ki waani ya dana n tie na maama fuuli.²⁵ Yi tie bi sawalipuaba bijaba leni wan go den kuani ya ñantaado leni ti yaaanba, ki yedi Abalahama: ñanduna nibuoli kuli ba baa li seli kelima a puoli ñuani yaa po.²⁶ u TIENU den fiini o nacemo Jesu ki kpa soani o yinba yaa kani ke wan seligi yi ki teni yuakuli n lebidi ki ña o tuonbiadi.

Chapter 4

¹Pieli leni Jan n den maadi leni bi niba yeni, bi kopadicianba leni u TIENU diegu guudikaaba yudaano leni sadusieninba den cua likani.²pi pala ki den mani Pieli leni Jan n bangi bi niba ki wangi ba ke bi tinkpiba kuli ba fii kelima Jesu den fii bi tinkpiba siiga. ³bi den cuo ba ki kuani ba li kpaadidieli nni. Hali lan ba fii ki faa kelima u yienu den bua ki kua. ⁴Ba yeni yaaba n den cengi bi maama siiga boncianla den daani Jesu ke bi coali den bua ki pundi jaba tuda mu(5000).⁷lan den fii ki faa jufinba yudanba leni bi nikpeliba leni li bali maama bangikaaba den taani jelusalema.⁶ Bi kopadicianba bado hana, leni kayifa, leni jan, leni alesanda leni yaaba n sieni ki tie bi kopadicianba buolu kuli. ⁵bi den teni ke Pieli leni Jan sedi bi siiga ke bi buali ba: u laa paalu bi nme ya yeli nni ke yi tiendi yeni?⁸Lani u TIENU fuoma den gbieni Pieli ke o den yedi ba: yinba bi patieba leni isalele nikpela,⁹yi buali dinla ya tuonjanli n tieni o na wabo po maama fuuli, leni lan ga maama ke o paagi.¹⁰TO, yinba yaaba n yene kuli leni isalele yaaba yaaba nsieni kuli, yin bandi mani ke li tie nasaleti yua Jesu kilisiti ya yeli po, yin den joani tua li dapoanpoanli po, ke u TIENU fiini o bi tinkpiba siiga ,ke ya joa n tie na paagi cain ki se yi nintuali.¹¹Wani Jesu nteie yinba bi tanmaaba n den luni ya tanli, lini n tua li tanpuuli tanjigi. ¹²mi tindima ki ye nitoa kuli kani, kelima yetoali ki ye nanduna nni tin ba tindi kelima yaali po tiladi.¹³Ban den laa Pieli leni Jan pia ya papaali, li den paaki ba kelima bi bani ke bi taliginba kaa kua cugu, bi den bandi ke bi tie yaaba n den taa ki ye leni Jesu.¹⁴ Ban den nua ke ya joa n paagi se Pieli leni Jan kani, baa den fidi ki guani ba liba.¹⁵Bi den teni ke bi nani bi cancannikpeliba taanli nni ke bi lebidi ki juogi ki yedi:ti ba tieni bi naa jaba lede yo?¹⁶kelima jelusalema yaaba kuli bani ke bi tieni mi banciaanma, ti moko nan kan fidi ki nia.¹⁷ Ama ke laa maama n da yadi bi niba siiga ki pugini, tin fu leni ba ki yie bi po ke ban da go maadi oba kuli laa yeli nni. ¹⁸Lani bi den guani ki yini ba ki ba ki yie bi po cain ke ban da go maadi ki bangi bi niba Jesu yeli nni.²⁰Pieli leni Jan den guani ki yedi ba: biigi mani ki le li ya tiegi, u TIENU po ke tin tuo yi yaama ki cedi wani u tienu yaama. ¹⁹Kelima tin kan fidi ki kan maadi tin laa yaala ki go gbadi taala.²¹Bi cancannikpeliba go den funi leni ba ki yuandi ki na ba. Baa den laa ban ba cuoba kelima yaala yapo, kelima bi niba kuli den kpiagidi u TIENU kelima yaala n tieni po. ²²Kelima ban den tieni ya joa po mi banciaanma ke o paagi den kpeliga ki cie bnia piina.²³Ban den na ba ke bi nani bi den gedi bi lieba po, ki ban waani ba bi kopadicianba yudanba leni bi nikpeliba n yedi ba yaala kuli. ²⁴Ban den gbadi lani, bi den taani ki jaandi ki mia uTIENU ki yedi:Ti diedo, fini n tagi tanpoli, ki tinga, mi nincianma, leni yaala n ye mi ni nni kuli. ²⁵A den maadi ke u TIENU fuomi yua teni ke ti yaaja Dfidi a nacemo soagini a maama ki yedi:be n teni ke bi nilanba fii ki tiendi ku fuugu, ke i nibuoli mo pia la yantiabiada .ke ki tinga badiba kuli fii ki sedi. bi badijaba mo taani ki tu noayenbuki fii ki sedi o diedo po leni wan gandi yua.²⁷Moamoani o bado elodo leni ponisa pilata den taani yanyenma leni yaaba n kaa tie isalele yaaba len i salele yaaba kuli u naa dogu nni ki juogi ban ba tieni maama ki cuo uTIENU nacengagidinamo Jesu nan gandi yua. ²⁸ban den taani yeni, bi den tieni nan den jagi ki bili yaala kelima a paciamu po.²⁹Moala o diedo cengi ban fu leni ti maama ki paagi tinba a naacenba tin ya wangi a maama leni li papaali,³⁰ tandiu a nuu ke tin ya taagi a nacengagidinamo Jesu yeli nni ki paagidi bi niba ,ki tiendi sinankeninba leni mi banciaanma.³¹ ban den jaandi yeni, ban taani naankani den digibi, bi den gbie leni u TIENU fuoma yua ke bi wangi u TIENU maama leni li papaali.³²Yaaba n den daani kuli den pia yanyema leni yanjagiyenli, oba kuli naa den yedi ke wan pia yaala tie wani bebe n ba die yaala, nili kuli den tuo ke o piama tie o lieba kuli po. ³³Jesu tondiba den tieni siedi wani o diedo Jesu fiima bi tinkpiba siiga po leni u paaciamu. u TIENU sela mo den ye leni bi kuli.³⁴Bi siiga luodo ki den ye, kelima yaaba n den pia i kuani bi ti diedi den kuadi ki kpendi nni bi ligi.³⁵ ki biliti Jesu tondiba taana kani. bi den nandi lien ki boagidi ki tendi yuakuli nani o luoma n tie maama.³⁶Josefi Jesu tondiba n den cili yua ya yeli banabasa, yaala n tie : yua n paagidi bi niba pala. o den tie lefi buolu yua ki nani sipila diema nni.³⁷O moko den pia u kuanu ki kuadi u ki cuani ki bili wan ba yaa ligi Jesu tondiba taana kani.

Chapter 5

¹Ama niyendo, yua n yi Ananiasa, leni o pua Safila , den kuadi bi piama. ²Ki boagidi yi ligi siiga ke o pua wuoni yi, o den taa yi n sieni ki cuani Jesu tondiba kani ki teni ba. ³Pieli den yedi o: Ananiasa , be yaa po ke a luodi a pali sutaani po hali ki ban pua U Tienu fuoma yua mi faama, ki kubi u kuanu yeni ligi boagidima ? ⁴A bi baa fidi ki yaa kubi a kuanu, bi ki kuadi ki tieni han bua yaala, li tieni lede yo ke ha jagi apali nni yaa jagili n tiene ? nja pua bi niba ka mi faama a pua U Tiene! ⁵Ananiasa n den gbadi laa maama o den baa ki kpe.Ti jawaanciandi den cuo yaaba n gbadi laa maama kuli. ⁶Bi jawaaba den fii ki bobini o bu kpalibu ki taa o ki ban piini. ⁷Lan den waagi nani leedi bonbitaa yeni o pua den kua kaa bani yaala n tieni. ⁸Pieli den yedi o waani nni naani u kuanu yeni, yi den kuadi u yaa ligli n tiene banlu yo? oden guani ki yedi o yi kuli n yeni. ⁹Lane Pieli den yedi o: Be n teni ke yi taani ki juogi ki bua ki biigi o Diedo fuoma ? Diidi yaaba n ban piini acalo ye bu buliñoabu po , bi baa cua ki taa amoko. ¹⁰Lani yogunu liga o den baa bi tondiba nintuali ki kpe. Bi jawaaba den kua ki sua ¹¹ke o kpe ke bi taa o ki ban piini o, o calo kani. Ti jawaandi den cuo li nitaanli kuli leni yaaba n gbadi laa bonla kuli. ¹²Jesu tondiba den tiendi mi bancianma leni sinankeeninba boncianla bi niba siiga, leni bi nii. Yaaba n den daani Jesu kuli den maani ki taandi kaanyendu, U Tienu diegu nni salimono ciagu kani. ¹³Nitoaba kan den tuo ki taani leni ba. Ama bi niba kuli jigindiba boncianla. ¹⁴Yaaba n den daani Jesu coali den pugidi daali kuli bi jaba leni bi puoba. ¹⁵Bi niba den kpendi nni a yama isani nni ki duandi ba ti duankaadi po ke pieli yaa tagini ki baa pendi baa o junjugu n yini bi tianba po. ¹⁶Bi niba boncianla den ña jelusalema gaanilindima dogi nni, ki kpendi nni bi yama leni mu cicibiadimu n ye yaaba yaa niinni ki yagini bi yama kuli. Bi kuli den paagi. ¹⁷Lane li nunponbiadili den cuo bi kopadicianba bado leni yaaba n den ye leni o, lani n tie sadusieninba. ¹⁸Bi den cuo Jesu tondiba ki kuani ba li kadidieli nni. ¹⁹Ama ku ñiagu O Diedo maleki den luodi li kadidieli buliñoana ki ñani ba lien nni ki yedi ba: ²⁰Gedi mani ki ban sedi U Tienu diegu nni, ki yaa wangi yaaba n ye lien nni li naan miali maama fuuli kuli. ²¹Ban den gbadi lani, bi den kua U Tienu diegu nni ku ti ñaapanpangu ki cili ki bangi bi niba. Bi kopadicianba bado leni yaaba n ye leni o n den cua, bi den yini isalele yaaba nikpeliba kuli , bi cancannikpeli ba taanli po. Bi den soani li kadidieli po ke ban cuani Jesu tondiba. ²²U Tienu diegu jiidikaaba n den gedi li kadidieli po, baa ban laa ba , bi den guani ki yedi: ²³Ti pundi ki sua ke li kadidieli lo bohanla, ke li jiidikaaba mo se a buliñoana kani, ama tin luodi tii laa baa niyendo lien nni. ²⁴U Tienu diegu jiidikaaba yudaano leni bi kopadicianba yudanba n den gbadi laa maama, baa den bani ban baa tia bi tondiba po yaala leni yaala n baa yuandi ki tieni. ²⁵Nilo den cua ki yedi ba: Yin den kuani yaaba li kaddidieli nni yeni se U Tienu diegu nni ki bangi bi niba. ²⁶Lani U Tienu diegu jiidikaaba yudaano leni olieba den gedi ki ban cuani Jeau tondiba kaa tieni ba paalu, kelima bi den jie bi yula po ke bi niba n da lugidi ba atana. ²⁷Ban den cuani ba, bi den kuani ba bi cancannikpeliba yeni kani. Bi kopadicianba bado den buali ba yaa buali n tiena: ²⁸tii den kuani yi cain ke yin da go bangi bi niba laa yeli nni ? Diidi yi teni ke jelusalema gbie leni yi bangima yeni, yi go bua ki teni laa joa soama n baa ti po. ²⁹Pieli leni o tondilieba den guani ki yedi ba li tie tiladi tin tuo ki yaa tiendi U Tienu n yedi yaala, ki cie bi nisaaliba n yedi yaala. ³⁰Ti baan ba Tienu fiini Jesu yin den joani yua ku daagu po ki kpa o yeni bi tinkpiba siiga. ³¹U Tienu kpiagi o ki teni ke o ye ojienu kani ki tie yudaano leni candaano ke wan pa isalele yaaba ban lebidi bi yama ki baa sugili bi tuonbiadi po. ³²Ti tie siedinba laa bonla kuli po, U Tienu fuoma yua U Tienu n puni yua yaaba n tuo ki hua omaama kuli moko tieni li po siedi. ³³Bi cancannikpeliba n den gbadi laa maama kuli bi pala den beni hali boncianla ke bi bua ki kpa Jesu tondiba. ³⁴Ama bi siiga yendo yua n tie falisieni ki yi gamalieli ki go tie bi niba n jigindi yua, den fii li nitaancianli siiga ki yedi ke ban ñani Jesu tondiba hali lan yen waamu. ³⁵Lani o den guani ki yedi ba: yinba isalele yaaba, yin fangi mani yi yula leni yin bua ki tieni bi naa jaba yaala. ³⁶Kelima laa waagi ke ban den yi yua tudasa fii ki jigini o yuli ke o tie niamo, ke yaa niba n bua ki pundi niba kobinaa den taani ki huadi o. Bi den kpa o, ke yaaba n den tuo ki hua o kuli den yayadi. Laa juodi li ba kuli. ³⁷O yaa puoli, li coali yogunu, galile yua judasa den fii ki baa bi niba ke bi huadi o. O moko den kpe, ke yaaba n tuo ki hua o kuli yayadi. ³⁸Lani yaa po n yedi yi cedi mani yaa jaba n tiena n gedi ki da tieni ba li ba. Ban jagi yaala leni ban tiendi yaala yaa ñani bi nisaaliba kani li baa bodi, ³⁹ama li ya ñani U Tienu kani yi kan fidi ki bolini la, li go baa fidi mo yin ti sua ke yi tuogi leni U Tienu. ⁴⁰Bi cancannikpeliba taanli yaaba den ga o tundi, ki yini Jesu tondiba. Bi den teni ke bi puaba ijiani , ki kuani ba, ke ban da go maadi Jesu yeli nni, hali abada ki haaba. ⁴¹Jesu tondiba den ña bi cancannikpeliba taancianli kani, ki mangi bi pala leni U Tienu n sua ke li dagidi ban le ife O Diedo yeli po. ⁴²Daali kuli U Tienu diegu nni leni bi niba diedi nni kuli bi tondiba den bangi bi niba ki wangi ba Jesu kilisiti laa baaliamo, kaa cedi.

Chapter 6

¹Laa dana nni, Jesu hoadikaaba coali den pugida, ke yaa jufinba n maadi gileka maama den yenbidi jufinba po, kelima bi den fali bi kpepuona daali kuli jiema boagidima po.²Bi piiga n niliediba den yini ku niligu ki yedi: Laa dagidi tin ha U Tienu maama ki yaa boagidi mi jiema.³Lani ya po n kpiiba gandi mani yi siiga jaba lele, ban tiedi yaaba yaa po o siedi-hamo, ki gbie leni U Tienu Fuoma yua leni mi yanfuoma, tin tuni ba laa tuonli.⁴Ama tinba wani ti baa pa ti yula i jaandi leni U Tienu maama wangima po.⁵Laa jagili den mangi li nitaanli kuli. Bi den gandi Etiena yuan gbie leni li dandanli leni U Tienu Fuomi yua. Filipi, Pilokolo, Nikanola, Timono, Pamenasa leni Nikolasa yua n den tie nilamo Antiosa yua.⁶Bi den cuani ba bi tondiba kani, ban den jaandi ki gheni bi den maani bi nii bipo.⁷U Tienu maama den yayadi ki pugidi, Jesu hoadikaaba den pugidi hali boncianla Jelusema, bikopadicianba siiga mo boncianla den tuodi ki hoa Jesu.⁸Etiena den gbie leni U Tienu hanbili leni u paalu, ki tiedi bi niba siiga mi bancianma leni sinankenciami.⁹Bi nitianba yaaba n tie li balimaama bangima dieyenli yaaba, ban yi yaaba bi nifaabikaaba, den fii ki nia leni Etiena. bi den tie ya jufinba n ñani silena leni Alesandili dogu nni, leni yaaba n ñani silisi leni Asi ya diema nni kuli.¹⁰U Tienu Fuoma den puni Etiena mi yanfuoma ke o maadi ke bi kan den fidi ki nia leni o.¹¹Lane bi den suu bi jaba li suuli ke bi pua o po mi faama ki yedi: Ti gbadi ke o maadi ti masugidi Musa po leni U Tienu po.¹²Bi den lengidi bi niba leni bi nikpeliba leni li balimaama bangikaaba yama. Lani bi dencua ki bibi Etiena ki cuo o ki gedini o bicancannikpeliba taancianli po.¹³Bi go den teni ke bi siedi-faadanba pua o po mi faama ki yedi: O naajoa sugidi u naa kaangagidi hamu, ki go sugidi li bali maama kaacedi.¹⁴Ti go den gbadi ke o yedi ke Jesu, Nasaleti yua yeni, baa bolini U Tienu diegu na ki lebidi Musa n den bili ti po yaa bogida.¹⁵Bi cancan-nikpeliba yaaba n den ka bi taancianli kani kuli den diidi Etiena, ki la ke nunga tie nani maleeki yaa nunga yeni.

Chapter 7

¹O kopadiciamo den yedi Etiena : yeni li tie moamoane bii ?² Etiena den guadi ki yedi o : n kpiba bi jaaba leni n baanba ,cengi mani ; Ti kpiagidi tienu den doagidi O yuli Abalahama ya yogunu ke o den ye mesopotami hali ki daa kaali halana .³Oden yedi o : ña a danba kani leni a dandoguni ki gedi ya dogu ke n bati waani ña .⁴o den tuo ñani ya dogu ke bi yi kalide ki ban kali halana . lan kani o ba kuumi puoli Otienu den gedini o ya dogu ke i jii kaa moala .⁵Otienu naa den punio tin diedi kaaga ba taapuogu n ba ñmaa naani . ama O den niani ke O bati teni o laa kaanu ban diedi wani leni opuoliñoani o yaa ti ye .ba yeni wan kaa pia biga.⁶utienu den yedi o yaali tie na :Abalahama puoliñoanu ba ti fa tua canba ya dogu n kaa tie bi dogu . laa diemani yaaba ba teni ban tua bi yonbi ,ki go wani ba fala bina kobina.⁷Ama otienu yedi : ya dogu n ba ti taaba ban tua yonbi, mini utienu n ba jia u buudi . lan yaa puoli nba ti ñanba laa dogunni,ban ban suani n po.⁸Utienu go den teni Abalahama ku koanciagu ñantaado . Abalahama mali Isaka ki kuano o madi dan niili daali. Isaka n ma Jakobo ki koani o moko . Jakobo den mali piiga n jabi lie lan n tie tie yajaanba , o den kuani ban moko .⁹Ti yaajanba den kuadi bi waalo Josefi ke bi gedini o Ejibiti ti yonbidi ,kelima bi den pia li nunponli o po .¹⁰Ama Utienu den yee leni o ki den ga o fala buoli kuli nni,O go den puni o miyanfuoma ke cedi ke Ejibiti bado Falono pali den mani o po , ke o den cedi ko tua Ejibiti kuli liiga yua leni wani Falono diegu nni kuli .¹¹Mikoncianma den baa Ejibiti dogu kuli ,leni Kanana dogu li den tie falaciamo . baa den pia bonjekaala .¹²Jakoabo den gaa laabali ke mijiema den ye Ejibiti lan wani ke o den kpa suani ti yaajanba yenma .¹³ban guani ki gedi mi ta liema Josefi den doagidi o yuli o kpeliba kani, lani ke Falono moko den bandi wan tie ya nibuolu yua .¹⁴lani Josefi den suani ban wolo o po ,o ba leni o diegu nubi kuli . bi kuli cuali den fii nubi piillele.¹⁵ Jakoabo den jiidi Ejibiti leni ti yaajanba .¹⁶ban kaa den yee bi den gedini bi kuli Sikema ki ban piiniba naani ke Abalahama den daa leni i ligi Hamola bijabi kani . lan n tie Sikema yaajanba .¹⁷utienu nden niani Abalahama ya ñoanianu nden nagida ki baa ba migbienma ti buolu den maa ki pugida bonciala Ejibiti dogunni .¹⁸Li den pundi ya yogunu ke badi toa yua kaa bandi Josefi den dini libali¹⁹ Laa bado den janbi ti buolu ki den wangi ti yaajanba fala ,ki teni ke bi lu bi canpanda leni u paalu ke ban da ya yee .²⁰Laa yogunu yo bi den mali Musa . o den ñani o tienu po . o danba den kubi o deeni ha li ñmali ta .²¹ Ban den luni o ya yogunu Falona bisalo den piidi o ki wubi o nani o bimaadi ga yeni .²²bi den cogini o Egibiti yaaba banma leni li yanfuoma kuli ,o go den pia u paalu mi maama nni leni a tuonñama nni .²³Wan den ba li yankuali ya yogunu ki ba gedi ki ban lee o buolu nuba o den pia bina piina .²⁴Wan den pundi li kani o den sua ke Ejibiti nulo den wangidi fala o buolu nulo yendo,o den ga o koanli ki pua ki kpa Ejibiti yua .²⁵O den tamake o kpiiba Isaleelenba yaaba ba bandi ke lenio yaa nu yo ,ke Utienu baa faabiba leni fala . ama baa den faami ki bandi .²⁶Laa daali ya fifama , o den laa ke Isaleele yaaba siiga nibi lie ke bi kuani ki pua bi yaba . o den tundi ba ki bua ban mangi , o den yedi ba : i kuli tie buolu yendu bee n teni ke yi wangidi yi lieba fala ?²⁷Ama yua n den paani o lielo yeni den yedi:ñme dini ña li bali ke ñan tua ti yudaano leni ti bujialo ?²⁸ A bua ki kpa n moko nani wonli ñan den kpa Ejibiti yua maama yeni bii ?²⁹Laa maama po, Musa den sani ki gedi ya dogu ke yi Madiana , li po o den mali bonjala lie.³⁰Bina piina puoli Maleki den doagidi o Sinayi joali fanpienmanni o den la ya fatuugu yaa niini ke mifantama co yeli yeli .³¹Musa n den laa, laa bondoagidi kaala ,li den lidini o.wan den nagida ki bua ki diidi bonñanla,o den gbadi O diedo nialu³²N tie a yaajanba tienu Abalahama, Isaka leni Jakoabo tienu.Musa den digibi kaa tuo ki yaadi ki diidi.³³O diedo den yedo : pidi a cacaadi kelima ñan se ya kaanu yeni tie tingagidi kaaga .³⁴N laa n nubi n laadi yaa fala Ejibiti diema nni N go gbadi bi dunli moala n jiidi ki ba faabiba . gedi moala n ba suana Ejibiti.³⁵Musa yua ke bi den yie o, ki den tua : ñme dini ña libali ke ñan tua ti yudaano leni ti bujialo , wane ke o tienu go den suani wan tua bi yudaano leni bi faabi ka leni Maleki yua den doagido ku fatuugu nni yaa todima .³⁶ Wani go den ñani ba Ejibiti leni mi bancianma leni sinakeene, Ejibiti nni mi ñincianmoama siiga , mi fanpiencianmani hali bina piina .³⁷wan Musa n go den yedi isaleele bila :Utienu baa ñani i siiga o sawali pualo nani mini .³⁸ya yogunu ke isaleele yaaba den taani ku fanpienciagun ni, Musa n den ye leni ba , ki go den gaani utienu Maleko n den maadi o yaala Sinayi juali leni ti yaajanba , o den soangidi ti po yaa maama n tie limiali maama , yaama n ñani Utienu kani .³⁹Ti yaajanba, baa den tuo wan yedi yaala .bi den yie o , ke bi yantiana leni bi paala go den jigidi ki nuanli Ejibiti po .⁴⁰Bi den yedi Alono : duadi ti po i buli , ya buli n baa cuoni ti liiga; kelima Musa yua n ñani ti Ejibiti dogu yeni, tii bani yaali n tieno .⁴¹bi den duadi laa dana nni bulo ke naanini ki naabiga .ki paadi li padili o po ,ki mangidi bi pala leni ban fidi ki suani yaa tuonli leni bi nii .⁴²Lan wan Utienu den ñaaba ki cedi ke bi kpiagidi tanpoli ñabili , nani lan diani bi sawalipuaba tili n ni maama : naani yi den padi n po ti yandi , yaa yogunu ke n den ye leni yi bina biina mi fanpiencianma n ni bii? yinba isaleele ba yaaba .⁴³Yi den tugi ya bulo n yi Moloko gbandieli ,leni ya bulo n yi Lefana ñmabiliga . laa bon naani kala kuli yi den tieni ki ba ya kpiagidi . lan yaa po yo , ke n cedi ke yi gedi ti yonbidi hali Babilona diema yaa kandima .⁴⁴Ti yaajanba den pia siedi gbandieli mi fanpiencianma n ni. nani Utienu n den puogi Musa wan tieni maama. Musa den tieni nani

Utienu n den cili wani o ya nananli .⁴⁵ Lan ya puoli , Josue den gobidi ti yaajanba ke bi den kuani laa siedi gbandieli ya diema ya niini ke Utienu den teli yaa nubi n den cili ki kaa likani . bi den kali laa dogu n ni ki ban pundi hali Dafidi yogunu.⁴⁶ Dafidi den ba Utienu njanbili , ke o den mia Otienu ki bua ki maa Jakoabo Tienu po ku diegu.⁴⁷ Ama , Salomo n den maa ku diegu .⁴⁸ Ki naa ña tanpoli joma Tienu ki ye bi nisaaliba n ma ya diegu ya niini , nani nani o sawali pualo n yedi maama .⁴⁹ O diedo yedi : tanpoli tie n bali kali kaanu , ki tinga mo tie n taanmakaanu . be ya diebuolu ke yi ba ma , n po ? bi lee n tua n po fuodi kaanu?⁵⁰ Naani n yaa nu cele kaa tagi lan kuli ?⁵¹ Tupaalu danba ne ; ya nusaala kaa tuo ki lebidi bi pala ke bi tuba go juagi, yi yaajanba n den tie maama yi moko tie yene kelima yi yiedi yogunu kuli Utienu fuomi yua .⁵² O lee sawapuale ke yi yaajanba ki waani o fala ? bi den ku yaabi n den tuodi waani O tegini ka cuama .moala ke yi janbi o ki teni ke bi kpao .lani n bundi ke yi den tua nikpanla .⁵³ Yi den ba Utienu balimaama yaama ke Malekinba den suagini yi po . ama yii tuo ki kubima .⁵⁴ Ban den gbadi Etiena n maadibi maama , bi pala den beni hali boncianla ,ke bi cegini bi ñina o po .⁵⁵ Ama Etiena den gbie leni Otienu fuomi yua . o den yaadi ki nuanla tanpoli po ki la Otienu kpiagidi ke Jesu se Utienu najienu .⁵⁶ O den yedi: diidi mani, n nua ke ke tanpoli luodi ke O joa bijoa se Utienu najienu .⁵⁷ Bi tangi boncianla ki biindi bi tuba ,ki taani ki libi o li kani .⁵⁸ Bi den fuli o , ki ñani o u dogu n ni ki ban madi o a tana . siediba den landi bi tiadi ki biliti ya jawalo yaa kani ke den yi o Polo.⁵⁹ Ban den madi o tana ya yogunu , Etiena den jani ki yedi :O diodo Jesu ,ñan ga n naano .⁶⁰ Lan ya puoli , o den gbaani o duna po ki tiani yenma ki yedi : O diedo , ñan pa ba laa tuonbiadi sugili . laa maama puoli o den gbindi.

Chapter 8

¹solo den maangi o pali, etiena kuuma po. laadaali bi niba den cili ki yie kilisiti n yini yaaba nitaanli jelusalema nni ki wangiba ofala biado. bi tondiba yaa ka, yaaba n sieni kuli den yayadi jude leni samali diema nni.² yaaba n fangi Utienu den piini etiena, ki mua o kuuma po hali boncianla.³ solo den moandi ki ba bolini, kilisiti n yiini yaaba nitaanli. ki kua ti diedi nni, ki cuo bi jaba leni bi puoba, ki kuaninba a kadidiena nni.⁴ yaaba n den yayadi yeni den cia ikaani boncianla ki wangi olaabaanamo maama.⁵ filipi den jiidi samali dogu nni ki den waani Kilisiti laabaalinamo.⁶ A nigola n den gba , ki go laadi filipi n den tiedi ya sinankeene nba, bikuli den se suoo ki cengi o.⁷ kelima mucicibiadimu den tangi ki ña ban den ye yaaba ya ni nni. yaaba yaa gbanandi n den faani leni a waba boncianla den paagi.⁸ lani, li paman-cianli den tieni laa dogu nni.⁹ li den sua ke nilo den ye udogu yeni nni ke li waagi ke bi yi o simono.¹⁰ bi niba kuli , a bila leni a nikpela den gaani o maama ki tua. one n tie Utienu paalu, ban n yi yu upaaciamu.¹¹ bi den cengi o hali boncianla, kelima wan den tiedi yaa buligbandi den baginba ke li waagi.ama filipi n den wangi baa , Utienu die¹²ma laabaalinamo leni Jesu-Kilisiti yeli. bi den daani o maama ke o batasi ba, bani bi jaba leni bi puoba kuli. ¹³simono wani oba den daani, ke bi den batasi o , o den taabi leni filipi, ki nua wan tiedi yaa sinankeeneba leni yaa bancianma ke li bagini o.¹⁴ Jesu tondibah, yaaba n den sieni Jelusalema n den gbadi ke samali yaaba gaa Utienu maama, bi soani pieli leni jan lipo. ¹⁵ban n pundi samali, bi den jaandi bipo ke ban baa Utienu fuoma yua. ¹⁶kelima, Utienu fuoma yua daa den jiidi oba kuli po. bi da den batasi Jesu yeli nni bebe yo.¹⁷ lanwani pieli leni jan n den maani bi nii bi niba po, ke bi baa Utienu fuoma yua.¹⁸ simono n den laa, ke bi baa Utienu fuoma yua kelima bi tondiba nii maama po, o den cuani bipo iligi.¹⁹ ki yedi ba. pa mani n moko li paalu, yeni n moko yaa yen maani n nii yua yaa po wan ba Utienu fuoma yua.²²pieli den yedi o, a ligi n bodi leni ña, kelima a tama ke Utienu paabu daa leni i ligi yo. ²¹ñaa pia biinu ba kuli, laa tuonli yaa niinni, kelima a pali ki tiegi Utienu nintuali. ²⁰biidi a pali, ki ña mi biadima, ki mia o Diedo li yaa baa tuo wan tieni a yantiadili nne po sugili. ²³kelima n nua ke mi biadima gbie a niinni, ke a ye ti tuonbiadi lolima nni.simono den yedi, mia mani n po, yinba iba o Diedo, ke liba kuli n da baani.ban den teni siedi, o Diedo po, ki go waani o maama samali dojaana nni boncianla, bi den gua kuni jelusalema. ²⁷O Diedo maleki den maadi leni filipi ki yedi o. fii ki gedi ganu po ya sanu n poandi mi fanpiemini ki ñiani jelusalema, ki caa gasa dogu po. ²⁶o den fii ki gedi, o den ban sua ke kadasi, etiopi pobado koanbali, ke o tie moagiliga, ki go tie o ligi kubido, ke o den gedi jelusalema ki baan kpiagi Utienu. ²⁸ke o lebidi ki gua o denpo, ki kaa o tanbiagu nni, ki cogi o sawalipualo esaife tili. ²⁹Utienu fuoma den yedi filipi. nagini ki pundi ya tanbiagu n tene. ³⁰filipi den sani ki pundi, ki gbadi ke etiopi yua yeni cogi o sawalipualo esaife tili, ke o buali o, a gaani ña n cogi yaala? ³¹o den gua yedi filipi, n baa tieni lede ki gaa, o ba yaa bundi n po. lani, o den mia filipi n kua ki kali leni o ku tanbiagu nni ban yegi. ³²wan den cogi naani kani nne! biden dia ki caano nani o pia yeni, u yankodikaanu po, nani ya pebiga n ñini yua moagidi o kobidi kani yeni, o naa den yaadi o ñooabu. ³³o miidima nni bi den ja o po ya budi n ki tiegi. ñme n ba ti fidi ki togidi o puolinuanu maama?. kelima bi ñani o miali li ñandunli nni. ³⁴ki moagiliga den buali filipi, n mia ña, o sawalipualo nne maadi ñme yaa maama yo? o yuli maama yo, bii, nitua yaama yo?. ³⁵lanwani filipi den cili leni laa maama, ki waani o Jesu labaalinamo. ³⁶nani ban den ñua bi sanu yeni, bi den laa mi ñiima, ki moagiliga den yedi o. mi ñiima nne! bee baa yee n po ke n kan batasi?. ³⁷filipi den yedi o. a yaa daani leni a pali kuli,liba tuo. o den gua ki yedi o, n daani ke Jesu-kilisiti tie Utienu bijua yo!. ³⁸o den sieni ku tanbiagu, ke wani leni filipi jiidi mi ñiima nni, ke filipi batasi o. ³⁹ban den ñani mi ñiima nni, o Diedo Fuoma den taa filipi, ke ki moagiliga yeni, naa go den laa o, ki moagiliga yeni den suagi liiga o sancenli nni leni li pamanli. ⁴⁰filipi den ban sua ke ye asota dogu nni, ki ban caa sesale ki wangi o labaalinamo wa n tagini ya dogi kuli nni.

Chapter 9

¹ama solo go den baa pia lipabienli leni mi kuuma yantiali o Diedo njoadikaaba po, ke o den gedi bi kopadicianba bado kani. ²ki ban mia o, wan diani a tila li balimaama bangima diena yudanba yaaba ye damasa po, ke yeni ,o yaa ban laa lipo, bi jaba leni bi puoba yaaba n njoa laa bangima canma, wan loliba ki cuani jelusalema. ³nani wan daa den ye u sanu nni , ki nagidi leni damasa, lanyo lanyo mi yenma yaama ñuliti den ñani tanpoli po ki jiidi ki lindi o. ⁴o den baa tiipo, ki gbadi ke u nialu yedi o. solo, solo be yaa po yo ke a wangini fala?. ⁵o den goa yedi, n Daano, a tie nje yo? o Diedo den yedi o. N tie Jesu yo, ñan wangi yua fala. li baa pa a po. ñan pua li bonmuukaala u danbu. ⁶ti jawaandi leni migbandigibima den cuo o. ke o yedi. n Diedo a bua min tieni be? lani o Diedo den yedi o, fii ki kua u dogu nni, bi baa waani a, ñan baa tieni yaala. ⁷ya jaba n yegi leni o, den sedi suoo, bi den gba u nialu, ama baa den nua oba kuli. ⁸solo den fii ki sedi, ba ke o nuni den njobidi, waa den nua liba. bi den cuo o nu, ki dadi ki gedini o damasa. ⁹o den tieni dana taa kaa nua, waa dini, waa ñuni. ¹⁰li den sua ke damasa dogu nni, pia Jesu njoadika, ke bi yi o ananiasa . o Diedo den maadi leni o, li bonlekaala nni. ananiasa den yedi.mini nna n Diedo. ¹¹o Diedo den yedi o, fii ki gedi ya sanu n yi u sansiedu ki ban pundi yua n yi judasa diegu, ki lee ban yi yua solo, tarse yua. ¹²kelima o jaandi, ki laa li bonlekaala nni joa ke bi yi o ananiasa, ke o kua ki maani o nii o po ke wan ba ki ya nua. ananiasa den goa ki yedi. ¹³n Diedo, bi niba boncianla wani nni o joa yeni n tieni a nigagidinjanba yaaba n ye jelusalema yaa biadima kuli. ¹⁴Bi kopadicianba yudanba puni o li bali u naa dogu nni ke wan cuo ki loli yaaba n jaandi a yeli nni kuli . ¹⁵Ama o diedo den yedi .gedi ,kelima n gandi laa joa ke wan ya tuuni n po ,ki gedini n yeli inilanbuoli po leni nanduna badicianba po, leni isalele yaaba kuli po. ¹⁶n baa waani o,wan baa le ya fala kuli kelima n yeli po. ¹⁷Ananiasa den ñani ki gedi, wan den pundi ki kua ku diegu yeni nni , o den maani o nii solo po, ki yedi o, n kpiilo solo,o Diedo Jesu ,yua den doagidi o yuli a po, ñan den ye u sanu nni ki kpendi yeni, n soani nni a kani ke ñan go baa ki le, ki go gbie leni Utienu Fuoma yua. ¹⁸ lanyogunu bonla den ñani solo nuni nni ki baa,ke o go nuadi. o den fii,ke bi batisi o. ¹⁹wan den dini, o den baa u fidu. solo go den tieni dana wamu leni bi njoadikaaba yaaba n ye damasa. ²⁰lanyogunu o den cili ki wangi li bali maama bangima diena nni ke Jesu tie Utienu Bijua . ²¹Li den pia li pakili yaaba n gba o maama kuli po, Ke bi tua: wan ka tie yua n den wangi fala yaaba n jandi Jesu yeli nni ki ye jelusalema? wa den cua ne ki ba loli ba, ki gedini ba jelusalema bi kopadicianba yudanba po kaa? ²²ki sua solo , den paagidi o ba ki pugidi, pugidi, ki maadi ki guliti jufinba yaaba n ye damasa , ki wangi caïn ke Jesu n tie Utienu n gandi yua. ²³dana boncianla , n den pendi , jufinba den juogi ke bi ba kpa o. ²⁴solo den bandi bi juogi biadu ; kelima bi den gu a bulñoana yensiinu leni ñiagu , kuli , ki bua ki kpa o. ²⁵ama , ñayengu nni, bi njoadikaaba den kuani solo ku baabuociangu nni ki jiini o u dogu bilincia mu puoli po. ²⁶solo n goani jelusalema , o den moandi ki baa taani leni Jesu njoadikaaba , ama bikuli den jie o , kaa dani ke o tua njoadika. ²⁷lani banabasa den taa o , ki gedini o Jesu tondiba kani ; ki togidi ba solo n den laa o Diedo u sanu po maama ,leni o Diedo n den maadi leni o maama , leni solo n den maadi maama leni li papaali Jesu yeli nni. ²⁸o den taani leni ba, ki guadi leni bi tondiba jelusalema nni kuli , ki maadi o Diedo Jesu yeli nni leni li papaali. ²⁹o den maadi leni yaaba n maadi gilekinba maama mo ko , ki nia nia leni ba , ama bi den li lingi ki ñani o miale. ³⁰bi kpiiba n den bandi lipo, bi den ta o ki gedinni o sesale , ki ban pendi , ki ban caa tasa dogo po. ³¹Kilisiti nitaanli den ye leni miyanduanma jude nii , leni galili nni , leni samali nni kuli .li den pugidi, pugidi li cuali nni , ki go paagidi bi lieba yala o Diedo sanjoadima nni leni utienu fuoma yua todima. ³²nani pieli n goadi ki lindi ki fuondi bi nigagidinjanba kuli yeni , o den jiidi ki gedi yaaba n ye lida dogu po moko. ³³likan den pia joa ke bi yi o Ene , ke o gbanandi kpé , ke o dua ku kaagu po binanii. ³⁴pieli den yedi o , Ene , Jesu kilisiti paagi a .fii, ki taa a kaagu! lanyugunu Ene den fii. ³⁵Lida leni solono yaaba kuli den laa o , ki lebidi ki njoadi o Diedo. ³⁶o pua den ye jafa dogu nni ke bi yi o Tabita , yaali n bundi Dokasa: o den tiendi a tuonjama , ki puuni a luoda mo mi todima boncianla. ³⁷laa dana nni o den yiagi ki kpe , ban den wali o bi den duoni o li dietuadili nni ki duani o. ³⁸nani lida n ki den foagi leni jafa yeni , Jesu njoadikaaba yaaba n ye jafa den gbadi ke pieli ye lida , bi den soani jaba lie ke ban ban mia o , ke wan jaligi ki cua bi kani. ³⁹pieli den fii , ki gedi leni bi jaba yeni , wan den pundi bi den ciani ki duoni o lidietuadili yeni po , a kpepuona kuli den nagini ki lindi , ki gani o , ki mua , ki go wangi o Dokasa n den ñali bipo yaa tiayekaadi leni yaa tialakaadi , wan den ye leni ba ya yogunu. ⁴⁰pieli den ñani bikuli , ki gbaani , ki jaandi , li ya puoli , o den pegidi ki nuali o tinkpilo , ki yedi: Tabita fii! o pua yeni den njobidi o nuni ki la pieli , o den fii ki kali. ⁴¹pieli den cuo o nuu ki fiini o ke o sedi . lani o den yini bi nigagidinjanba leni a kpepuona ki doagidi o , ke o fo. ⁴²jafa yaaba kuli den gbadi laa labaalo , ke bi siiga niba boncianla den daani o Diedo. ⁴³pieli den tieni dana waamu jafa , ki ye o jabido simono deni.

Chapter 10 Sesala dogu n ni den pia joa ke bi yi o Ko

¹neya . o den tie Loma yaaba Miteela kobiga yudaano .² Laa joa den ŋoa Utienu ki go pia O fangili wani leni o diegu yaaba kuli . o den tiendi mi ŋanma a luoda po ,ki go yen jandi o yogunu kuli .³Li yenjualebidi po , o tienu Maleki den doagidi o yuli o po . o den laa ke o kua o dieli n ni ki yedi o : Koneya⁴o den nuanli Maleki ti jiwandi den cuo o wan yedi : O diedo bee yo ? Maleki den gua ki yedi; a jandi leni a ŋanma pundi Utienu kani . o tiadi a po.⁵ Moala ŋan soani ban yini a po Simonon ; o yee Jopa ya diemani .⁶ O cana o jabido Simonodeni , ke o diegu baali miñincianma⁷Maleki yua n den maadi leni o yeni n den fuadi koneya den yiini o naacenba siiga nibi lie ,leni o miteela siiga yaabin guuo bi niini yendo yua ye leni o yogunu ki go pia o tienu fangili .⁸ O den togidiba yaali n den tieni, li puoli o den soani ba Jopa .⁹laa daali ya fiifama ya yogunu ke bi tondibi den ye usanunni ki nagidi laa dogu ,uyensiinu po li den sua ke Polo den doni ki ba jandi .¹⁰Mi koma den cuo o ke o den bua ki je. ban den bogidi o po mi jiema ya yogunu ,¹¹o den laa li bondoagidi kaala . o den laa ke tanpoli luodi ke libonli naani nni nani bu kpilibu ke bu luo kaani na. ki jiidi tiipo .¹² Bonfuodi buolu kuli den ye bu kpilibu yeni niini ; yaa bonfuoda n pia tanana , yaadi n balina leni yaadi n yugi.¹³U nialu den yedi o : Pieli fii ki kpa ki ŋmani¹⁴ Ama Pieli den yedi : O diedo , n kan tieni lani , kelima baa yenma mii ŋmani yaali n tie kualo bi yaali n joagini .¹⁵Mi liema o go den gbadi u nialu ke u yedi : Utienu yaali n ŋani ŋan da nuala ke li joagini .¹⁶Laa bonla den tieni o po taalimi taa . li yaa puoli ,li goani ki doni tanpoli .¹⁷Nani Pieli n den kpagidi kaa bani laa bondoagidi kaala n bundi yaala , laa yyogunu Korneya den cua ki sedi bu buliŋoabu kani ,¹⁸ ki kpedi bi nialu ki buala hali li ya tie ne yo ke Simonon yua ke bi yi o Pieli yeni yaa ye.¹⁹yaa yogunu ke Pieli den kpagidi ki bua ki bandi wan la yaali yeni n bundi yaala ,Otienu fuomi yua den yi o , Jabi ta ye niini ki buali ŋa po .²⁰ Fii ki jiidi ki gedi leni ba ki da bangidi li ba. kelima mini n suani ba .²¹Lan wani Pieli den jidi ki yedi bi Jabi yeni : mini n tie yua ke yi lingi. be n cuani ?²²Bi den yedi : a miteela kobiga yudaano Koneya n suani ti a kani , yua n pia mitegima ki fangi Utienu , ki go pia o siedi ŋamo jufinba diemani kuli . Utienu Maleki den doagidi o po ki wani o wan suani ban yini a , ŋan cua o deni wan cengi ŋan ba yedi o yaala .²³Pieli kuani deeni ki den ga bi cangu . lan den fii ki fa o den gedi leni ba . o den pia yaaba n ciani o , o kpiiba Jopa yaaba siiga .²⁴li dan lieli daali bi den pundi Sesale .bi den sua Koneya leni o diegunni yaaba leni o bua kaaba kuli den guuba.²⁵Pieli n den kua ya yogunu ,Koneya den sani ki cua o kani ki bialo ki go gbani o nintuali²⁶ Ama Pieli den muubi o ki fiini o ki yedi n moko li tie nisaalo nani fini yeni.²⁷Bi den bona lan wani ki tagini ki kua deeni . Pieli den sua ke biniba boncianla den taani .²⁸o den yedi ba yi bani li tie kualo yo ke jufi n taani yeni nilamo bi ki kua o deni . ama O tienu doagidi ki wani nni min da noanli o ba kuli ke o joagini O tienu po . lan yaapo , mii bangidi yaali n tie n cuama ŋa deni .²⁹moala n bua ki bandi yaali ya po ke ŋa suani ban yininni .³⁰ Koneya den yedi o : dinla dana na,yaa yogunu tie n po ke n den ye n dielinni ki jandi li yenlebidili po ke nden laa nilo ke o la yaa tiadi ñuliti , ke o cua n nintuali ki yedi³¹ Koneya O tienu gbadi ŋa jandi ki go tiadi a ŋanma a luoda po .³² suani ban yini ŋa po Simonon yua ke bi yi o Pieli ; o cana o jabido Simonon deni ke diegu baali o ñinkpenu .³³ laa yogunu n den suani a tonda a kani . a ŋanbi leni ŋan cua . moala ti kuli ye Otienu nintuali ki ba gbadi O diedo n puogi ŋa, ŋan yediti yaala .³⁴lan wani Pieli den yaadi ñoabu ki yedi : moamoani n bandi cain ke Otienu waa pia gagidima biniba leni bi yaaba ,³⁵ Ama yua n pia Otienu fangili ki go tiendi yaali n tiega wan tie yaa nibuolu yua kuli, o dagidi Otienu po .³⁶Utienu den suani O maama isalelenba bila po . o den waani ba yaa yanduama n ye kilisiti niini wan yua n tie yua kuli tiedo .³⁷Yi bani yaali n den tieni Jude diemannin ki cili Galile , Jan den teni yaa bagima n tuugi leni mi batisima .³⁸Yi bani ke Otienu den gbieni Jesu leni O tienu fuomi yua leni o paalu wani Jesu kilisiti Nasaleti yua ke Oden ca i kaani kuli ki tiendi mi ŋanma ki paagidi a yama ki go faabidi yaabi n den ye sutaani yonbidinni kelima Otienu den ye leni o .³⁹Ti kuli tie siedi leni wan tieni yaala Jufinba leni Jelusalema . bi den joani o li dapoanpoanli po ke o den kpe .⁴⁰Ama li dantaali daali Otienu den gua fiini o bi tinkpiba siga ki cedi ke o doagidi o yuli .⁴¹ama waa den doagidi o yuli yua kuli po ka ama ya siedinba ke o den tuodi ki gandi ; tinba yaaba den taani ki dini ki go ñuni leni O wan den gua ki fi bi tinkpiba siiga ya yogunu .⁴²lan wani Jesu puogiti ke tin yaa wangidi o labaali ŋamo bi nibi kuli po , ki ya tiendi siedi ke wanee ke U tienu dini libali wan tua bujialo yaabn fo, leni yabin kpe kuli po .⁴³Bi sawali puabi kuli teni o siedo ke yua daano kuli baa ba O yaa yelinni o tuonbiadi sugili .⁴⁴yaa yogunu ke Pieli den maadi kaa gbeni Otienu fuoma den jiidi yaabinden cengi o kuli po .⁴⁵Li den lidini yaabin den daani ki den yegi leni Pieli ki cua ki tie jufinba , leni O tienu Fuomi yua paabu n jiidi bi nilanba po .⁴⁶Kelima bi gba ke bi maadi mi malanma ki kpiagidi O tienu .⁴⁷Lan wani Pieli den yedi : naani ti ba fidi ki yie mi batisima leni miñima yaa niba ba Otienu fuoma yua nani tinba .⁴⁸Pieli den cedi ke bi batisiba Odiedo yelinni . li po , bi den mi o wan sedi leni ba dana waamu.

Chapter 11

¹Jesu tondiba leni bi kpiiba yaaba n sieni ki ye jude nni den gbadi ke bi nilanba tuo ki ñoadi U Tienu maama.² Pieli n den guani jelusalema po, yaaba n den daani siiga, yaaba ññii ku koanciagu maama den funi leni o, ³ki yedi o: A den cani ajufola ki go dini leni ba.⁴ Pieli den cili ki doagidi bi po lan ñoadi maama kuli, ⁵ki yedi: N den ye jafa ki jaandi ke li tua npo nani ti dangidi yeni, ke n laa li bonlekaala nni ke yaala n tie nani bu kpalicianbu yeni ñani tanpoli po ke bi muubi bu ñoakunnaadi kuli ki jiidi hali ki pundu n kani.⁶ N den diidi bu niinni bohanla ki laa handuna yandi, ti fuanyandi, yaala n balini leni ti bonyugiditi.⁷ N den gbadi unialu ke u tua nni: Pieli, fii ki kpa ki ñmani.⁸ Ama n den guani ki yedi: A a, o Diedo kelima yaala n joagini leni yaala n ki gagidi ki hani kuli daa kpa kua n ñoabu nni.⁹ Unialu yeni go den maadi tanpoli po mi liema ki yedi: U Tienu ya yedi ke yaala n gagidi ki hani, han da nua ke li joagini.¹⁰ Li den tieni yeni hali taalimataa. Li yaa puoli li kuli den guani ki doni tanpoli po.

¹¹Lanyogunu lanyogunu nibata den cua min ye yaa diegu nni. Bi den soani ba ke bi ñani sesale ki cua n kani.¹² U Tienu fuoma yua den yedi nni ke min yegi leni ba ki da yagini n yama li ba kuli po. Ti kpiiba yaa niluobidiba n tiene den yegi leni nni ke ti pundi ki kua koneya diegu nni.¹³ Laa joa den togidi ti wan den laa ke maleki doagidi oyuli opo odieli nni maama ki yedi o han soani jafa po ban yini simono ban go yi yua pieli wan cua akani.¹⁴ O baa waani a han baa tieni maama ki faabi fini leni adiegu nni yaaba kuli.¹⁵ To, min den cili ki maadi yaa yogunu, U Tienu fuoma yua den jiidi bipo, nani mi kpiama wan den jiidi tipo maama yeni.¹⁶ Lane n den tiadi o Diedo maama yaama n tiena po: Jan den batisi yi leni mi ñima ama U Tienu baa batisi yi leni U Tienu fuoma yua.¹⁸ To, U Tienu ya den puni bani moko yaa paabu n da leni wan den puni ti yaabu, tin den daani o Diedo Jesu kilisiti yaa yogunu, n mo tie ñme ki baa yie U Tienu po ?¹⁷ Ban den gbadi lani bi den cedi, ki kpiagi U Tienu ki yedi: Lanwani U Tienu puni bi nilanba moko ke bi baa usanu ki lebidi bi yama ki baa li miali.¹⁹ Yaaba n den yayadi kelima yaa falabiado n den tieni Etiena kuuma yogunu yeni, den gedi hali fenisi diema leni sipila kpendegili leni antiosa nni kuli. Baa den wangi nitoaba kuli U Tienu maama kali jufinba bebe.²⁰ Ama bi siiga bi tianba, yaaba n tie sipila yaaba leni silena yaaba den gedi antiosa, ki maadi leni yaaba n kaa tie jufinba moko ki wangiba o Diedo Jesu laa baalihanmo maama fuuli.²¹ O Diedo nuu den ye leni ba ke bi niba boncianla den daani kilebidi ki hoadi o Diedo.²² Li laabaali den pundi Kilisiti n yini yaaba jelusalema po ke bi soani Banabasa antiosa.²³ Wan den pundi ki laa U Tienu hanbili, opali den mangi. O den tundi bi kuli ke ban yaa hua o Diedo leni payenli.²⁴ Kelima o den tie nihamo, ki gbie leni U Tienu fuoma yua leni dandanli moko. Bi niba boncianla den lebidi ki tuo ki hoadi o Diedo.²⁵ Lani n pendi Banabasa den fii ki gedi tasa dogu ki baan lingi solo.²⁶ Wan den laa o, o den cuani o antiosa. Hali binmunli bi den taagi leni kilisiti n yini yaaba taanli li kani, ki bangi bi niba bancianla. Li den tie antiosa yo ke bi cili ki yini bi hoakaaba Kilisiti yaaba.²⁷ Laa yogunu bi sawalipuaba den ñani jelusalema ki cua antiosa.²⁸ Bi siiga nni yendo ke bi yi o Agabusa den fii ki puasawali kelima U Tienu fuoma yua paalu po, ki yedi ke mi koncianma baa baa handuna kuli nni. Mi den baa kiloda n den tie badiciamo ya yogunu.²⁹ Jesu hoadikaaba den jagi ki bili ke bi siiga yua kuli baa toti wanfidi maama ban taani ki soani bi kpiiba yaaba n ye jude dogu nni po.³⁰ Bi den tieni yeni ki soani Banabasa leni Solo, ke bi gedin mi todima yeni ki ban teni jude nikpeliba.

Chapter 12

¹Laa yogunu o bado Elodo den cili ki wangi kilisiti nitaanli yaaba bi tianba fala. ²O den teni ke bi kpa Jaka, Jan ciamo leni ki jugisiega³Wan den laa ke laa bonla mangi Jufinba pala, o go den teni ke bi cuo PIELI. Li den tieya dupen n ki pia daliali jaanma dana. ⁴Wan den cuo PIELI ki kuani o li kadidieli nni,o den puogi minteela caga naa ke ban ya guu o. Cagiyenli kuli den pia niba naa ke bi guudi ki lebidi.Elodo den jagi ke mi pendima jaanma ya pendi, o ba jia PIELI buudi bi niba kuli nintuali.⁵Bi den guu PIELI li kadidieli nni ;ama KILISITI nitaanli den miadi opo U TIENU kaa cedi. ⁶Ya ñiagu ke li ba faa Elodo n jia PIELI buudibi niba kuli nintuali,PIELI den luu leni kuseseli lie, ki dua ki goa minteela lie siiga;ya minteela n guu mo den se li kadidieli buliñoabu kani.⁸Lani o DIODO maleki den doagidi PIELI po ke mi yenma yendi li kadidieli nni. Maleki den maa PIELI kalu ki fundi o ki yedi o: Fii jalijali! i kuseseli den pidi o nii kani ki baa.⁷ Lani maleki den yedi o:loli a gbanñagidiguki pili a cacaadi. o den tieni yeni. maleki den yedi o: goli a kpalibu ki ñoadi nni.⁹Pieli den ñani ki ñua o kaa bani maleki n tieni yaala ya tie moamoani,o den tama ke o laa li bonlekaala yeni. ¹⁰Ban den pendi o jiidikakpialo, leni yua n Hɣua, bi den pundi ya buliñoabu n luu ti kuboandi bonluodigu, ki tiegi o dociamu, bu buliñoabu den luodi buni buba bi po. Bi den ñani ki tagi u sanu. Lanyogunu maleki den ñaa Piel¹¹Pieli yama n den guni o den yedi:n bandi moala ke n Diodo n soani o maleki ki gaa nni Elodo nuu nni, leni jufinba n bua ki tieni nni yaala kuli po. ¹²Wan den bungi yaala n tieni yeni, o den gedi Jan ban go yi yua Maka yaa naa Maliyama denpo naan kani ke niba boncianla den taani ki miadi U Tienu.¹³Pieli den pua bu buliñoajabu, ya jafaano n tuuni ku diegu nni ke bi yi o Loda den nagini ki ba cengi. ¹⁴O den bandi Piel nialu, o pamanli po waa den luodi bu buliñoabu, o den sani ki ban waani ke Piel ye bu nuliñoajabu kani. ¹⁵Bi den yedi o: a gadi, ama o waani ke wan maadi yaala yeni tie moamoani.¹⁶Lani bi den yedi:li tie o maleki yo. Ama Piel n den suagi ki pua bu buliñoabu, bi den luodi ki la o ke li pakili cuo ba. ¹⁷Piel den tia ba o nuu ban ñmini, ki togidiba o Dielo n den ñani o li kadidieli nni maama. o go den yedi:yin waani mani Jan leni ti kpiiba yaaba n sieni. Lani o den ñani ki gedi potogu.¹⁸Lan den fii ki fa, a minteela yama den yagi boncianla ke bi bua ki bandi PIELI n den tua yaala.¹⁹Elodo n den teni ke bi lingi o kaa laa o,o den buni ti buudi li kadidieli guudikaaba, ki jia bi buudi ke ban ñani ba ki kpa ba. Lani n pendi o den ñani Jude dida nni ki gedi Sesale ki ban ye lanpo.²⁰Elodo den pia li koanli leni Tili yaaba leni Sidoni yaaba. Ama bi den taani ki cua o kani ki boadi o ku danligu leni Elodo badibaano yua n yi Balutusa,bi den mia o mi yanduanma, kelima bi diema jiema den ña Elodo ya diema nne . ²¹Elodo n den bili ya daali mi taanma po n den pundi,o den bobi o baditiadi ki kali o balikalikaanu po ki maadi ke li waagi.²²Ku niligu den kpaani:u tienu ya nialu n maadi laa tie nisaalo nialu ka. ²³Lanyogunu, o Diodo maleki den pua o kelima waa den teni u Tienu ti kpiagidi. A sidibila den lugi o ke o kpe.²⁴Lani U Tienu maama den pugidi, ki yadi i kaani kuli, ke bi ñoadikaaba coali den pugidi. ²⁵Solo leni Banabasa n den caa ba bi tondu, bi den taa Jan ban go yi yua Maka ke o yegi leni ba ki fii Jelusalema ki guani ki kuni.

Chapter 13

¹Kilisiti n yini yaaba yaaba n ye Antiosa den pia bi sawalipuaba leni bi bangikaaba. Bi yela den tie Banabasa, Simeyono ke bi go yi o Nijeli, (lani n tie o niboano), leni silena yua Lusiyusa, leni Manayena yua n den taani ki fandi leni Elodo leni Solo. ²Ban den taani ki jaandi O Diedo ki luo buñoabu U Tienu Fuoma Yua den yedi: Gagidi mani n po Banabasa leni Solo ke ban yaa tuuni min yini ba yaa tuonli po. ³Lane, bango den loli buñoabu ki jaandi ki mia U Tienu, bi den maani bii bi jaba yeni po ki cabiba ke bi gedi. ⁴U Tienu Fuoma Yua den soani Banabasa leni Solo yeni ke bi gedi Selusi dogu nni ki kua ku ñinbiagu nni ki duodi ki gedi Sipila kpendegili po. ⁵Ban den pundi Salamina dogu nni, bi den wangi U Tienu maama li bali maama bagima diena nni, jufinba n den taagigi naankani. Bi den pia Jan ke o tie bi todika. ⁶Bi den goagoadi li kpendegili yeni nni kuli ki ban pundi pafoso dogu nni, bi den la o buligbandaano ke o tie jufi sawali-pua faadaano ke bi yi o Bali Jesu. ⁷O den ye leni gufeneli Sejiyusa Polusa. Gufeneli yeni den tie yanfodaano. O den yini Banabasa leni Solo, ki waani ke o pia li yankuali U Tienu maama gbadima po. ⁸Ama Elimasa o buligbandaano, den yie bi po, ki moandi ke gufeneli n da tuo li dandanli. ⁹Lane Solo Ban go yi yua Polo, yuan gbie leni U Tienu Fuomi Yua, den noali o ¹⁰ki yedi o: Fini yua n gbie leni bu nunfanbiadibu kuli leni i janbi buoli kuli, ki tie Sutaani bijua, ki tie mi teginma kuli yibali, a kancedi ki da goli ni O Diedo janjaga? ¹¹Moala o Diedo baa pua ña ñan tua juamo ki kan la u yienu hali danaba. Lanyugunu liga Elimasa nuni den biigi ke o juani cain. O ji den baaliti ki lingi yua n baa dadi o. ¹²Gufeneeli n den laa yaala n tieni yeni, o den daani kelima o Diedo maama bangima n den cuo maama po. ¹³Polo leni o yegi nin lieba den ñani Pafoso ki kua ku ñin biagu nni ki doni ki gedi Panfili diema ki pundi mi dogu peja. Jan den paadi lenba ki guani Jelusalema. ¹⁴Bi den fii Peja ki suagi pundi Pisdi ya Antiosa. Mi den kua li balimaama bangima dieli nni ki kali. ¹⁵Ban den cogi li balimaama leni bi sawalipuaba maama ki gbeni, Li balimaama bangima dieli yu danba den soani ban yediba: ¹⁶polo den fii ki tia ba u nuu ke bi suo, ke o yedi ba: Isalele yaaba leni yinba yaa nilanba n huadi U Tienu ki fangi o kuli, cengi mani. ¹⁷Isalele yaaba Tienu den gandi ti yaajanba, ki teni ke biyabidi ban den ye Ejipiti diema nni yaa yogunu. O den ñani ba mi niinni leni o paaciamu, ¹⁸ki juuni leni ba mi fanpienma nni ke li bua ki pundi bina piina. ¹⁹Lani yaa puoli o den bolini nilanbuolil lele kanaana diema nni ki puni o nibuolu ke u diedi mi diema. ²⁰Laa bina kuli coali den bua ki yaa tie kobinaa n bina piimuu. Lani yaa puoli U Tienu den teni ke bi bujiaba diedi ba hali ki pundi o sawalipualo Samieli yogunu. ²¹Lani bi den mia o bado, ke U Tienu den dini bi po Kisa bijua Sayula, Benjemina buolu yua, ke o tua bi bado ki die ba bina piina. ²²U Tienu den dindi o ki gandi bi po Dafidi ki dini o li bali ki tieni o po yaa siedi n tiena: N laa ke Isayi bijua Dafidi tie yaa ja n tie n pali n bua maama ki baa tiedi n yanbuama kuli. ²³U Tienu den tieni wan den niani ya ñoania nu ki teni ke bi mali Jesu ke o tie Dafidi puoli huanu ki tie candaano Isalele buolu yaaba po. ²⁴Hali ke Jesu daa cua, Jan den wangi Isalele yaaba kuli ke ban lebidi bi yama wan batasi ba. ²⁵Jan tuonli n den bua ki gbeni o den yedi: Mii tie yin tama yua ka, diidi ki le mani, nitoa baa cua n puoli yua ke mii pundi baa ki lodi o cacaagbansiamu. ²⁶N kpiiba, yinba Abalahama puoli huani leni yi siiga yaa nilanba n hoadi U Tienu ki fangi o kuli, li tie tinba yaapo yo ke U Tienu soani O tondou, yu n tie O tindima maama fuuli. ²⁷Jelusalema dotieba leni bi yudanba naa den bandi Jesu n tie yua, baa go den ga bi sawalipuaba maama, ban maani ki cogi yaama mi fuodima daali kuli moko. Ban den jia Jesu buudi bi den kuani laa maama den yedi yaala ki dudi. ²⁸Baa ke baa den laa ke Jesu tieni yaala n bia ki pundi mi kuuma, bi den mia Pilata wan teni ban kpa o. ²⁹Ban den kuani i diani n den maadi o po ya maama kuli ki dudi bi den joandi o ku daagu po, ki ban duani o li kakuli nni. ³⁰Ama U Tienu den fiini O bi tinkpiba siiga. ³¹O den doagidi O yuli dana boncianla yaaba den taani ki ñani Galile ki yegi leni O ki gedi Jelusalema po. Moala bi tie siedinba Isalele yaaba po. ³²Tinba tiba wangi yi laa laabaalihamo. U Tienu n den niani ti yajanba ya ñoanianu, ³³o kuani u tinba yaaba n tie bi puoli huani yeni po, ki fiini Jesu bi tinkpiba siiga. Li diani pisoma tili nni diani lie kani ya maama n tie na: A tie n Bijua, Mini n mali a dinla. ³⁴O den fiini Jesu bi tinkpiba siiga ke O kan go bedi hali abada. O den maadi lani yaapo yo wan den yedi: N ba pa yi min den niani Dafidi yaa sela, yaa n gagidi ki hani, ki kan gbali tienma. ³⁵Lani yaapo O go yedi kaanto: A kan tuo ke A nigagidihamo n bedi, ³⁶to, Dafidi n den tieni U Tienu n den jagi ki bili o po yaala o nifiima siiga, o den kpe ke bi piini o ke o taani leni o baanba ki bedi. ³⁷Ama U Tienu n deni fiini yua bi tinkpiba siiga yeni, waa bedi. ³⁸Lanwani n kpiiba, yin bandi cain ke li tie wani Jesu ya po ke bi wangi yi ti tuonbiadi sugili maama. Musa balimaama naa den fidi ki teni ke yi ba li moamoansaali. Ama kelima Jesu ya po, ³⁹yua n tuo ki daani kuli pia li moamoansaali. ⁴⁰Lani yaa po fangi mani yi yula ke bi sawalipuaba n den yedi ya maama n da baa yipo: ⁴¹Diidi mani, yinba li ñuali danba, li pakili n cuo yi, yin bodi mani, kelima n ba tieni li bonla yi dana nni, ya bonla ke yi kan bi tuo ki gaa ke li tie moamoani. Baa bi ya togidi yi la. ⁴²Polo leni Banabasa n den ñani, bi niba den mia ba ke ban gua ki maadi bipo laa maama mi fuodima daali yaali n hua. ⁴³Li nitaanli yeni yaaba n den yadi, Jufina boncianba leni ya nilanba n den lebidi ki hoadi U Tienu nani Jufinba yeni den hoadi Polo leni Banabasa. Bi go den maadi leni ba ki tundi ba ke ban ya se U Tienu hanbili nni. ⁴⁴U Tienu fuodima daali yaali

n hua, li den bua ki tua nani u dogu yaaba kuli n den taani ki ba cengi o Diedo maama. ⁴⁵Jufinba n den laa ku niligu yeni, li nunponli den cuo ba boncianla ke bi sugidi Polo ki nia wan yedi yaala. ⁴⁶Polo leni Banabasa den paagi bi pala ki yedi ba: Li den tie tiladi ke U Tienu maama n kpa pundi yinba ya kani, ama kelima yi yie yi ga ma, yi nua ke yii pundi ki baa ya miali n kan gbeni. Lani yaapo ti ba lebidi ki gedi bi nilanba po. ⁴⁷Kelima o Diedo puogi ti ki yedi ya maama n tie na: N gandi a ke han tua mi yenma i nibuoli po. Ke han ya caani mi faabima yaaba n ye hali handuna banlu kuli po. ⁴⁸Bi nilanba n den gbadi mi naa maama, bi pala den mangi ke bi pagi o Diedo maama. U Tienu den n gandi yaaba ke ban ba ya miali n kan gbeni kuli den tuo ki daani. ⁴⁹o Diedo maama den yayadi laa diema nni kuli. ⁵⁰Ama Jufinba den moandi ki fiini ya puoba n tie bi nilanba ki pia ti kpiagidi pala, bani yaaba n lebidi bi sanɲoadima ki ɲoadi U Tienu nani Jufinba yeni, leni u dogu nicianba kuli pala. Bi den fiini bi niba pala ke bi faligi Polo leni Banabasa ki deli ki ñani ba bi diema nni. ⁵¹Polo leni Banabasa den kpia bi po bi taatama lan tua siedi bi tudima po, ki fii ki gedi Ikoniyyuma dogu nni. ⁵²ya ɲoadikaaba n den ye Antiosa po den ye leni li pamancianli ki go gbie leni U Tienu fuoma yua.

Chapter 14

¹Ikoniyyuma po moko, Polo leni Banabasa den kua jufinba balimaama bangima dieli nni. Ban den maadi maama den teni ke jufinba leni gilekinnba tuo ki daani. ²Ama jufinba siiga yaaba n denyie kaa daani den fiini bi nilanba pala ki teni ke baa go mani leni li dandanli yaaba. ³Bi den kali ki waagi Ikoniyyuma ki maadi leni li papaali ki dugi o Diodo po. wani yua n den saagi o ñanbili maama yeni po i moamoani ki teni ke bi tiendi li bonlidinkaala leni mi banciaanma. ⁴U dogu yeni niba den paadi leni biyaba :bine n taa jufinba po, bine n ya taa jesu tondiba po. ⁵Bi nilanba leni jufinba den juogi leni bi yudanba ki ba faligi Polo leni banabasa ki lugidi ba a tana ki kpa ba. ⁶Polo leni Banabasa n den bandi laa bonla, bi den sani ki gedi Likoani, Lisitaleni Deba ya tinkundogik po ki ciadi. ⁷Bi den ban wangi o labaañamo laa dogi nni. ⁸O joa den ye Lisita dogu nni ki tie wabo kaa fidi ki cuoni hali wan mali. ⁹O den cengi Polo n maadi yaala. Polo den noanli o ki sua ke o pia ya dandanli n ba teni wan paagi. ¹⁰O den kpaani ki yedi o: fii ki sedi a taana po. O den fii yenma ki cuoni. ¹¹Ku niligu n den laa Polo n tieni yaala. bi den maadi likoami mabuolu nni : tin ñua ki kpiagidi ya buli kpandi ki tua nani bi nisaaliba yeni ki cua ti siiga. ¹²Bi den yini Banabasa Seyusa ki yini Polo mo Elimasa kelima polo n den maani ki maadi. ¹³Seyusa kopadiciamo yua ya jandieli n den ye u dogu buliñoabu kani den lani a naatona mi puuma ki cuani a u dogu buliñoajabu kani, ki bua ki taani leni bi niba ki padi laa natona bipo li padili. ¹⁴Bani bi tondiba yaaba n tie: Polo leni Banabasa n den gbdi lani, bi den toadi bi tiadi bani biba ki doagidi bi pabiidi ki sani ki kua ku niligu siiga. ¹⁵Bi den kpaani ki yedi: be yapo ke yi tiendi yeni? timoko tie nisaaliba nani yinba n tie maama. ti wangi yi o labaañamo ke yin lebidi ki ña ya bonla n tie fanma fanma ki ñoadi u TIENU yua n fo, ki tagi tanpoli ,ki tinga, mi ñincianma leni yaala n ye lien kuli. ¹⁶Hali u yogunu kpelu, u TIENU den cedi ke o nibuolu ñua bi yuceli jaanbuolu. ¹⁷Baa yeni o tiendi siedi o yuli po kaa cedi leni wan ñanbidi maama ki puuni yi ku siagu leni u jetaagu yogini ni kuli, ki go puuni yi mi jiema ke li kandi, ki go puuni yi li pamancianli yeni. ¹⁸Ba ke bi den maadi yeni ,bi den yie ke ku niligu kan padi bipo li padili. ¹⁹Lani yapuoli jufinba tianba den ñani Antiosa leni Ikoniyyuma ki cua ku niligu kani. Ban den lugidi Polo a tana ki fuli ki ñani o u dogu nni ki tama ke o kpe. ²⁰Ama Jesu ñoadikaaba n den sedi ki lindi o, o den fii ki sedi, ki kua u dogfu nni. Lan den fii ki faa o den yegi leni Banabasa ki gedi Deba dogu nni. ²¹Ban den wangi U Tienu labaañamo Deba ki baa bi ñoadikaaba boncianla ,bi den guani Lisita leni Ikoniyyuma leni Pisili ya Antiosa. ²²Bi den paagidi yaaba ndaani pala, ki tundi ba ke ban sedi bonjanla li dandanli nni ki tua ba : li tie tiladi tin kpa la, fala ki yuandi ki kua U Tienu diema. ²³Kilisiti nitaanli yenli yenli kuli nni bi den gandi ki puogi yaaba n baa tie bi nikpeliba. Ban den loli bu ñoabu ki jaandi ki mia U Tienu bi den taa bikuli ki piani o Diodo ban den daani yua, ke wan ya kubi ba. ²⁴Lani yapuoli bi den poandi Pisili diema nni ki pundi panfili ya diema nni. ²⁵Ban den waani Peja dogu yaaba U Tienu maama, bi den suagi liiga ki gedi Itali dogu nni. ²⁶Lankani bi den kua ku ñinbiagu ki duodi ki gedi Antiosa, likani yaaba n den daani den mia ke U Tienu n ya ñanbidi bipo kelima ban soani ki gbeni o tuonli yaali moala yeni po. ²⁷Bi cuama puoli po bi den taani kilisiti n yini yaaba ki togidiba U Tienu n den tuuni leni ba ki tieni yaala kuli, leni wan den luodi li dandanli buliñoabu bi nilanba mo yaapo maama. ²⁸Bi den waagi ki ye likani leni bi ñoadikaaba.

Chapter 15

¹Bi nitianba yaaba n den ñani Jude ki cua Sili ya Antiosa den bangi ti kpiiba ki tua: Yi yaa kua ku koanciagu nani Musa n bili maama yi kan tindi. ²Polo leni Banabasa den yie bipo ki waagi ki nia leni ba leni u paalu. Lani yaapo li kani yaaba den jagi ki bili ke Polo leni Banabasa leni bi siiga bi tianba baa gedini laa maama Jelusama Jesu tondiba leni li kani nikpeliba po. ³Kilisiti n yini yaaba Antiosa po den todi ba li sancenli po. Bi den poandi Fenisi leni Samali diema kuli ki togidi bi nilanba n den lebidi ki daani maama ki teni ke lanpo bi kpiiba kuli pala mangi hali boncianla laa maama po. ⁴Ban den pundi Jelusalema, Kilisiti n yini yaaba, bi tondiba leni bi nikpeliba den biali ba. Bi den togidi U Tienu n tuuni leni ba ki tiendi yaala kuli. ⁵Li sua ke Falisieninba cagili siiga, bi tianba yaaba n den daani den fii ki yedi ke li tie tiladi bi nilanba n kua ku koanciagu ki go waani ba ban kubi Musa balimaama. ⁶Jesu tondiba leni bi nikpeliba den taani ki baa juogi laa maama po. ⁷Ban den juogi juogi ñali boncianla Piel den fii ki yedi ba: N kpiiba yibani ke li waagi leni U Tienu n den gandi nni yi siiga, ke min yaa wangi bi nilanba o laabaalinjamo maama, ke ban tuo ki daani. ⁸U Tienu yua n bani bi niba pala kuli den tieni bi po seedi wan den puni ba U Tienu Fuoma Yua nani wan den puni ti moko maama. ⁹Waa den tieni gagidima ba kuli tinba leni bani siiga kelima o den ñuudi ki ñanbi bani moko yaa pala kelima ban den daani yeni po. ¹⁰Lanwani be yaa po ke yi moadi ki baa biigi U Tienu, ki bua ki tuni bi ñoadikaaba ya tugili ke tinba leni ti yaajanba kuli n kaa fidi ki tugi yaali. ¹¹Ama ti daani ke ti tindi kelima ti Diedo Jesu kilisiti ñanbili po nani bani moko yeni. ¹²Li nitaanli yeni kuli den ñmini suo ki cengi Banabasa leni Polo n bi togidi U Tienu n den teni ke bi tieni ya bancianma leni ya bonlidinkaala bi nilanba siiga. ¹³Ban den maadi ki gbeni, Jaka den yedi. ¹⁴N kpiiba, cengi mani nni. Simono togidi U Tienu n den kpa noanli ki laa bi nilanba po maama, ki gandi bi siiga ya niba n baa tie o nibuolu. ¹⁵Laa maama taa leni bi sawalipuaba maama nani lan diani i diani nni maama ki yedi: ¹⁶Lani yaa pendi n baa goa cua ki go sieni Dafidi diegu yaagu n baa. N baa fiini ku diegbebuona, ki go maa ki sieni gu. ¹⁷lanwani yaa nisaali n sieni kuli baa lingi o Diedo, bani min yini yaaba ke ban tua n niba yeni. ¹⁸O Diedo, yua n tiendi wan jagi yaala, ñali yogu yeni n yedi yeni. ¹⁹Jaka den pugini ki yedi: Lani tin sua yaala tie ke tin da bili bi nilanba po yaala n pa, bani yaaba n lebidi ki ñoadi U Tienu yeni. ²⁰Ama tin diani ki waani ba ke ban kubi bi yula, ki da biidi bi yula ki je i buli padijiema kuli, ki go kubi bi yula leni mi conconma buoli, ki da ñmani ti yansoadikaadi ki da ñmani mi soama. ²¹Kelima ki cili ñali yogu li den pia dogu nni kuli yaaba n wangi Musa balimaama, kelima bi den cogi ma mi fuodima daali kuli li balimaama bangima diena nni. ²²Lane Jesu tondiba leni bi nikpeliba leni kilisiti n yini yaaba kuli den sua ke li pundi ban gandi bi siiga bi nitianba, ki soani ba ban yegi leni Polo leni Banabasa ki gedi Antiosa. Bi den gandi Jude ke bi yi o Basabasa, leni Silasa bani bi kpiiba n den jigindi yaaba. ²³Bi den soani ba leni li tili ke li yedi: Tinba, yi kpiiba, Jesu tondiba leni bi nikpeliba, ti fuondi yinba yaaba n tie nilanba ki tie kpiiba ki ye Antiosa, Sili, leni Silisi yaa diema nni kuli. ²⁴Ti gbadi ke ti siiga yaaba bi tianba den gedi yipo, ti ki den teni yaaba ñoabonli ba kuli, ke bi ban maadi ya maama n yagi yi yama ki jieni yi. ²⁵Li tie lani yaapo ke ti kuli taani yanyenma ki sua ke li ñani tin gandi bi niba ki soani ba ban yegi leni ti buakaaba Banabasa leni Polo, ²⁶yaaba n den luni bi miana ti Diedo Jesu Kilisiti yaa yeli po. ²⁷Lani yaa po ti soani yi kani Jude leni Silasa ke ban yaadi ki maadi leni yi tin diani yaala li naa tili nni. ²⁸U Tienu Fuoma Yua leni tinba kuli taa yanyenma ki sua ke li ñani tin da tuni yi tugitoali kali yaali n tie tie tiladi na. ²⁹Lani n tie yin kubi yi yula ki da je i buli padijiema ki da go ñmani mi soama, ki da ñmani ti yansoadikaadi, ki go kubi yi yula ki da conbi conconbuoluba kuli. Li baa ñani yipo yin yaa kubi yi yula ki da tieni lankuli. U Tienu n waani ti tiyaba! ³⁰Lani Kilisiti n yini yaaba den cabi bi tondiba yeni ke bi guani Antiosa. Bi den teni li tili yaa nilugu n den taani yeni. ³¹Bi den cogi li ke li mangi ba ki go paagi bi pala. ³²Jude leni Silasa, yaaba n tie bani biba sawalipuaba, den tundi bi kpiiba ki paagi bi pala ke ban yaa se ke li pa li dandanli nni. ³³Ban den tieni li kani danaba, bi kpiiba den cabi ba leni mi yanduanma ke ban lebidi ki guani yaaba n den soani ba po. ³⁴Ama Silasa den sua ke li ñani wan go sedi li kani waamu. ³⁵Polo leni Banabasa den waagi Antiosa, bani leni nitoaba boncianla ki bangi ki go wangi o Diedo maama. ³⁶Danaba n den pendi, Polo den yedi Banabasa: Tin guani tin den wangi o Diedo laabaalinjamo yaa dogi nni kuli, ki ban le lan tie ti kpiiba po maama. ³⁷Banabasa den bua ki ta Jan ban yi yua Maka wan yegi leni ba. ³⁸Ama Polo den sua ke laa pundi ban go taa yua n den paadi leni ba Panfila diema nni kaa go ciani ba bi tuonli nni. ³⁹Mi niama den tieni bi siiga ñali ke bi paadi leni bi yaba. Banabasa den ta Maka ke bi duodi ki kua ku ñinbiagu ki duodi ki gedi Sipila kpendegili po. ⁴⁰Polo den gandi Silasa wan yegi leni o. Bi kpiiba den mia o Diedo wan yaa ñanbidi bi po, ke o fii ki gedi lipo. ⁴¹O den goagoadi Sili diema nni leni Silisi yaa diema nni kuli ki pugindi Kilisiti nitaanli li papaali.

Chapter 16

¹Polo den gedi Deba dogu nni ki suagi ki pundi Lisita. Likani den pia Jesu hoadikoa yendo ke bi yi o Timote, o naa den tie Jufi ki tuo ki daani, o baa den tie kileka² Ti kpiiba yaaba n den ye Lisita leni Ikoneyuma kuli den tiendi opo o seedihamo.³ Polo den bua ki taa o wan yegi leni o, lane o den kuani o ku koanciagu kelima yaa Jufinba n den ye likani po, kelima bi niba kuli den bani ke o baa tie gileka.⁴ Bi den goadi i dogi nni ki caagi Jesu tondiba leni Jelusalema nitaanli nikpeliba n den juogi ki bili yaala ke ban kubi la. ⁵Lani Kilisiti nitaana den se li dandanli nni ke li pa, ke a coali mo yabidi daali ki pugidi.⁶ U Tienu Fuoma naa den puni ba u sanu ban kua Asi diema nni ki waani U Tienu maama. Lani yaapo bi den poandi Filiji diema leni Galati diema.⁷ Ban den nagidi Misi diema banlu, bi den moandi ki ba kua Bitini diema nni ama Jesu Fuoma den yie bipo. ⁸Lane bi den pendi Misi ki gedi Tilowasa dogu nni.⁹ Ku juagu Polo den baa li bonlekaala ke Maseduana diema yua se o kani ki miadi o ki tua: Han duodi ki cua Maseduana po ne ki todi ti. ¹⁰Polo n den laa li bonlekaala yeni, tontoni ti den lingi ya ñinbiagu n baa gedin ti Maseduana, kelima ti den sua ke U Tienu yini ti tin ban yaa wangi o laabaalihamo lankane.¹¹ Ti den kua ku ñinbiagu nni ki Jan Tilowasa ki duodi ki pundi Samotasa kpendegili. Lan den fi ki fa, ti go den kua ku Jinbiagu nni ki duodi ki gedi Maseduana dogu Neyapolisa.¹² Ti den fi lankani ki cuoni ki gedi Filipa dogu nni, yu n den tie Maseduana cagiyenli nni dogu. Loma yaaba n den diedi naani. Ti den kali likani danaba.¹³ Mi fuodima daali, ti den Jan ya bilinciamu n lindi u dogu yeni buliJoajabu kani ki gedi u kpenu po, tin den tema ke Jufinba jaandi kaanu ye naanpo. Ti den kali ki maadi leni yaa puoba n taani likani.¹⁴ Bi siiga poyendo yua n den fangi U Tienu ke bi yi o Lidi. O den tie tiatila dogu yua, ki tie kpendo ki kuadi ya caba n moani ki caadi. o Diedo den luodi o pali ke o tuo ki ga Polo n maadi o yaa maama. ¹⁵Tin den batisi o, wani leni o deni yaaba kuli, o den mia ti ki yedi: Yi y sua ke n dugi o Diedo po moamoani, yin kua mani ki yaa ye n diegu nni. Wan den tugini ti maama po, ti den tuo.¹⁶ Danyenli tin go den caa i jaandi kaanu yeni, o potuado den tuogi ti ke ya cicibiadiga n teni ke o bu ku baagu den ye o niinni ki teni ke o canbaaba baadi i ligi boncianla kelima o den bu ku baagu bi niba po. ¹⁷O den cili ki hoa Polo leni tikuli ki kpaani: Yaa jaba n tie na tie U Tienu yua n te hali tanpolijoma naacenba. Bi wangi yi U Tienu diema sanu maame. ¹⁸O den tiendi yeni dana boncianla ke li yagi Polo yama boncianla hali ke o den ti jigidi ki maadi leni ki cicibiadiga yeni ki yedi: Jesu Kilsiti yeli po n yedi a han ja ki haa o. Lanyogunu liga ki den Jani ki ha o.¹⁹ O potuado canbaanba n den la ke yaala n baa kpendinni bipo i ligi yeni gbeni, bi den cuo Polo leni Silasa ki gedin ba ki daaga po u dogu bujiaba kani. ²⁰Bani mo den gedin ba u dogu yudancianba kani ik yedi: Bi naa jaba yagini ti dogu yaaba yama. ²¹ Bi tie Jufinba ki wangi ti yaa bogida n kua tipo tinba Loma yaaba n ka tuo ya, ki kan tienai a mo²² Ku niligu moko den taani leni ba ki tuogi leni Poli leni Silasa. Lne bi yudancianba den teni ke bi landi bi tiadi ki pua ba i baliji. ²³Ban den puapua ba boncianla, bi den kuani ba li kadidieli nni ki mia li kadidieli guudikoa wan ya gu ba bonhanla. ²⁴ O guudikoa n den gbadi laa maama, o den kuani ba li kadidieli tugu nni ki kpa bi taana ti kpaadi. ²⁵Lan den bua ki pundi ki yagisiigu, Polo leni Silasa den jaandi ki yiini ki pagi U Tienu, ke a kadibila cengi. ²⁶Lanyogunu lanyogunu mi tindigibicianma den tieni hali ke li kadidieli tanpuuna kuli den begibi. Yaa kuesesli n den luo a kadibila kuli den lodi. ²⁷Li kadidieli guudikoa den fundi. Wan den la ke li kadidieli buliJoana kuli ya, o den tama ke a kadibila kuli sani, ke o noadi o jugisiega ki baa kpa o yuli. ²⁸Ama Polo den tiani ki yedi: Da tieni a yuli liba kelima tikuli ye ne. ²⁹O guudikoa yeni den teni bi cuoni opo ki fidisanga ke o sani ki kua Polo leni Silasa n ye naankani ki jie hali ki digibi, ki gbaani bi nintuali. ³⁰ O den Jani ba niinpo ki yedi ba: N danba n baa tien be ki tindi? ³¹Bi den yedi o: Daani o Diedo Jesu a baa tindi, fini leni a diegu nni yaaba kuli. ³²Lani bi den waani o o Diedo laabaalimo, wani leni yaaba den ye o deni kuli. ³³Lanyogunu, ku Jiagu yeni liga, o den gedin ba ki huudi bi sinala. ³⁴ O den kuani ba o dieli nni ki puni ba mi jiema. Wani leni o deni yaaba kuli pala dn mangi hali boncianla kelima bi den tuo ki daani U Tienu. ³⁵Lan den yendi, bi yudancianba den soani a minteela yudaano li kadidieli guudikoa kani ki yedi o: Faabi bi jaba yeni. ³⁶O den togidi laa maama Polo ki yedi o: Bi yudancianba soani ke min faabi yi. Lanwani yin fi ki ja ki gedi leni mi yanduanma. ³⁷Ama Polo den yedi a minteela: Bi den pua tinba Loma yaaba i gbiani bi niba nintuali ki naa kpa jia leni ti ti buudi ka no, ki go kuani ti li kadideli nni. Moala bi bua ki Jani ti hasiili nni. Li kan tuo ki tieni yeni, kali ba cua ki faabi ti. ³⁸A mintela yudanba den ban togidi bi yudancianba laa maama. Ban den gbadi ke bi tie Loma yaaba ti jawaandi den cuo ba. ³⁹Bi den cua ki mia ba sugili ki ciani ki Jani ba li kadideli nni ki mia ba ban ja u dogu nni. Polo leni Silasa n den Jani li kadidieli nni, bi den guani Lidi denpo. Bi den laa ti kpiiba likani ki paagi bi pala, ki Jani likani ki suagi liiga.

Chapter 17

¹Polo leni silasa nden ca tesalonika, bi den tagini ki ñani amifipolisa dogu nni, leni apoloni dogu nni, ki ban pundi tesalonika, naani ke jufinba den pia li balimaama bangima dieli. ²nani polo n den maani maama, o den kua ki taani leni ba. polo den boe leni ba, mi fuodima dana nni, dana taa leni yaala n diani, i diani nni. ³O den bundi ki wangi ke U Tienu n gandi yua ba le fala ki kpe, ki go fii bi tinkpiba siiga. o den yedi ba, min wangi i Jesu yua yaa maama yeni, wani n tie U Tienu n gandi yua. ⁴bi siiga nni bi tianba den tuo ki gaa laa maama ki taani polo leni silasa po. gilekinba siiga yaaba boncianla moko, yaaba n fangi U Tienu leni yaa puoba n pia ti kpiagidi yaa siiga den tuo ki gaa mi maama yeni. ⁵Ama jufinba nunponbiadili den fii ke bi taani leni u dogu nibiada, ke bi fiini ku fuugu leni ku yanyagu u dogu nni. bi den tugi biyaba ki gedi jasono denpo, ki woli polo leni silasa, ki bua ki ñani baa ki gedi n baa ku niligu nintuali. ⁶Ban ki den laa ba, bi den fuli jasono leni o kpiiba tianba, ki gedi ni ba u dogu bujaba po, ki taangi ki tua yaa niba n yagini li ñandunli yama yeni, cua ne moko, ke jasono gaa bi cangu. ⁷Bikuli yeedi sesa balimaama, ki tua ke baditoa ye, ke bi yi o Jesu. ⁸Amaama den yagi ku niligu leni u dogu bujaba yama ⁹bi den teni ke jasono leni o lieba pani i ligi yo ke bi ña ba ¹¹Ku ñiagu n den bii, ti kpiiba den gedini polo leni silasa bele dogu nni, lankani bi den gedi jufinba n taandi ya balimaama bangima dielinni. ¹⁰Laa jufinba wani den tie nimoanba ki cie tesalonika yaaba. bi den gaa U Tienu maama leni li yankuali ki lingi daali kuli i diani nni ki baa le ban bangi baa yaala, ya tie moamoani. ¹²Bi siiga boncianla den daani, leni gileki yaaba siiga yaa puoba n pia ti kpiagidi leni bi jaba boncianla moko den daani. ¹³Ama tesalonika jufinba n den gbadi ke polo wangi bele yaaba moko U Tienu maama, bi den gedi lanpo moko, ki ban yagi ku niligu yama. ¹⁴Lanwani ti kpiiba den gedini laayogunu polo nepo yaa kpenduoli, ama silasa leni timote den sedi bele. ¹⁵yaaba n den ciani polo den pundi o atena dogu nni, ki lebidi, ki ban ca polo tondu, silasa leni timote, ke polo yedi ban ñoadi o ke laa wagi. ¹⁶nani polo n den gu baa atena yeni, o den laa ke ibuli naanana den gbie laa dogu ni, ke o yama yagi hali boncianla. ¹⁷o den boe leni jufinba, leni yaa jaba n fangi Utienu li balimaama bangima dieli nni, leni wan togidi leni yaaba daali n kuli. Yaa yanfodanba n den ñoa Epikule bangi ma bi tianba leni sitoyisieninba ya bangima yaaba tianba den taani ki nia leni polo ki tua. O maciandaano ne bua ki yedi be? Bi tianba n den gba ke o maadi Jesu labaali ñamo leni bi tinkpiba gua fiima yeni, bi den tua: Li nani o maadi bucianni yaa maama yo! ¹⁹Lanwani, bi den taa polo, ki gedi nni o u dogu nikpela po, ki tua: Naani ti ba baa bandi ñan maadi ya bangi panma ne bi. ²⁰Kelima a teni ke ti gba boncianla yo, lanwani ti bua ki bandi laa bangima n bua ki yedi yaala. ²¹Li den sua ke atena dotieba, leni yaa cianba n ye likani kuli, yen taani bi yogunu, ki maadi, bi ki cengi li boncianla. ²²Polo den fii ki se aleyopaja nitaali siiga ki yedi ba, atena yaaba, n laa ke yi kuani yi yama mi jaama nni hali boncianla. ²³Min goadi ki gaandi u dogu niine, n laa yin pia ya buli kuli, ki padi a pada, hali n ban laa, padibinbin yenli po ya diani te na: Line tie, tin kaa bani ya tienu po" yin kpiagidi yua kaa bani o yeni, n maadi yi o yaa maame. ²⁵U Tienu yua tagi liñandunli leni yaala n ye lienni kuli, wani yua die tanpoli leni ki tinga, waa ye bi nisaali ba n maa ya jandiena nni ka. ²⁴Lisaali nii ki tuuni o po, nani o bi luo bonliba yeni kelima wani n puuni bi niba kuli ke bi ye ki fo, ki pia ban pia yaala kuli. ²⁶Teni ni ke bi nisaaliba kuli, ñani ja yendo yaakani. ke bi ye ki tinga kuli po, ki bili yua kuli po, o miali dana banlu, wan ye naani kani. ²⁷O den bua ban lingi wani o Diedo, bi ya tie ania bi tatanmi nni, ba ke waa foagi leni ti niinni o ba. ²⁸Li miali, ti sancienli, leni ti yema kuli ye o yaa niinne. i baantiadi nni, bi tianba den yedi ke ti tie o puoli ñoamu yo. ²⁹Li ya tie ke ti tie U Tienu puoli ñoani yo, laa pundi tin go daani ke o naani leni bi nisaaliba n fidi ki taa wula, bi ñanjilifa, bi li tanli ki tagi ya nannanli kelima bi banma leni bi yanfuoma po. ³⁰U Tienu n ki cuadi bi nisaaliba yanpiima, ya yogu nni n den pendi, moala o wangi bi niba kuli, i kani kuli ke li pundi ban bidi bi pala ki daani. ³¹kelima o bili, wani ba jiaa li ñandunli buudi yaa daali, leni mi teginma. Lani mo baa tieni leni wan gandi yua ki teni o yaa siedo n tie mi kpe fiima yua kuli nintuali. ³²Ban den gbadi, ke o maadi a tinkpila fiima maama bi tianba den ñuadi o, bine mo n yedi o: ti go ba cengi a cima dantuali. ³³Lan polo den ñani li nitaanli siiga. ³⁴Bi tianba den taani o po, ki tuo ki daani, denisa aleyopaja nitaanli yaabi siiga, yendo. Puo yendo ke bi yi o damalisa-leni nitoaba moko.

Chapter 18

¹Lan ya puoli , Polo den ñiani Atena ki gedi Kolinta . ²Lan po, o den sua Jufi yendo ke bi yi o Akilasa Pono yua ,ke o den cua cancani Italia yeni o pua Pricila kelima loma bado kiloda den cedi leni u paalu ke bi ñani jufinba kuli loma diemani . Nani bi kuli n den pia tuonbuo yendu yeni, ³Polo den kali bi deni, ke bi ji den taa ki tuuni. bi den tagi ti gbandiedi .⁴Mi fuodima daali kuli, Polo yen maadi U Tieniu maama U Tieniu dieli nni ,o maama den siiga jufinba leni gelekinba pala . ⁵Ama Silasa leni Timote n den pundi Meseduna bi den puni bi yula Utienu maama wangima . ki tiendi siedi jufinba po,ke Jesu n tie Kilisiti U Tieniu n gandi yua . ⁶Lan yaapo jufinba den fii ki pani bi po , ki sugidiba . Polo den fegi o yuli ki mii o tiayiekaadi ki yedi: yi soama n gua ki wuli yi yula po min wani ñana. ki cili leni dinla n baa cili kaa wangidi o labaali ñamo bi nilanba po.⁷Wan den ñani lan kani o den kua ya joa ke yi o Jusitusa deni ,. laa Joa den pia Utienu fangili. o diegu den taabi libali maama bagima dieli .⁸Kilisipusa libalimaama bangima dieli yudaano den tuo ki daani Jesu leni o diegunni yaaba . Kolinta yaaba yaabin den cengi Polo maama moko den tuo ki daani Jesu ki go den gaa mi batisima .⁹Ñayengu Odiedo den doagidi Polo o guaminni ki yedi o : ñan da jie liba , ñan yaa maadi ki da cedi , ¹⁰kelima n ye leni ña. o ba kan sii ña bi ki tieni ña yaali n bia , n pia n niba yaa doguni tieni niini . ¹¹Polo den tieni lan kani binli leni ñmali luoba Kolinta yaaba siiga ki den wangiba U Tieniu maama .¹²Yaa yogunu ke Galiyo den tie Akayi diema Gufeeneli , jufinba den taani noabu ki yie Polo ki den gedin o Gufeeneli bujiali kaanu kani¹³Ki yedi : Yaa joa yene bangi bi niba ki go tiginini ban ya ñoa U Tieniu nani libalimaama n kaa bili mama . ¹⁴Yaa yogunu ke Polo den yaadi o ñoabu ki baa maadi ; Galiyo den yedi jufinba : li yaabi tie tagili ba bii tuongunda ba nba bi tieni ania ki cengi yi maama . ¹⁵Ama li ya tie ke yi nia mimaama po , bi a yela lan ya ka yin ñoa yaa balimaama po , lan wan ñua yi . mii bua , ki tua yi bujialo laa bonli po.¹⁶Galiyo den teli ba , ki yedi ba ban fuadi li bujiali kaanu kani . ¹⁷Lane ke bi den taani ki cuo sositena yua n tie li balimaama bangima dieli yudaano ,ki pua o li bujiali kaanu kani . Galiyo , naa den yagi o yama li po .¹⁸Polo den go kali ki waagi Kolinta ; li puoli o den cabi o kpiiba ki fii . o den kua ku ñindabiagu ki caa Sili diema , wani leni Pilisila leni Akilasa . o den cedi ke bi kuo o yuli Sankelita dogunni kelima o den niani O tienu u ñoanianu . ¹⁹Ban den pundi Efesa ,Polo den ña o yegininkaaba .o den kua libali maama bangima dielinni ki boe leni jufinba .²⁰Bi den mia o wan sedi leni ba dana ba bolee . ²¹Ama waa den tuo . o den cabiba ki yedi ; li tie tiladi min jaani ya janmin kpendi ne Jelusalema . n ba gua ki cua ki lee yi U Tieniu yaa bua . o den ñani Efesa . ²²O den pundi Sesala leni ku ñindabiagu ;ki pendi ki gedi Jelusalema . o den fuondi li jandieli yaaba ki go den suagi ki gedi Antiosa . ²³Polo den tieni yogunu ba bolee . Antiosa wan den ñani lan kani o gedi Galata leni filigi diemani ki gaani ki fuondi o kpiiba lidandanlinni ki go den paagi bi paala . ²⁴Laa yogunu Jufi yendo ke bi yi o Apolosa , ke o tie Alesandili dogu yua . o den cua cancani Efesa . ²⁵laa joa den bani mi maama leni i diani bonñanla . Bi den bangi o o diedo sanwadima .o den maadi leni liyankuali ki wangidi O tienu maama ki go congidi bonñanla ya maama n tuugi leni Jesu , baa leni wan bani Jan ya batisima baba . ²⁶O den kua libalimaama bangima dielinni ki maadi leni li papaali . Akilasa leni Plisila n den cengi o maama ,bi den ta o ke o ye leni ba ke bi doagidi o po Utienu sanñoadima . ²⁷Nani wan n bi bua ki tagini Akayi diemani ,o kpiba Jesu nni yaaba n den ye Efesa den paagi o pali . bi go den diani li tili Jesu ñoadi kaaba yaabin den ye Akayi , ki ban ga o cangu . wan den pundi Akayi leni U Tieniu ñanbili po , o den todi boncianla yaabin den tuo ki daani Jesu . ²⁸bi kuli nintuali o den nia leni jufinba , ki doagidi ki waani i dianinni ke Jesu n tie Kilisiti U tienu n gagidi yua .

Chapter 19

¹Apolosa n den ye konlinta ya yogunu, Polo den tagini ki poandi Asi diema yaama npia ajuana ki pundi Efesa. O den la Jesu yaaba waamu li kani, ²ki buali ba: Yin den daani yaa yogunu, naani yi den ba U Tienu Fuoma Yua bi ? Bi den guani ki yedi o: ti naa gbadi baa ke U Tienu Fuoma Yua ye moko. ³O den yedi ba: Bi nan b atisi yi mi laa batisime? Bi den guani ki yedi o: Jan yaa batisima. ⁴Polo den yedi: Jan den teni mi palebidima yaa batisime ki yedi ke bi niba n daani yua n baa yuandi ki cua opuoli, lani n tie Jesu. ⁵Laa maama po bi den ga mi batisima o Diedo Jesu yeli po. ⁶Polo n den maani onii bi po yaa yogunu, U Tienu fuoma yua den jiidi bipo, bi den maadi mi malanma ki go pua sawali. ⁷Bikuli den bua ki pundi piiga n jaba lie. ⁸Polo den caa li balimaama bangima dieli nni ki maadi ba leni li papaali nali nmaaila, ki moandi ke ban tuo ki ga U Tienu diema maama fuuli. ⁹Ama bi nitianba pala den juagi, ke baa tuo ki ga ke omaama tie moanmoani. Bi go den sugidi oDiedo Jesu sanjoadima bi niba kuli nintuali. O den paadi leni ba ki ta bihoadikaaba, ki bangi ba daali kuli yua n yi Tilanusa cogidieli nni. ¹⁰Polo den caa li kani daali kuli ki maadi leni bi niba hali binalie, yaaba n ye Asi nni kuli, jufinba leni Gilekinba kuli den gbadi oDiedo maama. ¹¹U Tienu den teni ke Polo tiendi leni onii bi niba siiga ya bancianma npia li pakili. ¹²Baa bi yaa den taa ya tiayiekaadi, yaaka, ya cabimu n sii Polo ki maani ayiama po kali bi yiani n kagidi bi po. Mu cicibiadimu mo den ña mun ye yaaba yaa niinni. ¹³Jufinba bi tianba den ye ki goadi ki deli mu cicibiadimu bi niba kani. Bi den moandi ki baa taa oDiedo Jesu yeli ki maadi mu cicibiadimu danba ki yedi mu cicibiadimu. kelima Jesu yeli po, Polo n wangi yua yaa maama yeni, n yedi yi yin ña bi naa niba niinni. ¹⁴Yaaba n den tiedi yeni den tie bi copadicianba yudanba siiga yendo ke bi yi o Sefa, yaa bi jabe, bonbilele. ¹⁵Ki cicibiadiga den guani ki yedi ba: N bani Jesu, n bani Polo mo n tie yua, ama yi mo tie nmenba? ¹⁶Lani ki cicibiadiga n ye yaa joa niinni yeni den bibi ba ki paadi bikuli leni upaalu, ki poagiliba ke bi ñani li dieli yeni niinni ki poagilipoagili ki sani mubila. ¹⁷Jufinba leni Gilekinba yaaba n ye Efesa kuli den gbadi li laabaalo ke ti jawaandi cuo bi kuli hali bonciala. O Diedo Jesu yeli den baa ti kpiagiciandi. ¹⁸Yaaba n den tuo ki daani siiga boncianla den kpendi ki togidi bi niba nintuali ban den tieni yaala. ¹⁹Bi siiga iñoagibiadi danba boncianla den cuani bi tila ki sia ha mi fantama nni bi niba kuli nintuali. Bi den coadi atila yeni kuli dunga ki sua ke li bua ki pundi kujapiena tudapiimu (5o 000) ²⁰Yeni yaapo oDiedo maama den kpedi ki pugidi leni upaalu leni ugbamamnu. ²¹Lani n den tieni ki pendi, Polo den jagi ki bili ke obaa tagini ki poandi Maseduana leni Akayi ki gedi Jelusalema. O den yedi: N yaa gedi laa diema kuli li tie tiladi min yuandi ki gedi ki ban le Loma moko. ²²O den soani otodikaaba siiga nibalie, Timote leni Elasita, Maseduana po, wani oba den go kali dana waamu Asi nni. ²³Laa yogunu ti yanyangiciandi den fii Efesa po kelima oDiedo sanjoadima po. ²⁴O maano den ye ki yi Demetilusa, ki duadi Atemisa jaandieli nannana leni ñanjilifa, ki kuadi ki teni ke otuosoanba den baa libaali boncianla ku maagu yeni po. ²⁵O den yini otuonsoanba leni yaaba n taa ki tuuni ku maagu tuonli kuli, ki yedi: Yikuli bani ke ti baali ña ku maagu na niinne. ²⁶Yi nan laa ki go gbadi Polo yeni n tiedi yaala. O teni ke bi niba boncianla ki yaadi, baa go hua ibuli, laa tie nekanba Efesa niinni bebe ka, li bua ki yaa tie yene Asi nni kuli. ²⁷Lan baa cuani yaa pakili ki tie ke bi niba baa fali ti tuonli yaali n tie loagu bebe ka; Li baa teni ke ti bupua Atemisa kan go yaa tie li ba kuli. Lani mo Asi yaaba leni handuna niinni yaaba kuli kan go yaa jigini o, kelima okpiagidi baa bodi. ²⁸Ban den gbadi laa maama, bi pala den beni ke cili ki tangi ki tua: Efesa yaaba bupua Atemisa pia ti kpiagidi. ²⁹U dogu yaaba kuli yama den yagi. Bi den cuo Gayusa leni Alisitaka, Polo yieninlieba, Maseduana yaaba yeni ki fuli ba ki jaligi ki gedini ba utaankaanu kani. ³⁰Polo den bua ki gedi li kani ki maadi leni li nitaanli yeni, ama bi njoadikaaba den yie opo. ³¹Baa Asi bali danba siiga bi tianba yaaba n den tie Polo danlinba den soani okani ki tundi o ke wan da gedi li taanli yeni po. ³²Li nitaanli yeni siiga bi ne den tangi ban bua maama ke bi ne moko tangi ban bua maama bi niba kuli yama den yagi, bi niba boncianla mo ki den bani ban taani yaala yaapo. ³³Bi nitianba den ñani Alesanda ku niligu siiga, ke jufinba den tudi o ke wan sedi bi kuli nintuali. O den diiba onuu ke ban sedi ki cengi ke obua ki maadi leni ku niligu. ³⁴Ama ban den bandi ke o tie jufi, bikuli den taani niali yendu ki tangi ki tua Efesa bupua Atemisa pia ti kpiagidi, hali ke libua ki pundi leedimunalie. ³⁵Lani wani Efesa dogu yudaano duogili den teni ke li nitaanli suo, ke o yedi ba: Efesa yaaba nme ye kaa bani ke udociamu Efesa kubi Atemisa yaa bupua n pia ti kpiagidi yaa budieli, leni onannanli yaali n den ñani tanpoli po ki baa? ³⁶Lan ki pia niama yeni, li hani yin jiini yi yama ki da tieni li ba leni mi yanjegibima. ³⁷Kelima yi cuani bi naa jaba yaaba n ki pia tagili ba baa suni yi budiena nni li ba, baa sugi yi bupua mo. ³⁸Lani wani li ya tie ke Demetilusa leni otuonsoanlieba pia mi maama leni nilo ba, ti buudi dana ye, bi bujiaba mo ye. Ban yini bi yaba ti buudi laa dana. ³⁹Yi ya go pia matoama mi baa jia yaa taanli npia li sanu kani. ⁴⁰Li baa fidi ban ti jaligi ti ki yedi ke dinli fuugune tie bali yiema, kelima ti kan fidi ki waani tin taani yaala yaapo. ⁴¹wan den yedi yeni , o den cabi li nitaanli.

Chapter 20

¹Laa fuugu nden suoni, Polo den taani bi hoadikaaba ki paagi bi pala ki cabi ba, ki fii ki gedi maseduana. ²O den poandi mi diema yeni niinni, ki tundi bi hoadikaaba tundi boncianla. ³O den suagi ki gedi Gilesi diema nni. O den tieni li kani nmaalita. O den bogini ki ba kua ku nfinbiagu ki gedi sili diema nni, ama oden bandi ke jufinba bogini ijanbi ki baa cuo o, lanyaaapo oden jagi ke o baa lebidi ki tagini maseduana. ⁴O den ba yaaba n yegi leni o ki gedi Asi diema nni, lani n tie: Bele yua Sopate pilusa bijua, Tesalonika yaaba Alisitaka, Segondusi, Deba yua Gayusa, Timote leni Tikika leni Tilofima. ⁵Bani n den ga ti liiga ki gedi tilowasa ki guudi ti li kani. ⁶Yaa dupen nki pia da binli jaanma n den pendi, ti den kua ku nfinbiagu Filipi dogu nni ki tieni dana muu ki nandi ti lieba yeni Tilowasa. Ti den tieni li kani danalele. ⁷A danleleda cilima daali, ti den taani ki baa cabidi dupen kelima Polo den jagi ke o baa faa ki fii. Lanyaapo o den maadi ki waagi hali ki pundi ku yagisiigu. ⁸Mufitili sanmu den yaba tin den taani yadietuadili nni. ⁹Ki sua ke jawaalo den ye li kani ki yi yutikusa, ki ka li diebonlipo. polo den waagi ki maadi hali ke mi guama den gbadi ojavaalo yeni ke o guani cain, lane o den nani li dietuadi taali tanpoli ki baa tii po. Bi den yua o, ki sua ke o kpe. ¹⁰Ama polo den jiidi ki yini opo ki nuadi o, ki yedi: Yin da jie mani onaano ye oniinni. ¹¹Wan den guani ki doni, o den cabidi dupen ki dini ki go waagi ki maadi hali ke li ban fa, lane o den cabi ba ki ban caa. ¹²Bi den kulini ojavaalo yeni oden po ke o fo, li den baagi ba hali boncianla. ¹³Ama tinba wani ti den kua ku nfinbiagu ki ga Polo liiga ki ban guudi o, asoso, kelima o den ba cuoni otaale ki cua. ¹⁴Wan den nandi ti asoso, o den kua ku nfinbiagu nni, ke ti yegi ki gedi Mitileena. ¹⁵Ti go den nani li kani ki suagi liiga mi nima po, li fii faama ti den pundi kiyosa, ya daali n hua ti den balini samoso, li dantaali ti den pundi Mile. ¹⁶Polo den jagi ke obaa tagini Efesa nintuali po ki pendi, kelima waa den bua uyogunu npendi ke o ye Asi nni, kelima o den jaligi ke li yaa baa tuo li danpiimuuli jaanma n sua ke o ye jelusalema. ¹⁷Polo n den Mile ya yogunu o den soani ban yini Efesa po li jaandielu nikipela. ¹⁸Ban den cua o kani, o den yedi ba: Yi bani n tagu n den tie maama kuli yi siiga hali min kua Asi diema yaa yogunu, ¹⁹yi bani ke nden tuuni o Diedo po leni li yumiinli leni ti nunsidi, leni ya biigima n den kpendi npo yogunu kuli, kelima jufinba den fiindi ijanbi ki bua ki cuo nni. ²⁰Yi go bani ke min den wangi yi o laabaalihamo ki go bangi yi a sala nni leni ti diedi nni kuli, mii den wuoni yi yaala nbaa hani po kuli siiga baa bonyenla. ²¹N den wangi jufinba leni Gilekinba kuli, ke ban lebidi bi yama U Tienu po, ki tuo ki daani ti Diedo Jesu. ²²Moala diidi mani, U Tienu fuoma yua tigrini nni ke n caa jelusalema, mii bani yaala n baan tieni nni lipo; ²³Ama doggu ki cua dogu kuli U Tienu fuoma yua yen tuodi ki wangi nni, ke mi lolima leni fala bili ki guu nni, ²⁴Ama mini yaapo mii lingi ki kubi n miali nani li tie npo li bonmoanla yeni. Yaala ntugi npo mayuli tie ki tuoni nuama bianu leni li pamanli, ki taa ki bancebini o Diedo Jesu n puogi nni yaa tuonli lan tie ki yaa wangi U Tienu hanbili yaa laabaalinamo. ²⁵Ama moala diidi mani, min den gaandi yinba yaaba yaa siiga ki wangi U Tienu diema maama yeni kuli, yi kan go le n nunga hali abada. ²⁶Li tie lanyaaapo yo ke n kadi ki waani yi dinla ke yi siiga obakuli soama ki go maa nyuli po. ²⁷Kelima n den waani yi U Tienu tundi kuli mii wuoni yi liba. ²⁸Lanwani yin kubi mani yi yula, ki go kubi uyankulu U Tienu fuoma yua n kaani yi yaaba yaa siiga ke yin ya tie bi gobidikaaba, ki tie nani bi yankpaaba yeni, ki ya kpaa oDiedo jaandielu wan den daa yaali leni o soaceli. ²⁹N bani ke n ya fii, yaaba n tie nani ifuasangbanbiadi yeni baa kua yi siiga. Bi kan cedi uyankulu. ³⁰Bi tianba ba fii yi siiga ki ya bangi yaa bangima n ki tie bangimoanma, ki dadi bi hoadikaaba bi yula po. ³¹Lanwani yin yaa guu mani, ki yaa tiadi ke hali binataa banlu n tuodi ki tundi yi siiga nni yua kuli leni ti nunsidi ku niagu leni u yensiinu kuli mii cedi. ³²Moala n taa yi ki piani U Tienu leni ohanbili maama yaama n baa fidi ki teni yin yaa kpedi ki pugidi osanhuadima nni, ki go teni yin baa u biinu wanbili yaa halimani onigagidihanba kuli po nni. ³³Mii den kuani n yama oba kuli ligi nni, yaaka owula nni, yaaka otiadi nni. ³⁴Yi bani ke n den tuuni leni n nii ki baadi min luo yaala leni nyieninlieba n luo yaala. ³⁵N den waani yi li bonla kuli nni ke yi baa tuuni yene ki todi atadima, ki tiadi o Diedo n den yedi yaa maama ne: ki pa bu paabu n pia li pamanli ki cie ki gaabu. ³⁶Wan den maadi laa maama oden gbaani ki taani ki jaandi leni bi kuli. ³⁷Bikuli den buudi leni ti nunsidi ki gobini Polo leni mi buama. ³⁸Yaala n den biidi bi pala ki ban cie tie ke o den yedi ba, yi kan go le n nunga. Bi den piadi o ki pundi hali ku nfinbiagu kani.

Chapter 21

¹Tin den paadi leni ba ki Ki kua ku ñinbiagu nni, ki teli koso, li jiifaama ti den suagi liiga ki pundi Lode, ti den ñani lankani ki gedi Patala. ²Ti den baa ya ñinbiagu n baa duodi ki gedi Fenisi, ke ti den kua ki gedi. ³Tin den laa Sipila diema, ti den ha ma ti ganu po ki teli Sili ñinkunu ki pundi ki sedi Tili dogu nni, naankani ke bi den baa jiini bi tuga. ⁴Ti den laa bi hoadikaaba, ki tieni likani dana lele. U Tienu Fuoma Yua den doagidi bi hoadikaaba po ke ban waani Polo ke wan da gedi Jelusalema. ⁵Ama dana lele n den pendi, ti den suagi ti sancenli, bani leni bi puoba leni bi bila kuli den piadi ti hali ki ñani ti u dogu nni. Ti kuli den gbaani u ñinkunu, ki jaandi. ⁶Tin den cabi ti lieba, ti den kua ku ñinbiagu nni, ke bimo lebidi ki kuni. ⁷Tin den jiidi ku ñinbiagu nni Tili dogu nni, ti den suagi ki gedi Polema, lankani ti den laa ti kpiiba Jesu yaaba, ki sedi leni ba danyenli. ⁸Lan den fii ki faa, ti go den fii ki gedi Sesale. Lankani ti den cani Filipi, o laabaaliamo wangikoa, ban den gandi ya nileleediba siiga yendo. ⁹O den pia bisiba naa, ke bi tie powondiana, ke bi moko den pua sawali. ¹⁰Tin den ye likani dana baa, o sawalipualo yua ke bi yi o Agabusa, den ñani Jude, ki cua tikani. ¹¹O den taa Polo gbanñagidigu, ki loli o taana leni o buadi ki yedi: Diidi mani U Tienu Fuoma Yua n doagidi ki yedi yaala: Yaa nilo n die ku naa gbanñagidigu, Jufinba baa loli o yene Jelusalema po ki ha o bi nilanba nuu nni. ¹²Tin den gbadi laa maama, tinba leni yaaba n den ye likani kuli den mia Polo n da gedi Jelusalema. ¹³Lawani o den yedi: Be n teni ke yi buudi ki bua ki biidi n pali? N baa tuo ban loli nni baa ki kpa nni O Diedo Jesu yeli po Jelusalema. ¹⁴Nani wan kaa den bua ki tuo ti maama, tii den yie opo, ti den yedi: O Diedo yanbuama n tieni! ¹⁵Laa dana n den pendi ti den bogini ti tiadi ki baa ña Sesale ki gedi Jelusalema. ¹⁶Jesu hoadikaaba siiga tianba den ciani ti, ki gedin ti Minasono denpo, tin den baa caani yua. ¹⁷Tin den pundi Jelusalema, ti kpiiba den ga ti cangu leni li pamanli. ¹⁸Li daali fii faama Polo den yegi leni ti ki gedi Jaka denpo, Kilisiti n yini yaaba nikpeliba den cua ki taani likani. ¹⁹Polo den fuondi ba, ki togidi U Tienu n tieni yaala bi nilanba siiga kelima o yaa tuonli po. ²⁰Ban den gbadi o maama, bi den kpiagi U Tienu. Lani bi den yedi o: Ti kpiilo, a bani ke Jufinba siiga yaaba n tuo ki daani pundi niba tudatuda, ama bi kuli nan baa pia li yankuali li balimaama kubima po. ²¹To, bi gbadi ke a bangi yaa Jufinba n yayadi ki ye bi nilanba siiga ke ban yie Musa balimaama, ki go tua ba ban da kuani bi bila ku koanciagu, ki da go hua Jufinba maasuagu. ²²To, ti baa tieni lede? Laa pia kuli tama ke ku niligu baa taani bi ya gbadi ke a cua. ²³Lanwani, han tieni tin baa yedi a yaala. Ti siiga niba naa ye yaaba n tieni u ñoanianu leni U Tienu, ²⁴han taa ba ki taani leni ba ki wali ki ñani li kuali, ki pa ban bili yaa panpaani ban baa ki kuo. Lani n tie ban bandi ke ban tua a po yaala ki tie moamoani, ki go bandi ke a moko baa hua li balimaama. ²⁵Bi nilanba siiga yaaba n tuo ki daani yaapo, ti den diani bipo li tili ki yedi ke ti jagi ki bili ke ban kubi bi yula ki da je i buli padijiema kuli, ki da ñmani mi soama, ki da ñmani ti yansoadikaadi, ki go kubi bi yula leni mi conconma. ²⁶Lan den fii ki faa, Polo den taa bi jaba yeni, ki taani leni ba ki wali ki ñani li kuali. Lani, o den kua U Tienu diegu nni ki waani bi hanbima dana ban baa gbeni ya daali, ban baa padi yua kuli po ya padili. ²⁷A danleleeda n den bua ki pundi, yaa Jufinba n den ñani Asi nni ki cua Jelusalema den laa Polo U Tienu diegu nni. Bi den maadi ki fiini ku niligu pala ki cuo Polo, ²⁸ki tangi ki tua: Isalele yaaba, cua mani ki todi ti. Ya joa n tie ne caa i kaani kuli ki bangi bi niba kuli ke tinba Jufinba leni li balimaama leni u naa kaanu kuli ki pia mayuli. O kuani baa Gilekinba U Tienu diegu nni mo, ki joagini u naa kaangagidhamu. ²⁹Kelima bi den kpa laa wani leni Tilofima yua n tie nilamo ki tie Efesa yua, Jelusalema dogu nni, bi den tama ke Polo kuani o U Tienu diegu nni. ³⁰U dogu nni yaaba kuli yama den lengidi, ke bi niba ñani i kaani kuli ki sani ki taani. Bi den cuo Polo ki fuli ki ñani o U Tenu diegu nni. Lanyogunu bi den luoni ku buliñoajala. ³¹Ban den lingi ki bua ki kpa Polo, li maama den pundi Loma mienteela yudanciamo kani ke Jelusalema yaaba kuli den digi. ³²Lanyogunu o den taa a mienteela leni mienteela kobiga yudanba tianba ki sani ki gedi ku niligu kani. Ban den laa ba, bi den cedi kaa go pua Polo. ³³Lanwani a mienteela yudanciamo den nagini ki cuo Polo ki teni ke bi loli o kuseli lie. Lani o den buali o wan tie yua leni wan tieni yaala. ³⁴Ku niligu siiga bine den tangi mine, bine mo n yaa tangi mine. Wan kaa den fidi ki bandi i moamoani kelima ku niligu fuugu po yeni, o den yedi a mienteela ban kuani Polo li diepaali nni. ³⁵Polo n den pundi u hmaadokaanu kani, tiladi a mienteela den yua o kelima ku niligu pabiencianli po. ³⁶Kelima ku niligu den hua o ki tangi ki tua: Teni ban kpa o! ³⁷Ban den bua ki kuani Polo li diepaali nni ya yogunu, Polo den yedi a mienteela yudanciamo: Naani li pia u sanu min maadi bonla ba bi? Amienteela yudanciamo den gua ki yedi o: Naani a gba Gileki maama bi? ³⁸Lanwani haa tie nani Ejipiti yua, yua n den fiini mi badiyiema ke laa waagi ki den gedin niba tudanaa mi fanpienma po ka? ³⁹Polo den gua ki yedi o, n tie Jufi, ki tie Silisi diema Tasa dogu yua, ya sigu n pia mi yulolima yua. N mia ha han cedi min maadi leni ku niligu na. ⁴⁰O yudanciamo den tuo, Polo den se u hmaadokaanu po ki tia ba o nuu ban suo. Ban den suo, Polo den maadi Ebilu maama nni ki yedi:

Chapter 22

¹N kpiiba leni n baanba cengi mani min pia ya maama moalene ki ba maadi ki gaa n yuli !²ban den gba ke o maadi leni ba ebulu maama nni bi den nmine suo.lani Polo den yedi ba:³N tie jufi ki mali Tasa dogu nni Silisi diema nni. Ama n den fandi u naa dogu nni, n den kua Gamalieli cogidieli .Ke o bangi nni ti yaajanba balimaama cap.N den pia li yankuali U Tienu po nani yikuli n tie maama dinni. ⁴N den waani yaaba n nua Jesu sanjoadima fala nali ki ku ba,n den loli bi puoba leni bi jaba ki kuani ba a kadidiena nni. ⁵Bi kopadicianba bado leni bi cancannikpeliba taancianli kuli den tie n po siedinba. Bi den teni nni tisoankaana ke min ban teni ti kpiiba yaaba n ye Damasa, min den gedi naanpo ki baan loli yaaba n ye lipo ki nua mi naa sanjoadima ki cuani ba Jelusalema na ki baa teni ban waani ba fala.⁶Min den ye u sanu nnin, ki nagidi Damasa, ke li bua ki pundi u yensiinu, lanyogunu mi yenyencianma den nani tanpoli ki jiidi ki lindi nni.⁷ N den baa tiipo ki gbadi u nialu ke u yedi nni : Solo, Solo, be yapo ke a wanginni fala? ⁸n den yedi:a tie nme yoo n Diedo? lani o den yedi nni : n tie jesu Nasaleti yua njan wangi yua fala.⁹Yaaba n den yegi leni nni den laa mi yenma yeni njanma, ama baa den gbadi yua n maadi leni nni nialu. Lani n den yedi nDiodo n baa tieni be?¹⁰ o Diodo den yedi nni: fii ki gedi Damasa, lankani bi ba waani a njan baa tieni yaala kuli.¹¹ Nani min ki den nua liba kelima mi yenma yeni n den yendi maama, yaaba n den yegi leni nni den cuo n nuu ki dadi nni ke n pundi Damasa.¹²O joa den ye Damasa ki yi Ananiasa o den nua U Tienu ki fangi o ki kubi o balimaama. Ya jufinba n den ye Damasa kuli den tiendi o po o siedinamo den cua n kani.¹³O den yedi nni: N kpiilo Solo, guani ki ya nua. Lanyogunu n den guani ki noanli ki laa o.¹⁴O den yedi nni: ti yaajanba U Tienu, tuodi ki gandi a ki bili ke njan bandi o yanbuama, ki le o nitenginkoa ki gbadi o noabu nni maama.¹⁵Kelima a baa tie o siedo, bi nisaaliba kuli poi, ki wangi ba njan laa ki go gbadi yaala.¹⁶Moala a go jii be? fii ki teni ban batisi a, a tuonbiadi n njuudi ki na ,kelima a jaandi o Diodo yeli nni.¹⁷Min den guani Jelusalema ki ye U Tienu diegu nni ki jaandi U Tienu, n den laa li bonlekaala.¹⁸N den laa o Diodo ke o yedi nni :fii ki na jelusalema ne tontoni kelima bi kan gaa njan tiendi npo ya siedi.¹⁹N den yedi: n Diedo, bani biba bani ke n den caa li balimaama diena nni ki co bi siiga nni yaaba n tuo ki daani a, ki kuandiba a kadidiena nni ki tendi ke bi pua ba i gbiani. ²⁰N den taa leni yaba n den wuli a siedo Etiena soama ki ku o, ki saa bipo i moamoani ke li pundi, ki se ki guu yaaba n ku o tiayiekaadi. ²¹Lani o Diedo den yedi nnifii ki gedi kelima n ba soani a nali foagima, bi nilanba po.²²Bi den cengi Polo nali ke o maadi ki pundi laa maama. Lane bi den tangi ki tua: kpa o mani. Laa pundi ya nibuolu n tie ne n ya ye leni miali. ²³Bi den tangi ki pugidi,ki luni bi tiadi, ki yadi mi tama tanpoli.²⁴A minteela yudanciamo den yedi ke ban kuani Pololi diepaali nni ki pua o i balijoe ki buali o ki bandi yaala n teni ku niligu tangi opo yeni.²⁵Ban den loli o ki baa pua o ya yogunu, Polo den yedi minteela kobiga yudaano yua n den se likani: Naani yi pia u sanu ki pua Loma yua i balijoe ki daa buni leni o?²⁶Minteela kobiga yudaano n den gbadi laa maama, o den gedi ki ban waani a minteela yudanciamo ki yedi: A baa tieni be? o joa yeni tie Loma yua yo.²⁷A minteela yudanciamo den cua Polo kani ki yedi o: waani nni, a tie Loma yua yo? o den guani ki yedi o yeni de. ²⁸A minteela yudanciamo den yedi o: N den pani ligiciame ki tua Loma yua. Polo den guani ki yedi o, mini wani n mali ki tie yene.²⁹Lanyogunu yaaba n den ba pua o wan maadi den fuadi o kani. A minteela yudanciamo mo den jie boncianla kelima o teni ke bi loli Polo yua n tie Loma yua leni i kuseseli.Lan den fii ki fa, ke minteela kobiga yudaano den li bua ki bandi jufinba n den li kuliti Polo yaala ya po , o den teni ke bi lodi Polo, ki go teni ke bi kopadicianba yudanba leni bi cancannikpeliba taancianli kuli n taani. Lani o den gedini Polo ki sieni o bi nintuali.

Chapter 23

¹Polo den nuali bi cancannikpeliba taancianli ki yedi ba: N kpiiba n ye U Tienu nintuali leni yaa pali seedi n nani nali dinla.² Bi kopadicianba bado Ananiasa den yedi yaaba n nagi polo n pua o ñoabu.³ Polo den yedi o: U Tienu baa pua na fini u balikalikanpienu na. A ka u bujiakaanu ki baa jia n buudi nani li balimaama n bili maama, ki nan miidi li balimaama nan teni ke bi pua nni yeni.⁴ Yaaba n se li kani den yedi Polo: A sugidi bi kopadicianba bado yoo? ⁵Polo den yedi: N kpiiba mii bi bani ke o tie bi kopadicianba bado. Li diani i diani nni ki yedi: Han da maadi a buolu yudaano po yaala n bia.⁶ Polo den bandi ke bi cancannikpeliba taancianli yeni siiga bine tie Sadusieninba, bine mo Falisienba. Lani o den kpaani li taanli yeni niinni ki yedi: N kpiiba n tie Falisieni n yaajanba mo den tie Falisieninba. Bi cuo nni ki baa bu leni nni kelima n sugini ke bi tinkpiba baa fii.⁷ Wan den yedi yeni Falisieninba leni Sadusieninba den cili ki nia leni bi yaba, ke mi paadima den tieni li taancianli siiga.⁸ Sadusieninba maadi ke bi tinkpiba fiima ki ye, ki go maadi ke malekinba leni a cicila ki ye. Ama Falisieninba wan maadi ke lankuli ye.⁹ Ku fuugu den tieni boncianla. Libamaama bangikaaba bi tianba yaaba n tie Falisienba den fii ki nia leni u paalu ki yedi: Tii sua ke o joa ne pia tagili. Daalinba ciciliga yaaka malekoba n maadi leni o.¹⁰ Mi niama den biagidi ki pugidi nali ke a minteela yudanciamo den jie ke bi baa ti papadi polo. Lani yaa po o den waani a minteela ban jidi ki kua li nitaanli siiga, ki cuo Polo ki ñani o ki kuani o li diepaali nni.¹¹ Yaa ñiagu n den nua o Diedo den cua ki sedi Polo kani ki yedi o: Paagi a pali naninjan tieni npo seedi Jelusalema na maama, a go baa tieni npo Loma po moko tiladi.¹² Lan den fii ki fa, Jufinba den taani ki juogi, ki poli ke bi kan je, bi kan ño bi yaa kpa Polo.¹³ Yaaba n den taani ki jagi ki bili yeni cie niba piina.¹⁴ Bi den gedi bi kopadicianba yudanba leni bi nikpeliba kani ki yedi: Ti taani ki poli ke jiema kan kua ti ñoana nni kali ti kpa Polo.¹⁵ Lanwani, yin taani mani leni bi cancannikpeliba taancianli yaaba, ki soani a minteela yudanciamo kani ki mia o ke wan cuani Polo yi kani nani yi bua ki bandi o maama fuuli ki pugini yeni. Tinba mo ti bogini ki baa kpa o hali ke o daa pundi yi kani.¹⁶ Ama Polo naataanpuoga bijua den gbadi ban jagi yaa jagibiadili ki gedi ki kua li diepaali ki waani Polo.¹⁷ Polo den yini minteela kobiga yudanba siiga yendo, ki yedi o: ciani o jawaalo na yi yudanciamo kani kelima o pia mi maama ki baa waani o.¹⁸ Minteela kobiga yudaano den ciani o jawaalo yeni a minteela yudanciamo kani ki yedi o: Yaa kadibiga n yi Polo yini nni ki mia nni min ciani o jawaalo na a kani, kelima o pia mi maama ki baa waani a.¹⁹ A minteela yudanciamo den cuo o jawaalo nuu ki piadi o ki buali o: a pia be maame ki baa waani nni?²⁰ O den yedi o: Jufinba juogi ki bili ke bi baa mia na nan cuani Polo saala bi cancannikpeliba taancianli kani nani bi bua ki buali o o maama fuuli ki pugini yeni.²¹ Han da tuo bi miabu kelima yaa niba n cie piina wuoni ki bua ki bibi o. Bi poli ke jiema yaaka bonñokaala kan kua bi ñoana nni kali bi kpa o. Bi bogini ki ji gu ke fini n tuo bi po bi miabu bebe.²² O yudanciamo den tundi o jawaalo ke wan da maadi oba kuli wan cua ki waani o yaala, ki cabi o.²³ Lani o den yini minteela kobiga yudanba bilie ki yedi ba: " Teni mani minteela kobilie leni tandanba piilele leni kpandanba kobilie n bogini, ke dinla u duanyogunu yaa pendi waamu yi baa gedi Sisale. ²⁴Yin bogini mani yi taami Polo moko yaa po ki gedin o gufeneeli Felisi po leni laafia."²⁵ O den diani yaa tili n tie na: ²⁶" Mini Kiloda Lisiasa n fuondi a, fini ti yudaano gufeneeli Felisi. ²⁷Jufinba den cuo o naa joa ki bua ki kpa o. N den cua leni a minteela ki ga o bi nuu nni kelima n den bani ke o tie Loma yua."²⁸ N den bua ki bandi bonjanla ban den kuliti o yaala yaa po ke n geni o bi cancannikpeliba taancianli kani. ²⁹N den sua ke ban kuli o yaala po hua bi balimaama, ama ke waa tieni yaala n pundi ban kpa o, baa ki kuani o li kadidieli nni. ³⁰Min den bandi ke Jufinba jagi opo li jagibiadili, n den jaligi ki soani o a kani, ki go waani yaaba n kuliti o, ban cuani ban kuliti o yaala po a kani U Tienu n waani ti tiyaba."³¹ A minteela den tieni wan puogi ba yaala. Ku ñiagu yeni bi den taa Polo ki gedin o Antipatilisa dogu nni. ³²Lan den fii ki fa a taacenda den lebidi ki guani Jelusalema diepaali po, ke bi tandanba soagini Polo liiga. ³³Bi den pundi Sesale ki teni gufeneeli li tili yeni, ki go teni o Polo moko. ³⁴Gufeneeli n den cogi li tili, o den buali Polo n tie yaa diema yua. Wan den bandi ke o tie Silisi diema yua, ³⁵o den yedi o: " Yaaba n kuliti a yaa cua, n baa songi a maama." O den puogi a minteela ban yaa ji Polo Elodo dieciangu nni.

Chapter 24

¹Dana muu n den pendi, bi kobadicianba bado Ananiasa den yegi leni bi nikpeliba leni maliiga yudaano yendo ke bi yi o Tetusa ki jiidi ki cua Sesale. Bi den maadi Gufeneeli ban pia ya maama leni Polo.²O den yini Polo, ke Tetusa cili ki maadi ki tabi o ki yedi:³Fini ti yudaano Felisi, tikuli ye leni mi yanduanma cain kelima a yaapo. Fini n teni ke ti diema lebidi ki hanbi. I kaani kuli leni i yogini kuli ti pala mani leni han tieni yaala yen ke ti jaandi a likuli po hali boncianla.⁴Mii go bua ki pugini mi maama ki coagi a. N mia ha han cengi ti u yogunu waamu bebe.⁵ Ti sua ke o naa joa tie nani u yianu, ki fiindi mi janjanma Jufinba siiga ban ye naankani kuli handuna nni. O tie Nasaleti yaaba jaanbuolu yudanba siiga yendo.⁶ O den moandi ki baa joagini U Tienu diegu ke ti cuo o. Ti den bua ki bu leni o nani ti yaa balimaama n bili maama.⁸Ama a minteela yudanciamo Lisiasa den tieni u paalu ki fie o ti nuu nni, ki yedi ke yaaba n pia mi maama leni o n cua a ya kani.⁷Fini aba baa fidi ki buali o ki bandi tin pia leni ya maama kuli ya tie moamoani.⁹Yaa Jufinba n den ye likani den saa Tetusa maama po i moamoani, ki yedi ke wan maadi Polo po yaala kuli tie yen.¹⁰Gufeneeli den yugidi o nuu ki puni Polo u sanu ke wan maadi, ki yedi: N bani ke a tie ti buolu bujialo yaa bina n yaba lane n pali mani ke n ye a nintuali ki baa maadi ki ga n yuli.¹¹ Laa cie piiga n dana lie ke n den gedi Jelusalema ki baan kpiagi U Tienu. A ya bua a baa fidi ki buali ki bandi.¹² Baa den la ke n nia leni niloba U Tienu diegu nni, yaaka ke n fiini ku niligu pala li balimaama bangina diena nni leni u dogu nni kaanuba kuli.¹³Bi kan fidi ki ba yaa seedi n baa doagidi ke ban maadi npo ya maama a kani moala tie moamoani.¹⁴Ama ban yini yaa jaanma jaabocaanu yen, n tuo a nintuali ke n hoa ma ki jaandi ti yaajanba Tienu, ki go dugi yaala n diani li balimaama nni, leni bi saawalipuaba tila nni kuli po.¹⁵N sugini nani bani yaaba n ye ne n sugini maama ke bi tinkpiba fiima ye, yaaba n tiegi leni yaaba n ki tiegi kuli po.¹⁶Lani n teni ke n moandi yogunu kuli ke n pali seedi n da bu leni nni kelima tagili ba po. U Tienu kani leni bi niba kani kuli.¹⁷Min kaa den ye Jelusalema binaba, n den guani likani ki baa cuani mi todima n buolu yaaba po, ki pa U Tienu bu paabu.¹⁸Min den tieni lani, yaa Jufinba n lani Asi nni den laa nni U Tienu diegu nni. N den wali ki hanbi nba.¹⁹Mii den taani niligu, mii den tieni fuugu mo. Jufinba ya pia npo liba, li bi pundi bani n ya ye ne ki maadi laa maama a nintuali.²⁰Lani yaaka li pundi yaaba n ye ne n waani ban laa ke n pia yaa tagili min den sedi bi cancannikpeliba taancianli kani.²¹Li yaa ki tie min den kpaani bi siiga ki yedi: Yi ja leni nni dinla ti buudi kelima bi tinkpiba fiima yaapo.²²Lani Felisi, yua n den bani Jesu sanhoadima maama bonhanla den sieni mi maama yen hali dantoali, ki yedi Polo: A minteela yudanciamo Lisiasa ya cua n baa jia a maama.²³ O den puogi minteela kobiga yudaano n ya guu Polo ki pa o mi yudiedima ki cedi o danlinba n ya kpendi o kani ki todi o.²⁴Danaba n den pendi Felisi den cua leni o pua Dusila, yua n tie Jufi. O den teni ke bi cuani Polo o kani ki cengi Polo n maadi opo li dandanli Jesu Kilisit nni n tie yaala.²⁵Ama Polo n den maadi mi teginma, li yukubili leni U Tienu buudi yaadi n baa cua ya maama fuuli yen, ti jawaandi den cuo Felisi ke o yedi o: Moala po a baa fidi ki ja. N yaa go ti baa u yogunu n baa yini a.²⁶O den pia mi suginma ke Polo baa pa o i ligi. Lani yaapo, o den tuuni ke bi yi o yogunu boncianla ke o maadi leni o.²⁷ Bina lie n den pendi ke li tie yen, Felisi den baa o lebidu ke bi yi o Posiyusa Fesitusa. Nani Felisi n den bua ki mangi Jufinba pala yen, o den ha Polo ke o baa ye li kadideli nni.

Chapter 25

¹Fesitusa n den cua laa dogunni , da na taa puoli , o den fii ki ñani cesale ki gedi jelusalem. ²Bi kopadicianba yudanba leni jufinba nikpela , den cua o kani ki wani o ban pia ya mama leni polo. Leni ki nanga yantiali. ³Ki den miadi o , ki go tigini o wan ñanbi bipo , ki cedi polo cua jelusalem. ama bi den pia li djagibiadili , ki bua kpa o u sanu ni. ⁴Fesitusa den yedi ba , ke bi kubi o cesale , ke wani o ba , mo ba guani lipo likan waagi. ⁵o den yedi ba , yiniini ya pia nikpela n pia ban kuti o yaala , ban cua tin gedi. ⁶Fesitusa , naa den kali , bi siiga yala cie dana nii li dana jiiga , ki den lebidi goani cesale. lan den fii fa wan den ka u bujiakaanu , o den yedi ke ban cuani polo. ⁷Wan n den cua . Jufinba nikpela yaaba n den ñiani jelusalem den lindi o , ki kuliti o leni li bonla boncianla yaala n bia , ki nan kan fidi ki doagidi ke li tie moamoani. ⁸polo den cili ki maadi biba ga o yuli ki yedi mii tieni yala bia jufinba po , bi U Tienu diegu po , bi o bado sesa po. ⁹Fesitusa n den bua mangi jufinba pala , den yen polo: A bua ki gedi jelusalema leni , nni , ban ba jia ti buudi n nintuali laa bonla kuli po? ¹⁰Polo den yedi: n se sesa bujia kaanu kani , nanin pundi ban jia buudi , mii tieni tagili ba jufinba po , nani ñan bani la , maama bonñanla. ¹¹N ya bi tieni tagili biadi ke pundi kuuma , n kan yie ki kpe , ama ban kulidi nni yaa la yaa tie faama , o ba kuli ki pia ya sanu n taani ki teni ba . n bua n buudi n tieni sesa po. ¹²Fesitusa leni o nijuoginkaaba n den juogi ki gbeni laa maama po. o den yedi ke a bua a buudi n tieni sesa po , to , lanwani o ba gedi sesa po. ¹³Dana wamu n den pendi , o bado agilipa leni belenisa den cua sesale ki ba fuondi fesitusa. ¹⁴nani ban den tieni dana wamu , Fesitusa den waani o bado yeni polo maama fuuli ki yedi: ja yendo ye li kadi dieli nni , ne , ke felisi n fii ki ña o. ¹⁵M=in den gedi jelusalema , bi kopadicianba yudanba leni jufinba nikpela den maadi nni o maama ki mia ke min jiaa o buudi ki teni ban kpa o. ¹⁶n den waani ba , ke laa tie loma yaaba bogida nni ki teni o nilo ban kpa o , ke waa baa ki maadi yaaba n kulido nituanli ki gaa o yuli. ¹⁷Lani bi den cua ne , mii den waagi , lan den fii fa , n den kali n bujiakaanu , ki den teni ke bi cuani o joa yeni. ¹⁸Yaaba den kuliti o n den sedi ki togidi , baa den fidi ki togidi ki waani , min den tama ke o pia ya tagili. ¹⁹Bi den nia leni o , ya maama n nua leni bi jaanma sanñoadima fuuli leni yaa nilo n yi Jesu , yua n den kpe , ke o mo tua ke o fo. ²⁰Min ki den bandi , min baa jaa li maama , maama , n den buali o , o ya bua ki gedi jelusalema ban , ban jiaa o maama lanpo. ²¹Ama , nani wan den yedi , ke o bua ke o buudi n gedi sesa o badiciamo po yeni , lanwani n den teni ke bi gu o li kadi dielini , kali min ba fidi ki gedi nni o sesa po. ²²Agilipa den yedi fesitusa: N moko bi bua ki gbadi o joa yeni maama . Fesitusa den yedi o , saala a ba gbadi o maama. ²⁴Lan den fii fa, agilipa len belenisa den cua ki kua u buujiakaanu leni ti kpiagidi, leni a minteela yudaano, leni u dogu nikpela. festisa den teni ke bi cuani polo. ²³lanwani festusa den yedi: O bado agilipa leni yinba yaaba n ye ne leni ti kuli. i nua ke ya joa tene yaapo ke jufinba kuli, yaaba n ye ne leni jelusalema kuli taani ki tua ke laa pundi wan go ya ye leni miali. ²⁵Mini yaapo, mii den laa ke o tieni yaa tagili n pundi ban kpa o, ke wani o ba mo den mia ke o bua ki gedi o badiciamo sesa po. n den bili ke n ba gedingi o. ²⁶Mii pia min n baa diani yaala o maama po, ki soani o badiciamo po. lani yaapo yo ke n teni ke bi cuani o fini obado agilipa nintuali, leni yinba kuli nintuali. yeni ti kuli yaa taani ki biigi o, min baa, min baa diani yaala. ²⁷Kelima n sua ke li tie yanfoluoma yo ke min soani ki kadi-biga, kaa waani ban kuli o yaala.

Chapter 26

¹Agilipa den yedi Polo: Li tuo han maadi ki ga a yuli. Polo den tandi o nuu ki baa maadi ki ga o yuli ki yedi:² O bado Agilipa, n pali mani ke n baa fidi ki maadi a nintuali dinla ki ga n yuli, ki nan doagidi ke Jufinba n tabi nni yaala yaapo yeni naa tie moamoani. ³Kelima fini aba bani Jufinba bogida cain leni ban nia yaala yaapo. Lanwani, n mia ha han juuni ki cengi n maama. ⁴Jufinba kuli bani n yema n den tie maama hali n biwaama yogunu leni hali mi cilima n maadogu nni, leni Jelusalema nni. ⁵Bi bani nni hali ke li waagi, ki bani ke n tie Falisieni, yaa cagili n jii ti jaanma po, leni tidanbogida po ki cie. Bi yaa bua bi baa fidi ki tieni seedi lipoMoala n se ne u bujiakaanu kani kelima⁶ n sugini ke U Tienu baa kuani wan den niani ti yaajanba ya Joanianu. ⁷Ti buolu yaaba, bani i piiga n buoliedi yeni, yaaba n tuuni U Tienu po u yensiinu leni ku Jiagu kuli, n moko sugini laa Joanianu kuama. O bado, li tie kelima laa suginma po yo ke Jufinba tabi nni. ⁸Yinba, be n teni ke yi nua ke li kan tuo U Tienu n fiini bi tinkpiba?⁹Moamoani mini nba den tama ke li pundi min tieni min fidi yaala kuli ki yie Nasaleti yua Jesu yeli po. ¹⁰N den tieni yeni Jelusalema, ki baa bi kopadicianba kani li bali ki kuani bi nigagidihanba a kadidiena nni. Ban den jia leni ba, n den taa leni yaaba n den sua ke li pundi ba kpa ba. ¹¹N go den caa li balimaama bangima diena nni ki wangi ba fala, ki tiendi ba u paalu ban sugi U Tienu. N pabienkandikaali den teni ke n caa baa i dolami nni ki fagidi ba. ¹²Li tie lani yaa po ke n den baa bi kopadicianba yudanba kani li bali leni u sanu ki fii ki caa Damasa ki baan tieni yeni lanpo mo. ¹³O bado, u yensiinu ke n ye u sanu nni n den laa ya yenma n Juliti ki cie ki yenga yenma, ke mi Jani tanpoli po ki yendi ki lindi nni, mini leni n yegininlieba. ¹⁴Tikuli den baa tiipo. N den gbadi ke u nialu maadi leni nni Ebilu maama nni ki yedi: Solo, Solo, be yaa po yo ke a faligidi nni? Li baa pa apo han yiadi u danbu ki pua li bonmuukaala. ¹⁵N den yedi o: A tie hme ? O Diedo den yedi nni: N tie Jesu, han faligidi yua. ¹⁶Fii ki hma ki sedi. N doagidi a po n yuli kelima n gandi a han yaa tie n naacemo leni n seedo, ki yaa wangi bi niba han laa yaala na leni min go baa waani a yaala. ¹⁷N baa ga ha Jufinba leni yaaba n kaa tie Jufinba kuli nuu nni min baa soani a yaaba ya kani. ¹⁸N soani a bikani ke han hubidi bi nuni, ki Jani ba li biigili nni ban kua mi yenma nni, ki Jani ba Sutaani paalu nni ban cua U Tienu kani. Lani ban baa bi tuonbiadi sugili, ki baa U Tienu n gagidi ki hanbi yaaba kelima li dandanli po ya siiga. ¹⁹Lanwani o bado Agilipa, den yie ke n kan tuo ki tieni min den laa tanpoli bonlekaala yaala yeni n puogi nni yaala. n ²⁰den kpa wangi Damasa yaaba, ki yuandi ki wangi Jelusalema yaaba, leni Jude ya diema nni yaaba kuli. N go den wangi bi nilanba moko, ke ban lebidi bi yama ki hoadi U Tienu, ki yaa tuuni yaa tuona n doagidi ke bi lebidi. ²¹Li tie lani yaa po ke Jufinba den cuo nni U Tienu diegu nni ki moandi ki baa kpa nni. ²²Ama kelima U Tienu todima po n ye hali dinla ki tiendi seedi taliginba leni bi paatieba kuli po. Min yedi yaala taa yenma leni bi sawalipuaba leni Musa kuli n den pua sawali ke yaala n baa tieni yeni po, mii pugini lipo liba. ²³Lani n tie ke U Tienu n Gandi yua baa la fala tiladi, ki tua U Tienu n kpa fiini yua bi tinkpiba siiga. O baa yaa wangi Jufinba leni bi nilanba kuli mi yenma maama. ²⁴Polo n den maadi yeni ki baa ga o yuli, Fesitusa den kpaani ki yedi: Polo, a gaadi, a cogciamu teni ke a gaadi. ²⁵Polo den goa ki yedi o: Ti yudaano Fesitusa, mii gaadi ka. Min maadi yaama tie moamoani ki go tie yandanmaama. ²⁶O bado Agilipa ma bani laa bonla maama fuuli. Lani n teni ke n maadi o kani leni li papaali, kelima n bani ke laa maama siiga baa mayenma ki boani o, kelima laa den tieni wuoli nni. ²⁷Fini o bado Agilipa, naani a dugi bi sawalipuaba maama po bi? N bani ke a dugi mipo. ²⁸Agilipa den goa ki yedi Polo: Li sieni waamu han teni min tua Kilisiti yua. ²⁹Polo den goa ki yedi o: Li yaa tie moala, bi li yaa baa waagi, min miadi U Tienu yaala tie ke lan da tua fini bebe ka, ama yinba yaaba n ye ne ki gba n maama kuli, n tua nani min tie maama ki yaa tie n kado bebe ne yaaka. ³⁰O bado leni gufeneeli leni Belenisa leni yaaba n den taani ki ka leni ba kuli den fii. ³¹Ban den ña, bi den maadi leni biyaba ki tua: O naa joa naa tieni yaala n pundi ban kpa o, baa ban kuani o li kadidieli nni moko. ³²O bado Agilipa den yedi Feasitusa: O joa na ya den soagini o buudi Sesa po, a bi baa fidi ki faabi o.

Chapter 27

¹Ban den jagi ki bili ke ti baa kua ku ñinbiagu nni ki gedi Itali diema nni, bi den teni a minteela yudaano ban yi yua Juliyusa n yaa gu Polo leni kadibitoana.²Ti den kua ya Jinbiagu n Jani Adamita dogu nni ki baa gedi ya dogu n yi Asi nuganu po. Ti den fii ki caa, ke Akilitaka, Maseduana diema Tesalonika dogu yua yegi leni ti.³Lan den yendi, ti den pundi Sidoni ki sedi. Juliyusa den kubi Polo leni mi buama, ki puni o ke o ñani ku Jinbiagu nni, ki gedi ki fuondi o dalinba ki baa mi todima bikani.⁴Ti den fii lankani ki suagi liiga ki balini Sipila kpendegili kelima u faalu den togidi ti.⁵Ti den suagi liiga ki poandi mi Jinciama, ki balini Silisi leni Panfili diema, ki sedi Mila dogu nni.

⁶Lankani aminteela yudaano den laa Jinbiatoagu, yaagu n Jani Alisandili dogu nni ki baa gedi Itali, ki kuani ti ku niinni.⁷Ti den suagi ki cuoni dindini danaba ki nagini Sinida dogu leni fala. U faalu n go den togidi ti ke tii den fidi ki suagi liiga, ti den lebidi ki balini Kileta kpendegili ki teli Salimone po.⁸ Ti den suagi liiga leni fala hali ki ban balini ki pundi ya dogu n yi ti Jinbiadi sedikaanhamu yu n ku leni Lase dogu ki sedi.⁹Ti cenli den waagi hali ke li den ban pundi yaa yogunu ke ku Jinbiagu cenli biagidi kelima mi Joalolima yogunu den pendi. Lane ke Polo den tuodi ki waani ba.¹⁰Ki yedi: N sua ke ti ya suagi liiga ku ñinbiagu cenli baa biagi. Laa tie ku Jinbiagu leni kun tugi yaa tuga bebe ka baa bodi, ti miana moko baa ti taani lienni.¹¹Ama a minteela yudaano den dugi ku Jinbiagu gobidikoa leni ku daano po ki cie Polo maama.¹²Kelima ban den ye yaa Jinbiadi sedikaanu yeni naa den dagidi bipo ban ya ye likani hali ku fawaagu. Lane ti siiga yaaba, yaaba n den yaba ki cie den yedi ke li baa hani tin go fiini a cabiciama ki ja likani ki moandi ki la ti yaa baa fidi ki suagi ki pundi Fenikisi dogu ki sedi lankani hali ku fawaagu yogunu n pendi. Fenikisi yeni den tie Kileta Jinbiadi sedikaanu ki tiegi jienu ki goa nintuali po, leni ganu ya nintuali po.¹³Yaa faalu n Jani ganu den figi waamu waamu ke bi tama ke bi baa fidi ki tieni nani ban den jagi maama. Bi den fiini ku Jinbiagu kubikpiagili yaali n sieni gu ki suagi ki balini Kileta kaa foagi leni li jaali.¹⁴Ama la den yen waamu puoli faaligu den Jani li kpendegili po ki figi boncianla.¹⁵ Ku faaligu yeni den taa ku Jinbiagu ke ku naa go fidi ki baa togidi gu. Lane ti den cedi ke ku faaligu taa gu ki gedini kun bua naani.¹⁶ Ti den balini li kpendegili ke li wa ki yi Kiloda ganu po. Nani lin den sieni tipo ku faaligu waamu yeni, ti den fidi ki cuo ki Jinbiabiga, ama leni fala.¹⁷Bi den yugidi ga ki kuani ga ki Jinbiabiga nni. Li yaa puoli bi den soali i baabi ku Jinbiagu tiipo ki loli bonhanla. Bi den jie ke u faalu baa tudi ki gedini ti Libi boanjaali ya tanbitinga po. Lane, bi den jiini ku dagbeegu, ki cedi ke u faalu tudi ki gedini ti.¹⁸Kelima u faalu n go den waani ti fala boncianla maama po, lan den yendi bi den cili ki luni a tugitiama mi Jima nni.¹⁹Li dantaali daali bani biba den taa ku Jinbiaciangu tuonsoantiadi ki luni mi Jima nni.²⁰ Dana boncianla den pendi ke ki yenga leni o hmaalo naa den Jani. Ku faaligu den figi ki bia hali boncianla ke tii go den daani ke ti baa ye leni miali.²¹Li den waagi danaba ke niloba kuli ki den dini. Lani Polo den sedi bi siiga ki yedi ba: Li den baa hani yi yaa den cengi n maama kaa den fii Kileta. Ti kan bi lu ti tuga ki go la yaa fala n tie na.²² Moala n waani yi ke yin paagi mani yi pala, kelima yi siiga oba kuli kan bodi kali ku Jinbiagu bebe.²⁶Kelima U Tienu yua n die nni ke n tuuni opo yeni yaa maleki doagidi o yuli npo ku naa Jiagu.²⁴ Ki yedi nni: Polo han da jie liba. Li tie tiladi han pundi ki sedi Sesa nintuali. U Tienu go hanbi opo ki puni a ke yaaba n ye leni a ku Jinbiagu na niinni kuli siiga, baa yendo kan bodi.²⁵ Lanwani yin paagi mani yi pala, kelima n pia li dandanli U Tienu po ke li baa tua nani wan yedi nni maama.²³De tiladi ti baa tuoni kpendegiliba jaali kani.²⁷Li piiga n dannaali daali Jiagu, u faalu den pengipengi ti ki caani ganu leni jienu Adilitika yaa Jincianma po. Ku yasiigu ku Jinbiagu tuonsoanba den tama ke ti nagini tingaba.²⁸Bi den luni mi Jincianma bonbiigikaala, ki sua ke mi Jima Jua ki pundi nukpanduna piiyia. Lan pendi waamu, bi gi den biigi ki sua ke mi Jua ki pundi piiluoba n nukpanduna muu.²⁹ Bi den jie ke ku Jinbiaciangu baa kpaabi ya tanciana n ye likani mi Jima nni, ke bi taa ya kubikpiaginaada n ye ku juodima ke kun da go cuoni. Lani bi den miadi lan fa, ki gu leni mi yanjegibima.³⁰Ku Jinbiagu tuonsoanba den tieni nani bi baa jiini yaa kubikpiaga n ye ku yuli po yeni, ama bi go den jiini ki Jinbiabiga mi Jima nni ki baa kua ki niinni ki ha ku Jinbiaciangu ki sani ki ciadi.³¹ Polo den yedi a minteela yudaano leni a minteela kuli: Bi jaba yeni yaa sedi ku Jinbiagu nni, yi kan ciadi.³²Lanwani a minteela den jia ya baabi n doali ki Jinbiabiga leni ku Jinbiaciangu, ki cedi ke ki baa, ke mi Jima taa ga ki gedini.³³Lan den bua ki fa Polo den mia bikuli ban je waamu, ki yedi ba: Dinla n tie piiga n dana naa ke yi ji leni fala ki naa dini jiemaba kuli.³⁴N mia yi yin je mani, lan baa todi yi yin ciadi. Yi siiga baa niyendo yuyengu kan bodi.³⁵ Wan den yeni, o den taa dupen ki tuondi U Tienu bikuli nintuali ki cabidi ki hmani.³⁶ Lane bikuli den baa li papaali ki dini.³⁷Tinba yaaba n den ye ku Jinbiagu yeni niinni kuli den pundi kobiga n piilele n niba luoba.³⁸ Ban den dini ki dagidi, bi den luni ban tugi ya halikama mi Jima nni ke ku Jinbiagu yuagi.³⁹Lan den fa, baa den bandi ban baali yaa tinga, ama bi den laa ku kpenkadigu ke ku jaali tie tanbitinga. Bi den jagi ke li ya baa tuo ban nagini ku Jinbiagu ki sieni gu lankani.⁴⁰ Bi den jia yaa baabi n kubi a kubikpiaga kuli ki ha ha mi Jima nni, ki go lodi yaa baabi n luo ku Jinbiagu bonpegidikaala. Lani bi den yugidi ya cabicianli n ye ku Jinbiagu yuli kani ke u faalu tudi ku Jinbiagu ke ku teli li jaali po.⁴¹ Ban den pundi ya tanbijuali n ye m Jima nni, ku Jinbiagu den kpaabi li ki sedi.

Ku Joabu den feli mi tanbiima yeni niinni jinjini, a Jinguona den poa ku puoli po leni u paalu hali ki teni ke ku kuakua bonjenajena.⁴² A minteela den jagi ke bi baa kpa a kadibila, kelima baa den bua bi siiga baa yendo n kua mi jima nni ki dugi ki ciadi.⁴³ Ama bi yudaano yua n den bua ki ga Polo miali, den yie bipo ke ban da tieni yeni. O go den yedi ke yaaba n bani li jindugili n kpa yugi ki baa mi jima nni ki dugi ki pundi li jaali.⁴⁴ O go den yedi yaaba n sieni ma, bi tianba n cuo ti dapagidi, bi tianba mo n cuo ku jinbiagu n mudi ki ha yaa dajena, ki hoadi ba. Bi den tieni yeni ke bikuli den pundi li jaali po leni laafia.

Chapter 28

¹Tin den pundi li jaali leni laafia, ti den bandi ke bi yi li kpendegili yeni Malita.² Likani yaaba, den hanbi tipo ke li kandi. Ki taaga den mii, ti wadi mo den ye boncianla, ke bi cuoni tipo mi fantama, ki yini tikuli ke ti nagini ki yie.
³Polo den wodi ti dabidi ki baa tieni mi fantama nni. Ku fantanwuligu den tuogi li waalabili ke li Jani ti daadi nni ki joani Polo nuu.⁴ Laa dogu yaaba n den la ke li juani Polo nuu yeni, bi den yedi biyaba: Moamoani o naa joa baa tie nikpale. Baa ke o ciadi mi Jincianma nni, U Tienu teginma naa cedi o wan yaa ye. Ama Polo den cia o nuu ke o wa baa mi⁵ fantama nni ke liba kuli ki tieni Polo.⁶ Yaaba n ye likani den gu ki tama ke o nuu baa moali, yaaka ke o baa baa ki kpe lanyogunu. Ama ban den guudi ki sua ke liba kuli ki tieni o, bi den lebidi bi yantiali ki yedi ke o baa tie buloba yo.⁷ Li kpendegili yudaano den yi Pupiliyusa. O diegu den kuu leni tin ye naankani. O den cua ki biali ti ki gedini ti o denpo ki ga ti cangu hali dana taa leni ki nunmanga.⁸ Li den sua ke o baa dua ke o gbannadi beni ke o go pia puhaankaaga. Polo den gedi o kani ki maani opo o nii ki jaandi ki paagi o.⁹ Lani yaa po li kpendegili yaaba, yaaba n yia kuli den cua o kani ke o paagi ba.¹⁰ Bi den jigini ti bonhanla. Tin baa fii yaa yogunu, bi den puni ti tin luo yaala kuli.¹¹ Li den sua ke Jinbiatoagu Jani Alisandile ki pundi tin ye ya kpendegili hali ke u faalu daa fii ya yogunu, ki sedi ki gu hali ke u faalu yogunu n pendi. Bi den yi gu Diyosikuli. Tin den tieni hmaali taa likani, ti den kua gu niinni ki fii.¹² Ti den duodi ki pundi Silakusa dogu, ti den tieni likani dana taa.¹³ Ti den suagi liiga ki balini mi Jincianma jaali ki pundi Lejiyo. Lan den fii ki faa, ganu po faalu den fii ki tуди ti ki teni ke ti pundi Pusoli li danlieli daali.¹⁴ Ti den lingi ki laa ti kpiiba likani ke bi mia ti ke ti kali leni ba dana lele. Ti sancenli den tientieni yene ke ti gedi Loma.¹⁵ Hali ke ti daa den pundi Loma, li den sua ke ti kpiiba yaaba n ye Loma den gaa ti laabaalo ki tuogi ti Apiyusa daaga kani. Nitoaba mo den cua hali yaa candiegu n yi a candietaada ki tuogi ti lankani. Polo n den laa ba, o den tuondi U Tienu ki paagi o pali.¹⁶ Ti den pundi Loma, a minteela yudaano den teni a kadibila o yudanciamo nuu nni, ama bi den puni Polo ke o baa li dieli wan baa ye naankani o bebe ke minteeli yenli gu o.¹⁷ Dana taa n den pendi, Polo den yini Jufinba nikpiaga kuli. Ban den taani, o den yedi ba: N kpiiba, mii tieni liba ti buolu po, nii yie ti yaajanba bogida mo, baa yeni bi den kuani nni li kadidieli nni Jelusalema, ki go teni nni Loma yaaba nuu nni.¹⁸ Loma yaaba den buali nni ki bua ki bandi min pia yaa tagili, bi den bua ki ha nni kelima baa laa ke n tieni liba yaala n pundi ban kpa nni.¹⁹ Ama Jufinba n den yie, n den sua ke li tie npo tiladi min soagini n buudi Sesa kani. Mii tieni yeni kelima n bua ki tabi n buolu tuotabiguba kuli ka.²⁰ Lani yaa po ke n mia ki bua ki la yi ki go maadi leni yi. Kelima li tie Isalele yaaba suginma po ke n luo leni i kuseseli na.²¹ Bi den goa ki yedi o: Yii baa tiliba kuli ke li Jani Jude diema po ki maadi a maama. Ti kpiiba siiga mo oba naa [ani lipo ki cua ki maadi apo yaala n bia.²² De ti bua ki gbadi a kani han sua yaala, kelima ti bani ke bi yie u naa jaanbuolu i kaani kuli.²³ Bi den bili ban baa goa ki taani yaa daali. Li daali n den pundi bi tianba den taani wan cana naani ki yaba. Bi den cua ku tasoangu ke Polo den maadi leni ba ki yaa caa hali ku yenjuagu, ki bundi bipo ki tieni seedi ke U Tieni diema pundi. O den togidi ba yaala n diani Musa balimaama nni leni bi sawalipuaba tila nni ki maadi Jesu maama fuuli, ki moandi ki baa dadi bi yama ban tuo ke Jesu maama tie moamoani.²⁴ Bi nitianba den tuo ke wan maadi yaa maama tie moamoani, bi nitianba mo den yie baa tuo.²⁵ Ban den Ja o kani ki niania leni biyaba, Poli den maadi mayenma ki pugini ki yedi: U Tienu Fuoma Yua den pia moamoani wan den teni ke o sawalipualo Esayi maadi leni yi yaajanba yaa maama ki yedi:²⁶ Gedi u nibuolu na po ki yedi ba: Yi baa gbadi bonhanla, ama ki nan kan bandi liba, Yi baa noanli bonhanla, ama ki nan kan la liba. Kelima u nibuolu na pala juagi, Bi biini bi tuba ki hubini bi nuni. Ke ban da ti la leni bi nuni, ki da gbadi leni bi tuba, ki da ga bi pala nni, Ke ban da ti lebidi bi yama min paagi ba.²⁸ Polo den pugini ki yedi: Lanwani yin bandi mani ke U Tienu den soani o tindima maama yeni bi nilanba po yo. Bani wani baa cengi.²⁹ Polo n den yedi yeni, Jufinba den Jani ki nia leni biyaba boncianla.
³⁰Lan pendi Polo den ye wan den pa i ligi ki ye yaa dieli nni obebe yeni binmuna lie. O den bialiti yaaba n kpendi a kani ki baa la o kuli.³¹ O den wangi ba U Tienu diema maama, ki go bangi ba o Diedo Jesu Kilisiti maama fuuli leni li papaali boncianla. Oba kuli ki den yie opo wan da maadi.

Romans

Chapter 1

¹Mini Polo yua n tie JESU Kilisiti nacemo, U TIENU denyini ki gandi nni ke n tua o tondo o labaalijamo wangima po.² Laa laabaalijamo, U TIENU den niani O sawalipuaba n diani O diani yi n gagidi ki nani niinni.³ O laabaalijamo maadi o Bijua maama, wan mali yua Dafidi puolinuanu nni yi gbanandi po.⁴ Li doagidi leni U TIENU fuoma yua paaciamu po ke o tie U TIENU Bijua kelima o fiima bi tinkpiba siiga yaa po: wani n tie ti Diedo JESU Kilisiti.⁵ Kelima o ya kani yo ti baa li njanbili paabu ki tua o tondiba, ki ba cuani o yeli po ti jigidi lio dandanli nni i

nibuoli kuli siiga⁶ yi moko tie laa niba siiga yaaba,yinba JESU Kilisiti n yini yaaba.⁷N diani yi po yinba yaaba n ye Loma ki tie U TIENU buakaaba kuli, wani yini yinba yaaba ke yi gagidi O po.Ti BAA U TIENU leni o Diedo JESU Kilisiti n pa yi li n̄anbili leni mi yanduanma.⁸N da kpa tuond U TIENU yi kuli po JESU Kilisiti ya yeli nni,kelima bi maadi yi dandanli maama n̄anduna nni kuli.⁹ U TIENU,min tuuni yua po leni payenli,ki wangi O bijua yaa laabaalin̄amo,tie n siedo ke n taagi yikuli yela yogunu kuli.¹⁰N miadi U TIENU n jaandi nni ki naa cedi,ke li ya tie O yanbuama, min baa u sanu moala ki cua yi kani¹¹kelima n bua n̄ali bonjanla ki la yi,ki boagidi leni yi U TIENU fuoma n puni ya paabu,ke yin ya se ki pa.¹² Bi mo, n yaa cua yi kani ti kuli n baa li papaali kelima tin taani ki pia ya dandannli yaa po.¹³N kpiiba mii bua ke lan ya boani yi, yogini yi n yaba n den jagi ki baa cua yi kani,ke min fidi ki baa bonluonkaala yi siiga nani min den baa nibuotoe siiga maama;ama n̄ali moala bonla ba yen pigini n sanu ke mii fidi ki cua.¹⁴Li tie tiladi min gedi bi nunfandanba leni bi yanluodanba po,yaaba n pia mi banma leni yaaba n ki pia mi banma kuli po.¹⁵Lani yaa po n bua n̄ali boncianla ki ya wangi o laabaa;lin̄amo yinba yaaba n ye Loma moko.¹⁶Kelima mii jie i fe o laabaalin̄amo wangima po.Li tie U TIENU paalu yaaba n daani kuli ya tindima po,ki cili jufinba ki n̄oadi bi nilanba.¹⁷U TIENU teginma doagidi ke o nisaalo tiegi kelima li dandanli yaa po,leni li dandanli bebe yaa po, nani lan diani maama: O niteginkoa baa ye kelima li dandanli po.¹⁸U TIENU pabienli doagidi tanpoli po,ki ba cuo yaaba n yie O ki tiendi yaala n ki tiegi kuli,bani yaaba n moandi ki n̄ii i moamoani leni mi biadima.¹⁹Kelima o nilo n ba fidi ki bandi yaala kuli U TIENU kani doagidi bi po,kelima U TIENU doagidi la bi po.²⁰U TIENU gagidin̄anma ban ki nua yaama leni u paaciamu yu n ki pia gbenma leni wan tie maama kuli doagidi ke bi nua la n̄ali n̄anduna tagima yogunu,li ya tie ke ti kpiagidi O o tuona nni.²¹ Bi tie ban kan pa yaaba sugili,kelima ban bandi U TIENU,baa kpiagi O nani TIENU yeni,baa go tuondi O nani lan pundi maama,ama bi yaadi bi yankpaagifana nni.Bi yanpiima teni ke bi kua li biigili nni²²Baa ke bi kpiagidi bi yula ke bi tie yanfodanba,bi tua yanluodanba.²³ bi lebidi U TIENU yua n kan kpe ya kpiagidi,ki kpiagidi a nannana,yaa n naani leni o nisaalo yua n ba kpe,leni ti bonyugiditi,ti yandi leni li bonbalinkaala.²⁴Li tie lani yaa po ke U TIENU mo n̄a ba ke bi pala n bua ban ya tiendi ya bonjoagindi kuli diedi ba. Lani bi jigidi bi yula hali ki tiendi yaala n pia i fe bi gbanandi po²⁵ bani yaaba n lebidi ki n̄a U TIENU n tie maama moamoani ki n̄ua mi faama. Bi kpiagidi U TIENU n den tagi yaala,ki n̄a wani O tagido oba,yua n pundi ki ya baadi ti pagidi n̄ali ya yogunu kuli.AMINA!²⁶Li tie lani yaa po ke U TIENU mo ha ba ke bi gbanandi fiima, yaama n tie ti cangidi ki teni ke baa jigini n paadi ba.²⁷ Bi jaba moko n̄a U TIENU n bili ke ban ya taagi leni bi puoba maama. bi gbanandi fiima co nani mi fantama yeni jatoaba po,ki teni ke bi cagini leni jatoaba.Lani wani bi baadi bani bi ba ya panpaani n dagidi bi yaadima po.²⁸Nani ban den sua ke laa pundi ban bandi U TIENU yeni,U TIENU mo n̄a ba ke bi yantiana paadi ba,ke bi tiedi yaala n ki pundi²⁹Yaala n kaa tiegi kuli gbie bi pala nni,yaala n bia,leni mi n̄alin̄abuama,mi biadima,li nunponli,mi kukpama,li koali,mi niama,bu nunfanbiadibu,leni ku tugitongu.³⁰ Bi go tie bi n̄oakpalidanba ki maadi bi lieba po yaala n bia leni U TIENU yiekaaba leni bi yusiedanba,leni bi japaadanba,leni yaaba n pagi bi yula.Bi go cili ya biadima n kaa den kpa ye,ki tie bi danyiekaaba moko.³¹ Baa pia yanfuoma,baa kuandi ban niani ya n̄oanianu,baa pia nitoaba po padingili leni niñingbadima.³²Ba ke bi bani U TIENU mabilikaama yaama n tiegi ki yedi ke li pundi ke yaaba n tieni laa bonbiadila buolu n kpe.Ama bi tiendi la bani biba,ki go saagi yaaba n tiendi yeni po i moamoani.

Chapter 2

¹ŋan tie yua kuli ki ja a lielo buudi,a kan baa sugili.kelima ŋan ja ti buudi leni nitoa yeni a cuo a yuli, kelima a moko tiendi nani bani yeni.²Ti bani ke U TIENU buudi ,yaaba n tiendi laa bonla po tie i moamoani.³Naani a tama ke fini yua n ja ti buudi leni yaaba n tiendi laa bonbuolu,ki nan tiendi la fini aba yeni ke a baa ciadi U TIENU bujiali po bii? ⁴Bi a fali o ŋanbicianli leni o yansoangima leni o juunli ki naa bani ke U TIENU tieni a po li ŋanbili ki bua ki gobidi a ŋan tuo ki lebidi a yama yoo?⁵Ama ŋan juagi a pali kaa go tuo ki lebidi yeni a taagi a yuli po ya piama n tie pabienli U TIENU pabienli leni o bujiali yaali n tiegi n baa doagidi ya daali.⁶Yaa daali ke U TIENU ba pa nilo kuli nani o tuona n tie maama.⁷ Yaa miali n kan gbeni ye yaaba n tiendi yaala n ŋani kaa cedi,ki lingi U TIENU kani ti kpiagidi leni ti jigidi.⁸Ama U TIENU buudi leni pabienli ye yaaba n pia mi niama yantiali ki yie kaa tuo ki ŋua i moamoani ki ŋua yaala n ki tiegi ki tiendi yaala n bia kuli po.⁹ Yaaba n tiendi mi biadima kuli,ki cili jufinba ki ŋoadi grekinba baa le fala leni ti yanyagidi.¹⁰U TIENU ba pa yua n tiendi yaala n ŋani kuli ti kiagidi,ti jigidi leni mi yanduanma ki cili Jufinba ki ŋoadi Grekinba.¹¹Kelima U TIENU ya kani ,gagidima ki ye bi niba leni bi yaba siiga.¹² Yaaba n tiendi ti tuonbiadi kaa pia U TIENU balamaama kuliba bodi kaa pia li balimaama,ama yaaba n tiendi ti tuonbiadi ki pia li baliomaama kuli,U TIENU ba jia ba leni ti buudi nani O balimaama n bili maama.¹³Kelima laa tie yaaba n cengi li balimaama ka tiegi U TIENU nintuali,ama yaaba n tiendi li balimaama n bili yaala n ba baa li moamoansaali.¹⁴Yaaba n tie bi nilanba ki naa pia li balimaama ya tiendi li balimaama n bili yaala kelima bi yama po,bi bili li balimaama bi yula po baa ke ba pia li balimaama.¹⁵Bi doagidi ke li balimaama n bili yaala diani bi pala nni,bi pala siedi moko yen bu leni ba bi ki saagi bi po i moamoani. ¹⁶Lani n ba doagidi U TIENU n ba teni JESU n jia ti buudi leni bi nisaaliba n wuoni yaala kuli yaa daali. Min wangi ya labaalinamo moko yedi ke li baa tie yeni.¹⁷Finu yua n yedi ke a tie Jufi,a jigi co U TIENU balimaama nni ,ki kpiagi a yuli kelima ŋan pia ya ŋantaado leni U TIENU. ¹⁸Finu yua n bani O yanbuama,ki go bani ki gandi yaala n ŋani ki cie kelima bi den bangi a li balimaama.¹⁹ Finu yua n nua a yuli ke a tie gobidikoa a juama po,leni mi yenma yaaba n ye li biigili nni po.²⁰ A go nua a yuli ke a tie tundikoa bi yapiidanba po,leni bangikoa a biwaala po.Kelima a nua ke a pia li balimaama nni yaala n wangi mi bandima leni i moamoani kuli.²¹Lani wani finu yua n bangi nitoaba,ŋaa bangi a yuli! Finu yua n wangi nitoaba ke ban da su,a moko nan su.²² Finu yua maadi nitoaba ke ban da conbi,a moko nan conbi! Finu yua n sengi i buli, a su yaala n ye a budiena nni!²³Finu yua n kpiagi a yuli ke a pia li balimaama, a teni ke bi niba sugidi U TIENU kelima a miidi li balimaama.²⁴ Nani lan diani maama:yinba yaa po n teni ke bi nilanba sugidi U TIENU yeli²⁵Moamoani ku koaciagu pia mayuli a ya tiendi li balimaama n bili yaala.Ama a ya miidi li balimaama a tua nani li jifoli yeni ba ke a tie jungili.²⁶ Yua n tie jifoli ya tiendi li balimaama n bili yaala,li ba tua o po nani li juginli yeni,baa ke o tie jifoli.²⁷ Yua n tie jifoli buolu ya tiendi li balimaama n bili yaala,o ba bu leni a, fini yua n pia li balimaama leni ku koaciagu ama ki nan miidi li balimaama.²⁹Jufi naa tie yua n pia li nannanli ka,li jungili moko naa tie yua n pia li maalima o gbannandi nni ka.²⁸ Ama Jufi tie yua n tie yeni ŋali o pali tugu nni;ku koanciagu moko ŋua U TIENU Fuoma n tieni yaala o nilo pali tugu nni,ke laa ŋua li balimaama ka.Yua n tie yeni naa baadi ti pagidi bi niba kani ka,ama U TIENU kani.

Chapter 3

¹Lanwani Jufinba pia be ke li teni ke be cie yaa nibuolu n sieni, ki kua ku koanciagu mo pia be fuome? ²Lankuli pia mayuli boncianla li bonla kuli po,li bonkpiala tie ke U TIENU den piani Jufinba yo O maama.³Ba ke bi siiga bi tianba ki tie dugikaaba,nani li ba teni ke U TIENU kaa tie dugikoa? ⁴Lani ki ye U TIENU tie moamoandaano,nisaalo kuli mo tuofaadaano nani lan diani maama: li tie tiladi ban bandi ke a tiegi a maama nni,a ya buni leni bi niba mo, a ba paadi.⁵Lanwani ti biadima ya teni ke U TIENU teginma doagidi,ti ba yedi lede? Naani U TIENU ki tiegi o pali ya beni kelima ti biadima yeni po bii? N maadi nani bi nisaaliba n nua maama.⁶Yeni ka!U TIENU ya ki tiegi,O ba ga lede ki jia ti buudi leni nanduna yaaba?⁷Li ya tie ke n faama teni ke U TIENU moamoani doagidi ki tie O kpiagidi po,be yaa po ke O ba bu ki cuo nni nani n tie tuonbiadi daano yeni? ⁸Nani bi nitianba yaaba n maadi mi mabiadima ki yieni ke ti tua,be yaapo ke ti ka tiendi yaala n bia ke yaala n nani n yuandi ki cua? Laa niba ya cuonu tiegi.⁹Lanwani lede! ti tie nimoanba ki cie nibuotoe bii? Baa waamu. Kelima ti maadi ki doagidi ke grekinba leni Jufinba kuli tie ti tuonbiadi n die yaaba. ¹⁰Nani lan diani maama: oba kuli ki tiegi,baa niyendo.¹²Oba ki tie yanfodaano,nilo ba ki lingi U TIENU. ¹¹Bi kuli yaadi,ki taani ki biidi bi yula,yua n tiendi yaala n nani naa ye,ba niyendo.¹³Bi niabonma kuli tie nani ya kula n yaa yeni,bi boandi bi niba leni bi landi,ya maama n ña bi noacuuna nni bia nani o duduuno loabidi yeni. ¹⁴Bi ñoana gbie leni ti solindi leni ki nanga.¹⁵Bi pia ya taana n jaligi mi soawulima po,¹⁶ban tagini naani kuli,bi nja dagbendi leni falabiado.¹⁷Baa bandi mi yanduanma sanu,¹⁸baa nua U TIENU leni li fangili.¹⁹To, ti bani ke U TIENU balimaama n yedi yaala kuli tie li balimaama n die yaaba po,ki ba teni nilo kuli ñoabu n mubini,ke bi niba kuli n tuo ke bi pia i tagili U TIENU nintuali.²⁰Kelima nilo ba kan baa li moamoansaali U TIENU kani kelima o tiendi li balimaama n yedi yaala,kelima li balimaama n teni ke o nisaalo bandi ti tuonbiadi.²²Ama moala, U TIENU n saa i moamoani maama ke bi nisaaliba doagidi, ke li naa noadi li balimaama kubima nani li balimaama leni bi sawalipuaba kuli tieni li po siedi.²¹Bani Yaaba n tuo ki daani kuli ya po,U TIENU saagi i moamoani ke bi tiegi kelima li dandanli JESU kilisiti nni yaa po.²³Mi gagidima ki ye bi niba leni bi yaba siiga,bi kuli tieni ti tuonbiadi ki poadi U TIENU kpiagidi. ²⁴Ama kelima U TIENU njanbili paabu yaa po,bi nisaaliba baa li moamoansaali kelima JESU Kilisiti daafaabima yaa po.²⁵U TIENU den tuodi ki bili ke wani JESU baa tua i candanbaani padili yaaba n pia li dandanli o soama po kuli yaa po. U TIENU tieni yeni ke wan fidi ki doagidi O teginma,kelima O den juuni leni bi niba n den tieni ya tuonbiadi u yogunkpelu kaa cuo ba ti po. ²⁶O den bua ki doagidi O teginma moala po, ke bi niba n bandi ke o tiegi ki go tie yua n puuni li moamoansaali yua n daani Jesu kuli. ²⁷Lanwani o nisaalo ba kpiagi o yuli kelima be yaa po? Waa go pia li sanu. Mi laa balimaama po? A tuona po bii? A-a,ama li dandanli yaa po.²⁸Kelima ti sua ke o nilo baa li moamoansaali kelima lio dandanli yaa po,ke laa tie li balimaama kubima po.²⁹UTIENU tie TIENU jufinba bebe po bii? naani waa tie UTIENU bi nilamba mo ko yaa po? O tie UTIENU bi lamba moko po saa.³⁰Kelima Tienyendu bebe n ye,yua nba saa i moamoani yaaba n kua ku koanciagu po kelima bi dandanli po,ki go saa yaaba nte jifola po moamoani kelima bi moko yaa dandanli yaa po.³¹Naani ti ba bolini li balimaama kelima li dandanli po bii? Kalam,ti doagidi li bali maama n pia yaa ma yuli moamoani.

Chapter 4

¹Ti baa yedi lede Abalahama po? wani yua n tie ti yaaja ti gbannandi nni . o den baa be?² li ya tie ke o den baa li moamoansaali kelima otuona po oden ba fidi ki kpiagi o yuli. ama o kan kpiagi o yuli u TIENU kani. ³Lan yaa po i diani mo yedi lede? li yedi: Abalahama den daani uTIENU ke u TIENU den coadi o po la ke li tie teginma. ⁴Yua n soani li tuonli kuli ba baa o panpaani, o kan yaa nua ke o panpaani yeni tie paabu, li tie pani. ⁵Ama yua n ki soani a tuona, ki nan daani u TIENU yua n saagi i moamoani ti tuonbiadi daano po, u TIENU ba coadi o po o dandanli yeni ke li tie teginma. ⁶Yeni moko, DAFIDI doagidi ya pamanli n ye leni u TIENU n coadi yaaba ya teginma ke laa njoadi leni a tuona. ⁷Li pamanli ye leni yaaba n baa sugili bi biadima po, leni uTIENU n piini ya tuonbiadi. ⁸li pamanli ye leni o DIEDO n kan coadi yua yaa po o tuonbiadi. ⁹Naani laa pamanli baa ye yaaba n kua koanciagu bebe ya po bi, bi yaaba n ki kua ku koanciagu ya po yo? kelima ti yedi moala na: ABALAHAMA n daani u TIENU ke wani uTIENU den coadi o po la ke li tie teginma. ¹⁰ Abalahama den tie lede u TIENU n den coadi o po la ya yogunu? O den kua ku koanciagu bi? bi O daa den kua? O daa den kua. ¹¹O den kua ku coanciagu ke lan tua mi maalima ke o ba li moamoansaali kelima o dandanli yaa po wan da den tie jifoli yaa yogunu. lanwani Abalahama tie yaaba n daani kuli yaa Baa, ba ke bi tie jifola ke u TIENU n coadi bani moko yaa po bi teginma. ¹²O go tie yaaba n kua ku koanciagu moko yaa ba bani yaaba n ki sedi leni ku koanciagu bebe ka, A ma bi moko nja Abalahama dandanli fuuli. ¹³Li naa tie kelima li balimaama kubimia po ka ke u TIENU den niani Abalahama leni o buolu kuli ki ba teni ban diedi handuna ,Ama li tie wan den ba ya moamoansaali li dandanli ya po. ¹⁴Li ya tie kelima li balimaama kubima yaa po yo ke bi tua bi faajieba, lanwani li dandanli tua fanmafanma, u TIENU ñoanianu moko naa pia mayuli. ¹⁵kelima u TIENU balimaama ba cuani u TIENU pabienli cuonu. Li balimaama yaa ye li balimaama miidima moko ki ye. ¹⁶Lanwani yaaba n ba baa u TIENU n den niani ya ñoanianu, ba baa u kelima li dandanli ya po, kelima u TIENU bua ban baa u ñoanianu kelima o hanbili paabu po bebe o bili ke o ñoanianu baa ye Abalahama puoli njuani kuli po. laa tie yaaba n nja li dandanli bebe ya po ka, ama yaaba n daani u TIENU nani Abalahama n den daani maama. wani Abalahama tie tikuli yaaja. ¹⁷ nani lan diani maama: n teni ke a tua ni buoli boncianla ba. u TIENU, Abalahama nden daani yua yeni, nua wani Abalahama yua nte ti kuli ba , wani yua n teni ke bi tinkpiba go ye ki fo, ki go teni ke yaa bonli n ki ye n tua yaali n ye. ¹⁸Abalahama den daani u TIENU ki pia mi suginma baa ke o suginma naa go den pia man baa fidi ki sedi naani. Lani yaa po O den tua i nibuoli boncianla Baa nani u TIENU n den maadi o maama ki yedi: a puoli njuani baa yaba yeni. ¹⁹Abalahama den bua ki pundi bina kobiga, ama O dandanli ki den tadigi baa ke o laa ke o gbannandi tie nani ti kpe yeni, ke Sala mo pendu ti madi. ²⁰Baa yeni o yama ki den lengidi ke o luo li dandanli o TIENU po ki nua ke o kan kuani wan den niani yaa ñoanianu. Ama O dandanli den paagi O ke O kpiagi o TIENU. ²¹O den daani ki go bani ke u TIENU n niani yaala, ki go pia li fidu ki ba kuani O ñoanianu. ²²Kelima lani yaapo u TIENU den coadi la o po ke li tie teginma. ²³Laa tie Abalahama bebe yaapo ka ke li diani: u TIENU den coadi opo la. ²⁴Ama li diani tinba yaa po moko, u TIENU n ba coadi yaaba yaa po ke li tie teginma, tinba yaaba n daani u TIENU, wani yua n den fiini ti Diedo bi tinkpiba siiga. ²⁵Bi den cuo o kelima ti ya tagili po ke o go fii bi tinkpiba siiga ke tin baa li moamoansaali.

Chapter 5

¹Nani tin baa li moamoansaali kelima ti dandanli yaa po yeni,ti pia mi yanduanma leni u TIENU kelima ti DIEDO JESU KILISITI yaa po.²Li tie kelima li dandanli JESU po nteni ke ti baa u TIENU njanbili, tin se yaali ya in nni bonjanla. Ti go pia li pamancianli kelima ti sugini ke ti baa taani leni u TIENU O kpiagidi nni.³Yala n nani ki pugida tie ke ti go kpiadi ti yula baa o fala nni, ki bani ke o fala baa cuani mi sedinjanma. ⁴Mi sedinjanma doagidi mi teginma,mi teginma mo doagidi mi suginma. ⁵Mi suginma yeni kan boandi ti kelima u TIENU ya buama gbieni ti pala kelima u TIENU fuoma yua, wan puni ti yua yaapo.⁶U TIENU n den bili ya yogunu n den pundi, yin kaa den pia u fidu yaa yogunu,Kilisiti den kpe ti tuonbiadi danba po. ⁷Laa yaba o nilo n tuo ki kpe baa o niteginka po.Daalinba nilo ba baa pia li papaali ki tuo ki kpe o ninamo po.⁸Ama o yaa po, u TIENU doagidi o buama tipo tin da den tie tuonbiadi danba ya yogunu,KILISITI den kpe tipo. ⁹Tin baa li moamoansaali kelima KILISITI soama po yeni, laa pia kuli tama ke ti baa faabi leni u TIENU pabienli kelima wani KILISITI yaa po.¹⁰Tin den tie u TIENU yibalinba yaa yogunu,O den teni ke ti mangi leni O kelima O bijua kuuma po. Lanwani moala ke ti mangi leni O, laa pia kuli tama ke ti baa tindi kelima O ya miali po.¹¹Laa tie lani bebe ka,ama ti pia li pamanciali u TIENU nintuali kelima ti Diedo JESU KILISITI po,yua n teni ke ti mangi leni u TIENU.¹²Ti tuonbiadi den kua nanduna nni kelima niyendo yaa po, ti tuonbiadi yeni mo den teni ke mi kuuma kua; li tie yeni ke mi kuuma de pundi bi nisaalib kuli,kelima bikuli tieni ti tuonbiadi. ¹³nali ke u TIENU daa den bili o balimama,ti tuonbiadi den ye nanduna nni.Ama ti tuonbiadi naa pia buudi li balimaama ya ki ye.¹⁴Baa yeni, ki cili ADAMA yogunu ki ya caa njali Muusa ya yogunu,mi kuuma den die bi niba kuli,baa yaaba n ka den tieni ti tuonbiadi nani ADAMA yeni.ADAMA tie yua n den ba cua ya nannanli. ¹⁵Ama laa taa yenma li njanbili leni ti tuonbiadi panpaani.Bi niba boncianla n kpe kelima o niyendo yeni tuonbiadi po,laa pia kuli tama ke bi niba boncianla ba baa u TIENU njanbili leni o paabu yaabu n yaba kelima o niyendo ya njanbili po, lani n tie JESU KILISITI. ¹⁶U TIENU paabu mo n cuani yala ki naani leni o niyendo yeni yaa tuonbiadi n cuani yaala.Kelima o niyendo yeni yaa tuonbiadi den cuani u TIENU buudi leni O cuonu.Ama ti tuonbiadi n den yabidi naani kani,u TIENU njanbili paabu den cuani li moamoansaali.¹⁷Li ya tie ke o niyendo yeni n den tieni ya tuonbiadi po,mi kuuma den die bi niba kuli ke bi kpe kelima laa niyendo po,lanwani laa pia kuli tama ke yaaba n baa u TIENU njanbicianli, ki go baa ya paabu n tie li moamoansaali baa pia li miali ki die kelima laa niyendo yua n tie JESU KILISITI ya po.¹⁸Nani o niyendo yeni tuonbiadi n teni ke u TIENU cuonu cua bi niba kuli po maama, li go tie yeni, o niyendo tuonteginkaali mo teni ke li moamoansaali yaali n puuni li miali mo cua bi niba kuli po. ¹⁹Nani niyendo ya yiema n den teni ke bi niba boncianla tua ti tuonbiadi danba maama, li go tie yeni,niyendo ya tuon ba teni niba boncianla n baa li moamoansaali.²⁰U TIENU balimaama den yuandi ki bili ki ba teni i tagili n yabidi,ama ti tuonbiadi n den yabidi naani kani, u TIENU njanbili den yabidi likani ki cie.²¹Lanwani,nani ti tuonbiadi n den die bi niba ki teni ke bi ku maama, li go tie yeni,uTIENU njanbili mo die bi niba kelima wani uTIENU puni ba li moamoansaali,ki caani ba ya miali n kan gbeni po kelima ti Diedo JESU KILISITI yaa po.

Chapter 6

¹Lanwani ti ba yedi lede?naani tin suagi ki ya tiendi ti tuonbiadi ke u TIENU njanbili n ya yabi tipo bii? ²Kalam tinba yaaba n den kpe ki paati leni ti tuonbiadi,ti ba ga lede yo ki ya go ye ti tuonbiadi nni. ³Yii bani ke tinba yaaba n den batasi JESU Kilisiti nni kuli, li tie ke o kuumu nni ke ti den batasi?⁴Lanwani tin den batasi yeni,bi den taani ki piini ti leni o O kuuma nni,ke nani kilisiti n den fii bi tinkpiba siiga kelima ti Baa UTIENU kpiagidi paalu po maama,timoko baa ye leni li miapanli yene. ⁵Moamoani, ti ya taa leni o O kuuma nni, ti go baa taa leni o O fiima bi tinkpiba siiga nni moko.⁶Ti bani ke bi den joani ti tagikpelu leni Kilisiti li dapoanpoanli po ke u kpe, ke ti gbannankpiadi, ti tuonbiadi n die yaadi, kan go fidi liba, ke tin da go tie ti tuonbiadi yonbi. ⁷Kelima yua n kpe kuli nani ti tuonbiadi nni.⁸Li ya tie ke ti den kpe leni Kilisiti, ti daani ke ti baa ye ki fo leni O moko. ⁹Ti bani ke Kilisiti n den fii bi tinkpiba siiga yni, O kan go kpe;mi kuuma naa go pia bali O yaa po.¹⁰Kelima O den kpe,li tie ti tuonbiadi ya po yo ke O den kpe yenma ke li dagidi u yogunu kuli po. Ama moala wan go ye ki fo yeni,O ye ki fo u TIENU po. ¹¹Yi moko n ya nua mani yi yula ke yi kpe ki paadi leni ti tuonbiadi,ki nan ye ki fo u TIENU po JESU Kilisiti nni. ¹²Yin da go yuo mani ti tuonbiadi n ya die yi gbannandi yaadi n ba kpe.Yin da go tuo mani ki ya tiendi yi gbannandi bonbuakabiadila.¹³Yin da go teni ti tuonbiadi n diedi yi gbannanbuoli,ki tieni nani ti toatiadi yeni mi biadima po, ama yin teni u TIENU yi yula nani yaaba n fii bi tinkpiba siiga ki go ye ki fo yeni.Yin pa mani u TIENU yin gbannanbuoli nani ti toatiadi yaala n tiegi po. ¹⁴Ti tuonbiadi kan go ya die yi,kelima li balimaama ki go die yi ama u TIENU njanbili n die yi.¹⁵Ti ba yedi lede? moala ti baa tiendi ti tuonbiadi kelima li balimaama ki go die ti ama li njanbili n ji die ti? yeni ka . ¹⁶Yii bani ke yin teni yua yi yula nani yi yonbi yeni ki tuo ki nua o maama kuli,yi tie o yonbi kaa? li ya tie ti tuonbiadi yaadi n ba yuandi ki cuani mi kuuma, bi u TIENU tuoma yaama n ba yuandi ki cuani yi po li moamoansaali.¹⁷Ama kelima u TIENU yaa po, ba ke yi den kpa tie ti tuonbiadi yonbi, yi den tuo leni payenli ki noadi ban den bangi yi ya bangima. ¹⁸Lanwani yi den faabi leni ti tuonbiadi yonbidi ki tua mi teginma ya yonbi.¹⁹N maadi nani bi nisaaliba n maadi maama kelima yi gbannandi tadingu po, ke yin fidi ki gbadi . Nani yin den kpa puni yi gbannanbuoli ke yi tua ti cagindi leni mi mabiadima yonbi ki baa tiendi ti tuonbiadi maama , moala yin ya puuni mani yi gbannabuoli yin ya tie mi teginma yonbi,ke yin fidi ki pundi mi gagidinjanma u TIENU po. ²⁰Kelima yin den tie ti tuonbiadi yonbi ya yogunu,mi teginma ki den die yi. ²¹Yi luoni bee tibibuolu yo? ya tibila n pia yi moala yi fe, kelima laa bonluonkaala juodima tie mi kuuma. ²²Ama moala ke yi faabi leni ti tuonbiadi yonbidi ki tua u TIENU yonbi, yi bonluonkaala tie mi gagidinjanma,yaala n tie mi juodima po mo ya miali n kan gbeni. ²³ Kelima ti tuonbiadi panpaani tie mi kuuma; ama u TIENU njanbili paabu tie ya miali n kan gbeni ti Diedo JESU Kilisiti nni

Chapter 7

¹Laa boani yi n kpiiba,n maadi leni ya niba n bani li balimaama fuuli.Li balimaama die o nilo nali wan ye ya yogunu kuli.²Li tie nani li balimaama n loli o pua leni o calo nali on calo miali banlu kuli maama.Ama o joa ya kpe,o pua yeni faabi leni ya balimaama n luo o yeni. ³Lanwani o ya kuni joatoa ke o calo da ye,bi baa yi o li poconconli. Ama o calo ya kpe ya kpe, o pua yeni faabi leni libalimaama yeni,o ya kuni joatoa waa tie poconconli.⁴N kpiiba, li tie yenma yi moko yaa po.Kelima Kilisiti kuuma o gbannandi nni ya po,yi kpe yaala n tie li balimaama po. Moala nitoa n ji die yi,lani n tie Kilisiti u TIENU n den fiini yua bi tinkpiba siiga,ke tin ya tiendi yaala n pia mayuli u TIENU po. ⁵Li nisaali yantiali n den die ti ya yogunu,li balimaama den fiini li bonbuakabiala ti gbannanbuoli kuli nni, ki teni ke ti luoni ya bonluonkaala n tie mi kuuma po.⁶Ama moala, ti faabi leni li balimaama kelima ti kpoe ki paadi leni yaala n den kpa luo ti nani a sugida yeni.Lani yaa po u TIENU fuoma gobidi ti ke tin ya tuuni u TIENU po leni yantiapanli ke laa go taa leni tin den moandi ki baa njoadi yaala n diani li balimaama nni maama.⁷Lanwani ti ba yedi lede? li balimaama tie tuonbiadi bii? yeni ka, n kan den bandi ti tuonbiadi ntie yaal kali li balimaama n den waani nni. n kan den faami ke li nunponbiadili tie tagili li yaa tie ke li balimaama den yedi: nan da pia li nunponbiadili.⁸ ti tuonbiadi den ba u sanu kelima li balimaama po ki fiini li nunponli buoli kuli n pali nni, kelima li balimaam ya ki ye, ti tuonbiadi kpe.⁹Mini ya po, min ke den pia li balimaama ya yogunu n den ye ki fo ama li balimaama n den cua ti tuonbiadi den faadi, ke n mo kpe. ¹⁰yeni li balimaama yaama n den baa cuani nli miali n den cuani n po mi kuuma.¹¹Ti tuonbiadi den ba u sanu kelima li balimaama po ki boandinni ki kpa nni.¹²baa yeni li balimaama gagidi ki nani, mi mabilikaama moko gagidi ki nani ki tiegi ki go pia mayuli.¹³Naani yaali n pia mayuli yeni n teni ke kpe bii? kalam. ti tuonbiadi den tieni la, ki ta li balimaama yaami n pia mayuli ki kpa nni. lanwani kelima li balimaama ya po li doagidi ti tuonbiadi n bia ke li pendi maama. ¹⁴ti bani ke li balimaama nani u TIENU kani. Ama mini wani ytie nisaalo ki nua n gbannandi nbua yaala, ki tie nani bi kuadi nni ti tuobiadi po yeni.¹⁵Mii bani kuli min tiendi yaala, kelima mii tiendi min bua ki ya tiendi yaala, ama n tiendi min nani yaala. ¹⁶N yaa tiendi min ki bua ki yaa tiendi yaala yeni n tuo ke li balimaama nani.¹⁷Lanwani laa go tie mini n ba ka tiendi yeni, Ama li tie ti tuonbiadi yaadi n ye n ni nni n tiendi la. ¹⁸n bani ke yaala n nani ki ye n nii nni ba waamu, lani n tie min tie nisaalo maama po.N bua ki tieni yaala n nani, ama mii pia li fidu.¹⁹Mii tiendi min bua ki ya tiendi ya bonnanla, ama n tiendi mi biadima min ki bua ki ya tiendi yaama.²⁰N yaa tiendi min ki bua ki tieni yaala, laa go tie mini ka tiendi la, li tie ti tuobiadi yaadi n ye n nii nni n tiendi la.²¹N la ke ya bali n tie na miabi nni, n ya bua ki tieni yaali n nani. Ti tuonbiadi tabini nni.²²N pali tugu nni u TIENU balimaama mani n po. ²³Ama n go laa batoali n gbannanbuoli nni, yaali n moa lenin yantiali ya baliki teni ke n tua ti tuonbiadi bali yaali n tuuni n gbannanbuoli nni ya kadibiga.²⁴Fala ye leni nni boncianla.nmee ba faabi nni leni n gbannandi yaadi n caani nni mi kuuma nni?²⁵n tuondi u TIENU, kelima ti Diedo JESU Kilisiti po.Lanwani mini n baa n yantiali nni,n tuo ki nua u TIENU balimaama,ama n gbannandi nni n nua ti tuonbiadi ya bali .

Chapter 8

¹Lanwani moala buudi cuonu ba ki go ye yaaba n ye JESU Kilisiti nni po. yaaba n cuoni u TIENU fuomi yua gobidima nni,kaa cuoni ti gbannandi bonbuakaala nni.² Kelima U TIENU Fuoma yaama n puuni li mialiJESU nni yaa bali faabi nni leni ti tuonbiadi leni mi kuuma kuliya bali maama.³ Li balimaama n kaa den fidi ki tieni yaala kelima ti gbannandi tadingu po,U TIENU den tieni la, O den soani O Bijaceli kelima ti tuonbiadi po,ke o taa ya gbannandi n naani leni ti tuonbiadi n diedi yaa gbannandi. Wani den tieni yeni O den buni ki cuo ti tuonbiadi ti gbannandi nni.⁴U TIENU den tieni lankuli ke li balimaama n bili ya teginma n tieni ti nii nni,tinba yaaba n tiendi U TIENU Fuoma n bua yaala,ki naa tiendi ti gbannandi n bua yaala. ⁵Moamoani yaaba n tiendi ti gbannandi n bua yaala kuandi bi yama ti gbannandi n bua yaala niinni. Ama yaaba n tiendi u TIENU Fuoma n bua yaala kuandi bi yama u TIENU Fuoma n bua yaala niinni.⁶Yua n kuandi o yama ti gbanandi bonbuakaala nni, li ba gedini o mi kuuma po. Ama yua n kuandi o yama u TIENU Fuoma n bua yaala yaa niinni, li baa gobidi ki gedini o limiali leni mi yanduanma kuli po. ⁷Kelima ti gbanandi n bua yaala tie ti yibalindi leni u TIENU,kelima laa tuo ki tiendi uTIENU balimaama n bili yaala,li kan fidi moko. ⁸Yaaba n cuoni ti gbanandi bonbuakaala nni kan fidiki mangi u TIENU pali.⁹Yinba yaa po, ti gbanandi bonbuakaala ki die yi,ama mi Fuoma n die yi kelima u TIENU fuoma ye yi niinni. Yua n kaa pia Kilisiti fuoma,waa tie KILISITI yua.¹⁰LI ya tie ke KILISITI ye yi niinni, li tie moamoani ke yi gbanandi kpe kelima ti tuonbiadi po.Ama mi fuoma tie li miali yi niinni kelima li moamoansaalipo.¹¹U TIENU yua n den fiini JESU bi tinkpiba siiga ya fuoma ya ye yi pala nni,Wani yua n den fiini JESU Kilisiti bi tinkpiba siiga yeni go ba pa yi gbanandi,yaadi n ba kpe li miali,kelima O fuoma yaama n ye yi niinni yaa po.¹²Lani yaa po nkpiiba, ti tie yaaba n kubi li panli, ama tii kubi li ti gbanandi bonbuakaala po ka, nali yaala ke ti go ba tiendi tin bua yaala. ¹³Yi yaa tiendi ti gbanandi n bua yaala,yi ba kpe; ama yi ya teni ke mi fuoma paalu ku yi gbanandi bontienkaala yi baa yte.¹⁴Kelima mi fuoma n gobidi yaaba kuli,bani n tie U TIENU bijaba. ¹⁵Yi naa ba ya fuoma n teni ke yi tie yonbi ki go baa ye i jeje nni ka, ama yi baa U TIENU fuoma yaama n puuni yi mu bimoanmu yaa bali ke ti kpaani ki tua u TIENU: ti BAA ,ti BAA. ¹⁶U TIENU Foma mani miba tiendi siedti yantiana nni ke ti tie u TIENU bila.¹⁷ TI ya tie u TIENU bila,ti go tie bi fajieba moko,ti tie u TIENU fjieba, ki baa taani leni KILISITI ki je li faali kelima ti ya taani leni Kilisiti O fala nni,ti go ba taani leni o O kpiogidi nni moko. ¹⁸Lani yaapo n bani ke tin laadi ya fala ya yogunu n tie na kan fidi ki nandi nni leni u TIENU n baa doagidi O kpiagidi yaadi n baa ye. ¹⁹ Mi tagima kuli guu leni mi suginma u TIENU n baa doagidi O bila ya yogunu. ²⁰Mi tagima n den tua fanma bonla yeni, laa den tie ke mani n bua ki tua yeni,ama u TIENU n den bua yeni. ²¹Ama mi tagima yeni pia yaa suginma n tie na:ke danyenli u TIENU n faabi ma ke mi kan go bedi, ki teni man taani leni u TIENU bila faabima yaama n pia tikpiagidiyaa niinni. ²²U TIENU bani ke nali moala mi tagima kuli ye leni fala ki duni nani u maditugukoanu n cuo yaa pua yeni. ²³Lani bebe ka, tinba yaaba n pia u TIENU paakpiabu, yaabu n tie O Fuoma, ti moko duni ti pala nni, ki guu u TIENU n baa ti teni tin tua O bimoanmu cain yaa yogunu,ki fabi ti gbanandi. ²⁴U TIENU den faabi ti ke ti pia laa suginma. Ama o nilo yaa laa wan sugini yaala, laa go tie suginma.kelima o nilo ya laa wan sugini yaala,be yaa po ke o go baa sugini ke li baa cua. ²⁵Ama ti ya sugini tin kaa nua yaala,ti baa guu leni li juunli.²⁶Li tie yeni,mi fuoma moko todi ti ti tadingu nni, kelima tii bani lan pundi tin mia u TIENU ya miabu ti jaandi nni. Ama mi fuoma mani miba miadi u TIENU ti po ki duni yaa dunli n kaa pia maama. ²⁷Wani yua n bigidi bi niba pala bani yaala n ye O fuoma yantiali nni,kelima O fuoma miadi wani u TIENU nigagidijnamba po nani wani u TIENU n bua maama.²⁸Ti bani ke u TIENU tuuni li bonla kuli nni yaba n bua O yaa namu po,bani wan yini yaaba o yanjagili po.²⁹U TIENU n den tuodi ki bani yaaba, O go den tuodi ki gandi ba ki baa teni ban tua nani O bijua yeni,ke O bijua n tua O bijakpelo ,o waamu u TIENU bila boncianla siiga. ³⁰ Lanwani u TIENU den ini wan den tuodi ki gandi yaaba wan den yini yaaba,O go den puni ba li momoansaali. wan den puni yaaba li moamoansaali, O teni ke bi baa ti kpiagidi moko. ³¹Lan tie mama yeni, ti baa yedi lede?U TIENU yaa ki tie ti po, nmee baa fidi ki sedi tipo? ³²wani u TIENU,yua n kan den yie ke O bijua n da le fala, den soani o ki teni o bi niba nuunni ke o kpe tikuli po. Lani li ba ga lede ke O kan pa ti li bonla kuli leni wani o bijua leni ti bulicindi?³³nmee baa kuli u TIENU n gandi yaaba? oba kuli,kelima u TIENU wani oba n tie o moamoansaalo. ³⁴nmee baa jia leni ba ti buudi ki cuoba? oba kuli,kelima jesu kilisiti kpe,li cie yeni.O go den fii bi tinkpiba siiga.O ye u TIENU jienu po ki miadi O ti po. ³⁵nmee n ba paadi ti leni kilisiti yaa buama?naani fala bii? bi mi koma,bi mi luoma,bi ya fala n baa fidi ki cuani mi kuuma,bi ki jugisiega n baa paadi ti leni O buama? ³⁶Nani lan diani maama:a yaa po n teni ke bi kpaani ti daali kuli,ki nua ti nani ban kodi ya pe yeni. ³⁷Ama laa bonla kuli siiga, yua n den bua ti yeni tendi ke ti paadi li kuli cain. ³⁸Moala n bani cain ke bonla ba kuli kan fidi ki paadi ti leni u TIENU buama,baa mi kuuma,baa li miali,baa malekinba,baa mi fawaama paaciami danba,baa yaala n ye moala na,baa yaala n ba ti cua³⁹ baa i paciami, baa yaaba n ye tanpoli,baa yaaba n ye tiipo,mi tagima kuli nni liba kuli kan fidi ki paadi tileni U TIENU n pia tipo ya buama yaama n den doagidi ti DIEDO JESU Kilisiti nni.

Chapter 9

¹Nmaadi moamoani Kilisiti nni mii pua faama,U TIENU Fuoma yua teni ke n pali siedi moko saa li po moamoani.
²N ye leni ti pabiidiciandi leni ti yanyagiciandi yogunu kuli.³Kelima n bi baa sugini ki tua ti solindi yua ki paadi leni Kilisiti n kpiiba ya po,yaaba n kpi leni nni ti gbanandi nni.⁴ ISALELE buolu yaaba,U TIENU n den gandi ya nibuolu ki teni ke bi tua o bimoanmu,ki doagidi bi po O kpiagidi,ki kuani o nantaado leni ba ki teni ba O balimaama,ki doagidi bi po ban baa jaandi O maama,ki niani ba u ñoanianu.⁵ Li tie ti yaaanba puoli nuanu,KILISITI moko den mali bi ya buolun nne ti gbanandi po,wani yua n die li bonla kuli ;U TIENU n baa li nali ya yogunu kuli.AMINA!⁶Laa go tie ke U TIENU maama ki go pia mayuli ka.Kelima yaaba n mali ki tie ISALELE puoli nuanu,bi kuli ka tie ISALELE buolu yaaba moamoani. ⁷Kelima bi tie ABALAHAMA puoli nuanu yeni naa teni ke bi tie o bimoanmu.Kelima U TIENU den yedi ABALAHAMA:Isaaka puoli nuanu baa tie a buolu.⁸Lani n bua ki yedi ke laa tie yaaba n mali nani bi nisaaliba kuli mali maama ka tie U TIENU bila.Ama yaaba n mali nani U TIENU ñoanianu n bili maama n tie O buolu moamoani.⁹ Diidi U TIENU ñoanianu n tie na: u naa yogunu ya pundi n ba guani ki cua,Sala baa maa bonjaga.¹⁰LANI bebe ka,Lobeka moko yaapo li den tie yeni leni O bilieda yaaba n den pia baa yendo,lani n tie ti yaaja Isaaka.¹¹ nali ke bi daa den mali laa bila ke bi daa tieni yaala n nani bi yaala n bia,ke U TIENU den tuodi ki jagi yaala n ya ye, ki nua O gandima¹² ki naa njoadi a tuona, ama ki nua U TIENU yiinu,U TIENU den yedi Lobeka: ¹³Han baa yuandi ki maa yua baa die nan baa kpa maa yua,nani lan diani maama:N den bua jakoabo ki nani Esayu.¹⁴Ti ba yedi lede?U TIENU ki tiegi bii?yeni ka.¹⁵ Kelima O den yedi Muusa:N baa gba mi niñima min bua ki ya gba yua yaa po mi niñima,N baa ya dingidi n pali min bua ki ya dingidi n pali yua ya po.¹⁶ Lanwani laa nua o nilo n bua yaala, laa nua o mondili mo,ama li nua U TIENU niñingbadima.¹⁸Li diani Falono moko yaa po ki yedi:min yini a ki teni ke a tua badiciamo yaala yaapo tie ke n bua ki doagidi n paalu kelima a yaapo ki go teni n yeli n ña nanduna kuli nni kelima a yaapo.¹⁷ Lanwani U TIENU gba mi niñima wan bua ki ya gba yua yaapo mi niñima,ki go juagi wan bua ki juagi yua ya pali.¹⁹Dalinba yi siiga yendo baa guani ki yedi nni: be yaapo ke U TIENU go fu leni ti ?kelima nmee n ba fidi ki yie U yanbuama.²⁰Finu o nisaalo a tie nmee ki ba nia leni U TIENU? naani ban maa ya tiagu ba yedi yua n maa gu: be yaapo ke a maa nni nanda? ²¹O maado ki pia li bali ki taa ku yoagu ki tieni wan bua yaala yo? O kan ñani yoagikonyenli nni ki ma ya tiagu n baa ye li tuonkpiagili po leni ya tiagu n baa ye li tuonfanli po yoo?²²U TIENU mo den bua ki doagidi O pabienli ki teni bi niba n bandi O paalu.Lani yaapo n den juuni ke li waagi leni ya niba n tie nani ya tiadi n tie li tuonfanli po bani yaaba n den pundi U TIENU n cuo ki bolini ba.²³ U TIENU den tieni yeni ki baa doagidi O kpiagidi n yaba maama ya niba n tie nani wan den gbadi ya tiadi po mi niñima ya po wan den tuodi ki nanbi yaaba ke ban taani leni o O kpiagidi nni?²⁴ Lani n tie tinba wan yini yaaba.Waa yini ti yaaba n tie jufinba siiga bebe ka.Ama o go yini ti yaaba n kaa tie jufinba moko y siiga.²⁵Nani wan yedi maama Ose tili nni: yaa nibuolu n kaa den tie n nibuolu,n baa yi ba n nibuolu,min kaa den bua ya nibuolu yeni, n baa yi ba n buakaaba.²⁶ Ban den tua ya nibuolu siiga,yii tie n nibuolu,lankani lige bi baa yi ba U TIENU yua n fo ya bijaba.²⁷O sawalipualo Esayi moko kpaani ki maadi Isalele buolu maama ki yedi:ba Isalele buolu yaaba ya yaba nani mi ñincianma tanbiima yeni,nitianba bebe n baa faabi.²⁸ Kelima O DIEDO baa tieni wan den yedi yaala ki tinga nni ki juodi ke li kan waagi.²⁹ Li baa tie nani Esayi n kpa yedi maama:O Diedo U TIENU bi toatieba yudaano ya ki den cedi ti siiga nitianba sieni, ti den ba tua nani Sodoma yaaba yeni,ki go tua nani Gomola yaaba yeni.³⁰Lanwani ti baa yedi lede? bi nilanba yaaba n kaa liongi mi teginma, bani n baa li moamoansaali kelima li dandanli yaa po.³¹ Ama Isalele buolu yaaba, yaaba n den lingi ki bua ki baa li moamoansaali kelima li balimaama kubima yaa po naa baa.³²Be yaapo, kelima baa den lingi ki baa baa kelima li dandanli yaa po,ama bi den lingi ki bua ki baa li kelima bi tuona po.Lani bi den tuodi li tantuudikaali. ³³Nani lan diani maama:Diidi n bili Siyono kani li tantuudikaali, yaa tancianli n ba teni bi niba n baa yeni.Ama yua n dugi o po kuli kan le i fe nali abada.

Chapter 10

¹N kpiiba, n pali buama leni n miabu U TIENU kani bi po tie ke ban faabi. ²N tiendi bi po siedi ke bi pia li yankuali U TIENU sanjoadima po,ama baa pia mi bandima. ³Ban ki bani U TIENU teginma yeni, li teni ke bi lingi bi yula po li moamoansaali ki naa miini bi yula U TIENU teginma nni. ⁴Kelima Kilisiti n teni ke li balimaama kua, ke yaaba n daani kuli n baa li moamoansaali. ⁵Muusa diani yaa teginma n baadi kelima li balimaama kubima po ki yedi: yaa nilo tiendi man yedi yaala kuli baa ye kelima mi yaa po. ⁶Ama diidi yaa moamoansaali n ñani li dandanli kani n maadi maama: ñan da yedi a pali nni: ñmee n ba do tanpoli? lani n tie ki ban teni KILISITI n ña lipo ki jiidi. ⁷ñan da go yedi mo: ñmee n baa jiidi ki gedi u kulu nni? lani n tie ki ban teni KILISITI n ña likani ki fii bi tinkpiba siiga. ⁸Lanwani bi yedi lede? U TIENU maama ye ki kuu leni yi bonjanla, ki ye yi ñoana nni, leni yi pala nni. Mani n tie li dandanli ya maama, tin wangi yi yaama. ⁹A ya doagidi ki waani KILISITI n tie yua a ñoabu nni, ki daani a pali nni ke U TIENU den fiini o bi tinkpiba siiga, a baa faabi. ¹⁰Kelima li tie li dandanli a pali nni n ba teni ñan baa li moamoansaali. A ñoabu tuoma bi nisaaliba nintuali mo n baa teni ñan baa mi tindima. ¹¹Nani i diani n yedi maama: yua n daani O kan le fe. ¹²Lanwani mi gagidima ki ye jufi leni gileki siiga, bikuli ta Diediyendo, wani yua n seligidi yaaba n jaandi ki miadi O kuli boncianla. ¹³Kelima yua n jaandi ki mia o Diedo yaa yeli nni kuli o baa faabi. ¹⁴Bi baa mia ban ka daani yua lede? Bi baa tuo ki daani ban daa kaa gbadi yua ya maama lede? oba kuli yaa wangi ba? ¹⁵Li baa ga lede U TIENU mawangikaaba n yaa ye, bi yaa ki soani ba? Nani lan diani maama: Diidi mani bi cenli n ñani maama, bani yaaba n cua ki wangi o laabaalinamo. ¹⁶Ama bikuli naa den tuo ki ñoadi o laabaalinamo. ESAYI den doagidi la ki yedi: O DIEDO, ñmee daani ti maama? ¹⁷Lanwani li dandanli ña tin gba yaala ya kane, tin gba yaala mo tie KILISITI maama. ¹⁸Ama n yedi: naani baa gbadi bii? bi gbadi saa! bi niali yayadi ki tinga nni kuli, bi maama mo yayadi hali ñanduna banlu kuli. ¹⁹Ama n yedi: Isalele buolu yaaba naa den bani yoo? Muusa yua n tie o kpialo yedi: n baa teni yaaba n kaa tie nibuolu n ya ñundi yi li mutuoli. Yeni de, n baa teni ya nibuolu n kaa pia mi yanfuoma n fiini yi pala. ²⁰ESAYI den pia li papaali ki cie ki yedi: Yaaba n kaa lingi nni, bani n laa nni, n den doagidi n yuli bani yaaba n kaa lingi nni po. ²¹Ama Isalele buolu po O yedi: Daali kuli n tiani n nii ki bua ki mangin leni yaaba n tie niyiekaaba leni tupaalu danba.

Chapter 11

¹Lanwani n yedi: U TIENU luni O nibuolu Isalelenba bii?Kalam!mini n baa, n tie Isalele buolu, ABALAHAMA puoli nuanu leni BENJAMINA buolu yua. ²U TIENU naa luni O nibualu wan den tuodi ki bani yaaba. yii bani i diani n yedi yaala naani kani ke ELIA den yenbidi U TIENU kani ISALELE buolu yaaba po ki yedi: ³N DIEDO bi kpa a sawalipuaba ki go tudi ki luni a padibinbina;MINI N bebe n sieni,ke bi go lingi ki ba ñani n moko ya miali.⁴Ama U TIENU den guani o be?O den guani ki yedi o; n kubi n yuli po niba tuda lele (7000),yaaba n daa gbaani ki pugi baali.⁵ Li go tie yenma moala na, nitianba sieni, U TIENU n gandi yaaba kelima o ñanbili po.⁶Lanwani li yaa tie ke o gandima nua o ñanbili, laa nua a tuona. Lani yaka o ñanbili ki go tie ñanbili. Li yaa tie leni a tuona,laa go tie ñanbili,lani yaaka a tuona ki go tie tuona.⁷Lankuli doagidi be? ISALELE buolu yaaba naa baa ban den lingi yaala leni li yankuali.Ama U TIENU n gandi yaaba bebe n baa la, yaaba n sieni kuli ya pala den juaga. ⁸Nani lan diani maama:U TIENU kuani bi niinni mi guama yantiali ke bi gonbidi. Bi pia i nuni ki naa nua liba,bi pia a tuba moko ki naa gba liba ki taa ki pundi ñali dinla.⁹DAFIDI moko yedi: bi sajechaani n tua bi po diagu,leni taalu leni tingbali bonla.ban baa bi biadima panpaani. ¹⁰Bi nuni n tadigi ki da go nua,bi ciamu n poali ki buani ya yogunu kuli po. ¹¹Lanwani n yedi:Naani bi tuodi ki baa yoo?yeni ka. Ama bi tingbali teni ke bi nilanba fidi ki baa mi tindima ke lan ya ñundi bani Isalelenba li mutuoli.¹² TO,Isalele buolu yaaba tingbali ya cuani a sela ñanduna kuli po,ke bi gbalima mo teni ke bi nilanba mo baa a sela,laa pia kuli tama bi ya guani U TIENU kani bi baa cuani ñanduna kuli po ya sela n yaba ki cie.¹³Moala n maadi leni yinba bi nilanba kelima n tie U TIENU tondo bi nilanba po; n jigini min pia ya tuonli bi nilanba siiga. ¹⁴Ke li ya baa tuo min yaa ñundi n buolu yaaba li mutuoli ki nan fidi ki faabi bi siiga bi tianba.¹⁵Kelima U TIENU n da den yie Isalele buolu yaaba yeni yaa den teni ke ñanduna yaaba mangi leni o, O yaa guani ki tuo bipo li baa tua lede?li baa tie nani bi tinkpiba n guani ki baa li miali yeni. ¹⁶Li bonluonkakpiala ya gagidi ki ñani,li jiema moko gagidi ki ñani, bu tibu jiinu yaa gagidi ki ñani U TIENU po, bu beni moko gagidi ki ñani opo.¹⁷Ama li ya tie ke i bentiami jia ki ñani,ke fini, yua n tie olife tilanbu yaa benu tugini laa beni kaanu ki baadi olife tinjukaabu yaa jiinu n puuni yaa sinma. ¹⁸Da kpiagi a yuli ki fali ban den jia ki ñani ya beni. A ya kpiagi a yuli,ñan bandi ke fini ka tugi u jiinu,ama u jiinu n tugi a.¹⁹Lanwani a baa yedi: bi den jia ki ñani i benmoani ki baa tugini mini. ²⁰Li tie moamoani;bi den jia ki ñani bani kelima bi dandanluoma po,fini mo ye leni kelima li dandanli yaapo.Lanwani ñan da kpiagi a yuli ,ama ñan ya jie. ²¹Kelima U TIENU yaa ki den cedi i benmoani yii n den ye yi kaanceli,O kan cedi fini moko. ²²Lanwani ñan kpaagi U TIENU ñanbili leni O mabinli po.O den mabini yaaba n den baa,ki ñanbi a yaa po.ñan ya se laa ñanbili nni,lani yaaka O baa jia ki ñani a moko. ²³Li tie yenma bi yaapo moko,bi ya cedi ki naa go suagi liiga bi dandanluoma nni,bi baa guani ki tugini ba bu tinjanbu nni,kelima U TIENU pia u paalu ki baa guani ki tugini ba. ²⁴LI ya tie ke fini yua n tie olifi tilanbu ya benu den jia ki tugini yaa olife tibu n tie tinjukaabu ki naa tie a yaa buolu kani,lanwani laa pia kuli tama ke bani moko baa fidi ki goa ki tugini bani biba yaa tibu kani nani bu buolu n tie maama. ²⁵N kpiiba mii bua yaa bondoaginkaala n tie na n ya boani yi,ke yin da nua yi yula ke yi tie yanfodanba.Isalele buolu siiga bi tianba pala juagi ñali bi nilanba n baa kua U TIENU tindima nni ki pundi ki dagidi cain. ²⁶Yeni Isalele buolu yaaba kuli ba tindi nani lan diani maama: O faabikoa baa ña Siyono po,ki ñani U TIENU yiema kuli Jakoabo puolinuani pala nni. ²⁷Lani n baa tie n ñantaado leni ba min ñani bi tuonbiadi ya yogunu. ²⁸Yaala n tie o laabaalinjamo maama po, bi tie U TIENU yibalinba yinba bi nilanba ya ñamu po. Ama U TIENU gandima po,bi tie U TIENU buakaaba kelima bi yaajanba po. ²⁹Kelima U TIENU paabu leni o yiinu naa pia lebidima. ³⁰Yaa yogunu n pendu yinba bi nilanba den yie ki naa tiendi U TIENU n bili yaala. Ama moala Isalele buolu yaaba yaa yiema po, yi baa ke O gbadi yipo mi niñima. ³¹Li go tie yeni,Isalele buolu yaaba yie ki naa tiendi U TIENU n bili yaala ke bani moko n baa U TIENU n gbadi bipo mi niñima nani wan gbadi yi mo yaapo mi niñima maama. ³²Kelima U TIENU luoni bi nisaaliba kuli bi yiema nni ki baa yuandi ki gbadi bikuli po mi niñima. ³³U TIENU ñalimani,O yanfuoma leni O banma yaba ki ñua ki pendu bi nisaaliba bandima kuli.O yanjaga pendu bi nisaaliba n fidi ki kpaagi yaala. Baa fidi ki bandi yaala yaapo ke O tieni wan tiendi yaala. ³⁴ñmee n bandi O DIEDO yankpaagili, bi ñmee n tua O tundikoa. ³⁵ñmee n den kpa cili ki puni U TIENU bu paabu, ke wani U TIENU mo baa guani o tiladi? ³⁶Li bonla kuli ñani O yaa kani, wani n kubi likuli,likuli mo ye O yaa po.WANI n yaa baadi ti kpiagidi ñali ya yogunu kuli.Amina!

Chapter 12

¹Lani yaapo n kpiiba n mia yi ki go tundi yi kelima U TIENU niñingbadima yaa po, ke yin pa yi yula U TIENU nani ya padili n fo ki gagidi ki mani O po. Lani n tie lan pundi yin ya kpiagidi O maama.² Da taa mani leni nanduna ne niinni yaaba, ama yi yantiana pandima n teni yin lebidi ki gagidi ki bandi U TIENU yanbuama lani n tie yaala n nani, ki mani O po ki dagidi cain.³ L eni min baa yaa njanbili paabu yaa po, n yedi yi kuli yendo_yendo yin da nua yi yula ke yi cie yin tie maama yin ya nua li yumiinli ki cuo ki dagini nani U TIENU n biigi ki puni yua kuli ya dandanli banlu.⁴ Kelima nani tin pia yi gbananbuoli ke yi yaba gbananyendi nni maama ke yi gbananbuoli yeni ki taa tuona,⁵ li go tie yeni leni tinba yaaba n ye kilisiti nni. Ba ke ti yaba tikuli tie gbananyendi ki tuugi leni tiyaba nani i gbananbuoli n tuugi leni i yi maama.⁶ Ama tin pia ya paabu ki ta taa nani U TIENU n puni yua kuli li njanbili maama. Lani wani yua n pia sawalimaama paabu wan ya wangi ma ke li nua leni li dandanli.⁷ Yua n pia o lieba todima paabu mo wan ya todi leni yantiayenli, yua n pia mi bangima paabu mo wan ya bangima.⁸ Yua mo n pia ki ya paagidi o lieba pala ya paabu, wan ya paagidi bi pala yua n pia ki ya puuni yaaba n luo bu paabu mo, wan ya puuni ba leni ti bulicindi. Yua n baa mi gobidima ya paabu mo wan ya gobidi leni li yankuali. Yua mo n baa mi niñingbadima ya paabu, wan ya pia li pamanli lipo.⁹ Yin da bua yi lieba mo leni pala lie. Yin ya nani mani yaala n bia, ki ya kubi yaala n nani ke li pa.¹⁰ Yin ya bua mani yi yaba nani yaaba n kpi yeni. Ya jigini mani yi yaba.¹¹ Ya tuuni mani leni li yankuali ki da pia yi kpadije, yi pala n ya tuoni yi tuonli po kelima yi tuuni O DIEDO po.¹² Yin ya mangidi yi pala yi suginma nni yin ya pia li juunli o fala nni. ki ya se yi jaandi nni ke li pa.¹³ Yin todi mani bi nigagidinjanba leni ban luo yaala ki ya gani bi canba cangu bohanla.¹⁴ Ya gaali ti mani yaaba n wangi yi fala po, gaali ba mani ki da soli ba.¹⁵ Yin mangi mani yi pala leni yaaba n pia li pamanli, ki go buudi leni yaaba n buudi.¹⁶ Yin ya pia mani yantiayenli leni yi yaba yin da bua ki ya tie niciama yin da fiini yi yula ama yin cedi li yumiinli n diedi yi. Da nua mani yi yula ke yi tie yanfodanba.¹⁷ Yin da guani o ba mi biadima kelima wan tieni ya biadima po. Ya lingi mani yaala n nani bi niba kuli nintuali.¹⁸ Yin moandi mani yin fidi maama kuli kr li ya nua yinba, yin ya ye leni mi yanduanma leni bi niba kuli.¹⁹ N kpiiba da tuu mani i biadipanpaani yi yula po. Ama yin cedi mani U TIENU pabienli daali n cua kelima li diani: Mini n tie O pantuulo mini n baa tuu i biadipanpaani O DIEDO nyedi.²⁰ Mi koma ya pia a yibali njan pa o wan je, u ñuñuulu ya pia o njan pa o wan ño. Kelima a ya tieni yeni a dogin o yuli po a fantankuanmoana.²¹ njan da tuo ke mi biadima n paadi a ama han paadi mi biadima kelima mi njanma tienma po.

Chapter 13

¹Nilo kuli n tuo ki miini o yuli mi diema bali danba n bili ya balimaama kani,kelima bali kuli ki ye kaa ñani U TIENU kani U TIENU n dini ya bali danba n ye kuli.²LANI yaa po yua n yie li bali danba maama yie U TIENU ñoabonli,yaaba n yie ma baa cuani bi yula po u cuonu.³Yua n tieni yaala n ñani kan ya jie mi diema balidanba,se yua n tiendi yaala n bia.A bua ki da jie li balidaano bi? ya tiendi yaala n tiegi,yeni o baa pagi a. ⁴Kelima o tie U TIENU naacemo yua n tuuni o ñamu po ama a tiendi yaala n bia ñan ya jie, kelima wan bali ki juguisiega yeni laa tie fanma fanma po ka.O tie U TIENU naacemo ki ba teni yaaba n tieni mi biadima ki fiini U TIENU pali n baa bi biadima panpaani. ⁵Lani wani li ñani yin tuo ki miini yi yula laa tie kelima bi baa fidi ki cuo yi bebe ka,ama yi pala siedi moko yaa po.⁶Li tie lani yaa po yo ke yi pa ti lubidi.Mi diema bali danba tie U TIENU naacenba laa tuonli po.⁷ Lani wani yin teni yua kuli wan die yaala.Li ya tie o lubigaalo yin pa ti lubidi, li ya tie li bancanli danba, yin pa ba li bancanli.Yua n pundi ki baa li fangili yin fangi o.Yua n pundi ki baa ti jigidi yin jigini o.⁸Yin da pia panli oba kuli po, li yaa tie ya panli n tie yin ya bua yi yaba yaa ka. Yua n bua o lielo kubi U TIENU balimaama n bili yaala cain. ⁹Kelima uU TIENU mabilikaama yaama n yedi:ñan da conbi, ñan da kpa o nilo,ñan da su,ñan da tieni mi siedifaama,ñan da pia li nunponbiadili leni ya mabilikaama n sieni kuli,taani ya mabilkayenma n tie na ya niinni: ñan bua a nisaalilielo nani ñan bua a yuli maama.¹⁰ Yua n bua o nisaalilielo kan tieni o yaala n bia, mi buama tie balimaama kuli ya tienma.¹¹Yin ya tiendi mani yeni ki cie kelima yi bani tin ye ya yogunu li tie tin ji baa fundi ti guama nni ya yogunu,kelima mi tindima yogunu nagini moala ki cie tin den daani ya yogunu.¹² Ku ñiagu bii ke li waagi li daali nagini.Tin landi mani lio biigili ya tuobiada ki nan la mi yenma yaa tuonñama nani ti toatiadi yeni.¹³Tin ya cuoni leni mi teginma nani u yensiinu yeni, ki da tuo mi jiema n diedi ti yantiana ki foagidi leni li dañoli,mi conconma,ti cagindi, mi niama leni li nunponli.¹⁴ Yin la mani O DIEDO JESU KILISITI ya tagu ,ki da cedi yi gbanandi bonbuakaala n dadi yi.

Chapter 14

¹Ya gaani mani yaaba n tadi cangu bohanla li dandanli nni ki da nia leni o wan tama yaala po.²One tama ke o pia u sanu ki ya di li bonla kuli,yua n tadi mo nmani ti kpinfaadi bebe.³Yua n di libonla kuli n da fali yau n kaa di jetianma,yua n kaa di jetianma mo n da jia ti buudi leni yua n di li bonla kuli yeni kelima U TIENU tuo o.⁴ A tie nnee? fini yua n ja ti buudi leni nitoa naacemo? o ya se bonjanla leni o ya baa, laa bonla tie o canbaa maama. Ama o baa se kelima O DIEDO pia u paalu ki ba kubi o.⁵One nua ke daali ba cie li yali,one mo nua ke a dana kuli tie yenma.Nilo kuli kpaagi ki bandi cain wan daani yaala. ⁶Yua n sua ke daali ba gagidi ki cie li yali tieni yeni ki baa kpiagidi O Diedo.Yua n di lan tie ya jiema kuli di ki baa kpiagidi O Diedo,kelima o tuondi U TIENU o jiema po.Yua n kaa di jetianma moko tieni yeni ki baa kpiagidi O Diedo ki tuondi U TIENU.⁷Oba kuli ki ye o yuceli po,oba kuli mo kan kpe o yuceli po.⁸ Kelima ti ya ye ti ye O Diedo po,ti ya kpe mo ti kpe O Diedo po.Lani wani ti ya ye leni ti ya kpe kuli, ti tie O Diedo yaaba.⁹Kelima Kilisiti den kpe ki go fii ki fo ki baa tie yaaba n kpe leni yaaba n fo kuli yaa Diedo.¹⁰Lani wani fini, be yaa po ke a ja leni a lielo ti buudi? Be yaapo ke a fali a kpiilo? Ti kuli ba sedi U TIENU bujiali kaanu kani.¹¹Kelima lio diani: O Diedo yedi:N ye ki fo,dunli kuli baa gbaani n nintuali, lanbu kuli baa kpiagi U TIENU.¹²Lani wani ti siiga yua kuli baa togidi U TIENU wan den tieni yaala kuli.¹³ Tin da go jia ti buudi leni tiyaba abada;ama yin jagi mani ki bili ke yi kan tieni yaala n ba tua yi kpiilo po tantuudikaali bi tingbali bonla.¹⁴N bani ki daani cain O Diedo JESU nni ke liba kuli ki joagini li yuli po.Ama o nilo ya nua ke bonla joagini,li joagini laa nilo yaa po. ¹⁵nan di ya jiema ya yagini a kpiilo yama, naa go tuuni leni mi buama.Da tuo a kpiilo Kilisiti n kpe yua yaa po n bodi kelima nan di ya jiema po.¹⁶Da tuo mani ke yaala n nani yi po n pa bi niba u sanu ban sugi la.¹⁷Kelima U TIENU diema naa tie mi jiema leni li bonnokaali bebe ka.Ama mi teginma,mi yanduanma leni li pamanli U TIENU fuoma yua n teni ke ti pia yaala.¹⁸Yua n tuuni Kilisiti po yeni, U TIENU pali baa mani leni o,bi nisaaliba mo baa saa o po i moamoani.¹⁹ Lani wani tin ya lingi yaala n baa cuani mi yanduanma leni mi taanyenma leni tiyaba.²⁰Mi jiema po nan da bolini U TIENU tuonli.Moamoani mi jiema kuli nani,ama o nilo ya dini ya jiema n ba tua o kpiilo po tantuudikaali o pia li po i tagili.²¹ Li nani nan cedi ki da nmani nandi,ki da ño duven mo,ki da tieni yaala n sieni ki baa tua a kpiilo po tingbali bonla.²²nan pia ya dandanli, kubi li a yuli poU TIENU nintuali.Li pamanli ye leni yua n ki buni ki cuo o yuli wan saa yaala po i moamoani nni. ²³Ama yua ya yama n lengidi wan di yaala po pia u cuonu li po, kelima waa tieni nani o dandanli n waani o maama.Yaala n kaa nua li dandanli kuli tie tuombiadi.

Chapter 15

¹Tinba yaaba n pa U TIENU sanjoadima nni n juuni leni yaaba n tadi lienni,ki ya todi ba bi tadingu nni,ki da lingi yaala n mani ti yucela po. ²Ti siiga yua kuli n ya tiendi yaala n ba mani o nisaalilielo po,ki tiendi o po yaala n ba toi o wan suagi liiga U TIENU sanjoadima nni. ¹³⁴elima baa Kilis³iti naa den lingi yaala n mani o,ama nani lan diani maama:Ban den sugidi a ya sugidi baa mini ya yuli po. To yaala n den kpa diani kuli den diani ke lan bangi ti,ke i diani n puuni ya juunli leni ya baagiyaa po,tin fidi ki baa mi suginma.⁵U TIENU yua n tie li juunli leni i baagi daano n teni yin ya pia yantiayenli leni yi yaba nani JESU Kilisiti n bua maama.⁶ Ke yin taani yantiayenli leni ñoayenbu ki ya kpiagidi ti Diedo JESU Kilisiti TIENU leni o BAA. ⁷YIN ya gaani mani bi canba cangu nani Kilisiti n den gaa yi maama U TIENU ya kpiagidi po.⁸N waani yi ke Kilisiti den tua a jifola naacemo ki ba doagidi ke U TIENU tie dugikoa ki teni ba U TIENU n den niani bi baanba ya ñoanianu;⁹ nani bi nilanba moko n kpiagidi U TIENU O niñingbadima po, nani lan diani maama: Li tie lani yaa poke n baa pagi a i nilanbuoli siiga,n baa yiini ki kpiagi a yeli.¹⁰Li go yedi:yinba i nilanbuoli,taani mani ki ya mangidi yi pala leni O nibuolu. ¹¹Li go yedi:Pagì mani O Diedo,yinba i nilanbuoli kuli, kpiagi O mani, yinba i nibuoli kuli.¹²Esayi moko yedi:li benkpeli ba pudi Isayi jiinu nni,yua n ba fii ki diedi i nibuoli kuli; i nibuoli ba bili bi suginma O ya kani.¹³Misuginma TIENU n gbieni yi pala leni li papaali leni mi yanduanma li dandanli nni. UTIENU fuoma yua paaciamu n teni yin ya pia mi suginma ki pugidi pugidi.¹⁴Y aala n nua yi ya po n kpiiba,mini n ba n bani cain ke yi gbie leni li ñanbili ki go bani yin baa tiendi yaala kuli ki fidi ki tundi yi yaba¹⁵Ba yeni, n diani yi po bonyenla yenla leni li papaali,ki bua ki tiadi yi yin bani yaala kelima U TIENU n puni nni yaa ñanbili yaa po, ¹⁶ki teni ke n tua JESU kilisiti naacemo bi nilanba siiga; n tuuni ya tuonli n gagidi ki wangi ba U TIENU labaalijamo ke bani bi nilanba n tua nani U TIENU n ba tuo ya padili ke li mani o po yeni,U TIENU fuoma yua n gagidiyaala wani U TIENU po.¹⁷Lani wani n ba fidi ki kpiagi n yuli JESU Kilisiti nni kelima n tuuni U TIENU po. ¹⁸N kan tuo ki maadi matoama kuli kali Kilisiti n den taa nni ke min ya gobidi bi nilanba ban tuo ki ñoadi U TIENU kelima n maama leni n tuona po. ¹⁹N den baa U TIENU fuoma yua paalu ki tieni bi siiga sinankeninba leni mi bancianma.N den cili ki wangi Kilisiti laabaalijamo Jelusalema, ki yuandi ki wngi li maama i kaani kuli hali ki ban pundi Itili diema.²⁰N den bua ki tieni bonyenla, lani n tie ki ya wangi Kilisiti laabaalijamo yaaba n daa kpa gbadi o, ke min da ñuani nitoa tanpuuli po.Nani lan diani maama: ²¹Ban ki den kpa waani yaaba O maama fuuli,bani n baa le,bani yaaba n ki den kpa gbadi O maama ba bandima. ²²Lani n den yiedi n po yaa yogini n yaba ke n daa cua yi kani. ²³Ama moala, mii go pia tuonsoankaanu ya dogi n lindi ne kuli nni,bina boncianla n pia li yankuali ki ba cua yi kani,n ya caa Espagne. ²⁴N sugini ke n ya ba pendì min la yi,n ya mangi n pali leni yi dana ba, n sugini ke yi ba ciani nni min gedi lipo. ²⁵Moala n caa jelusalema bi nigagidiñanba ya todima po. ²⁶Kelima Maseduani leni Akayi diema yaaba bua ki taani mi todima,ki soani bi nigagidiñanba siiga yaaba n tie luoda ki ye jelusalema po. ²⁷Bi den tieni yeni bi yama po, li pundi ban tieni yeni moko kelima bani bi nilanba ya dn taani leni jufinba ki boagidi U TIENU sela, li pundi bi nilanba n boagidi bi yema bonbakaala leni jufinba. ²⁸N ya caa ba laa tondu,ki teni ba ban taani bipo yaa paabu ki dudi,n baa tagi yi kani ki gedi Espagne diema. ²⁹N bani ke nyaa kpendi yi kani ,n baa gedi ki gbie leni kilisiti yeli³⁰N kpiiba n mia yi kelima ti DIEDO JESU Kilisiti yaa po leni U TIENU fuoma ya buama yaa po, ke yin taani leni nni min moa ya muali nni,ki ya jaandi U TIENU ki miadi O leni li yankuali,³¹ ke mikn faabi leni yaaba n ye Jude diema po ki naa tuo ki daani. N go mia yi yin yaa miadi ke min baa ki gedini ya todima Jelusalema po,baa mangi bi nigagidiñanba li po.³² Lani wani, U TIENU yaa bua, n baa pundi yi kani leni li pamanli ki go baa yi siiga fuodima.³³Mi yanduanma TIENU n ya ye leni yi kuli! AMINA!

Chapter 16

¹N bua ki waani yi ke ti kpiilo Fobe, Kilisiti n yini yaaba Sankele dogu nni todikoa tie yin ba fidi ki dugi yua ya po. ²Yin gaa o cangu O Diedo nni nani lan pundi bi nigagidiŋanba n ya tiendi maama,ki todi leni wan ba bua yi todima ya banlu kuli, kelima wanim o ba todi niba boncianla leni mini moko. ³Yin fuondi mani Pilisila leni Akilasa,yaaba n tie n tuonsoanlieba JESU Kilisiti tuonli nni. ⁴Yaaba n den luni bi yula ki gaa n miali,laa tie mini bebe ka tuondi yi li po,Kilisiti n yini ya nitaanli bi nilanba siiga kuli tuondiba li po. ⁵Yin fuondi mani Kilisiti nitaanli yali n ye bi diegu nni.Yin fuondi mani n buado Epayimeta yaaba n den kpa daani JESU Asi diema nni. ⁶Yin fuondi mani Maliyama yua n den soani ki todi boncianla. ⁷Yin fuondi mani n kpiiba Andonikusa leni Juniasa mini leni yaaba n den taani ki ye li kpaadidieli nni.Jesu tondiba siiga bi tie ban jigini yaba po boncianla.Bi den daani Kilisiti ki ŋa nni. ⁸Yin fuondi mani Anpiliatusa wani yua n tie n buado o DIEDO nni. ⁹Yin fuondi mani Ulibana ti tuonsoanlielo Kilisiti nni,leni n buado Sitakisa. ¹⁰Yin fuondi mani Apelesa wani yua n doagidi ke o se Kilisiti nni ke li pa.yin fuondi mani Alisitobula diegu yaaba. ¹¹Yin fuondi mani n kpiilo Olodieno.Yin fuondi mani Nasisa diegu yaaba, yaaba n tie O Diedo yaaba. ¹²Yin fuondi mani Tilifena leni Tilifosa,ya puoba n tuuni o Diedo tuonli boncianla.Yin fuondi mani Pesida ti danlibuado yua n soani o DIEDO tuonli ŋali boncianla. ¹³Yin fuondi mani Lufusa o DIEDO n gandi yua,leni o NAA yua n tie n moko ya NAA. ¹⁴Yin fuondi mani Asinkilita, Filego,Emesa, Patilobasa, Emasa leni ti kpiiba yaaba n ye leni ba. ¹⁵Yin fuondi mani Filologo leni Julia,Nela leni o nataanpuoga Olimpa leniya nigagidiŋanba n ye leni ba kuli. ¹⁶Yin fuondi mani yi yaba ki gobini yi yaba leni mi buama.Kilisiti n yini ya nitaana kuli fuondi yi. ¹⁷N kpiiba n tundi yi ke yin fangi mani yi uyla leni yaaba n fiindi mi paadima ki go ki go tie tingbali bonla bonla yi siiga,ki naa ŋua yin den baa ya banginma, yin foagidi mani leni ba mani. ¹⁸Kelima laa nibuolu naa tuuni ti Diedo Kilisiti po ka, bi tuuni bi tugidi po yo.Bi maadi mi madingima leni mi mamanma ki boandi yaaba n ki fani. ¹⁹Ama yinba wani bi niba kuli bandi yi tuoma,lani ya po n mangi n pali yi po,n bua yin ya fani yaala n ŋani tienma po,ki da pia tagili ba kuli yaala n bia ya tienma nni. ²⁰Li kan waagi ke mi yanduanma TIENU ba paadi sutaani ki madi o yi taana tiipo.O Diedo JESU ŋanbili n ya ye leni yi. ²¹N tuonsoanlielo Timote fuondi yi.N kpiiba Lusiyusa, Jasomo leni Sosipateli moko fuondi yi. ²²Mini Tetiyusa yua n diani li naa tili o Diedo nni mo fuondi yi. ²³Min cani yua gayusa Kilisiti n yini yaaba n taagi yua yaa diegu nni fuondi yi.Elasita, yua n kubi u naa dogu ligituonli fuondi yi,wani leni ti kpiilo Kalitusa kuli. ²⁴Ti Diedo JESU Kilisiti ŋanbili n ya ye leni yi kuli. AMINA! ²⁵Tin ya kpiagidi mani U TIENU yua n ba fidi ki teni yin ya se ke li pa O sanŋoadima nni nani min wangi ya laabaaliŋamo, ki wangi JESU Kilisiti maama n yedi yaala.N wangi nani U TIENU bondoaginkaala yaala n den duagi ŋasiili nni hali yogu n doagidi maama moala. ²⁶U TIENU yua n ye yogunu kuli ŋani O ŋoabonli ki yedi ke O bondoaginkaala n doagidi i nibuoli kuli po kelima O sawalipuaba n diani ya tila ya po. U TIENU tieni yeni ki bua i nibuoli kuli n tuo li dandanli.U TIENU bebe n die mi yanfuoma ti kpiagidi Jesu Kilisiti nni ya yogunu ki tuu ya yogunu kuli.AMINA!

1 Corinthians

Chapter 1

¹Mini polo, U Tienu n den yini yua kelima o yanbuama po ke min tua Jesu kilisiti tondo n taani leni ti kpiilo Sositena² Ki diani li tili U Tienu n yini yaaba, yaaba n ye kolinta dogu nni po. O den gagidi ki Hanbi yi Jesu Kilisiti nni ,ke yin ya tie o nigagidiŋanba .N fuondi yi leni yaaba n jaandi ki miadi ti Dieodo Jesu kilisiti i kaani kuli ,wani yua tie bi Diedo leni ti ya Diedo. ³Ti baa U Tienu leni o Diedo Jesu kilisiti n pa yi li hanbili leni mi yanduaama. ⁴Yogunu kuli n tuondi U T ienu yipo kelima yin baa ya hanbili o kani Jesu Kilisiti nni. ⁵Kelima o ya niinni, yi den baa li seli li bonla kuli nni, lan tie mi maama leni mi bandima kuli po. ⁶Lan n tie yin den gbadi ya siedi kilisiti po den pu ki go se yi siiga ki pa. ⁷Yeni U Tienu paabu kuli siiga, ban bonyenbu ki poadi yipo yin gu ke U Tienu baa doagidi ti Diedo Jesu kilisiti yaa yogunu. ⁸Waani U Tienu n baa teni yin ya se ki pa hali mi jodima yogunu ke bi kan fidi ki kuli yi liba kuli ti Diedo Jesu kilisiti cuama daali. ⁹U Tienu tie tin fidi ki dugi yua yaapo, wani yua n den yini yi ke yin ya pia yanyenma leni o Bijua Jesu kilisiti ti Diedo. ¹⁰N kpiiba, n mia yi ki tundi yi kelima ti Diedo Jesu kilisiti yeli po ke yi kuli n ya mani leni yiyaba, ke paadimaba kuli n da ya ye yi siiga, ke yin ya taa yenma yi yantiana leni yi yanjaga kuli nni. ¹¹N kpiiba, Kilowe diegu yaaba dan waani nni ke mi niama ye yi siiga. ¹²Min bagi yaala tie yi siiga one Tua: "Mini wani hua Polo," one "Mini wani hua apolosa,"one: "mini wani n hua sefa," one mo: "Mini wani n hua kilisiti." ¹³Naani kilisiti boagidi yoo? naani bi den kpaa polo yo li dapoanpoanli po ki baa faabi yi? bi den batisi yi polo yeni yoo? ¹⁴N tuondi U Tienu ke mii den batisi yi siiga obakuli, kali kilisipusa leni gayusa. ¹⁵Lanwani oba kuli kan yedi ke bi den batisi o mini ya yeli nni. ¹⁶Moamoani, n den batisi Sitefana leni o

deni yaaba moko, mii tiani n ya go den batisi nitoa. Kilsiti naa den soani nni ke min ya batisi bi niba ka. Ama o den soani ke min ya wangi o laabaalihamo, ke laa tie min ya wangi leni mi yanfodanmaama ka ke kilsiti dapooanpoanli n da tua fanma.¹⁸ Kelima li dapooanpoanli ya mawangima tie yanluoma yaaba n ba bodi po. Ama tinba yaaba n tindi po, li tie U Tienu paaciamu.¹⁹ Li diani ki yedi: "N baa bolini bi yanfodanba yanfuoma, ki biani bi nunfandanba nunfanbu."²⁰ Lanwani o yanfodaano ye le? Li balimaama bangika go ye le? U naa yogunu nianiado go ye le? Naani U Tienu ki doagidi ke handuna yanfuoma kuli tie mi yanluoma ka? ²¹ Kelima bi nisaaliba leni bi ya yanfoceli naa fidi ki bandi U Tienu leni wan doagidi o yanfuoma maama. Lanwani U Tienu den jagi ke o baa faabi yaaba n daani leni o laabaalihamo wangima yaama n tie nani mi yanluoma yeni.²² Jufinba miadi mi banciama, Gilekinba mo lingi mi yafuoma. ²³ Ama tinba wani wangi Kilsiti, ban den kpaa yua li dapooanpoanli po. Laa maama tie tingbali bonla Jufinba po, li go tie yanluoma bi nilanba po. ²⁴ Ama U Tienu n yini yaaba po, ban tie Jufinba bi ban tie Gilekinba, kilsiti tie U Tienu paaciamu leni U Tienu yanfuoma. ²⁵ Kelima U Tienu yaluoma fani ki cie bi niba yanfuoma, U Tienu tadingu mo pa ki cie bi nisaaliba ya paalu. ²⁶ N kpiiba, kpaagi mani U Tienu n den yini yaaba n tie maama. Yi siiga yaaba n tie yanfuodanba naa yaba, yaaba n tie paatieba leni yaaba n tie bulicinba moko naa fuu. ²⁷ Ama U Tienu gandi bi nisaaliba n nua yaala ke li tie yanluobonla, ki baa wani bi yanfodanba i fe. O go gandi bi nisaaliba n nua yaala ke li tadinbonla, ki baa waani bi paatieba i fe. ²⁸ O go gandi bi nisaaliba n nua yaala ke tie bonfanla ki fali la, leni yaala n ki tie pu , ki baa bolini ban n nua yaala ke li tie bonmoanla. ²⁹ Otieni yeni ke nisaaloba kuli n da kpiagi o yuli wani U Tienu kani. ³⁰ Ama yinba, U Tienu teni ke yi ye Jesu Kilsiti nni. O go teni ke Jesu tie tipo mi yanfuoma, leni mi tegima, leni mi gagihanma, leni mi daafaabima. ³¹ Lanwani, nani lan diani maama: "Yua n bua ki jigini o yuli, Wan jigini li o Diedo nni."

Chapter 2

¹N kiiba, min den cua yikani ya yogunu ki wangi yi U Tienu moamoani yi duagi, mii den cua leni mi mabanma, bi leni mi yanfocianma ka.² Kelima n den jagi ki sua ke laa tie tiladi min bandi bontoala kuli yi siiga, kali Jesu Kilisiti, ban den kpaa wani yua li dapooanpoanli po yeni.³ N den ye yi siiga leni ku tadingu ki digibi kelima ti jawaandi po.⁴ N mawangima leni n bangima naa hua bi nisaaliba mabanma ka. Ama li den tie leni U Tienu Fuoma leni o paaciamu doagidima yaapo,⁵ ke yi dandanli n da se kelima bi nisaaliba yanfuoma po, ama U Tienu ya paaciamu po.⁶ Baa yeni, ti wangi ya maama n tie yanfomaama yaaba kpeligi ki dagidi li dandanli po ya siiga. Laa yanfuoma naa tie o naa jamaano yaama ka, laa tie handuna bali danba yaaba n ye mi bodima sanu nni yanfuoma mo ka.⁷ Ti wangi U Tienu ya yanfuoma maame, yaama n doagidi ki wuo bi nisaaliba po, U Tienu n den tuodi ki bili yaama ke man ya tie tipo ti kpiagidi.⁸ Handuna bali danba siiga oba kuli naa den bani laa yanfuoma. Bi ya den bandi ma, bi kan den kpaa ti kpiagidiciandi Diedo li dapooanpoanli po.⁹ Nani lan diani ke yedi maama: "Nunbu n daa laa yaala, Tubili n daa gbadi yaala, O nisaalo n daa kpaagi yaala mo, U Tienu tuodi ki hanbi lankuli Yaaba n bua o yaapo."¹⁰ U Tienu teni ke o Fuoma doagidi la tinba yaapo. Kelima o Fuoma bigidi li bonla kuli, baa U Tienu yanjaga ya n wuo ki ñua.¹¹ Bi nisaaliba siiga hme bani o nisaalilo pali tugu nni bonla, li yaa tie o nisaalo yantiaceli yaali n ye o niinni? Likuli yenma leni U Tienu. Oba kuli ki bani U Tienu pali tugi nni bonla, kali U Tienu Fuoma.¹² Tinba, tii baa handuna yantiali, ama ti baa ya Fuoma n ñani U Tienu kani, ke tin fidi ki bandi U Tienu n puni ti yaala kelima o hanbili po.¹³ Tii maadi laa bonla nani mi nisaali-yanfuoma n bangi yaala ka, ama nani o U Tienu Fuoma n bangi ti yaame ki doagidi li moamoani yaaba n pia U Tienu Fuoma po.¹⁴ Ama li nisaali-yantiali n die yua, kan fidi ki ga ya bonla n ñani U Tienu Fuoma kani, kelima li tie opo yanluobonla. O kan bandi la kelima li bigidi leni U Tienu Fuoma yua ya yantiale.¹⁵ U Tienu Fuoma yua yantiali n diedi yua bigidi li bonla kuli. Ama oba kuli kan fidi ki biigi ki bandi wani.¹⁶ Li diani: "Hme bani o Diedo yantiali? hme baa fidi ki bangi o?" Ama, tinba ti pia Kilisiti ya yantiali.

Chapter 3

¹N kpiiba mii den fidi ki maadi leni yi nani yi tie U Tienu Fuoma n die yaaba, ama n den maadi leni nani yi da hua li nisaali-yantiali, nani a canpanda yeni Kilisiti nni.² N den ñundi yi mi naahanma yeni, ki naa tendi ya jiema n juagi, kelima yi kan den fidi ki ga ma. Baa mola yi daa fidi ki ga ma, kelima yi da hua li nisaali-yantiali.³ Nani li nunponli leni li koanli n da ye yi siiga yeni, laa doagidi ke yi hua li nisaali-yantiali ki tiendi nani bi nisaaliba n tiendi maama kaa? ⁴Ya yogunu ke yi siiga one tua: "Mini wani n hua Polo," ke one mo tua: " Mini wani n hua Apolosa," ⁵yii hua li nisaali-yantiali kaa? Apolosa tie hme? Polo tie hme? Ti tie o Diedo naacenba bebe, yaaba n den cuani yipo o laabaalihamo, ke yi daani nani o Diedo n puogi yua kuli maama.⁶Mini n den buli ke Apolosa mo den kpidi. Ama U Tienu n teni ke li kpidi.⁷ Lanwani yua n buu ki tie pu, yua n kpidi mo ki tie pu, Kali U Tienu yua n tendi ke li kpidi, wani n tie likuli.⁸Yua n buli leni yua n kpidi kuli da yenma,yua kuli baa baa o panpaani nani o tuonli tie maama.⁹ Kelima ti taa ki tuuni leni U Tienu. Yinba tie U Tienu kuanu. Yi go tie U Tienu diegu.¹⁰Nani U Tienu n puni nni ya hanbili po, n den pu li tanpuuli nani o diemaa-yanfodaano yeni, ke nitoo mo huandi lipo. Die yua kuli n fangi o yuli leni o huandi lipo maama. ¹¹Kelima oba kuli kan go puu tanputoali, ke laa tie yaali mali ki puu,lan tie Jesu kilisiti.¹²O nilo ya huani laa tanpuuli wula, yaaka hanjilifa, yaaka ya tana ya dunga pa yaaka ti daadi yaaka ti muadi yaaka a kankanga ,yua kuli tuonli tie yaali n baa doagidi,¹³ kelima ti buudi daali baa wani la. Mi fantama baa doagidi yua kuli n soani yaala. Mi baa bigi yua kuli tuonli ki wani lan tie yaala.¹⁴Yua kuli n huani yaala li tanpuuli yuli po ya fidi ki ñani mi fantama biigi-ma nni kaa buodi, o baa baa i panpaani. ¹⁵Ama yua ya tuonli n buodi , o baa luo i panpaani . O baa faabi die nani yua n sani ki ñani mi fantamaki cia yeni¹⁶Yii bani ke yi tie U Tienu diegu ke o fuoma ye yi niinni yoo? ¹⁷Yua n bolini U Tienu diegu kuli, U Tienu baa bolini o. Kelima U tieunu dieli gagidi ki hani, yinba n tie laa dieli.¹⁸Oba kuli n da boandi o yuli. Yi siiga oba ya tama ke o tie yanfodaano nani handuna n nua maama wan tua yanluodaano ke wan baa ki tua o yanfodaano ¹⁹. Kelima handuna na ya yanfuoma tie yanluoma U Tienu po. Lidiani yeni ki yedi : «O co bi yanfodaanba bi nunfanbu nni.»²⁰Li go diani ki yedi: «O Diedo bani bi yanfodaanba yanmaalima. O bani ke mi tie fanma fanma»²¹Lanwani oba kuli n da jigini o yuli bi nisaaliba po. Kelima li bonla kuli tie yi ya yaala.²² Li ya tie Polo li ya tie Apolosa, li ya tie sefa, li ya tie handuna, li ya tie li miali, li ya tie mi kuma, , li ya tie ya yogunu n tie na, li ya tie ya yogunu n baa ti cua, likuli tie yi ya yaala. ²³Yi mo tie kilisiti yaaba. Kilisiti mo tie U Tienu ya yua.

Chapter 4

¹Lanwani li pundi ban ya nua ti ke ti tie Kilisiti naacenba. U Tieniu n puogi yaaba ban ya wangi o bondoaginkaala.² Bi ya puogi o nilo li tuonli, ban lingi yaala o kani tie wan ya tie nidugika.³⁴ Mini yaapo, yi ya jia npo ti buudi, laa tie npo liba. Li bali danba mo ya ya jia nni ti buudi laa tie npo liba. Mini nba mo ki jia n yuli buudi. Npali siedi mo ki bu leni nni liba kuli po. Ama lani ka doagidi ki sa n po imoamoani. Yua n jia n buudi tie o Diedo.⁵ Lanyaapo yin da ja ti buudi liba kuli po hali ke li yogunu daa pundi. Ya gu mani o Diedo cuama, wani yua n baa yendi yaala n wuo li *biigili nni, ki go doagidi yaala n den wuo a pala nni. Laa yogunu nilo kuli baa baa U Tieniu kani lan pundi wan baa ya pagidi.⁶ N kpiiba n maadi mini leni apolosa maama na nani mi kpanjama yeni, ki baa todi yi yin bandi tikani ki da pendi yaala n diani ki bili ya bianu. Min maadi yaala tie ke yin da pia ti japaadi ki kpiagi niyendo ki fali o lielo.⁷ Hme teni ke a cie a lieba? A pia be ke U Tieniu ka puni a? Li ya tie yeni, be n teni ke a kpiagi a yuli nani U Tieniu ka puni a la yeni?⁸ Moala ke yi pia ke li dagidi! Moala ke yi tua piada! Yi cili ki diedi ke tii ye lienni. N bi sugini yin bi ya die moamoani, ke ti moko bi baa taani leni yi ki ya die.⁹ Ama li tie npo nani U Tieniu bili ke tinba o tondiba n ya tie puoli yaaba, nani yaaba ya buudi n kadi ke bi baa kpa yeni. Kelima bi sieni ti asala nni handuna, malekinba leni bi nisaaliba kuli nuni po.¹⁰ Tinba ti tie yanluodanba kelima wani kilisiti yaapo, ama yinba wani tie yanfodanba kilisiti nni. Ti tadi , ama yinba wani pa. Bi kpiadi yinba ama bi yuandi tinba.¹¹ Hali moala ti ye leni mi koma leni ñunñuunu leni ti cadi leni ti puadi ke ti go tie lianliama.¹² Ti tuuni leni ti nii hali ki coagi. Bi niba ya sugi ti, ti gaali ba. Bi ya waani ti fala, ti juuni.¹³ Bi ya kuli ti, ti guani ba leni mi madingima. Ti tie nani handuna baadi yeni, ki tie nani bi niba kuli n lu yaala hali moala¹⁴ Laa tie ke n bua ki fiagi yi ka ke n diani yipo, ama n tuodi ki tundi yi kelima yi tie n bibuadimu.¹⁵ To baa yi ya pia gobidikaaba tudapiiga (10 000)kilisiti nni , yii pia baanda wani boncianla. ¹⁶Lanwani yin mia yi ki tundi yi ke yin ya hua ya fuuli.¹⁷ Lanyaapo yo ke n soani Timote yikani yua n tie n bibuadiga ki tie nidugika o Diedo nni. O baa tiadi yi min hua kilisiti maama, nani min bangi kilisiti nitaana ya ye i kani kuli maama. ¹⁸Yi siiga bi nitianba fiini ti japaadi ki tama ke n kan go cua yikani. ¹⁹To, o Diedo ya bua, n baa cua yikani ke li kan waagi. Lanwani n kan bandi bi japaadanba yeni maadi ya maama bebe ka, n baa bandi ban pia ya paalu tie yu.

²⁰ Kelima U Tieniu n diema naa doagidi mi maama nni bebe ka,ama u paalu nni. ²¹ Yi bua be? Ke min cua yikani leni u febu bi? Bi min cua leni mi buama leni li padigile?

Chapter 5

¹I kaani kuli bi niba tua ke mi conconma ye yi siiga, ya conconma buolu n kaa ye baa bi nilanba siiga. Lani n tie ke yi siiga o niyendo ye leni o baa pua.² Ama baa yeni, yi gbengidi yi yula, kaa biidi yi pala ki mua nani i kumoe yeni ki ñani yi siiga yua n tieni laa cagindi.³ Mini yaapo, baa ke n foagi leni yi n gbanandi nni, n ye leni yi n yantiali nni. N mali ki jia yua n tieni laa bonla yeni buudi nani n ye leni yi yeni.⁴ O Diedo yeli nni leni o paalu po, yikuli ya taani, ke n moko ye leni yi n yantiali nni,⁵ Yin teni laa nilo sutaani, ke wan bolini o gbanandi ke o naano n tindi o Diedo Jesu n baa cua ya daali.⁶ Yin gbengidi yi yula maama, laa hani. Yii bani ke li dabinli waamu bebe baa teni ti yonbudi kuli n pili yoo?⁷ Yin ñani mani yi siiga li dabinkpeli, ki tua nani ti yonbupandi yaadi n ki pia dabinli yeni. Moamoani yi tie laa yonbudi, kelima kilisiti yua n tie ti Pendima jaama pebiga padi no.⁸ Lanwani tin jaani laa jaama ke laa tie leni li dabinkpeli lani tie mi conconma, ama leni ya dupen n ki pia dabindi lani n tie li papienli leni i moamoani.⁹ N den diani yipo li tili ki wami yi ke yin da pia hantaado leni mi conconma danba.¹⁰ Mii baa ke yin da pia hantaado baa kuli leni handuna yaaba, yaaba n tie mi conconma danba, leni bi halihabuaba, leni yaaba n bua ki ya di bi lieba, leni yaaba n hua i buli, kelima li ya tie yeni kali yin nan ña handuna nni.¹¹ Min den diani ki bua ki wani yi yaala tie line: yin da pia hantaado leni yua yedi ke o tie yi kpiilo ki nan conbi, yaaka ki tie halihabuado, yaaka yua n hua i buli, yaaka o nisugido, yaaka o dañogaado yaaka yua n bua ki ya di o ileba. Yin da tuo baa ki taani ki je leni laa nibuolu.¹² Naani li tie mini hantaado yo ki jia ti buudi leni niinpo yaaba? Laa tie yi siiga nni yaaba ya buudi ka ke yi baa jia?¹³ Ama niinpo yaaba U Tienu baa jia leni ba ti buudi. Deli mani ki ñani o ninbiado yi siiga.

Chapter 6

¹Yi siiga hme n baa tuo ki gedini o lielo handuna yaaba, yaaba n ki daani bujiali kani? O ya pia maama leni o lielo, wa baa gedini ma bi nigagidihanba kani?² Yii bani ke bi ni gagidihanba baa jia ti buudi leni handuna yoo? Lamwani li la tie ke yi baa jia ti buudi leni handuna yi baa gbali ki jia tibuwaadi bii?³ Yii bani ti baa jia ti buudi leni malekinba yoo? Lanwani laa pia kuli tama ke ti baa fidi ki jia ti buudi ya jamaamo n tie na ya maama po.

⁴Lanwami yi ya pia o naa jamaano ya maama leni yiyaba, yi yen taa kilisiti n yini yaaba n ki pia leni yaaba hantaado yeni ban tua yi bujiaba. ⁵N yedi yeni ki bua i fe n cuo yi. Naani yii pia yi siiga baa niyendo yua n pia mi yanfuoma ki baa fidi ki jia ti buudi o kpiiba siiga?⁶ Naani yi siiga yua pia mi maama leni o kpiilo baa gedini o ti buudi po, yaaba n kaa daani kani yoo?⁷ Baa yin pia ti buudi leni yiyaba yeni, li daogidi yi gbalima. Laa baa hani ki cie yin juuni leni yi kpiiba n tieni yi ya bonbiadilakaa? Laa baa hani ki cie yin tuo ban je yi kaa?⁸ Ama yinba n tiendi laa bonbiadila, ki di nitoaba, bani yaaba n tie yi kpiiba yeni⁹ Yii bani ke yaaba n ki tiegi kan ba biinu* U Tienu diema nni yoo? Yin da boandi yi yula. Yaaba n tiendi ti cagindi, leni i buuli danda, leni mi conconma danba, leni yaaba n biidi bi yula, leni ya jaba n taagi leni bi yaba kuli,¹⁰ leni a concona leni halihabuada, leni a doñogaada, leni a nisugida, leni yaaba n di bi lieba kuli kan baa biinu U Tienu diema nni.¹¹ Yii siiga bi nitianba den tie laa nibuolu, ama U Tienu huudi yi o gagidi yi ki puni li* moamoasaali o Diedo kilisiti yeli po leni U Tienu fuoma tuonli po.¹² Bi tianba yi siiga tua: «Mii go kua liba,» ama li bonla kuli ka hani. N ba fidi ki yedi, «Mii go kua liba kuli,» ama n kan tuo liba kuli n diedi nni. ¹³Yi go tua: «Mi jema ye ku tugu po, ku tugu mo ye mi jema po.» U Tienu baa ti bolini likuli yenma. Ama ti gbanandi naa ye mi conconma po ka, ti ye o Diedo yaapo, o Diedo mo ye ti gbanandi yaapo.¹⁴ U Tienu, yua n den fiini o Diedo bi tinkpiba siiga, o go baa fiini ti mo kelima o paalu yaapo.¹⁵ Yii bani ke yi gbanandi tie kilisiti gbanandi ka yoo? Naani n baa taa kilisiti gbanandi ki teni tin tua li poconconli gbananbuolu bi? Kalam.¹⁶ Yii bani ke yua n taani leni li poconconli tua gbanayendi leni o kaa? Kelima li diani: Bani niba lie baa tua gbananyendi.¹⁷ Yua taabi o Diedo tua yendo leni o. Yin sani ki foagidi mani leni mi conconma. Tuonbiatoadi kul ye o gbanandi niinpo, ama yua n puni o yuli mi conconma po, tudi o gbanandi po yo.¹⁸ Yii bani ke yi gbanandi tie U Tienu fuoma yua dieli, yua n ye yi niinni, U Tienu n puni yua ke yii go die yi yula?

²⁰Moamoani o da yi leni ya dunga pa. Lanwani yin ya kpiadi mani U Tienu yi gbanandi nni lani yaala n tie U Tienu n die yali.

Chapter 7

¹Moala n bua ki maadi yin den diani ki buali nni ya maama. li hani ke o ja n da taa pua.² Ama kelima mi conconma n yaba maama , li pundi ja kuli n ya pia o pua, pua mo kuli ya pia o calo.³O ya ya tiendi no pua po yaala n pundi, o pua moko ya tiendi o calo po yeni.⁴ O pua ki die o gbanandi, o calo n die, o ja moko ki die, o gbanandi , o pua n die.⁵Yin da yie mani yiyaba po, kali yikuli ya juogi ki tuo ki bili u yogunu waamu i jaandi po. Lani ya pendi, yin goa ki taani leni yiyaba ke sutani da tulini yi kelima yi gbali i gbanandi kubima. ⁶Min madi yeni, laa tie ke n bili yipo yin baa tiendi yaala ka, li yie sanbili yo. ⁷N bua ke nilo kuli n ya tie nani min tie maama na. Ama nilo kuili baa U Tienu kani ya paabu n ki taa leni o lielo, niyendo ba ki baa fidi ki tieni lene,nitoa mo lene.⁸Moala n maadi yaaba n daa tieni ñiigili, Bi jaba leni bi puaba, leni a kpepuana mo po, li baa hani bi po ban ya tie ban tie maama, nani moko n tie maama.⁹ Ama bi ya kan fidi ki kubi bi gbanandi, ban tieni li ñiigili, kelima bi ya tieni li ñiigili hani ki cie bi gbanandi n ya fiidi bipo nani mi fantama n co tieni, ki paadi ba.¹⁰N bili mi naa maama yaaba n tieni li ñiili po. Mini ka bili ma o Diedo n bili maa. O pua n da ña o calo kani. ¹¹O ya ñani o kani wan da kuni jatoa, wan ya ye obebe, yaaka wan go mangi leni o calo ki goa o kani, ja mo n da ñani o pua¹²Moala n maadi yaaba n sieni po, mini n maadi, o Diedo ka. Ti kpiilo yendo ya pia ya pua n ki daani, ama ki tuo ki ye leni o, wan da ñani o. ¹³Ya pua n pia o calo ke waa tuo ki daani, ama ki tuo ki baa ye leni o, wan da ña o kani.¹⁴ Kelima ya calo n ki daani baa mi gagidihanma kelima o pua po. Ya pua n ki daani mo baa mi gagidihanma kelima o calo po. Lani yaaka yi bila bi baa *joagini, ama lan tie maama yeni, bi gagidi.¹⁵Ama yua n ki daani ya bua ki ña, ban cedi wan ña. O ya ñani, ti kpiiba, lan tie ja bi pua, faabi leni laa lolima, kelima U Tienu yini ti ke tin ya ye leni mi yanduanma.¹⁶ Fini o pua, a bani lede a ya baa faabi a calo? Fini o ja mo, a bani lede a ya baa faabi a pua?

¹⁷Lanwani bonyenla bebe n ye, yua kuli ya ye nani o Diedo n puni o maama, ki hoadi wan den tie maama U Tienu n yini o ya yogunu. Lan tie min biliti yaala Kilisiti n yini yaaba i kaani kuli po.¹⁸ O nilo ya den kua ku koanciagu U Tienu n yini o ya yogunu, wan da lingi ki bolini ku koanciagu maalima, o nilo yaa den kua U Tienu n yini o yogunu, wan da kua.¹⁹ O nilo ya kua leni o yaa kua, laa tie pu, ama U Tienu mabilikaama kubima n tie li kuli.²⁰Nilo kuli n ya tie wan den tie maama U Tienu n den yini o ya yogunu.²¹ A ya den tie yonbo U Tienu n yini a ya yogunu, lan da yagi a yama. Ama a ya baa fidi ki faabi, han moandi.²² Yua n tie yonbo o Diedo n yini o ya yogunu, o Diedo faabi o ke o tua o yua. Yua n die o yuli mo U Tienu n yini o ya yogunu tua kilisiti yonbo.²³ U Tienu den da yi ya dunga n pa, lanwani da tua mani bi nisaaliba ya yonbi. ²⁴N kpiiba yua kuli n ya tie U Tienu kani wan den tie maama U Tienu n den yini o ya yogunu.²⁵Yaala n tie yaaba n kaa tieni ñiigili nani yin den buali nni maama po, mii pia o Diodo mabilikaama laa maama po. Ama n baa waani yi min sua yaala, miini yua ke o Diedo teni ke n tua nidugika kelima o niñingbadima yaapo. k²⁶elima ya fala n kpendi yaapo, n sua ke li baa hani o nilo n ya tie wan tie maama.²⁷ A pia pua bi? han da moandi ki bua ki ñani o. Haa pia pua? Da lingi ki taa. Ama a ya taa pua, han tieni *tuonbiadi. O jafaano mo ya kuni ja, waa tieni tuonbiadi.²⁸ Ama yaaba n tieni li ñiigili baa laadi fala u naa yogunu yema nni, li tie lanyapo ke n bua ki todi yi yin da kua laa fala nni.²⁹N kpiiba min baa yaala tie ke ya yogunu n sieni koabi. Lanwani dinla liiga yua n pia pua n ya ye nani waa pia yeni.³⁰ Yaaba n buudi n ya ye nani baa buudi yeni. Yaaba n pia li pamancianli n ya ye nani baa pia yeni.³¹ Yaaba n da bonla n ya ye nani baa die ban da yaala. Yaaba n pia i hantaadi leni handuna bonla n ya ye nani laa bonla ki tie bipo tiladi, kelima handuna yua n ye moala na pendi ki baa juodi.³²N bua yin ya ye ki da pia yanyagidi. Yua n kaa pia pua kuandi o yama o Diedo hantaadi nni, ki lingi wan baa mangidi o Diedo pali maama. ³³Yua n pia pua mo kuandi o yama handuna na hantaadi nni ki lingi wani baa mangidi o pua ya pali maama.³⁴ Lani n teni ke o podaano yama boagidi kaani lie. O pua moko, yua n kaa pia ja, leni yua n daa bani ja, bi moko kuandi bi yama o Diedo hantaadi nni, ki moandi ki gagidi bi gbanandi nni leni bi yantiali nni kuli. Yua n kuni o ja kuandi o yama handuna hantaadi nni ki lingi ki baa mangidi o calo pali.N maadi lankuli ki bua ki todi yi. Laa tie ke n bua ki dia ku diagu ka. N bua yin ya hua o Diedo nani lan pundi maama, ki bua o ki taabi o leni payenli.³⁸ O nilo ya pia o toginaa ke o dagidi li calinkpenli ke o sua ke li pundi wan kuni o ja mo, ke o sua o tudi leni wan yie opo, wan tieni wan sua maama, waa tieni tuonbiadi, wan cedi wan kuni.³⁷ Ama yua n den jagi ki bili o yama po ke o baa kubi o toginaa wan da kuni ja, o ya sua ke o baa fidi ki tieni nani wan den jagi maama, o hanbi leni wan teni ke o toginaa kan kuni ja. ³⁶Lanwani yua n cedi ke o bisalo kuni, o tieni yaala n hani, ama yua n kuni o bisalo ke waa kuni, wani n tieni yaala n hani ki cie.³⁹O pua luo leni o calo o colo n ye ya banlu kuli, ama o calo ya ti kpe, o pua yeni faabi ki baa fidi kuni wan bua yua kuli, ama kali wan ya tie o Diedo yua. ⁴⁰O ya tie wan tie maama kaa go kuni jatoa n baa mani opo ki cie. lani tie mini n sua maama, n tama ke n pia U Tienu Fuoma moko

Chapter 8

¹Moala yaala n tie ti padinanidi po. Yi tua : «Tikuli pia mi bandima.» Mi bandima kpendinni ti japaadi, ama mi buama todi mi kpedima li dandanli nni. ²O nilo ya tama ke o bani li bonla, o daa bandi nani lan pundi wan bandi maama ³. Ama yua n bua U Tienu kuli, U Tienu mo bani wane. ⁴To, moala n baa madi ti padinandi maama. Ti bani ke bulo naa ye handuna nni se U Tienu yendo bebe n ye. ⁵Kelima baa ke ban yi yaala i buli yaba lan tie tanpoli bi ki tinga nni, li tie moamoani ke i buli yaba ke bi diediba moko yaba. ⁶Ama tinba wani yaapo Tienu yendu bebe n ye, yua n tie baa. O den tagi li bonla kuli, tinba mo ye o yaapo. Diediyendo bebe moko n ye, Jesu Kilisiti, li bonla n den tagi kelima o yaapo ti moko ye kelima o yaapo. Ama bi niba kuli daa pia laa bandima. Bi nitianba n den maani i buli hoadima maama teni baa moala bi ya di laa nandi bi di ki nua maama ki mi tie padinandi o bulo po, Lanwani bi pala siedi ya n tadi yen joagini lienni. ⁸To, laa tie mi jiema ka baa teni tin nagini U Tienu. Ti yaa dini li kan wadi tipo liba, ti ya dini mo, li kan pugini ti liba. ⁹Ama yin fangi mani yi yula ke yin pia u sanu ki tieni yaala n da tua tanduudikaali yaaba n tadi yaapo. ¹⁰Kelima o nilo ya laa ke fini yua n pia mi bandima ka li budieli nni ki di ti padinandi, wani yua ya pali siedi n tadi, li kan teni wan baa li papali ki hmani ti padinandi yoo? ¹¹Lanwani a kpiilo yua tadi, wani kilisiti n den kpe yua yaapo baa bodi kelima a bandima yaapo. ¹²Yi ya dudi yi kpiiba po yeni, ki lengidi bi pali siedi yaali n tadi, yi tudi kilisiti po. ¹³Lanwani jiemaba ya baa guli n kpiilo, n kan go je laa jiema hali abada, ke min da guli kpiilo.

Chapter 9

¹Mii die n yuli kaa? Mii tie Jesu tondo kaa yoo? Mii den laa ti Diedo Jesu kaa? Yii tie min den soani o Diedo po ki baa yaaba kaa? ²Baa nitoaba yaa nua ke n tie o Diedo tondo yinba wani nua ke n tie yeni, kelima yinba n tie ya maalima n doagidi ke n tie o Diedo tondo. ³Lani n tie min maadi maama ki baa ga n yuli leni yaaba n kuliti nni. ⁴Naani tii pia li bali ki ya baadi ti jiema leni tin baa ñu yaala? ⁵Tii pia li bali ki taa pua yua n daani Jesu nani Jesu tondiba yaaba n sieni, leni wani o Diedo waamu leni pieli n tiendi maama? ⁶Bi mini leni banabasa bebe n baa tuuni li tuonli tiladi ki ya baadi li bonjekaala ti yema po. ⁷Hme baa kua minteela leni o yuceli piama? Hme baa hu i tilondi ki nan kan hmani li bonluonkaala? Hme baa kpaa u naakulu ki nan ño mi naahanma? ⁸Min maadi ya maama yeni, naani n maadi nani bi nisaaliba n nua maama bebe bi? Li *balimaama wani ki yedi yeni kaa? ⁹Li diani Musa balimaama nni ki yedi: han da yilini o nua ñoabu takunkumi wan hmaadi ti disiandi ya yogunu. Naani U Tienu den yagini o yama i ne po yoo? ¹⁰Bi o maadi tinba bebe yaapo? Li diani yeni tinba yaapo saa. Li pundi ke yua n ko bu kpaabu leni yua n hmaadi ti siandi kuli n ya sugini ke bi baa baa bi biinu lienni. ¹¹Ti ya den buli yi kani ya bondi n tie U Tienu Fouma bonla, nani li baa bia ti ya yendi yi kani yi bonpiakaala? ¹²Nitoaba ya pia li bali ki baa ga yi kani handuna bonla, tinba kaa pia ki cie yoo? Ama tii den ga yi kani nani tin pia li bali ki baa ga maama. Ti den tuo ki ga fala buolu kuli ki juuni li po, ke bonlaba kuli n da pigini kilisiti laabaalihamo po. ¹³Yii bani ke yaaba n tuuni U Tienu diegu tuonli baa baadi bi jiema U Tienu diegu nni kaa yoo? Ke yaaba n tuuni li *padibinbinli kani baadi bi biinu baa padi yaala nni? ¹⁴Likuli yenma o Diedo bili ke yaaba n tuuni o Laabaalihamo tuonli n ya baadi yaala n dagidi bi yema po o Laabaalihamo tuonli nni. ¹⁵Ama mii tieni nani n bali n puni nni u sanu maama baa waamu. Min diani yipo ya maama moala na mo, laa tie ke min baa liba ka. N ya kpe, lani n mani n po ki cie min tieni yeni. Niloba kan fie nni min kpiagidi n yuli yaala yaapo. ¹⁶Min wangi o laabaalihamo yeni, n kan kpiagi n yuli lipo, kelima li tie n po yiladi. Fala n baa n po n ya wangi o laabaalihamo. ¹⁷N ya bi wangi o laabaalihamo n yama po, n bi baa ga i panpaani, ama min wangi o laabaalihamo tiladi ke laa tie n yama po yeni, n tuuni U Tienu n piani nni ya tuonli. ¹⁸Lanwani n panpaani tie be? I tie line, ke n wangi o laabaalihamo lingi panpaaniba kuli, ki naa baa o laabaalihamo tondo n pia li bali ki ya baadi yaala. ¹⁹Baa ke n die n yuli kaa tie oba kuli naacemo, n puni n yuli ki tua bi niba kuli naacemo, ki baa dani min fidi ya bianu kuli ban cua o Diedo kani. ²⁰N ya ye jufinba siiga, n tie nani n tie jufi yeni, ke min fidi ki dadi ba. N ya ye bani li *balimaama n die yaaba siiga, n tua nani li die n moko yeni, ke min fidi ki dadi ki cuani li balimaama n die yaaba. ²¹Li balimaama n kaa die yaaba moko ya siiga, n tua nani maa die nni yeni, baa ke mi die nni, kelima kilisiti balimaama die nni, ke min fidi ki dadi li balimaama n kaa die yaaba. ²²N ya ye yaaba n tadi U Tienu sanhoadima nni siiga, n tie nani yua n tadi yeni, ke min fidi ki gobidi ki cuani baa o Diedo kani. N moandi yeni li bonla kuli nni ki ya tie nani bi niba kuli n tie maama, ke lan tie yaala kuli nni min fidi ki faabi bi nitianba. ²³N tiendi lankuli o laabaalihamo po, ke min fidi ki baa n mo ya biinu o laabaalihamo halimani nni. ²⁴Yi bani ke yaaba n boagidi ki baa sani mi nuama kuli yen sani, ama niyendo bebe n baa baa i panpaani, bi yeni kaa? Sani mani maama ke yi mo baa ba i panpaani. ²⁵Yua n bua ki tua liiga yua jelibuolu kuli nni yen kubi li kualo o gbanandi po li bonla boncianli po. O tiendi yeni kelima o bua ki baa ya panpaani n baa pendi po. Ama tinba wani tiendi yeni ki bua ki baa ya panpaani n kan pendi hali abada. ²⁶Lanwani n tiini mi nuama, ama mii tiini yaali ka, n go tie nani yua n tiendi ya jeligu n tie ki kubi a nikula, mii kubi mi fawaama ka. ²⁷N wangi n gbanandi fala ki paani ti cain, kelima mii bua ki waani nitoala o laabaalihamo, ki yuandi ki sua ke bi yedi ke mini nba ki dagidi, ki ñani nni.

Chapter 10

¹N kpiiba mii bua ke yaala n den tieni ti yaajanba n ya boani yi: Ku tawaligu den yiini bikuli po, bikuli den duodi mi ñincianma. ²Bikuli den baa mi *batisima Musa niinini ku tawaligu nni leni mi ñincianma nni. ³Bikuli den di jeyenma yaama n ña U Tienu kani, ⁴ki go ñu bonñokayenla yaala n ña u Tienu kani, kelima bi den ñu ya tangu ya ñima n ñani U Tienu kani, yaagu n den yegi leni ba. Laa tangu den tie kilisiti. ⁵Ama bi siiga boncianla ki den mangidi U Tienu pali, lani n teni ke bi den kpe mi fanpienma nni. ⁶Lankuli tie ti po li bonbangikaala, ki bua ki tuodi ki bangi ti ke tin da bua yaala n bia nani bani yeni. ⁷Yin da hoadi i *buli nani bi siiga bi tianba n den tieni maama. Nani lan diani maama: <>⁸Tin da pa ti yula mi conconma mo nani bi siiga bi tianba n den puni bi yula mipo maama, ke piilie n niba tuda taa (23 000) den kpe dayenli. ⁹Tin da biigi o Diedo nani bi siiga bi tianba n den tiedi maama ke i we ku ba. ¹⁰Yin da yenbidi mo nani bi siiga bi tianba n den yenbidi maama, ke mi kuuma maleki den ku ba. ¹¹Laa bonla kuli den baa bipo ki baa tie bi niba kuli po li bonbangikaala. U Tienu den teni ke likuli diani ki baa tie tipo i dundi, tinba yaaba n ye handuna juodima dana siiga. ¹²Lanyaapo yua n tama ke o se wan fangi o yuli ki da baa. ¹³Tulinmaba kuli kan cua yi kani kaa tie yaama n kpendi bi nisaaliba kuli po. U Tienu tie dugika, o kan tuo ya tulinma n cie yi fidu bianu n cua yi kani. Ama mi biigima ya cua yi kani, o baa hanbi yipo u sanu ke yin fidi ki juuni ki ña lienni. ¹⁴Lanyaapo n buakaaba, yin sani mani ki foagidi leni i buli hoadima. ¹⁵N maadi leni yi kelima yi tie yanfodanba, yin bigi mani mi maadi yaama na. ¹⁶Li seli tadiñokaaga tin tuondi U Tienu yaaga yaapo, naani kaa tie mi taanyenma leni Kilisiti soama po kaa? Tin cabidi ya dupen, naani tii tie mi taanyenma leni Kilisiti gbanandi po kaa? ¹⁷Dupen tie yendo, tinba yaaba n yaba moko tie gbananyendi, kelima tikuli taani ki boagidi laa dupen yendo. ¹⁸Kpaagi mani Isalele yaaba po, bi ya dini tipadijiedi, naani baa pia taayenma leni U Tienu kaa? ¹⁹N bua ki yedi be? Ke o bulo tie bonmoanla bi? Bi ke ban padi yaala o bulo tie bonmoanla bi? Kalam. ²⁰N bua ki yedi ke yaaba n padi i buli yeni padi mu cicibiadimu po yo, baa padi U Tienu po ka. Mii bua ke yin ya pia hantaado leni mu cicibiadimu. ²¹Yi kan fidi ki ño o Diedo tadiñokaaga ki go ño mu cicibiadimu ya tadiñokaaga. Yi kan taani ki je o Diedo jiema, ki go taani li je mu cicibiadimu mo ya jiema. ²²Ti baa tieni yeni ki ñuuni o Diedo li mutuoli bii? Ti pia o fidu ki cie o bi? ²³Yi tua: «Liba kuli ki go kua» yeni, ama li bonla kuli ka hani, «Li ba kuli ki go kua, ama li bonla kuli ka todi. ²⁴Oba kuli da lingi o yuceli bebe ya hamu, ama wan ya lingi yaala n tie o lieba moko yaapo. ²⁵Yi pia u sanu ki hamani ya nandi kuadi ki daaga nni kuli, ki da tuo yi pala siedi n ya bangi liba kuli po, ²⁶kelima li diani ki yedi: «O Diedo die ki tinga Leni yaala n ye ki niinni kuli.» ²⁷Yua ki daani ya yini yi ke yin cua ki je leni o, ke yi bua ki gedi, je mani wan teni ya jiema kuli, ki da buali kelima yi pali siedi po. ²⁸Ama o nilo ya yedi yi: «Ya nandi n tie na tie padinandi,» da je mani kelima ya nilo n waani yi la po, leni li pali siedo po. ²⁹N baa ya nilo n waani yi yeni ya pali siedo, mii maadi yi ya pali siedo ka. Be yaaapo ke nitoa pali siedi ba bu leni min pia u sanu ki tieni yaala yaapo? ³⁰N ya tuondi U Tienu n jiema po, be yaapo ke bi baa jaligin nni min tuondi U Tienu ya jiema po? ³¹Lani, yi ya baa je, leni yi ya baa ño, leni yin baa tieni yaala kuli, tieni mani li kuli U Tienu ya kpiagidi po. ³²Yin da tieni mani yaala n baa teni Jufinba leni yaaba kaa tie Jufinba leni U Tienu n yini yaaba n tuudi ki baa ti tuonbiadi nni. ³³N moko moandi ki tiendi yeni ki baa dagidi leni bi niba kuli min tiendi yaala kuli nni. Mii tiendi yeni ki bua ki lingi yuceli hamu kaa, n lingi yaaba yaba ya hamu po, ke ban baa ki tindi

Chapter 11

¹Yin ya hua mani n fuuli mani min hua kilisiti fuuli maama. ²N pagi yi kelima yi tiani npo libonla kuli nni, ki go hua min den bangi yi ya bangima mo. ³Baa yeni n bua yin bandi ke kilisiti tie ja kuli yudaano, o ja mo tie o pua yudaano, U Tienu mo tie kilisiti yudaano. ⁴Ya ja n jaandi bi ki wangi U Tienu maama ki ciibi kuli, o jigidi o yudaano. ⁵Ama ya pua n jaandi bi ki waangi U Tienu maama ki naa yili, jigidi o yudaano. Likuli tie yenma leni wan kuo o yudi. ⁶O pua ya kan yili, wan moagi o yudi. Ama i fe ya pia o pua wan kuo oyudi, bi wan moagi ti, li pundi wan yili. ⁷Laa pundi o ja n ya ciibi, kelima o tie u tienu nannanli leni o kpiagidi. O pua mo n tie o ja ya kpiagidi. ⁸Moamoani, o ja naa den ñani o pua niinni, ama o pua n den ñani o ja niinni. ⁹U Tenu naa den tagi o ja kelima o pua po ka, ama o den tagi o pua kelima o ja yaapo. ¹⁰Lani yaapo, leni malekinba yaapo, li pundi o pua n yili. ¹¹Yaala n tie o Diedo nni yaapo, o pua yema kan dagidi se ja n ya ye, o ja mo yema kan dagidi se o pua ya ye. ¹²Kelima nani o pua n den ñani n ja niinni maama, likuli tie yenma leni moala, ja kuli mali kelima o pua po, ama li bonla kuli ñani U Tienu kani. ¹³Yinba yiba n biigi mani ki le li ya hani ke o pua n jaandi U Tienu kaa yili. ¹⁴Naani mi tagima mani miba ki wangi ke o ja ya pia ti yuciandi ke li pia i fe? ¹⁵Ama o pua wani ya pia ti yuciandi, li tie opo ti kpiagidi, kelima U Tienu puni o ti yuciandi tin ya tie opo nani li cabiyilikaali yeni. ¹⁶O nilo ya bua ki nia laa maama, wan bandi ke tinba leni U Tienu n yini yaaba kuli siiga tii pia laa bogidili. ¹⁷Ya maama n baa hua yaapo, mii pagi yi ba, kelima yi ya taani laa hanbi yipo liba, li biidi yi bebe. ¹⁸Min da baa kpa maadi yi yaala n tie n gba ke yi ya taani mi paadima ye yi siiga. N daani li waamu. ¹⁹Kelima li tie tiladi mi paadima n ye yi siiga, ke yaaba n se i moamoani nni doagidi. ²⁰Yi ya taani, li naa tie o Diedo jiema po ka ke yi taani. ²¹Kelima yi ya kali ki baa je, yua kuli yen cili ki ya di wani oba ya jiema kaa gu o lieba, ke mi koama pia tianba, ke tianba mo ñu hali ki gaadi. ²²Yii pia yi denpo yin baa di ki go ñu naani yoo? Bi yi fali U Tienu n yini yaaba, ki fiagi bi siiga yaaba n ki pia liba yoo? Min yedi yi lede? Min pagi yi bi? N kan pagi yi lanyaa o. ²³Kelima n den baa o Diedo kani min bangi yaala. Ban den janbi o janbi o ya ñiagu, o den taa dupen. ²⁴ki tuondi U Tienu, ki cabidi ki yedi: «Line n tie n gbanandi yaadi n cabidi yipo. Ya tiendi mani yeni ki tiani npo.» ²⁵Ban den dini ki gbeni ya yogunu, o den taa ki tadiñokaaga ki yedi: «Ya dadiñokaaga n tie na tie o hantaadipaano yua n kua kelima n soama yaapo. Ya tieni mani yeni ki tiani npo yin baa ño ya yogunu kuli.» ²⁶Lanwani ya yogunu kuli ke yi hmani dupen ki go ñuni ki tadiñokaaga nni na, yi wangi o Diedo kuma, hali wan go ba cua. ²⁷Laniyaapo yua n hmani o Diedo dupen ki go ñuni o Diedo tadiñokaaga nni kaa dagidi, o pia i tagili o Diedo gbanandi leni o soama po. ²⁸Lanwani nilo n ka biigi o yuli, lani ya puoli wan hmani laa dupen ki ño laa tadiñokaaga. ²⁹Kelima yua n hmani ki go ñuni ki naa laa ke o Diedo gbanandi ye lienni hmani ki go ñuni o yuli po ti buudi. ³⁰Lani n teni ke a yiama leni a tadima yaba yi siiga, ke niba boncianla kpe. ³¹Ti ya den biigi ti yula, U Tienu kan bi bu leni ti. ³²Ama o Diedo bu leni ti ki tundi leni fala yeni, ke wan da di taani ki bu ki cuoti leni handuna. ³³Laniyaapo n kpiiba yi ya taani ki baa je o Diedo jiema, yin guudi mani yiyiaba. ³⁴Mi koma ya pia yua, o kpa je o denpo ki nan cua ke yin da taani yi nitaanli nni ki cuani yi yula po ti buudi. N baa hanbi ya maama n sieni kuli ya ti cua ya yogunu

Chapter 12

¹N kpiiba, yaala n tie U Tienu Fuoma paabu yaapo, mii bua lan ya boani yi. ²Yi bani ke yin den tie nilanba ya yogunu, yi den tuodi ke bi dia ki caani yi i buli yi n ki maadi po. ³Lanwani n kadi ki waani yi ke U Tienu Fuoma n gobidi yua kuli kan yedi: Jesu tie ti solindi yua, oba kuli mo kan yedi: «⁴Bu paabu buoli yaba, ama Fuoma yendo n puuni likuli. ⁵I todibuoli moko yaba ama o Diedo yua n die likuli tie yendo. ⁶I tuonbuoli yada, ama U Tienyendu n tuuni laa tuona kuli bi niba kuli nni. ⁷Yua kuli baa U Tienu Fuoma doagidima li nitaanli kuli todima po. ⁸O Fuoma puni niyendo mi yanfomaama. Mi Fuoma yenma yeni go puni nitoa mi bandima maama. ⁹Mi Fuoma yenma yeni n puni niyendo li *dandanli, ki go puni nitoa mo wan ya paagidi a yama. ¹⁰O puni niyendo ke o baa fidi ki ya tiendi mi bancianma, ki go puni nitoa ke o baa fidi ki ya wangi U Tienu maama, ki puni nitoa goga U Tienu Fuoma leni mu cicibiadimu gagidima paabu. O puni mi malanma paabu ki go puni nitoa mi malanma soaginma paabu. ¹¹Laa Fuoma yenma n tuuni laa bonbuoli kuli, ki puuni nilo kuli oba nani wani oba n bua maama. ¹²Kelima, nani ti gbanandi n tie yenma ki nan pia ya gbananbuoli n yaba maama, ama baa ke ti buoli yaba yeni, tikuli taani ki tie gbananyendi. Li moko tie yene leni kilisiti. ¹³Ti kuli den *batisi mi Fuoma yenma yeni ya niinni, ke tin tua gbananyendi, lan tie Jufinba leni bi nilanba, lan tie i yonbi bi yaaba n die bi yula, U Tienu puni tikuli ke ti baa ki ñuni Fuoma yenma ya kani. ¹⁴Lanyaapo, ti gbanandi naa tie gbanan -buoyendu bebe ka ama gbananbuoli boncianla. ¹⁵Li ya tie ke li taali yedi: «Min ki tie nu yeni, mii n taa ti gbanandi nni,» lani kan teni ke li kaa taa ti gbanandi nni. ¹⁶Li ya tie ke li tubili mo yedi: «Min ki tie nunbu yeni, mii taa ti gbanandi,» lani kan teni ke li kaa taa ti gbanandi. ¹⁷Li ya tie ke ti gbanandi kuli bi tie nunbu bebe, mi gbadima bi baa ye le? Bi ti kuli ya bi ti tubili bebe, ti baa gba u nuulu lede? ¹⁸Moamoani U tienu bili gbananbuolu kuli uba uba ti gbanandi nii nani wan bua maama. ¹⁹I gbananbuoli yeni kuli ya bi tie gbanan-buoyendu bebe, ti gbanandi bi baa ye le? ²⁰To, baa ke i gbananbuoli yaba, ti gbanandi tie gbananyendi. ²¹Lanwani bu nunbu naa pia sanu ki yedi u nu :«Min pia leni a hantaado.» Li yuli mo naa pia sanu ki yedi a taana: «Mii pia leni a hantaado.» ²²Ama ya gbananbuoli n naani ke i tadi ki cie moko tie tiladi. ²³Ya gbananbuoli n kaa pia jigidi ti gbanandi nii, ti jigindi ti boncianla. Ya gbananbuoli n kaa pia jawaama, ti tiani ipo ki kubi i leni li fanginli. ²⁴Ya gbananbuoli n pia mi jawaama mo, yii bua pugima. U tienu den tagi ti gbanandi ki taani ti buolu , ki teni ke ya gbananbuoli n kaa pia jigidi n baa ti jigidi ki pugini. ²⁵O den tieni yeni ke mi paadima da ye ti gbanandi nii, ama gbananbuoli kuli ya bua ki todi iyi yenma. Gbanan -buoyendu ya laadi fala, i gbananbuoli kuli taani leni u laa fala nni. ²⁶Gbanan- buoyendu ya baa ti jigidi , i gbananbuoli kuli mangi i pala lien. ²⁷Yinba kuli taani ki tie kilisiti gbanandi, yi siiga yua kuli tie o gbananbuolu , ²⁸U tienu kpa bili Kilisiti n yini yaaba siiga bi tondiba miliema bi mawangikaaba, mi taama bi bangikaaba. Li yaapuoli li pia yaaba n tiendi mi bancianma, tianba ke bi baa paagidi a yama , tianba mi todima paabu, bi tianba mi gobidima paabu, tianba malanma maama paabu. ²⁹Bikuli tie tondiba bi? Bikuli tie mawangikaaba bi? Bikuli tie bangikaaba bi? Bikuli tiendi mi bancianma bi? . ³¹Bi kuli baa a yama paagima paabu yoo? Bi ki maadi mi malanma yoo? Bi ki fidi ki soangindi mi malanma yoo? Yeni ka. ³⁰Lawani yin ya bua mani ya paabu n hani ki cie. N go baa waani yi ya sanu n hani ki cie likuli.

Chapter 13

¹Ba n ya bi maadi bi nisaliba mabuoli Leni malekinba ya mabuoli kuli, ki naa pia mi buama, N baa tie nani ya kudi n mua bi nani ban pua ya longa ke ki tiendi ku fuugu yeni. ²Ba n ya bi baa mi mawangima paabu, ki go bandi yaala n duagi kuli, ki go baa mi bandima kuli, Baa n ya pia ya dandanli n baa fidi ki fuadi a juana, N ya pia mi buama mii tie pu. ³Baa n ya bi boagidi n piama kuli ki puni a luoda, Baa n ya bi baa teni n gbanandi Ban ju mi fatama, N yaa pia mi buama , li kan todi nni liba. ⁴Mi buama pia li junli ki go hanbidi. Mi buama ki pia nunponli. Maa kpiagidi mi yuli, Maa gbengidi mi yuli mo. ⁵Maa pia boandi , Maa lingi yaala hani mi yuli po bebe, Maa fiindi mi pali, Maa kpaagi yaala n bia. ⁶Maa mangidi mi pali leni yaala ki tiegi ,Ama mi mangidi mi pali leni i moamoani. ⁷Mi buama tiendi sugili li bonla kuli po. Mi pia li dandanli leni mi suginma Leni li junli li bonla kuli nni. ⁸Mi buama ki pia ghenma. Mi mawangima baa pendi , Mi malanma baa gheni, Mi bandima moko baa pendi. ⁹Kelima moala ti bandima tie bonjenga bebe, Ti mawangima moko tie bonjenga bebe. ¹⁰Ama yaala n tie bonmunli ya ti cua ki bonjenga baa pendi. ¹¹Min den tie biga ya yogunu, N den maadi nani ki biga yeni, Ki bungi nani ki biga yeni, Ki go kpaagi nani ki biga yeni, Ama moala ke tua ja, N cedi li bonwaabonla. ¹²Moala ti laa likui nani tin nua ti nannanli ki maduubiga nni maama, Ke laa doagidi cain. Laa yogunu, ti baa le likuli ki nunga leni kiyaga. Moala, yin bani bonjega, Li bonmunli ya ti cua ya yogunu N baa bandi cain nani U tienu n bani cain maama, ¹³Moala bonla taa n ye ki kan pendi, Lani n tie li dandanli , mi sugima leni mi buama, likuli siiga yaala n cie tie mi buama.

Chapter 14

¹Yin moandi mani ki ya pia mi buama. Yin ya lingi mani U tienu fuoma paabu moko, ama yin ya lingi mani mi mawangima ya pabu ki cie.² Kelima yua n maadi mi malanma, waa maadi leni bi niba, o maadi leni U tiene, kelima niloba kuli ki gba wan tua yaala. U tienu fuoma paabu n teni ke o maadi U tienu bondoaginkaala.³ Ama yua n wangi U tienu n yedi o yaala maadi leni bi niba, ki todi ba ke bi suagi liiga, ki tundi ba ki go paagidi bi pala, ki baagi baa mo.⁴Yua n maadi mi malanma todi o yuli bebe. Ama yua n wangi U tienu n yedi o yaala todi Kilsiti n yini yaaba kuli⁵N bua ke yikuli ya maadi mi malanma, ama n bua yin ya wangi U tienu n yedi yaala ki cie. Yua n wangi U tienu yedi yaala cie yua n maadi mi malanma, li yaa tie ke o soagini wan yedi yaala ke Kilisiti n yini yaaba n baa mi tdodima lienni yaaka.⁶ N kpiiba, li baa pia yipo bee fuome n ya cua yikani ki maadi yi mi malanma, ki naa doagidi yipo bondoaginkaalaba, yaaka bandimaba, yaaka U tienu n yedi yaala, yaaka bangimaba?⁷Baa ya bonla n kaa fo ki nan pia u nialu nani ki yeliga leni ku kogidigu, li ya tiendi ya fuugi n kaa pia gbadima, bi niba baa ga lede ki bandi ban piebi yaala, bi ban pua yaala? ⁸Yua n piebi kakaci yaa piebi ke li gagidi bu toabu po, hme n baa bandi ki bogini bu toabu po? ⁹Likuli tie yenma leni yinba. Yi ya maadi mi malanma kaa maadi ban baa fidi ki gbadi yaala, bi baa gbadi yin maadi yaala lede? yi baa maadi mi fawaama nni bebe.¹⁰Baa ke i mabuoli yaaba handuna nni, ya maama n ki pia budima ki ye.¹¹ O nlio ya maadi min kaa bani ya mabuolu, n baa ya tie opo nilamo, o moko baa ya tie n po nilamo.¹²Lanwani yinba mo, kelima yi lingi U tienu fuoma paabu leni li yankuali, lan ya tie Kilisiti n yini yaaba todima po yo ke yi linga ki baa boncianla. ¹³Lanyaapo, yua n maadi mi malanma n mia U tienu wan pa o wan fidi ki bundi wan yedi yaala.¹⁴Kelima n ya jaandi ki maaadi mi malanma n pali ye i jaandi nni ama n yantiali naa ye lienni.¹⁵Lanwani n baa tieni lede? N baa jaandi len U tienu fuoma, ama n baa jaandi leni n yantiali mo. ¹⁶A ya tuondi U tienu a pali nni, yua n kua yi nitanli nni ki naa bani laa bonla baa ga lede ki ga "Amina" kelima o naa banni han tua yaala?¹⁷Moamoani a tuondi U tienu bonhanla, ama laa todi a lielo wan suagi.¹⁸ N tuondi U tienu ke n maadi mi malanma ki cie yikuli.¹⁹ Ama Kilisiti n yini yaaba siiga, n ya maadi maama mmu ke mi pia mi bundima ki baa fidi ki bangi nitoaba, lani n cie npo min maadi malanma maama tudapiiga (10 000).²⁰N kpiiba da kpaagi mani nani a biwaala yeni . Li bonbiadila yaapo, yin ya tie nani a canpanda yeni, ama yi kpaagili nni yin ya tie nani binikpeliba yeni. ²¹I Diani waani ke o diedo yedi mine: «N baa soani nibuotoe n niba kani, ki teni bi nilanba n maadi ba mi maalanma , ki ya wangi ba n maama. Baa yeni bi kan cengi n maama.»²²Lanwani mi maaalanma tie sinankeeni yaaba n daa tuo ki daani po yaapo, maa tie yaaaba n daani yaapo, ama mi mawangima tie sinankeeni yaaba n tuo ki daani yaapo.²³ Lanwani Kilisiti n yini yaaba kuli ya taani ki maadi mi malanma, yaaba kaa bani laa bonla leni yaaba n daa tuo ki daani ya kua yi siiga baa baa yedi ke yi gaadi kaa?²⁴Ama li ya tie ke bikuli wangi U tienu maama ke yua ki tuo ki daani bi yua bani kua yi siiga, li baa doagidi opo ke o tie ti tuonbiadi daano, wan gbadi yaala baa cuo o pali. ²⁵Yaala n wuo o pali nni kuli baa wuodi. Lanwani o baa labini U tienu nintuali ki kpiagi o li yedi ke U tienu ye yi siiga moamoani . ²⁶N kpiiba ti baa tieni lede? Yi ya taani, one baa pia bu yanbu, one pia mi bangima, one mi doagima, one mi malanma, one ma malanma soaginma. Likuli n tieni ke Kilisiti n yini yaaba n baa mi todima. ²⁷Li ya tie ke bi niba cili ki maadi mi malanma, niba lie, bi niba taa, baa fidi ki maadi yendo yendo ki hoadi biyaba, niyendo mo soagini.²⁸ Li yaa pia yua baa soagini yua n bua maadi mim malanma ya hmini Kilisiti nitaanli nni, ki maadi ma o yuceli po leni U tienu po?²⁹U tienu mawangikaaba moko, niba lie, yaaka niba taa, n ya wangi U tienu maama, yaaba n sieni ya bigidi ban yieni yaala.³⁰ Yaaba n ka ki cengi yeni siiga, niyendo ya baa doagima, yua bi kpa maadi n hmni³¹Yi kuli baa fidi ki waani U tienu maama yendo yendo ki hoadi yiyaba, ke yi kuli baa mi bangima leni i tundi U tienu sanhoadima nni. ³²Bi mawangikaaba n die bi yama,³³ kelima U tienu naa tie sindi sindi Tienu kaa. Nani lan tie maama bi nigagidihanba taana kuli nni,³⁴li pundi bi puoba n ya hmni a taana nni, kelima baa pia sanu ki maadi lienni. Ama ban ya miindi bi yula nani li balimaama moko n bili maama. ³⁵Bi ya bua ki bandi bonlaba, kali ban buali bi ciaba bi denpo, kelima laa pundi o pua maadi Kilisiti n yini yaaba siiga. ³⁶U Tienu maama den ñiani hi ya kani yo? Bi mi den cua yinba bebe ya kani yoo?³⁷Niloba ya tama ke o tie mawangika, bi ke U Tienu Fuoma ye o niinni, wan faami bonhanla ke min diani yipo yaala na tie o Diedo ñoabonli. ³⁸O ya yie kaa tuo, cedi o mani. ³⁹Lanwani n kpiiba ya kuandi mani yi yama ki bua ki baa ki ya wangi U tienu maama. Yin da yie mi malanma maama mo.⁴⁰ Ama li bonla kuli n ya tiendi ke li hua li fuuli, ki da cuoni sisindi sindi

Chapter 15

¹N kpiiba n bua ki go tiadi yi min den kpa waani yi ya laabaalihama, yin den ga yua, ki se lienni bonhanla.² Yi tindi kelima o laabaalihamo yeni yaapo, li ya tie ke yi kubi o nani min den waani yi maama. Yeni yaaka yi dandanli moko tie fanma fanma.³N den kpa waani yi mini nba n den baa ya bangima, lani n tie ke kilisiti dan kpe ti ya tuonbiadi po nani i Diani n yedi maama.⁴Ke bi den piini o, ke li dataali daali o den fii bi tinkpiba siiga, nani i Diani n yedi maama.⁵O den doagidi o yuli Sefa po, ki doagidi bi piiga n niliedidi po, ⁶Lani n pendu o go den doagidi o yuli ti kpiiba yaaba nden taani ki cie niba kobimuu po. Bi siiga boncianla da ye, ama bi tianba wani kpe. ⁷Lani n pendu o go den doagidi o yuli Jaka po, ki yuandi ki doagidi li bi tondiba kuli po.⁸O den juodi ki doagidi o yuli mini momyaapo, mini yua n tie nani ki bikaaga yeni. ⁹Moamoani n tie Jesu tondiba kuli siiga puoli yua, mii pundi ban yini nni Jesu tondo moko kelima n den wangi U Tienu n yini yaaba fala.¹⁰Kelima U Tienu hanbili po yo ke n tua min tie yua na. O hanbili npo naa tua fanma, li teni ke n soani ki cie Jesu tondiba kuli. Laa tie mini nba ka soani yeni, ama U Tienu hanbili n tuuni leni nni. ¹¹Lanwani lan tie mini, lan tie bani, tikuli wangi yi laa laabaalihamo, yi mo den tuo ki daani wane.¹²Lanwani, li ya tie ke ti wangi ke kilisiti fii bi tinkpiba siiga, li ga lede ke yi siiga tianba nia ke bi tinkpiba fiima ki ye? ¹³Bi tinkpiba fiima yaa ye, kilisiti moko naa den fii bi tinkpiba siiga. ¹⁴Kilisiti yaa den fii mo, ti mawangima tie fanma fanma, yi dandanli moko tie fanma fanma.¹⁵Yeni moko ti tie siedu tuofaadanba U Tienu po, kelima ti tieni opo siedu ke o fiini kilisiti bi tinkpiba siiga, ke o naa fiini o, li ya tie ke bi tinkpiba kan fii. ¹⁶Kelima bi tinkpiba ya kan fii, Kilisiti moko naa den fii bi tinkpiba. ¹⁷Kilisiti mo yaa den fii bi tinkpiba siiga, yi dandanli tie fanma fanma, yi da ye yi tuonbiadi nni, ¹⁸Yaaba n daani Kilisiti ki kpe moko bodi. ¹⁹Li ya tie ke ti suginma Kilisiti po tie o naa jamaano bebe po, ti yema pia mi nifima ki cie bi niba kuli. ²⁰Ama moamoani, Kilisiti fii bi tinkpiba siiga ki tie o kpialo ki tie siedu ke yaaba n kpe kuli ba fii. ²¹Lanwani kelima mi kuuma n den cua kelima o nisaalo yaapo, yeni moko bi tinkpiba fiima cua kelima niyendo yaapo. ²²Nani bi niba kuli n kpe kelima Adama po maama, yeni bi niba kuli go baa baa li miali kelima Kilisiti yaapo. ²³Ama yua kuli o kaanu, Kilisiti o kpialo, li yaapuoli, wan cua ya yogunu, yaaba n tie o yaaba baa fii. ²⁴Li yaapuoli mi juodima yogunu baa cuo. Kilisiti baa paadi ki bolini batoali kuli leni paato kuli leni paacianto kuli ki teni U Tienu n yaa tie Baa mi diema kuli nni. ²⁵kelima li tie tiladi ke Kilisiti n ya die hali U Tienu n teni wan hmaa o yibalinba o taana tiipo. ²⁶Wan baa juodi ki bolini ya yibalo tie mi kuuma. ²⁷Moamoani U Tienu den teni ke Kilisiti die li bonla kuli ki hmaa la o diedu likuli, ama w lan yedi ke o teni ke Kilisiti die li bonla yeni, li doagidi ke yua n teni ke o die li bonla kuli naa taa laa bonla nni. ²⁸Li ya tie ke Kilisiti diedu li bonla kuli yaa yogunu, wani U Tienu Bijua baa miini o yuli ki tuo ke yua n den teni ke o die li bonla kuli yeni n ya die o, ke U Tienu n ya tie likuli li bonla kuli nni. ²⁹Bi tinkpiba fiima yaa ye, yaaba n batisi kelima yaa niba n kpe po baa baa lipo be? Li ya tie moamoani ke bi tinkpiba kan fii, be yaapo nitoaba batisi bani yaaba n kpe yaapo? ³⁰Tinba mo, be yaapo ke ti ye mi yebiadima nni yogunu kuli? ³¹N kpiiba li tie moamoani ke n ye mi kuuma nni daali kuli nani lan tie ke n pia li pamancianli ti Diedu Jesu Kilisiti kani kelima yi yaapo maama. ³²Li ya ke bi niba n nua maama. Li yaa tie kebi niba n nua maama bebe yaapo ke n den koani leni ti moayandi Efesa po, n den baa be nuadi lienni? Li yaa tie ke bi tinkpiba kan fii, lanwani: Tin je mani ki go ño, kelima saala ti baa kpe. ³³Lan da boani yi: U yeginunbiadu n baa biidi li yantiahanli. ³⁴Yin go baa mani li yantiahanli nani lan pundi maama, ki cedi ki da go tiendi ti tuonbiadi, kelima yi siiga tianba naa bani U Tienu. N maadi yeni ke i fe n cuo yi lipo. ³⁵Daalinba niloba baa buali: Bi tinkpiba baa fii lede? Bi baa goa cua leni be ya gbannanbuolu? ³⁶Finu o yanpiidaano, han buli yaala yaa kpe, li kan pudi. ³⁷Han buli yaala ke li tie bonbibu, bi dibima, bi bonbuotoe, laa tie han go baa la yaala. ³⁸U Tienu puuni bonbibu kuli wan bua ya gbannandi buolu. O puuni bonbibu kuli bu gbanandi buba. ³⁹Ti gbanandi buoli kuli naa tie yenma. Bi nisaaliba gbannandi ye tiba, ti yandi gbannandi ye tiba, ti bonyugiditi gbannandi ye tiba, i jami ya gbannandi mo ye tiba. ⁴⁰Tanpoli ya yaadi ye, ki tinga mo ya yaadi ye. Tanpoli ya yaadi kpiagidi naa taa leni ki tinga ya yaadi ya kpiagidi. ⁴¹Ki yenga pia ki kpiagidi kiba, o hmaalo pia o kpiagidi oba, a hmabila pia a kpiagidi aba. A hmabila moko naa taa kpiagidi buolu leni aya. ⁴²Bi tinkpiba fiima mo baa tie yene. Bi buli ti gbannandi ke ti tie bonbedikaadi, ama ti go baa fii kaa go pia bedima. ⁴³Bi buli ti ke ti gundi, ama ti baa goa ki fii ki pia ti kpiagidi. Bi buli ti ke ti tadi, ama ti baa goa ki fii ki pia u fidu. ⁴⁴Bi buli ti ke ti tie nisaali gbannandi, ama ti baa fii leni U Tienu Fuoma ya miali. Li ya tie ke ti nisaali gbannandi ye, ya gbannandi n pia U Tienu Fuoma miali moko ye. ⁴⁵Li tie yeni ke li diani ki yedi: O nikpali Adama den tua ya miali n fo. Ama Adama juodikoa tie ya Fuoma n puuni li miali. ⁴⁶Laa tie tanpoli yua ka den kpia, ama ki tinga yua, ke tanpoli yua yuandi ki cua. ⁴⁷O nikpialo den ñani ki tinga tama nni ki tie ki tinga yua, o nilielo ñani tanpoli. ⁴⁸Tinga nni yua n tie maama, tinga nni yaaba mo kuli tie yeni, tanpoli po yua n tie maama, tanpoli yaaba mo kuli tie yeni. ⁴⁹Nani tin pia ki tinga yua nannanli yeni, ti go baa baa tanpoli po yua ya nannanli yene. ⁵⁰N kpiiba, min yedi yaala tie ke ti gbannandi leni mi soama kan je li faali U Tienu diema nni, yaala n baa bedi mo kan je yaala n kan bedi faali. ⁵¹Diidi mani, n baa doagidi yipo li bondoaginkaala. Tikuli ka baa kpe. Ama

tikuli baa lebidi.⁵²Li baa tieni yenma nani ku nungbangu kabima yeni, o kakaci-ciamo ya piebi ya yogunu. Kelima kakaci ya piebi yaaba n kpe baa fii ki kaa go pia mi bedima, lani ti mo baa lebidi.⁵³ Li tie tiladi ti naa gbannandi yaadi n baa bedi n lebidi ki tua yaadi n kan bedi. Li tie ti naa gbannandi yaadi n baa kpe n lebidi ki tua yaadi n kan kpe.⁵⁴Lanwani ya gbannandi n baa bedi ya lebidi ki tua yaadi n kan bedi, ke ya gbannandi n baa kpe mo lebidi ki tua yaadi n kan kpe, laa yogunu ya maama n diani ne baa tieni ki dudi.⁵⁵Mi kuuma, a paani be? Mi kuuma, a bonjukaala go ye le?⁵⁶Mi kuuma bonjukaala tie ti tuonbiadi, ti tuonbiadi paalu mo tie li balimaama yaapo.⁵⁷ Ama tin tuondi mani wani U Tienu yua n teni ke ti paani li bonla kuli kelima ti Diedo Jesu Kilsiti po.Lanwani n kpibuadiba yi ya se mani bonhanla ki da lengidi. Yi ya suagi mani liiga o Diedo tuonli nni ya yogunu kuli, ki bani ke yi tuonli o Diedo po kan tua fanma.

Chapter 16

¹Yaala n tie mi ligitaanma bi nigagidihanba todima po, yi moko tieni nani min den bili Kilisiti n yini yaaba, yaaba n ye Galati diema nni maama.² Ahada daali kuli, yi siiga yua kuli n yen bili o denpo wan fidi maama nani o bonpiakaala n pundi maama, ki da guudi o cuama yogunu ki tieni mi ligitaanma.³ N ya cua, n baa diani a tila Jelusalema yaaba po, ki teni yin gandi ya nigagikaaba, ki soani ba ban gedini yi paabu Jelusalema.⁴ Li ya pundi mini nba n gedi, n baa bi baa yegi leni nni.⁵ N ya poandi Maseduana diema nni, n baa cua yi kani. Kelima n jagi ke n baa poandi Maseduana diema nni.⁶ Daalinba n baa waagi leni yi, li fidi min pundi ti wadi yogunu, ke yin todi nni leni n cenli, min baa gedi naankani kuli.⁷ Kelima mii bua ki la yi moala ki pendi tontoni, ama o Diedo ya tuo, n sugini ki waagi leni yi waamu.⁸ Ama daa baa ye Efesa ne hali li Danpiimuuli jaanma n pundi,⁹ kelima u sanu luodi npo yaala n tie n tuonli po, ama n yibalinba moko yaba. Li ya tie ke Timote cua yi kani yin ga o¹⁰ cangu bonhanla ke wan da bangi liba yi siiga, kelima o tuuni o Diedo tuonli nani mini yeni.¹¹ Oba kuli n da fali o. Yin todi o cenli nni ki cabi o leni mi yanduanma wan goa ki cua n kani. Kelima n gu wan taani leni ti kpiiba ki cua.¹² Ti kpiilo Apolosa ya maama po, n den tigini o ke wani leni ti kpiiba n yegi ki gedi yi kani, ama waa bua ki cua yi kani moala, o ya baa u sanu o baa cua.¹³ Yin yaa gu mani, ki ya se ke li pa li dandanli nni, tua mani jaba, paagi mani yiba.¹⁴ Yi siiga li bonla kuli n ya tiendi leni mi buama.¹⁵ N kpiiba n go pia mayenma. Yi bani ke Sitefana leni o deni yaaba kuli tie yaaba n den kpa daani Jesu Akayi diema nni. Yi go bani ke bi puni bi yula ki todi bi nigagihanba.¹⁶ Yin miini mani yi yula laa nibuolu kani leni yaaba n kuani bi yama ki tuuni o Diedo tuonli kuli.¹⁷ N pali mangi leni Sitefana leni Fotunata leni Akayikusa cuama, bi tieni npo yin bi baa tieni npo yaala kuli.¹⁸ Bi duani n yama ki mangi n pali ki go tieni yeni yi moko yaapo. Yin pagi mani laa nibuolu.¹⁹ Kilisiti n yini yaaba Asi diema nni kuli fuondi yi. Akilasa leni Pilisila, leni Kilisiti n yini yaaba, yaaba n taagi bi diegu nni fuondi yi o Diedo nni.²⁰ Ti kpiiba yaaba n ye nakanba kuli fuondi yi. Fuondi mani yiyaba ki gobini yiyaba leni mi buamoanma.²¹ Mini Polo n diani n fuondi ne leni n nuceli.²² Yua n kaa bua o Diedo kuli wan tua ti solindi yua. Ti Diedo han cua.²³ O Diedo Jesu ya hanbili n ya ye leni yi.²⁴ N buama ye leni yikuli Jesu Kilisiti nni.

2 Corinthians

Chapter 1

¹Mini polo, Jesu Kilisiti tondo kelima U tienu yanbuama po, leni ti kpiilo Timote, ti taani diani yinba Utienu nitanli yaaba n ye Kolinta, leni Utienu nigagidihanba yaaba n ye Akayi diema nni kuli.² Utienu ti ba leni Jesu Kilisiti nbanbili leni Oyanduanma n yaa ye leni yi.³ Utienu n baa ti kpiagidi wani yua n tie Jesu Kilisiti ba, mi ninningbadima ba leni i baagi kuli yaa ba.⁴ Wani n baagiti falabuolu kuli n ni ke ti moko n tua baagi kaaba yaaba n ye fala tiamo nni leni tin ba yaa baagi Utienu kani.⁵ Nani tin laadi yaa falaciamo kelima kilisiti po n yaba maama yeni, tin baadi yaa baagi Kilisiti kani moko yabi ki da yene.⁶ Ti yaa laadi fala li tie kelima ti bua yin paagi yi ba mi tindima ya sanun ni, ti yaa baadi yi baagi li tie ke yi moko n ba i baagi, li tie yin baa li juunli li yaa tie ke yi moko laa tin laadi yaa fala.⁷ Ti pala pa yi po boncianla kelima yi yaa tuo fala, i baagi moko baa tua yi biinu.⁸ N kpiiba li tie ke tii bua wuoni li ba kuli leni tin laa yaa fala biado Asi diema nni. laa fala biado den kpiagi ki pendi ti fidu banlu hali ke ti den taama ke ti kaa pia miali.⁹ Ti den nua cain nani bi tianba, ke ti kuumi yogunu pundi hali ke ti den bangi ke ti kan yaa dugi ti yucela po ka, ama ti baa yaa dugi Utienu po wan yua fiindi a tinkpila.¹⁰ Wani n den faabi ti, ki go baa faabi leni laa kuubuolu. ti tama ke O go baa faabi ti.¹¹ Yinba yi moko n yaa todi ti i jaandi nni, yaa niba kaa wa tuondi Utienu leni O nbanbili ti po kelima niba boncianla den jandi ti po.¹² Kelima tin pia yaa jigidi tie ke ti pala siedo doagidi ke ti ye nanduna nni leni yaa tagu n gagidi leni yaa yantugupiengu n niani Utienu kani. yaala n cie mo n tie ke ti tagu den tie yene yi siiga. tii den pia laa taginamu kelima o nisaalo yanfuoma po ka, ama li tie kelima Utienu nbanbili po.¹³ Tii diani yi po bontoala kaa tie yin cogi yaala ki go ban yaala. n sugini yin bandi la ki pugini hali ki ban bandi cain.¹⁴ Nani yin bandi waamu maama, ke ti yi jigidi nani yi moko n ba ti tua maama O Diedo Jesu cuama daali.¹⁵ Min den bandi cain ke li baa tie yene yi po, lan yaa po n den jagi ke n baa cua i kani lani n tie yin baa li nbanbili ki pugini.¹⁶ N bi bua ki tagini yi kani ki yuandi ki suagi Maseduana diema nni. n yaa gedi Maseduana ki guani yi kani, yin ciani nni min gedi Jude diemann.¹⁸ Min den bua ki tieni maama yeni, naani li tie ke mii nuanli la bonmoanli bii? bi min jagi maama yeni tie nisaali yanjagili yo? ke n niini pia yantiana lie «nm» leni «aa» a.¹⁷ U tienu tie siedi ke tin den waani yi yaa maama yeni, naa den tie «nm» ki go tie «aa» a.¹⁹ Mini leni Silivin leni timote n den wangi yi yua yaa maama yeni lan tie Jesu Kilisiti Utienu bijua naa tie «nm» ki go tie «aa» a. ama «nm» bebe n ye O kani.²⁰ Kelima Utienu njoanianu kuli «nm» bebe n ye. wan yaa po yo ke ti gani «amina» O yeli kpiagidi po.²¹ Yua n teni ke tinba leni yinba se ke pa Kilisiti nni tie

Utienu wani yua n go gandi ti . ²²O go den tieni ti po O maalima , yaa maalima n tie Utienu Fuomi yua ti pala nni .
²³Utienu tie n siedo , ke mii pua faama li yaa tie moamoani won ta n miali ; mii den guani ki gedi Kolinta , kelima
mii den bua ki cuagi yi . ²⁴Laa tie ke tinba gobidi yi dandanli ka , ama li tie ki todi yi yin yaa pia li pamanli kelima
yi se ke li pa li dandanli nni .

Chapter 2

¹Lan wani n den jagi n yaa ba , ke n kan gedi i poo leni li pabili . ² Kelima n yaa biidi i pala , nme n baa fidi ki mangi n pali ? li yaa tie min biidi yinba yaaba yaa pala yaa ka . ³N den diani yi laa tili kelima mii bua n yaa cua yi kani yi pala n biidi ,yinba yaaba ba mangi n pali . n pia laa dugidi yi kuli po kelima n pamanli tie yi moko yaale. ⁴Li den tie leni li pabiili ,leni li pabuanli ke n den diani yi , leni ti ninsiikankaadi ; laa tie ke n den bua yi pala n biidi ka , ama n den bua yin bandi yin pia yaa buacianma yi po .⁵Yaa nilo n tieni yaali n cuani li pabiili , min bebe yaa pali ka ke o biidi , ama o biidi yi kuli pala die min da yedi yi kuli , ki da maadi ki pendi ama min yedi yi siiga bi tianba . ⁶Niba boncianla n den funi leno ki go paadi ki sieno yeni , li dagidi . ⁷Li pundi yin pa o sugili ki go baagi o ke li pabiidikandi kaali n da ti je o . buama o po .⁸Lan wani n miadi yi ke yin doagidi waani yi buama o po . ⁹Yaali n teni ke n go den diani yi n tie ke n bua ki biigi bandi yi yaa pia mi tuoma li bonli kuli nni . ¹⁰Yin tieni yua yaa po sugili kuli n moko puni sugili . min tieni yaali po sugili , li yaa tie ke n pia min baa tieni yaali po sugili kuli n baa pa sugili Kilisiti nintuali kelima yi yaa po . ¹¹ Ki da cedi sutaani n ba u folu ki fidi ti kelima tii sundi o yan jaga po . ¹²Min den pundi Tulowasa dogu nni kelima Kilisiti labaali njo po ; baa ke O Diedo den luodi n po u sanu li poo , mii den pia yanduama kelima min den pundi li po mii laa n kpiilo Tita . ¹³Lan yaa po n den cabi Tulowasa yaaba ki den gedi Maseduna . ¹⁴Ti tuondi U tienu wani n teni yogunu n kuli ke ti paadi Jesu Kilisiti niini . ki go teni ke ti yadi i kaankuli o bandima yaa nulu manu . ¹⁵Ti tie Utienu po yaa nuulimanu n ña Kilisiti nni yaaba n ba mi tidima sanu leni yaaba n ye mi bodima sanu nni . ¹⁶Bi tianba po laa nuulu tie mi kuuma yaa nuulu yu n kpendi nni mi kuuma ; bi tianba mo li miali nuulu ki baa cuani li miali . nme n dagidi ki ba soani laa tuonli buolu ? ¹⁷Ti naa lebidi U tienu maama nani bi niba boncianla n tiendi maama yeni ama ti maadi leni payenli yaa maama n ña Utienu kani ke ti maadi Jesu Kilisiti nni wan Utienu nintuali .

Chapter 3

¹Naani ti baa go guani ki wani ti yula yi kani bii ? bi yi bua yaa tila n baa wani yi tin tie yaaba nani bitianba n tiendi maama . ²Yinba n tie ti tila , ya tila n diani ti pala nni ke bi niba kuli cogi ki go bani . ³Li doagidi bi niba kuli po ,ke yi tie Kilisiti tili , ti tuona n diani ya tili yaa po . laa tili naa den diani leni tidianñima ka , ama leni U tienu yua n fo yaa fuoma . ke li naa go tie a tana yaa walimu po ka ama ti gbanandi yaa walimu po lan tie ti pala nni⁴Ti pia laa dugidi U tienu nintuali kelima Jesu Kilisiti po , ⁵ Laa bua ki yedi ke ti baa fidi ki tieni bonli ba leni ti yucela fidu ka ,ama tin fidi yaali kuli ñani U tienu kani . ⁶O go den teni ke ti fidi ki tua o ñantaadi paano yaa naacenba , ki laa ñua leni yaa tili n diani ka ama leni mi fuoma . kelima yaa balimaama n diani , kpendi nni mi kuuma ama mi fuoma puuni limiali . ⁷Yaa balimaama n kpendi nni mi kuuma yaama ke bi den diani a tana po , yaa den pia ti kpiagidi hali ke Isalele yaaba kan den fidi ki diidi Musa kelima yaa kpiagidi n ye o nungi po , ba ke li tie yaa kpiagidi n baa pendi , ⁸Yin bandi cain ke Utienu Fuoma yua n soani yaa tuonli pia ti kpiagidi ki cie . ⁹Li balimaama tuonli yaali n den kpendi nni li bujia leni u cuonu yaa den pia ti kpiagidi , li moamoansaali yaa maama tuonli pia ti kpiagidi bonñanla ki cie . ¹⁰Lan yaa po , yaali n den pia ti kpiagidi naa go den tie pu kuli kelima yaali n ye moala pia ti kpiagidi bonñanla ki cie . ¹¹Yaali n den tie bonpendi kaala yaa den pia ti kpiagidi yeni , yaali n ye yaa yogunu n ki pia gbenma n pia ti kpiagidi ki cie . ¹²Nani tin pia laa suginma buolu yeni , ti tuuni leni ti dugidi . ¹³Ti naa tiendi nani Musa yua n den yen wagini o nunga kaa bua Isaleleeba yaaba n diidi o nunga yaali n ba juodi ki pendi . ¹⁴Bi tua yanpiidanba kelima ba leni moala , laa kpali piikaabu baa ki piigi bi yama bi yaa cogi o ñantaadi kpelo diani . li kan pigidi bi po li yaa tie Kilisiti nni yaa ka . ¹⁵Hali yen dinla bi cogi Musa tili , li cabili yen baa pi bi pala . ¹⁶Ama hali bi tuo ki lebiidi bi pala ki daani O Diedo baa pigidi . ¹⁷Na kanba lan yedi O Diedo yeni , li bundi Fuoma Yua yo . kelima nan kani ke O Diedo Fuomi ye mi faabima moko ye lan kane . ¹⁸Tinba yaaba yaa nunmu n pigidi , tin nuanli leni ti pagidi nani ki madiidi nni yeni O Diedo kpiagidi , ti baa sua ke ti nunmu kuli tie nani wani yeni , kpiagidi ki tu kpiagidi .

Chapter 4

¹Lan yaa po nani won puogiti laa tuonli , kelima o ninningbadima po yen ,ti kan cedi ti gbanu n yualigi .²Ti yie yaali tiendi i nsiili nni ki tie fee bonla . tii tie nunfanbiadibu danba , tii go lebidi Utienu maama baa waamu . ama bi niba pala dua ti po kelima ti wangidi imoamoani Utienu nintuali .³Tin wangidi yaa labaali namo yaa duaga , o duaga yaaba bodi po .⁴ A pajuaga danba po kelima tin ye yaa jamaano ne tienu juani bi yantiana kaa bua ban le Kilisiti yua n tie U tienu nannanli yaa labaali namo kpiagidi n nani ki ñuliti maama .⁵Ti naa wangiti ti yaa yula maama ka , ama Jesu kilisiti ti Diedo yo ke wangidi . ti go yedi ti yula ke ti tie yi naacenba kelima Jesu po .⁶Kelima Utienu wan yua n yedi : mi yenyenma baa yendi li biigili nni , den teni ke mi yenyenma yendi ti pala nni ki bua , ke tin bandi wani Utienu kpiagidi n ñuliti maama Jesu Kilisiti nungi po .⁷Ti cuoni leni laa piama tinba yaaba n naani nni yaa tuonsuantiagu n tie tandi . ke laa paliciamu kpiagidi n da tie ti yu , ama U tienu yaa kpiagidi .⁸Lan yaa po , bi wangidi ti fala buolu kuli ama bi naa paadi ti ; ki yagini ti yama , ama ti jigi naa cie ;⁹ Ti laadi fala , ama U tienu naa nnaa ti ; bi yen guliti , ama ti yen fi ;¹⁰ O yogunu kuli ti tugi Jesu kuuma ti gbanandi nni , lani n tie Jesu miali moko n doagidi ti gbanandi nni .¹¹kelima tinba yaabi n fo , o yogunu kuli ti ye mi kuuma nni kelima Jesu po ; ke Jesu miali moko n doagidi ti gbanandi nni .¹²Lan mi kuuma tuuni ti niini ama li miali moko tuuni ti niini .¹³Nani ti kuli n pia yantiyenli li dandanli nni nani lan diani maama : «n daani , lan yaapo yo ke n den maadi» ti moko daani lan yaa po yo ke ti maadi .¹⁴ Yin bandi mani ke yua n fiini O Diedo Jesu bi tinkpiba siiga yen , ba ti fiini ti moko leni Jesu ki teni tinba leni yinba n taani ki sedi o nintuali .¹⁵ Yi yaa po n teni ke ti laadi lan kuli . ke U tienu nanbili yaa yabidi pugidi lan teni bi niba boncianla moko , tuondi n yaabidi ki pugini U tienu kpiagidi po .¹⁶Lan yaa po n teni ke tii luo li papaali , kelima ba ti gbanandi yaa kpeligi ke ti gbamanu wadi , ti naano wani , daali ki tu daali yen pandi .¹⁷Kelima moala n po tin laadi yaa fala jenjenmu , ki tie pu ,ti yaa biiga leni wan bogin ti po yaa kpiagidi .¹⁸Ti nuni naa ma bi niba n nua yaali yaa po ka , ama yaala ke baa nua ; kelima bi niba n nua yaala tie bonpendi kaala ama ban kan fidi ki le yaala lani n tie yaala n kan pendu fabada .

Chapter 5

¹Ti bani ki tingi n po tin ye yaa gbanandi yaa niini yaadi n tie nani li gbandieli yeni yaa bodi , ti pia tanpoli po yaa dieli ke U tienu wani o yaaba n tagi yaali . yaa dieli n baa ye u yogunu kuli , o nisaalo n ki tagi yaali . ²Ti go ye leni li dunli laa gbandieli yaa niini kelima ti bua ki yie ti tanpoli gbandieli . ³Lan wani ti yaa yie tanpoli tiadi ti kan sua ti ye mubina . ⁴Hali ti da ye ti naa gbanandi nni ti ye leni li dunli leni fala . laa tie ke ti bua ki yiedi tin yie yaa gbandieli ka , ama ti bua ki yie tanpoli yaali , lan tie yaali n fo n bolini yaali n kpe . ⁵U tienu , wani O Yaaba n boginti laa bonli po , ki go kpa puni ti O Fuoma Yua , yuan tie tin baa ba yaala yaa bonciala . ⁶Lan wani ti pala gbie leni ti dugidi , ki go bani ke ti yaa ye ti naa gbanandi nni ti ye ki fuagi leni O Diedo . ⁷Kelima ti cuoni leni li dandanli yo , laa tie leni tin nua yaali ka . ⁸Ti gbie leni ti dugidi ti go bi sugini ba ki ña yaa gbanandi n tiene yaa niini ki yaa ye leni O Diedo . ⁹Lan yaa po , ba tin ye ti naa gbanandi nni bi , ti yaa di ye ti naa gbanandin nni , ti tiendi a nia ki bua O pali n yaa mani ti po . ¹⁰Kelima tiladi , ti kuli baa fa ki sedi Kilisiti bujiali kaanu kani yua kuli n ga o tuonjama bi , o tuonbiadi panpani wan bi ye o gbanandi nni yaa yogunu . ¹¹Nani tin pia O Diedo fangili maama yeni , lan teni ke ti maadi ki bua ti maama n sii ki lebidi bi niba pala . U tienu bani yua kuli ; yi moko yi pala nni yi bani tin tie yaaba . ¹²Tii wangidi ti yula yi kani , ama ti puni yi u sanu yin mangi yi pala ti po . lani n tie yin fidi ki guani ki lebidi yaaba n gbengidi bi yula len yaali n ye niini ki naa faami yaali n ye li pali nni . ¹³Lan yaapo , n yaa tie nani yua n luo mi yama li tie Utien po , n yaa go pia ma mo , li tie yi yaa po . ¹⁴Kilisiti buama tiginiti . kelima ni yendo yaa kpe bi niba kuli po , li bundi ke bi niba kuli kpe . ¹⁵O den kpe yua kuli po ,lan tie yaaba n ye , n da ye bi yucela po ka ama ban yaa ye yua n den kpe , bi po , ki guani ki fii bi tinkpiba siiga yaa po . ¹⁶Lan wani ki cili leni moala tii go nua bi niba leni ti gbanandi nunnuanligu ka ; ba ti yaa den bandi Kilisiti wan den ye ti gbanandi nni yaa yogunu , moala laa tie yen ka . ¹⁷kelima o nisaalo ya ye Kilisiti nni , o tie tagipanma , li bonkpeli pendi , ke li bonli kuli tua bonpanla . ¹⁸Lan kuli ñani U tienu kani , wan yua n teni ke ti guani mangi yeni O kelima Kilisiti yaa po . ki go puogiti yaa tuonli n tie , ke tin tua yaaba n baa teni ke bi niba n guani mangi leni O . ¹⁹U tienu den ye Kilisiti nni ki den teni ke ñanduna guani mangi leni O . kaa coadi bi tuonbiadi ; ki go den tieni ti ñoana nni O maama . ke tin yaa wangidi ya maama n ba teni bi niba n guani mangi leni U tienu . ²⁰Lan wani , ti tie nani Kilisiti n dini yaa niba li bali ; ke ti maama tie nani U tienu wani O yaaba n maadi ti ñoana nni ki tundi yi . ti miadi yi Kilisiti yeli nni guani mani ki mangi leni U tienu . ²¹Kilisiti yua n kaa den bandi ti tuonbiadi , U tienu teni ke O tua tuonbiadi kelima tinba yaa po . lan tie Kilisiti yaa niini tin fidi ki baa U tienu moamoansaali.

Chapter 6

¹Nani tin taa ki tuuni leni U tienu yeni , ti tundi yi , ke o ba kuli n da ga U tienu n̄anbili paabu fanma . ²Kelima O yedi : li n̄anbili yogunu n den guani ki lebidi n̄a miabu , mi faabima daali n den faabi n̄a . tii tua tantuudi kaali li ba kuli nni ; ³ke bi niba n da ba u folu ki sugi ki juagini ti tuonli . ⁴Ama li bonli kuli nni ti yen moandi kaa pia o siedi n̄amo , nani tin tie U tienu nacenbi yeni , li juunli boncianla o fala ciamo nni , ti yanyagidi nni , mi luoma nni , ⁵Ki juuni leni ti puadi nni , a kpaadidiena nni , ku fuugu nni , a tuonciamana nni , mi duanuanlima nni , mi n̄oalolima nni kuli . ⁶Ti moandi ki pia laa siedi n̄amo leni ku yantugupiengu nni mi bandima nni , li juuli nni , mi n̄anma nni , leni mi fuon̄anma , leni mi buamoanma , ⁷Ti go pia laa siedi n̄amo kelima i moamoani maama po , leni U tienu paaliciaamu len mi teginma toatiadi tin moa leni yaadi , len tin moa ki gaani ti yula leni yaa toatiadi . ⁸Ti go moandi ki laa siedi n̄amo , ban kpiagidi ti naani leni ban flagiti naani , ti pagidi leni ki faliga siiga , ki nua ti nani tuofaadanba ba leni tin tie moamoani danba . ⁹Ki nua ti nani binilanba yeni ba leni ban banti ; nani yaaba n ba kpe ama ti fo . ¹⁰Bi nua ti nani yaaba ye li pabidili nni ama o yogunu kuli ti gbie leni li pamanli . nani a luoda yeni ama , ti teni ke niba boncianla tua piada . bi nua ti nani yaaba ki pia li ba ama , ti pia li bonli kuli . ¹¹Yinba Kolinta yaaba , ti luodi ti n̄oana ki maadi leni yi , ti luodi ti pala yi po tii wuoni yi li ba kuli . ¹²Ti naa luoni ti pala yi po , ama yinba , yi luoni yi yaa pala ti po . ¹³N maadi yi nani n bila yeni , yi moko n luodi ki piagi yi pala ti po nani tin tieni yi po maama yeni . ¹⁴Yin da pia u taayienuna leni yaaba n kaa tie dandantieba , ki tugi yaa tugili n kaa tie yi yaali . kelima bee taayienuna n ye mi teginma leni ti tuonbiadi siiga ? bi , bee n̄antaado ye mi yenma leni li biigili siiga ? ¹⁵Naani Kilisiti leni Beliali baa dagidi leni bi yaaba ? ¹⁶Be yaa taayienuna n ye U tienu diegu leni Ibuli siiga . kelima ti tie Utienu yua n fo yaa diegu yo ; nani U tienu wani O yaa ba n yedi maama : n ba ya ye bi siiga ki go cuoni leni ba . N baa tie bi Tienu bi mo baa tie n niba . ¹⁷Lan yaa po O diedi yedi : yin n̄a bi siiga ki paadi leni ba , yin da sii yaali joagini kuli lan tie min ga yi . ¹⁸N baa tie yi ba , yi mo n tua N bijaba leni N bisiaba . O Diedo Upaaciamu kuli daano n yedi maama .

Chapter 7

¹Lan yaa po , n bua kaaba nani tin pia laa ñoanianu yeni , tin yaa ye mi candiñanma nni ki fuagidi ti yula leni yaali n ba joagini ti gbanandi leni ti yantiana kuli . ki juodi ti gagidiñanma Utienu fangili nni .²Yin pa ti mani u kaanu yi pala nni kelima ti naa biidi o ba kuli po , tii kuli o ba , tii go dini o ba kuli bonla .³N maadi yeni laa tie ke n bua ki jaligi yi ka , ama nani min den kpa yedi yi maama , lan tie miali nni bi kuuma nni ;⁴N dugi yi po boncianla , n pia ti jigidi kelima yi po , ba o falaciamo siiga , ti gbie leni i baagi leni li pamancianli .⁵Moamoani , tin den pundi Maseduna ya yogunu tii ba fuodima baa waamu . ti den la fala buolu kuli . niini li moali , deeni mo i jeje .⁶Ama Utienu wani yua n bagidi ti , den baagi ti leni Tita cuama ti siiga .⁷Laa tie Tita cuama bebe ka , ama wani o yaa ba moko n den ba yaa baagi i kani . o den togidi ti yi yankuali , yi ninsiidi leni yi ñaniali n po , hali li pamancianli den yabidi n niini .⁸Ba leni min den biidi yi pala kelima min den diani yi po yaa tili yeni po . mii yedi n yaabi ña mii diani yi ; ba yen laa Tili n biidi yi pala yogunu n ba waamu po yeni ;⁹Moala n pali mangi , ki laa tie kelima n biidi yi pala ka , li tie kelima laa pabiili cuani yi po mi lebidima . laa pabiili buolu dagidi Utienu po , lan wani tii biidi yi po li ba .¹⁰Kelima U tienu bua yaa pabiili buolu n baa cuani mi yanlebidima , yaa yanlebidimi n baa cuani mi tindima . lan wani ti kan yedi ti yaabi bani tii biidi yi pala . ama ñanduna yaa pabiili wani yen cuani mi kuuma .¹¹Diidi mani ki le, laa pabiili yaali ke U tienu bua , n cuani yi po yaa tiginma yi niini . ki teni ke yi mia sugili , ke yi pala biidi li po ke ti jiwaandi cuo yi ; ke yi go sugini ki lee nni leni li yankuali , ke yua n tudi n ga o tagili panpaani ; li bonli kuli nni yi doagidi wani ke yii pia tagili ba kuli laa bonli yaa niini .¹²Lan wani n den diani yi laa tili , laa tie yuan tieni yi tagili po ka , bi yua ke bi tudi o po ka , ama li tie ke n bua ki lee yi siiga yin pia yaa ñaniali ti po U tienu nintuali .¹³Lan kuli den baagi ti , laa tie laa baagi bebe ka , ama ti pala go den mangi boncianla kelima ti den la Tita n pia ya pamanli kelima yi den duani o yama .¹⁴Baa leni min den pagi n yuli waamu kelima yi po Tita kani , mii la fee li yaa po , ama li doagidi ke min den pagi yi o kani maama yeni tie moamoani .¹⁵O yaa tiadi yi kuli n pia yaa tuoma , ke yi go den ga o cangu leni li fangili , leni mi digima ; o buama yi po yabidi ki pugini .¹⁶N pali mani kelima li bonli kuli nni , n baa fidi ki dugi yi po .

Chapter 8

¹Ti kpiiba n bua yin bandi U tienu njanbili n doagidi Maseduna jandiena yaaba po maama . ²Ba leni ban den la fala boncianla , bi den ye leni li pamancianli . ba leni bi luokandi kaama kuli , bi den fidi ki puni mi todima bonjanla . ³N tie bi siedo , bi den puni leni bi pala kuli nani yua kuli n fidi maama , ke li den pendi ki cie ba bi fidu bianu . ⁴Bi go den mia ti leni mi tiginma ke tin tieni bi po li njanbili ban moko n fidi ki todi U tienu ni gagidinjanba . ⁵Bi den tieni ki cie ba tin den tama maama kelima bi den kpa puni bi yula O Diedo , ki den yuandi ki puni bi yula tinba leni U tienu yanbuama . ⁶Lan wani , ti den mia Tita wan njanbi ki dudi yaa tuonjanli ke o den cili yeni . ⁷Nani yin ye liiga li bonli kuli nni maama yeni , yaalin tie yi dandanli nni , mi maama nni , mi bandima nni , li yankoaliali li bonli kuli nni , leni yi buama ti po , yin tieni njanba ki yaa go ye liiga laa tuonjanli yaa niini . ⁸Laa tie ke n bili yi po ñoabonli ka , ama n togidi yi nitoaba n pia yaa yankoali . ki bua ki biigi ki lee , yi buama ya tie buamoanma . ⁹Kelima yi bani ti Diedo Jesu Kilisiti njanbili , wan yua n den tie piado , o den tua luodo kelima yi yaa po . lan tie O luoma , nni yin tua piada . ¹⁰N wani yi min la maama li po ; n la ke lani n dagidi leni yi . yinba yaaba n den kpa cili ki tendi yi todima . lan bebe ka , yi den pia laa yantiali hali jeli . ¹¹Yin tieni ki dudi yin den cili yaa tuonjanli leni yaa yankoali ke yi den cili ki ba . ¹²Li yankoali yaa ye , li tie yaali n dagidi U tienu po . kelima o baa kuli kan fidi ki teni wan kaa pia yaala . ¹⁴Laa tie ke n bua yin kpaadi yin pia yaala ka ki teni nitoaba ; ama n bua li bonli kuli n yaa da leni li yala . ¹³ke moala n po yin pia yaala ke li kandi n tua todima ban luo yaala Ke ban moko n pia yaali ke li kandi n todi yi moko yin luo naani , lani n tie li bonli kuli n dagidi cain . ¹⁵Nani lan diani maama : yua n wodi boncianla naa pia ke li kandi , yua mo n wodi waamu laa poadi o . ¹⁶U tienu n baa i tuondi leni wan tieni Tita moko yaa pali nni laa tiginma yi po . ¹⁷Kelima o den tuo ti miabu , leni li yankoali . leni o yantiaceli , o ñani ti kani ki baa gedi yi poo . ¹⁸Ti soani o leni ti kpiilo yua ke bi niba kuli tendi o po o siedi a jandiena nni kelima wan tuuni yaa tuonjanli o labanamo wangimi po . ¹⁹Wane ke a Jandiena go den gandi wan n tua ti yegini n lielo mi naa todima tuonli yaa sancenli nni . tin tiendi yaa tuonli kelima O Diedo yaa yeli kpiagidi po . ti go bua ki doagidi ki wani yi ke ti moko yama ye lien ni . ²⁰Ti tiendi yeni kelima tii bua o ba kuli n sugi ki joagini ti yela , kelima laa todicianma po , yaa tuonli ke n gobidi leni i moamoani . ²¹Kelima tii lingi yaali njanba O Diedo nintuali bebe ka , ama bi niba moko yaa nintuali . ²²Ti taani ki soani , bani leni ti kpiilo yua ke ti biigi yaama n kaa wa ki sua ke o pia li yankoali ke li go yaabidi ki pugini kelima o dugidi yi po n yaabi ki da maama . ²³Yaali n tie Tita mo , o tie ti tuonsoanlielo leni ti cianka yi kani . ti kpiiba yaaba n sieni mo tie a jandiena n gandi ki soani yaaba yi kani Kilisiti kpiagidi po . ²⁴Yin waanba yin buaba maama a jandiena yaaba kuli nintuali , ke bani bi yaaba n bandi ke ti sa moamoane leni tin jigini ti yula maama bi nintuali kelima yi po .

Chapter 9

¹Yaali n tie yi todima bi nigagidiŋanba po , laa tie tiladi min go diani yi . ²Kelima n bani yin pia yaa yankoali laa todima po . n pagi n yuli yi po , Maseduana yaaba kani ki waani ba ke hali jele ke Akayi yaaba wan cili ki bogini . yin pia yaa yankoali teni ke niba boncianla moko yaa yankoali fundi . ³N soani ti kpiiba yi kani , kelima mii bua min den pagi yi maama kelima laa bonli po n tua fanma n bua ke ban sua ke yi bogini gbeni nani min den yedi maama . ⁴Kelima mii bua Maseduana yaaba yaa ti yegi leni nni ban sua ke yii bogini gbeni ; ti dugidi yi po n tua ti po fe , ki da yedi , i fe baa tua i yii . ⁵Lan yaapo , n den laa ke li tie tiladi min mia n kpiiba ban ga liiga , ki gedi yi po ki cili kaa taaga yin den niani ke yi baa pa yaa todima . ban sua ke li bonli kuli bogini ki gbeni , lani n tie ban bandi ke yi puni leni yi pala kuli , ki laa tie leni yanbiidi ka . ⁶Yin bandi mani yua n buli waamu , o baa yendi waamu , yua n buli boncianla mo baa yendi boncianla . ⁷Yua kuli n teni nani wan jagi o pali nni maama ki da pa leni pabiili , bi , nani ban tieni yua u paalu yeni . ⁸U tienu baa fidi ki teni yin gbie leni O ŋanbili ki yaa pia ke li dagidi o yogunu . ke li bonli kuli nni yin fidi ki kuani yi ŋantaadi , ki yaa go pia ke li yaabi kandi ki baa teni yin yaa tuuni a tuonŋama . ⁹Nani lan diani maama : «O den tieni mi ŋanma , o den todi a luoda , O teginma ye hali o yogunu kuli» . ¹⁰U tienu wan yua n puuni o kpakpalo li bonbuli kaala , leni o bonjekaala , wanin n baa pa yi ki pugini ki teni yi bonbuli kaala n pili , o go baa pugini yi teginma bonluon kaala . ¹¹Yi piama baa yabidi li bonli kuli nni yin ba ki yaa puuni len ti bulcindi yogunu n kuli . ke yin suanti , tin teni yaaba yi todima yeni , baa tuondi U tienu . ¹²Kelima yi todima baa kuani bi ni gagidiŋanba ŋantaado , li go baa teni niba boncianla tuondi U tienu po n yabidi . ¹³Ban la yin todiba maama yeni po , bi kpiagi U tienu kelima yi waani ba yi tuoma Kilisiti labaaliŋamo tuonli nni ; len yin puni bani , leni yaaba sieni kuli yi paabu leni yi pala kuli maama . ¹⁴Bi bua yi lan teni ke bi jandi U tienu yi po kelima wan puni yi yaa ŋanbicianli po . ¹⁵U tienu n ba i tuondi kelima o paabu yaabu n ki pia maama yeni po .

Chapter 10

¹Mini Polo , mini n yaaba , n tundi yi kelima Kilisiti yumiili leni O dingimi po , mini yua n naani nni nidingi ka n yaa ye yi siiga , ama n yaa foagi leni yi n pia u palu . ²N miadi yi n yaa cua yi kani yin da teni min waani n palu . kelima li fidi min joagi n nialu yaaba yaa po n nuati nani ke ti cuoni leni nisaali yantiali yeni . ³Ba len tin tie nisaala , ti moali naa tie nisaalimoali ka . ⁴Kelima tin moa leni ya toatiadi naa tie o nisaali yaadi ka , ama li tie yaa toatiadi n pia U tienu palu yu n fidi ki bolini yibalinba kanpaalu . ⁵Ti guli mabanma buolu kuli leni yaa yantiajapaadi n kpedi ki fii pani U tienu bandima po kuli . ti go cuo ki dadi yantiali kuli n tuo ki yaa nua Kilisiti . ⁶Ti go bogini ki ba cuo yiema kuli , yi tuoma yaa dagidi cain yaa yogunu . ⁷Yin nuanli mani bonjanla , ya nilo n tama ke o tie Kilisiti yua , wan bandi cain ke nani wan tie Kilisiti yua maama yeni , ti moko tie Kilisiti yaaba yo . li naa pia n po fee ⁸Ba , n yaa pagi n yuli hali ki ban pendi waamu kelima O Diedo n dini ti yaa bali , yaali n tie tin todi yi yin suagi liiga O sanjoadima nni ke laa tie yi bodima po ka . ⁹Ke lan da tie nani n bua ki jieni yi leni min diani yi yaa tila ka . ¹⁰Kelima bi nitianba tua : Polo maadi o tila nni leni u paalu , ama , o yaa ye ti siiga oo pia fidu ba kuli . o maama naa pia gbamanu ba kuli . ¹¹yaabin yieni yeni n bandi li ne : tin foagi leni ki maadi yi yaa maama ti tila nni , ba ti yaa ye yi siiga ti ba yaa tie yene . ¹²Ti kan tuo bogini , bi , ki biigi ti yula leni bi tianba yaaba n ye yi siiga ki tendi bi yula po siedi , ki maadi bi yuceli maama ki biigidi bi ba leni nitoaba . baa pia yanfuoma . ¹³tinba wani , ti kan pagi ti yula ki pendi ti banlu . ti ba sedi yaa banlu ke U tienu puogi ti ke tin soani . laa tuonli n yabidi ki pundi hali yi kani . ¹⁴Ti kan pagi ti yula ki pendi tin tie yaaba nani tii pundi yi kani yeni , ama , tinba n kpa pundi yi kani leni Kilisiti labaalinjamo . ¹⁵Tii pagi ti yula ki pendi ti banlu , tii go pagi ti yula nitoaba tuonli po ; ama ti bi sugini ke yi dandanli ti Diedo po n yaa pugidi , lan tie ti tuonli yi siiga moko n baa ki pugini ki nua U tienu n bili ti po yaa banlu . ¹⁶Ti go bi bua ba ki suagi liiga yi diema kandima ki waani o labaalinjamo , kaa pagi ti yula leni nitoaba tuonli po . ¹⁷Yua n baa pagi o yuli wan pagi o yuli O Diedo nni . ¹⁸Kelima laa tie yua n tendi o yuli po siedi ka baa ba O Diedo moamoani saali, kali O Diedo n tieni yua yaa po siedi n baa ba wan sa o po yi moamoani .

Chapter 11

¹Yi yaabi baa fidi ki juuni n po waamu leni n yanluoma yin juuni leni nni .² Kelima n pia li ninponli yi po yaali n tie nani U tienu ninponli buolu yeni . kelima n bi niani yi ke n baa cayi leni joa yendo bebe , lan tie Kilisiti nani ya puowandiali n gagidi ki nani cain .³ Ama n jie ban da yaani yi yantiana yin na Kilisiti yin nua yua yen payenli yeni . nani o wa n den buandi Awa leni o ninponbiadili maama yeni .⁴ Kelima yaa nilo n cua yi kani ki wangi Jesu toa kaa tie tin wani yi yua , bi ke yi tuo ki ga fuotoama kaa tie U tienu Fuoma nanma yaama ke yi den ga , bi labaalijamo toa kaa tie yin nua yua , yi yen tuo ki ga li daano cangu .⁵ N tama yaa tondiba n nua bi yula ke bi tie tondicianba yeni , baa cie nni leni ba .⁶ Ba , n yaa bani liba mi maama nni , mii luo mi bandima wani . ti waani yi lan kuli yi siiga li bonli kuli nni .⁷ Bi , nani n tieni tagile leni min jiini n yuli kelima n bua ki yugidi yi , min den cua yi kani ki waani yi U tienu labaalijamo fanma kaa ga panpaani ba kuli yi kani yeni bii ?⁸ Kaanto yaa jandiena yaaba n kpaadi ban pia yaala ki todi nni ke n cua yi kani ki baa soani yi po .⁹ yaa yogunu ke n den ye yi kani , ba leni min den luo bonli boncianla , mii tua o ba kuli po tugili , Kelima n kpiiba yaaba n den nani Maseduna ki cua Kolinta , den puni nni yaali n den poadini kuli . li bonli kuli nni n den fidi kubi n yuli ka tua oba kuli po tugili . yene ke n go baa ba kubi n yuli .¹⁰ Leni Kilisiti moamoani yii n ye n niini yeni yaapo , n yedi ke o ba kuli kan fidi ki yie n po ke n kan kpiagi n yuli li po Akayi diema nni .¹¹ Ki be yaa po ? li tie ke mii bua yi bii ? U tienu wan bani ke n bua yi .¹² Min tiendi maama , n go baa yaa baa ki tiendi yene , kelima n bua ki sieni yaaba n ba li magbaali ki bua ka kpiagidi bi yula , ki go bogindi bi yula len tinba .¹³ Laa niba tie tuofaatonda , yaa tuonsoanba n buandi bi niba ki kpali ke bi tie Kilisiti tonda .¹⁴ Laa tie bonludi kaala kelima Sutani o yaa ba moko yen kpali ke o tie mi yenma Maleki .¹⁵ Lan wani laa ludi ti o tuonsoanba moko ya kpali ke bi tie miyenma ya tuonsoanba . bi juodima baa tua nani bi tuona n tie maama .¹⁶ N go yedi , o ba kuli n da nuanli nni nani ke n tie yanluodaano ; lan yaaka tuo mani ke n tie yanluodaano , lan tie n moko n baa ki kpiagi n yuli waamu .¹⁷ Min maadi maama ke n ba kpiagi n yuili yeni , tie papaadan maama yo , mii yedi ke li nani O Diedo kani , ama n maadi nani o yanluodaano yeni .¹⁸ Kelima li pia niba boncianla ke bi kpiagidi bi yula nani nanduna yeni , lan yaapo n moko baa kpiagi n yuli .¹⁹ Kelima yinba yaaba n tie bi yanfuodanba , yi tuo ki juuni leni bi yanluodanba .²⁰ Yi yen fidi ki juuni leni ya nilo kpandi yonbi , leni yua dini yi , ki fie yi bonla , ki fali yi , bi ki pabi yi .²¹ I fe pia nni leni min baa yedi yaala , tin den ye yi siiga ti den dingi , ki kan fidi laa bonla ama , o nisaalo n baa yuoo tien yaanli kuli , n maadi nani o yanluodaano yeni , n moko baa fiidi ki tieni laa bonla .²² Bi tie Ebulunba yaaba bii ? n moko tie wane ; bi tie Isaleelenba yaaba bii ? n moko tie Isaleele yua ; bi yaa tie Abalahama puolinuanu yaaba n moko tie yene : ²³ bi yaa tie Kilisiti naacenba , n maadi nani o yanluodaano yeni . n go tie Kilisiti naacemo ki cie ba ; n cie ba a tuona nni , n cie ba a tuadi nni , n cie ba a kpaadidiena nni , u yogun tiama mii foagi leni mi kuuma .²⁴ Taalima mu jufinba den pua nni pita n puadi yia .²⁵ Taalimi Ta , bi puanni leni a ghabina , yenma bi madi nni a tana , taalimi ta mi nincianma den baa je nni , mi nincianma den tugi nni danmunli leni ku niagu ke ye mi niini .²⁶ O yogunu kuli n sancena nni mii yen foagi leni mi kuuma , i kpeni nni , a sanjala siiga , mii den foagi leni mi kuuma n ma doguni yaaba siiga leni yaaba kaa tie jufinba siiga , mii foagi leni mi kuuma u dogu ciamu nni leni mi fanpiema nni , mi nincianmi nni , n nagini mi kuuma kelima yaaba kpali ke bi tie Jesu yaaba po .²⁷ N den ye a tuonjoaga nni leni fala nni , ki yen ye mi duanoanlima nni , mi koma leni u ninfuulu nni , yogunu n kuli mi noalolima nni , ti wadi leni ti cadi nni .²⁸ Mii cuadi ki taani leni bontiala ; daali kuli n ye leni a jandiena yanyagidi .²⁹ nme n tadi ke n moko mii tadi lenio ; nme n ba ke laa ju n pali .³¹ Li ya tie tiladi min kpiagi n yuli n baa kpiagi n yuli kelima n tadingu po .³⁰ U tienu yua n tie O Diedo Jesu Ba , wan yua n pia ti pagidi hali yaa yogunu n kaa pia gbenma , bani ke mii pua faama .³² Yaa yogunu ke n den ye Damasa dogu nni , o baciamo Aleta n den dini yua wan yaa gobidi u dogu den teni ke bi niba guu Damasa dogu bulnoana kuli ki baa cuo nni .³³ Ama n kpiiba den teni ke n kua gu baabuogu nni ki balinin nni u dogu bilinciamu ke n baa ki jiidi niini ke n sani ki ciadi bi nuunni .

Chapter 12

¹Naani n baa kpiagi n yuli lan yaa po ; laa pia ñuadi ba kuli . ama n baa waani yi O Diedo bonle kaala leni O bondoagidi kaala . ²N bani Joayendo ke o tie Kilisiti ñoadi ka moala li pundi piiga n bina na , ke bi den duoni o hali tanpotuadi kaantaalu kani ama mii bani o den ye o gbanandi nni , bi waa den ye o gbanandi nni mii bani U tienu n bani . ³N go bani ke laa joa , li den tie leni o gbanandi bi laa tie leni o gbanandi mii bani U tienu bebe n bani , ⁴O den gedi ñalijani ki den gbadi yaa maama n kaa pia togida yaama ke o nisaalo kan fidi ki togidi . ⁵N baa kpiagi n yuli laa nilo yaapo , ama n kan kpiagi n yuli n yucelipo , li yaa tie n tadingu po yaaka . ⁶N yaa bi bua ki kpiagi n yuli , n kan bi tua nani yanluo daano kelima n baa waani i moamoani . ama n kan yedi li ba , kelima mii bua o baa kuli n jigini nni ki cie wan nua ke n tie yua bi wan gba ke n tie yua . ⁷Ama , ke min da gbengidi n yuli leni ti japaadi kelima laa bondoagidi kaala n den pia ti kpiagidi maama yeni po , n yen gba n gbanu nni li bonla ke li muudi nni nani i konkoni yeni , li tie Sutaani Maleki ki yen muudi nni ke min da gbie leni ti japaadi . ⁸Taalimi Ta n jandi ki mia O Diedo n ñani laa bonla n niini . ⁹Ama O den yedi nni : N ñanbili dagidi a po kelima ku tadingun ne ke n paciamu yen tuuni bonñanla . lan yaapo , n go ba jigini n yuli ki cie kelima n tadingu po , lan tie Kilisiti paaciamu n yaa ye leni nni . ¹⁰Lan teni ke n mangidi n pali ku tadingu nni , leni ti sugidi nni , leni fala buolu buolu kuli nni kelima Kilisiti po . kelima yaa yogunu ke n tadi laa yogunu n yen sua ke n pa bonñanla . ¹¹N tua nani o yanluodaano kelima yinba teni ke n tua yeni . yinba n bi ñaa teni n po siedi kelima ba leni min ki tie li ba , yaa tondiba n nua bi yula ke bi tie tondicianba yeni , naa cie nni leni li ba . ¹²yaali n waani ke n tie Kilisiti tondo moamoani , doagidi yi siiga . lan tie li juuli mi biigimi kuli nni , sinankeene leni li bonlidi kaala , leni mi bandicianma kuli den tiendi leni nni yi siiga . ¹³N tieni be jandietoana yaaba po kaa tieni yi po ; li yaa tie ke mii den tuo ki tua yi po yaaka ? yin tieni mani n po sugili lan yaapo . ¹⁴Diidi mani n go bogini mi taa tama ki baa cua yi kani , n kan go tua yi po tugili kelima mii lingi yi piama ka , ama yinba yi yaaba yo ke n linga . Kelima a bila ka baa taani li bonla bi danba po ama , bi bidanba n ba taani li bonla a bila po . ¹⁵Mini n yaaba , n yama po n ba pa n piama ki go teni n yuli kelima yi naani po . n buama yi po yaa pugidi , naani li tie ke n bua yin wadi yi yaa buama n po ? ¹⁶Min kaa tua yi po tugili yeni , bi tianba tua daalinba n tieni nunfanbu yo ki bua ki baa cuo yi . ¹⁷Min den suani yaaba yi kani yeni , naani n den ten ke bi fie yi kani bonli ba bi ? ¹⁸N cedi Tita yegi leni ti kpiilo ke bi den gedi yi po , naani Tita den tieni yi u paalu ki den fie yi kani bonli baa bii ? naani kuli ki cuoni leni yantiayenli leni sanyendu ka ? ¹⁹Yi tama hali yogu , ke ti bua ki fuu ga ti yula yi nintuali ; yen ka , ama li tie U tienu leni Jesu nintuali yo ke ti maadi . ti maadi yeni ki bua lan tadi yi . ²⁰Kelima n jie n ya cua yi kani , min sua ke yii tie min bi bua yin yaa tie maama , i moko n da sua ke tie yin kaa bi bua min yaa tie yua . N jie min da cua ki sua yi siiga kufugu , li ponli , leni li pabienli , mi paadima , leni i janbi , i kulinkundi ti japaadi , leni ti yanyagidi . , i kulinkundi ti japaadi , leni yanyagidi . ²¹N jie n cuama yi kani n Tienu n da teni min lee i fee kelima yi po . N jie min da buudi kelima yi siiga yaabi n den ba ti tuonbiadi nni ki naa tuo ki lebidi bi pala ki mia sugili bi tuonjoagindi po , leni bi conconmi po , leni ban tieni yaa cagindi buolu kuli .

Chapter 13

¹Min baa cua yi kani yaama nne n tie mi tataama . maama kuli ba kadi siedinba lie bi siedinba ta ñoana nni .² Mi ta liema min den cua yi kani yaa yogunu , n den kpia yedi , ba leni moala min kaa ye yi siiga n go yedi ke , yaabin den kpia tieni ti tuonbiadi leni yaaba n sieni kuli ,n yaa gua cua i kani , n kan cedi o ba kuli .³Kelima yi lingi yaali n doagidi waana ke Kilisiti maadi ñoabu nni . wan yua n kaa tadi ama o pia u paalu yi siiga . O den ye leni ku tadingu ban den kpa O li dapuanpuanli po ya yogunu . ama O ye ki fo leni U tienu paciamu .⁴Ti moko taani leni O , O tadigu nni ama ti fo leni O kelima Utienu paciamu po . lan tie tin tuuni ya tuona yi siiga .⁵yinba yi yaa ba , yin kpagi yi yula nni ki lee yi yaa ye li dandanli nni . biigi mani yinba yi yaa ba yi yula . yii bandi ke Jesu Kilisiti ye ti niini bi ? li yaa sua ke poadi ye yi niini yaaka .⁶Ama n tama yi ba tuo ke tinba wani naa pia poadi o ba kuli .⁷Tinba wan miadi Utienu ke yin da tiendi yaa bonli n bia . laa tie ke ti bua ki waani ti yula ke tii pia poadi o ba kuli ka ama , li tie ti bua yin yaa tiendi yaali n ñani , ke ti mo n tua nani yaaba n pia poadi yeni .⁸Kelima tii pia yaa palu n baa yie i moamoani po ama i moamoani ya palu bebe .⁹Ti mangidi ti pala ya yogunu ke ti tadi ke yi mo pa ; lan wani tin miadi yaala ti jandi nni li tie ke yin yaa suagi liiga ki be li dandanli nni .¹⁰Lan yaapo n teni ke n diani yi laa bonla ba leni min ki ye yi siiga ; lan tie n yaa ti cua yi kani min da mabini yi leni O Diedo n dini nni ya bali yi ñamu po ki laa tie yi bodima po .¹¹Moala n kpiiba , yin yaa ye li pamanli nni . moandi mani ki yaa suagi liiga ki be li dandanli nni , yin yaa baagidi i yaba , yin ya pia yantiyenli , yin yaa ye leni mi yanduanma , lani n tie mi buama leni mi yanduanma Tienu n ya ye leni yi .¹²Gobini mani yi leni i fuondi .¹³U tienu nigagidinanba kuli fuondi yi .¹⁴O Diedo Jesu Kilisiti nanbili leni U tienu buama leni , U tienu buama , leni Utienu Fuoma Yua taayienun n yaa ye leni yi kuli !

Galatians

Chapter 1

¹Galati yaaba: Mini Polo yua n tua Jesu tondo, ke laa hua bi nisaaliba ka soani nni, bi niloba mo, ama kelima Jesu Kilisiti leni U tienu yua n tie Baa, yua n den fiini o bi tinkpiiba siiga n soani nni. ²Mini leni n kpiiba, yaaba n ye ne leni nni kuli taani ki fuondi yi yinba Kilisiti n yini yaaba nitaana ya n ye Galati diema nni. ³Ti Baa U Tienu leni o Diedo Jesu Kilisiti n pa yi li hanbili leni mi yanduanma. ⁴Wani Jesu Kilisiti den puni o yuli ti tuonbiadi po, nani ti Baa U Tienu n den bua maama, ki faabi ti leni handuna na leni o biadima. ⁵Wani n yaa baadi ti kpiagidi nifima n tu nifima. Ama. ⁶Li paki nni leni yin jaligi ki lebidi ki ha U Tienu yua n yini yi kelima Kilisiti hanbili po, ki baa hoadi laabaalihantoo. ⁷Moamoani, laabaahantoo ki ye, n maadi yeni kelima bi nitianba lengidi yi yama, ki moandi ki baa lebidi Kilisiti laabaalihamo. ⁸Baa tinba, ti ya wangi yi yaa laabaalihamo n ki taa leni tin den kpa wangi yi yua, baa Maleki ya Jani tanpoli ki tieni yeni, yua n tieni yeni kuli, wan tua ti solindi yua. ⁹Nani tin den kpa yedi yi maama, n go yedi yeni moala, yaa nilo n wangi yi laabaalihantoo yua n ki taa leni yin den kpa gaa yua, wan tua ti solindi yua. ¹⁰Moala, naani n moandi ke bi nisaaliba n saa npo moamoani bi, bi U Tienu? Naani n moandi ki bua ki mangi bi nisaaliba ya pala bi? Li ya tie ke n bua ki mangi bi nisaaliba ya pala, n kan bi yaa yie Kilisiti naacemo. ¹¹N kpiiba, n kadi ki waani yi ke min den wangi yi yaa laabaalihamo ki Jani bi nisaaliba kani ka. ¹²Mii den gbadi o nisaalo kani ka, nisaalo ka den bangi nni o maama fuuli mo, ama Jesu Kilisiti n den doagidi npo. ¹³Yi den gbadi n tagu n den tie maama min den hua Jufinba jaanma yaa yogunu. N den wangi U Tienu niba fala hali ki bua ki bolini ba. ¹⁴Jufinba jaanma yeni niini, n den hua ma ki cie n buolu yaaba leni yaaba n den taa leni nni bina kuli, kelima min den pia li yankuali ke li pendi maama ti danbogida po. ¹⁵Ama U Tienu den hanbi npo ki gandi ki gagidi nni hali n naa tugu nni, ki go yini nni o tuonli po. ¹⁶Wan den sua ke li dagidi opo, o den doagidi npo o Bijua, ke min yaa wangi o laabaalihamo bi nilanba siiga. ¹⁷Mii den gedi Jelusalema ki baa lingi yaaba n den kpa tua Jesu tondiba hali ke n daa tua o. Ama n den fii ki gedi Alabi diema. Li yaa puoli n den guani Damasa. ¹⁸Bina taa n den pendi, n den gedi Jelusalema ki bandi Pieli, ki den tieni o deni piiga n dana muu. ¹⁹Likani Jesu tondiba siiga mii den la nitoa kuli kali o Diedo Jesu waalo Jaka. ²⁰Min diani yipo yaa maama na, mii pua faama, U Tienu tie n seedo. ²¹Li yaa puoli n den gedi Sili diema leni Silisi diema nni. ²²Laa yogunu Kilisiti n yini yaaba, yaaba n ye Jude diema daa den laa n nunga. ²³Bi den gba bebe ke bi tua: Yua n den kpa wangi ti fala lebidi ki wangi li dandanli maama, wan den moandi ki baa bolini yaama. ²⁴Lane bi den pagi U Tienu kelima npo.

Chapter 2

¹Piiga n bina naa n den pendi, n den yegi leni Banabasa ki go gedi Jelusalema, ki taa Tita ke o yegi leni nni. ²N den gedi kelima U Tienu doagidi npo min gedi. N den waani bani Jelusalema yaaba min den wangi bi nilanba o laabaalihamo maama. N den taa Pieli leni bi liiga yaaba ki waani bani bebe, kelima mii den bua ke min den kpa soani yaa tuonli ki go tuuni li moala n tua fanma. ³Baa den Ji ke Tita yua n den yegi leni nni n kua ku koanciagu. ⁴Laa maama den fii mo kelima bi nitianba yaaba n kaa den tie ti kpiiba moamoani den kua yi siiga hasiili nni, ki bua ki goandi ki bandi tin pia ya faabima Jesu Kilisiti nni, ke ban fidi ki go kuani ti li balimaamaa yonbidi nni. ⁵Tii den tuo ki puni ba u sanu baa waamu, kelima ti bua o laabaalihamo maama n ya ye yi siiga ki da lebidi. ⁶Ban nua yaaba ke bi tie yudanba yeni naa tie npo liba kelima U Tienu naa tiendi gagidima bi niba siiga, yaaba n den tie bi yudanba yeni naa bili npo bontoala. ⁷Bi den laa ke U Tienu den puogi nni min yaa wangi bi nilanba o laabaalihamo, nani wan den puogi Pieli maama po. ⁸Moamoani, U Tienu yua n den teni ke Pieli tua tondo ki gedinini o laabaalihamo Jufinba po den teni ke n mo tua tondo ki gedinini o laabaalihamo bi nilanba po. ⁹Jesu yaaba siiga yaaba n den tie nani i benjieli yeni, Jaka, Pieli, leni Jan, ban den laa U Tienu n hanbai npo maama, bi den cuo mini leni Banabasa nijeni ki yoagi, ki doagidi ke bi taa leni ti. Bikuli den tuo ke mini Banabasa baa ya tuuni bi nilanba siiga, ke bani mo baa ya tuuni Jufinba ya siiga. ¹⁰Bi den mia bonyenla bebe, ke tin ya tiadi ki todi a luoda, min pia li yankuali ki tiendi yaala. ¹¹Ama, Pieli n den cua Antiosa, n den funi leni kelima o tagili po. ¹²Wan den kpa cua, o den taagi ki di leni yaaba n ki tie Jufinba. Ama Jaka n soani yaaba n den cua, o den cili ki sengi ti kpiiba yaaba n ki tie Jufinba, kaa go taani leni ba, kelima o den jie yaaba n yedi ke Jufinba koanciagu tie tiladi. ¹³Jufinba siiga bi tianba moko den hoadi laa yantiali buolu hali ke Banabasa moko den taani leni ba laa palieda nni. ¹⁴Min den laa ke baa hoa o laabaalihamo yaa moamoani n bili maama, n den yedi Pieli bikuli nuntuali: Fini yua n tie Jufi ya tiendi nani bi nilanba n itendi maama, ki naa hoa Jufinba n tiendi maama, a baa fidi ki tieni bi nilanba u paalu lede ban yaa hoa Jufinba n tiendi maama. ¹⁵Tinba, ti mali ki tie Jufinba, tii tie nilanba yaaba n tie tuonbiadi danba ka. ¹⁶Ti bandi ke o nilo kan baa li moamoansaali kelima li balimaama kubima yaa po. Ama o baa baa li kelima li dandanli Jesu Kilisiti nni yaa po. Timoko ti daani, ke ti baa li moamoansaali kelima li dandanli Kilisiti nni yaa po ke laa hoa leni li balimaama kubima. Kelima niliba kuli kan baa li moamoansaali kelima li balimaama kubima yaa po. ¹⁷Ama li yaa tie ke ti lingi ki bua ki baa li moamoansaali kelima Kilisiti yaapo ti sua ke tinba Jufinba moko tie ti tuonbiadi danba. Naani li bua ki yedi ke Kilisiti tie ti tuonbiadi naacemo bi? Yeni ka. ¹⁸Li yaa tie ke n goa ki ma min den mudi yaala, n tua mini n baa li balimaama miidikoa. ¹⁹Mini yaapo li balimaama den teni ke n kpe yaala n tie li balimaama kubima yaapo, ke min yaa ye ki fo U Tieni po. Bi den taani ki joani nni leni Kilisiti li dapooanpoanli po. ²⁰Lanwani laa go tie mini yua n ye ki fo, li tie Kilisiti yua n ye ki fo n niini. Min pia yaa miali n gbannandi nni moala, n pia li kelima n dugi wani U Tieni Bijua po, wani yua n den bua nni ki puni o yuli ki kpe npo. ²¹Mii bua ki fali U Tienu hanbili. kelima li yaa tie ke li moamoansaali baadi kelima kubima yaapo, lani Kilisiti den kpe fanma fanma.

Chapter 3

¹Yinba Galati yaaba, bi yanluodanba, hme hmiagi yi yama? Yinba yaaba n den gbadi Jesu maama hali ke li naani ke yi den laa ban den joani o li dapooanpoanli po maama leni yi nuni. ²N bua ki buali yi bonyenla bebe: Naani yi den baa U Tienu Fuoma kelima yi den tuo ki tiendi li balimaama n bili yaala bi? Bi kelima yi den gbadi o laabaalihamo ki daani?³ Yi luo mi yama cain yo? Yin den cili leni U Tienu Fuoma yeni, naani moala yi baa ki juodi leni yi yaa moandili yo?⁴Yin den laa ya yema li dandanli nni yeni, naani li den tir fanma fanma po yoo? Laa tie fanma fanma po ka.⁵ U Tienu yua n puuni yi o Fuoma ki tiendi yi siiga mi banciaanma yeni, o tiedi la kelima yi tiendi li balimaama n bili yaala bi? Bi kelima yi den gbadi o laabaalihamo ki tuo ki daani?⁶Yin kpaagi mani Abalahama po. O den daani U Tienu, ke U Tienu mo den coadi opo la ke li tie teginma.⁷ Lanwani yin badi mani ke yaaba pia li dandali n tie Abalahama puolihuani moamoani.⁸ I diani nni li den tuodi ki waani ke U Tienu baa saa bi nilanba po i moamoani kelima bi dandanli po. Lani yaapo, o den tuodi ki waani Abalahama yaa laabaalihamo n tie na: I nibuoli kuli baa baa li seli kelima a yaapo. ⁹Yeni yaapo, yaaba n daani U Tienu nani Abalahama yeni n baa taani leni o ki baa li seli.¹⁰Yaaba n nua ke bi baa baa li moamoansaali kelima li balimaama kubima po ye ti solindi nni, kelima li diani: Ti solindi n ba yua n naa kubi ki go tiendi laa balimaama n yedi yaala.¹¹ Oba kuli kan baa li moamoansaali U Tienu nintuali kelima li balimaama kubima yaapo. Line doagidi cain, kelima li yedi: O niteginkoa baa ye ki fo kelima o dandanli yaapo.¹² Li balimaama naa taa leni li dandanli, ama li yedi: ya nilo n kubi ki go tiendi likuli baa ye kelima li yaapo.¹³Kilisiti den daa ki faabi ti leni li balimaamaa ya solindi, ki den tua ti solindi ti yaapo, Kelima li diani: Ban joani yua ku daagu po kuli tie ti solindi yua.¹⁴ Li den tua yeni ke bi nilanba n baa Abalahama sela kelima Kilisiti yaapo, ke tikuli n baa U Tienu n niani ti yaala kelima li dandanli yaapo. Lani n tie o Fuoma.¹⁵N kpiiba, cedi min taa yaala n tiendi bi nisaaliba siiga ki doagidi min bua ki yedi yaala. O nilo ya ha Joabonli bonlaba po, oba kuli kan bolini la bi ki pugini likani liba mo.¹⁶ To, U Tienu n den niani Abalahama leni o puolihuanu i Joaniani. Laa yedi leni o puolihuani nani ke li tie niba boncianla yeni, ama yedu bebe.Leni a puolihuanu, lani n tie Kilisiti.¹⁷Diidi min bua ki yedi yaala nne: U Tienu n den bogini ki bili yaala, ki niani ke o baa kubi la yeni, li balimaama yaama n den yuandi ki cua bina kobina n piitaa puoli kan fidi ki lebidi la, ki teni ke u Joanianu ka kua.¹⁸ Li yaa tie ke U Tienu halimani baadi kelima li balimaama kubima yaapo, laa go tie u Joanianu po. Ama li tie kelima u Joanianu yaapo yo ke U Tienu den puni Abalahama o hanbili.²⁰Lanwani be yaapo ke li balimaama ye? Min den pugini ki baa doagidi bi niba tuonbiadi hali U Tienu n den niani u Joanianu yua yaapo n baa cua. Malekinba den doagidi ma ke O candanbaalo mo soagini ma.¹⁹O candanbaalo kan yaa ye niyendo bebe yaapo. Ama U Tienu wani tie yendo.²¹Naani li balimaama nia leni U Tienu Joanianu bi? A-a. Li yaa tie ke li den pia yaa balimaama n baa fidi ki pa li miali, lanwani li balimaama den baa fidi ki cuani li moamoansaali. ²²Ama i diani doagidi ke bi nisaaliba kuli ye ti tuonbiadi lolima nni. Ama yaaba n daani kuli n baa U Tienu n niani ya Joanianu kelima li dandanli Jesu Kilisiti nni yaapo.²³Hali ke li dandanli maama daa den cua, li balimaama den kubi ti nani li kadidieli yeni, hali U Tienu n baa doagidi laa dandanli. ²⁴Lanwani li balimaama den tie nani o biyualo yeni ki gobodi ki gedini ti Kilisiti kani ke tin baa li moamoansaali kelima li dandanli yaapo.²⁵ Moala ke li dandanli maama cua, laa biyualo naa go die ti. ²⁶Kelima yikuli tua U Tienu bijaba kelima li dandanli Jesu Kilisiti nni yaapo.²⁷Yinba yaaba n den batisi Kilisiti nni, yilani wani Kilisiti nani li liadili yeni.²⁸ Mi gagidima naa go ye Jufinba leni Bi nilanba siiga, i yonbi leni yaaba n die biyula siiga, bi jaba leni bi puoba siiga kelima yikuli tie yenma Jesu Kilisiti nni.²⁹ Yi ya ti Kilisiti yaaba, yi tie Abalahama puolihuani ki baa baa U Tienu n niani ya halimani.

Chapter 4

¹Diidi, n yedi yi hali ke yua n baa je li faali da tie bonwaaga yaa yogunu, waa paadi leni o yonbo, baa ke o die li bonla kuli.² Wan da tie biwaaga yaa yogunu, pia yaaba n die o ki go gobidi o piama hali o baa n den bili ya yogunu n pundi.³Li den tie yeni leni tinba tin den tie a bila yaa yogunu ke handuna bogida den die ti.⁴Ama U Tienu n den bili yaa yogunu n den pundi, o den soani o Bijua handuna nni ke o pua mali o, ke li balimaama die o.⁵Ke wa fabi li balimaama n die yaaba kuli, ke tin tua U Tienu ki baa mu bimoanmu ya bali.⁶Lani yaapo, ke yi tua U Tienu bijaba, wani U Tienu n den soani o Bijua Fuoma ti pala nni ke o kpaani ki tua U Tienu N baa N Baa.⁷ Lanwani haa go tie yonbo, a ji tie U Tienu bijua. Han tie U Tienu bijua yeni, o baa pa ha wan bili o bila po yaa halimani.⁸Yaa yogunu n pendi, yin ki den bani U Tienu yaa yogunu, yi den hua i buli yi n ki tie U Tienu yeni, ki go tie li yonbi.⁹Ama moala ke yi bandi U Tienu, bi ke U Tienu bani yi, be n teni ke yi lebidi ki hua bi nisaaliba bogida ya n tadi kaa pia mayuli, ki bua ki go tua laa bonla yonbi?¹⁰Yi gagidi danaba leni hmaaliba leni yoginiba leni binaba ke li tua yi jaanma yogini.¹¹N jie ke daalinba min soani yaala yi siiga n da ti tua fanma fanma.¹²N kpiiba, n mia yi ke yin tua nani mini yeni, kelima n moko tie nani yinba n tie maama yeni. Yii tuda npo baa waamu.¹³Yi bani ke li tie n yianu po yo ke n den kpa waani yi o laabaalihamo.¹⁴Baa ke n tadingu yeni den tie yipo mi biigima, yii den fali nni ki sengi nni. Yi den ga n cangu nani n tie U Tienu maleki yeni, nani n tie Jesu Kilisiti yeni.¹⁵Yin pia yapamancianli yeni kua le? N tieni yipo seedi ke laa yogunu, li yaa den baa tuo yi den baa logidi yi nunceli ki pa nni.¹⁶Naani min maadi yi i moamoanin yeni n teni ke n ji tua yi yibali bi?¹⁷Yaaba n kpali ke bi bua yi yeni, yanjaga ki hani. Bi ua yin paadi leni nni ki hoadi bane.¹⁸To, li hani ke yin yaa pia li yankuali yaala n hani boncianla po yogunu kuli, laa tie min ye leni yi yaa yogunu bebe ka.¹⁹N bila, n go baa laadi yipo ya fala n tie nani u maditugiyianu hali yin baa baa Kilsiti tagu buolu yi niinni.²⁰Min bua yaala tie ke n bi baa ye leni yi moala ki lebidi mataali leni yi, kelima n yama yagi yipo.²¹Waani nni mani, yinba yaaba n bua ke li balimaama n ya die yi, yii gbadi li balimaama n yedi yaala yoo?²²Li diani lienni ke Abalahama den pia bonjala lie, o potuado Agala den mali opo yendo, yua n ki tie yonbo Sala yeni mo den mali opo yendo.²³O potuado n mali yua den mali nani bi nisaaliba kuli n maa maama, yua n ki tie yonbo n mali yua den mali kelima U Tienu Ioanianu yaapo.²⁴Laa poliediba maama tie nani mi kpanjama ki doagidi U Tienu hantaadiliedi. O hantaadiyendo yua n den kua Sinayi juali kani naani leni Agala. Wani n mali yaaba ite i yonbi.²⁵Agala yeni tie Sinayi juali yaali n ye Alabi diema nni ki naani leni ya Jelusalema dogu n ye moala, yua n ye ti yonbidi nni leni o bila kuli.²⁶Ama Jelusalema dogu yu n ye tanpoli die u yuli, wuni n tie ti ya naa.²⁷Kelima li diani: Fini ki hoaliga, yua n ki mali yaa ye leni li pamancianli, yeni de, yua n daa bani u maditugiyianu, han yaa kpaani kelima a pamanli po, kelima ya pua n kaa ye leni o calo ya bila baa yabi ki cie ya pua n ye leni o calo ya bila.²⁸N kpiib, yinba n tie u Ioanianu bila nani Isaaka yeni.²⁹Nani yua n den mali nani bi nisaaliba kuli n maa maama n den wangi yua n den mali kelima m Fuoma paalu fala maama, li go tie yeni moala.³⁰Ama i diani yedi lede? Li yedi: Deli o potuado leni o biga kuli, kelima o bijua kan taani ki je li faali leni yua n ki tie yonbo yaa bijua.³¹Lanwani, n kpiiba tii tie o potuado yaa bila ka, ti tie yua n ki tie yonbo yaa bila.

Chapter 5

¹Kilisiti den faabi ti ke tin ya die ti yula. Lani yaapo sedi mani bonhanla ki da go kuani yi yula ti yonbidi nni.

²Cengi mani , mini Polo n yedi yi , ke yi yaa tuo ke bi kuani yi ku koanciagu Kilisiti naa go pia yipo mayuli.³N go kadi ki waani yi yua n tuo ke bi kuani o ku koanciagu kuli, li baa tie opo tiladi wan ya tiendi li balimaama n bili yaala kuli. ⁴Yinba yaaba n lingi li moamoansaali li balimaama nni, yi paadi leni Kilisiti, ki luo U Tienu hanbili.

⁵Ama tinba, li tie li dandanli yaapo leni U tienu Fuoma paaciamu po ke ti gu ki sugini ke ti baa li moamoansaali.

⁶Kelima Jesu Kilisit nni ki kua ku koanciagu, bi ki da kua, ka pia mayuli, kali li dandanli yaali n doagidi mi buama nni.⁷Yi den cili ki tiini mi nuama bonhanla. Hme n den yie yipo ke yii go tuo ki hua i moamoani?⁸Laa bonla naa Jani U Tienu yua n yini yi yaa kani.⁹L i daliali waamu bebe n baa ten ti yonbudi kuli n pili.¹⁰ Mini yaapo, n pia yipo ti dugidi o Diedo nni ke yi kan tuo ki tia bontoala po. Ama yua n lengidi yi yama, wan tie yua kuli, U Tienu baa bu ki cuo o.¹¹N kpiiba, li yaa bi tie ke n baa wangi ke ku koanciagu tie tiladi, be yaapo ke bi wangi nni fala? Li yaa bi tie yeni, li dapooanpoanli n cuani ya tingbali gbeni. ¹²N bi bua ke yaaba n yagini yi yama leni ku koanciagu maamaa yeni n Jani laa bonla bi yantiana nni.¹³N kpiib, U Tienu den yini yi ke yin yaa die yi yuli. Yin da go taa laa yudiedima ki ya tiendi yi gbannandi bonbuakaala. Ama mi buama po, yin yaa tuuni ki todi yiyaba.¹⁴ Kelima li balimaama kuli taani mayenma nni, yaama n tie na: Han bua a nisaalilielo nani han bua a yuli maama yeni.¹⁵ Ama yi yaa Jili yiyaba ki go hmani yiyaba, yin yaa fangi mani yi yula ke yi baa bolini yiyaba.¹⁶Min yedi yi yaala tie line: Cedi mani U Tienu Fuoma n yaa gobidi yi, lani yi kan yaa tiendi yi gbannandi bonbuakaala.¹⁷ Kelima o nisaalo gbannandi n bua yaala nia leni U Tienu Fuoma n bua yaala, U Tienu Fuoma n bua yaala mo nia leni o nisaalo gbannandi n bua yaala. Li bonliedila yeni koani leni biyaba, ki teni ke yii fidi ki tiendi yin bua ki tieni yaala. ¹⁸U Tienu Fuoma yaa gobidi yi, li balimaama kaa go die yi.¹⁹To, o nisaalo gbannandi tuona doagidi, lani n tie mi conconma buoli kuli, ti joagindi leni ti cagindi. ²⁰I buli hoadima leni u Joagibiadu lingima, ti yibalindi leni li koanli leni li nunponli, li pabienli leni mi niama yantiali, leni mi paadima. ²¹Leni li nunponbiadili, leni li daJogaadili leni mi tugipiama leni yaala n naani leni la kuli. N go tuodi ki waani yi nani min den kpa waani yi maama, ke yaaba n tiendi laa bonjoagindi buolu kan kua U Tienu diema nni.²² Ama U Tienu Fuoma n baa luoni yaa bonluonkaala tie: Mi buama, li pamanli, mi yanduanma, li juunli, mi hanma, ti bulicindi, ti dugidi, mi dingima leni li yukubili.²³ Li balimaama naa koani leni laa bonla.²⁴ Yaaba n tie Kilisiti yaaba joani ti gbannandi leni ti yantiana leni ti bonbuakaala kuli li dapooanpoanli po.²⁵U Tienu Fuoma ya teni ke ti fo, tin go yaa cuoni kelima o yaapo.²⁶Tin da kpiagidi ti yula, ki da Jundi tiyaba li mutuoli, ki dapia li nunponbiadili tiyaba po.

Chapter 6

¹N kpiiba, bi ya pigini o nilo ke o tiendi ti tuonbiadi, yi siiga U Tienu Fuoma n gobidi yaaba n pegidi ki guani o leni mi dingima. Fangi a yuli ke a mo n da ti kua mi tulinma nni. ²Yaa todi mani yiyaba leni yin tugi ya tuga, yeni yi baa tiendi Kilisiti balimaama n bili yaala. ³O nilo ya tema ke o tie bonmoanla, kaa tie pu, o boandi o yuli. ⁴Yua kuli n biigi o tuona oba. Lanwani o yaa baa jigini o yuli lipo, li kan ya tie ke o cie o lieba ka. ⁵Kelima yua kuli baa tugi o tugiceli wani oba. ⁶Ban bangi yua U Tienu maama n boagidi wan pia yaala kuli leni yua n bangi o. ⁷Yin da boandi mani yi yula, oba kan fidi ki Juadi U Tienu O nilo baa yendi wan buli yaale. ⁸Yua n buli o gbannandi bonbuakaala po, baa yendi o gbannandi bonbuakaala po mi bodima. Yua n buli U Tienu Fuoma n bua yaala, baa yendi U Tienu Fuoma po yaa miali n kan gheni. Tin da coagi leni a tuonhama tienma, ⁹kelima ti yaa cedi, u yogunu ya ti pundi ti baa baa ti panpaani. ¹⁰Lanwani tin baa u sanu ya yogunu kuli, tin yaa hanbidi bi niba kuli po, ki yaa hanbidi ti kpiiba li dandanli yaaba po ki cie. ¹¹Diidi ki la mani min diani yipo ya diani leni n nuceli n gbengi maama. ¹²Yaaba n bua bi niba n yaa kpiagidi ba kuli tigini yi ke yin kua ku koanciagu, ke bi niba n da wangi ba fala kelima Kilisiti dapoanpoanli po. ¹³Baa bani yaaba n kua ku koanciagu, baa tiendi li balimaama n bili yaala. Ama bi nan bua ke yinba n kua ku koanciagu ke ban baa ki kpiagi bi yula kelima yaala n tieni yi gbannandi nni yaapo. ¹⁴Ama mini, n kan tuo ki kpiagi n yuli bontoala kuli po, kali ti Diedo Jesu Kilisiti dapoanpoanli. Kilisiti n den kpe li dapoanpoanli po yeni, handuna bonla kuli tie npo nani li kpe, n moko tie nani n kpe handuna bonla kuli po yeni. ¹⁵Kelima yaala n pia mayuli naa tie ki kua, ku koanciagu bi ki da kua ka, laa tie liba, kali ki yaa tie tagipanma. ¹⁶Yaaba n tuo ki hoa laa maama kuli, U Tienu baa pa ba mi yanduanma ki go gbadi bi nihima, leni U Tienu nibuolu Isaleleyaaba. ¹⁷Moala liiga oba kuli n da go yagi n yama, kelima n pia Kilisiti maalima n gbannandi nni. ¹⁸N kpiiba, ti Diedo Jesu Kilisiti ya hanbili n yaa ye leni yi. Amina.

Ephesians

Chapter 1

¹Mini Polo, Jesu kilisiti tondo kelima U Tienu yanbuama po, n diani li tili ki fuondi yinba yaaba n tie bi nigagidinjanba leni bi nidugikaaba ki ye Efesa. ²Ti ba U Tienu leni ti diedo Jesu kilisiti njanbili leni o yanduanma n ya ye leni yi. ³Tin pagi U Tienu yua n tie ba, ti diedo Jesu kilisiti ya ba. Wani n seligi ti U Tienu fuoma sela buoli kuli kilisiti nni tonpoli po. ⁴U Tienu den tuodi ki ki gandti ti kilisiti nni nali ke nanduna daa tagi, ke tin yaa tie yaaba n gagidi ki nani, kaa pia tagiliba kuli o nuntuali. o buama yaapo, ⁵o den tuodi ki bili ke tin ba mu bimoanmu bali kelima Jesu kilisiti yaapo. O yanbuama leni o yanjagili yaapo yo ke o den tieni yeni. ⁶Lanwani tin ya paki o njanbili yaali n pia ti kpiagidi, wan puni ti yaali kelima o bijabuadiga po. ⁷O yaa niinne ke ti ba mi daafaabima kelima o soama yaapo leni ti tuonbiadi sugili nani o njanbili n yaba maama po. ⁸U Tienu den jiini laa njanbili tipo ke li yaba ki puni ti mi yanfuoma leni mi bandima kuli. ⁹O den doagidi tipo mi yanduanma bondoaginkaala wan den tuodi ki bili ya yanjaginjanli kilisiti nni. ¹⁰Lani n tie ke u yogunu ya pundi wan taani li bonla kuli, yaala n ye tanpoli po leni yaala n ye nanduna nni kuli ke likuli n tua yenma, ke kilisiti n ya die likuli. ¹¹Li tie wani kilisiti ya niinne ke ti tua bi faajieba. U Tienu den tieni li bonla kuli nani wan den kpa jagi ki bili maama. O den gandti ki gagidi ti ke tin tua o yaaba. ¹²O den tieni yeni ke tinba yaaba n den kpa bili ti suginma kilisiti nni n yaa pagi o. ¹³Yi moko n den gbadi i moamoani maama lani n tie o laabaalinjamo n cuani ya tindima. Yi den tuo ki daani kilisiti, o yaa nii nne ke U Tienu den tieni yipo mi maalima, lani n tie o fuoma yua wan den niani u noanianu ke o baa pa ti yua. ¹⁴U Tienu fuoma yua yeni tie tipo mi maalima U Tienu diema njalimani po, yaala n doagidi ke U Tienu ba faabi ti cain ke tin ya pagi o kpiagidi. ¹⁵Li tie lanyapo ke mini moko n den gbadi ke bi maadi yi dandanli o diedo po maama leni yi buama bi nigagidinjanba po, ¹⁶n tuondi U Tienu yipo kaa cedi ki taagi yikuli yela n jaadi nni. ¹⁷Ti diedo Jesu kilisiti Tienu, wani baa yua n pia ti kpiagidi n teni o fuoma yua n yendi yi yantiana ki go doagidi yipo U Tienu yin bandi o moamoani. ¹⁸N go miadi o ke wan yendi yi yantiana nuni ke yin fidi ki bandi yaa suginma n tuugi leni o yiinu, leni wan bili bi nigagidinjanba po ya njalimani ke yi pia ti kpiagidi. ¹⁹N go miadi o ke yin bandi o paaciamu yu n tuuni tinba yaaba n dugi po ya niinni n yaba nali ke li yaba maama, ²⁰o paaciamu yu n tuuni ti niinni yeni tie wan den soani leni yu ki fiini kilisiti bi tinkpiba siiga ke o go ye ki fo, ki kaani o jienu tanpoli po. ²¹Wani kilisiti ka lankani ki die mi diema danba leni li bali danba, bi paatieba leni bi diediba kuli, o yeli cie a yela kuli ya yogunu n tie na leni ya yogunu n ba ti cua kuli. ²²U Tienu bili li bonla kuli wani kilisiti taana tiipo ke o die la, ki go teni ke o tie wan yini yaabakuli yudanciamo. ²³Kilisiti n yini yaaa yeni tie o gbannandi, ki tie o yedagidikaama wani yua n dagidi bi kuli po, li bonla kuli nni.

Chapter 2

¹Mi kpiama yi den tie yaaba n kpe kelima yi tagili leni yi tuonbiadi po.² laayogunu yi den nua nanduna yema sanbiadu, leni mi fawaama nni paaciamu bado, yua yaa yantiali n tuuni yaaba n yiedi U Tienu pala nni. ³Ti kuli den kpa tie yeni ki tiendi nani laa niba n tiendi maama moala, ki nua ti gbannandi bon buakaala, ki tiendi ti gbannandi leni ti yantiana nbua yaala kuli. Ti den mali ki tie U Tienu pali n be yaaba yaapo nani bi nisaali kuli yeni.⁴Ama U Tienu ninigbadima yaba o bua ti nali boncianla. ⁵Lanyaapo tin den tie bi tinkpiba kelima ti tagili po, o den puni ti li miali leni kilisiti, li tie kelima nbanbili paabu yaapo ke yi tindi. ⁶O taani ki fiini ti leni kilisiti ki duoni ki kaani ti leni o tanpoli diema nni, wani Jesu kilisiti ya niinni.⁷ O den tieni lankuli ki baa doagidi o nbanbili n yaba kaa pia bianu maama nali yaa yogunu n baa cua, kelima o nbanma tipo Jesu kiliti nni.⁸Li tie li nbanbili paabu yaapo ke yi tindi, yi baa la kelima li dandanli yaapo, laa nani yi yaa kani, li tie U Tienu paabu. ⁹Laa tie a tuona po ba waamu ke oba kuli n da kpiagi o yuli lipo. ¹⁰Ti tie U Tienu nu tuonli, o tagi ti Jesu kiliti nni ke tin yaa tiendi a tuonhama, wan den tuodi ki jagi ke tin ya tuuni ya.¹¹Yin tiadi mani line, yi den mali ki tie nilanba, ban yi yaaba a junga kelima bi niba n tieni bi yaala den yini yi a jifola, ¹²laayogunu yi den foagi leni kilisiti, yii den pia liba Isalele buolu yaaba diema nni. Yi den tie canba leni U Tienu n den pia ya nantaado leni Isalele buolu yaaba, yaala n nua wan den niani ba ya nionianu. Yi den ye nanduna ne niinni kaa pia suginma ba kuli, kaa pia nantaado leni U Tienu.¹⁵Ama moala Jesu kilisiti nni, yinba yaaba n den kpa ye foagima yeni yi nagini U Tienu kani kelima Jesu kilisiti yaa soama po.¹⁴ Kelima Kilisiti n tie ti yanduanma, o taani nibuoli lie , jufinba leni bi nilanba ke bi tua niboyendu. O den puni o gbannandi ki mudi yaa goanli n den paadi ti leni ti yaba lani n tie ti yibalindi yeni.¹³ O den bolini li bali maama leni man den pia yaa kuana kuli ki taa laa nibuoliedi ki tagi nibuoyendu wani oba ya niinni ki tieni mi yanduanma. ¹⁶O den tieni yeni ki baa teni ban mangi leni U Tienu, ki tua niboyendu kelima li dapoanpoanli po, wan den bolini ti yibalindi naani.¹⁷Wani kilisiti den cua ki wangi mi yanduanma yaa laabaalinjamo, yinba yaaba n den ye foagima leni yaaba n den ye koama nni. ¹⁸Kelima wani yaapo ti kuli pia u sanu ki baa fidi ki pundi Baa kani, fuoma yenma nni.¹⁹Lanwani yii go tie nilanba leni canba ka, yi ji tie tanpoli diema yaaba ki ta buolu leni U Tienu nigagidinamba, ki tie U Tienu deni yaaba. ²⁰Yi tie nani a tanmaakaana yeni, ki bi nuani yi ya tanpuuli n tie U Tienu tondiba leni bi sawalipuaba po. Jesu kilisiti wani oba n tie laa tanpuuli tanjigi. ²¹O ya niinne ke laa dieli ma bonhanla ki kpedi ki tua U Tienu dieli yaali n gagidi ki nani opo.²² Bi nuani yi moko o ya niinne ke yi taani ki tie U Tienu yekaanu kelima o fuoma nni.

Chapter 3

¹Lanwani, mini Polo yua n tie Jesu kilisiti kadibiga yinba bi nilanba po...²Yi gbadi U TINU n tieni n po ya njanbili ke min boagidili leni yi.³Li tie U TIENU doagidima po yo ke yi bandi la bondoaginkaala ,nani min diani yi po maama waamu.⁴yi ya cogi yi ba fidi ki bandi min ga maama ki bandi kilisiti bondoaginkaala.⁵ Hali puolipo ya nifiima n pendi ,U TIENU ki den doagidi bi nisaaliba po laa bondoagindikaala ,nani o fuoma n doagidi la o tondiba leni o sawalipuaba yaaba n gagidi o po maama.⁶Laa bondoanginkaala tie line, kelima o laabalinamo po bi nilanba leni jufinba taani ki baa U TIENU njanbili; bikuli taa leni biyaba gbananyendi nni ki ba uTIENU noanianu.⁷U TIENU den njanbi n po ki puni nni ke min tua o labaalinamo nacemo kelima o paaciamu po⁸Mini yua n tie puoli yua U TIENU nigagidinamba kuli siiga , n den ba laa njanbili ki baa wangi bi nilanba o labaalinamo yua n doagidi kilisiti piama yaama n yaba ki kandi, ⁹ki go teni ke n doagi la bi niba kuli po laa bondoaginkaala n ba tie maama U TIENU yua n tagi li bonla kuli, wuoni li bondoaginkaala yeni nali ya yogini n kpela,¹⁰ki bua moala, kelima kilisiti n yini yaaba po i paaciami danba leni li bali danba yaaba n ye tanpoli po n bandi U TIENU yanfuoma yaama ya buolu n yaba,¹¹ U TIENU n den jagi ke oba tieni yaala nali yogunu ke o tienla ki dudi kelima ti diodo Jesu kilisiti yaa po.¹²Oya ni nne ke ti fidi ki nagini U TIENU kani leni ti dugidi kelima tin pia ya dandanli opo yaapo. ¹³Lanwani n mia yi ke yin da lu o li papaali kelima min laadi ya fala yipo ,kelima li ba tie yi po kpiagidi.¹⁴Li tie lani yapo ke n gba baa kani .¹⁵Diegu kuli baadi ku yeli ,nani tanpoli leni ki tinga nni.¹⁶N mia wani UTIENU wan pa yi nani o kpiagidi piama n yabi maama ke o fuoma n ya ye ki tuuni yi ni nni leni yi paaciami ke tin ya pa nali li pali tugu nni.¹⁷ke kilisiti n ya ye yi pala nni kelima li dandanli yaapo, n go mia ke wan pa yin ya pia i jiini leni i tanpuuli mi buama nni ki ya se ke lipa,¹⁸ lani n tie yin fidi ki taani leni bi nigagidinamba kuli ki bandi wani kilisiti buama n pia , ki foagi,ki nua, ki kpedi maama, ¹⁹ke yin bandi kilisiti buama yaama n yabi ki pendi ytin ba fidi ki bandi yaala nali UTIENU yedagidikaama n gbie yi pala nni.²⁰UTIENU yua n fidi ki tienidi yaala n yaba ki pendi tin miadi o yaala leni tin tia yaala kuli nali ke li kandi kelima o paacamu yu n tuuni ti ni nni yaapo. ²¹Wan ya baadi ti kpiagidi kilisiti n yini yaaba siiga leni Jesu kilisiti yaapo nali nifiima ki tuu nifiima nali ya yogunu kuli.

Chapter 4

¹N tundi yi mini yua n tie ki kadibiga o Diodo nni , ke yin ya cuoni ki tiegi U TIENU n yini yi ya yiinu nni.² yin ya ye leni yi yaba leni li yumiinli ,mi dingima leni li juunli ki ya todi yi yaba leni mi buamoanma. ³Yin paagi yiba ki kubi mi fuoma taanyenma yaama n tuugi leni mi yanduanma. ⁴Gbananyendi bebe n ye ,mi fuoma moko tie bonyenma, yeni moko suginyenma n ye U TIENU n den yini yaama ya po. ⁵o Diodo yendo bebe n ye ,li dandanli tie bonyenli,mi batisima mo tie bonyenma; ⁶TIENYENDUbebe n ye yua n tie BAA tikuli po,ki die li bonla kuli ki ye tikuli siiga ,ki go ye tikuli ni nni. ⁷Ama ti siiga yuakuli den baa li njanbili paabu nani kilisiti n puni yuakuli maama.⁸ Li tie lani yapo ke li yedi: wan den doni tanpoli, o den taa a kadibila,ki go puni bi nisaaliba bu paabu.⁹Lanwani be n tie:o doni nali tanpoli? li bua ki yedi ke o den kpa jiidi hali ki tinga tiipo. ¹⁰Wan yua n den jiidi yeni tie yua n den doni ki pemdi nali tanpoli,ki ba gbieni li bonla kuli. ¹¹O puni bi tianba ke ban ya tie tondiba ,bi tianba nani sawalipuaba ,bi tianba nani o labaalinjamo wangikaaba , bi tianba bi yankpaaba leni bi bangikaaba.¹² O den tieni yeni ki bua ki ya njanbidi o nigagidikaaba po cain,ki boginiba ban ya tuuni ki teni wani kilisiti gbanandi n ya kpedi ki pugidi, ¹³nali tikuli n baa ya taanyenma n ye li dandanli nni, leni U TIENU bijua ya bandima,ki tie yaaba n kpedi ki dagidi cain nani kilisiti n dagidi cain maama.¹⁴Lanwani ke tin da tie nani a biwaala yeni ki lengidi kelima bi niba nunfanbiadibu leni bi boandi n kpendi nni ya bangima po,¹⁵ ama ti ya maadi i moamoani leni mi buama ti baa yabidi ki pugidi li bonla kuli nni ,kilisiti nni wani yua n tie li yuli. ¹⁶Li tie o ya todima po yo, ke ti gbanandi taa ki tuugi yenma,kelima ti tuga kuli kubi ti ke li pa bonjanla,yeni yaapo ti kpedi kelima gbananbuolu kuli yuuni u tuonli nani lan punidi maama, ki njanbidi tiba mi buama nni.¹⁷Lanwani min yedi yi yaala leni min kadi ki waani yi yaala o diodo nni tie:ke yin da go cuoni nani bi nilanba n cuoni ya sani nni, bani yaaba n nua bi yantiana yaa n tie fanma fanma yeni.¹⁸Bi pia ya yama n biigi , ki tie canba U TIENU miali po kelima ya yanpiima n ye bi ni nni leni bi pajuaga po. ¹⁹Ba go bani i fe n tie yaala ki puuni bi yula mi conconma po ki baa tiendi ti joagindi buoli kuli ke li tuugi leni mi ligibuabiadima. ²⁰Ama yinba wani ,yii den bandi kilisiti yeni ka ; ²¹yi den gbadi o maama,bi den bangi yinba yaaba n daani ya moamoani n ye JESU nni, ²²lani n tie ke yin da go tie nani yin den kpa tie maama, ama yuakuli n landi o tagikpelu nani li liadili yeni ,o yanbuabiadima n den biidi yu. ²³Yin baa mani li yantiapanli mi fuoma nni ; ²⁴yin la mani u tagipaanu yu n tagi nani U TIENU n bua maama,ki nua i moamoani n kpendi nni ya teginma leni ya gagidinjanbima. ²⁵Lani yapo ,yin cedi mani mi faama ,ke yi siiga yuakuli n ya maadi o nisaalilielo i moamoani ,kelima tikuli tie gbananyendi yaaba. ²⁶Yi pala ya fii ,yin da tieni ti tuonbiadi; ki da tuo ki yenga nkua ke yi pala ki jiidi. ²⁷Yin da pa sutaani u kaanu yi pala nni. ²⁸Yua n den su n da go go su ;ama wan ya tuuni li tuonli ke li nani ke wan fidi ki pa a luada ban bua yaala. ²⁹Mabiadima ba kuli n da na yi noana nni ,ama li ya ba tuo , yin ya maadi ya maama n nani ki ba cuani mi findima leni li seli yaaba n gbadima kuli po.³⁰ Yin da biidi U TIENU fuoma yua pali nni wan yua n tie yi po mi maalima ki doagidi ke yi dafaabima nagini. ³¹Yin cedi mani li mutuoli ,ki nanga ,li pabienli ,ku fuugu ,ku tuotabigu,leni mi biabidima buolu kuli n na yi siiga. ³²Yin ya mani leni yi yaba ki gba yi yaba po mi niñima, ki puuni yi yaba sugili, nani U TIENU n den tieni yi po sugili kelima kilisiti nni po maama.

Chapter 5

¹Lanwani yin ya nua mani U Tienu fuuli nani o bibuadimu yeni. ²Yin ya ye leni yaba leni mi buama nani Kilisiti n den bua ti maama yeni ki puni o yuli U Tienu ki tua yaa paabu leni ya padili ya nuulu n mani. ³Yin da tuo mi conconma maama leni majoagindi buolu ba kuli bi mi ligibuama maama n ña yi siiga ba waamu, kelima laa dagidi yinba bi nigagidiñanba po. ⁴Yin yaa kubi mani yi yula yi maama nni ki da maadi mi cacaginmaama leni mi gaadi maama leni o faajibiado kuli. Ama yin yaa tuondi mani U Tienu. ⁵Yin bandi mani ke ba niyendo yua n tie mi conconma daano leni yua n tiendi ti joagindi leni yua n bua i ligi ke li tie opo nani i buli njoadima yeni, kan ba U Tienu leni Kilisiti diema ñalimani. ⁶Oba kuli n da boandi yi leni mi mafanma. Li tie lani yaa po yo ke U Tienu pabienli baa cua yaaba n yie o kuli po. ⁷Lani yaapo yin da pia nantaado ba kuli leni ba. ⁸Yi den kpa ye li biigili nni moala yi tie mi yenma O diedo nni, ya cuoni mani nani mi yenma bila yeni. ⁹Kelima mi yenma n ba luoni yaa bonluonkaala tie li ñanbili; mi ñanma, mi teginma leni i moamoani. ¹⁰Yin biigi ki bandi yaala n baa mani O diedo po,¹¹ ki da pia nantaado ba kuli leni li biigili tuona, yaa n kaa pia fuoma, ama yin waani ke a bia.¹² Kelima li pia ife, ba ki maadi ban tiendi yaala ñasiili nni. ¹³Bi ya doagidi laa niba n tieni ya bonbiadila mi yenma nni, mi yenma baa doagidi lan bia maama kelima mi yenma doagidi li bonla kuli. ¹⁴Lani yaapo ke li yedi ñan fundi fini yua n goa, ñan fii bi tinkpiba siiga. Kilisiti baa yendi apo.¹⁵Lani yaapo, yin fangi mani yi yula leni yi tagi n tie maama. yin da tie nani bi yanluodanba, ama yin yaa tie nani bi yanfodanba yeni. ¹⁶Yin da u yogunu kelima yaa dana n tie na bia. ¹⁷Lani yaapo yin da tie yanluodanba yin ya fani mani ki moandi ki bandi o diedo yanbuama. ¹⁸Yin da ño mi daama ki gaadi, li baa teni yin joagini ama yin yaa gbie leni U Tienu Fuama yua. ¹⁹Lani, yi baa maadi leni yi yaba ki togidi Pisominba leni yaa yani n pagi U Tienu, leni U Tienu fuoma yua n gobidi yi ke yi yiini ya yani. Yaa yiini mani ki pagi O diedo leni yi pala kuli. ²⁰Yaa tuondi mani U Tienu yua n tie Baa yogunu kuli li bonla kuli po ti diedo Jesu kilisiti yeli po. ²¹Yin ya miindi mani yi yula yi yaba kani kelima yin pia Kilisiti po yaa fangili yaapo. ²²Yinba bi puoba, yua kuli n yaa miindi o yuli o calo kani nani wan miidi o yuli O diedo kani maama. ²³Kelima o joa tie opua yudaano nani kilisiti n tie wan yini yaaba yudaano maama yaaba n tie o gbannandi wani n tie bi candaano.²⁴ Nani kilisiti n yini yaaba n miindi bi yula O diedo kani maama, li pundi ke bi puoba n yaa miindi bi yula bi ciaba kani li bonla kuli nni. ²⁵Yinba bi jaba yua kuli n yaa bua opua nani Kilisiti n den bua wan yini yaaba maama ki puni o yuli ki kpe bi po. ²⁶O den tieni yeni ki baa ñuudi ki ñanbi ba leni mi ñima leni U Tienu maama,²⁷ ki teni ban pundi ki sedi o kani ki pia ti kpiagidi kaa pia joagindiba leni golimaba leni yaala n gundi kuli. Ama ban gagidi ki yaa ñani cain kaa pia ban baa fidi ki kuli leni yaala. ²⁸Li pundi ke bi podanba moko n yaa bua bi puoba nani ban bua bi yula maama yeni. Yua n bua opua kuli bua o yuli. ²⁹Kelima oba naa nani o gbannanda, ama o dindi ti, ki kubi ti, nani kilisiti moko n kubi wan yini yaaba maama. ³⁰Kelima ti mo tie o yaa gbannandi buolu yo. ³¹Li diani: li tie lani yaapo ke o joa baa ña leni o naa kani ki loli o yuli leni opua bani niba lie yeni n tua gbannanyendi. ³²Line n tie yaa bondoaginkaala n yaba n maadi laa maama Kilisiti leni wan yini yaaba yaa po yo. ³³Li mayuli yinba yaa po tie ke joa kuli n yaa bua opua nani wan bua o yuli maama, pua kuli mo n yaa fangi o calo.

Chapter 6

¹A bila yin tuo mani yi danba maama kelima o diedo bua lane lani n go tiegi mo.² Han kpiagi a ba leni a na, lani n tie ya balimakpiama n yegi leni u ñoanianu,³ laa ñoanianu mo tie: a baa ye leni li pamanli, a miali dana mo n go foagidi ki tinga nni. Yinba bi baanba mo yin da mabindi yi bila ñali ki fiini bi pala. Ama yin wubi ba, ki tundi ba, ki gobidi ba nani o diedo n bua maama.⁵ Yinba bi tuonsoanba yin tuo ki yaa nua yin pia ya canbaanba ti gbannandi nni n yedi yaala leni i jeje leni mi dinginma nani yi pala n dingi kilisiti nuntuali maama yeni.⁶ Yin da tiedi yeni ban nua yi ya yogunu bebe ka, nani yi bua ki ya mangidi bi nisaaliba ya pala yeni. Ama kelima yi tie kilisiti naacenba yin kuani yi yama lienni ki yaa tiedi U Tienu yanbuama.⁷ Yin ya tuuni mani bipo leni li pamanli kelima yi tuuni o diedo po yo laa tie nusaalo po ka.⁸ Yi bani ke nilo kuli baa ba o diedo kani wan den soani yaa tuonjanli ya panpaani yeni wan tie naacemo bi wan die o yuli. Yinba canbaanba mo yin ya tiendi yeni yi naacenba po. Yin da fu leni ba, kelima yi bani ke yinba leni bani kuli pia canbaanyendo tanpoli po yua n tiendi gagidima bi niba leni bi yaba siiga.¹⁰ N majuodi kaama n tie na: yin yaa baadi mani yi fidu o diedo nni wani yua n tie u paaciamu ñali.¹¹ Yin bobi mani U Tienu n puni yi ya toatiadi kuli lani n tie yin fidi ki sedi lan yaa pa ki yie Sutaani nunfanbiadibu kuli po.¹² Kelima tii koani leni ti gbannandi leni mi soama ka, ama ti koani leni li bali danba, bi tie cicibiada ki tie li biigili tuonsoanba ki ye mi fawaama nni.¹³ Lani yaapo, yin taa U Tienu toatiadi kuli, ki fidi ki paadi ya dana n bia kuli ki yaa se mi paadima nni.¹⁴ Lanwani ya se mani ke li pa: yin ya ñaagi i moamoani nani ku gbanñagidigu yeni. yin yaa la mi teginma nani ti kudi liadiga yeni.¹⁵ Yin pili li yankuali nani ti cacaadi yeni mi yanduanma laabaalinamo wangima po.¹⁶ Yin go ta li dandanli nani ku gbankoandigu yeni ki yaa muubi yogunu kuli, ke yin fidi ki gbindi o biado n toa yi yaa mupiemi.¹⁷ Yin ya ciibi mani mi faabima kusanli leni mi fuoma jugisiega yaaga n tie U Tienu maama.¹⁸ Mi fuoma n teni yin yaa jaandi yogunu kuli, ki yaa tiendi jaandi buoli kuli leni bu miabu. Yin ya pia li moandili ki se ke li pa boncianla, ki jaandi bi nigagidinjanba kuli po.¹⁹ Yin yaa jaandi mani npo, ke ya yogunu ke n yaadi n ñoabu kuli min fidi ki doagidi o laabaalinamo bondoanginkaala leni li papaali.²⁰ Mini yua n tie o laabaalinamo tondo ban loli yua li kadidieli nni. Yin yaa miadi o mani ke min fidi ki yaa wangi o laabaalinamo yeni leni li papaali nani lan pundi min yaa wangi o maama.²¹ Lan baa ga maama yi moko n bandi min ye maama leni min tiendi yaala kuli, ti kpibuado Tikika yua n tiegi ki go tie o laabaalinamo naacendugikoa ba waani leni laa bonla kuli.²² N soani o yi kani lani yaapo bebe, ke yin bandi ti yema n tie maama ke wani mo n paagi yi pala.²³ U Tienu yua n tie Baa leni O Diedo Jesu Kilisiti n pa ti kpiiba mi yanduanma leni mi buama leni li dandanli.²⁴ Li ñanbili n yaa ye leni yaaba n bua ti Diedo Jesu Kilisiti ya buama n kan lebidi ñali abada.

Philippians

Chapter 1

¹Filipa yaaba. Mini Polo leni Timote, Jesu Kilisiti naacenba, n diani yipo li tili, yinba yaaba n tie bi nigagihanba Jesu Kilisiti nni ki ye Filipa dogu nni leni yi nitaanli yudanba leni yi todikaaba kuli.² Ti Baa U Tienu leni ti diedo Jesu Kilisiti n pa yi li hanbili leni mi yanduanma.³ N tuondi U Tienu min tiadi yipo ya yogunu kuli.⁴ Min jaandi yikuli po ya yogunu kuli, n jaandi leni li pamanli.⁵ Kelima yin taa leni nni ki todi nni o laabaalihamo wangima po maama, ki cili yin den gbadi o ya daali ki pundi hali moala.⁶ N daani ki go bani cain ke yua n cili laa tuonhanli yi niinni baa tuuni li hali lin gbeni Jesu Kilisiti guacuama daali.⁷ Li pundi min ya tiadi yikuli po kelima n kubi yikuli n pali nni. Min ye kadi nni leni min maadi ki ga o laabaaliham⁸ o ki teni ke o se ki pa, yikuli taani leni nni ki baadi min baadi ya hanbili U Tienu kani. U Tienu tie npo seedi ke n bua yikuli leni Jesu Kilisiti ya buamoanma.⁹ Min miadi U Tienu yipo yaala n jaandi nni tie ke yi buama n yaa yabidi ki pugidi leni mi bandima leni mi yafuomoanma,¹⁰ ke yin bandi ki gagidi ki gandi yaala n hani ki cie. Lani n baa teni yin ya hani cain ki naa pia ban baa fidi ki tabi yi leni yaala Kilisiti guacuama daali.¹¹ Yeni yi baa ya tuuni mi teginma tuona yaa Jni Jesu Kilisiti kani lan tua ti kpiagidi leni ti pagidi U Tinu po.¹² N kpiiba, n bua yin bandi line, yaala n den cua npo teni ke o laabaalihamo wangima suagi liiga.¹³ Moamoani li doagidi yaa minteela n gu o bado diegu kuli leni nitoaba kuli po ke n lo li kadidieli nni kelima Kilisiti yaapo.¹⁴ N kado teni ke ti kpiiba boacianla dugi o Diedo po ki cie, ki go paagi bi pala ki wangi U Tienu maama kaa go jie.¹⁵ Li tie moamoani ke bi siiga tianba wangi Kilisiti laabaalihamo kelima bi pia n po li nunponli ki bua ki cie nni. Ama bi tianba mo li wangi o leni li yantiahanle.¹⁶ Bine wangi o laabaalihamo kelima bi bua nni ki bani ke n ye ne kelima U Tienu gandi nni ke min maadi ki ga o laabaalihamo ki doagidi ke o tie moamoani.¹⁷ Bine mo wangi o ki bua ki cie nni, bi yatiana naa hani, bi tema ke bi ya tieni yeni li baa pugini n fala li kadidieli nni.¹⁸ Likuli tie npo yenma. Baa lan tie maama kuli, bi ya wangi o leni mi tuonanma bi

ban wangi o leni li yantiemoanli, bi wangi Kilisiti laabaalihamo. N mangi n pali lipo ki go baa mangidi li ki pugidi.
¹⁹Kelima n bani ke likuli baa juodi ki tua n tindima yaapo kelima yin jaandi ki miadi npo maama leni Jesu Kilisiti Fuoma todima yaapo.²⁰Nani min bua ki go sugini maama tie ke n kan la i fe liba kuli po.Ama nani lan den kpa tie maama, li go tie yene moala.N sugini ke Kilisiti baa ba ti kpiagidi n miali yema nni kuli, li ya tie ke n baa kpe leni n ya baa ye kuli.²¹Kelima mini yaapo Kilisiti tie n miali, mi kuuma mo tie npo Juadi.²³Ama, li yaa tie ke li hani min tuuni ya tuonli yaapo ke min yaa ye n gbannandi nni mii bani min baa gandi yaala.²²Laa bonliedila miabi nni.N bua ki gedi ki ban yaa ye leni Kilisiti, lani n cie npo hali boncianla.²⁴Ama yi mo ya todima po, min ya ye ki fo cie.
²⁵N daani ki go bani ke n baa fo ki ye leni yikuli, ke yin fidi ki ya suagi liiga ki go pia li pamanli li dandanli nni.
²⁶Yeni, n guacuama yikani go baa teni yin baa yaa pamanli n yaba Jesu Kilisiti nni.²⁷Lanwani bonyenla tugi li yuli, lani n tie yi tagi n yaa da leni Kilisiti ya laabaalihamo.N ya fidi ki cua yikani ki laa yi, leni n yaa fidi ki cua, min ya gba ke yi se bonhanla ki pia yantiayenli, ki moa o laabaalihamo n cuani ya dandanli ya muali.²⁸Yin da cedi yi koaginkaaba n jieni yi baa waamu. Lani n tie bipo seedi ke bi baa bodi, ama li tie yinba yaapo seedi yi tindima yaapo.Laa bonla jani U Tienu ya kani.²⁹Kelima U Tienu n tieni yipo yaa hanbili yeni, laa tie ke yi daani Kilisiti bebe ka, ama yin go ya laadi opo fala moko.³⁰Yi moko taa leni nni ki moa yin den laa ke n moa ya muali ki go gbadi moala ke n baa moa.

Chapter 2

¹Yi yema Kilisiti nni teni ke yi pia u fidu. O buama mo puni yi li papaali. Yi pia mi yanduanma leni o Fuoma. Yi pia li padingili leni mi nihigbadima yiyaba po.²Lanwani, yin mangi n pali hali lan yabidi ki ya pia yantiayenli leni yiyaba.³Yin da tieni liba kuli leni mi paadima yantiali,yaaka ya kpiagidi n tie fanma fanma po, ama li yumiinli n teni yin ya nua yiyaba ke bi cie yi.⁴Oba kuli n da lingi o yuceli po hamu bebe ka, ama yua kuli n ya lingi o lieba hamu moko.⁵Yin yaa pia mani Jesu Kilisiti n den pia ya yantiali.⁶ O den tie U Tienu n tie maama. Baa ke o den tie yenma leni U Tienu, waa den sua ke li tie wan baa fie yaala leni u paalu.⁷Ama o den landi laa kpiagidi kuli o yama po ki taa o naacemo n tie maama ki lani, ki tua nani bi nisaaliba kuli tie maama yeni,⁸wan den tua nisaalo ki tie nani bi nisaaliba n tie maama, o go den wadi o yuli ki tuo ki tiendi U Tienu yanbuama ki pundi hali mi kuuma. Baa hali li dapoanpoanli ya kuuma.⁹Li tie lani yaapo ke U Tienu mo jigini o hali boncianla ki puni o ya yeli n cie a yela kuli,¹⁰ ke dunli kuli baa gbaani Jesu yeli po tanpoli po leni ki tinga po leni ki tinga tiipo kuli.¹¹Ke nilo mo kuli n tuo ke Jesu Kilisiti n tie o Diedo U Tienu yua n tie Baa yaa kpiagidi yaapo¹²Lanwani n buakaaba, nani yin den tuo ki tiendi min yedi yi yaala min den ye leni yi yaa yogunu kuli maama, moala min kaa go ye leni yi yeni, yin go ya tiendi yeni ki pugidi. ¹³Yin ya moandi leni li fangili leni mi digibima ki ya tuuni yi tindima po.Kelima U Tienu baa teni yin bua ki go fidi ki tieni nani o yanjagihanli n tie maamaYin tiendi yaala kuli, ya tiendi mani la ki na¹⁴a yenbidi ki da nia mo.Yeni n tie yin yaa hani cain ki pia li papienli, ki tie U Tienu bila ban kan fidi ki tabi yaaba leni liba kuli moala na niba yaaba n joagini ki go¹⁵ bia siiga.Yin ya yieni mani nani i fantankaani yeni handuna yaaba,ki wangi ba li miali maama. Yi ya tiendi yeni li baa tie npo ti jigidi Kilis¹⁶iti guacuama daali, kelima li baa doagidi ke mii den tiini mi nuama fanma fanma, kaa tuuni fanma fanma mo.¹⁷Baa li ya tie ke n soama baa wuli ki tua nani li jincabili yeni yi dandanli tuonli padili po, n baa mangidi n pali lipo, n go baa mangidi n pali leni yikuli.¹⁸Yi mo n mangi n pali lipo ki taani leni nni n ya pamanli nni.²¹N sugini o Diedo nni ke li ya pugini waamu, n baa soani Timote yikani, ki baa yi laamaalo lan mangi n pali.²⁰ Mii pia nitoa yua n taa leni nni ki yagini o yama yi yema po. ¹⁹Yaaba n sieni kuli kuani bi yama bi hantaaceli nni, baa kuani bi yama Kilisiti ya hantaadi nni²²Yi kuli bani Timote n doagidi ke o tie nidugikoa maama,ki taa leni nni ki tuuni o laabaalihamo wangikoa tuonli nani ki biga n baa taa ki tuuni leni o baa maama yeni.N ya bandi n maama n ²³baa juodi maama, n sugini ke laa yogunu n baa soani o yikani.N dugi o Diedo po ke mini nba mo²⁴ko baa cua yikani ke li kan waagi. ²⁵N sua ke li tie tiladi min goa ki soani yikani n kpiilo Epafilodita.N tuonsoanlielo leni moamuadilielo, yin den soani yua n kani ke wan yaa todi nni leni yaala n poadi npo.²⁶ O den bua hali bonhanla ki la yikuli.Wan den bandi ke yi gbadi ke o yia, o yama den yagi lipo boncianla. ²⁷Moamoani, o den yiagi boncianla hali ke li den poadi waamu wan kpe moko. Ama U Tienu den gbadi opo mi nihima, ki go gbadi mini moko yaapo mi nihima, ki teni ke min da go baa pabiiditoali ki pugini.²⁸Lanwani kelima o Diedo po, yin ga mani o cangu bonhanla leni li pamancianli, ki go yaa jigindi laa nibuolu.²⁹O den luni o miali ki tuuni Kilisiti tuonli hali ki nagini mi kuuma.³⁰O den bua ki todi nni yin bi baa todi nni ya todima ki naa ye nkani.

Chapter 3

¹N kpiiba, n majuodikaama tie mine: Yin yaa mangidi mani yi pala o Diedo nni. Laa coagini nni min go diani yipo yeni ki pugini, li go baa teni yin yaa se ke li pa.² Yin fangi mani yi yula leni yaaba n tie nani i sangbanli yeni leni bi tuonsoabiadiba leni faama koanciagu.³ Kelima tinba n tie a jungidi-moana yaaba n kpiagidi U Tienu kelima o Fuoma yaa po, ki jigindi ti yula Jesu Kilisiti nni, ki naa bili ti dugidi ti gbannandi nni.⁴ Ama mini moko n bi baa fidi ki pili n dugidi ti gbannandi nni ki cie. Kelima bi den kuani nni ku koanciagu ke n pia dana nii. N tie Isalele yua, Benjamina buolu, ki tie Ebilu, ke n yaajanba kuli tie E⁵bilunba. Yaala n tie li balimaama po, n den tie Falisieni.

⁶Yaala n tie n yankuali po, n den wangi Kilisiti nitaana fala. Yaala n tie ya teginma n hua li balimaama kubima po, bi kan den fidi ki tabi nni leni liba kuli.⁷ Ama min den nua yaala ke li tie npo bonmoanla yeni kuli, n ji nua likuli ke li tie npo bonfanla kelima Kilisiti yaa po⁸Moko, n nua li bonla kuli ke li tie npo nani li bonbodikaala yeni, yaala n tie npo bonmoanla tie: Ki bandi Jesu Kilisiti n Diedo. Kelima ke n yie min pia yaala kuli, ki nua la nani ti baadi yeni, ke min fidi ki baa Kilisiti. Mii go⁹ pia n yuli po ya moamoansaali n Jani li balimaama kubima nni, ama ya moamoansaali n baadi kelima li dandanli Kilisiti nni yaa po. Li tie ya moamoansaali n Jani U¹⁰ Tienu kani ki hua leni li dandanli. Min bua yaala tie min bandi Kilisiti leni o fiima bi tinkpiba siiga paalu, ki go taani leni o o fala nni, ki yaa naani leni o o kuuma nni. Ke mini moko n fidi, lan tie¹¹ maama kuli ki pundi bi tinkpiba guafiima.¹⁴ Laa tie ke moala n baa n panpaani no ka, bi ke n hanbi ki dagidi cain no ka. Ama n suagi ki tiini ke min fidi k¹²i cuo n nuama panpaani, kelima Kilisiti den cuo nni lani yaapo. N kpiiba, mii nua ke n baa i panpaani¹³ no ka, n tiendi bonyenla, n sundi yaala n ye n puoli ki moandi ki suagi liiga. Yeni n tiini ki cuubi n nuama juodima, ki baa baa laa panpaani. Lani n tie U Tienu n yini nni ke min baa ya panpaani tanpoli po Jesu Kilisiti nni.¹⁵ Tinba yaaba n gagidi o Diedo sanhoodima nni kuli n yaa pia laa yantiali buolu. Yi ya pia yantiatoali, lan tie yaala kuli, U Tienu baa yendi yi yama laa bonla po yin bandi ki pugini. Am¹⁶ a tin pundi ya bianu, tin taani yantiayenli ki suagi liiga yenma.¹⁹ N kpiiba, yi kuli n ya hua mani n yaa fuuli ki yaa diidi yaaba n hua tin ha yipo yaa bontogidikaala. Kelima niba boncianla ye, min den kpa waani yi yaaba ya maama ki go wangi¹⁸ yi la leni a bubula ke bi tagi doagidi ke bi tie Kilisiti dapoanpoanli yibalinba. Bi juodima baa tie bi bodima. Bi tugidi n die ba. Ban tema ke yaala n tie bipo ti jigidi yeni tie bipo i¹⁷ fe. Bi kuandi bi yama handuna bonla nni bebe.²⁰ Ama tinba, ti tie tanpoli diema yaaba. Ti gu ke ti candaano Jesu Kilisiti go baa la lanpo ki cua,²¹ ki lebidi ti gbannandi yaadi n tadi kaa go pia kpiagidi, ki teni tin yaa naani leni wani Kilisiti ya gbannandi yaadi n pia ti kpiagiciandi. O baa tieni la kelima o paaciamu po, yuu n teni ke o paani li bonla kuli ki go die la.

Chapter 4

¹Lanwani n kpiiba n buakaaba, min bua ki go la yaaba hali bonhanla,yinba yaaba n tie n pamanli leni n kpiagidi,yin yaa se mani ke li pa o Diedo nni yinba n buakaaba.² N tundi ki mia Efodi, ki go tundi ki mia Sintika ke ba yaa pia yantiyenli o Diedo nni.³ N go mia fini min dugi yua po, yua n tuuni leni nni ti Diedo tuonli, ke han todi bi poliediba yeni, bani yaaba n den taa leni nni ki moa o laabaalihamo muali. Bani leni Kilema leni nitoaba n tuonsoanlieba yaaba n taa leni nni laa tuonli nni ke bi yela diani li miali tili nni.⁴Yin yaa mangidi mani y pala o Diedo nni yogunu kuli. N go waani yi yeni yaa mangidi mani yi pala.⁵Yi dingima n doagidi bi niba kuli po. O Diedo nagini. ⁶Yin da yagi mani yi yama bonlaba kuli po. Ama li bonla kuli yaapo, yin waani U Tienu yin luo yaala ki ya jaandi ki miadi o ki go tuondi o.⁷ Lanwani U Tienu ya yanduanma, yaama n pendu o nisaalo bandima kuli, baa guudi yi pala leni yi yantiana kuli Jesu Kilisiti nni.⁸N kpiiba, ya maama n sieni tie mine:Yin ya tia mani yaala n tie moamoani kuli, leni yaala n tiegi kuli, leni yaala nhani kuli, leni bi niba n baa bua yaala ki go faadi la kuli, leni yaala n pia siedihamo kuli, leni yaala n pia ti bulicindi ki pundi bi niba n pagi la kuli.⁹Yin go yaa tiendi mani min den bangi ki go tundi yi yaala, yin den gbadi ke n yedi yaala ki go la ke n tiendi yaala. Lanwani, mi yanduanma Tienu baa ye leni yi.¹²N pali den mangi hali boncianla o Diedo nni, min den laa ke yi goa ki faadi yi buama npo. Moamoani, yi den tiadi npo yogunu kuli, ama yi daa den baa u sanu ki fidi ki doagidi npo la.Mii maadi yeni kelima n luo b¹¹onlaba kuli ka. Kelima n bangi ki bani ki dagini n yema lan tie ya yema buoli kuli nni. N bangi ki yaa ye leni mi luoma, ki go bangi ki yaa pia bo¹⁰ncianla. N yema n tie maama kuli, leni min ye naankani kuli, n bani ki je ki guo, ki go bani mi koma.N bani ki yaa pia boncianla, bi ki yaa ye leni mi luoma. N fidi li kuli k¹³elima Kilisiti yua n puuni nni li paalu po.¹⁴Baa yeni yin den taani leni nni ki tugi n fala tugili yeni, yi tieni yaala n hani.Yinba Filipa yaaba bani bonhanla ke min den cili ki wangi o laabaalihamo ya yogunu, ki Jani Maseduana diema nni, Kilisi¹⁵ti n yini yaaba kuli siiga yinba bebe n den tiadi min baa baadi yaala leni min go baa Jandi ya¹⁶ala, ki tuuni npo bu paabu ki todi nni. Baa min den ye Tesalonika, yi den soani npo bu paabu ke li pundi taalima lie ki baa todi nni min luo yaal¹⁷a po.Laa tie ke n bua ki yaa baadi bu paabu ka, n bua yin baa ti Juadi bonhanla kelima laa paabu po.¹⁸N diani yeni ki waani yi ke yin den soani npo yaala kuli pundi n kani ke npia ke li yaba. Min ga yin den soani Epafilodita ke wan teni nni yaala yeni, mii go luo liba kuli. Yi pa¹⁹abu yeni tie nani yaa tulale yaa nuulu n mani leni U Tienu n gaa ya padili ke li mani opo.N Tienu baa pa yi yin luo yaala kuli, nani o ha²⁰limani kpiagidi n tie maama Jesu Kilisiti nni. U Tienu ti Baa n ya pia ti kpiagidi nifiima n tu nifiima. Amina.²¹Fuondi mani bi nigagidihanba kuli Jesu Kilisiti nni.²² N kpiiba, yaaba n ye ne leni nni fuondi yi.Bi nigagihanba yaaba n ye ne kuli fuondi yi, bi siiga yaaba n ye o badiciamo Sesa diegu nni fuondi yi hali bonhanla. ²³Ti Diedo Jesu Kilisiti ya hanbili n ya ye leni yikuli.

Colossians

Chapter 1

¹Mini Polo Jesu Kilisiti tondo kelima U Tienu yanbuama po, leni ti kpiilo Timote n diani li tili, ²Yinba ti kpiiba yaaba n tie bi nigagidihanba leni bi nidugikaaba ki ye kolosa po yaapo. Ti Baa U Tienu n pa yi li hanbili leni mi yanduanma. ³Ti tuodi U Tienu yua n tie ti Diedo Jesu kilisiti Baa, ki go jaandi yi po yogunu kuli kaa cedi.⁴Tin den gbadi yi dandanli Jesu kilisiti nni leni yi buama bi nigagidihanba kuli po.⁵ Yi baa la kelima U Tienu n bili yi po yaa suginma tanpoli po yaapo, imoamoani maama yaama n tie o laabaalihamo n den kpa cua yi kani ki bangi yi yaama. ⁶O ye yi siiga, ki go ye nanduna nni kuli, ki luoni li bonluonkaala ki kpedi ki pugidi, nani yi siiga lan den tie maama, hali yin den gbadi ki go bandi U Tienu hanbili yaa daali.⁷Ki hua leni yin den baa yaa bangima ti kpibuado leni ti tuonsoanlielo Epafasa kani, wani yua n tie kilisiti naacen dugikoa yi siiga.⁸O den waani ti U Tienu Fuoma yua n teni ke yi pia yaa buamoanma.⁹Li tie kelima lanyaaapo yo, ti moko hali tin gbadi yaa daali, yogunu kuli ti jaandi ke U Tienu n gbieni yi leni o yanbuama bandima, leni mi yanfuoma leni ufanu yaala n yegi leni li dandanli. ¹⁰Ki yaa cuoni ke li dagidi o Diedo po ki go mani opo cain, ki luoni li bonluonkaala atuonhama buoli kuli nni. Ki yaa kpedi ki suagi U Tienu yanbuama nni.¹¹Ki yaa pia upaalu li bonla kuli nni kelima O paciamu yu n pia ti kpiagidi yaapo. Lan baa gaa maama yin yaa ye yugunu kuli leni lipamanli leni limoandili leni li juunli.¹²Yaa tuondi mani Baa leni li pamanli , yua n teni ke yi dagidi ki baa yi biinu wani U Tienu n bili ya halimani mi yenma diema nni, o nigagidihanba kuli po.¹⁴Wani yua n lodi ti li biigili paciamu nni, ki kuani ti, o Bijabuadiga yaa diema nni.¹³ O ya niinne ke ti pia mi daafaabima leni ti tuonbiadi sugili.¹⁵Wani kilisiti tie U Tienu tin ki nua yua yaa nannanli, ki go tie o Bijakpiaga yua n den ye hali ke li ba kuli daa tagi.¹⁶Kelima o yaa niinne li bonla kuli den tagi, yaala n ye tanpoli leni yaala n ye ki tinga nni kuli, tin nua yaala leni tin kaa nua yaala; yaaba n ka yi bali kali

kaani po leni yaaba n tie bi diediba leni bi yudanba leni yaaba npia li bali kuli. Li bonla kuli tie o yaa tagima ki tagi o yaa po .¹⁷ O ye hali ke li bakuli daa ye. Wan n kubi li bonla kuli ke li tuugi ki se bohanla.¹⁸ Wani n tie li jaandielu gbannandi yuli; O tie mi cilima leni onikpialo yua n kpa fii bi tinkpiba siiga lan baa gaa maama wan tua onikpialo li bonla kuli siiga.¹⁹ Kelima U Tienu den bua oyema kuli n yaa ye kilisiti nni cain.²⁰ O den bua ki tugini leni otagima kuli kelima Jesu soama yaama n den wuli li dapoanpoanli po ke yaala n ye tanpoli po leni yaala n ye ki tinga nni kuli n fidi ki tugini leni wani o Diedo.²¹ Yinba yaaba n den tie bi canba leni U Tienu yibalinba kelima yi yantiabiada leni yi tuondbiadi po,²² moala O guani ki tugini yi leni O kelima O kuuma ti gbannandi nni yaapo U Tienu tieni yeni ke yin fidi ki doagidi O nintuali ki gagidi ki hani cain kaa pia tagiliba kuli kaa pia ban baa kuli yi leni yaala.²³ Li yaa tie ke yi se ke li pa li dandanli nni, kaa lebidi ki ha yin den baa yaa suginma olaabaalihamo nni, ban waani yua mi tagima kuli. Mini Polo n tua yua yaa tondo.²⁴ N mangi n pali moala leni min laadi yipo yaa fala. Yaala n den poadi Kilisiti fala nni, n baa ki cebini o n yaa gbannandi nni, o jaandielu po, lini yaali n tie o gbannandi.²⁵ N tua naacemo kelima U Tienu n puogi nni ya tuonli yi siiga nni yaapo, ke min fidi ki waani U Tienu maama nani lan pundi maama. Mani n tie yaa bondoaginkaala n den wuo²⁶ Hali yogunu ya jamaano n pendi kuli po, ki doagidi moala O nigagidihanba po.²⁷ O bua ki teni O nigagidihanba n yaa bani O bondoaginkaala yeni n pia yaa kpiagidi yaala n tie halimani yi nibuoli kuli po. Laa bondoaginkaala tie li ne Kilisiti ya ye yi niinni yi pia ti kpiagidi suginma.²⁸ Ti wangi wane, ki tundi nilo kuli, ki bogindi nilo kuli leni mi yanfuoma ke tin fidi ki cuani nilo kuli U Tienu nintuali ke o gagidi cain Kilisiti nni.²⁹ Li tie lani yaapo ke n tuuni, ki moa li muali leni o yaa fidu yuu n tuuni n niinni leni u paciamu.

Chapter 2

¹N bua yin bandi min togidi leni ya toacianbu kelima yi yaapo leni yaaba n ye layodise yaapo leni yaaba n daa laa n nunga ti gbananandi nni kuli yaapo.² N tiendi yeni ke ban baa li papaali, ki taani mi buama nni ki baa mi yanfuoma ki fidi ki bandi U Tienu bondoaginkaala yeni lani n tie Kilisiti.³ Mi yanfuoma leni U Tienu bandima halimani kuli wuo wani Kilisiti yaa niinne.⁴ N waani yi laa maama kuli, ke o ba kuli n da boandi yi leni mi mafanma.⁵ Kelima baa ke mii ye leni yi n gbannandi nni, n ye leni yi n yantiali nni, ki pia li pamanli leni min nua ke yi dagidi leni yi yaba maama, ke yi dandanli mo se ke li pa Kilisiti nni.⁶ Lani wani yin baa ki bandi o Diedo Jesu Kilisiti yeni, yin yaa cuoni mani o yaa niinni.⁷ Ki yaa pia ijiini oniinni, ki suagi liiga O sanhoadima nni. Yin go yaa se ke li pa yi dandanli nni nani ban den bangi yi maama.⁸ Yin fangi mani yi yula ki da tuo ke oba kuli n cuo yi yama leni onisaalo yanfuoma yaama n hua bi nisaaliba bangima, yaama n tie fanma fanma ki boandi ki hua bi nisaaliba danbogida leni handuna paciami ki naa hua Kilisiti.⁹ Kelima U Tienu n tie maama kuli ye Kilisiti gbannandi nni ki dagidi.¹⁰ Yi pia li bonla kuli ke li dagidi o yaa niinni, wani yua n tie yi paciami danba kuli liiga yua leni li bali danba kuli yaa yudaano.¹¹ O yaa niinne, ke yi kua yaa koanciagu n naa tie onisaalo nuu ka, ama ku tie Kilisiti n tieni yaale, lani n tie ke yi landi ti nisaali gbannandi tagibiadu.¹² Bi den taani ki piini yi leni o mi batisima nni ke yi go fii leni o ki ye leni o kelima li dandanli yaapo, leni U Tienu paciamu yuu n den fiini o bi tinkpiba siiga yaapo.¹³ Yinba yaaba n den kpe kelima yi tuonbiadi po leni yin kaa den kua koanciagu yi gbanandi nni maama yaapo U Tienu guani ki puni yi limiali kelima Kilisiti yaapo ki go puni ti sugili ti tuonbiadi po.¹⁴ O den boliniyaa tili yaa diani n den buni ki cuo ti ki doagidi tin den yie O mabilikaama maama ki kpaa ki tabini laa tili li dapooanpoanli po ki bolini li.¹⁵ O den dindi mi diema danba leni yi paciami danba bi bala kuli ki doagidi ke o paadi yaa paali n sieni kuli, kelima li dapooanpoanli yaapo.¹⁶ Yin da tuo oba n jia yi buudi kelima yin di ki go ñu yaala yaapo , bi lan tie yaa jaandana po kuli, yaaka yi ñmapaani jaanma dana, yaaka mi fuodima dana po. ¹⁷Laa bonla kuli den tie yaala n baa cua yaa junjungoe ama li bonmoanla liba tie Kilisiti.¹⁸ Yin da tuo nilo ba kuli n fie yi nuama panpaani nani wan bua maama, baa yaaba n kpali ke bi fani ki pia li yumiinli ki jaandi malekinba. Bi puni bi yula li bonlekaala po, ki gbengidi bi yula fanma fanma bi gbannandi yantiali po.¹⁹ Baa tuugi leni leni yua n tie li yuli, ti gbannandi kuli n tuugi yenma ki baadi yaala n dagidi yua yaa kani, kelima yi jiini leni atuga po, ki kpedi nani U Tienu npuni ti maama.²⁰ Yi yaa kpe leni Kilisiti, yi paadi leni handuna maasuagu. Be yaapo ke yi go tuo ke handuna kuana die yi nani yi da tie handuna yaaba yeni? ²¹Laa kuana nne: Han da taa , han da leni, han da sii. ²²Naani laa kuana kuli ki tie bonpendikaala, ki hua bi nisaaliba nbili ki bangi bangi yaala bebe ka ? ²³A kuana yeni tie nani a pia mi fuoma yeni ki teni ke bi niba gandi ban baa jaandi maamaa, ki go bili bi niba n ya miindi bi yula ki wangi bi gbannandi fala. Ama haa pia yaa fidu n baa todi ba, ban paadi bi gbannandi bonbuakaala.

Chapter 3

¹Li yaa tie ke yi den fii leni Kilisiti bi tinkpiba siiga, yin yaa lingi mani tanpoli bonla yaala n ye U Tienu jienu Kilisiti n kaa naankani. ²Ya kuandi mani yi yantiana tanpoli bonla nni, ki da kuandi yi yantiana handuna bonla nni. ³Kelima yi kpe, yi miali mo wuo leni Kilisiti U Tienu kani. ⁴Kilisiti yua n tie yi miali ya go doagidi yaa yogunu, yi moko baa taani ki doagidi leni o ti kpiagi nni. ⁵Lanwani yin kpa mani handuna bonbuakabiadila yaala n ye yi niini kuli, lani n tie: Mi conconma, ti cagindi, li bonbuakabiadila leni yaala n joagini yaa buama kuli. ⁶Kelima yaaba n yie ki hua laa bonla kuli U Tienu pabienli baa jiidi bipo. ⁷Yi moko den tie yene yin den ye ti tuonbiadi nni yaa yogunu, ⁸ama moala yin ha mani yaala n tiena kuli: Li pabienli, li mutuoli, mi biadima, u nisugidu leni ti majoagindi buolibkuli. ⁹Yin da pua mani yi yaba faama, kelima yi landi utagi kpelu leni ubontienkaala kuli. ¹⁰Ki lani u tagipaanu, yu n pandi yogunu kuli mi bandima nni cain nani yua n tagi u n tie maama yeni. ¹¹Laa tagipaanu nni mi gagidima ki go ye bi niba leni bi yaba siiga, laa pia jufi, laa pia nilamo, laa pia jungidili laa pia jufoli, laa pia yua n cogi, laa pia yua n ki cogi, laa pia yonbo, laa pia yua n die oyuli, Kilisiti n tie li kuli bikuli nni. ¹²Lanwani yinba U Tienu nigandikaaba wan gagidi ki hanbi yaaba, ke yi tie obuakaaba, yin yaa la mani mi niñingbadima leni mi hanma leni li yumiinli leni mi dingima leni li juunli. ¹³Yin moandi ki juuni leni yi yaba, ki ya tiedi yi yaba po sugili. Li ya tie ke nilo bii o lielo po nani Kilisiti n den puni yi sugili maama, yi moko n yaa puuni yi yaba sugili yeni. ¹⁴Yi ya tieni laa bonla kuli ki gbeni, yin la mani mi buama yaama n taani ki loli yi kuli yenma nani lan dagidi maama. ¹⁵Ke Kilisiti nden yini yi yaa yanduanma yaapo, ke yin tua gbannanyendi yeni n diedi yi pala, yin da tie hanwaadanba. ¹⁶Kilisiti maama n yaa die yi siiga cain nani lanpundi maama. Ya bangi mani ki go tundi yi yaba leni mi yanfuomoanma, ki ya yiini U Tienu po li dandanli yani leni yi pala kuli nani li hanbili Fuoma n gobidi yi maama. ¹⁷Yin maadi ya maama kuli leni yin tiendi yaala kuli, tieni mani li kuli o Diedo Jesu yeli po, ki ya tuondi U Tienu yua n tie Baa kelima wani Jesu yaapo. ¹⁸Bi puoba yin ya miindi mani yula yi ciaba kani, nani lan bili ke yaaba n ye o Diedo nni n ya tiendi maama. ¹⁹Bi podanba ya bua mani yi puoba, ki da tiendi yaala n baa cuani bipo li mutuoli. ²⁰A bila yin ya tuodi mani yi danba maama li bonnla kuli nni nani lan pundi o Diedo yaaba n yaa tiedi maama. ²¹Bi baanba, yin da tiendi yaala n baa fiindi yi bila pala ke bi gbani n da ti wudi li dandanli po. ²²Bi tuonsoanba yin yaa tuodi ki hua yin pia yaa canbaanba ti gbannandi nni maama, yin da tiendi yeni ban nua yi yaa yogunu bebe ka, nani yi bua ki mangi bi nisaaliba yaa pala yeni. Ama yin yaa tiendi yeni yogunu kuli, kelima yi fangi o Diedo. ²³Yin tiendi yaala kuli, yin yaa tiendi leni li yankuali, kelima yi tiendi oDiedo po yo, laa tie bi nisaaliba po ka! ²⁴Ki yaa bani ke yi baa ba o Diedo kani li faali panpaani. Soani mani Kilisiti o Diedo po. ²⁵Kelima yua n soani ke laa tiegi o baa ga o kaa teginma panpaani yo! Kelima U Tienu naa tiedi gagidima bi niba leni bi yaba siiga.

Chapter 4Canbaanba yin ya tiendi mani yi tuonsoanba po yaala n tiegi ki go dagidi, ki yaa bani ke yi moko pia canba tanpoli po.

²Yin yaa pia mani li moandili yi jaandi nni, ki yaa se ke li pa ki go yaa tuondi U Tienu. ³Yin go yaa jaandi mani ti moko yaapo, ke U Tienu n luodi tipo bu buliñoabu o maama po, ke min fidi ki ya wangi Kilisiti bondoaginkaala,li tie laa maama yaapo yo, ke n ye li kadidieli nni. ⁴Ke min fidi ki ya wangima nani lanpundi maama. ⁵Yin ya ye leni yaaba n kaa daani leni mi yanfuoma, ki da tuo yin ye leni ba yaa yogunu n bia fanma. ⁶Yi maama n ya mani yogunu kuli, yaaba n gbadima po, nani yaa jiema n pia mi yaama ke li dagidi yeni. Li pundi yin ya bani ki guani nilo kuli yaa ma guankaama n dagidi. ⁷Tikika ba waani yi n laa baalo kuli. O tie ti kpibuado leni ti todikoa tin dugi yua yaapo leni ti naacenlielo, o Diedo tuonli nni. ⁸N soani o yi kani lani yaapo yo, ke wan waani yi tin ye maama. Ki baagi yi mo yaa pala. ⁹N soani o leni ti -kpibuado Onesima yua moko n tie ni dugi koa, ki go tie yi siiga yua , bi baa waani yi yaala n tiedi nekanba kuli. ¹⁰Alisitaka yua n ye leni nni li kadidieli nni moko fuondi yi. Banabasa yadiga Maka moko fuondi yi,n den tuodi ki waani yi ke o ya cua yi kani yin ga o cangu bohanla. ¹¹Jesu ban go yi yua Jusitusa moko fuondi. Bi tie yaaba n kua ku koanciagu siiga yaaba bani bebe n taani ki tuuni leni nni U Tienu diema po, ki go baagidi n pali hali boncianla. ¹²Epafasa yua n tie yi siiga yua ki go tie kilisiti naacemo moko fuondi yi. O moa yipo yogunu kuli ojaandi nni, ki miadi yipo ke yin yaa tie yaaba n dagidi cain, ki bani U Tienu n bua yaala, ki yaa se ke li pa U Tienu sanhoadima nni. ¹³N tieni opo siedi ke o tuuni yi po leni li yankuali bonciala. Yinba leni yaaba n ye layodise leni yaaba n ye Iyelapoli kuli. ¹⁴Ti buado logitoli Luka leni Demasa moko fuondi yi. ¹⁵Yin fuondi mani ti kpiiba yaaba n ye layodise po kuli, ki go fuondi ninfa leni yaa jaandielu n ye o diegu nni yaaba kuli. ¹⁶Yi ya cogi li naa tili yin teni ban cogili layodise jaandielu nni moko. Layodise yaaba moko n soani yipo ban gaa yaa tili yin cogili. ¹⁷Yin yedi ke Alikipa n fangi oyuli leni oDiedo n puogi o yaa tuonli, ki soani ki dudi leni mi teginma. Mini Polo n diani yaa fuondi n tiene leni n yaa nuu ki fuoni yi. Yin yaa tiadi n lolima po. U Tienu yaa hanbili n yaa ye leni yi.

1 Thessalonians

Chapter 1

¹POLO, SILASA leni TIMOTE n diani li tili yinba kilisiti nitaanli yaali n ye Tesalonika,ki ye u YIENU yua n tie BAA ni nni leni o Diedo JESU Kilisiti nii nni. u TIENU njanbili n ya ye leni yi. ²Ti tuondi u TIENU yogumu kuli yikuli po,ki taagi yi yela ti jaandi nni. ³Ti tiadi yogunu kuli kaa cedi ti BAA u TIENU kani yi dandanli leni yi buama ti DIEDO JESU KILISITI po n teni ke yi tuuni maama ,leni yi suginma n se bojanla maama. ⁴Ti bani ti kpiiba u TIENU buakaaba, ke U TIENU n den gandi yi. ⁵kelima tii den wangi yi o labaalijamo leni mi maama bebe ka,ama leni u TIENU Fuoma paalu leni ti dugidi leni i moamoani. yi bani tin den ye yi siiga yeni li tie kelima ti den bua yi namu yo. ⁶Yi den njoadi tinba leni ti diedo fuuli ki ga u TIENU maama baa o falaciamo siiga leni u TIENU n puuni ya pamanli. ⁷Lani yi den tua li bontogidikaala yaaba n dani ki ye Maseduani len Akayi diema kuli po. ⁸Kelima u TIENU maama naa den yadi yi kani Maseduani leni Akayi po bebe ka, ama yin pia ya dandanli u TIENU po den yadi i kaani kuli,nali ke laa go tie tiladi tin maadi lipo. ⁹kelima bi togidi yi kaani kuli yin den gaa ti cangu maama leni yin den tuo ki njoadi u TIENU yua n fo ki tie i moamoani maama ki nja i buli njoadima. ¹⁰Moala yi guu ke o Bijoa JESU, wan den fiini yua bi tinkpiba siiga ba na tanpoli ki guani ki cua,wani yua n ba faabi ti leni u TIENU pabienli yaali n kpendi.

Chapter 2

¹YI bani yinba yiba, ti kpiiba, ke ti cuama yi siiga naa den tie fanma. ²Nani tin bani maama, bi den waani ti fala ki go sugidi ti Filipa dogu nni, ama baa yeni ti den dugi ti TIENU po ki wangi o labaalinamo ba ke bi niba den fii ki se tipo. ³Tin den tundi yi ya tundi naa den nua leni boandi, bi len yantiajoagindi ba bi leni janbi mo. ⁴Ama ti den maadi nani u TIENU n bua tin maadi maama kelima o biigi ti ki sua ke ti dagidi wan piani ti o labaalinamo. Lanwani, tii maadi ki bua ki mangi bi niba pala ka, ama u TIENU yua n bigidi a pala. ⁵Yi bani bonanl ke tin den ye yi siiga tii den maadi yipo mi mamanma ka. Tii den pia nhalimani buama yantiali mo, u TIENU tie ti siedo lankuli po. ⁶Tii den lingi ya kpiagidi n nani bi nisaaliba kani, bi yi ya kani bi nitoaba kani. ⁷Kelima ti tie u KILISITI tondiba, ti den pia li bali ki tieni yeni, ama ti den ye yi siiga leni mi dingima nani o pomado n kubi o bila maama yeni. ⁸Li den mani tipo ke ti waani yi o labaalinamo kelima tin den pia yipo ya buama. laa tie lani bebe ka, ti den bua ki pa yi ba ti yula moko lelima ti buama yi po den pundi nali laa bianu. ⁹N kpiiba yi tiadi ti tuonli leni ti fala po: ti den wangi yi o labaalinamo, ki go tuuni li tuonli u yensiinu leni ku niagu kuli ki baadi ti jiema, ke ti yema yi siiga n da tie oba kuli po fala. ¹⁰Yinba leni u TIENU kuli tie tipo siedi, ke ti den pia ya tagi n gagidi ki go tiegi ki naa pia ban ba fidi ki kuli ti leni yaala yinba yaaba n daani ya siiga. ¹¹Yi go bani ke ti den ye yi siiga ki tie yuakuli po nani o jamado n tie o bila po maama. ¹²Ti den tundi yi, ki baagidi yi, ki go tigini yi ke yin ya cuoni maama n dagidi u TIENU po, wani yua n yini yi ke yin ya taa leni o , o diema nni leni o kpiagidi nni kuli. ¹³Li tie lani yaapo ke yogumu kuli ti tuondi u TIENU kelima yin den ga tin den wangi u TIENU maama yama. Yii den ga ma nani mi tie bi nisaaliba maama ka, ama yi den gaa ma nani man tie maama i moamoani. Lani n tie u TIENU maama yaama n tuuni yinba yaaba n tuo ki daani ya siiga. ¹⁴N kpiiba yi den noadi u TIENU n yini yaaba nitaana ya n ye JUDE po ki ye JESU nni ya fuuli: kelima yi dogu yaaba den waani yi fala nani bi ya dogu yaaba Jufinba n den waani ba fala maama. ¹⁵Bani n go den ku o DIEDO JESU leni bi sawalipuaba. Bi waani ti moko falabiado, baa tiendi yaala n mangidi u TIENU pali, bi go tie bi niba kuli yibalinba. ¹⁶Bi yiedi tipo ke tin da waani o labaalinamo bi nilanba, ke wan faabi ba. Bi tieni yeni ke bi tuonbiadi n pundi ti bianu. ama u TIENU pabienli juodi ki cuo ba. ¹⁷N kpiiba, ti den paadi leni yi o yogunu waamu ti nuni po ke laa tie ti yantiana nni ka, ti go den bua nali bonanla ki le yi nunmu, ki moandi lipo moko. ¹⁸ti go den bua ki guani yi kani, laa luu taalima lie ke mini POLO den moandi, ama sutaani den yie tipo. ¹⁹Lanwani nmee n tie ti suginma, ti pamanli leni ti kpiagidi badifogiliga? naani laa tie yinba ka, ti DIEDO JESU nintuali o ya guani ki cua ya yogunu? ²⁰Yeni de yinba n tie ti kpiagidi leni ti pamanli.

Chapter 3

¹Tin kaa go den fidi, ti den sua ke li nani tin ya ye Atena ti bebe.² ki soani ti kpiilo TIMOTE yikani, wani yua n taa ki tuuni leni u TIENU leni ti tuonsoanlielo KILISITI labaalinamo wangima nni ke wan paagi yi pala ki go tundi yi yin ya se bonanla yi dandanli nni.³ Ke yi siiga oba kuli n da lengidi ki guani puoli kelima ban wangi yi ya fala yaapo.⁴Tin den ye leni yi,ti den tuodi ki waani yi ke bi baa wangi ti fala yeni. li den tua tipo yeni nani yin bani maama.⁵ Nani min kan go den fidi ki juuni ka laa yi maama po, N den soani TIMOTE yi kani ke wan bandi yin se li dandanli nni maama,kelima n den jie ke mi tulinma daano n da ti tulini yi, ki teni ti tuonli yi siiga n tua fanma.
⁶Ama TIMOTE n nani yi kani ki kpeni ke laa waagi,o puni ti ya labaalo n mani. o go waani yin pia ya dandanli leni ya buama n tie mama. O wani ti ke yi tiani tipo yogunu kuli leni li pamanli,ki go bua ki le ti nani nani timo n bua ki le yi maama .⁷ Baa ke ti ye leni mi yebiadma ki laadi fala, wan waani ti ti labaalo ke yi se li dandanli nni yeni baagi ti.⁸Moala ti naani guani kelima yi se ke li pa o DIEDO sanjoadima nni.⁹ Yi laa tuondi yo ti ba tuondi u TIENU kelima yipo.Ti tuondi o ti jaandi nni kelima tin pia ya pamancianli o kani kelima yi yaapo. ¹⁰U yensiinu leni ku niagu kuli ti miadi u TIENU leni ti pala kulike wan tuo tin go le yi nunmu ki ya todi yi ken yin baa ki biini yaala n poadi yi dandanli nni.¹¹TI BAA U TIENU leni ti DIEDO JESU n njanbi tipo u sanu tin go cua ki le yi. ¹²O DIEDO n teni ke yi buama yi yaba po leni bi niba po kuli po n ya yabidi ki pugidi, nani ti mo ya buama n pugidi yipo maama.¹³ Wan ya paagidi yi pala ke ti BAA U TIENU n ya nua ke yi gagidi cain opo,kaa pia ban baa fidi ki kuli yi leni yaala ti DIEDO JESU n go baa cua leni o nigagidinamba kuli ya yogunu.

Chapter 4

¹Ti kpiiba ti majuodikaama tie mine,ti miadi yi ki go tundi yio DIEDO JESU nni: ti den bangi yi yi tagi n baa tie maamaki ya mani u TIENU po, yi tuodi ki tieni yeni,yin ya go tiendi yeni ki pugidi-pugidi.² Yi bani tin den ga a ya ñoabona o DIEDO JESU kani ti teni. yi³U TIENU n bua yaala tie yi gagidiñanma,ke yin kubi yi yula ki da tieni joagindi ba kuli. ⁴O go bua ke yi siiga yua kuli n kubi o gbannandi mi gagidiñanma nni leni ya yema n dagidi nni.⁵ Ki da tuo o gbannandi bonbuakaala n diedi o nani bi nilanba yaaba n kaa bani u TIENU n tiendi maama.⁶ oba kuli n da boandi o kpiilo laa bonla nni ki janbi o tin den tuodi ki waani yi ki go kadi ki waani yi ke o DIEDO ba tuu laa biadima buolu kuli li panpaani.⁷U TIENU naa den yini ti ke tin ya kubi ti joagindi ka, ama mi gagidiñanma po.⁸ Lanwani yua n yie laa tundi kuli,waa yie nisaalo ka, ama o yie u TIENU yua n puuni yi o fuoma yo.⁹Laa go yie tiladi min diani yipo ki waani yi yin ya bua yiyaba, kelima u TIENU wani oba n bangi yi ke yin ya bua yiyaba.¹⁰ Yi tiendi yeni mo yo yi kpiiba yaaba n ye Maseduani kuli po.Ama ti go tundi yi ke yin ya tiendi yeni ki pugidi. ¹¹Yin moandi mani ki ya mani leni yi yaba, ki go ya kubi yi ñantaadiceli, ki ya tuuni li tuonli ki baadi yaala n dagidi yi yema po mo nani tin den kpa bangi yi maama yeni.¹²Yin ya tiendi yeni ke yaaba n kaa daani n ya nua yi ke yi tie nimoanba ki jigindi yi, ke yin da dugi nitoaba todima po.¹³Ti kpiiba, tii bua ke lan ya boani yi yaaba n kpe ya maama po,ke yin da ye leni lipaboanli bi po nani yaaba n kaa pia suginma ba yeni.¹⁴ Li ya tie ke ti daani ke JESU den kpe ki go fii bi tinkpiba siiga, ti go daani ke u TIENU ba fiini yaaba n daani JESU ki kpe kuli ki teni ban taani leni o. ¹⁵Ti kadi li waani line nani o DIEDO n den yedi ti yaala:tinba yaaba n ye ki fo kan gaa yaaba n den kpe liiga o DIEDO guani cuama.¹⁶Wani o DIEDO maalima ya tieni ke malekinba yudaano kpaani, ke u TIENU kakaaci piebi, lanyogunu o DIEDO wani oba baa ña ñali tanpolipo ki jiidi, yaaba n den leni li dandanli KILISITI po baa kpa fii bi tinkpiba siiga.¹⁷ Lani tinba yaaba n sini ki fo baa taani leni bani, ki yugi a tawala nni ki tuogi o DIEDO mi fawaama nni. Lani ti ba yaa ye leni o DIEDO ñali ya yogunu kuli.¹⁸ Lanwani, yin ya baagidi mani yiyaba pala leni laa maama.

Chapter 5

¹Ti kpiiba yaali n tie li yoguni leni li dana po, laa go tie tiladi ke min diani yipo.² Kelima yi bani yinba yiba bonjanla ke o DIEDO daali ba cua nani o sugido yeni ku ñiagu. ³Ya yogunu ke bi niba baa tua: mi yandunma leni laafia ye, lanyogunu yo ke mi bolinma ba ludi ba nani o maditugukoanu n yen ludi ya pua n ba maa maama yeni. Bi kan fidi ki sani ki ciadi.⁴ Ama yinba ti kpiiba yii ye laa biigili nni ke laa daali ba ludi yi nani o sugido yeni.⁵ yikuli tie mi yenma leni u yensiinu yaaba. Tii tie ku ñiagu leni libiigili yaaba ka.⁶ Tin da goa mani nani yaaba n sini yeni, ama tin ya guu ki kubi ti yula. ⁷Yaaba n goa, goa ku ñiagu yo, yaaba n ñu ki gadi mo, gaadi ku ñiagu yo. ⁸Ama tinba yaaba n tie u yensiinu yaaba, tin ya kubi ti yula. Tin laa li dandanli leni mi buama ya kudi liadili, ki go cibini mi tindima ya suginma nani li kusanli yeni.⁹ Kelima u TIENU naa den bili ke tin kua o pabienli nni ka. ama ke tin baa mi tindima kelima ti DIEDO JESU KILISITI ya po. ¹⁰Wani JESU den kpe tipo, ke tin ye ki fo leni tin kpe kuli, tin taani ki ya ye leni o.¹¹ Lani yaapo yin ya paagidi mani yi yaba pala leni mi buamoanma, ki ya go todi yi yaba ke yikuli n suagi liiga ti DIEDO sanjoadima nni naniyin kpa tiendi maama.¹² Ti kpiiba ti mia yi ke yin ya jingidi yaaba n tuuni li tuonli yi siiga, ki gobidi yi o DIEDO sanjoadima nni ki ya go tuodi bi tundi. ¹³Yin ya faadi ba leni mi buama kelima bi tuonli po.¹⁴ Ti kpiiba, ti go tundi ki mia yi, ke yin tuodi ki ya tundi yaaba ye sindisindi yema, ki ya paagidi yaaba ya gbani n wudi, ki ya todi yaaba n tadi, ki ya pia li juunli lni bi niba kuli.¹⁵ Yin fangi mani yi yula ke oba kuli n da guani oba kuli o biadima panpaani, ama yogunu kuli yin moandi mani ki ya tiendi yaala n mani yi yaba po leni bi niba kuli po. ¹⁶Ya mangidi mani yi pala u yogunu kuli.¹⁷ Ya jaandi mani ki da cedi. ¹⁸Lan tie ya yebuolu kuli nni, yin ya tuondi mani u TIENU kelima lani n tie u TIENU yanbuama yipo JESU KILISITI nni.¹⁹ Yin da gbindi mani u TIENU FUOMA YUA fantama; ²⁰yin da fali mani sawali maama ba kuli; ²¹ama yin ya bigidi libonla kuli, ki ya kubi yala n ñani. ²²Yin kubi mani yi yula leni mi biadma buoli kuli. ²³Mi yanduanma TIENU, wani oba n gagidi ki ñanbi cain yi pala nni, yi yantiana nni leni yi gbannandi nni kuli, ke yin da pia tagili ba kuli tyi DIEDO JESU KILISITI cuama daali. ²⁴Yua n yini yi tie yua tiegi, wani n baa tieni la. ²⁵Ti kpiiba, ya jaandi mani ki miadi tipo u TIENU. ²⁶Fuondi mani ti kpiiba kuli ki gobini ba leni mi buamoanma. ²⁷N puogi yi o DIEDO yeli nni, ke yin cogi ya tili n tie na ti kpiiba kuli po. ²⁸O DIEDO JESU KILISITI ñanbili n ya ye leni yi.

2 Thessalonians

Chapter 1

¹Mini Polo leni Silasa leni Timote n diani li tili yinba Kilisiti n yini yaaba, yaaba n ye Tesalonika ki ye U Tienu ti Baa leni o Diedo Jesu Kilisiti nni. ²U Tienu yua n tie Baa leni o Diedo Jesu Kilisiti n pa yi li ñanbili leni mi yanduanma. ³N kpiiba li pundi tin ya tuondi U Tienu kelima yipo yogunu kuli. Li dagidi tin ya tiendi yeni, kelima yi dandanli yabidi ki pugidi boncianla, yi buama yi yaba po mo yabidi ki pugidi. ⁴Ti kpiagidi ti yula U Tienu n yini yaaba nitaana nni kelima yi juunli leni yi dandanli po ba yin laadi ya fala leni ya yebiadima kuli. ⁵Li kuli tie seedi ke U Tienu buudi tiegi. O sua ke yi dagidi U Tienu diema po yin laadi fala yaama yaapo moala ne yeni. ⁶U Tienu nua ke li tiegi ke wan faligi yaaba n faligidi yi moala, ⁷ki taani ki pa tinba leni yinba yaaba laadi fala mi fuodima o Diedo Jesu ya ñani tanpoli po leni o malekinba yaaba n pia upaaciama, ki doagidi o yuli yaa daali. ⁸O baa doagi u mupienu nni ki tu yaaba n kaa bani U Tienu leni leni yaaba n kaa tuo ki ñoadi ti Diedo Jesu ya laabaalinamo, bi biadima panpaani. ⁹Bi buudi baa tie yaa bolinma n kaa pia gbenma. Bi ba paadi cain leni o Diedo nunga leni o kpiagidi paalu, ¹⁰wan cua ya daali ki baa ba ti kpiagidi o nigagidi kaaba siiga, ke yaaba n daani o kuli mo n ñuadi o ñamu. Yi moko baa ye bi siiga kelima yi den daani ti seedi. ¹¹Li tie lani yaapo ke ti miadi U Tienu yi po yogunu kuli ke wan teni yin dagidi wan yini yi yaala yaapo. Ti go miadi o ke wan teni yin ya tiendi wan jagi yin tieni ya ñanma kuli leni li dandanli tuonli kelima o paalu yaapo. ¹²Yeni ti Diedo Jesu yeli baa ba ti kpiagidi yi siiga, ke yi mo n ba ti kpiagidi kelima o yaa po. Nani ti Tienu leni Jesu kilisiti ñanbili n tie maama.

Chapter 2

¹Ti kpiiba, yaala n tie o Diedo Jesu Kilisiti cuama, leni tin baa taani o kani maama, ti mia yi, ²yin da tuo ke laa bonla n jaligi ki lengidi yi yantiana bi ki jieni leni yaa maama n naani ke mi tie sawali maama, bi maama ba, bi li yaa naani leni tili ba ñani ti kani ki maadi ke o Diedo daali pundi. ³Yin da tuo ke oba kuli n boandi yi, ba lan tie yaala kuli, ki yedi ke laa daali pundi, kelima laa daali kan cua kali mi danyiema n kpa cua, ke mi biadima daano n doagidi, wani yua n baa gedi mi bodima po yeni. ⁴O baa fiini o yuli ki yie bi niba n nua yaala nani li tie U Tienu yeni, bi ban kpiagi yaala kuli. o baa kua ki kali ñali U Tienu dieli nni ki yini o yuli U Tienu. ⁵Yii tiadi ke n den waani yi lan kuli min den ye leni yi yaa yogunu yo? ⁶Yi bani yaala n yie opo ke wan da doagidi ñali o yogunu n pundi. ⁷Baa moala mi biadima yeni ye ñasiili nni ki tuoni mi tuonli. Li daa baa tie yeni ñali yua n yiedi mi po n ti ña li kani. ⁸Lanyogunu mi biadima daano baa doagidi, o Diedo Jesu n baa bolini yua leni o ñoabu fawaama. O cuama kpiagidi baa biidi o tuonli cain. ⁹Sutaani paalu baa teni mi biadima daano yeni n cua leni mi bancianma boncianla leni sinankeeninba leni mi faama bonlidinkaala buoli kuli. ¹⁰O cuama go baa yegi leni mi biadima yaa boandi kuli ki boandi yaaba n baa bodi kelima baa den bua i moamoani ke ban baa mi faabima. ¹¹Li tie lani yaa po yo ke U Tienu baa soani bi kani yaa paalu n baa teni ban yaadi ki daani mi faama. ¹²Yeni yaaba n naa den tuo ki ñoadi i moamoani, ama ki mangidi bi pala leni mi biadima kuli, U Tienu baa bu ki cuo ba. ¹³Ti kpiiba, o Diedo buakaaba li pundi tin yaa tuondi U Tienu yi po yogunu kuli, kelima o den gandi yi ñali mi cilima yi tindima po kelima o Fuoma yaa gagidinambima po leni li dandanli i moamoani nni yaa po. ¹⁴U Tienu den yini yi lan kuli po kelima tin den waani yaa laabaalinamo po, ke yin baa yi biinu ti Diedo Jesu kilisiti kpiagidi nni. ¹⁵Lani yaa po ti kpiiba, yaa se mani ke li pa, ki ñoa tin den bangi yi yaala kuli, li yaa tie tin den maadi yaala leni ti ñoana, leni tin diani yaala li tili nni kuli. ¹⁶Ti diedo Jesu Kilisiti wani oba, leni ti Baa U Tienu yua n den bua ti, ki puni ti kelima o ñanbili po yaa baagi n ki pia mi gbenma leni yaa suginma n ñani, ¹⁷n yaa baagidi yi pala ki teni yin yaa se ke li pa yaala n ñani tienma nni leni mi maama nni kuli.

Chapter 3

¹Ti kpiiba, ti majuodikaama tie mine: Ya miadi mani U Tienu tipo ke o Diedo maama n suagi liiga ki yayadi, bi niba n jigini ma nani lan tie yi ya siiga maama.² Yin go ya miadi o mani wan faabi ti leni bi nibiadiba leni yaaba n bia ke li kandi, kelima bi niba kuli ka tuo li dandanli.³ Ama o Diedo tie tin fidi ki dugi yua yaa po. O baa teni yin yaa se ke li pa bonjanla, ki kubi yi ke o biado n da paadi yi.⁴ Ti pia yipo laa dugidi o Diedo nni ke yi tiendi ki go baa tiendi tin den puogi yi yaala kuli.⁵ O Diedo n gobidi yi yantiana yin yaa pia U Tienu buama leni Kilisiti ya juunli.⁶ Ti kpiiba, ti Diedo Jesu Kilisiti yeli po ti waani yi ke yin paadi leni yi kpiiba yaaba n tie kpadijedanba kaa nua tin bangi yi yaa bangima.⁷ Yinba yiba bani lan pundi yin yaa togidi ti maama. Tin den ye yi siiga tii den yie a tuona.⁸ Tii den di oba kuli jiema fanma fanma, ama ti den tuuni a tuona u yensiinu leni ku ñiagu ki laadi fala ke ti yema n da tua oba kuli po tugili.⁹ Laa tie ke tii den pia liba ka, ama ti den tiendi yeni kelima ti den bua ki ña yipo li bontogidikaala.¹⁰ Tin den ye yi siiga ti den waani line: "yua n ki bua ki soani n da je moko".¹¹ Ti maadi yeni kelima ti gba ke yi siiga bi tiaba yie kaa tuuni tuonliba kuli ama ki goadi leni mi kulinkundima.¹² Ti waani laa niba ki tundi ba kelima o diedo Jesu Kilisiti yeli po ke ban yaa tuuni li tuonli leni mi yansoangima, ki baadi bi jiema.¹³ Ti kpiiba, yin da coagi leni a tuonjama tienma.¹⁴ Yi yaa sua ke niloba ki tuo ki nua tin bili yipo yaala li naa tili nni, yin faami opo ki da pia njantaado leni o, ke i fe n cuo o.¹⁵ Yin da nua o ke o tie yibali ka, ama yin ya nua o ke o tie yi kpiilo ki tuodi ki tundi o.¹⁶ Mi yanduanma Diedo, wani oba n yaa puuni mi yanduama u yogunu kuli yi yema buoli kuli nni. Wani o Diedo n ya ye leni yikuli.¹⁷ Mini polo n diani ya fuondi n tie na leni n nuceli. Min diani ya tila kuli, n tieni n maalima yeni. Lan tie min dangi maama.¹⁸ Ti Diedo Jesu Kilisiti ya njanbili n ya ye leni yi kuli.

1 Timothy

Chapter 1

¹Mini polo n tie Jesu kilisiti tondo kelima U Tienu ti candaano yaa ñoabonli po, leli Jesu kilisiti yua n tie ti suginma yaa po.² N diani apo fini Timote yua n tie n bimoanga li dandanli nni U Tienu yua n tie ba leni ti diedo Jesu Kilisiti yaa njanbili leni o ninjigbadima leni o yanduanma n yaa ye leni a.³ Nbua ki tiadi a min den puogi a yaala min den baa fii ki gedi Maseduana diema yaa yogunu ke ñan yaa ye Efesa ki tundi bi nitianba yaaba n bangi bangi toama.⁴ Han go yie bi po ke ban da pa bi yula i telimi togida leni yaajanba togida yaa n kaa pia ghenma, kelima laa bonla kuli fiidi mi niama ki naa todi U Tienu tuonli suagima liiga li dandanli nni.⁵ Laa tundi n baa cuani yaala tie: yaa buama n ña yaa pali n pieni niinni leni yaa pali seedi n ñani leni li dandanmoanli.⁶ Bi nitianba lebidi ki ña laa bonla ki yaadi ki ñoa mi mafanma.⁷ Bi bua ki yaa tie li bali maama bangikaaba, ama baa bani ban maadi yaala leni ban tiendi yaala leni li papaali yeni n bua ki yedi yaala.⁸ Ti bani ke U Tienu balimaama ñani li ya tie ke o nilo ñoa ma nani lan bili maama.⁹ Ti go bani ke baa bili li balimaama yeni o niteginkoa po, ama bi bili ma bi nibiadiba, leni bi niyiekaaba, leni U Tienu yiekaaba, leni ti tuonbiadi danba, leni yaaba n kaa ñoa U Tienu sanu, kaa fangi U Tienu mo leni yaaba n ku bi baanba leni bi naanba, leni nikpalo kuli po,¹⁰ leni mi conconma danba, leni yaa jaba n taagi leni bi yaba, leni yaaba n kuadi bi niba, leni bi tuofadanba leni yaaba n tiedi mi seedi faama po, leni yaala n nia leni mi banginanma kuli po.¹¹ Laa banginanma ñoa o laabaalinjamo, U Tienu yua n pundi ki yaa baadi ti kpiagidi ki go pia mi yemanmoanma n piani nni yua.¹² N tuondi ti diedo Jesu kilisiti yua n puni nni u paalu, ki sua ke n tie nidugikoa ki kuani nni o tuonli nni.¹³ Mini yua n den kpa sugidi o, ki wangi o fala, ki tiendi o yaala n bia, o den gbadi npo mi ninjima, kelima n den tiendi yeni n yanpiima po leni n dandanluoma po.¹⁴ Ti diedo den njanbi npo ñali ke li kandi, ki puni nni yaa dandanli leni yaa buama n ñani Jesu kilisiti kani.¹⁵ Ya maama n tie na tie madugikaama ki pundi bi niba n ga ma cain, ke Jesu kilisiti den cua njanduna nni ki baa tindi ti tuonbiadi danba. Bi siiga nni mini n cie.¹⁶ Ama o den gbadi npo mi ninjima line yaapo: Jesu kilisiti cili ki doagidi o juuli mini yaa kani, ke min tua li bontogidikaala yaaba n baa daani o ki ba yaa miali n kan gheni kuli po.¹⁷ U Tienu yua n tie o badiciamo ñali yaa yogunu kuli kaa pia kuuma, tin ki nua yua, wani yua bebe n tie U Tienu n yaa baadi ti jigidi leni ti kpiagidi hali yaa yogunu kuli. Amina¹⁸ N biga Timote n teni a yaa ñoabonli n tie na, nani ban den kpa pua apo yaa sawali ki yedi maama lani n tie ñan ya koani li dandanli koannjanli,¹⁹ ki yaa kubi li dandanli leni yaa paliseedi n ñani, bi nitianba den ña laa bonla ke bi dandanli bodi.²⁰ Imene leni Alesanda tie laa niba siiga yaaba. N den teni ba Sutaani ke lan bangi ba ban da go sugidi U Tienu.

Chapter 2

¹Min kpa tundi yi yaala tie ke yin ya jaandi U Tienu ki miadi o ki go tuondi o bi niba kuli po, ²leni bi badiba leni bi yudanba kuli po, ke tin baa ki yaa ye leni mi yanduanma leni mi yansoangima ki ŋoa U Tienu ke li dagidi ki go tiegi. ³Lani n ŋani ki go mani U Tienu ti candaano po, ⁴wani yua n bua bi niba kuli n tindi ki go bandi i moamoani. ⁵Kelima U Tienu ye ki tie yendo bebe, o candanbaalo moko ye ki tie yendo bebe U Tienu leni bi niba siiga lani n tie Jesu kilisiti yua n den tua nisaalo. ⁶Wani yua n den puni o yuli ki kpe ki pani mi faabima panli bi niba kuli po. Laa seedo n den tieni u yogunu n denpundi. ⁷Li tie lanyaaapo ke U Tienu den gandi nni ke min tua mawangikoa leni tondo ki bangu bi nilanba li dandanli leni i moamoani nni. N maadi moamoani mii pua faama. ⁸N bua ke bi jaba n ya jaandi i kaani kuli ki yugidi ya nii n ŋani kaa pia pabienli kaa pia yantiabiada. ⁹N go bua ke bi puoba n yaa yie ya tiadi n dagidi, ki go pia li fangili leni li yukubili, ki da pia ti japaadi i yupiani nni leni wula tiadi, leni ya laani n caadi leni tiatoadi moko yaadi n caadi. ¹⁰Ama ban ya ŋanbidi biba a tuonŋama nni nani ya puoba n tieni seedi ke bi tuuni U Tienu po n tiendi maama. ¹¹Pua kuli n ya cengi mi bangima leni li yumiinmoanli ki ŋmini. ¹²Mii puni o pua u sanu wan bangi bi wan diedo o joa, ama wan ya ŋmini. ¹³Kelima U Tienu den kpa tagi Adama ki yuandi ki tagi Awa, ¹⁴li naa tie Adama ka den kua mi tulinma nni, ama li tie o pua den kua mi tulinma nni ki miidi li balimaama ki tua i tagili daano. ¹⁵Baa yeni o baa faabi kelima o madi po, o ya pia li moandili li dandanli nni leni mi buama, leni mi gagidinŋanma leni li yukubili kuli.

Chapter 3

¹Mi naa maama tie madugikaama:O nilo ya bua ki tua gobidikoa, o bua ya tuonli n nani.²Li tie tiladi ke o gobidikoa n ya tie ban kan fidi ki kuli yua leni liba , ki pia poyendo bebe, ki kubi o yuli ,ki tiegi ,ki pia o taginamu ,ki gaani bi canba cangu, kigo tie yua nfidi mi bangima. ³Wan da tie yua n puni o yuli mi daama po,ki da bua li koanli,ama wan tie yua n dingi,ki pia mi yanduanma,kaa go bua i ligi ke li pendi.⁵Kali wan ya tie yua n fidi ki gobidi o diogu njanma, ki kubi o bila leni li yumiinli leni ya teginma n tiegi; ⁴Kelima o nilo ya kan fidi ki gobidi o dieceli ,o ba ga lede ki fidi ki ya guu u TIENU diegu?⁶Wan da tie yua daani ke li daa waagi,ke ti japaadi n da ti diedi o ,wan baa sutaani n den baa ya bujiali nni.⁷ wan ya tie yua ke niinpo yaaba tie o po i siedi njanma, ke wan da ti kua i fe nni leni sutaani diagu nni.⁸Kilisiti n yini yaaba todikaaba moko baa tie bi niba n jigini yaaba,ki da tie pala lie danba,ki da tie a danola,ki da kuani bi yula ya nuadi n pia i fe nni,⁹ ki ya kubi li dandanli njanma leni li papienli. ¹⁰Ban da kpa biigi ba ,bi ya sua ke baa pia ban ba fidi ki kuli ba leni yaala ,ban soani ban puogi ba ya tuonli.¹¹Bi puoba moko baa tie yaaba n tiegi,kaa pia mabiadima ,ki kubi bi yula,ki go tie nidugikaaba li bonli kuli nni.¹² Kilisiti n yini yaaba todikaaba ba tie yaaba n pia poyendo bebe,ki gobidi bi bila leni bi diedi njanma. ¹³Kelima yaaba n kubi bi puogili njanma, baa ba ya kaani n pia ti kpiagidi, leni ya suginma n yabi li dandanli Jesu kilisiti nni.¹⁴N diani a po line ki sugini ke n ba cua a kani ke li kan waagi.¹⁵N ya waagi ka cua ,njan fidi ki bandi, njan ba tuuni maama u TIENU diegu nni ,kuni yaagu n yie i moamoani benjiilu leni u dasaali.¹⁶Oba kan nia ke uTIENU maama bondoaginkaala nua boncianla:wani yua n den doagidi ti gbannandi nni,ke mi fuoma gagidi ki njanbi o, maleekinba den la o , bi den wangi o maama i nibuoli kuli nni ,bi den daani o li nandunli nni, ke o den guani ki doni ti kpiagidi kaanu.

Chapter 4

¹U TIENU fuoma maadi boncianla ki yedi mi juodima yogunu ya nagini bitianba ba ɲa li dandanli kilisiti po sanɲoadima , ki tuo ki ɲoadi ibilisi ya boandi ,leni mu cicibiadimu bangima, ²kelima bi baa ɲua mi bangifadanba ya palieda, bani yaaba ya pala n kpe nani ban sia yaala leni ya kudi n tuoni yeni.³Ki bangi ke joa n da taa pua , ki go bangi ke ban da di jetiama U TIENU n tagi yaama ke yaaba n tie bi nidugikaaba ki go bani i moamoani n ya di ki go tuondi U TIENU .⁴ kelima U TIENU tagima kuli ɲani, laa pundi o nilo n fali mi jiema kuli. wan je ki tuondi U TIENU mipo.⁵ kelima U TIENU maama leni i jaandi gagidi ki ɲanbi ma.⁶A ya tundi ti kpiiba laa tundi kuli a baa tie Jesu kilisiti naacenɲamo yua n dindi o yuli leni li dandanli maama leni mi bangima ɲan ɲoadi yaama.⁷ Ama ɲan yie ya togida n tie fanma fanma ki nia leni li dandanli. ⁸Han moandi ki ya se U TIENU sanɲoadima nni kelima ti gbannandi tuonli pia mayuli waamu bebe die ki bua ki ya suagi liiga U TIENU sanɲoadima nni lani n pia mayuli ki cie li bonli kuli po. kelima li niani u ɲoanianu ya miali n ye moala yeni leni ya miali n ba cua.⁹La maama tie madugikaama ki pundi bi niba kuli n gaa ma.¹⁰ Ti tuuni ki moa kelima ti bili ti suginma U TIENU yua n fo ya kani ,wani n tie bi niba kuli candaano ,ama o tie yaaba n daano ya po yo ki cie.¹¹Han togidi bi niba laa bonla ki go bangi ba.¹² Han da tuo oba kuli n fali a kelima atie jawaalo,ɲan tua li bontogidikaala bi nidugikaaba po,a maama nni,a tagu nni, a buama nni,leni a dandanli nni leni li papienli nni. ¹³Han tieni ɲania , ki ya cogi, ki ya tundi ba ,ki go bangi ba ɲali min baa guani ki cua.¹⁴H an da yie ɲan den baa ya paabu U TIENU n puni a yaabu ,ban pua sawali ke kilisiti n yini ya nikpela maami a po bi nii ya yogunu. ¹⁵Han pa a yuli laa bonla kuli po, ki kuani a yama lienni bi niba kuli n la ɲan suagi liiga maama. ¹⁶Han kubi a yuli ki go kubi a bangima ki ya se ke li pa likuli nni ,yeni a ba faabi a yuli ki go faabi yaabi n cengi a bangima.

Chapter 5

¹Han da tundi o nikpelo leni ku fuugu. Ama han tundi o nani o tie a baa yeni, han tundi bi jawaaba nani bi tie a waamu yeni.² Ki tundi apociana nani bi tie a naanba yeni bi jafanba mo nani bi tie anataanpola yeni, leni li pienli kuli.³Han yaa jigini yaa kpepuona n ki pia kubikaaba. ⁴Li kpepuoli ya pia a bila ,bi yaa bila, li pundi ban bandi ki yaa tiendi yaala n pundi yua nhua U Tienu n baa tiendi yaala o danba po, ki guani bi danba bi hanma. Kelima lani ntie yaala n mani U Tienu. ⁵Ya kpepuoli n ye o bebe kaa pia kubikoa ki bili o suginma U T ienu kani, ki miadi o u yensiinu leni ku ñiagu kuli ke wan yaa todi o. ⁶Ya kpepuoli n puni o yuli li handunli jeligu po kpe baa ke o da fo. ⁷Han ya wangi ba lan kuli ki tundi ba, ki tundiba ke ban da pia ban baa fidi ki kuliba leni yaala. ⁸O nilo yaa kubi o niba , yaala n tugi liyuli tie o dieceli niba, o nia li dandanli, o go bia ki cie yua n kaa daani. ⁹Han da diani kpepuoli yeli akpepuona tili nni o yaa pundi bina piiluoba, ki den pia ja yendo,¹⁰ ki tie bi niba n pagi yua o tuohanma po, ki go tie yua n den wubi abila, ki gaani bi canba cangu leni ma buama, ki nigidi bi nigagidihanba taana, ki todi yaaba n ye leni fala ki tieni a tuonhanma buolu kuli.¹¹Han da tuo ki diani ya kpepuoli n da paani kelima o gbannandi ya paadi o ke obua ki kuni oja, o baa lebidi ki ha kilisiti ki, baa¹² itagili nni ki ha wan den kpa niani yaa ñoanianu.¹³ Bi go tua bi kpadijedanba ki goadi ki gaandi ti diedi nni, lani bebe ka bi go tua maciandanba leni kulikundi niba ki maadi lan kaa pundi ban maadi ya maama.¹⁴Lani yaapo, n bua ke yaa kpuona n da paani n kuni bi jaba, ki maa a bila, ki kubi bi diegu han taadi ki da pa yibali usanu ban sugiba.¹⁵ Kelima baa moala akpepuotiamama lebidi ki hua sutaani. ¹⁶Yapua bi ya joa n daani ya pia o danba ke bi tie kpepuona wan yaa todi ba ki da tuni Kilisiti n yini yaaba tugili, ke ban fidi ki todi ya kpepuona n kaa pia kubikaaba.¹⁷Li pundi ke kilisiti n yini yaaba nikpeliba yaaba n gobidi bohanla n baa ti jigidi ki cie. Lan pundi yaaba n ki cie tie yaaba n kuani bi yama U Tienu maama wangima nni leni U Tienu maama banmgima nni. ¹⁸kelima li diana yi diani nni ki yedi: han da loli o nua ñoabu wan ñmaadi ti di siandi ya yogunu. Li go diani ki yedi li pundi o tuonsoanlo n baa o panpaani. ¹⁹Han da ga ma kuligaba kuli Kilisiti n yini yaaba nikpelo po, li yaa tie siedinba lie yaa ka siedinba taa ya ñoana nni. ²⁰ña fu leni yaaba n tieni ti tuonbiadi bi niba kuli nintuali, yaaba n sieni n jie. ²¹N teni a yaa ñoabonli n tiena U Tienu nintuali leni Jesu Kilisiti nintuali , leni bi maleki gagidikaaba nintuali, ke han ya hua laa maama kuli ki dagagidi niba leni yaba, han tieni bikuli po yenma. ²² Han da jaligi ki maani a nii nilo ba po ki da taani leni nitoa o tuonbiadi nni. Fini aba mo nkubi ayuil ki ya hani. ²³Han da go ñu mi ñima bebe,han ya ñu duven waamu waamu yaala n baa todi a a tugiyianu po leni yaa yiani n lindi ki co ha po. ²⁴Bi nitianba tuonbiadi doagidi bi kuli po baa ke bi daa biigiba. Ama nitianba ya tuonbiandi kan doagidi kali bi biigi ba. ²⁵Li go tie yeni leni atuonhama, yaa n doagidi bohanla bi niba kuli po ye. yaa n duagi mo kan yaa wuo hali ya yogunu kuli po ka.

Chapter 6

¹Yaaba n ye ti yonbidi lolimanni n yaa nua ke bi canbaa ba pundi ban kpiagiba li bonla kuli nni. Ke ban da sugidi UTienu yeli leni obangima² yaa yonbi n tuuni yaa canbaan ba n daani po n dafaliba kelima bi tie kpiiba, Ama ban yaa tuuni bi po ki cie kelima bi tie niginkaaba ki go tie bi bua kaaba. Han bangi laa bonla ki go ñii li po.³O nilo yaa bangi bangitoama, kaa hua O DIEDO JESU maama leni obangima leni o teginma.⁴ O tie japaadaano ,kaa bani li ba, ke li tie po nani Uyienyu yen, opia mi niama, li nunponli , li koanli kulinkundu leni a yanjagibiada .⁵Mi mafanma leni yaaba yaa yantiana n joagini bi luo imoamoani bi nua ke Ke UTienu teginma n tie ti ñuadi hiali.⁶Li tie ñuaciandi hiali a ya mangi apali han pia yaala .⁷Kelima tii den cua leni ba kuli li handunli nni, li go doagidi cain ke ti kan fidi ki taa li ba kuli lienni. ⁸Lani wani ti ya pia mi jiema leni ti tiayiekaadi li baa dagidi ti po.⁹Ama yaababa n bua ki tua piada baa ba mi tulinma nni. Bi yankuabiada, ya n kaa pia fuoma ki baa biidi ba yeni, cuoba nani ku diagu yeni ki teni ke bi feli ki bodi cain.¹⁰ Kelima mi ligi buama tie li bonbiadi kuli yaa jiinu; Bi tianba den kuani bi yula lienni ki yaadi ki li dandanli, ki kuani bi yama lienni ki yaadi ki ha li dandanli ki kuani bi yula ti yan yangidi nni.¹¹Ama fini U Tienu nilo ñan sani ki ña laa bonla ki lingi mi teginma, mi gagidinanma, li dandanli nni, mi buama li juuli, mi dingima. ¹²Han koani li dandanli koannanli, ki cuo ya miali n kangbeni, U Tienu n den yini a yaala yaapo ñan go den tieni yaala ya seedinamo bi niba boncianla nintuali.¹³N teni a li ñoabonli U Tienu yua n tendi li bonla kuli li miali leni Jesu kilisiti yua n den doagidi li dandanmoanli Ponisa Pilata nuntuali, ñan kubi laa ñoabonli.¹⁴ Ke han ya ñua min teni a ya ñoabonli na cain, ki da tuda ba waamu ñali ti diedo Jesu Kilisiti n baa doagidi o yuli yaa yogunu.¹⁵Li yogunu ya pundi U Tienu baa teni o doagidima yeni n tieni, wani yua n pia u paalu kuli ki tie bi badiba kuli bado leni bi diediba kuli diedo. ¹⁶Wani yua n ki pia kuuma, ki ye ya yenma n gagidi nni, oba kuli nki la yua ki kan fidi ki le o mo, wani yua n die ti kpiagidi leni u paalu ñali yaa yogunu kuli. Amina!¹⁷Han tundi ya nifiima n tie na piada ke ban da tua japaadanba. Ki da kuani bi suginma bi piama nni, ama ban kuani ma U Tienu yaa niinni, wani yua n puuni ti li bonla kuli ñali ke li kandi ke tin ya pia li pamanli.¹⁸ Han waani ba ban ya tiedi mi ñanma, ki ya pia a tuonjama, ti bulicindi ki ya puuni.¹⁹ Ban ya tiedi yeni ki biliti bi yula po o ñalimanmoano ya yogunu n ba ti cua po ki fidi ki cuo li miamoanli.²⁰Finu Timote ñan ya gu U Tienu pianli ki foagidi leni bi nisaaliba n pia ya niama ke maa ñua i moamoani. ²¹Bi nitianba ñoadi laa bonla ki yaadi ki ña li dandanli. U Tienu ñanbili n yaa ye leni yi kuli.

2 Timothy

Chapter 1

¹Mini Polo Jesu kilisiti n sua yua otienyu yanbuaminni ke min ya wangi , ya ñoanianu n pia limiali Jesu kilisiti nni .²n diana fini Timote n bi buadiga ,ke otienyu ti ba leni Jesu kilisiti ñanbili leni O ninhingbadima , leni oyanduanma n ya ye leni ña .³ntuondi utienyu ti yajanba n den suani yua ya po , ke n moko go tuuni O po leni liyantia hanli . yoguni kuli yensiinu leni ñiagu n tiadi a po i jandi nni. ⁴ki tiadi a ninsiidi po ,ki sugini ki lee ña n paali n mangi . n go tiana ñan pia ya dandanmoanli a niini ,yaalin den ciili ki ye a yaa lowisa leni a na yunisa niini,⁵ kin n go dugi cuain ke li yee a niini .⁶lan ya po n tundi ña ,ñan ya tigi yaa ñanbili paabu ke a den baa ya yoginu ke n den maani a po n ni .⁷kelima utienyu naa punti juwaandi fuoma ka ,ama ya fuoma npia u gbamanu ,mi buama , leni miyanfuoma .⁸ñan da jie fee kelima ñan ba waani ya siedo Odiedo po leni mini yua n tie O kadibiga po . ñan taani yeni nni laa falani , o laabaali ñamo po .⁹Leni utienyu paalu yu n den faabiti , ki go yinti ya yiinu ngagidi , ki laa tie ti tuonjama po ka . ama o yan buama leni O ñanbili po yo .yaali ke ti den ba Jesu kilisiti niini hali ke ñanduna daa tagi .¹⁰ke jii doagidi moala ti po kelima Jesu kilisiti ti candaano cuami po .wan yua n biidi mi kuuma paalu ,ki doagidi ya miali n kan gbeni yaa laabaali ñamo .¹¹ laa laabaali ñamo ya po yo ,utieni den puoginni ke min tua tondo leni bangi ka .¹²Li go tie lan kuli yaa po yo, ke n laadi fala ama fee naa pia n ni ,kelima n bani min daani yua . n bani cuain ke O pia ya paalu ba kubi O pianli n niini .¹³ñan kubi ya dandanli leni yaa buama ye Jesu kilisiti nni, ñan den gaa n kani ya mamooanma ke mi tie nananmoanli .¹⁴u tienu fuomi yua ,yuan ye ti kuli niini n todi ña ñan kubi Opianli.¹⁵A bani yaabi n ye leni nni Asi diema kuli ñaani ,bi siiga : Fijela leni Elimojela .¹⁶N miadi O tienu ninningbadima n jiiidi Onisifola diegun ni kelima wani n yen baagidini min den luo li kadidielinni . oo go den jie fee kelima li po.¹⁷wan den cua Loma ya yogunu ,o den tieni a nia ki lingi nni hali ki ban laani .¹⁸O diedo n gbadi o po mi ninñima O gua cua daali. kelima a bani ki cie yua kuli ya todima ke o den todini wan den gedi ki ban laa nni Efesa .

Chapter 2

¹Ianwani fini n biga, yaa paagidi a pali, ya n̄anbili n ye Jesu kilisti nni.²ηan den gbadi n kani yaala, siedinba boncianla nintuali, a n piani la, bi nidugikaaba yaaba moko n ba fidi ki bangi la nituaba.³ηan tuo ki gaa fala leni nni, naniJsu kilisti minteelin̄anli yeni.⁴yua n tie minteeli, ki bua ki mangi o yudaano pali, kan pa o yuli mi yema n̄antaadi.⁵yua n tiini mi nuama, kaa n̄ua nani ban bili maama, kan ba panpaani.⁶kali okpakpaalo,n suani li tuonli yo, ki ban baa ki cie li bonluonkaala.⁷suongi ki bandi min tua n̄a yaala, kelima oDiedo ba pa n̄a mi yanfuoma.⁸ηan yaa tiani, Jesu kilisti po, wani yua n tie dafidi puoliŋoanu, wani yua n den kpe, ki gua fii bi tinkpiba siiga, nani min wangi ya labaaliŋamo n yedi maama.⁹laa labaaliŋamo ya po n teni ke n laadi fala, hali ki ban luo nani o nibiado yeni; ama Utienu maama wani naa luo.¹⁰Iani yaa po yo, ke n tuo likuli, kelima Utienu n gandi yaaba ya po. ke bani moko, n baa ya faabima n ye Jsu kilisti, leni ya kpiagidi n kan gbeni.¹¹ya maama n tene, tie maa dugikaama; ti ya kpe leno ti go ba ti ya fo leni 0.¹²ti ya juuni, ti baa diedi leni 0, ti ya nia ke tii bani 0, 0 moko ba ti nia ke 0 bani ti.¹³ti yaa tie nidugikaaba, wani wani, tie tin ba fidi ki dugi yua ya po. kelima 0 kan tieni yaala ba nia leni wan tie maama.¹⁴tiadiba likuli, ki ya miadi bi po Utienu ke ban da ya pia niama mi bundima po, yaala n ki pia todima baa waamu, li yaa tie ki bolini yaaba n cengi ba yaaka.¹⁵ηan moandi ki doagidi Utienu nintuali nani ban biigi ya nilo, ya tuonsuanlo n ki jie fee o tuonli po.ama ki wangi imoamoani maama ke li tiegi.¹⁶ηan sani ki foagidi leni mi mafama, kelima yaaba n kubi ma, baa soagi liiga Utienu yiema nni, ke laa maama ba lugiba nani li sinabiadili yeni.¹⁷imene leni fileta tie bi ya siiga nni yaaba.¹⁸bi den yiee imoamoani ki tua ke bi tinkpiba fiima pendi, ki guliti bi tianba dandanli.¹⁹baa yeni, Utienu tanpuuli se bonn̄anla ki n̄ii mi naa maama po. O Diedo bani o yaa ba, O yaaba. yua taagi O Diedo yeli kuli, n sani ki foagidi ti tuonbiadi.²⁰Dieciangu nni naa pia wula leni n̄anjilifa tadimu bebe ka, ama li pia yaamu n tie daadi leni tandi moko, mutaditiamu tie ya tuona n pia po, mutiamu mo a tuonfana po.²¹Ianwani, o nilo ya kubi o yuli mi gagidin̄ama nni, ki paadi ki n̄a laa bonla kuli, o baa tie nani cianba n gagidi ya tadiga a tuon̄ama po yeni.²²sani ki n̄a bi nipanba bonbuakabiadila ki ya linga mi tegima, li dandanli, mi buama, mi yanduanma, ki taani leni yaaba n jandi O Diedo leni li papienli.²³ηan yie ya niama n n̄ua mi yanluoma, kelima a bani ke li fiindi a koana.²⁴kelima, laa pundi O Diedo naacemo n ya pia a koana. ama wan yaa tie yua ya yama n dingi niba kuli po, ki ya tie yua pundi ki teni mi bangima, ki go ya pia li juunli ke li dagidi.²⁵wan go ya tie yua n tundi yaaba n yiedi o po leni mi dingima, ki sugini Utienu n pa ba, ban biidi bi pala, ki lebidi bi yama ki bandi imoamoani.²⁶Iani n tie bi yantiana n guani ke ban ba ki n̄ia sutaani diadi nni, yaadi n den cuo ba, ki teni ke bi tiendi o yanbuama.

Chapter 3

¹N bua n̄an bandi ke a juodi dana ya nagini, ya nagini, ya yogunu n pa baa cua. ²Kelima bi niba baa yaa bua bi yula hamu bebe, bi baa yaa bua iligi ke li kandi, ñoakpalidanba, leni japaadanba, ki tie a nisugida leni bi danyiekaaba, n̄anwaadanba leni U Tienu yiekaaba. ³Bi go baa tie yaaba n bia kaa pia ninigbadima ki tie ku tuotabigu danba, leni yaaba n kaa kubi bi yula, leni ku tugutongu danba, leni bi nin̄anba kuli yiekaaba. ⁴Leni ijanbi danba leni bi yanjegibidanba, leni yaaba n gbie leni ti japaadi ki bua yaala n mani bipo ki cie U Tienu. ⁵Bi ba yaa pia U Tienu tuoma nannanli ama bi nia yaala n tie li paalu. Han foagidi leni laa nibuolu. ⁶Bi siiga bi jatianba wuondi ki ca ti diedi nni ki boandi yaa puoba n tadi ki tugi ti tuonbiadi ke li bonbuakabiadila buoli kuli die ba. ⁷Bi n̄oa mi bangima yogunu kuli ki naa fidi ki pundi imoamoani ya bangima. ⁸Nani Janesi leni Jamibilesi n den yie Musa maama maama laa jaba moko yie imoamoani yene, bi tie ya niba ya yantiana n joagini ki biidi. Bi dandanli mo ki fidi ki sedi mi biigima nni. ⁹Ama bi kan suagi liiga bi boandi bangima nni kelima bi yanluoma baa doagidi bi niba kuli po nani laa niliediba yaama n den doagidi maama. ¹⁰Ama fini a den n̄oadi n bangima, n tagu, leni n yanjaga leni n dandanli leni n dingima leni n buama leni n juunli, ¹¹leni ban den wangi nni yaa fala leni min den ye yaa yepaama nni, bee fala yo ke mii den la Antiosa Ikoniyyuma leni Lisita dogu nni kuli? mii den ga be yaa fala yo? Ama o diedo den faabi nni ki ñani nni li kuli nni. ¹²Moala yaaba nbua ki yaa cuoni Jesu nni ke li tiega kuli bi baa yaa wangiba fala. ¹³Ama bi nibiadiba leni i boandi danba baa suagi liiga bi biadima nni ki yaadi biba ki go yaandi nitoaba. ¹⁴Ama fini wani. Han yaa se ke li pa han den bangi yaala ki go daani la. A bani n̄an den bandi la yua yaa kani. ¹⁵Hali a biwaama nni a bani idiani yi n gagidi ki fidi ki puni a mi yanfuoma mi tindima po kelima li dandanli Jesu Kilisiti nni yaa po. ¹⁶I diani kuli den diani U Tienu gobidima ya niinni. I pia mi fuoma mi bangima po, ki maadi ki cuo bi niba, ki tundi ba mi tudima nni, ki go bangi ba mi teginma. ¹⁷Yeni ke U Tienu nilo n n̄anbi cain ki bogini ki fidi ki yaa tiendi a tuon̄ama kuli.

Chapter 4

¹N teni a ya ñoabonli n tie na U Tienu nuntuali leni Jesu kilisiti yua ba jia ti buudi leni yaaba n fo leni yaaba n kpe kuli nuntuali, ki puogi a kelima o cuama leni o diema kuli po. ²Han yaa wangi U Tienu maama, tieni ania ki moandi li ya pa leni li ya dingi kuli. Han maadi ki guli yaaba n pia mi niama ki fu leni yaaba n tudi ki ya tundi bi niba kuli, ki ya bangi ba leni li juunmoanli. ³Kelima u yogunu baa ti cua ke bi niba kan go tuo ki ya ñoa mi banginanma, ama bi ba ya bua yaala n mani bipo bebe, ki lingikaaba ki pugidipugidi, bani yaaba n baa bangi ba ban bua ki ya gba yaala. ⁴Bi baa lebidi ki ña i moamoani ki ya cengu a togidifana. ⁵Ama fini wani ñan kubi a yuli li bonla kuli nni, ki tuo ki yaa laabi fala ki juuni lienni, ki tuuni o laabaalinamo wangikoa tuonli ki soani a tuonli bonjanla. ⁶Kelima mini yaapo bi wuli nni nani mi padifima yeni, n kuuma yogunu pundi. ⁷N moani li muarjanli ki gbeni, n sani mi nuama ki gbeni, n kubi li dandanli. ⁸Baa moala bi bili npo mi teginma badifogiliga, o diedo yua n tie o bujiateginkoa n baa pa nni yaaga o goacuama daali, o kan pa mini bebe ka, ama yaaba n den bua o goacuama kuli po. ⁹Han moandi ki cua n kani tontoni, ¹⁰kelima Demasa den ña nni kelima obua yaa yogunu n tie ne ya bonla po ki gedi Tesalonika. Gilesa fii ki gedi Galati, Tita fii ki gedi Delimati diema. ¹¹Luka bebe n ye leni nni. A ya kpeda ñan ta Maka wan yegi leni a, kelima o baa pia npo mi fuoma boncianla li tuonli po. ¹²N soani Tikika Efesa. ¹³Aya kpenda ñan cuani npo n kpalibu min den ña yaabu Tilowasa Kelipusa deni. Han cuani npo a tila moko min bua yaa ki cie tie yaa n tie ti gbandi. ¹⁴Amaano Alesanda den tieni nni mi biadima boncianla. O diedo baa guani o nani o tuona n tie maama. ¹⁵A moko n fangi a yuli leni o kelima o den yie ti maama boncianla. ¹⁶Min den kpa sedi ki baa maadi ki ga n yuli u bujiakaanu kani oba kuli ki den todi nni, bikuli den ña nni. O diedo n da guani ba la. ¹⁷Wani o diedo den todi nni, ki puni ke n fidi ki waani o laabaalinamo kuli cain, ke bi nilanba kuli n gbadi. O den ga nni o yangbanlo ñoabu nni. ¹⁸Wani o diedo go baa ga nni leni bonbiadila kuli po, ki faabi nni ki kuani nni o diema tanpoli po. Wani n ya baadi ti kpiagidi ñali yaa yogunu kuli. Amina. ¹⁹Han fuondi Pilisiga leni Akilesa Onesifola deni yaaba. ²⁰Elasila sedi Kolinta dogu nni. Tilafima yia ke n ña o Mile. ²¹Han moandi ki cua n kani ku fawaagu daa pundi. Yulubusa leni Puda leni Linusa lenu Kilodia leni ti kpiiba yaaba n sieni kuli fuondi a. ²²O diedo n yaa ye leni a. U Tienu ñanbili n yaa ye leni yikuli. Amina.

Titus

Chapter 1

¹Mini polo , Utienu naaceeno, leni Jesu Kilisti, n suani yua bi dandantieba po. ke ban bandi imoamoani leni mi tegima. ²Iankuli tie ya miali kan gbeni yaa sugima tanpuuli. Utienu yua kan pua faama n den bili ya ñoanianu hali mi ciilima. ³O den poogini ke min doagidi O maama u yogunu n den pundi. ⁴fini tita, n biboadiga, ti kuli dandanlini , Utienu ti Ba, leni Jesu Kilisti ti Candaano ñanbili leni o yanduama n ya ye leni ña. ⁵n den ñaaja kileta ki boa ñan ñanbi yaali n den sieni. nani min den bili ya ñoabona. ⁶dogu n kuli ñan kaani bi gobidikaaba, li kani ya pia yaaba ke bi tendi bi po o siedi ñamo, ki tie puo yendo Calo, ke bi bila tie yaaba n tiega, yaaba n kaa pia cangidi, kaa tie biyenyieeda. ⁷Li tie tiladi, ke li djandielu gobidikoa n ya pia ya siedo n ñani, nani Utienu naacemo yeni. wan da ya tie tupaalu, leni mi pafiima daano. yua n ki puuni o yuli li danuoli ni. ka tie nibiadao, ki da yaa bua ya baali n ki tieegi. ⁸Ama ki gaandi bi niba cangu, ki go tie bi ninanba danli, yumiinli dano, ki tiega, ki gagidi ki ñana, ki pia mi dingima, ⁹yua n teni o yuli imoamoani maama, yaama ke o den bangima. yeni ke wan fidi ki teni mi bangimoama, ya min nia leni mi bangifaama. ¹⁰Li tie yene, ke baa bi dandantieba siiga ni, bi nieyieekaaba leni bi maciandanba, leni i boandi danba ñuana n mubini. ¹¹bi yadi ti diedi, ki tendi ya bangima n ki ñani, lan ki bi naani n ni ban bangi yaama, ki bua i fee panpaani. ¹²Bi yaa sawalipuaba n ni yendo den yedi, kileta yaaba tie tuofadanba, muayanbiaditi, tugupialu danba. ¹³li siedo tie moamoani. fu leni ba, ke ban ba li dandan moanli .ke ban da teni bi yula ku maasuagu togida leni binisaaliba balimaama, yama n ki ñua imoamoani. ¹⁴Li bonla kuli ñani yaaba n gagidi ki ñani po, ama li baa kuli ki ñani yaaba n juagini leni a pajuaga danba po, bi yanfuoma leni yantiana juagini. ¹⁵Bi tua ke bi bani Utienu, ama ki nan nia leni O bi tuona n ni, bi tie cangididanba, ni yiekaaba, ki kan fidi ki tieni mo tuonjanli ba.

Chapter 2

¹Ama fini wani han teni yaa bangima n tiegi.²Han yedi ke ajakpela n yaa tie yansoangidanba, leni moamoandanba, ki yaa se ke li hani, ki pia mi dingima leni mi gagidinanma li dandanli nni, leni mi buama nni, leni li juunli nni.³han go waani apociana moko ke ban yaa pia yaa tagi n naani leni mi gagidi hanma. ban da maadi mi ma biadima ki da pa bi yula mi daama po ke ban yaa tendi yaa tundi n hani, ⁴ke ban fidi ki bangi bi pomadiba ban yaa bua bi ciaba leni bi bila,⁵ban tua yaaba n se ke li pa ki kubi bi diedi ke li hani, ki go pia li yumiiinli bi ciaba kani, ke bi niba n da sugidi utienu maama.⁶han go tundi bi jawaaba ke ban yaa pia mi dingima, ⁷fini mo n tua li bontogidikaala, a tuonhanma nni, ki yaa tendi yaa bangima nhani ki go tiegi, ⁸leni yaa maama n hani, ban kan fidi ki kuli yaama leni li ba, ke yibali n fiagi ki da ba wan ba maadi ti po ya mabiadima.⁹tundi bi tuonsoanba ban yaa miindi bi yula bi canbaanba kani, ki mangi bi pala libonla kuli nni, ki da yie ban yedi yaala, ¹⁰ki da su liba, ama ki yaa wangi yogunu kuli yaa teginma ngagidi, ke ban teni bi niba nyaa jigindi utienu ti candaano bangima li bonla kuli nni.¹¹kelima utienu hanbili yaa n tie mi faabima hiali bi niba kuli po, den doagidi.¹²ki bangi ke tin yie yaala nkaa tiegi leni li handunli bon bua kabiadila, yaa yogunu ntiena nni leni mi yanfuoma, mi teginma leni utienu fangili,¹³ki yaa pia yaa suginma npia li pamanli, utienu leni jesu kilisiti ti candaano doagidima po.¹⁴Wani yua n den puni oyuli ki daa ki faabi ti leni ti tuonbiadi po ke tin tua wan die yaaba, o gagidi ti ke tin yaa tuuni atuonnanma kuli.¹⁵waani laa bonla ki fu leni ba ke oba kuli n da fali na.

Chapter 3

¹Han tiadi ba ke ban ya fangi bi bujiaba leni li bali danba kuli ki bogini tuonhanli kuli po, ²ki da maadi oba kuli mabiadima, ki ya pia mi yansoangima, utagihamu leni mi dingima bi niba kuli po. ³Kelima ti moko den kpa tie yanluodanba, niyiekaaba, niyaadikaaba leni li nunponli buoli kuli danba leni mi conconma danba ki fuo li nunponbiadili, ti den tie lan pundi ban nani yaaba ki go nani ti yaba. ⁴Ama utienu ti candaano hanbili leni o buama n den doagidi bi niba kuli po ⁵o den faabi ti ke laa tie ti tuonhama bi ti teginma po. Ama o nihigbadima mi maaliema yaa batisima mi fuoma nni goa pandima po. ⁶Wan den jiini tipo yaama ti candaano Jesu kilisiti nni. ⁷Lan ba gaa maama tin ba li moamoansaali kelima li dandanli po, ki tua bi faajieba ki go ba yaa miali n kan gbeni. ⁸Laamaama tie mi madugikaama. N bua ke han waani laa bonla kuli, lan baa ga maama ke yaaba n daani U Tienu n bogini ki yaa tuuni a tuonhama kuli. Diidi lani n hani ki go pia mi todima bi niba kuli po. ⁹Ama han foagidi leni mi yanluomaama leni yaajanba togida, a koana leni yaa niama n tuugi leni li balimaama kelima li kuli tie fanma. ¹⁰yaa nilo n fiini mi paadima han tundi o yenna ki pugini mi liema li yaa puoli han paadi leni o ¹¹ki yaa bani ke laa nilo tieni ti tuonbiadi ki buni ki cuo o yuli. ¹²N yaa ti soani apo Atenasa bi Tikika han jaligi ki cua n kani Nikapolisa kelima n jagi ke n baa ye lankane ku fawaagu yogunu. ¹³Han bogini Sena li balimaama bangikoa leni Apolosa sancenli ke liba kuli n da poadiba. ¹⁴Kali ti yaaba moko n bangi ki yaa tiendi yaala n hani ke ban fidi ki yaa baadi tipo yaala n tie tiladi, ke ban da tua yaa niba n kaa luoni bonluonkaala. ¹⁵Yaaba n ye leni nni kuli fuondi a, han fuondi yaaba n bua ti li dandanli nni kuli. Ke li hanbili n yaa ye leni yi kuli.

Philemon

Chapter 1

¹Mini Polo yua n tie kpaadili kelima Jesu Kilisiti po, leni ti kpiilo Timote, n diani li tili fini Filemo ti buado leni ti tuonsoanlielo po, ²leni ti kpiilo Apiya, leni Alikipa ti minteelieli o Diedo toabu nni leni Kilisiti n yini yaaba, yaaba n taagi fini Filemo diegu nni kuli po. ³Ti baa U Tienu leni o Diedo Jesu Kilisiti n pa yi li hanbili leni mi yanduanma. ⁴N tiadi apo yogunu kuli n jaandi nni ki tuondi n Tienu ⁵kelima bi wangi nni han pia ya dandanli o Diedo Jesu po leni han pia ya buama bi nigagidihanba po. ⁶N miadi U Tienu ke han pia ya taanyenma leni ti kelima li dandanli yaapo, n ya pia mayuli ki teni han bandi tin pia ya sela kelima tin ye leni Kilisiti yeni po. ⁷N kpiilo, a buama yeni mangi n pali ki go baagi nni boncianla kelima a duandi bi nigagidihanba yama. ⁸Lanwani, baa ke n pia u sanu kelima Kilisiti po ki puogi a yaala n pundi, ⁹yaala n mani npo ki cie tie ki mia ha bu miabu kelima mi buama yaapo. Mini Polo, yua n tie jakpelo ki go tie kpaadili moala kelima Jesu Kilisiti po, ¹⁰n mia ha bu miabu n biga Onesima po, min mali yua ti kpaadi nni. ¹¹Waa den kpa pia apo fuoma, ama moala o pia ma apo, ki go pia ma mini mo yaapo. ¹²N soani o wan goa a kani, o tie nani n boagidi mini nba yeni ki soani a kani. ¹³N den bua wan bi ya ye n kani ki ga a kaanu ki ya todi nni min ye ti kpaadi nni kelima o laabaalihamo po ya yogunu. ¹⁴Die mii den bua ki tieni liba kali min kpa buali a ki bandi han jagi yaala, ke a hanma n da tie nani u paalu yeni ka, ama lan ya tie a yama po. ¹⁵Daalinba o den paadi leni a u yogunu waamu ke han goa ki ga o wan ya ye leni a hali ya yogunu kuli. ¹⁶Moala a kan go ya nua o ke o tie yonbo ka, ama ke o di cie yonbo. O tie a kpibuado. O tie yeni mini yaapo, ki baa tie yeni fini yaapo ki cie kelima ti gbanandi nni leni o Diedo nni. ¹⁷Lanwani a ya nua ke n tie a danli, han ga o nani han bi baa ga mini maama. ¹⁸Wan bii apo yaala, leni wan pia apo ya panli, han coadi la ke li tie n ya panli. ¹⁹Mini Polo n diani ya maama n tie na leni n nuceli, mini n baa pa ha la. N kan maadi fini aba n kubi npo ya panli, lani n tie ke a pia li miali kelima n yaapo. ²⁰Lanwani n kpiilo tieni npo laa hanbili kelima o Diedo po. Duani n yama Kilisiti nni. ²¹Min diani lankuli yeni, n dugi apo ke a baa tuo ki tieni min yedi yaala, ki go bani ke a baa tieni baa ki cie min yedi yaala. ²²Han go hanbi npo li candieli mo, kelima n sugini ke U Tienu baa guani nni yikani kelima yi jaandi po. ²³Epafasa, mini leni yua n taa ki ye li kpaadidieli nni kelima Jesu Kilisiti yaapo, fuondi a. ²⁴N tuonsoanlieba Maka, Alisitaka, Demasa leni Luka moko fuondi a. ²⁵O Diedo Jesu Kilisiti ya hanbili n ya ye leni yi.

Hebrews

Chapter 1

¹U tienu den maadi hali yogu leni ti yajanba bi sawalipuaba ñoana nni yaa yogini n kaa wa leni mabuolu boncianla. ²Moala a dan juodi kaana nni O maadi len ti O bijua ñoabu nni. O den bili ke wan diedi li bonli kuli ;

leni wane ke , O go tagi li nandunli . ³Wani bijua n tie O kpiagidi nannanli , U tienu wani O yaaba yaa maalima . O kubi nanduna leni O maama yaama n pia u paciamu . wani n den njuudi ki niani ti tuonbiadi ki den kali tanpoli joma ti kpiagidi tienu jienu . ⁴Wan bijua , o den tua yua pia ti kpiagidi ki cie Makinba kelima Wan ba yaa yeli n pia ti kpiagidi ki cieba yeni yaapo . ⁵Olee Maleki yo ke U tienu yedi : a tie n bijua ; N mali na dinla . be yogunu yo ke O go yedi : N baa tie o ba , o mo baa tien bijua . ⁶wan den soani O bijakpiaga nanduna nni O go den yedi : U tienu Malekinba kuli n kpiagi O . ⁷O go den maadi Malekinba po ki yedi : O teni ke O Malekinba tie nani u faalu yeni O naacenba mo tie nani u mupienu . ⁸Ama O bijua po , O den yedi : Fini Utienu , A bali kalikaanu baa ye hali o yogunu kuli . A badigbianu mo tie mi teginma gbianu . ⁹A bua miteginma , ki nani ti tuonbiadi . lan yaapo Utienu , na Tienu gandi na , ki wuli na po li pamanli kpama , ki teni ke na pia ti kpiagidi ki cie a lieba kuli . ¹⁰O go yedi : O Diedo , hali mi cilima Fini n tagi ki tinga . Tanpoli mo tie A nu n soani yaa tuonli . ¹¹Lan kuli baa bodi ama , Fini wani baa ye hali o yogunu kuli ; li kuli baa kpeligi nani li liadili yeni , ¹²A ba kokoli lan kuli nani ku liadigu yeni , ke li kuli ba lebidi ; ama fini wani baa tie nan tie maama hali ya yogunu kuli . na bina mo , ki pia gbenma . ¹³O lee Maleki yo ke Utienu yedo : kali n najienu hali min baa teni na yibalinba n tua na taanma kaanu . naani Malekinba ki tie fuoma kaa ? yaaba n tuuni U tienu po . ¹⁴Wan tuuni yaaba ke ban soani yaaba n baa ba mi tindima faali yaapo .

Chapter 2

¹Lan yaapo li pundi tin kubi bonnanla ya maama ke ti gbadi yeni , ke tin da yaadi ki fuagidi leni laa maama .

²Kelima , ya maama ke Malekinba den waani ya den ba mi gbienma , ke ti tuonbiadi leni yiema buolu kuli mo ya den ba li panpaani , ³Lan wani , ti baa sani lede ki cia hali ti yaa yie ki fali laa tindimoanma ? Laa maama den kpa ñani O Diedo ñoabu nni , ke yaaba n den cengi O den tieni ti po siedi ke mi tie moamoani . ⁴U tienu den ye leni ba ki ciani bi siedo leni sinankeene , leni libonlidi kaala , leni mi bandicianma buolu buolu leni U tienu Fuoma yua paabu nani wan bua maama . ⁵Kelima U tienu naa teni Malekinba ka n diedi ya ñandunli n kpendi nne , tin maadi yaali yaa maama . ⁶O nilo den teni siedi kaanu ba ki yedi : o nisaalo tie be hali ka baa tiani o po bi , o nisaalo biga tie be hali ka baa kubi o bonnanla nante ? ⁷A den jiini o yogunu wamu po , ke Malekinba cie o , A go den jiini o po ti jigidi leni ti kpiagidi . ⁸A teni ke o diedi li bonli kuli nani wan ñma yaala . kelima U tienu n dini o ke wan diedi li bonli kuli yeni , O naa ña li ba kuli ke wani o nisaalo ki diedi . ama , leni moala ti daa nua ke o diedi li bonli kuli . ⁹Ama yua ke bi den jiinio , u yogunu waamu po ke Malekinba cie o . wani Jesu moala ti la ke O gbie leni ti kpiagidi , leni ti pagidi kelima wan la mi kuuma fala maama yaapo . lani n teni , leni U tienu ñanbili , ke O den la fala ki kpe yua kuli po . ¹⁰U tienu wan yua n die li bonli kuli ke li bonli kuli go ye O nunni , O go den jagi ke niba boncianla n tua O bila ki taani leni O , O kpiagidi nni . lani , O den teni ke Jesu dagidi ki ñani cain kelima wan la ya fala yaapo . wan yua n tie bi tindima yudaano . ¹¹Kelima yua n ñuudi ki ñandi ti tuonbiadi leni wan ñuudi yaaba ya tuonbiadi kuli ñani baa yendo ya kani . lan yaapo O naa den jie fee ki yinba O waamu . ¹²Wan den yedi : N ba waani A yeli n waamu , n ba yiini ki pagi A yeli li nitaanli siiga . ¹³O go den yedi : n baa ya dugi a po O go den yedi : Mini nne , Mini leni yaa bila ke U tienu teni nni . ¹⁴Lan wani , nani a bila n tie nisaaliba ki pia ti gbanandi leni misoama yeni , O moko leni O kuuma , O den paadi yua n pia mi kuuma paalu sutaani . ¹⁵ki den faaba yaaba ke bi yema kuli bi den ye sutaani yonbidi nni kelima mi kuuma jawaandi po . ¹⁶Li doagidi cain ke waa den cua ki baa todi Malekinba ka , ama Abalahama puolinuani . ¹⁷Lan yaapo , li bonli kuli nni O den nandi O waamu . yeni , O tua yaa kopadicianbado n gba mi ninñima ki go tiega U tienu tuonli nni , ki go padi i candanbaani padili ki ba sugili bi niba tuonbiadi kuli po . ¹⁸Kelima wani O yaaba den la fala ban den tulini O yaa yogunu . O baa fidi moala ki todi moala yaaba ke bi tulinba .

Chapter 3

¹Lan yaapo n kpiiba bi nigagidiŋanba , yinba yaaba ke Utienu yini , yin teni yi yantiana kuli n jigidi ki nuanli Jesu wan yua n tie tondo leni tin tendi sieda ya dandanli po yaa kopadicianbado . ²O den tiega yua n den puogi o laa tuonli po nani Musa n den tie maama U tienu diegu nni kuli po . ³Kelima O kpiagidi den cie Musa . nani yua n maa li dieli n pia ti kpiagidi maama ki cie wan maa ya dieli maama . ⁴Dieli kuli pia li maado ; ama yua n maa li bonli kuli tie U tienu . ⁵Musa den tie nidugika U tienu diegu nni kuli nani o naacemo yeni , ki tiendi sieda U tienu n den baa yuandi ki yedi yaala yaapo . ⁶Ama Kilisiti yua n tie Bijua U tienu diegu nni tie yua n pundi ti dugidi . O diegu tie tinba hali li yaa tie ke ti kubi hali mi juodima ti dugidi leni ya suginma yaapo ke ti kpiagidi ti yula . ⁷Lan wani nani Utienu Fuoma yua n yedi maama : dinla , yi yaa gbadi O nialu yin da juagi mani yi pala . ⁸Yin da juagi yi pala nani i yajaanba n den fiini mi yiema leni mi biigima daali ku fanwalinciangu nni . ⁹Bi den biigi nni ki bua ki le nni , ba ke bi den la n tuona bi siiga hali bina piina . ¹⁰Lan wani n pali den beni laa ni fiima po ke n yedi : yogunu kuli bi yen yaadi , baa bua ki bandi n sani nni . ¹¹Lan yaapo , n den poli n pabienli nni ke bi kan kua n fuodima nni . ¹²Lan wani n kpiiba yin yaa fangi yi yula ke o baa kuli n da pia yaa pali n bia ki go juagi hali ke o baa buli ki ŋa U tienu yua n fo . ¹³Ama yin yaa tundi i yaba daali kuli tin ba yedi dinli maama . lan tie o ba kuli n da juagi o pali leni ti tunbiadi buandi . ¹⁴Kelima ti tua yaaba taani leni Kilisiti ki tua yendo li ya tie ke ti kubi bonŋanla hali mi juodima tin den cili ki pia yaa dugidi . ¹⁵Nani moala lan yedi maama : dinla i yaa gbadi O nialu , yin da juagi mani yi pala nani ban den fi ki yie nni ya yogunu . ¹⁶ŋmenbi n den fiini mi yiema ban den gbadi U tienu nialu . li yaa tie yaaba kuli ke Musa den gobiba ke bi ŋani Ejibiti ? ¹⁷U tienu pali den beni ŋmenba yaa po hali bina piina li yaa tie yaaba n den tieni ti tuonbiadi ke bi den kpe ke bi kpiema den ba mi fanpienmani ? ¹⁸U tienu den poli ki yedi ke ŋmenbi n kan kua O fuodima nni li yaa tie yaaba n den yie O maama yaa ka ? ¹⁹Lan wani ti la ke baa den kua O fuodima nni kelima bi pajuaga po .

Chapter 4

¹Lan wani tin fangi mani ti yula , nani ki kua O fuodima ñoanianu daa baa ye , ba ni yendo i siiga n da ti sua ke li pendu . ²Kelima tin gbadi ya labaalijamo yeni , bani moko gbadi o ama ban den gbadi yaa maama naa todiba li ba kuli . laa maama naa den kua bi pala nni kelima bi den luo ti dugidi . ³Tinba yaaba n daani , ti kua laa fuodima nni nani wan yedi yaa maama yaa po : n den poli n pabienli nni ke bi kan kua n fuodima nni . O yedi yeni ba leni wan den suani ki gbeni O tuona kuli hali ñanduna tagima yogunu . ⁴Kelima li pia naankani ke O den maadi li danleleedili daali maama ki yedi : U tienu den fuodi leni O tuona kuli li danleleedili daali . ⁵O go den yedi bi kan kua n fuodima nni . ⁶Nani yaaba n den kpa ba u ñoanianu naa den fidi kua O fuodima nni kelima bi yiemia po , u folu baa ye bi tianba po ke fidi ban kua laa fuodima nni . ⁷U tienu go bili dantoali lan tie dinla . O den kpa maadi laa maama Dafidi ñoabu nni hali yogunu ba puoli po ki yedi : " dinla i yaa gbadi O nialu yin da juagi mani yi pala " ⁸Kelima Josue yaa den fidi ki kuanba mi fuodima nni , li puoli U tienu kan go bi maadi dantoali maama . ⁹Lan wani U tienu fuodima daali ye U tienu niba po . ¹⁰Kelima yua n kua U tienu fuodima nni yen fuodi leni o tuona kuli , nani U tienu n den fuodi leni O tuona maama . ¹¹Moandi mani ki kua laa fuodima nni . o ba kuli ti siiga n da gbali ki kua kelima o yiema po nani bani yeni . ¹²Kelima U tienu maama fo ki go tuuni leni u paalu ,ki mani ki jia ki cie jugisiediñoaliedi buolu kuli , ki mudi ki koa hali deeni ki paadi o naano leni li yantiali , a tuga leni kpaba lonlo laa maama yen bigi li pali nni yanjaga leni li yantiana kuli . ¹³Tagima ba kuli ki wuo O nintuali , ama li bonli kuli doagidi cain ki se yua ya ke ti ba fa ki togidi ti tuona kuli . ¹⁴Lan wani , nani tin pia ya kopadicianbado yua n den kua tanpoli , lan tie Jesu U tienu bijua , tin ya se bonñanla ya dandanli yaa niini ke ti tendi siedi . ¹⁵Kelima tii pia ya kopadicianba n kan fidi ki gbadi ti po mi ninñinma ti tadigu nni .nani tinba , bi den tulini O li bonli kuli nni , ama waa den tieni tuonbiadi . ¹⁶Lan wani tin nagini leni li papaali li ñanbili bali kalikaanu kani , ki ba mi ninñingbadima leni li ñanbili yaa yogunu ke ti bua mi todima .

Chapter 5

¹Yaa kopadicianbado ke bi gandi bi niba siiga kuli tie yua ke bi dini o ke o tuuni U tienu tuonli bi niba siiga . wani yen tiendi mi buama paabu padili leni ti tuonbiadi sugili miabu padili . ²O ba fidi ki juuni leni bi yanpiidanba , leni bi ni yaadikaaba po . kelima wani o ba yen pia ku tadingu mitianma . ³Laa tadingu po n teni ke li tie tiladi won padi ki mia o yuceli tuonbiadi sugili nani wan padi bi niba po maama . ⁴Nilo ba kuli kan teni o yuli laa kpiagidi li yaa tie ke U tienu n yini yua li po yaa ka ;nani wan den yini Alono maama yeni . ⁵Kilisiti wani moko naa teni O yuli laa kpiagidi ki yini O yuceli kobadiciamo , ama O pia laa kpiagidi kelima yua n den yedi o : " A tie n bijua Mini n mali ŋa " ⁶Nani wan go yedi kaanu ba maama : A tie kobadicianbado hali ya yogunu kuli nani Melekisedeki yeni . ⁷Wane , won den ye O gbanadi nni ya yogunu , O den miadi U tienu leni a bubula leni ti ninsiidi i jandi nni ki pugi yua n ba fidi ki fabi o leni mi kuuma . O jandi den ba mi gua lebidima kelima wan den pia ya fangili U tienu po . ⁸Ba leni wan tie U tienu bijua , O den bangi mi tuoma ya bonli yaa niini ke O den laa fala . ⁹Wan den teni ke o ŋani ki dagidi cain li bonli kuli yeni , lan yaapo O den cuani yaaba tuo O kuli po ya tindima n kaa pia gbenma . ¹⁰U tienu wani O yaaba n yedi ke O tie kopadicianbado nani Melekisedeki yeni . ¹¹Lan kani , ti pia maama boncianla li po , ya bonli yaa togida n pa kelima yi suangi leni ki ga mi maama tontomi . ¹²Yinba yaaba hali yogu i bi ŋaa tua bangikaaba , ama hali yen moala ,i da go li baa bua ban cogini yi yin baa cili ki bandi yaala U tienu maama siiga . kelima yi tie nani yaaba ŋu mi naanjanma ki kan fidi ki je ya jiema n ciagi . ¹³Ki sua yua n da li baa ŋu mi naanjanma bebe , ki bani ki gagidi yaali n tiegi leniyaali n ki tiega kelima o da baa tie canpandiga . ¹⁴Ama ya jiema n ciagi tie a nikpela po kelima bi yantiana maani ki biigi ki gagidi yaali n ŋani leni yaali n bia .

Chapter 6

¹Lan yaapo , tin cedi tin cicili ki bangi yaa maama n tie li tanpuli Kilisiti nni ki suagi liiga leni yaa bangima n kpedi ki dagidi ki kan go guani ki bili ti tuonkpiema tanputoali tin den yie ya , ²Leni li dandanli U tienu po , leni mi batisima bangima , leni ki maani i nii ki jandi , leni ki jandi ki fiini a tinkpila , leni yaa buudi n ba yuandi ki cua . ³Ti ba ti yaa tiendi lane U tienu yaa bua . ⁴Kelima li pa leni yaaba n cili ki ba Kilisiti yenyenma , ki leeni U tienu paabu yaabu n ñani tanpoli po , ki go ba U tienu Fuo ñanma , ⁵Ki leeni ki la Utienu maama n mani maama , ki go bandi yaa diema n kpendi yaa paalu ; ⁶Li pa leni bi po , bi yaa yaadi ban go fidi ki lebedi bi pala ki mia sugili . kelima bani bi yaaba n go kpaagi U tienu Bijua li dapooanpoanli po ki go fiagi O asala nni . ⁷Yaa tinga n yen baadi ke ki taaga mi ki po , ki yaa pudi yaala n pia mi fuoma yaaba n ko ga po , laa tinga baadi U tienu seli . ⁸Ama ki ya pudi i konkoni leni muadi malikonkoni , kaa pia fuoma ba kuli . ki go tie tinsolinkaaga li kan waagi leni ban juuga mi fantama . ⁹N bua kaaba ba leni tin maadi yeni kuli , ti gu ki lee yi kani ke yi tiendi yaali n ñani ki go dagidi leni yi tindima po . ¹⁰U tienu tiega cain , o kan sundi yi tuonñama leni yin den doagidi yi buama O po maama . kelima yi den todi O nigagidinñanba hali yen moala ke yi go baa todi ba . ¹¹Ti bua yi niini yendi yendi kuli n ñanbi ki kubi laa yankuali hali mi juodima , lan tie yin ba yin bi sugini yaala . ¹²Yin da yualigi mani yi gbanu , ama yin yaa togidi yaaba n baadi U tienu n niani bi yaala kelima bi dandanli leni bi ñaniali po . ¹³U tienu n den niani Abalahama u ñoanianu yaa yogunu O den ta wani O ba yaa yeli ki poli kelima o ba kuli ki ye ki cie O ke O baa poli li daano yeli nni . ¹⁴Ki yedi : moamoani cain , n baa seligi ña ki yaa pugidi a puolinuani . ¹⁵Lan teni Abalahama den juuna ki suagi liiga ki den ba U tienu n niani o yaala . ¹⁶Bi nisaaliba yaa poli bi yen poli ki taa yua n cie ba yaa yeli . lan tie yaa ñoanianu n kali bi siiga yen teni niama kuli n gbeni . Lan yaapo yo , ¹⁷U tienu moko den bua ki doagidi waani ke O ñoanianu kan lebedi yaaba yaa po ke O den niani ba ban baa ba yaala . ke O ñoanianu kan lebedi leni wan bili ya yanjagili , O go den poli ki pugini O ñoanianu po . ¹⁸Laa bonliedili yaali n kan lebedi ki go doagidi ki waani ke U tienu kan pua faama ; lani n paagidi ti pala tinba yaaba n sani ki baa O po . ¹⁹Ti pia ki muubi laa suginma ke mi tie nani o naano ñindabiagu kubikpiagili yaali n ba cuo ki sieni ku ñindapiagu kaanyendu . laa suginma pendi ku cabipigin kaabu ki kua hali deeni liiga po . ²⁰Jesu n den kpa galiiga ki kua naani ti po . O tua yaa kopadicianbado n baa ye hali yaa yogunukuli nani Melekisedeki yeni .

Chapter 7

¹Melekisedeki yeni den tie Salema dogu bado , tanpoli joma Tienu yaa kobadiciamo . O den ñani ki tuogi Abalahama wan den paadi bi badiba ki den lebidi ki kuni ya yogunu ki den gaali o . ²Abalahama den teni O piiga biinu wan den baa ya faali yaa niini kuli . O tie mi teginma bado nani O yeli Melikisedeki yeni n bundi maama . leni salema Bado lani n bundi mi yanduanma Bado . ³Waa pia ba , waa pia na , waa pia yaja , waa pia cilima , waa pia juodima . ama O tua yua n naani nni U tienu bijua . wani Melekisedeki yeni tie kobadicianbado i yoguni kuli . ⁴Faami mani ki le o kpiagidi n da maama wan yua ke Abalahama den teni O wan den ba yaa faali yaa piigi biinu . ⁵Levi buolu yaaba siiga yaaba n tuuni li kopadiciantuonli nani U tienu balimaama n bili maama ke ban yaa gaani piiga Isaleleenba yaaba kuli kani bani bi kpiiba baa leni bi kuli n tie Abalahama puolinuanu . ⁶Melikisedeki baa leni wan kaa tie bi buolu yua , O den ga piigi biinu Abalahama kani ki den gaali o wan yua n den ba U tienu ñoaniani . ⁹¹⁰Laa pia kuli niama , yua n waa n yen baadi yua n yaba yaa gaali . ⁸Nakanba , yaaba n gaandi piigi biinu tie nisaaliba yaaba n baa kpe . ama leni Melekisedeki li kadi ki waani ke O fo . ⁷Yaali n go pugini tie ke Levi yua n gaani piigi biinu , moko den pani piigi piinu Kelima hali ke o daa ye o yaja Abalahama tugu nni , Abalahama den pani piigi biinu Melekisedeki n den ñani ki tuogi o yaa yogunu . ¹¹Levi buolu kopadicianba tuonli yaali yaapo ke U tienu den teni li balimaama Isaleleenba yaaba li yaabi tie ke ñani ki dagidi cain , naani li go bi tie tiladi kopadiciantoo n cua nani Melikisedeki yeni , ki naa tie Alono buolu yua ? ¹²Nani li kopadiciantuonli n lebidi yeni , li tie tiladi li balimaama moko n lebidi . ¹³Kelima yua yaapo ke laa maama maadi , O tie buoto yua , yaa buolu yaaba siiga ba ni yendo ki suani li badibinbinli tuonli . ¹⁴Yua kuli bani cain ke ti Diedo Jesu ñani Juda buolu nni , yaa ni buolu ke Musa ki yedi li ba kuli leni yaa maama n tuugi leni li kopadiciantuonli . ¹⁵Kopadiciantoo n den cua nani Melekisedeki yeni , li go doagidi ki pugini . ¹⁶O naa den tie bi nisaaliba n dini yaa kobadiciamoka , ama li tie ke O pia yaa miali n kan bodi yaa paalu . ¹⁷Kelima bi den kpa teni O po yaa siedo n tene :A tie kopadiciamo o yogunu kukuli nani Melekisedeki yeni . ¹⁸Lan yaapo mi mabilikakpiana bodi kelima maa pia fidu baa kuli , maa go pia todima baa kuli . ¹⁹Kelima li balimaama naa den fidi ki ñanbi li ba kuli ke li dagidi cain . ama U tienu den yuandi ki cuani ti po ya suginmi n ñani ki cie . ke mi baa teni tin fidi ki nagini U tienu ki cie . ²⁰Laa bonla kuli naa den tieni kaa taani leni li poli . Kelima Levi buolu yaaba n den tua kopacianba naa den poli , ama Jesu wani tua kopadiciamo leni li poli ; ²¹kelima yua n yedi o yaapo ; O yedi : O Diedo den poli , O kan lebidi O maama . O yedi : A baa tie kopaciamo o yogunu kukuli nani Melekisedeki yeni . ²²Lan yaapo n teni ke Jesu n tie yua n tie sieda yaa ñantaado n ñani ki cie yaapo . ²³Yaalin n go pugini , bi kopadicianba boncianla den kali kelima mi kuuma den teni ke baa fidi ye o yogunu kuli . ²⁴Ama Jesu wan yua n ye ki fo hali yaa yogunu n kan gbeni yaapo , teni ke O kubi yaa kopadiciantuonli n ye o yogunu kukuli . ²⁵Lan yaapo , ke O go baa fidi ki faabi cain yaaba kuli n nagini U tienu kelima O yaapo wan yua n ye o yogunu kuli ki fo ki miadi U tienu bi po . ²⁶O tie tin bi bua yaa kopadicianbado buolu yua n dagidi ti po , ki ñani cain , kaa pia tagili baa kuli . tuonbiadi ki ye O niini . waa ta leni ti tuonbiadi danba . O den kpedi hali tanpolijoma . ²⁷Waa ta leni yaa kobacianbadiba n sieni . daali kuli bi yen padi a pada , bi yen kpa padi bani bi ba ya tuonbiadi po , ki yuandi ki padi bi niba kuli tuonbiadi po . laa bonla O den tieni li kuli yenma ki den puni O yuceli yua kuli po . ²⁸yaa balimaama n den dindi bi nisaaliba yaa kopacianba den pia ku tadingu kelima bi tie nisaaliba . ama li poli yaa maama yaama n den yuandi ki cua li balimaama puoli , den teni ke bijua tua kopadicianbado wan yua n dagidi ki ñani cain hali yaa yogunu kuli .

Chapter 8

¹Tin maadi yaa maama kuli , mi siiga yaalin pia li mayuli tie ke ti pia yaa kopacianbado n kali tampoli U tienu yua n pia ti kpiagidi balikalikaanu o jienu po . ²Lan kane ke O tuuni u kaangagidinjamu nni O Diedo wani O yaaba n sieni ya gbandiemoanli , ke o nisaalo ka sienli . ³Kopadicianbado kuli bi yen dini o ke wan yaa kpendi nni U tienu kani bu paabu leni a pada ; naan kani ke li tie tiladi Jesu moko n yaa pia wan baa pa yaala . ⁴O yaabi ye ki tingi n po , O kaa bi tie ba kopadiciamo moko kelima yaa kopacianba n kpendi nni mi buama nani li balimaama n bili maama da ye . ⁵Ban tuuni ya tuonli yeni , tie yaali n tiendi tanpoli , li nannanli leni li junjungu .nani U tienu n den kpa wani Musa maama wan den ba sieni li gbandieli ya yogunu ki yedo : nan yaa faami ki tieni li kuli bonnanla nani ya nannanli ke wani na li juali po yeni . ⁶Ama moala , Jesu pia yaa tuonli n nani ki cie lani , kelima O tie ya ntantaado n nani ki cie yaa candanbaalo . yaa ntantaado n se u noanianjamu po . ⁷Kelima o ntantaadi cialo yaa den pia poado ba kuli , laa den pundi yaala ban lebido leni o bonyuanlo . ⁸Kelima li tie leni i jaligi ke O Diedo den maadi leni isaleleenba yaaba ki yedi : diidi O Diedo yedi ke u yogunu kpenda yaa yogunu ke n baa kuani o ntantaadi pano Isaleleenba yaaba leni Juda yaaba siiga . ⁹Ya ntantaado n ka ta leni min den kuani leni bi yajanba yua . Min den cuo bi nii ya daali ki dadi ki nani ba Ejibiti diema nni . kelima baa den tuo ki kubi n ntantaado , n moko mii den yagi n yama kelima bi po ; O Diedo n yedi maama . ¹⁰Diidi mani min baa kuani ya ntantaado leni Isaleleenba yaaba buolu . O Diedo yedi li yaa puoli , n baa kuani n balimaama bi yantiana nni , n baa diani ma bi pala nni , n baa tie bi Tienu bi mo baa tie n nuba . ¹¹O baa kuli kan go cogini o yieninlielo , bi o kpiilo ki yedi o ; bandi O Diedo , kelima yua kuli baa bandi nni . ki cili bi siiga ki bonwaaga kaa ca hali o nikpelo . ¹²Kelima n baa paba sugili leni bi tudima kuli po , n kan go yaa tiadi bi tuonbiadi . ¹³Nani wan yedi : o ntantaadi paano yeni li tie ke O doagidi waani ke o ntantaadi kpialo kpeligi . ki sua yaali n kpeligi mo tie yaali n podi , lan mo n tie yaali n pendi .

Chapter 9

¹O nantaadi kpelo moko den pia o ñoabona ya n tuugi leni i jandi leni u कांगगиди яму уу н ден ye ki tingi po .² Lane n teni ke bi caani li gbandieli , u cicili kaanu naan kani ke bi yi u kangagidinamu . lan kani n pia ki fidisanga tiankaanu , tabili , leni ban bili ya dipen³Bu kpalipigni ka liebu liiga pia ban yi naani ukangaginamu moanu .⁴Lie nni den pia wula padibinbinli ban yen ju tulale naani ki go pia ku nantaadi kpaagu yaagu ke wula taabigu ku kaani kuli . wula tadiga mana n den kpie naani den ye ku nantaadikpaagu yeni niini , leni Alono gbianu yu gbianu yu n den bundi , leni o nantaado n diani yaa tana po .⁵Ku nantaadikpagu yeni tampoli den pia yaa Malekinke bi yiba Selubaaba nan nana yaalin waani ke U tienu kpiagidi ye li kani , ke bi fiabi den wagini ku nantaadikpagu yeni bulhoaluodi kaanu . laa tie moala n ka ke ti baa togidi yi li kuli .⁶Nani li kuli n den bili maama , bi kopadicianba yaaba n tuuni li kopadiciantunonli , bi yen kua o yogunu kuli li gbandieli nni kaankpialu .⁷Liigi po u kanlielu li gbandieli nni o kopadicianbado bebe n den bili nni ta yenma , o kan kua kaa kubi ya soama ke o baa padi wani o yaaba yaa tuonbiadi po , leni bi niba kuli tuonbiadi po .⁸Lan kuli U tienu Fuoma yua den bua ki doagidi ki waani ke yaa sanu n baa teni tin kua u kangagidi njanmoanu daa luodi hali li yaa tie ke li gbandieli da baa ye .⁹Lan kuli den tie moala nne yaa nannanli , yaali n bundi ke ban cuani yaa paabu leni yaa paada kan fidi ki teni yua n tiendi lani n dagidi cain ke o pali nni siedo n yaa dua .¹⁰Mi jiema , li bonñokaala leni mi candinama buoli kuli , laa ñoabona kuli den tie o nisaalo n baa tiendi yaala hali milebidima yogunu n bati cua .¹¹Ama kilisiti wan den cua ki tie kopadicianbado yaa bonñanla n kpendi yaa po . O den kua ya gbandieli ya niini n yaba ki go nani ki cie , o nisaalo n kaa maa yaali . lani n bundi ke laa tie ya tagima n tiene yaa bonla . O den kua u कांगгиди янмоану нни yenma ke li dagidi i yoguni kuli po .¹²waa den kua leni a pudibuana leni a naabila yaa soama ka , ama leni wani O yaa soacele ki den daa ki faabiti o yogunu kuli po .¹³Kelima a budibuana leni a naatona yaa soama , leni o naañoa fantanpienma yaa den ba fidi ki njuudi ki ñani ban mii yaaba yaapo bi joagindi ki teni bi gbanandi n yaa nani ,¹⁴Kilisiti yaa soama n baa njuudi ki cie , wan yua , leni U tienu fuoma yua yua n ye o yogunu teni ke o den puni o yuli cain U tienu nani yaa padili n kaa pia joagindi ba kuli baa njuudi ti pala siedo leni a tuonkpiema ke yin fidi ki soani U tienu yua n fo yaa po .¹⁵ Lan yaa po n teni ke O tie o nantaadi paano yaa candanbaalo . nani wan den kpe ki daa bi niba leni yaa tuonbiadi ke bi den tieni o nantaadikpelo yaa yogunu . lan tie U tienu n yini yaaba kuli baa ba wan den nianba yaa faali n ki pia gbenma yeni .¹⁶Kelima li ñoabonjuodi kaali n ña naani , li tie tiladi ke yua n ña laa ñoabonli ban sua ke waa go baa ye . Ban ña ya ñoabonjuodi kaali pia mi fuoma li daano yaa ti ye .¹⁷kelima lii pia gbamanu ba kuli , hali yua n ña laa ñoabonlijuodi kaali yaa baa ki ye .¹⁸lan yaa po yo ke , ba o nantaadi kpialo den tieni leni mi soama .¹⁹Musa , n den waani Isalelee yaaba U tienu balimaama kuli ki gbeni yaa yogunu , o den ta a naatonbila leni a pudibuana yaa soama ki kali taani leni mi ñima , ki go ta i gaalimoani leni Isopi tiidi benu , o den tuu mi soama yeni niini ki mii wan den cogi yaa tili yeni po , leni bi niba kuli po ki yedi :²⁰Li ne n tie o nantaado yaa soama , Utienu n bili yi po yua .²¹O go den tu mi soama yeni ki mii li gbandieli po leni lin n pia yaa tuonsoantiadi kuli i jaandi po .²² Nani li balimaama n yedi maama li bonli kuli den njuudi leni mi soama . kelima mi soama yaa wuli sugili ki ye .²³Li den tie tiladi kelima yaa bonli n tie tanpoli yala yaa nannana moko den baa njuudi yene leni mi soama lan wani ke tanpoli yaa bonmoanla , leni a pada , n yaa nani ki cie yaali n yene .²⁴Kelima Kilisiti naa den kua o nisaalo n tagi yaa कांगгиди яму уу naani nni u bonmoanu ya niini ka , ama o den kua tanpoli moala ki ye U tienu kani miadi O ti po .²⁵Waa den kua tanpoli ki go baa puuni o yuli nani li padili yeni yogunu n kuli ka , nani o kopadicianbado n yen kua binli kuli maama u कांगгиди янмоану leni mi soama yeni .²⁶Li yaa tie yen ka , li den baa tua tiladi wan cili ki laadi fala yogunu boncianla hali nanduna cili yogunu ; ki sua moala mi juodima yogunu , O cua ki puni O yuli yenma nani li padili yeni o yogunu kuli po , ki bolini ti tuonbiadi .²⁷Nani lan bili nisaali kuli po maama , ke o baa kpe yenma , li puoli U tienu n jia o buudi .²⁸ Li tie yene ke Kilisiti yua n den puni o yuli yenma ki den tugi niba boncianla tuonbiadi . O go baa guani mi liema ki doagidi O yuli ke li kan yaa tie ti tuonbiadi ñanma po ka , ama yaaba n gu O cuama yaa tindima po .

Chapter 10

¹U tienu balimaama yaama n pia yaa bonnanla n kpendi yaa junjunga ke li naa tie li moano ka kan fidi faabada ba leni a pada ya ke bi tiendi o yogunu kuli binli nni , ki teni yaaba tiendi laa pada n dagidi cain . ²Lani yaabi baa tuo , bi kan go bi yaa baa pada kelima yaaba n tiendi laa pada , bi yaabi ba fidi nanbi cain yenma , bi kan go bi yaa ba ki pia bi tuonbiadi siedo bi pala nni . ³Ama bi tuonbiadi tiadima po yen teni binli kuli ban padi . ⁴Kelima li kan tuo a naatona leni a pudibuana soama n fidi ki nani ti tuonbiadi . ⁵Li tie lan yaapo ke Kilisiti n den kua nanduna nni yaa yogunu , O den yedi : naa den bua padili baa kuli bi , paabu ba kuli , ama A den tagi n po ti gbanandi . ⁶naa go den tuo ki ga a padijukaana bi , ti tuonbiadi sugili yaa pada . ⁷Lan wani n den yedi : diidi , n cua ki baa tieni a yanbuama U tienu kelima li balimaama tili nni li den maadi min yaa maama yo . ⁸O den kpa yedi : naa den bua , naa go den tuo ki ga a pada bi , bu paabu ; baa padijukaali bi , ti tuonbiadi yaa pada . ba ke laa pada den nua li balimaama n bili maama . ⁹O den yuandi ki yedi : diidi n cua ki baa tieni a yaa yanbuama ; lan tie ke o bolini li bonciala kelima o bua ki kaani li bonyuanla . ¹⁰Laa yanbuama yaa po n teni ke ti ba mi candianma kelima Jesu Kilisiti den puni O gbanandi nani li padili yeni yenma yua kuli po . ¹¹Kopadicianmo kuli yen se o tuonli kaanu daali kuli ki tuuni li kopadiciantunli , mi tianma , o yen padi padibuoyendu , yaa pada n kan fidi ki nani ti tuonbiadi hali abada . ¹²Ama kilisiti wani , O den tieni padiyenli bebe ti tuonbia po , ki yuandi ki ban kali o yogunu kuli po U tienu balikalikaanu jieno po . ¹³O gu moala O yibalinba n tua o taanmaakaanu . ¹⁴Kelima wan puni O yuli maama yenma yeni , O teni ke wan gagidi ki nanbi yaaba leni o soama yeni , ke bi dagidi cain o yogunu kuli po . ¹⁵U tienu fuomi yua moko tieni ti po siedi ke li tie yene . kelima O den kpa yedi : n baa kuani bi po yaa nantaado n tienna , ¹⁶O Diedo go yedi yaa dana tienna yaa pendi n baa tieni n balimaama bi pala nni n go baa dianma bi yantiana nni ¹⁷O go den pugini ki yedi : n kan yaa tiadi bi tuonbiadi po , n kan go yaa tiadi ban tieni yaa tudima . ¹⁸Lan wani , ti tuonbiadi sugili n ye naan kani kuli , padili naa go ye ti tuonbiadi po . ¹⁹Lan yaapo n kpiiba , nani tin baa jii fidi ki kua u kaangagidi namu nni kelima Jesu soama po , ²⁰O den luodi ti po yaa sanpaanu n fo ki pendi bu kpalidoaginkaabu , lan tie ti gbanandi . ²¹Nani tin pia yaa kopadicianbado yua ke bi dini U tienu diegu po yeni , ²²Lan wani tin nagini U tienu leni payenli ke ti pala gbie leni li dandanli , ke ti pala siedo joagindi nuudi ki nani , ti gbanandi moko nuudi leni mi ninjanma . ²³Tin kubi bonnanla tin pia yaa suginma siedo kelima yua n nianti u noanianu tie dugika . ²⁴Tin yaa faami mani ki guu ti yaba , ki tigini ti yaba mi buama leni a tuonjama nni . ²⁵Tin da na mani ti tanma nani bi tianba n maani maama , ama tin yaa paagidi ti lieba pala , nani yi moko n nua ke O Diedo daali nagidi yeni . ²⁶Kelima ti yaa bandi i moamoani , ki nan go yuandi ki tiendi ti tuonbiadi leni ti yanbuama , padili naa go ye ti tuonbiadi po . ²⁷Ama yaa cuonu n bia , leni mi fantanbiadima gu ki baa bolini bi niyiekaaba . ²⁸Yua n den miidi Musa balimaama kuli , tie yua ke bi baa kpa o ke ninningbadima kuli ki ye ; siedinba lie bii bi ta noabu nni . ²⁹Lan wani , yua n fali U tienu bijua ki nua ke o nantaado yaa soama yaama n den nuudi ki nanbi o yeni tie fanma , ki go sugi li nanbili paabu fuoma , naani o yaa cuonu ka baa yaa bia ki cie ? ³⁰Kelima ti bani yua n den yedi : Mini n tie yua n yen tuu li panli Mini n tie yua n baa tuu yi biadima panpaani . O Diedo go den yedi : O Diedo baa jia o niba buudi ³¹Li tie yaa bonla n bia ki i jeje hali boncianla yua n ba U tienu yua n fo nuunni ³²Yin tiadi mani yaa dana n pendi po ; yaa yogunu ke yi yama den yendi , ke ba leni fala siiga yi den moani li moacianli ki den se ke li paa lienni . ³³mi tianma bi yen fiagi yi ki go wangi yi fala bi niba kuli nintuali , yogunu baa mo , yi yen taani yen ban wangidi yaaba fala . ³⁴Yi den pia mi ninningbadima a kpaada po . yi go den tuo ki mangi yi pala leni bi niba n den fie yi piama , kelima yi bani ke yi pia yaa nalimano n nani ki cie ki go baa ye o yogunu kuli . ³⁵Lan wani , yin da na mani yin pia yaa dugidi yaadi n pia yaa panpaani n yaba . ³⁶Kelima li pundi yin yaa se ke li pa , lani n tie ke , yi yaa tieni U tienu yanbuama ki dudi , yin baa wan den niani yi yaala . ³⁷Li go sieni u yogunu waamu bebe , yogun jenjenga , ke yua n ti cua n cua ke li kan waagi . ³⁸N nitegini ka baa ye ki fo kelima li dandanli po , ama o yaa guani puoli n pali kan mangi o po . ³⁹Tinba wani , ti naa tie yaaba n baa guani puoli ki bia ka ; ama yaaba n pia li dandanli ki baa ciadi bi naani .

Chapter 11

¹Li dandanli tie yua n pia ti dugidi ki bani cain ke o baa ba wan sugini ki baa yaala , ki doagidi ki wani ke o pia , ba wan kaa da nua yaala . ²Bi kpiaba n den pia yaa dandanli yaapo n teni ke Utienu tendi bi siedinamo . ³Li tie leni li dandanli yaapo ke ti bandi ke nanduna den tagi leni U tienu maama . ki teni ke tin nua yaala moala nani tin ki nua yaala yaa niini . ⁴Li tie leni li dandanli yaapo ke Abela den padi U tienu po yaa padili n nani ki cie Kayina yaali , kelima o dandanli yaapo U tienu den doagidi ki yedi ke o tiegi ki den ga o padili . li go tie laa dandanli yaapo ke o baa ki maada ba leni wan kaa ji ye . ⁵Li tie leni li dandanli yaapo ke U tienu den taa Enoka ke waa den bandi mi kuuma baa go den laa o kelima U tienu den taa o . hali U tienu daa den taa o o den ba siedi ke o tie yua ke U tienu pali mani o po . ⁶Lan wan yua n ki pia dandanli o kan fidi ki mangi U tienu pali . kelima li tie tiladi yua n bua ki nagini U tienu n daani ke U tienu ye , ke yaaba n lingi O kuli baa ba i panpaani . ⁷Li den tie leni li dandanli yaapo , ke U tienu den liidi ki waani Nowe yaa bonla n baa tieni ba ke o baa kuli daa den nua la . ke U tienu fangili jeje den cuo o ke o den kpie ku nindabiaciangu , ki baa faabi o diegunni yaaba . leni lani , o den buni ki cuo nanduna . o den ba U tienu kani li moamoansaali ke o tie nitegini ka yaali n baadi leni li dandanli . ⁸Li tie leni li dandanli yaa po , ke Abalahama den tuo U tienu yiinu , ki den fii ki gedi wan baa ba ki diedi yaa diema yaa niini . o den gedi ba leni wan kaa den bani wan caa naani . ⁹Li tie leni li dandanli yaapo ke o den gedi ki ban kali nani o nilamo yeni , U tienu n den niani o yaa tinga yaa niini . o den ye a gbandiena nni leni Isaaka leni Jakobo ban yaaba n den taani leni o ki ba laa noanianu . ¹⁰Kelima o den guudi ki baa le yaa dogu yaa tanpuna n paa .naani ke U tienu wani O yaaba , n tie yua n diani laa dogu ki go tie u maalo . ¹¹Li tie leni li dandanli yaapo ke Sala o yaaba , baa leni o bina n den pendi leni wan ma , U tienu den teni ke o fidi ki ba u buolu , kelima o den dugi yua n niano yeni yaapo . ki bani ke O tie dugika . ¹²Lan yaapo , leni jayendo , ba ke o den podi ki cuaga , o den mala yaa puolunuanu n kaa pia cuali nani tanpoli nmabina , nani yaa tanbiima n ye mi nincianma kunu ban kan fidi ki cuadi yaama . ¹³Bi kuli den kpe leni li dandanli kaa den fidi ki ba yaa bonla ke U tienu den nianba , ama bi den tuodi ki la laa bonli kuli hali fuagima ki den mangi bi pala li po ; ki tuo ke bi tie canba leni sancenba nanduna nni . ¹⁴Yaaba n maadi yeni doagidi ki wani ke bi lingi bi doguceli . ¹⁵Bi yama yaa den baali ban den nani yaa dogu po , bi den baa fidi ki guani li po . ¹⁶Ama bi den lingi yaa dogu n nani ki cie ; lan tie tanpoli diema . lan yaapo laa pia U tienu po fe leni wan tuo ke bi yini O bi Tienu . kelima O bogini bi po u dogu . ¹⁷Li den tie leni li dandanli yaapo , Abalahama ki baa padi Isaaka , U tienu n den biigo yaa yogunu ke o den tuo ki baa padi o bonjayenyenga baa ke o den ba U tienu noanianu . ¹⁸Wan yua ke U tienu den niani o ki yedi : leni Isaaka yaa kani a baa ba u puolunuanu . ¹⁹O den tia ki bani ke U tienu pia u paalu , O baa fidi ki guani ki fiini ba a tinkpila . lan yaapo O baa fidi ki guani ki fiini Isaaka baa o yaa kpe . ²⁰Li den tie leni li dandanli yaapo , ke I saaka den gaali Jakobo leni Esayu kelima yaali n kpendi yaa po . ²¹Li tie kelima li dandanli yaa po Jakobo wan den baa kpe yaa yogunu , o den niii o gbianu yuli po ki gaali Josefi bila , yendi yendo . ²²Li den tie leni li dandanli yaapo , Josefi n den nagidi mi kuuma yaa yogunu , o den maadi I saleleenba yaaba buolu nana Ejibiti diema nni , ki go den bili li noabonli yaali n tie o tinkpikpaba maama . ²³Li den tie leni li dandanli yaapo , ke Musa madi yogunu , o danba den wuoni o hali nmaali taa . kelima bi den sua ke ki bigi yeni den nani , baa den jie o bado noabonli . ²⁴Li den tie leni li dandanli yaa po , Musa n den fandi , o den yie ban yino Falono bisalo bijua . ²⁵O den faadi ki taani leni U tienu niba ki lee fala ki cie wan mangi o pali leni ti tuonbiadi yemanma o yogunu waamu bebe yaa po . ²⁶O den nuanla ke o yaa laa i fee nani Kilisiti yeni li tie o po piacianma ki cie Ejibiti nalinmano kuli , kelima o den nua wan baa ba yaa panpaani liiga . ²⁷Li tie leni li dandanli yaapo , ke o den nani Ejibiti dogu nni , kaa jie Ejibiti bado pabienli . o den se ke li pa o yanjagili nni kelima o den nua o baa kuli n ki nua yua . ²⁸Laa dandanli yaa po o den teni ke bi bogini ki tieni pak , mi pendima janma ,ke bi go den mii mi soama bi dienna bulinoana po . lani n tie mi kuuma Maleki n da sii Isaleleenba yaaba bonjakpiala . ²⁹Li de n tie leni li dandanli yaapo , ke Isaleleenba yaaba den tagini mi nincianma nani ki tinkuongi yeni , ama Ejibiti yaaba , yaaba n den biiga ki baa laa nincianma siiga , mi den naliba . ³⁰Li tie leni li dandanli yaapo , ke Jeliko bilinciamu den baa yaa yogunu ke Isaleleenba yaaba den cuoni ki lindi u hali dana lele . ³¹Li tie leni li dandanli yaapo , ke li poconconli Lahaba ki den taani ki bodi leni U tienu niyiekaaba kelima o den gaa Isaleleenba niba yaaba n den cua ki baa diidiu dogu . o den ga bi cangu bonnanla ki den todiba . ³²N go baa yedi be ki pugini ? mii pia o yogunu ki baa maadi Jedeyono maama leni Balaka , leni Samisona , leni Jefite , leni Dafidi , leni Samieli , leni bi sawalipuaba yaa maama kuli . ³³Ban kuli leni li dandanli , bi den koani ki paadi i dogi ki tieni yaali n tiega ki go den baa Utienu n nianba yaala , ki den luoni i yangbanli noana , ³⁴Ki den gbindi mi fantanbiadima jama , ki sani ki ciadi leni mu jugisiemu , ki paagi leni i yiani , ki tie jakoanda bu toabu nni , ki teli bi nilanba toa tuada . ³⁵Puotanba den laa bi kpiiba ke bi den guani ki fii bi tinkpiba siiga . bi waani bi tianba fala hali ke baa den tuo mi faabima kelima bi bua ki baa yaa tinkpifiima n nani ki cie . ³⁶Bi den nuadi bi ne , ki puaba leni i febi , ki loli ki kpa bi tianba , ki kuani bi ne a kpaadi diena nni , ³⁷Bi den teni ke bi lugidi bi tianba a tana , ki

jia ki jendi bi ne , ki waanba o falaciamo , ki kpa bi tianba leni mu jugisiemu , bi tianba den yie ti pegbandi leni ti
nuagbandi ki caa i kankaani kelima bi den luo li bonyiekaala , , ke bi niba den bia bi po , ki go wangiba fala ,
³⁸ηanduna naa den dagidi kaa pia laa nimoanba , bi den gaandi mi fanpienma nni leni a juana nni leni ti jualondi
nni , leni i tinfali nni . ³⁹Ba ke ban kuli den baa ke U tienu tieni bi po o siedinamo kelima bi dandanli yaapo , baa
den ba wan den nianbi yaala , ⁴⁰Kelima Utienu n den jagi ti po yaa bonnanla yaapo teni ke bi kan fidi ki ηanbi ki
dagidi cain li yaa tie leni tinba yaa ka .

Chapter 12

¹Lan wani ti moko , nani siedinba boncianla n linditi nani ku tawaligu yeni , tin yie tugili kuli yaalin tie tuonbiadi yaadi n baa lindi ti faala , tin yaa tiini leni li juunli ya nuama n bili ti po . ²Ki nua Jesu wan yua n tie li dandanli cilika leni li njanbi ka ; kelima ya pamanli n den bili ki gu o yaapo , O den tuo li dapooanpoanli yaa kuuma , ki fali6 ya fee n ye lienni ki kali U tienu balikaalikaanu O jienu po . ³Yin tia mani Jesu po , wan yua n den tuo ki juuni leni ti tuonbiadi danba len ban den yie O po maama kuli , ke yi moko n da coagi ki luo li papaali ki gbali . ⁴Yi naa da moani leni ti tuonbiadi hali ke yi soama wuli . ⁵Yi go sundi yin den ba yaa tundi U tienu kani nani O bijaba . O den yedi : «n bijoa , njan da fali O Diedo n wani na yaa fala ke li tie tundi na po . njan da go luo li papaali yaa yogunu ke O funi leni na . ⁶Kelima O Diedo yen tundi leni fala wan bua yua . O yen pua wan tuo yua kuli ke o tie o biga »⁷Yin juuni mani leni laa tundi . O tiendi yeni kelima O nua yi ke yi tie O bijaba . ki laa bonjagi nye ke o ba kan tundi o ? ⁸Ama bi yaa ki tundi yi nani a bila kuli n baadi yaa tundi leni fala , yi tie kpiaba yo yii tie bimoana . ⁹Baa ti danba yaaba n tie nisaaliba den tundi ti leni fala ke ti den fangi ba . naani laa pundi tin bini ti yula leni ti ba yua n ye tampoli ki ba li miali ? ¹⁰Ti danba den yen tunditi leni fala u yogunu waamu bebe yaa po nani ban bua maama , ama Utienu wan tunditi ti namu yo , ki bua tin taani leni o ki yaa nani nani wan yeni . ¹¹Li tie moamaoni , i tundi leni fala kuli daa yen tie pabiili bonla , laa yen tie pamanli ka ama li yen yuandi ki cuani yaaba n ga li bangima po yaa bonluonkaala n kpendi nni mi teginma mi yanduanma nni . ¹²Lan wani yin paagi mani yi nii yii n yualiga leni yi duna ya tadi . ¹³Ke yi taana n yaa nua ya sani n tiega , yua n diani taali n kpigidi ama lin paagi¹⁴Lingi mani mi yanduanma leni bi nibi kuli , leni mi gagidinjanma , kelima yua n kaa pia mani o kan lee O Diedo . ¹⁵fangi mani yi yula ke o baa kuli n da muni o yuli leni U tienu njanbili ; yaa jiinu nto kuli n da pudi tii po ki na a benkpela , ki cuani ti yanyagidi ke lan da puodi nibi boncianla . ¹⁶Yin go fangi mani i yula ke yi siiga n da pia concondaano bi , yua n fala yaalin n gagidi nani nani Esayu yuan den kuaadi o nikpedi mi jiema po . ¹⁷Yi bani ke li yaa puoli , yaa yogunu ke o den bua o ba n gaali o , o den yie o po ; ba leni wan den lingi leni ti ninsiidi . kelima o moe naa den fidi ki lebidi li baa kuli . ¹⁸Yi daa kpa nagini yaa juali ke bi den baa fidi ki siili ama ke li den cuo mi fantama leni kugbagbabiadigu , leni li biigicianli , leni ku faaliciangu , ¹⁹leni kakaaci piebima Bi u niali ciamu fuugu n den ye naankani , ke ba yaaba n den gbadi laa nialu ke wun da go maadi ba mayenma ki pugini . ²⁰ Kelima baa den fidi yaa noabonli n tiena : baa yangi yaa sii laa juali bi baa lugidi o a tana . ²¹Ban den laa yaali yeni , den pia i jeje hali ke Musa n yedi : ti jiwaandi cuo nni hali ke n digibi . ²²Ama yinba won nagini Siyono juali , U tienu yua n fo dogu , tanpoli Jelusalemo , Malekinba tuda tuda kuli n taani naankani ki yiini . ²³U tienu bi kpiala kuli taanli nni yaaba yaa yela n diani tanpoli . yi cua U tienu kani wan yua n tie bi niba kuli bujialo leni bi niba kuli Tienu . yi cua bi niteginkaaba naani n ye naankani yaaba n nani ki dagidi cain . ²⁴Yi nagini Jesu kani wan yua n tie o nantaadipaano candanbaalo , leni o soama yaama n den wuli ki nuudi yi , ki go maadi yaa maama n nani ki cie Abela yaa soama n den maadi yaala . ²⁵Fangi mani yi yula ki da yie ki kan cengi yua n maadi leni yi . kelima yaaba n den yie ke bi kan cengi yua n den soagindi U tienumaama nanduna nni yaa den fidi sani ki cia , ti moko baa tieni lede ki fidi ki cia hali ti yaa yie ke ti kan noadi tanpoli yua maama . ²⁶Wan yua ke O nialu den digibi ki tinga . ama moala O nianti yaa noanianu tie nne : «yenma goga , ki tinga bebe ka baa digibi ama leni tanpoli moko »²⁷Lan yedi : yenma goga , li waani ke mi lebidima baa tieni yaali n digibi kuli kani , nani lan tie bontagi kaali yeni yaa po ; lani n tie yaali n kan digibi mo n suagi liiga ki yaa ye . ²⁸Lan yaapo , nani tin baa ba yaa diema n kan digibi yeni , tin yaa ye leni i tuondi ki kpiagidi U tienu leni a tuonjama dagidi O po . leni O fangili nni . ²⁹kelima ti Tienu go tie yaa fantami n di .

Chapter 13

¹Yaa suagi mani liiga leni mi buama yi kpiiba po , ²Yin da sundi ki yaa gaandi bi niba cangu . yeni bi tianba den ga Malekinba cangu kaa bani . ³Yin yaa tiadi mani a kpaada po nani yi moko nani yi moko taani leni bani ki tie kpaada yeni , yin yaa go tiadi yaaba n laadi fala nani yinba yi yaaba moko n ba fidi ki lee laa fala buolu yi gbanandi nni yeni . ⁴Yua kuli n jigini li ñiigili , ke joa leni poa taayien u duanu kani n da naa leni joagindi kelima U tienu baa jia yaaba n ye ti joagindi nni leni conconma buolu kuli danba . ⁵Yin da pa mani i yula mi ligi buama , ama yin mangi yi pala leni yin pia yaala , ⁶kelima U tienu wani O yaaba yedi : N kan ñaa ña faabada N kan lu ña faabada Lan wani leni papaali ke ti baa fidi ki yedi : O Diedo tie n todi ka , n kan jie li ba kuli ; o nisaalo ba fidi ki tieni be ? ⁷Yin yaa tiadi mani yi gobidi kaaba po , ban yaaba n den wani yi U tienu maama . diidi mani ki lee bi yema n juodi maama yin ñoadi bi dandanli fuuli . ⁸Jesu Kilisiti o tie yendo wonla , dinla , leni yaa yogunu n kan gbeni . ⁹Yin da teni bangitoa canma n yaani yi pala kelima li ñani li pali n ya gbie ki paa leni li ñanbili , ki lan da tie leni mi jiema ka , kelima yaaba yaaba n puni bi yula li po , laa todiba leni li ba kuli . ¹⁰Ti pia yaa padibinbinli ke yaaba n tuuni li gbandieli nni naa pia u sanu ki je li jiema . ¹¹Yaa yandi ke o kopadicianbado padi ti tuonbiadi po ki kuani mi soama u kaangagidi ñamu nni , bi yen ñani ban kodi yaa yandi ki sia hali nii n po . ¹²Lan yaapo ke Jesu moko wan den bua ki ñanbi ki ñani bi niba tuonbiadi , leni o soaceli , o den laa fala kiden kpe u dogu buliñoabu nii n po . ¹³Lan wani tin ña mani ki gedi O poo nii n po ki taani leni o o fee nni . ¹⁴Kelima yaa ñandunli n yene niini tin ye naani ti pia yaa diema n ba yaa ye u yogunu kuli , ama ti lingi yaa diema n kpendi nne . ¹⁵O yaa po tin yaa tendi U tienu o yogunu kuli ti pagidi nani li padili yeni ; lan bundi ke ti ñoacuuna n ya pagi o yeli . ¹⁶Yin da sundi ki yaa tiendi mi ñanma leni ti bulcindi kelima laa padili buolu n yen mangidi U tienu pali . ¹⁷Yin yaa tuodi mani yi gobidi kaaba ki go ya pia bi po li fangili kelima bi guu yi naani kelima bi faa togidi U tienu nintuali . yin yaa tiendi yeni lan tie ban ya tuuni laa tuonli leni li pamanli ki lan ya tie leni li dunli kelima laa pia yi po todima baa kuli . ¹⁸Yin yaa jandi ti po , kelima ti tama ke ti pia o siedi ñamo ti pala nni ti bua li bonli kuli nni ki yaa pia yaa tagu ñani . ¹⁹N go baa miadi yi yin yaa tiendi yeni lani n tie min fidi ki cua yi kani tontomi ²⁰Mi yanduanma Tien u yua n den fini ti Diedo Jesu O yankpanamo bi tinkpiba siiga kelima O soama yaami n kuani yaa ñantaado n baa ye o yogunu kuli po , N teni yin fidi ki yaa tuuni a tuonñama ki go tiendi o ²¹yanbuama . Wan yaa tiendi i yemi nni yaali n dagidi o po kelima Jesu Kilisiti po wan yua n die ti kpiagidi yaa yogunu n tu u yu ! Amina ! ²²N go miadi yi n kpiiba , yin tuo ki ga i naa tundi kelima n diani yi waamu bebe liga . ²³Yin bandi ke bi luodi ti kpiilo Timote , o yaa cua n kani tonma ti baa yegi ki cua ki lee yi . ²⁴Yin fuondi mani yi gobikaaba kuli leni U tienu nigagidi ñanba kuli ; Italia yaaba moko fuondi yi . ²⁵U tienu ñanbili n yaa ye leni yi kuli Amina !

James

Chapter 1

¹Mini Jaka, U Tien u leni o Diedo Jesu Kilisiti naacemo, n diani yinba i piiga n buoliedi yi n yayadi ki ye ñanduna nni kuli po. N fuondi yi. ²N kpiiba, yin ya nua mani ke ya biigima buoli kuli n cua yi kani tie pamanli bonla. ³Ki ya bani ke yi dandanli biigima baa cuani li juunli. ⁴Ama li tie tiladi ke li juunli n ya tuuni li tuonli ki dudi cain, ke yin tua yaaba n ñani ki dagidi cain ki da luo liba kuli. ⁵Yi siiga niloba ya luo mi yanfuoma, wan mia U Tien u yua n puuni bi niba kuli leni ti bulicindi kaa fu leni ba, o baa pa o ma. ⁶Ama wan mia leni li dandanli, ki da bangi o ya baa baa bi o ya kan baa. Kelima yua n maliti ke daalinba o kan baa tie nani mi ñincianma ñinguona, u faalu n lengidi ki pengi ya yeni. ⁷Ya nilo n tie yeni kuli n da tama ke o baa baa liba kuli o Diedo kani. ⁸Kelima o tie yama lie daano, waa se kaanyendu o bontienkaala kuli nni. ⁹Ti kpiiba siiga yua n tie luodo n ya mangidi o pali boncianla leni U Tien u n jigini o maama. ¹⁰Yua n tie piado mo n ya mangidi o pali leni U Tien u n jiini o maama, kelima o baa pendu nani ti muadi puuma yeni. ¹¹Ki yenga pudi ke ki wulitonma tendi ke ti kuodi ke ti puuma mo suodi, tin pia ya jawaama mo bodi. O piado moko baa mali ki suodi yene o ñantaadi siiga. ¹²Li pamanli ye leni yua n fidi ki juuni mi biigima nni. Kelima bi ya biigi o ki pagi o ya yogunu, o baa baa li miali badifogiliga, o Diedo n niani ke o baa pa yaaba n bua o kuli yaaga. ¹³Ban tulini o nilo ya yogunu, wan da yedi: "U Tien u n tulini nni". Kelima bi kan tulini U Tien u wan tieni yaala n bia wani oba mo kan tulini niloba kuli. ¹⁴Bi tulini nilo kuli wani oba bonbuaka-biadila ya dia ki cuo ya yogunu. ¹⁵Lanwani, o bonbuaka-biadila ya punbi, li baa ma ti tuonbiadi, ti tuonbiadi mo ya kpedi ki dagidi tini mo baa ma mi kuuma. ¹⁶N kpiuadiba, yin da boandi mani yi yula ya maama n tie na po: ¹⁷Li semoanli leni ya paabu n ñani kuli ñani tanpoli po, mi yenma Baa kani, wani yua n ki lebidi, ke lebidima jinjingu mo ki ye o niinni. ¹⁸O yanbuama po, o den mali ti kelima i moamoani maama po ke tin ya tie o tagima kuli siiga li bonkpiala. ¹⁹N kpiuadiba, yin bandi line: Li pundi nilo kuli n cengi tontoni ki da maadi tontoni mo, ki da bieni o

pali tontoni mo. ²⁰Kelima o nisaalo pabienli kan cuani U Tienu teginma. ²¹Lanyaapo yin lu mani yaala n tie ti joagindi leni mi biadima kuli, ki ya gaani U Tienu n buli ya maama yi pala nni leni li yumiinli, kelima mi baa fidi ki tindi yi naani. ²²Yin da cengi U Tienu maama bebe, ki boandi yi yula ke mi cengima yeni dagidi, kali yin ya tiendi man yedi yaala mo. ²³Kelima yua n cengi U Tienu maama ki naa tieni man yedi yaala tie nani yua n nua o nunga n tie maama ki madiibiga nni, ²⁴ki ñani ki gedi ki sundi tontoni wan tie maama. ²⁵Ama yua n nuali bonanla ya balimaama n ñani cain ki faabidi bi niba ya niinni ki suagi ki tiendi yeni kaa sundi wan cengi yaala, laa nilo baa pia li pamanli o tuonli nni. ²⁶O nilo ya tama ke o jaani ki naa kubi o lanbu, o boandi o yuli. Laa nilo ya jaanma tie fanma fanma. ²⁷Ya jaanma n ñani cain ki naa pia joagidi U Tienu nintuali tie, ki yaa todi a kpienbila leni a kpepuona bi fala nni, ki go kubi o yuli leni ñanduna joagindi.

Chapter 2

¹N kpiiba, yinba yaaba n daani ti Diedo Jesu Kilisiti yua n pia ti kpiagidi yeni, laa pundi yin ya tiendi mi gagidima bi niba siiga. ²Min bagi yaala tie line: O nilo ya kua yi taanli nni ki pili wula ñoagibila, ki go yie ya tiadi n pia ti kpiagidi, o luodo mo n kua ki yie a kpacala. ³Li ya tie ke yi jigini yua n yie ya tiayiekaadi n pia ti kpiagidi ki yedi o: "Kali ne ti jigidi kaanu," ki yedi o luodo mo ya se ne" yaaka: "Kali tiipo n taana kani". ⁴Naani yii tieni mi gagidima yi yama nni ki go bigidi leni li yantiabiadili kaa? ⁵N kpibuadiba, cengi mani, naani U Tienu ki gandii yaaba n tie luoda ñanduna nuni po ke ban tua piada li dandanli nni, ki go baa wan niani ke o baa pa yaaba n bua o kuli ya diema kaa? ⁶Ama yinba, yi fali o luodo. Laa tie a piada kaa mabindi yi ki caani yi li bujjali kani? ⁷Bani kaa sugidi ya yenjanli n ye yi niinni? ⁸Yi ya kubi U Tienu diema balimaama nani lan diani maama li ñani, mani yaama n yedi: "ñan bua a nisaali lielo nani ñan bua a yuli maama." ⁹Ama yi ya tiendi mi gagidima bi niba siiga, yi tiendi ti tuonbiadi, li balimaama mo buni ki cuo yi kelima yi miidi ma. ¹⁰Kelima yua n kubi li balimaama ki nan miidi ba balimayenma bebe, pia i tagili mi kuli po. ¹¹Kelima yua n yedi: "ñan da conbi" wani n go yedi: "ñan da kpa o nilo" moko. Lanwani a yaa conbi ki nan kpa o nilo, a tua li balimaama miidikoa. ¹²Yin ya maadi mani ki go tiendi, ki bani ke U Tienu baa jia leni yi ti buudi ki ñua leni ya balimaama n puuni mi faabima. ¹³U Tienu ya jia ti buudi ya yogunu, o kan gbadi mi ninjima yaa nilo n kaa den gbadi mi ninjima o lielo po yaapo. Mi ninjigbadima paani li bujjali. ¹⁴N kpiiba, o nilo ya yedi ke o pia li dandanli ki naa pia a tuona, li pia be fuoma? Naani o dandanli yeni baa fidi ki tindi o bi? ¹⁵Li ya tie ke yi siiga joa bi pua luo ti tiayiekaadi ki go luo daali kuli bonjekaala, ¹⁶ke yi siiga yendo yedi o: "Ya kuni leni mi yanduanma, ki ban yeli mi fantama ki go je ki guo," ama ki naa puni o yaala n tie o yema po tiladi, li pia be fuoma? ¹⁷Li tie yenma leni li dandanli: li yaa pia tuona li kpe. ¹⁸Ama nilo ya yedi: "Fini a pia li dandanli, n mo pia a tuona" n baa yedi o: "waani a dandanli yaali n kaa pia tuona n mo baa waani a n dandanli kelima n tuona po." ¹⁹A daani ke U Tienu ye ki tie yendo bebe, a tieni ke li ñani. Ama mu cicibiadimu moko daani yeni ki jie ki digibi. ²⁰Fini o yanluodaano na, naani a bua ki bandi ke ya dandanli n ki pia a tuona tie fanma bi? ²¹Naani ti yaaja Abalanjama ki den baa li moamoasaali kelima a tuona po wan den padi o biga Isaaka li padibinbinli po kaa? ²²A laa ke o dandanli den taani ki yegi leni o tuona, ke o tuona yeni mo den teni ke o dandanli ñani ki dagidi cain. ²³Yeni i Diani n yedi yaala tieni: "Abalanjama den daani U Tienu ke U Tienu den coadi opo la ke li tie teginma." Bi den yi o U Tienu danli. ²⁴Yi laa, o nilo baa li moamoansaali kelima o tuona po, laa tie kelima o dandanli bebe po ka. ²⁵Li go tie yeni Lanjaba li poconconli po. O den baa li moamoansaali o tuona po, kelima o den ga bi tondiba cangu ki teni ke bi tagini santo ki kuni. ²⁶Lanwani, nani ya gbannandi n ki pia naano n kpe maama, ya dandanli n ki pia tuona moko kpe yene.

Chapter 3

¹N kpiiba, yi siiga nni niba boncianla n da lingi ki baa tua bangikaaba, kelima U Tienun ba jia leni tinba bi bangikaaba ya buudi n pa ki cie. ²Ti kuli tudi ya tudima buoli n yaba. O nilo yaa tudi o maama nni ba waamu, o tie ya nilo n nani ki dagidi cain ki fidi paani o gbannandi kuli. ³Ti ya kpibini yi taami mu biamu ke ban tuo ki ya tiendi tin bua yaala, ti fidi ki gobidi bi gbannandi kuli. ⁴Yin go kpaagi mani ti ñinbiaciandi, ba ke ti yaba boncianla ke ti tafaciandi mo tudi ti, o ñinbiagobido gobidi ti leni ya bonpegidikaala n wa, ki tendi ke ti ca wan bua naankani. ⁵Bu lanbu mo tie yene, bu wa i gbannanbuoli kuli siiga, ama bu baa fidi ki fiini bu ba ki maadi mi japaamaama boncianla. ⁶Diidi mani mi fantama waamu baa fidi ki bolini ya fuali n yaba. Bu lanbu mo tie nani mi fantama yeni, ki go tie ya bonbiadila n ye ti gbannandi siiga, ki joagindi ti gbannandi kuli. Ku fantanbuogu fantama ye bu niinni, ki teni ke bu cuondi mi fantama o nisaalo miali yema kuli nni. ⁷O nisaalo baa fidi ki paadi ti fuayandi buoli kuli, ti bonyugiditi buoli kuli, li bonbalinkaala buoli kuli leni ya bonfuada buoli n ye mi ñima nni kuli, o paadi ba ki diedi mo. ⁸Ama bi nisaaliba siiga oba kuli kan fidi ki paadi bu lanbu. Bu tie ban kan fidi ki diedi ya bonbiadila, ya loabidi n baa cuani mi kuuma gbie bu niinni. ⁹Ti pagi o Diedo ti Baa leni buni, ki go solini bi nisaaliba, U Tienun den tagi yaaba o nannanli nni leni buni. ¹⁰Ti pagidi leni ti solindi kuli ña ñoayenbu nni. N kpiiba, laa pundi lan ya tie yeni. ¹¹Naani ya ñima n mani leni ya ñima n to baa fidi ki taani ki ña ñinbunyenli nni bi? ¹²N kpiiba, naani bu kankanbu baa fidi ki luoni olife bonluonkaala bi? Naani duven tibu mo baa fidi ki luoni a kankanna bi? Ya ñinbunli n tie ñinyaama mo kan fidi ki bundi ñinmanma. ¹³Yi siiga nme tie o yanfodaano ki pia mi bandima ki go fani? Wan doagidi o taginamu nni o tuonjama ya n yegi leni li yumiinli leni mi yanfuoma. ¹⁴Ama yi ya pia li yankuabiadili ki nia leni yi yaba, yin da kpiagi yi yula ki da pua faama i moamoani po. ¹⁵Laa yanfuoma buolu naa tie yaama n ñani tanpoli. Ama mi tie nanduna yaama, kigo tie ti gbannandi yaama ki ñani mu cicibiadimu kani. ¹⁶Kelima li yankuabiadili leni mi niama n ye naankani, li bonla kuli baa tie sisindi sindi, li bontieka-biadila buoli kuli mo baa ye li kani. ¹⁷Ama ya yanfuoma n ñani tanpoli n tie maama nne: Mi kpa nani cain, yaala n nua mo tie ke mi kpendinni mi yanduanma, mi dingi, mi pia li yumiinli ki gbie leni mi ninjigbadima, mi tiendi a tuonjama, maa tiendi gagidima bi niba siiga, maa pia pala lie mo. ¹⁸Yaaba n lingi mi yanduama tuuni ya tuona n tiegi mi yanduma nni.

Chapter 4

¹Yin pia ya koana leni ya janjanma kuli yi siiga yeni, likuli nua be? laa nua yi bonbuaka-biadila yaala n tiendi bu toabu yi gbannandi nni ka yoo? ²Yi pia yin bua yaala boncianla, ama yi naa fidi ki baa la. Lani yaapo yi tie nikpaba leni nunponli danba, ki naa fidi ki baa yin bua yaala. Yi pia a koana leni mi janjanma yi siiga. Yii baadi kelima yii miadi U Tienu. ³Yi mia mo ki naa baa, kelima yi mia ki tudi, ki bua ki biani la yi yucela bonbuaka-biadila po. ⁴Yinba mi conconma danba yeni, yii bani ke nanduna ya buama tie yibalindi leni U Tienu yo? Lanwani yua n bua ki ya danli leni nanduna kuli tua U Tienu yibali. ⁵Naani yi tama ke i Diani maadi fanma fanma bi? U Tienu bua wan kuani ya fuoma ti niinni nali ki pia li nunponli mipo. ⁶U Tienu n tieni tipo ya nambili yaba ki cie kelima i Diani yedi: "U Tienu yie bi japaadanba, ama o puuni bi yumiindanba o nambili." ⁷Lanwani yin ya miindi mani yi yula U Tienu kani. Yin ya yiedi mani ku tuotabigu yudaano po, lani o baa sani ki foagidi yi kani. ⁸Yin nagini mani U Tienu kani, o mo baa nagini yi kani. Yinba, ti tuonbiadi danba, yin nidi mani yi nii. Hanbi mani yi pala yinba yama lie danba. ⁹Yin bandi mani yi yebiadima ki ya ye leni li paboanli ki ya mua. Yin teni yi laadi n lebidi ki tua paboanli, ki go teni yi pamanli n lebidi ki tua pabiidili. ¹⁰Yin miini mani yi yula o Diedo kani o baa jigini yi. ¹¹N kpiiba, yin da maadi yi yaba po yaala n bia. Yua n maadi yaala n bia o kpiilo po, bi ki jia leni o ti buudi, o maadi yaala n bia li balimaama po ki go ja ma ti buudi. Ama a ya jia ti buudi leni li balimaama, naa go tie li balimaama kubido ka, ama mi bujialo. ¹²Yendo bebe n ye ki tie li balimaama makadikaama daano leni li bujialo, wani yua n baa fidi ki faabi ki go bolini. A mo tie nme fini yua n jia leni a nisaalilielo ti buudi? ¹³Moala yin cengi mani n maama, yinba yaaba n tua: "Dinla, yaaka saala, ti baa fii ki gedi u naa dogu, yaaka une, ki ban bindi likani, ki ya tiendi u kpendu ki ñu ti ñuadi." ¹⁴Yinba yaaba n ki bani yaala n baa cua saala. Yi miana tie be? Yi tie nani ku bantangbadigu yeni, yaagu n ye u yogunu waamu po, ama ki ba yuandi ki bodi. ¹⁵Li pundi yin ya tua: "O Diedo ya bua ti baa ye ki fo ki tiendi line bi line." ¹⁶Ama moala, yi kpiagidi yi yula yi yula yi japaayantiana nni. Yi ya kpiagidi yi yula yeni li tie yaala n bia. ¹⁷Lanwani, yua n bani ki tieni yaala n nani ki naa tieni la, o tieni tuonbiadi.

Chapter 5

¹Moala yinba a piada! Yin ya buudi mani a bubupaala kelima ya fala n baa baa yipo yaapo.²Yi piama bedi, ti lulugidi mo nmani yi tiayiekaadi. ³I tantonmoani biidi yi wula leni yi njanjilifa. I tantonmoani yeni baa fii ki sedi yipo ki kuli yi, ki bolini yi gbannandi nani mi fantama yeni. Yi dogini dogini yi njanmani a juodidana na niinni. ⁴Diidi, ya tuonsoaba n den yendi i kuani ke yi janbi ba yeni, panpaani mua ki kuli yi. Yaaba n den yendi yi kpaandi ya moe mo doni ki pundi nali o Diedo U Paaciamu kuli daano tuba nni. ⁵Yi den ye nanduna nni leni mi yemanma ki go kuandi yi yama yi gbannandi bonbuakaala nni. Yi den di ki gbengidi nani a yanwubida ban wubi yaaba mi kodima daali po yeni. ⁶Yi cuo o niteginkoa ki jia leni ti buudi ki kpa o, waa yie yipo. ⁷Lanwani n kpiiba, yin ya pia li juunli nali o Diedo cuama. Diidi mani, o kpakpaalo yen gu ki tinga bonluonkaala, yaala n pia mayuli nali boncianla, ki juuni lipo nali wan baa baa ki takpiaga leni ki tajuodikaaga kuli. ⁸Yi moko n juuni ki paagi yi pala, kelima o Diedo cuama nagini. ⁹N kpiiba, yin da yenbidi mani yi yaba po ke U Tienu n da bu ki cuo yi lipo. Diidi, o bujialo tuodi ki se bu buliñoabu kani. ¹⁰N kpiiba, yin teni mani bi sawalipuaba ya fala leni bi juunli n ya tie yipo bontogidikaala, bani yaaba n den maadi o Diedo yeli nni. ¹¹Diidi mani, ti tua ke li pamancianli ye leni yaaba n laa fala ki go juuni lienni. Yi gbadi Joba n den pia ya juunli leni o Diedo n den yuandi ki puni o yaala o juodima yogunu. Kelima o Diedo pia mi ninjigbadima ki go pia li njanbili boncianla. ¹²N kpiiba, yaala n pia mayuli tie line: yin da poli mani leni tanpoli, bi leni ki tinga, baa leni poliba kuli. Ama yi ya yedi: "Mm," lan ya tie mm. Yi ya yedi: "A-a," mo lan ya tie a-a, ke U Tienu n da ti jia leni yi ti buudi. ¹³Naani yi siiga niloba ye leni fala bi? Wan jaandi. Naani niloba ye leni li pamanli bi? Wan yiini U Tienu yani ki pagi o. ¹⁴Naani yi siiga niloba yia bi? Wan yini Kilisiti n yini yaaba nikpeliba ban jaandi opo, ki wuli opo mi kpama o Diedo yeli nni. ¹⁵Li dandanli ya jaandi baa paagi yua n yia yeni. O Diedo baa fiini o. Li ya tie ke o den tieni ti tuonbiadi, o baa baa sugili. ¹⁶Lanwani yin tuo mani yi tuonbiadi yi yaba nintuali, ki go ya jaandi yi yaba po ke yin paagi. O niteginkoa jaandimoani pia u paalu nali boncianla. ¹⁷Elia den tie nisaalo nani tinba yeni. O den jaandi jaandimoani ke ki taaga n da mi. Ki taaga naa den baa laa diema nni nali binataa leni boagidima. ¹⁸Lani n pendi o go den jaandi ke ki taaga den mini, ke ki tinga mo loni ki bonluonkaala. ¹⁹N kpiiba, yi siiga niyendo ya yaadi ki n i moamoani, ke nitoo gobidi ki guani o lienni, ²⁰wan bandi ke yua n gobidi ki guani ti tuonbiadi daano wan den lebidi ki n ya ya sanu nni, o faabi o wan da kua mi kuuma nni, ki piini ya tuonbiadi ya yaba boncianla.

1 Peter

Chapter 1

¹Mini Piel, Jesu kilisiti tondo, n diani li tili yinba U Tienu n gandi yaaba n yayadi ki ye ku cangu ponta, Galati, kapadosi, Asi leni bitini diema kuli nni. ²U Tienu yua n tie Baa den gandi yi nani wan den tuodi ki bani ki go jagi maama, ki teni ke O Fuoma gagidi yi ke yin tuo ki yaa tiendi Jesu kilisiti n yedi yaala, o soama mo n mii ki hanbi yi. U Tienu hanbili leni O yanduanma n ya pugidi pugidi yi po. ³U Tienu ti Diedo Jesu kilisiti Baa n baa ti kpiagidi wani yua, o nihigbadi-cianma po, O mali ti, yaa suginma n fo yaa madi, kelima Jesu kilisiti fiima bi tinkpiba siiga yaapo. ⁴O bili tipo yaa faali n kanbodi, ki kan joagini ke li hamu mo kan yindi tanpoli po. ⁵Yinba U Tienu paciamu n kubi yaaba li dandanli nni yaa faabima n buoga ki ba doagidi mi juodima yogunu po. ⁶Kelima lani n tie yi pamanli, baa ke moala ne yi ye leni ti yanyangidi, kelima yaa biigi buoli n kpendi yipo uyogunu waamu yaapo. ⁷Laa bonla cua ki baa biigi yi dandanli n moani maama. wula, ba ke o tie bonmoanla ki nan baa bodi bi yen biigi o leni mi fantama. Li tie yenma leni yi dandanli yaali n moana ki cie wula ke bi baa biigili ki le lin moana maama, ke yin baa ti kpiagidi leni ti pagidi leni ti jigidi Jesu kilisiti n baa doagidi yaa yogunu. ⁸Yi bua o, hali ki daa laa o, yi daani o, baa ke yi daa nua o, lanyapo yi pia yaa pamanli n pia ti kpiagidi ki pendi bu ñoabu yedima. ⁹Kelima yi baa baa yi naani faabima, lani n tie yi dandanli panpaani. ¹⁰Bi sawalipuaba yaaba n den pua sawali yaa hanbili n den tuodi ki bili yipo yaapo moko den lingi ki bua ki bandi mi faabima yeni maama fuuli. ¹¹Kilisiti fuoma yaama n den ye bi niinni den tuodi waani ba kilisiti n baa le yaa fala leni wan baa yuandi ki baa yaa kpiagidi. Bi den moandi ki bua ki bandi lankuli n baa tieni yaa yogunu leni li yogunu n baa tie maama. ¹²U Tienu den doagidi ki waani ba ke ban soagindi ya maama yeni ki tie bani bi ba yaapo ka, li tie yinba yaapo yo! Moala yi gba laa bonla yaaba n wangi olaabaalihamo kani. Bi den baa U Tienu Fuoma paalu, U Tienu n den soani yua ke ofani tanpoli po ki cua handuna nni ki wangi yi laa bonla, baa Malekinba moko den bua hali boncianla ki kuani bi yama lieni ki bandi lan tie yaala. ¹³Lanyaapo yin bogini ki sieni yi yantiana gbadima kaanyendu, ki kubi yi yula, ki yaa pia mi suginmoanma yin baa ba ya hanbilipo Jesu kilisiti ya doagidi ya yogunu. ¹⁴Tua mani bi tuokaana, ki da go pia li bonbuakabiadila nani yaa yogunu ke yi den ye mi kaabanma nni yeni. ¹⁵Kelima yua n yini yi gagidi ki hani, yi

moko n gagidi ki yaa hani yeni yi tagu kuli nni, nani lan diani maama: ¹⁶Gagidi mani ki yaa hani kelima n gagidi ki hani. ¹⁷Li yaa tie ke yi miadi U Tienu ki go yini o, yi Baa, wani yua n baa jia nilo kuli ti buudi nani otuona n tie maama, kaa tiendi gagidima bi niba leni bi yaba siiga, lanwani yin yaa ye mani leni li fangili O nintuali yin ye handuna nni ki tie sancenba yaa yogunu bianu kuli. ¹⁸Bandi mani ke waa den daa yi leni yaala n baa bodi nani yi ligi bi wula ka, leni yin den baa yaa yema yi baanba kani ke mi tie fanma fanma yeni. ¹⁹Ama, o den daa yi leni Kilisiti soama yaama n pia mayuli hali boncianla nani ban padi yaa pebiga n ki pia poadoba kuli yaama maama yeni. ²⁰U Tienu den tuodi ki gandi Kilisiti lankuli po hali ke handuna daa tagi ki doagidi o, mi juodima yogunu yinba yaapo. ²¹Li tie kelima wani Kilisiti yaapo yo ke yi daani U Tienu yua n den fiini o bi tinkpiba siiga ki puni o ti kpiagidi, yin yaa pia li dandanli leni mi suginma U Tienu po. ²²Moala yi hanbi yi yula leni yin hua i moamoani ke yin fidi ki yaa pia mi buamoanma yi kpiiba po. Lanwani yin yaa bua mani yi yaba hali boncianla leni yi pala kuli. ²³Lani yaapo yi pia li miapanli. Yii piali ke li hua leni yaa bonbuoli nbaa bedi ka. Ama leni yaala n kan bedi. Lani n tie U Tienu maama yaama nfo ki baa ye hali yaa yogunu kuli po. ²⁴Kelima gbannandi kuli tie nani ti muadi yene, ti kpiagidi mo kuli tie nani mi moapuuma yeni, ti muadi yen kuodi mi puuma mo n suodi. ²⁵Ama o Diedo maama baa ye hali yaa yogunu kuli. Laa maama n tie ban den wangi yi yaa laa baaliamo.

Chapter 2

¹Lanyaapo yin ha mani mi biadima leni yi boandi kuli, leni pala lie yantiali leni li nunponbiadili leni ti sugidi buoli kuli.² Yi ya mali mi lie yin yaa bua mani U Tienu maama yaama n tie li dandanli nanjanma, nani acanpanda n bua mi biima maama yeni, ke yin fidi ki kpedi ki suagi liiga mi faabima sanu nni.³ Yin leni ki sua ke o Diedo mani yeni.⁴Yin ya nagidi mani okani wani yua n tie yaa tanli n fo bi nisaaliba n den luni yaali , ke U Tienu mo gandili ke li pia mayuli o nintuali.⁵Yinba yaaba moko n tie nani yaa tana n fo yeni, teni mani ban maayi yin tua diegu U Tienu Fuoma yua ye kaanu. Lane yi baa tua kopadicianba yaaba n gagidi U Tienu po, ki padi opo ya pada n gagidi ki go mani opo kelima Jesu Kilisiti yaapo.⁶Kelima idiani nni li yedi : Diidi n bili siyono dogu nni li tanpuuli tanjigu min gandi yaali ke li tie tanmoanli , yua ndugi li po kuli kan fiagi.⁷Yaaba n daani yaapo li tie jigidi tanli, ama yaaba n kaa daani yaapo, li tie bi tan maaba n den luni yaa tanli li ntua li tanpuuli tanjigi.⁸ Bi tuudi kelima baa daani U Tienu maama nani lani den bili bi po maama.⁹Ama yinba wani tie ban den gandi yaa nibuolu, ke yi tie obado diegu yaaba, ki tie o kopadicianba, ke ogagidi ki hanbi yi o yuceli po. O yini yi ke yin ña li biigili nni ki kua o yenma yaama n hani cain nni, ke yin yaa wangi o tuona yaa n hani boncianla.¹⁰Yinba yaaba n ki den kpa tie o nibuolu moala yi tie wani U Tienu nibuolu, Mi kpiama o nihigbadima ki den ye yi po, ama moala o gbadi yi po mi nihima.¹¹N buakaaba n tundi yi, yinba yaaba n tie canba leni sancenba ki tinga po. Yin foagidi leni ti gbannandi bonbuakaala, yaala n tiendi bu toabu leni yi naani yaa bonbuakaala.¹²Lanwani yin ya pia mani u tagihamu yaaba n kaa daani siiga, baa bi ya jaligidi yi ke yi tiedi yaala n bia ban le yi tagihamu ki kpiagi U Tienu o cuama daali.¹³Kelima oDiedo yaapo yin miinni yi yula bi nisaaliba n dini yaa badi ba kuli nintuali, lan tie mi diema badiciamo yua n tugi li yuli,¹⁴ bi lan tie gufeneelinba kani wan soani yaaba ban yaa pa yaaba n tiedi mi biadima bi biadima panpaani ki yaa pagi yaaba n tiedi a tuonhanma.¹⁵Kelima U Tienu bua yin ya tiedi yaala n hani ki fidi ki mubini bi yanboandanba leni bi yanluodanba ñoana.¹⁶ Baa ke yi die yi yula yin da taa yi yudiedima yeni ki ya tiedi mi biadima, ama yin ya tuuni lan pundi U Tienu tuonsoanba n ya tuuni maama.¹⁷ Yin jigini bi niba kuli, ki bua yi kpiiba, ki yaa jie U Tienu ki jigindi obadiciamo.¹⁸Yinba bi naacenba yin yaa fangi yi canbaan ba, laa tie yaaba yaa tagi dingi bebe ka, ama baa yaaba yaa tagi n juagi moko.¹⁹Kelima bi ya wangi onilo fala ke waa tieni tagiliba ke o tuo ki ga fala yeni kelima o fangi U Tienu , laa bonla mani U Tienu po hali boncianla.²⁰ A ya tieni yaala n bia ke bi waani a fala a baa ba be kpiagide lienni? Ama yi ya tieni yaala n hani ke bi waani yi fala kelima yi tieni yaala n hani po, laa bonla pia ti kpiagidi hali bonciala U Tienu nintuali.²¹Kelima bi den yini yi lanyapo yo, kelima Kilisiti moko den laa fala yi yaapo ki ha yipo li nannanli ke yin hoadi o yaa taa buona nni.²²Wani yua n ki den tieni tuonbiadi baa yenma ke boandi ba mo ki maani ki ña oñoabu nni.²³Ban den sugidi o, waa sugi ki pani, ban den pua o waa pua ki pani , ama o den teni O yuli yua n ja ti buudu leni mi teginma.²⁴Wani n den tugi ti tuonbiadi ogbannandi nni ku daagu po, ke tinba yaaba n den kpe kelima ti tuonbiadi po yeni tin yaa ji fo mi teginma nni, wani yua yaa poagilima po ke yi paagi.²⁵Yi den tie nani yaa pe n yaadi yeni ama moala yi guani oyankpaalo kani wani yua n guu yi naani.

Chapter 3

¹Bi puoba yin ya miindi mani yi yula yi ciaba nintuali ke bi siiga bi tianba yaaba n kaa tuo U Tienu maama, yi yumiinli po n teni ban tuo ki daani baa ke yii maadi ba. ²Ama kelima bi laa bi puoba n pia yaa yumiinli bi nintuali. ³Yi hamu n da hua yin piani yaa yupiahami ka, bi yin pia yaa wula tiadi ka, bi yin candi ki hanbidi yi gbannandi maama ka. ⁴Ama yi hamu n yaa ye yi niinni lani n tie yaa yantiali ndingi ki go pia mi yanduanma hali boncianla, kelima laa bonla tie bonmoanla U Tienu nintuali. ⁵Kelima yaa puoba n den kpa ye U Tienu nintuali den tie yene ki miini bi yula bi ciaba nintuali. ⁶Nani sala n den tie maama ki miini o yuli Abalahama nintuali hali ki yi o, n diedo, yi mo tie sala bisiaba yin ya tiedi yaala n hani ki da tuo jawaandi ba kuli n yagi yi yama. Bi podanba yin yaa ye mani leni yi puoba leni mi yanfuoma ki yaa faami ke bi yantiana tadi ki cie. Yin yaa pia bi po li faadili, kelima bi moko taa leni yi ki baa li hanbili leni li miali U Tienu nintuali. Lan ya tie yeni ke li ba kuli n da cua ki pigini yi jaandi. ⁸Yin yaa taa mani yantianyenli leni yanjagiyenli yin go yaa pia mi buamoanma yinba leni yi yaba siiga leni mi nihingbadima leni li yumiinli. ⁹Yin da guani o ba kuli obiadima, ki da sugi ki guani oba. Ama yin gaali kelima U Tienu den yini yi lanyapo yo, ke yi mo n baa okani li seli. ¹⁰Kelima li diani: Yua n bua li miali leni ya dana n mani, ¹¹wan foagidi leni mi biadima, ki kubi oñoabu ki cedi iboandi maama. wan foagidi leni mi biadima ki ya tiedi yaala nhani ki lingi mi yanduanma ki yaa huama. ¹²Kelima o Diedo nuni diidi bi niteginkaaba otuba mo cengi bi jaandi. Ama o Diedo fii ki se yaaba n tiedi mi biadima po. ¹³Yi ya pia li yankuali ki tiendi yaala n hani nme baa waani yi fala? ¹⁴Yi ya tiendi yaala n hani baa bi ya waani fala, yi pia li pamanli, yin da tuo jawaandi n cuo yi, yin da yagi yi yama mo. ¹⁵Yin ya jigindi mani Kilisiti o Diedo yi pala nni, yin go ya buogi mani yogunu kuli bi ya buali yi yin pia yaa suginma yin fidi ki waani li daano yi suginma mayuli, ama leni mi dingima leni li fangili. ¹⁶Yin ya pia yaa pali siedi n hani, baa bi ya kuli yi ke yi tiendi yaala n bia bi niba n la yi tagihamu Kilisiti nni ki bandi ke bi pua yi po faama. ¹⁷Kelima li ya tie U Tienu yanbuama ke a tiendi yaala n hani ki laa fala, li hani ki cie han la fala kelima a tiendi yaala n bia po. ¹⁸Kilisiti moko den laa fala yenma ti yaapo tinba ti tuobiadi danba ke li dagidi hali ya yogunu kuli po, wani o niteginkoa den kpe yaaba n ki tiegi po ke wan gobidi ki cuani yi U Tienu nintuali. O den kpe ti gbannandi po ama mi Fuoma paalu po, o den fii bi tinkpiba siiga. ¹⁹Lane o den ban wani o laabaalihamo yaa naani n ye li kadidieli nni. ²⁰Ban yaaba n den fiini mi yiema U Tienu n den juuni bi po yaa yogunu Nowe yogunu yeni, niba waamu bebe n den faaba, lani n tie niba nii (8) bebe n den faaba leni mi ñima. ²¹Mi ñima yeni den tuodi ki doagi mi batisima nannanli, laa tie ke mi batisima baa huudi ki ñani o nilo gbannandi joagindi ka, ama mi doagidi o nilo yanjagimoanli U Tienu sanhoadima po, lani n teni ke yi moko faaba kelima Jesu fiima bi tinkpiba siiga yaapo. ²²Jesu ye tanpoli U Tienu jienu, malekinba leni li bali danba leni yi paciami danba kuli miini bi yula wani Jesu nintuali.

Chapter 4

¹Lanwani kelima Kilisiti n den laa fala yeni, yi moko n bogini ki sedi leni laa yantiali, kelima yua n laa fala ogbannandi nni paadi leni ti tuonbiadi.²Ke wan fidi ki yaa tiendi U Tienu yanbuama, ki da go tiendi o gbannandi bonbuakaala, ki yaa caa hali o miali bianu.³Kelima yi den kpa taa yi miana yema yoginkpialu kuli ki tieni bi handuntieba yanbuama, kelima yi den puuni yi yula mi conconma, yi gbannandi bonbuakabiadila, li dañogaadili ki di ki ñu ke li kandi leni ti cagindi buoli kuli po. ⁴Laa bonla pakiba hali boncianla yin kaa go kuani yi yama laa joagindi nni, ki baa yegi leni ba lanyapo bi sugidi yi. ⁵Ama bi baa togidi bi tuona kuli yua n bogini ki baa jia ti buudi leni yaaba n fo leni yaaba n kpe kuli nintuali. ⁶Li tie lanyapo ke bi den waani yaaba n kpe o laabaalihamo, ke ban fidi ki yaa pia U Tienu miali kelima mi fuoma po, baa ke ti buudi den cuoba nani bi nisaaliba kuli yeni.⁷Li bonla kuli juodima nagini, yin baa mi yanfuoma, ki kubi yi yula ki cuo ijaandi.⁸Hali ke yi daa tieni li ba kuli, yin yaa pia mi buamoanma yinba leni yi yaba siiga. kelima mi buama doagindi yi tagili boncianla. ⁹Yin yaa gaani mani yi yaba cangu ki da yenbidi.¹⁰Yi siiga yua kuli n yaa todi olieba leni wan den baa yaa paabu U Tienu kani, yeni yi baa tie yaaba n tuuni U Tienu hanbili po. ¹¹O nilo yaa maadi lan yaa tie ke o wangi U Tienu maama, nilo ya soani tuonli lan yaa tie leni U Tienu yaa fidu, ke U Tienu n baa ti kpiagidi kelima Jesu Kilisiti yaapo, kelima wani n die ti kpiagidi leni upaciamu nifiima n tu nifiima «Amina»¹²N buakaaba lan da paki yi leni ya falaciamo n ye yi siiga, ki tie nani mi fantama yeni ki baa biigi yi, nani li tie yi po li boncanla yeni.¹³Ama yin yaa mangidi yi pala leni yin taani leni Kilisiti ofala nni, ke okpiagidi ya doagidi ya yogunu yi moko n baa li pamankandi kaali.¹⁴Bi ya sugidi yi kelima Kilisiti yeli po yin mangi yi pala kelima ti kpiagidi Fuoma U Tienu Fuoma yua yeni, ye leni yi.¹⁵Ama yi siiga o ba kuli n da la fala kelima o tie nikpalo, sugido, bi biaditoama, bi kelima o kua nitoaba maama nni. ¹⁶Ama nilo yaa la fala kelima o tie Jesu yua po, fe n da pia o, ama wan mangi opali leni ban yini o laa yeli.¹⁷Kelima uyogunu pundi ke ti buudi baa cili leni U Tienu diegu. To, ti buudi ya cili leni tinba, yaaba n yie kaa daani mo yaa juodima baa tua lede? ¹⁸Nani i diani n yedi maama: O niteginkoa ya tindi leni fala, o nibiado leni ti tuonbiadi daano mo yaa juodima baa tua lede?¹⁹Lanwani yaaba n laadi fala, kelima U Tienu po n suagi ki ya tiendi yaala, n hani ki teni bi yula otagido yua n tie o dugikoa.

Chapter 5

¹Diidi mani min pia yaa tundi a nikipela yaaba n ye yi siiga po, mini yua moko n tie o nikipelo, ki tie siedi Kilisiti fala po, ki go taa yaa kpiagidi n baa yuandi ki cua nni. ²Yin yaa kpaa U Tienu yankulu yu n ye yi kani, yin da tiendi la ke li tie tiladi ka,ama leni yi yanbuama po, nani U Tienu n bua maama. Yin da tiedi la kelima yi bua ki baa iligi ka, ama yin yaa tiedi la ke yi yama n ye lienni moamoani. ³Yin da gobidi ba leni upaalu ama yin tua bi po li bontogidikaala. ⁴Yeni oyankpaciamo ya doagidi ya yogunu yi baa ba yaa kpiagidi n kan yindi yaa badifogiliga. ⁵Yinba bi nipanba, yin ya miindi mani yi yula a nikipela kani, yin ya miindi mani yi yula yinba leni yi yaba taayienunni. yin kubi li yumiinli kelima U Tienu yie bi japaadanba ama o puuni bi yumiindanba o hanbili. ⁶Yin miini mani yi yula U Tienu nuu yuu n pia u paalu nintuali, ke wan yugidi yi li yogunu yaa pundi. ⁷Yin tuni mani U Tienu yi yanyagidi kuli kelima wani o baa, n baa kubi yi. ⁸Yin kubi mani yi yula ki yaa faami, kelima yi yibali sutaani goadi ki lindi nani oyanganbiado yeni ki duni ki lingi wan baa cuo yua ki nmani! ⁹Yin yie mani opo leni li dandanmoanli, kelima yi bani ke yi kpiiba yaaba n ye handuna nni kuli laadi laa fala yo. ¹⁰U Tienu yua n tie li hanbili kuli daano, ki yini yi Jesu Kilisiti nni, ke yin taani leni o, o kpiagidi yaadi n kan gbeni nni, yi fala waamu pendima puoli. o baa payi ufidu yin yaa se ke li pa, ke li ba kuli kan fidi ki lengidi yi. ¹¹Wani n yaa die upaciamu hali nifiima n tu nifiima kuli. Amina ¹²Silasa o nidugikoa min nua yua ke o tie ti kpiilo, wani n todi nni ke n diani yi po yaa ti jenjenga n tiena, ki bua ki tundi yi ki waani yi, ke yin loli yi yula leni U Tienu hanbili yaali yeni tie bonmoanla. ¹³U Tienu nitaanli yaali n ye Babilona po fuondi yi, n bijua Maka moko fuondi yi. ¹⁴Yin fuondi yi yaba ki gobini yi yaba leni mi buamoanma. Mi yanduanma n ya ye leni yinba yaaba n ye Jesu kilisiti nni kuli.

2 Peter

Chapter 1

¹Mini SIMONO PIELIJESU KILISITInaacemo leni o tondo n diani yi poli tili, yinba yaaba n taa leni ti ki baa ya dandanli n tie bonmoanla, kelima ti TIENU leni JESU KILISITI ti candaano teginma po. ²Li njanbili leni mi yanduanma n ya pugidi yipo boncianla, kelima TIENU leni ti DIEDO JESU ya bandima po. ³u TIENU ya paciamu po, O den puni ti li bonla kuli yaala n ba todi ti li miali nni leni u TIENU tuona nni, ki teni tin bandi wani yua n den yini ti, kpigidi leni o njanbili. ⁴Li tie lani yapo yo ke o puni ti wan den niani ya noaniansiaai yii n tie bonbuakamoanla, ke yin tua yaaba n pia u TIENU tagu kelimalaa noanuiani yaapo, ki faabi leni mi yanbuabiadima n cuani ya joangindi nanduna nni. ⁵Kelima lani yaapo yin moandi leni yi fidu kuli ki ya pugidi yi dandanli po u taginamu, ki ya go pugidi u taginamu po mi banmdima; ⁶ki ya go pugidi mi bandima po li yukubili, ki go ya pugidi li yukubili po li juunli, ki go ya pugidi li juunli po u TIENU todima. ⁷ki go ya pugidi u TIENU todima po mi kpiilibuama, ki ya go pugidi mi kpiilibuama po mi buama. ⁸Kelima laa bonla ya ye yi niinni ki pugidi-pugidi, li ba teni yin ya tuuni, ki go teni yin ya kpedi ti DIEDO JESU KILISITI ya bandima nniki pugida. ⁹Ama yua n ki pia laa bonla o niinni, tie juamo ke o nuni njuubi, ki sundi ke u TIENU njuudi ki njanbi o ki nani opo wan den tieni ya tuonbiadi nali yogu. ¹⁰Li ytie lani yaapo n kpiiba, yin moandi mani ki cie mi kpiama, ki teni u TIENU n yini yi ki gandi yi maama n ya se ki pa bonjanla. Kelima yi ya tiendi yeni yi kan nmadi ki ba nali abada. ¹¹Leni yeni yo yi ba baa u TIENU n luodi ki yaani yipo yi DIEDO leni ti candaano JESU KILISITI yaama n kan pendi nali abda ya niinni. ¹²Li tie lani yapo yo ke n baa tiadi yi laa bonla yogunu kuli ba ke yi bani la, ki go se ke li pa i moamoani nni. ¹³N sua ke li tiegi nali ke n da ye li naa gbandieli nni mii tigini yi leni laa tiadima; ¹⁴kelima n bani nani ti DIEDO JESU KILISITI n den doagidin po maama ke n nama li gbandieli ne niinni kan waagi; ¹⁵n go ba tieni nania ki teni ke n ya nani yi siiga puoli yin fidi ki ya tiadi laa bonla po yogunu kuli. ¹⁶Laa tie ke ti den nja bi nisaaliba n tia ki nani ya telimi leni bu nunfanbu ka ki wangi yi ti DIEDO JESU KILISITI gua cuama leni o paalu maama, ama kelima tin den laa o leni ti nunceli. ¹⁷O den ba ti jigidi leni ti kpiagidi u TIENU ya n tie BAA ya kani ya yogunu ke u nialu den nani u TIENU bali kpiagidi nni ki yedi: one n tie n bija buadiga, n pali n mani yua yaapo nali boncianla. ¹⁸Ti den gbadi ke laa nialu maadi tanpoli po tin den ye leni o ya juali n gagidi ki nani yuli po ya yogunu yo. ¹⁹Lanwani ti dugi ke bi sawalipuaba maama tie moamoani cain. Li pundi yin fangi laa maama bonjanla, kelima mi tie nani ya fidisanga n yieni ya kaanu n biigi niinni yeni nali lan ba faa, mi yenma n yendi, ke ki tanjanmabiga mo n pudi yi pala nni. ²⁰Yin kpa bandi ke oba kan fidi ki bundi baa mayenma ya sawalimaama n ye i diani nni o yuli po; ²¹kelima sawalimaama kuli ki ye o nisaalo yanbuama po. Ama u TIENU Fuoma Yua n den tudi ba ke bi maadi u TIENU n yedi yaala.

Chapter 2

¹Bi sawalipuafadanba den ye Isalele yaaba siiga; bi bangifadanba mo ye yi siiga yene ki ba boandi ki kuani mi bangitudikaama yi siiga, yaama n ba bolini bi niba. Bi ba yie o DIEDO yua n den daa ki faabi ba, ki cuani bi yula po ya bolinma n ba baa bipo tontoni. ²Niba boncianla ba ti njoadi ba bi cacangiyema nniki teni bi niba n ya sugidi i moamoani sanu. ³Mi njalimani buama po bi baa baadi yi kanili baali ban bungi ki nani ya bangifaama po. Ama hali yogu bi bujiali cuonu bili bipo, biu bolinma mokan go waagi. ⁴Kelima u TIENU naa den cedi ya malekinba n tieni ti tuonbiadi, ama o den luni ba li biigili ya fanma nni ban kubi ba naani kani hali ti buudi daali. ⁵Waa den cedi li nandunkpiali moko, ama o den faabi niba nii NOE yua n den tie mi teginma mawangikoa leni niba lele wan u TIENU n den soani ki tabolinkaaga handuna nni o niyiekaaba po ya yogunu. ⁶Wani u TIENU go den buni ki cuo Sodoma leni Gomola dogi ki sia yi ke yi tua fantanpienma; O den teni ke laa dogi tua nananli u TIENU yiekaaba yaaba n ba yuandi ki cua po. ⁷Ama O den gaa LOTO miali wani yua n tie niteginkoa ki yagini o yama boncianla laa nibiadi ba cacanginyemapo. ⁸Daali kuli laa niteginkoa den ye bi siiga leni ti yanyagiciandi kelima wan nua ki go gba ke bi tiendi ya biadima po. ⁹Lan kuli ya po o DIEDO bani ki faabi yaaba n fangi o leni mi biigima ki go bani ki sieni yaaba n ki tiegi ki waani ba fala ti buudi daali. ¹⁰O bujiali cuonu n ba cuo yaaba ki cie tie yaaba n nua bi gbanandi bonbuakaala yaala n joagini ki go fali o DIEDO daali. Laa bangifadanba pia ti japaadi leni ya tuli n pa, baa jie ki sugidi ba ya malekinba n pia ti kpiagidi. ¹¹Ba malekinba yaaba n pia u fidu leni u paciamu ki cie bi bangifadanba yeni kan sugi ba ki kuli ba o DIEDO kani. ¹²Ama bani wani tie nani ti yandi yeni, yaaba n ye ban cuo ki kodi ba po, bi sugidi ban ki bani yaala, bi ba bodi kelima bi boandi leni bi yuceli boandi. ¹³Mi biadima panpaani tie mi biadima. Bi mangidi bi pala ki tiendi bi bonbuakabiadila baa u yensiinu. Bi tie yaaba n biidi ki joagini, bi go mangidi bi pala ban boandi ki di leni yi ya yogunu. ¹⁴Bi nuni gbie leni mi conconma, bi kan tieni tuonbiadi ki guo, bi boandi ki dadi yaaba n tadi, ki gbie leni mi njalinabuama; bi tie yaaba n ye leni ti solindi. ¹⁵Bi na ya sani n tiegi, ki yaadi ki njoadi Bosoli bijua balaama n den tagi ya sanu, wani yua n den bua ki baa ya panpaani n ki tiegi. ¹⁶Ama o njunhua ya yanga n ki maadi den funi leni o o tagili po ki maadi nani o nisaalo yeni ki teni ke o sawalipualo yeni yanpiima sedi. ¹⁷Bi tie ya njinbuna n ki pia njima, ki go tie nani ku tafaciangu n figi ki kagidi ya tawala yeni. U TIENU bili bipo ya kaanu n tie li biigicianli. ¹⁸Bi gb ie leni ti japaadi ki maadi ya macianma n ki pia mayuli. Bi boandi ki dia leni ti gbanandi bonbuakaala yaaba n faabi leni bi niyaadikaaba yegimu ke li daa waagi. ¹⁹Bi niani ba ke bi ba baa mi faabima, ki nan tie bani biba i boandi yombi, kelim nili kuli tie yaala n diedi o ya yombo yo. ²⁰Kelima li ya tie ke yaaba n den faabi leni handuna joagindi kelima O DIEDO JESU KILISITI o candaano ya bandima po, bi ya go kua lienni ke ti paadi ba, bi juodima ba ya bia ki cie bi cilima. ²¹Bi ya ki den bandi mi tegima sanu den baa tu bipo ki cie ban bandi ki go lebidi ki na ban den baa ya balimaama n gagidi ki njaniyeni. ²²Li tie bi po nani ya kpanjama n tie moamoani na n yedi yaala: o sangbanlo guani ki dini o siindi, leni bi wali o donhua ke o guani ki labini ti moamoadi nni

Chapter 3

¹Diidi mani n buakaaba line n tie min diani yipo ya tilielli, a tilieda yeni kuli nni n moandi ki tiadi yi yaala n baa tigini yi yantiana yin ya tia yaali n tiegi boncianla; ²ke yin ya tiadi bi sawalipuaba yaaba n gagidi ki nani n den soagindi ya maama nali yogu po ki go ya tiadi o DIEDO yi candaano balimaama yi tondiba n den wangi yi yaama. ³Yin tiadi ki bandi ke mi juodima yogunu li nuali danba ba cua leni bi nuali; bani yaaba n nua bi gbanandi bonbuakaala. ⁴Bi baa tua yi :naani waa den niani yi o noanianu ke o ba guani ki cua? O nan ye le yo? kelima nali ti yaajanba n kpe,ki ta ki pundi nali moala libonla kuli tie nani lan den kpa cili ki tie maama mi tagima cilima yogunu yeni. ⁵Ba ke bi bani bi yen sundi bi yama po ke nali yogu u TIENU den maadi o maama ke tanpoli tagi, ke ki tinga mo nani mi ninciana nni ke mi lindi ki cebini ga. ⁶Li tie laa bonla po yo ke li nandunkpiali den bodi kelima mi nima den bolini cain. ⁷Ama u TIENU maama yeni baa ki kubi ya tanpoli leni ya tinga n ba ki ye moala, ki sieni la mi fantama po nali ti buudi daali leni u TIENU yiekaaba bolinma daali. ⁸Ya bonyenla n yene laa pundi yin sundi la n buakaaba, o DIEDO po danyenli tie nani bina tudili , ke bina tudili mo tie nani danyenli yeni. ⁹O DIEDO ba kuani o noanianu ke li kan waagi ba ke bi nitianba nua ke o waagidi. Li tie ke O pia yipo li juunli yo ,kelima waa bua ba niyendo n bodi, ama ke bi niba kuli n lebidi bi yama. ¹⁰O DIEDO daali baa cua ki ludi bi niba nani o sugudo yeni. Laa daali tanpoli ba bodi leni ku fuciangu, yaala n ye lienii kuli mi fantama ba sia ki mandi la. Ki tinga leni yaala n ye lienii kuli ba cuo ki buodi. ¹¹Lanwani nani laa bonla kuli n mandi ki bodi yeni,li pundi yi tagi n gagidi ki ya nani ki go tuo u TIENU n die yi cain. ¹²Yin yua guu wani u TIENU daali cuama ki ya tiendi yaala n ba teni li daali yeni n jaligi ki cua. Laa daali tanpoli kuli ba cuo ki buodi, yaala n go ye kuli ba bodi. ¹³Ama ti guu o tanpopaano leni ki tinpanga mi teginma n baa ye naani kani, nani wan niani ti maama yeni. ¹⁴Lanwani n buakaaba kelima yi guu laa bonla kuli, yin moandi ke O ya cua wan sua ke yii pia joagindi ba leni tagili ba kuli, ama ke yi pia mi yanduanma leni O. ¹⁵Yin ya nua ke O DIEDO n pia ya juunli tie yi faabima nani ti kpibuado POLO moko n diani yi po maama ki nua u TIENU n den puni o ya yanfuoma. ¹⁶O dangi yeni o tila kuli nni, O ya maadi laa bonla maama, baa ke lienii pia ya maama ya gbadima n pa. Bi nitianba yaaba ya yama n boani ki naa go se ke li pa, golindi li bundima nani ban tiendi maama leni ya diani n sieni bi bolinma po. ¹⁷Lanwani n buakaaba kelima yi tuodi ki bani laa bonla kuli, yin fangi mani yi yula ke u TIENU yiekaaba n da dadi yi mi yaadima nni ki teni ke yi kan go ya se ke li pa. ¹⁸Ama yin ya suagi liiga leni ti DIEDO leni ti candaano JESU KILISITI ya sanbili nni leni o ya bandima nni ki pugidi. Wani n ya baadi ti kpigidi moala leni nali ya yogunu kuli.

1 John

Chapter 1

¹yaama den ye hali mi cilima , tin den gbadi , ki laa yaala leni ti nuni , ki giidi , ki go sii yaala leni ti nii. ²kelima li miali yeni doagidi , ke ti la li , ke ti tiendi siedii , ki wangi yi ya miali n kan gbeni , yaali n den ye baa kani , ke o doagidi li ti po. ⁴tin laa leni ki go gbadi yaala , ti wangi yi moko lane . ke yi n ya pia yanyenma leni ti . nani ti moko n pia yanyenma leni Baa , leni o Bijua Jesu Kilisiti . ³ti go dangi laa bonla kuli , ke ti pamanli n dagidi cain. ⁵tin den bandi o kani ya maama , ki wangi yi tie ke Utienii tie yenma ki bigili ki ye o niini ba waanmu. ⁶ti ya tua ke ti pia yanyenma leni o , ki nan cuoni li bigini nni , ti pua faanma , ki naa ye imoamoani nni . ⁷ama ti ya cuoni mi yenma nni , nani wani o ba n tie yenma maama yeni , ti pia yanyema leni tiyaba , ke o bijua jesu ya soama baa nuudi ti pala ki nandi ti tuonbiadi kuli. ⁹ti ya tua ke tii pia tuonbiadi , ti boanbidi ti yula yo , imoamoani ki ye ti niini . ⁸ti ya mia ti tuonbiadi sugili, wani,wani tie dugika ki tiegi mo, O baa pa ti sugili, ki go nuudi ki niani ki tuonbiadi kuli. ¹⁰ti ya tua ke tii tieni tuonbiadi, ti yedi ke Utienii tie tuofadaano, O maama mo ki ye ti niinni.

Chapter 2

¹n bila , n diani yi po yaala n te kuli , ke yin da tieni tuonbiadi , li ya tie ke nilo ba tieni ti mo , ti pia o candanbaalo ti baa utienu kani . Jesu kilisiti o niteginka . ²wani oba n tie i candanbaani padiki ti tuonbiadi po laa tie ti ya tuonbiadi po bebe kaa , ama nanduna yaaba kuli ya tuonbiadi po. ³ti ya kubi utienu balimaama , lani doagidi ke ti dani o . ⁴yua n yedi: n dani utienu ,ki naa kubi o bali maama , tie tuofadaano , imoamoani ki ye o niini . ⁵ama yua n kubi o maama , utienu buama dagidi cain o niini , yeni , ti bani ke ti ye o niini . ⁶yua n yedi ke o ye , o niini , li pundi wani mo ya cuoni nani wani o diedo n den cuoni maama. ⁷n buakaaba, mii diani i po balimapama kaa, ama balimakpeline, yin den gbadi yaama. ⁸ba yeni, li balimapanme ke n diani i po yaama n doagidi o niinni leni i niinni, kelima li biigili ji pendi ke miyenmoanma yendi no. ⁹yua n tua ke o ye mi yenma nni ki nan nani o kpiilo , da ye libiigili nne. ¹⁰yua n bua o kpiilo ye mi yenma nni tingbali bonla mo ki ye o niini. ¹¹yua n nani o kpiilo ye li biigili nne, ki cuoni leni , kaa bani wan cia naankani mo, kelima li biigili n teni ke o jua. ¹³n diani yinba abonwaala po , kelima o yeli yaapo yi baa yi tuonbiadi sugili. ¹²n diani yinba bibanba po, kelima yi bandi yua den ye hali mi cilima. ¹⁴n diani yinba bi jawaaba po kelima yi pia u fidu ke Utienu maama mo ye yi niini, ke yi paadi o biado mo. ¹⁶yin da bua nanduna ne, leni yaala n ye lienni, yua n bua nanduna, Baa buama ki ye o niini. ¹⁵kelima yaala ye nanduna nni kuli, tie ti gbanandi bonbuakaala, leni i nuni bonbuakaala, mi yema japaadi, laa niani Baa kani, ama li niani nanduna nne. ¹⁷nanduna leni o bonbuakaala moko ba pendi, ama yua n tiendi Utienu yanbuama ba ya ye hali ya yogunu kuli. ¹⁸yinba abiwaaba, u yogunu juodiko pundi. nani yin gbadi ke Kilisiti yeeka, kpendi yeni, to Kilisiti yeekaaba ji ye boncianla. lanyaaapo tibani ke u yogunu juodiko pundi. ¹⁹bi den niani ti siiga nne, ama baa den tie ti siiga nni yaaba. kelima bi ya den tie ti siiga nni yaabe, bi den baa ye ti siiga. ama li tieni yeni, ki doagidi ke bikuli naa den tie ti yaaba. ²⁰yinba wani yi baa yua n gagidi ki nani ya fuoma yua, yua n teni ke yi kuli pia mi bandima. ²¹min diani a po yeni, laa tie ke yi bani i moamoani ka, ama kelima yi bani i, ke faama ba kuli mo ki niani i moamoani kani. ²²nme n tie o tuofadaano, kali yua n nia Jesu ki tie Utienu gandi yua, wani n tie Kilisiti-yeeka, wani yua nia Baa leni Bijua. ²³yua nia Bijua, naa pia Baa moko, yua n doagidi ki tuo Bijua, pia Baa moko. ²⁶li pundi, ke yin den gbadi yaala hali mi cilima n ya ye i niini, li ya tie ke yin den gbadi yaala hali mi cilima ye yi niini, yi moko baa ye Bijua leni Baa niinni. ²⁴wan niani tipo ya noanianu, tie ya miali kan gbeni. ²⁵n diani yi po line kuli, kelima yaaba n yanndi ya po yo.ama yinba wani, yin den baa mi fuoma, yaa ²⁷ma yeni, ye yi niinni, ke laa tie tiladi ban go bangi yi. ama mifuoma yeni bangi li bonla kuli, ki tie moamoani daano, kaa tie tuofadaano. yin ya ye o niini nani wani bangi yi maama. ²⁸moala, biwaala yin ya ye mani o niini, ke wan ti baa doagidi ya yogunu, tin ya pia li papaali, ke o guacuama daali, tinda da ti fuagidi leni O kani, leni i fe. ²⁹yi ya bani ke o tiegi, yin bandi ke yua n tiendi yaala n tiegi kuli tie wan mali yua.

Chapter 3

¹diidi mani ki lee, ti Baa Utienu bua ti ya buacianma, hali ki yini ti o bila. ti tie yene mo. nanduna yaaba ki bani ti kelima baa bani o yo. ³n buakaaba, moala ti tie Utienu bila, tin ba ti tua yaala daa doagidi, ama ti bani ke li yaa ti doagidi ya yogunu, ti baa tie nani wani n tie maama, kelima ti ba ti lee o nani wan tie maama. ²yua n pia laa suginma o niini kuli, baa njanbidi o yuli nani wani oba n nani maama yeni. ⁴yua n tieni ti tuonbiadi kuli miidi libalimaama ; ti tuonbiadi mo tie li balimaama yaa miidima . ⁵ki soa yi bani ke Jesu doagidi ki baa nani ti tuonbiadi yo , ke tuonbiadi ba kuli ki ye o niinni baa wamu . ⁶yua n ye o niinni kuli , kan ya tiendi tuonbiadi . yua tiendi ti tuonbiadi mo kuli daa laa o , waa bani o mo . ⁷yinba abiwaala , yin da tuo oba kuli n boandi , yua n tiendi yaala n tiegi , tiegi nani wani oba n tiegi maama yeni . ⁸yua n tiendi ti tuonbiadi tie sutaani yua , kelima sutaani den tiendi ti tuonbiadi hali mi cilima. utienu bijua den doagidi o yuli , ki baa bolini sutaani tuona . ⁹Utienu n mali yua kuli kaa tiendi tuonbiadi , o kan fidi ki ya tiendi tuonbiadi , kelima Utienu miali ye o niinni . ¹⁰lan baa tieni maama tin bandi Utienu bila leni sutaani bila paadi ma ne : yua n kaa tiendi yaala n tiegi kuli , bi kaa bua o kpiilo kuli , waa tie Utienu biga . ¹¹lani n tie ya labaalo ke yi den gbadi hali mi cilima , li tie ke li pundi tin ya bua ti yaba . ¹²ki da ya tie nani kayina , yua n den tie o biado yua ki den kpa o waalo . ke be yaapo yo ke o den kpa o ? kelima o waalo tuona den tiegi , ke o ya mo bia . ¹³nanduna yaaba yaa nani , lan da bagi yi . ¹⁴ti bani ke ti nani mi kuumi nne ki kua li miali nni kelima ti bua ti kpiiba . yua n kaa pia mi buama da ye mi kuuma nne . ¹⁵yua n nani o kpiilo kuli tie nikpalo , yi bani ke nikpalo ba mo kuli ki pia ya miali kan gbeni o niinni . ¹⁶ti den bandi mi buama n tie yaala , kelima o den puni o miali ti yaapo . li pundi ti moko n ya puuni ti miana ti kpiiba po . ¹⁷o nilo ya pia li nandunli nne bonla ki nan pia inunkuomi o kpiilo wan nua yua ke o luo po . Utienu buama ye o niinni lede ? ¹⁸yinba abiwaala , tin da pia mi buama tiyaba po leni mi maama bebe kaa , ama tin ya pia a tuona leni imoamoani nni. ²¹lanyaapo , ti baa bani ke ti tie imoamoani yaaba , ki go baa duandi ti yama o nintuali . ²⁰lani , baa ti pala yaa buni ki cuo ti , Utienu cie ti pala ki go bani li bonla kuli . ¹⁹n buakaaba , ti pala yaa buni ki cuo ti , ti pia li papaali Utienu nintuali . ²²tin miadi yaala kuli , ti baadi la o kani , kelima ti kubi o balimaama , ki go tiendi yaala n mani o po ²³ke line tie o balimaama : ke tin ya daani o bijua Jesu kilisiti , ke tin ya bua ti yaba nani libalimaama n yedi ti maama. ²⁴yua n kubi o balimaama ye Utienu nni , ke Utienu mo ye o niinni . lani , ti bani ke o ye ti niinni , kelima wan puni ti o Fuoma yama yaapo .

Chapter 4

¹n buakaaba , yin da dugi mani yaaba kuli n tua ke bi pia Utienu Fuoma po , ama yin biigi la ki bandi bi yaa tie Utienu yaaba . kelima bisawali pua - fadanba boncianla cua li nandilinni . ²line ba teni yin bandi yua n pia Utienu Fuoma , yua n tuo ke Jesu kilisiti cua ki tie nisaalo kuli pia Utienu Fuoma . ³yua n nia kaa tuo Jesu kuli , waa pia Utienu fuoma , ama o pia kilisiti - yeka yama po . nani yin den gbadi ke yua baa cua yeni , baa moala o ye nanduna nni . ⁴yinba a biwaala , yi tie Utienu yaabe ! yi paadi ba , kelima yua ye yi ninni , paalu cie yua n ye nandunanni . ⁵ban woni , tie nanduna yaabe , lani teni ke bi maama tie nanduna yaama , ke nanduna yaaba mo cengi ba . ⁶tinba wani tie Utienu yaabe , yua n bani Utienu kuli cengi ti maama - yua kaa tie Utienu yua mo kan cengi ti maama :lani n teni ke ti bani imoamoani fuoma leni mi tuofaama gagidima . ⁷n buakaaba , tin ya bua mani ti yaba , kelima mi buama ña Utienu kane , yua n pia mi buama mo kuli , Utienu n mali o , ke o bani Utienu mo . ⁸yua kaa pia buama kuli , naa bani Utienu , kelima Utienu tie buama . ⁹Utienu den doagidi ti po o buama , kelima o den soani o bonjayenyenga nanduna nni ke tin yaa pia li miali o ninni . ¹⁰mi buama naa tie ke tinba ka bua Utienu , ama ke wani n bua ti , ki soani o Bijua ke o tua i candanbaani padili ti ya tuonbiadi po . ¹¹n buakaala , Utienu ya bua ti yeni , li pundi ti moko n bua ti yaba . ¹²o ba kuli daa la Utienu , ama ti ya bua tiyaba , Utienu ye ti niinni , ke o buama mo dagidi ti niini cain . ¹³ti bani ke ti ye o niinni , ke o mo ye ti niinni , kelima o puni ti o fuoma . ¹⁴tinba wani la , ki tieni siedi , ke baa soani o Bijua ke o tie nanduna candaano . ¹⁵yua n tuo ke Jesu tie Utienu Bijua kuli , Utienu ye o niinni , o moko ye Utienu ya niinni . ¹⁶tinba wani bandi Utienu n pia ya buama ti po , ti dugi mi po mo . Utienu tie buama , yua nye li buama nni kuli , ye Utienu nni , ke Utienu moko ye o niinni.wan tie maama , ti moko tie yene nanduna nni , yene ke mi buama nani cain ti niinni , ke tin ya ti pia lipapaali li bujiali daali . jawaandi naa ye buama nni , ama ya buama n nani cain deli ki ñandi ti jawaandi kelima ti jawaandi n pia yua jie u cuonu yo . ti jawaandi n pia yua daa pia mi buama ke mi dagidi o niinni . ¹⁹tinba wani , ti bua o kelima wani n den kpa bua ti . ²⁰yua n tua: ke o bua Utienu , ki nan nani o kpiilo , tie tuofadaano , kelima yua n ki bua wan n nua o kpiilo yua , baa ga lede ki bua Utienu , yua ke o nua ? ²¹ti baa o kani ya balimaama n tie na : li pundi ke yua n bua Utienu , n bua o kpiilo moko .

Chapter 5

¹y ua n daani ke Jesu tie Kilisiti kuli, ti Utienu Biga. yua n bua ki Baa, kuli baa bua ki biga moko. ²ti ya bua Utienu, ki go tiendi O balimaama n yedi yaala, ti bani ke ti bua O bila moko. ³mi buama Utienu po tie ke tin yaa kubi O balimaama, O balimaama yeni mo naa tie tugikpiagili. ⁴kelima Utienu n mali yua kuli, paani nanduna, ke yaala n teni ke ti paani nanduna tie ti dandanli yo. ⁵hme n tie yua n paadi nanduna, hali yua n daani ke Jesu tie Utienu Bijua⁶wani, Jesu Kilisiti yua den cua leni mi ñima, leni mi soama, wa den cua leni mi ñima bebe ka, ama leni mi ñima leni mi soama. mi Fuoma n tiendi siedi lipo, kelima mi Fuoma yeni n tie imoamoani. ⁷bi tie bitaa yaaba n tiendi siedi. ⁸bani n tie ; Utienu Fuoma, leni mi ñima, leni mi soama, ke bani bonbitaa yeni kuli siedo tie yenma. ⁹ti ya gaani bi nisaaliba n tieni ya siedo , Utienu ya siedo n cie , kelima li tie wan tieni ya siedo o bijua po . ¹⁰yua n daani , Utienu bijua , pia laa siedo o niinni - ama yua n kaa daani , Utienu yedi ke o tie tuofadaano , kelima waa daani Utienu n tieni ya siedo o bijua po . ¹¹laa siedo mo nne : li tie ke Utienu puni ti, ya miali n kan gbeni , ke la miali mo ye o bijua ya niinni . ¹²yua n pia Utienu bijua , pia li miali , yua ki pia Utienu bijua naa pia li miali. ¹³n diani yi po laa bonla kuli , ke yinba yaaba n daani Utienu bijua yeli nni n ya bani ke yi pia ya miali n kan gbeni . ¹⁴ti pia ti dugidi o kani , ke tin mia o yaala kuli ke li tie o yanbuama bonla , o cengi ti . ¹⁵tin ya bani ke o cengi ti mo , ti go bani ke ti pia tin mia o yaala . ¹⁶nilo ya laa ke o kpiilo tiendi ya tuonbiadi n ki ciani o mi kuuma po . wan jaandi o po , Utienu baa pa o li miali . o baa pa li miali yaaba n tiendi ya tuonbiadi n ki ciani ba mi kuuma po . li pia ya tuonbiadi n ciani mi kuuma po , mii ba yin jaandi laa tuonbiadi po ka . ¹⁷yaala n ki tiegi kuli , tie tuonbiadi , ama li pia ya tuonbiadi ki ciani mi kuuma po . ¹⁸ti bani ke Utienu n mali yua , naa tiendi tuonbiadi, ama Utienu n mali kubi o yuli, ke o biado kan sii o. ¹⁹ti bani ke ti tie Utienu yaaba yo, ki go bani ke li nandunli kuli ye o biado yaa paalu nne. ²⁰ti go bani ke Utienu Bijua mo cua, ki puni ti mi yanfuoma, ke tin bandi yua n tie o moamoandaano, ke ti ye o moamoadano, o Bijua Jesu Kilisiti yaa ninni. wani n tie imoamoani Tienu leni yaa miali n kan gbeni. ²¹yinba a biwaala, fangi mani yi yula leni i buli.

2 John

Chapter 1

¹Mini o nikpelo , n diani ña cannaa li naa tili , fini utienu n gandi yua leni ña bila n bua kaaba imoamoanini . laa tie mini baba kaa ama yaaba n bandi i moamoani moko bua yi . ²Ti bua yi, kelima imoamoani ye ti niini . i go baa yaa ye ti niini o yogunu kuli . ³Utienu ti Ba leni Jesu Kilisiti, Ba Bijua ñanbili ,o ninñingbadima leni o yanduanma n ya ye leni i moamoaninileni mi buaminni . ⁴N pali den mangi boncianla kelima n den laa a bila bi tianba cuoni i moamoaninni ti ba Utienu n teni ti yaa balimaama . ⁵moala min miadi ña yaala cannaa , li tie tin bua ti lieba.laa balimaama naa tie boncanma kaa , ama hali mi cilima mi den ye. ⁶Mi buama tie tin yaa cuoni nani wan bili ti po yaa balimaama . i baa cuoni laa balimaama yaa niini nani mi cilima yin den bangi maama . ⁷kelima yaabin tulundi bi niba yabidi nandunanni . bani kaa tuo ke Jesu kilisiti den cua nandunanni leni ti gbanandi. ⁸yaa nibuolu n tie yeni tie nitulunka leni yua yie kilisiti. Yin yaa faami yi yula , ki da biani yi tuona bonluonkaala, ama ke yindi faa ki gaa yi panpaani. ⁹Yua n suagi liiga , ki na ye Klisiti yaa bangiminni kuli waa bani Utienu . ¹⁰Ama yua n se laa bangimi yaa niini , o pia Ba leni Bijua . yaa nilo n cua yi kani ki naa kubi kilisiti bangima yin da ga o cangu yin da go biali o . ¹¹Kelima yua n biali o kulo taani lini o o tuonbiadanni. ¹²N go bi pia maama boncianla kibi bua ki diani yi , ama n kan diani yi leni u tidianmuanu, kelima n sugini ki bi cua ki lee yi , ki boe leni yi lani n tie ti kuli paala n mangi bonnanla. ¹³Akpiilo ya pua ke Utienu gandi yaa bila fuondi ña.

3 John

Chapter 1

¹Mini o nikpelo n diani fini gayusa po, min bua fini yua leni imoamoani. ²N buado, n sugini li bonla kuli n dagidi a po, ñan ya pia laafia a gbanandinni nani a naano n pia laafia maama yeni . ³N pali den mangi hali boncianla , ti kpiiba n den cua ya yogunu ki tieni a po siedi , ke a tie moamoandaano , ki go cuoni i moamoani maama. ⁴Mii pia ya pamancianli n cie, ki ya gba ke n bila cuoni imoamoaninni. ⁵N buado a tie nidugikoa a tuona nni ti kpiiba po, baa leni bi canba. ⁶Bani, bi baa den tieni a buama siedo Kilisiti nitaanli siiga. Li baa ñani, ñan todi ba bi sancenli po, nani lan dagidi U Tienu po maama. ⁷Kelima o Diedo Jesu Kilisiti yeli po yo ke bi gedi kaa gaa liba kuli bi

nilanba kani.⁸Li pundi tin yaa gaani laa nibuolu cangu, yeni ke ti mo n taani leni baa imoamoani wangima tuonli nni.⁹N den diani maama waamu kilisiti nitaanli po, ama diotefe, yua bua ki yaa tugi yuli bi siiga yeni naa tuo ti po.¹⁰Lanyaapo n ya ti cua ki baa la yi, n ba togidi wan tieni yaala kuli leni wan maadi tipo yaa mabiadima. Laa tie lani bebe kaa, waa gaani ti kpiiba cangu, yaaba n bua ki gaa bi cangu mo, waa tuo bipo. Ki go deli ki ñani ba kilisiti n yini yaaba nitaanli nni.¹¹N buado, da togidi yaala n bia ama ñan ya togidi yaala n ñani. yua tiendi yaala n ñani tie U Tienu yua. Ama yua n tiendi yaala n bia daa laa U Tienu.¹²Bi niba kuli, leni imoamoani yini iba tiendi demetilusa po ya siedi n ñani, ti moko tiendi opo yene, a bani mo ke ti siedi tie moamoane.¹³N pia mi maama boncianla ki bua ki diani a po, ama mii bua ki diani leni utidiamuanu.¹⁴N sugini ki la ña ke li kan waagi, tin fidi ki boe.¹⁵Mi yanduama n ya ye leni ña, a danlinba fuondi a, ñan fuondi ti danlinba kuli yendo yendo.

Jude

Chapter 1

¹Mini Juda, yua n tie Jesu Kilisiti naacemo ki go tie Jaka waalo, n diani li tili yipo, yinba U Tienu yua n tie Baa n yini yaaba ki go bua yaaba, ki kubi yaaba Jesu Kilisiti po.²Mi niñingbadima, mi yanduama leni mi buama n ya pugidi yipo hali bonciala.³N buakaaba, n den bua hali boncianla ki diani yipo yaala n tie tikuli n taani ki pia ya tindima yaapo. Ama n den sua ke li tie npo tiladi min diani ki tundi yi ke yin koani li dandanli koanli U Tienu n den teni o nigagidihanba ya dandanli yenma u yogunu kuli po.⁴Kelima bi nitianba wuoni ki kua yi siiga, i Diani n den maadi yaala ya bujjali cuonu hali yogu. Bi tie U Tienu yiekaaba, yaaba n lebidi ti Tienu hanbili ke lan tua mi conconma bonla. Bi go yie Jesu Kilisiti, wani yua bebe n tie ti Canbaa leni ti Diedo.⁵Baa ke yi bani yaala n tie na kuli bonhanla, n bua ki go tiadi yi ke o Diedo den faabi o niba Isalele yaaba ki ñani ba Ejipiti nni. Ama o den yuandi ki bolini bi siiga yaaba n naa den dugi opo.⁶Ya malekinba n naa den kubi ban pia ya bali, ki ha bi yekaanu, U Tienu den cuo ba ya cuonu n baa ye hali ya yogunu kuli, ki kubi ba li biigili nni hali li bujjali cuonu dacionli n cua.⁷Li go tie yeni Sodoma leni Gomola leni bi tinkundogi yaaba po, yaaba n den tieni nani laa malekinba, ki puni bi yula ki tiendi mi conconma leni ti cagindi bouli kuli po. Baa moala bi laadi ya fantama n kan gbindi ya buudi fala, ki tie bi niba kuli po li bondiikaala ki tuodi ki tundi ba.⁸Baa yeni, laa jaba ya yanmaalima n cuo ba maama po teni ke bi cagini bi yula, ki fali U Tienu bali, ki sugidi o malekinba yaaba n pia ti kpiagidi.⁹Lanwani baa malekinba yudaana Miseli n den nia leni Sutaani Musa o kpiemo gbanandi po ya yogunu, waa den tuo ki maadi o buudi leni sugidi maama. Ama o den yedi o: " O Diedo n yie apo." ¹⁰Ama laa jaba sugidi ban kaa bani yaala. Baa ban bani yaala bi hua bi yanmaalima nani ti yandi yeni ki bolini bi yula.¹¹Fala n baa bipo, kelima bi hoadi kayina n den hua ya sanu. Bi go luni bi yula Balaama ya yaadima nni kelima bi bua ki baa mi panpaani. Bi fiini mi janjanma ki bodi nani Kole yeni.¹²Li tie bani n joagini yin taani leni yi kpiiba ki di ya jiema. Lankane bi yen di ki go ñu ke li pendi, kaa jie fe, ki nua bi ya yula bebe. Bi tie nani u faalu n tudi ya tawala ke haa pia ñima yeni. Bi go tie nani li fali ya tiidi n naa loni baa i yogunu, ama ki kuodi ki kpe ke bi habi yeni. ¹³Bi doagidi bi tuona ya n pia i fe nani mi ñinciama ñinguona n lengidi ki lu ti ñinpunpuudi li boanjali po yeni. Bi go tie nani ya hmabila n yaadi yeni. U Tienu bili bipo ke bi kaanu baa ye li biigicianli nni hali ya yogunu kuli po.¹⁴Li go tie bani yaapo ke Enoka yua n den tie nifiima lele ki cili hali Adama kani, den pua sawali ki yedi: " Diidi ki le, o Diedo den cua leni o nigagidihanba tudatuda bam.¹⁵O baa jia ti buudi leni bi niba kuli, ki cuo yaaba n yie o kuli kelima ban yie o ki tieni yaala yaapo. Ki go cuo ti tuonbiadi danba yaaba n yie o yeni, kelima ban sugidi o ya sugidi yaapo kuli"¹⁶Laa niba tie yaaba n yenbidi, yaaba ya pala n biidi bi yema po. Bi hua bi gbanandi bonbuakaala, ki maadi mi japaamaama, ki banbidi bi niba ke ban baa bikani li baali.¹⁷Ama yinba n buakaaba, yin ya tiani mani ti Diedo Jesu Kilisiti tondiba n den tuodi ki waani yi yaama.¹⁸Bi den tua yi: " Mi juodima yogunu li ñuali danba baa ye, yaaba n hua bi gbanandi bonbuakaala, ki yie U Tienu." ¹⁹Laa niba tie yaaba n tieni yi siiga nni mi paadima, ki hua bi gbanandi bonbuaka-biadila kaa pia U Tienu Fuoma.²⁰Ama yinba n buakaaba, yin ya suagi liiga yi dandanli yaali n gagidi ki hani boncianla nni, ki ya jaandi leni U Tienu Fuoma Yua ya paalu. ²¹Yin ya kubi mani yi yula U Tienu buama nni, ki gu ti Diedo Jesu Kilisiti n pa yi ya miali n kan gbeni kelima o niñingbadima po.²²Yin ya gba mani mi niñima bi nitianba yaaba ya yama n bangi po.²³Yin faabi ba ki londi ba mi fantama nni. Yin ya gba nitoaba po ya niñima n kali leni i jeje, ki nan ya nani baa bi tiayiekaadi, ban den joagini yaadi leni bi gbanandi bonbuakaala.²⁴U Tienu fidi ki kubi yi ke yin da tuodi ki baa, ki go sieni yi o kpiagidi nintuali ke yi naa pia ban baa fidi ki kuli yi leni yaala, leni li pamancianli.²⁵Wani U Tienu bebe yua n tie ti Candaano, kelima Jesu Kilisiti yua n tie ti Diedo po, n ya baadi ti kpiagidi, ti jigidi, u paaciamu leni li bali, ya yogunu n pendi, moala leni ya yogunu kuli! Amina!

Revelation

Chapter 1

¹Jesu Kilisiti doagidima yaama ke U Tienu den teni o, ke wan waani o naacenba ya bonla n ba ti tieni ke li kan go waagi. ke o den soani o maleki, o naacemo Jan kani, ke wan teni wan bandi laa bonla kuli. ²Jan den tieni siedi, ke wan den laa yaala kuli tie U Tienu maama leni Jesu Kilisiti yaa siedi. ³Li pamanli ye leni yua n cogi leni yaaba n gba yaa sawali maama n diani ki go kubi likuli mo, kelima li yogunu nagini. ⁴Mini Jan n diani ya tili n tie ne, Kilisiti n yini yaa nitaanleleeda ya n ye Asi diema nni po. U Tienu yua den kpa ye, ki ye moala, ki ba ti cua leni o Fuoma lelee yaama n ye o balikalikaanu nintuali. ⁵ Leni Jesu Kilisiti yua n tie o siedi-dugika, ki tie o nikpialo yua kpa fii bi tinkpiba siiga; ki tie nanduna kuli badiba Bado, wani yua n bua ti, ki den faabi ti, ki nani ti ti tuonbiadi nni, kelima o soama yaapo, ⁶ki go teni ke ti tua kopadicianba diema o Baa U Tienu po, wani n yaa die ti kpiagidi leni u paaciamu hali ya yogunu kuli. Amina! ⁷Diidi , o kpendi a tawala nni , nunbu kuli baa le o , baa yaaba n den muu o. nanduna nibuoli kuli baa buudi kelima o yaa po. Yene. Amina. ⁸O Diedo U Tienu , U Paaciamu Kuli Daano yua n ye , ki den ye , ki go ba ti cua , wani n yedi : Mini n tie alifa len omega. ⁹Mini Jan, yi kpiilo yua n taa leni yi o falaciamo leni U Tienu diema , leni li juunli nni Jesu nni , bi den gedini nni Patimosa kpendigili kelima U Tienu maama leni Jesu ya siedo po . ¹⁰ O Diedo daali , U Tienu Fuoma den cuo nni , n den gbadi u nialiciamu n puoli , ke u tie nani kakaci yeni . ¹¹U den tua : n nua yaala , n diani la li liti nni ki soani li Kilisiti n yini yaa nitaan leleeda yaa n ye Efesa Similina , Peligama ,Tiatila , Salida , Filadelifi , leni Layodise dogi nni kuli po . ¹²N den jigidi ki baa bandi yua n maadi leni nni. Lani min den jigidi ya yogunu n den laa wula fidisantuan-kaani lele . ¹³I fidisantuan-kaani leleedi yeni siiga den pia yua n naani leni o nisaalo bijua ke o laa liadicianli ke li jiidi hali o tafaadi , ki niaagi o benli po wula n nagi. ¹⁴O yuli leni o yudi den pienii pai pai nani ti kunkundi yeni. O nuni den tie nani u mupienii yeni . ¹⁵O taana den naani leni ban tongi ya kumoandi u maafanu nni ke ti moandi yeni . O nialu mo den tie nani mi ninciana ya fuugu yeni . ¹⁶O den muubi n mabila lelee o najienii nni. Jugisieñoliedii yaaga mani den nia o nioabu nni. O nunga mo den niliti nani u yienii n yen kpadi u yensiinu maama yeni. ¹⁷Min den laa o ya yogunu , n den baa o taana kani nani n kpe yeni. O den maani n po , o najienii ki yedi: Han da jie liba mini n tie o kpialo leni o juodika ¹⁸leni yua n fo , n den kpe , ama diidi ki le , n go fo ki baa ye hali ya yogunu kuli. N kubi mi kuuma leni bi tinkpiba yekaanu kile. ¹⁹Lanwani , diani n n laa yaala , yaala n ye moala , leni yaala n ba ti yuandi ki cua. ²⁰Yaala n bundi n n la ke n muubi ya n mabileleeda n jienii nni yeni , leni wula fidisantuan-kaani lele yeni tie line yo: a n mabileleeda tie Kilisiti n yini yaaba nitaanleleeda ya malekinba , fidisantuan kaani lele yeni mo tie Kilisiti n yini yaaba nitaan lelee yeni.

Chapter 2

¹Diani Kilisiti n yini yaaba, yaaba n ye Efesa po yaa maleko po ki yedi o: diidi ki le yua n muubi a n̄mabileleeda o najienunni, ki go cuoni wula fidisantuan-kaani lelee siiga yeni yedi: ²N bani a bontienkaala, leni a tuona, leni a juunli; n bani ke a kan tuo bi nibiadiba po. A den biigi yaaba n tua ke bi tie tondiba kinaa tie yeni, ki sua ke bi tie tuofadanba. ³A pia li juunli, a laa fala kelima n yeli po, ki naa den cedi baa waamu. ⁴Ama min fu leni a yaala, tie ke a n̄a a buakpiama. ⁵Lanwani n̄an tiadi n̄an baa naani, ki lebedi a yama, ki go ya tiendi nani n̄an den kpa tiendi maama. Lani yaaka, n baa cua a kani ki tuadi a fidisantuan-kaanu ki n̄ani u u kaanu, hali a yaa lebedi a yama. ⁶Baa yeni, a pia line wani, kelima a nani nikolasa n̄oadikaaba bontienkaala, mini moko n nani yaala. ⁷Yua n pia a tuba, wan cengi mi Fuoma n tua Kilisiti n yini yaaba nitaana yaala. Yua n koani mi jama ki paadi n baa pa o wan ya ti di li miali tibu, yaabu n ye U Tienu n̄alijani diema nni bonluonkaala. ⁸Diani Kilisitin yini yaaba similina po ya maleki po ki yedi o : Diidi ki le o kpialo leni o juodikoa, wani yua n den kpe , ki go ye ki fo yedi line: ⁹N bani n̄an ye leni ya fala leni a luoma (ba ke a pia) n go bani yaaba n tua ke bi tie jufinba ki naa tie yeni , n maadi yi po tuofamaama , bi tie sutaani nitaani yaaba . ¹⁰Han da jie , n̄an baa le ya fala diidi sutaani baa kuani yi siiga bi nitianba li kadidieli nni lani ki biigi yi , bi baa waani yi fala dana piiga. ya tie nidugika , hali mi kuuma lani n baa pa n̄a li miali ya badifogiliga . ¹¹Yua n pia a tuba , wan cengi mi fuoma n tua Kilisiti n yini yaaba nitaana yaala yua n koani mi jama ki paadi, mi kuliedima fala kan pundi o. ¹²Diani Kilisiti n yini yaaba peligama po , ya maleki po ki yedi o: diidi yua n kubi ki jugisieñoaliedi manga n yedi line: ¹³N bani a ye kaanu , likani tie Sutaani balikalikanu n ye naani, a kubi n yeli , n̄aa nia li dandanli , baa ban den kpa n nidugika anti pasa ya dana nni yi dogu nni Sutaani n ye naani. ¹⁴Ama a pia min nani yaala a kani, li tie ke a pia a kani yaaba n n̄ua balaama bangima, yua n den bangi balaaka ke o tulini isalele yaaba ke bi n̄mani ti padi nandi ki go conbi. ¹⁵Li go tie yeni , ke a moko pia a kani yaaba moko n n̄ua nikolasa bangima. ¹⁶Han lebedi a yama, lani yaaka, n baa cua a kani ke li kan waagi , ki koani leni laa niba leni n n̄oabu jugisiega. ¹⁷Yua n pia a tuba, wan cengi mi Fuoma n tua Kilisiti n yini yaaba nitaana yaala. Yua n koani mi jama ki paadi, n baa pa o ya mana n wuo, ki go pa o li tanpienli, ban diani li yepanli yaali ya po, oba kuli ki bani li kali yua n baa litanpienli bebe. ¹⁸Diani Kilisiti n yini yaaba tiatila po, ya maleki po ki yedi o: Utienu Bijua, yua ya nuni n nani u mupienu yeni , ke o taana mo tie nani ya kumoandi n n̄uliti yeni, n yedi yaala n te na . ¹⁹n bani a bontienkaala, leni a buama, a dandanli leni a todima nitoaba po, leni a juunli. n̄an go yuandi ki tieni ya tuon̄jama yabi ki cie, a kpiala. ²⁰Ama min fu leni a yaala yaapo tie a cedi ke ya pua n yi Jesabela, yua n tua ke o tie sawalipoalo, bangi n naacenba ki tulini ba, ke bi tiendi mi conconma, ki go n̄mani ti padinandi. ²¹N den puni o u yogunu wan lebedi o yama o conconma po. ²²Diidi, n baa lu o u duanu po, ki taani leni yaaba n conbi leni o kuli, ki waani ba o falabiado, kali bi lebedi bi yama bi tuona po. ²³N ba cedi mi kuuma n kpa o bila, lani kilisiti n yini yaaba nitaana kuli baa bandi ke n tie yua n bigidi bi niba yantiana leni bi pala kuli, ki go baa pa yi siiga yua kuli o panpaani nani yi tuona n tie maama. ²⁴Yinba, leni Tiatila yaaba, yaaba n sieni kaa n̄oadi laa bangima, kaa bandi Sutaani n̄asiili, nani ban yi ba maama n yedi yi: N kan tuni yi tugitoali, ²⁵kali yin yaa kubi yin kubi yaala bon̄janla, hali min baa cua. ²⁶Yua n koani mi jama ki paadi, ki kubi n tuona hali mi juodima, n baa dini o li bali, wan yaa die i nibuoli. ²⁷O ba ti yaa gobidiba leni ti kudi yaa badi- gbianu, nani ban mudi ti tandi tiadi maama yeni. nani mini n ba, min ba li bali n Baa kani maama yeni. ²⁸n go ba ti pa o ki tan̄an̄mabiga. ²⁹Yua n pia a tuba, wan cengi mi Fuoma n tua Kilisiti n yini yaaba nitaana yaala.

Chapter 3

¹Diani Kilisiti n yini yaaba salida po, ya maleki po ki yedi o: yua pia U Tienu Fuoma lele leni a nmabileleeda n yedi yaala n tie na: N bani a tuona, a tama ke a fo ama a kpe. ²Han ya faami, ki paagi yaala n sieni ki bua ki kpe, kelima n sua ke a tuona naa nani ki dagidi cain n Tienu po. ³Tiadi njan den baa ki go gbadi ya bangima, ki kubi ma ki lebidi a yama. A yaa faami, n baa cua a kani nani o sugudo yeni, a kan bandi min baa cua ki ludi a ya yogunu. ⁴baa yeni, a pia bi niba waamu salida nni, yaaba n kaa joagini bi tiadi. Bi ba ti ya yie ti tiapiendi ki yegi leni nni, kelima bi pundi ki baa la. ⁵Yua koani mi jama ki paadi, ba ti ya yie yene, ti tiapiendi, n kan duuni ki nani o yeli abada li miali tili nni. Yene n baa tuo ki ta o yeli n baa leni o malekinba nintuali. ⁶Yua n pia a tuba, wan cengi mi fuoma n tua Kilisiti n yini yaaba nitaana yaala. ⁷Diani Kilisiti n yini yaaba filadelifi po ya maleki po ki yedi o: Yua n gagidi ki nani cain, ki tie o moamoandaano, wani yua n kubi dafibi kile, o ya luodi, oba kuli kan luoni, o ya luoni mo, oba kuli kan luodi. wani n yedi yaa maama n tie na. ⁸N bani a tuona, diidi a pia u paalu waamu bebe, ama a kubi n maama, kaa nia n yeli mo, n luodi ki yaani apo bu buliñoabu, niloba kuli n kan luoni yaabu. ⁹Diidi n baa teni a, Sutaani nitaani yaaba, yaaba n poa mi faama ki tua ke bi tie jufinba ki naa tie yeni n cua ki gbani a nintuali, ki tuo ki bandi ke n bua nja. ¹⁰Kelima a den kubi n maama leni li juunli nni yeni, n ba ti kubi a mi biigima yogunu, yaama n ba ti cua nanduna niba kuli po. ¹¹N baa cua, li kan waagi, njan ya kubi njan pia yaala ke oba kuli n da fie a badifogiliga. ¹²Yua n koani mi jama ki paadi, n ba ti teni wan tua benjeelu n Tienu diegu nni, o kan go ti nja lieenni. n go ba ti diani opo n Tienu yeli leni n Tienu dogu yeli, lani tie o Jelusalema paano, yua n baa nja tanpoli po n Tienu kani ki jiidi. n go ba ti diani opo n yepanli. ¹³Yua n pia a tuba, wan cengi mi Fuoma n tua Kilisiti n yini yaaba nitaana yaala. ¹⁴Diani Kilisiti n yini yaaba Layodise po, ya maleki po, ki yedi o: Diidi yua n tie Amina, wani o siedidugika leni o moamoandaano yua n tie Utienu tagima kuli cilika n yedi yaala. ¹⁵N bani a tuona, n bani ke nja kuugi, nja go tuoni mo. Li bi baa cie a po, nja ya bi kuugi, bi nja bi tuoni. Lani yaapo, ¹⁶nani njan baligi yeni, kaa tuoni, kaa go kuugi mo yeni, n baa sii nja ki nani a n njoabu nni. ¹⁷Kelima a tua: N tie piado, n baa mi piama ke li dagidi, kaa luo liba. ama nja bani ke a tie fala daano, ban nani ki gbadi yua yapo mi nifimma, ki tie luodo, juamo, ki go ye mubima. ¹⁸Lan yaa po n tundi a ke njan da n kani ban njanbi ya wula u maa fanu nni ke njan tua piado, ki go da n kani ti tiapiendi ki ya yie ban da go le a fee kelima a mubima po, ki go da n kani u nunñoagu ki tieni a nuni ke njan ya nua. ¹⁹Mini wani, n fu ki go tundi min bua yaaba kuli leni yaa tundi n pia fala. Lanwani njan baa li yankuali ki go lebidi a yama. ²⁰Diidi n se bu buliñoabu kani ki tua gafala! Nilo ba ya gbadi n nialu ki luodi n po bu buliñoabu, n baa kua o deni ki je leni o, o mo n je leni nni. ²¹Yua n koani mi jama ki paadi, n ba ti teni wan kali leni nni n bali kalikaanu po, nani mini nba n den koani mi jama ki paadi, ki kali leni n baa o balikalikanu po maama yeni. ²²Yua n pia a tuba, wan cengi mi fuoma n tua Kilisiti n yini yaaba nitaana yaala.

Chapter 4

¹Lani n den pendi, n go den nuali ki laa ke bu ya tanpoli po. Min den kpa gbadi ya nialu ke u nani kakaki yeni go den yedi nni: Do ki cua na, n baa waani a ya bonla n baa ti yuandi ki cua. ²Lanyogunu U Tienu Fuoma den taa nni, ke n laa li bali kalikaanu tanpoli po, ke o nilo den ka lipo. ³Yua n den ka lipo den naani jasipe leni saliduani ya tana yeni. O taniano yua den naani leni emelodi den lindi ki cebini li bali kalikaanu. ⁴N den laa, piilie n balikalikaani naa ke yi lindi li balikalikaanu, ke piilie n nikpela naa ka yi po, ki yie ti tiapiendi, ki go ciibi wula badifogilimu. ⁵I tañigi, i niali leni i tatantani den ña li balikalikaanu kani. Fidisamu lelee yaamu co bonñanla, muni yaamu n tie U Tienu Fuoma lelee den ye li balikalikaanu nintuali. ⁶Li balikalikaanu nintuali go den pia mi ñincianma yaama n naani leni ki madiidiga, ki tie nani mi tanpenpelinma yeni, bonfuoda naa den lindi li balikalikaanu, ki pia i nuni boncianla bi nintuali leni bi puoli po kuli. ⁷O bonfuodi kpialo den tie nani o yangbanlo yeni, o bonfuodilielo den tie nani ki naabiga yeni, o bonfuodi taalo den pia nani o nisaalo ya nunga, o bonfuodi naalo mo den tie nani jeebani yua n yugi yeni. ⁸A bonfuodi naada yeni, yua kuli den pia fiabi luoba-luoba, ki pia i nuni boncianla bi lindima leni niini. Ku ñiagu leni u yensiinu kuli bi yen tua kaa cedi: O gagidi ki ñani, o gagidi ki ñani, o Diedo U Tienu, u Paaciamu kuli Daano, gagidi ki ñani, wani yua den ye, ki ye moala, ki go ba cua. ⁹Ya yogunu ke a bonfuodi naada yeni kpiagidi, ki jigindi, ki go tuondi, yua n kaa li balikalikaanu po, wani yua n fo, ki ye hali ya yogunu ki tu u yogunu kuli. ¹⁰Bi piliee n nikpenaadiba yeni mo yen gbaani yua ka libalikalikaanu po nintuali. Bi yen kpiagidi wani yua n fo ki ye hali ya yogunu kuli, ki yiliti bi wula badifogilimu ki lu li balikalikaanu nintuali ki tua: ¹¹Ti Diedo, ti Tienu, li pundi ñan gaa ti kpiagidi leni ti jigidi leni u paaciamu, kelima fini n tagi li bonla kuli. A yanbuama po mo yo ke likuli tagi ki go ye mo.

Chapter 5

¹Lani n pendi, n go den laa ke yua n ka li balikalikaanu po muubi o jienu li tili ke bi diani li tugu nni leni li puoli po, ke bi loli li leni maalima lele. ²N go den laa ya maleki n pia u paalu ke o kpaani ki tua: Hme pundi ki lodi mi maalima ki go ghabidi li tili na?³Tanpoli po , leni ki tinga nni , leni ki tinga tiipo, oba kuli naa den fidi ki ghabidi li tili ki nuali lienni. ⁴N den buudi boncianla kelima baa den laa oba kuli yua n pundi ki ghabidi li tili ki go nuali lienni . ⁵Lani, bi nikpeliba yeni siiga yendo den yedi nni: Da buudi, diidi juda buolu yangbanlo, dafidi benkpeli wani yua koani mi jama ki paadi baa fidi ki lodi mi maalima leleedima, ki go ghabidi li tili.⁶Lani n go den laa ki pebiga ke o naani leni ban kodi yaaga li padili po yeni, ke o se li bali kalikaanu kani, a bonfuodinaada leni bi nikpeliba siiga. O den pia yina lelee, leni nuni lelee, yi n tie U Tienu Fuoma lelee wan soani yaaba ki tinga kuli nni. ⁷O den nagini ki ga li tili yua n ka li bali kalikaanu po jienu nni.⁸Wan den ga li tili, a bonfuodinaaba leni bi piillie n nikpenaadiba den gbaani wani ki pebiga nintuali, yua kuli den muubi o niini ku kogidigu, leni wula tadiñokaamu ke mu gbie leni tulalee yaala n tie bi nigagidiñanba jaandi.⁹Bi den yiini, bu yan panbu ki tua: A pundi ki ga li tili, ki lodi mi maalima, kelima bi den kodi a nani ki padipebiga yeni, ke a da ki faabi bi niba U Tienu po leni a soama i nibuoli kuli, leni i mabuoli kuli, leni mi diema buoli kuli. ¹⁰A teni ke bi tua kopadi cianba diema, ti Tienu po ki baa diedi ki tinga.¹¹N go den nuali, ki go gbadi malekinba boncianla niali, ke bi lindi ki gaani li balikalikaanu leni a bonfuoda, leni bi nikpeliba. Bi coali den tie tuda kobilietaalima tudakobilie, hali tuda - tuda. ¹²Bi den kpaani ki tua: ban den kodi ya pebiga yeni pundi ki baa u paaciamu leni mi piama, mi yanfuoma, u fidu, ti jigidi, ti kpiagidi leni ti pagidi.¹³Lani n go den gbadi ke mi tagima kuli, yama n ye tanpoli po, leni ki tinga po, leni ki tinga tiipo, leni mi ñinciamma nni kuli leni yaala ye lieni kuli tua: Wani yua n ka li balikalikaanu po leni ki pebiga, n ya baadi ti pagidi leni jigidi, ti kpiagidi leni u paaciamu ya yogunu ki tu ya yogunu kuli.¹⁴Lani abonfuodi naada den tua: Amina bi nikpeliba mo den gbaandi ki pougi.

Chapter 6

¹N den laa ke ki pebiga den lodi mi maalileleedima yeni siiga yenma . ya yogunu n den gbadi ke a bonfuodinaada yeni siiga yendo , ke o tiani leni u nialu nani u tatantanu yeni ki yedi : cua na . ²n den diidi ki go laa o tanpieno . ke yua n den jagi o, kubi li dabanli . bi den puni o ki badifuoliga , ke, o ban ca ki tie paadika ki baan n paadi mo . ³Wan go den lodi mi maaliliema ya yogunu, n den gbadi ke o bonfuodilielo yedi: Cua na . ⁴Lani tantoa den ñani ki moani, bi den puni yua n den jagi o po libali ke wan ñani mi yanduanma ki tinga nni, bi niba n ya kodi biyaba. Bi go den teni o ki jugisiecianga.⁵Wan go den lodi mi maalitaama ya yogunu, n den gbadi ke o bonfuodi taalo yedi: cua na. N den diidi ki laa ke o tanboano ñani yua n den jagi o po den kubi u kpiagu bonbiigi kaala . ⁶Lani n go den gbadi a bonfuodinaada yeni siiga u nialu ke u tua: Halikama tadiga baa nagini tuda lelee n kobi luoba. OIje tadimu taa mo baa nagini tuda lelee n kobi luoba. ama ñan da biidi mi kpama leni duven.⁷Wan den lodi mi maalinadima ya yogunu. n den gbadi o bonfuodi naalo nialu ke u tua: Cua na. ⁸N den diidi ki go laa ya taamo n tie suudi ke o ñani. Yua n den jagi o po, yeli yi mi kuuma, ke bitinkpiba diema mo ciangi o. Bi den puni baa u paalu ki tinga kaan naadi kuli siiga kanyendu, ke ban kpa likani yaaba leni ki jugisiega leni mi koncianma, leni mi kucian ludikaama, leni ki tinga fuoyanbiaditi.⁹Wan go den lodi mi maalimuudima ya yogunu , n den laa ban den kpa ya niba ñaani li padibinbinli tiipo , kelima Utienu maama leni yaaba n den tieni ya siedi ya po . ¹⁰bi den kpaani leni u nialu ki tua : canba yua n gagidi ki ñani ki tie moamoandaano , hali u laa yogunu yo ke a baa waagi ki daa jia ti buudi ki guani ki tinga yaaba ti soama panpani? ¹¹Bi den puni bi siiga yua kuli li liadiapiencianli , ke bi go den yedi baa, ke ban sedi mi fuodima nni yogonu waamu hali bi naacenlieba , bi kpiiba , ban baa kpa yaaba nani bani yeni n pundi lan bili ya coali bianu . ¹²N den diidi wan den lodi mi maaliluobima ya yogunu mi tindigibicianma den tieni, u yienu den boandi, o ñmaalo mo den moandi nani mi soama yeni. ¹³A ñmabila den baa ki tinga po nani u faaciamu n figi bu kankanbu ke a kankankaana suodi maama yeni . ¹⁴Tanpoli den fuadi nani ban yen gbabi li tili maama yeni. A juana leni a kpendiga kuli den ñani a kaani ki fuadi . ¹⁵Ki tinga badiba, a nikpiaga, a minteela yudanba, a piada, bi paatieba, i yonbi leni yaaba n die bi yula kuli den sani ki ban wuoni ti tanlondi nni leni a jua - tancianma nni. ¹⁶bi den miadi a juana leni a tanciamu ki tua: Baa mani tipo ki wuoni ti yua n ka libalikalikanu po leni ki pebiga pabienli. ¹⁷kelima o pabienli dancianli pundi. ñme n baa fidi ki ya ye?

Chapter 7

¹Lani n pendi, n den laa malekinba naa ke bi se i tinkunnaadi kani. Bi den kubi ki tinga facian naadi ke yin da go figi baa waamu ki tinga po, leni mi ñincianma po, leni tibuba kuli po. ²Lani, n go den laa maleki toa ke o yugi ñani u yienu n pudi naani po, o den kubi U Tienu yua n fo maalima, ki kpaani ki maadi leni bi maleki naadiba, yaaba n den baa li bali ki baa waani ki tinga leni mi ñincianma fala ki yedi baa: ³Yin da tieni ki tinga, leni mi ñincianma, leni i tiidi yaala n bia kuli, hali tin tabini U Tienu naaceenba yutuna po o maalima no. ⁴N go den gbadi ke yaaba n baa mi maalima yeni coali n da maama; Isalele buolu kuli nni, kobiga n piina n niba tudanaa(144000). ⁵juda boulu nni, piiga n niba tuda lie(12000). Lubena buolu nni, piiga n tuda lie(12000). Gada buolu nni, piiga n tuda lie, (12000). ⁶Asela buolu nni, piiga n tuda lie,(12000). Nefitali buolu nni, piiga n tuda lie,(12000). Manase buolu nni, piiga n tuda lie; (12000). ⁷Simeyono buolu nni, piiga n tuda lie(12000). Lefi buolu nni, piiga n tuda lie(12000). Isakala buolu nni, piiga n tuda lie(12000). ⁸Sabulono buolu nni, piiga n tuda lie(12000). Josefi buolu nni, piiga n tuda lie(12000). Benjamina buolu nni, piiga n tuda lie(12000). ⁹Lani n pendi, n den diidi ki laa yaa niligu n yaba hali ke oba kuli kan fidi ki coadi ba. Handuna diema kuli yaaba, leni i nibuoli kuli, leni i mabuoli kuli. Bi den se li balikalikaanu leni ki pebiga nintuali , ki laa a liadipienciamma, ki muubi bi niinni mo i kpakpaben. ¹⁰Bi den kpaani leni unialuciamu ki tua: Ti tienu yua ka libali kalikaanu po leni ki pebiga n die tindima! ¹¹Malekinba kuli den se ki lindi li balikalikaanu, leni bi nikpeliba, leni a bonfuodinaada, lani bi kuli den labini li balikalikaanu nintuali ki pugi U Tienu. ¹²Ki tua: Amina! Ti tienu n die ti pagidi leni ti kpiagidi, mi yanfuoma, leni i tuondi, ti jigidi, u paaciamu leni u fidu hali ya yogunu kuli. Amina! ¹³Lani bi nikpeliba yeni siiga, yendo den taa mi maama ki buali nni yaaba n laa ti tiapiendi yeni tie ñmenbe? Ki ñani le? ¹⁴N den yedi o: n Diedo, a bani. Lani o den yedi nni: Bi tie yaaba ñani o falaciamo nni yo, bi ñuudi bi liadiciama ki pebiga soama nni ki pendi ña. ¹⁵Li tie lanyapo yo ke bi ye U Tienu bali kalikaanu nintuali ki kpiagidi o, o dieli nni u yensiinu leni ku ñiagu kuli wani yua n ka libalikalikaanu po ba ti kuani ba o diegu nni. ¹⁶Mi koma leni u ñinñuulu kan go cuo ba, u yienu mo kan go ñidi ba, baa wulugu mo kan go gbadiba. ¹⁷Kelima ki pebiga, yua n ye libali kalikaanu kani baa tie bi yankpaalo, ki gobidi ki caaniba li miali ñinbuna kani, U Tienu mo baa duuni ki ñani bi ninsiidi kuli.

Chapter 8

¹Wan den lodi mi maalileleema ya yogunu, li bonla kuli den tua suo tanpoli po ke li nagini leedi boagidima. ²N den laa ya maleki- lelediba n se U Tieniu nintuali, ke bi teni ba kakacinba lele. ³Lani maliki toa den cua , ki sedi li padibinbinli po, ki kubi ban juugi adugibila ya tiagu nni ke ku tie wula. Bi den teni o adugibila boncianla, ke wan taani leni bi nigagidiŋanba jaandi, ki juu la li wula padibinbinli yaali n ye li balikalikaanu nintuali kani po. ⁴A dugibila yeni fantanñii den ñani maleki nuu nni ki taani leni bi nigagidiŋanba jaandi ki doni U Tieniu nintuali. ⁵Maleki yeni den taa a dugibila juutiagu ki gbieni gu leni li padibinbinli ya fantama ki luni ki tinga po. Lani i niali, i tatantani, i tañigi leni mi tindigibima den tieni. ⁶Lani bi maleki lelediba, yaaba n den kubi kakacinba lele den bogini ki baa piebi. ⁷O maleki - kpialo den piebi o kakaci ke a tatana leni ya fantama n kali ki taani leni mi soama den baa ki tinga po, ke ki tinga boagidima taa kuli siiga boagidiyenma den buodi. Tiidi taa siiga kuli tiyenbu den buodi, ti moasoangidi kuli den buodi cain. ⁸O maleki-lielo den piebi o kakaci ke bi luni mi ñinciama nni ya bonla n naani leni ya joacianli n cuo yeni, ke mi ñinciama boagidima taa kuli siiga, boagidi yenma tua soama. ⁹Lani, ya tagima n den ye mi ñincianma nni ki fo, bonla taa kuli siiga bonyenla den kpe, ñinbiadi taa kuli siiga yengu den bodi. ¹⁰O maleki-taalo den piebi o kakaci ke ñmabician-yenli ñani tanpoli po ki baa, li den cuo yo nani u mukaanu yeni, li den baa, kpeni taa siiga kpen yendu nni leni a ñinbuna nni. ¹¹Li ñmabili yeni yeli yi "u tomu " lani mi ñima kuli, kaani taa siiga kuli kaanyendu den lebidi ki to. Mi ñima yeni den kpa bi niba boncianla, kelima ma n den lebidi ki to yeni yaapo. ¹²O maleki naalo den piebi o kakaci. Bi den pua u yienu leni o ñmaalo, leni a ñmabila ki teni ke bi kuli boagidima taa siiga kuli boagidi yenma den biigi hali ke li daali yenma boagidima taa siiga boagidi yenma den bodi, ku ñiagu mo den tua yeni. ¹³N den diidi ki go gbadi jiebani ke o yugi tanpoli nni ki tua leni u nialu cianmu: Fala, fala, fala baa ki tinga niba po, kelima ya maleki-taadiba n sieni n baa piebi bi kakacinba ki tieni ya fuugu po.

Chapter 9

¹O maleki muulo den piebi o kakaci. N den laa ke li nmabili ñani tanpoli ki baa ki tinga po. Bi den teni li acicila n lo yaa cañuangu nni kile. ²Li nmabili yeni den luodi ku cañuangu yeni ke i fantanñii ñani lienni nani ya buaga n yaba ya fantanñii yeni. U yienu leni mi fawaama kuli den biigi kelima yaa fantanñii ñani ku caciangu yeni niinni ya po.³I gbangbaani den ñani i fantanñii nni, ki yadi ki tinga nni, bi den puni ba u paalu nani ki tinga po nami yeni. ⁴Bi den yedi ba, ke ban da tieni yaala bia ki tinga moasoangidi, leni i tiidi kuli, kali ya niba n kaa pia U Tienu maalima bi yutuna po bebe.⁵Baa den puni baa u sanu ban kpa ba, ama ban ya wangi ba fala bebe hali nmaali muu. Ban yen cuani ya fala tie nani o namo n yen juni yaa nilo n yen laadi ya fala yeni. ⁶Laa dana ya niini, bi niba baa lingi mi kuuma ki nan kan lee ma, bi baa bua ki kpe, ama mi kuuma baa sani ki foagidi leni ba.⁷I gbangbaani yeni den tie nani ban bogini ya taami bu toabu po yeni. I den pia i yula po nani a wula badi fogila yeni, ke i nunmu mo nani mu nisaali nunmu yeni. ⁸I yudi den tie nani ti puo yudi yeni, i ñina mo den tie nani a yangban ñina yeni. ⁹I den laa yaala n tie nani a kuliada yeni, i fiabi fuugu den tie nani i taami boncianla n dia ti toateliti ki tiini ki caa bu toabu po yeni.¹⁰I den pia a juona leni li bonjunkaala nani i nami yeni. I paalu yu n baa fidi ki ya wangi bi niba fala hali nmaali mu yeni den ye i juona nne. ¹¹I bado den tie ku buoñuangu maleki, ebilu maama nni bi yi o Abadona, gileki maama nni mo bi yi o Apoliyo, lani n tie yua n bolindi. ¹²O falakpialo pendu, diidi fala n ba lie n sieni, yaaba n go baa ti cua.¹³O maleki luobilo den piebi o kakaci, n den gbadi ke u nialu ñani wula padibinbinli yaali n se U Tienu nintuali ya yinaada nni. ¹⁴U den yedi o maleki luobilo, yua n kubi kakaki yeni, lodi bimaleki naadiba yaaba n luo u kpenciamu yufilata po.¹⁵Lani, li den sua ke li maleki naadiba den bogini ki baa kpa niba taa siiga kuli nni yendo, li leedo, li daali, li nmaalo, leni li binli ya ti pundi ke bi lodi ba.¹⁶Bi tandanba yaaba n den tie jakoanda coala den tie tuda piiga hali taalima tuda piilie (200.000.000). N den gbadi bi coala yene. ¹⁷Li tie yene, min den laa yaa taami li bonlekaala nni leni yaaba n den jagiba, den laa a kuliada ke a moani nani mi fantama yeni, ki go boani nani mi siema, ki go duudi nani li cidibili yeni.¹⁸Niba taa siiga kuli, niyendo den kpe laa falataadiba nni, lani n tie, mi fantama, i fantanñii, leni li cidibili lani yaala n den ña bi noana nni. ¹⁹Kelima i taami yeni paalu den ye bi ñoana leni bi juona nne. Bi juona den tie nani i we yene, ki pia a yula, bi den tiendi yaala n bia leni laa yula yo.²⁰O falabiado yeni n kaa den kpa yaaba, naa den lebidi bi yama leni bi nii tuona po. Lani baa den cedi kaa go kpiagidi mu cicibiadimu, i buli yaaba n tie leni wula, bi njanjilifa, bi tikumoandi, bi a tana, bi ti daadi, yaala n kaa nua, kaa gba, kaa cuoni mo. ²¹Baa den lebidi bi yama yaala n tie; bi nikpali, ñoagibiadi, bi conconma, leni bi subu po.

Chapter 10

¹N den laa maleki-toa, yua n pia u paalu, ke o ñani tanpoli po ki ji. O den bobi kutawaligu, o taniano den yilini o yuli, o nunga den tie nani u yienu yeni, o taana mo den tie nani mi fantama yeni. ²O den muubi ki tibiga o nuu nni ke ki gbabidi. O den ñmaa o jientaali, mi ñincianma po, ki go ñmaa o gantaali mo ki tinga po. ³Ki tiani leni nialu cianmu nani o yangbanlo n yen duni maama. Wan den tiani, i tatantan-leleedi den teni ke bi niali ñani. ⁴I tantan-leleedi niali den ñani yeni, n den bua diani, ama n den gbadi u nialu ke u maadi tanpoli po ki yedi: Han kubi i tatantan-leleedi n yedi yaala ki da diani la. ⁵Lani min den nua ya maleki ke o se mi ñincianma leni ki tinga po yeni den yugidi o jienu buagu ki teli tanpoli po. ⁶Ki poli yua n ye hali ya yogunu kuli, yeli nni, wani yua tagi tanpoli leni yaala n ye lienni kuli ki tinga leni yaala n ye lienni kuli, leni mi ñincianma leni yaala n ye mi niinni kuli ki yedi: Yogunu kan go ya ye. ⁷Ama o maleki-leleelo ya piebi ya daali o kakaci, U Tienu bondoaginkaala baa tieni ki dudi nani wan den tuodi ki waani o naacenba, bi sawalipuaba maama. ⁸Lani, min den kpaa gbadi ya nialu ke u maadi tanpoli po yeni go den maadi leni nni ki yedi: Gedi ki ga ki tibiga yaaga n gbabidi ki ye maleki yua se mi ñincianma leni ki tinga po yeni nuu nni. ⁹Lani n den gedi maleki yeni kani ki yedi o, wan teni nni ki tibiga, o go den yedi nni: Gaa, ki nali ga; ki baa to a tugu nni, ama ki baa mani a ñoabu nni nani ti siadi yene. ¹⁰N den ga ki tibiga maleki yen nuu nni, ki nali ga, ki den mani n ñoabu nni nani ti siadi yeni, ama n tugu nni den gbie leni u tonu. ¹¹Lani bi den yedi nni: kali ñan go pua sawali ya nibuoli n yaba po, leni ya diema, leni ya mabuoli, leni ya batieba n yaba po.

Chapter 11

¹Bi den teni nni li kankagili ke li tie nani ugbianu yeni , ki yedi nni : fii, ki biigi U Tienu diegu leni li padibinbinli, leni yaaba n kpiagidi U Tienu likani . ²Ama ñan cedi ki da biigi ku diegu luolu wani, kelima bi ña u mi diema ni buoli po yo , ke ban yaa ñmaadi ki biidi u dogagidinamu hali piinaa n ñmaali lie . ³N baa pa n siediliediba u paalu ban ya pua sawali hali tudili n kobi lie n dana piiluoba (1260) ki yie ti kpalipiadi . ⁴Bi tie olifie tiliedi leni i fidisantuankaanliedi yi n se ki tinga diedo nintuali. ⁵Yaa nilo n bua ki tieni baa yaala n bia , mi fantama baa ña bi ñoana nni ki buoni bi yibalinba . Lani yua n bua ki tieni baa yaaba bia , kuli baa kpe yene . ⁶Bi pia u paalu ki baa luoni tanpoli ke ki taaga n da mi baa n pua sawali yaa dana nni , bi go pia u paalu ki baa teni mi ñima kuli n lebidi ki tua soama, ki go teni i falabiadi buoli kuli n baa ki tinga po baa n bua ya yogunu kuli . ⁷Bi ya tieni bi siedi ki gbeni ya yogunu , ki fuayanga yua n ba ña ku buoñuangu n yeni nni baa tieni bu toabu leni baa ki paadi baa, ki go kpa baa. ⁸Lani bi ba ña baa n yaa bili yaa fanma n ye u dogu cianmu nni, ban yini ya dogu sodoma leni ejipiti bi kpanjanma nni, baa n den kpa ki tabini bi Diedo li dapoanpoanli po nankani. ⁹Inibuoli kuli, leni i mabuoli, leni mi diema kuli nni, bi niba kuli baa lee ke bi kpe ki bili dana taa leni boagidima, bi kan tuo obaa kuli mo n piini baa. ¹⁰Lani, ki tinga nni yaaba kuli pala baa mangi hali boncianla kelima bi kuuma po. Bi baa tuuni bi lieba po bu paabu, kelima bi sawalipua-liediba yeni n den waani ki tinga nni yaaba o falabiado. ¹¹Dana taa leni boagidima yeni n den pendi, li miali fuoma den ñani U Tienu kani, ki kua bi niinni ke bi fii ki sedi. lanwani ti jawanciandi den cuo yaaba n den nua ba. ¹²Bi sawalipuaba yeni den gbadi u nialu ke u ñiani tanpoli ki yedi baa; 'do mani nee' lani bi den doni tanpoli ku tawaligu nni, ke bi yibalinba nua. ¹³Laayogunu, mi tindigibicianma den tieni, ke u dogu yeni kan piiga siiga kanyendu den baa. niba tuda lelee den kpe mi tindigibima yeni nni. ke li den cuo yaaba n sieni pala, ke bi teni U Tienu yua ye tanpoli ti kpiagidi. ¹⁴O falalielo pendi, diidi o falataalo baa cua ke li kan waagi. ¹⁵O maleki leleelo den piebi kakaki, i nialicianmi den kpaani tanpoli po ki yedi. ñanduna diema gua tua ti Diedo leni wan gandi Yua yaama; O baa die hali ya yogunu kuli. ¹⁶Bi piilieedi n nikpenaadiba yaaba n kaa libalikalikaanu po, U Tienu nintuali den labini ki gbaani ki kpiagi U Tienu. ¹⁷Ki tua; ti paga o Diedo, U Tienu upaalucianmu kuli daano, fini yua n den ye, ki go ye, kelima a gaa upaalucianmu ki diedi a diema. ¹⁸Inibuoli pala beni, a mo pabienli cuonu yogunu pundi. ñan baa jia ti buudi leni bi tinkpiba ya yogunu pundi. ñan baa pa a naacenba bi panpaani ya yogunu pundi. bi sawalipuaba, bi nigagidinamba leni yaaba n fangi a yeli, a bila leni a nikpela, leni ñan baa bolini yaaba n den bolindi ki tinga ya yogunu pundi. ¹⁹Bi den luodi U Tienu diegu tanpoli po, ke ku ñantaadikpaagu doagidi lieenni. i tañigi den tieni, i niali leni itatantani, ki tinga den digibi, a tatana den baa boncianla.

Chapter 12

¹Mi maalicianma den doagidi tanpoli po; ke o pua bobi u yienu, ke o taana nmaa o nmaalo po. ki ciibi mo ya badifoliga n pia piiga n nmabilaliee. ²O den pundi, ke o maayogunu mo nagini, ke o buudi kelima u maditugikoanu n pia o ke laadi ya fala po. ³Maalitoama go den doagidi tanpoli; obonfuodicianmoano, ke o pia yula lelee, leni yina piiga, ki go pia badifogilimu lelee o yula po. ⁴o juoli den fuli tanpoli nmabila boagidima taa siiga, boagidiyenma ki luna ki tinga po. o bonfuodibiado yeni den sedi o pua, yua n baa maa yeni kani, ke o ya mali ya yogunu, wan nmani, o biga. ⁵O den mali bonjaga, yua n baa gobidi inubuoli kuli leni ti kudi gbianu. bi den taa o biga ki gedin o U Tienu kani, leni o balikalikaanu kani. ⁶o pua yeni den sani ki gedi U Tienu n den bogini o po ya kaanu mi fanpienma nni, baa n baa dindi o naani kani hali tudili n kobiliee n dana piiluoba. ⁷Lnani, bu tuabu den tieni tanpoli po. miseli leni o malekinba den tuogi bu toabu leni o bonfuodibiado yeni. wani o bonfuodibiado leni o ya malekinba moko den tuogi leni baa. ⁸Ama baa n den paadi Miseli leni o malekinba. Baa go den baa yekaanu tanpoli po. ⁹Bi den luni obonfuodibiadicianmo yeni, wani, o waakpelo, baa n go yi yua Sutaani, wani yua n boandi ki tinga nni yaaba kuli. bi den luni o ki tinga po wani leni o malekinba.(cicila). ¹⁰Lani n den gbadi ke u nialucianmu kpaani tanpoli po ki yedi: Moala mi faabima pundi, ti Tienu paaciamu leni o diema cua, leni wan gandi yua mo ya bali yogunu moko pundi. kelima bi nani ki luni yua n bi kuliti ti kpiiba, wani yua den kuliti ba U Tienu kani yensiinu leni nniagu. ¹¹Bi den paadi o kelima ki pebiga soama po, leni bi siedi maama po. Baa den bua ki gaa bi miana, hali ki baa jie mi kuuma. ¹²Lani yaapo tanpoli leni yinba yaaba n ye lienni kuli n mangi yi pala. Ama ti solindi baa ye ki tinga leni mi nincianma po! kelima sutaani djidi yi po leni li pabiencianli, kelima o bani ke o yogunu ki ki yaba. ¹³O bonfuodibiado n den laa ke bi luni o ki tinga po, o den noadi o pua yua den mali ki bondjaga yeni. ¹⁴lani bi den puni o pua yeni o jiebanciamo fiabi lie, ke wan yugi ki gedi o kaanu po, yu ye mi fanpien ma nni, nankani ke bi ba ya dindi o hali yi yogini nni yogin yendu leni yogunu boagidima, naani n foagi leni o wa. ¹⁵Lani o wa den sii yaa nima n yaba nani u kpenciamu yeni o pua yeni fuuli nni ke man noadi ki tugi o. ¹⁶Ama ki tinga den gaa o pua yeni, ki yaadi ki noabu ki nuudi o bonfuodibiado n den sii ya nincianma yeni. ¹⁷Lani o bonfuodibiado pali den beni o pua yeni po, ke o gedi, ki baan tuogi butoabu leni o puolinjoani yaaba n sieni, bani yaaba n kubi U Tienu balimaama ki go pia Jesu siedi. ¹⁸O den sedi mi nincianma jaali tanbiima po.

Chapter 13

¹Lani n den laa ki fuayanga ke o ñiani mi ñincianma nni, o den pia yina piiga leni yula lelee. O yinpiiga yeni siiga, yinli den ciibi ki badifoliga leni ya yeli n tie sugidi U Tienu po den ye o yula yeni po. ²Min den laa ya fuayanga den tie nani ki jiiga yeni, o taana den tie nani ki fuayanbiadi-cianga yene, ke o ñoabu mo tie nani buyangbanñoabu yeni. O bonfuodi-biado den teni o paalu ki fuayanga yeni ki kaani o, o yaa balikalikaanu po, ki dini o, o bacianli. ³Min den laa ke ki fuayanga yeni yula siiga nni, yuyenli den baa mi poagima, yaanma baa fidi ki kpa o, ama mi den paagi. Li pakili den cuo ki tinga yaaba kuli ke bi ñoa o. ⁴Lani bi den gbaani ki kpiagi o bonfuodi-biado kelima o puni ki fuayanga li bali. bi go den gbaani ki kpiagi ki fuayanga ki tua=ñme n naani leni ki fuayanga? ñme n baa fidi ki tuogi bu toabu leni o? ⁵Bi den puni o ya ñoabu n maadi mi japamaama leni ti sugidi U Tienu po, bi den puni o li bali wan soani hali piinaa n ñmaali lie. ⁶Lani o den yaadi o ñoabu ki sugidi U Tienu leni o yeli, leni o yekaanu, leni yaaba ye tanpoli kuli. ⁷Bi go den puni o, wan tieni bu toabu leni U Tienu nigagidinamba ki paadi ba. Lani bi den puni o li bali ke wan diedi i nibuoli kuli, leni imabuoli kuli, leni mi diema kuli. ⁸Ki tinga nni, niba kuli yaaba ya yela kaa den diani ki pebiga miali tili nni, wani n tie baa n den kodi yaaga hali ñanduna daa tagi, ba ti gbaani ki kpiagi ki fuayanga. ⁹Yua n pia a tuba, n gboadii! ¹⁰yua n canni bi niba ti yonbidi mo, baa gedi ti yonbidi, yua n kpani leni ki jugisiega, kali baa n kpa o moko leni ki jugisiega. lani kane ke li pundi bi nigagidinamba n ya pia li juunli, ki se leni li dandanli. ¹¹N go den laa fuayantoaga ke o ña ki tinga nni; ke o pia yina lie, yaa n naani leni ki pebiga ya, ki nan maadi nani o bonfuodibiado yeni. ¹²O den pia ki fuayankpiaga ya bali kuli ki tuuni o nintuali, ki teni ke ki tinga leni yaaba n ye ki niini kuli gboandi ki kpiagidi ki fuayankpiaga, wan yua den baa ya poagilima, n baa fidi kpa o, ke o den paagi yeni. ¹³O den tiendi mi bancianma, hali ki teni ke mi fantama ña tanpoli ki baali ki tinga po ke bi niba nua. ¹⁴Lani o den boandi ki tinga yaba leni wan den tiendi ya bancianma ki fuayankpiaga nintuali. O den tua ki tinga yaaba n tagi ki fuayangakpiaga, yua n den baa ki jugisiega poagilima ki go paagi yeni nananli. ¹⁵O go den baa u paalu, ki teni ke ki fuayangakpiaga nananli fo, ki fidi ki maadi, ki go teni ban kpa yaaba kaa tuo ki gbaani ku pugi ki fuayankpiaga nananli kuli. ¹⁶O den teni ke bi niba kuli, abila leni a nikpela, a piada leni a luoda, yaaba n die bi yula leni i yonbi, kuli n baa mi maalima bi niejienu yaka bi yutuna po. ¹⁷ke oba kuli kan fidi ki da liba, yaka ki kuadi liba kuli kali wan ya pia mi maalima yeni, yaka ki fuayankpiaga yeli, yaka ki yeli coali. ¹⁸Line n bua mi yanfuoma, yua n pia mi yanfuoma, n coadi ki bandi ki fuayanga yeli coali, kelima li tie o nissalo coali laa coali tie kobi luoba n piiluoba n bi luoba.

Chapter 14

¹N den diidi ki laa ke ki pebiga se siyono juali po , ke niba kobiga n piinaa n tudanaa (144000) se leni O. bi den pia O yeli leni O Baa yeli bi yutuna po. ²N go den gbadi u nialu ñani tanpoli po, ki tie nani a ñingola ya fuugu yeni nani utatantaciamu ya fuugu yeni ki go tie nani bi kogidi puaba n pua ki tiendi ya fuugu yeni. ³Bi den yiini bu yanpanbu li balikalikanu nintuali; leni a bonfuodinaada, leni bi nikpeliba nintuali. ke oba kuli ki den fidi ki bangi bu yanbu yeni, kali bani den daa ki faabi niba kobiga n piina n tudanaa yaaba ki tinga nni yeni. ⁴Bani n tie yaaba n kaa den joagini bi yula leni bi puoba. Bi tie yaaba n kaa den taani leni bi puoba. Bi baa ñua ki pebiga wan ca nani kuli. Bi tie wan daa ki faabi yaaba bi kuli siiga, ke bi tie nani li bonluonkakpiala yeni U Tienu leni ki pebiga po. ⁵Faama baa kuli ki den cili ki ñani bi ñoana nni, kelima oba kuli kan fidi ki kuli baa leni liba. ⁶N go den laa malekitoa ke o yugi tanpoli mi fawama nni, ki kubi yaa labaalinamo n ye hali yaa yogunu kuli ki baa waani ki tinga yaaba kuli, mi diema, i nibuoli, leni i mabuoli yaaba kuli. ⁷O den kpaani leni u nialu ki tua; fangi mani U Tienu, ki kpiagi o, kelima o bujiali yogunu pundi. Gbaani mani ki kpiagi o, wani yua n tagi tanpoli leni ki tinga leni mi ñincianma leni a ñinbuna kuli. ⁸Makekitoa, o bonlielo den ñoadi ki tua; u baa, u baa u doguciamu babilona, wuni, ya dogu n den teni ke i nibuoli kuli ñu ya daama n tie mi conconbiadima ki gaadi. ⁹Malekitoa, o bontaalo den ñoadi ba ki kpaani leni u nialiciamu ki tua; ya nilo n gbaani ki pugi ki fuayanga leni o nannanli, ki gaa o maalima o yutunli po yaaka o nii po, ¹⁰Wani moko ba ti ño ya daama n tie U Tienu pabienli cuonnu, laa daama ki la leni liba, yama ke o kuodi o pabienli cuonu tadiñokaaga nni. laa nilo baa laadi fala mi fantama leni cidibili nni bi maleki gagidinbanba nintuali leni ki pebiga nintuali. ¹¹Bi falaciamo fantañii baa do hali ya yogunu kuli, bi kan baa fuodima yensiinu leni ñiagu kuli, bani yaaba kuli n gbaani ki kpiagi ki fuyanga leni ki nannanli ki go ga o yeli maalima. ¹²Lani n tie bi nigadinbanba juunli, bani yaaba n tuo ki kubi U Tienu balimaama leni li dandanli Jesu. ¹³N go den gboadi ke u nialu maadi tanpoli po ki yedi; diani. Li pamanli ye leni yaaba n kpe leni li dandanli o Diedo nni baa moala. Yeni dee, U Tienu fuoma yedi, kelima bi fuodi leni bi tuona, kelima bi tuonñama ñua ba. ¹⁴N den diidi ki laa ku tawalipiengu ke yua n naani leni o nisaalo bijua ka kupo. o den yiili wula badifogiliga, ki muubi ku koadi-mangu o nuu nni. ¹⁵Maleki-toa den ñiani U Tienu diegu nni, ki kpaani leni u nialuciamu ki yedi yua n kaa ku tawaligu po yeni; taa a koadigu ki cee. kelima li yogunu pundi, ki tinga kpaandi mo beni. ¹⁶Lani yua n den kaa ku tawaligu po yeni, mo den taa o koadigu ki ceni ki taani ki tinga kpaandi. ¹⁷Maleki-toa den ñani U Tienu diegu nni tanpoli po, ki moko muubi ku koadi-mangu. ¹⁸Maleki-toa, yua n die li padibinbinli fantama moko den ñani likani ki kpaani leni u nialuciamu ki yedi yua n muubi ku koadi-mangu; taa a koadi-mangu ki cee ki tinga datiidi bonjoana, kelima yi beni. ¹⁹Lani maleki den ceni ki tinga datiidi bonjoana, ki kuodi u ñanbanbikaanu nni, naa nni n pia U Tienu pabienli. ²⁰Bi den ñmaadi u ñanbanbikaanu yeni nni, u dogu puoli; mi soama den ñani u ni nni, ki kpedi ki pundi hali i taami biamu kani, mi den puubi ki pundi nani dajena kobilee n pinii n a nii.(288).

Chapter 15

¹Lani , n den laa maalicioana tanpoli po , yama n yaba ki pia mi ñuadima. malekinba lelee den kubi falabiadi lelee, yi n tie i falabiadi - juodi ke, kelima U Tienu pabienli cuonu baa tieni ki dudi leni laa falabiadi yo .²N go den laa yaala n naani leni mi ñinciana ke li tie tanpenpelinma ki kali taani leni mi fantama. leni yaaba n den paadi ki fuayanga, leni o nannanli, leni o yeli coali ke bi se mi tanpenpelinma yeni po, ki muubi U Tienu n den teni ba ya kogiditi.³Ke bi yiini U Tienu naacemo Musa yanbu , leni ki pebiga yanbu ki tua: O Diedo U Tienu, u paaciamu kuli daano, a tuona yaba ki pia mi ñuadima a sani tiegi, ki tie moamoani, fini yua n tie; i nibuoli kuli bado .⁴Ti diedo, ñme n ye ki kan fangi a, ki kpiagidi a yeli kelima fini bebe n gagidi ki ñani. I nibuoli kuli baa cua ki labini a nintuali ki kpiagi a kelima a doagidi a buudi .⁵Lani yaa puoli, n den laa U Tienu diegu tanpoli po ke siedi gbandieli mo luodi. ⁶Ya maleki - leleediba n kubi i falabiadi - leleedi den ñani U Tienu diegu nni ki yie ya tiadi n ñani , ki pia ti kpiagidi ki ñuliti , ki ñaagi bi bena po , ti wula gban ñagiditi .⁷A bonfuodi naada siiga nni yendo den teni bi maleki - leleediba yeni wula tadibuomu lele, ke mu gbie leni U Tienu yua n ye hali ya yogunu kuli pabienli cuonu. ⁸U Tienu kpiagidi leni o paaciamu den teni ke o diegu gbie leni i fantanñii o ba kuli kan den fidi ki kua U Tienu diegu nni hali bi maleki - leleediba n kubi ya falabiadi - leleedi yeni tieni ki dudi.

Chapter 16

¹N den gbadi ke u nialuciamu maadi U Tienu diegu nni ki yedi bi maleki leleediba: gedi mani ki ban wuli ki tinga po U Tienu pabienli cuonu yu n ye tadibuomu lele nni yeni.²O maleki - kpalo den gedi ki ban wuli yaala n ye o tadibuoga nni ki tinga po, ke ya sinala n bia ki go lo boncianla cuo ya niba n pia ki fuayanga maalima ki gbaani ki kpiagi o nananli.³O maleki - lielo den wuli yaala ye o tadibuoga nni mi ñincianma nni ke mi lebidi ki tua soama, yaama n tie nani mi tinkpi soama yeni, ke yaala n fo ki ye mi ñincianma nni kuli kpe⁴O maleki - taalo den wuli yaala ye o tadibuoga nni i kpeni leni a ñinbuna nni, ke yini mo tua soama.⁵N den gbadi ke ya maleki n die mi ñima kuli yedi: A tiegi, fini yua n ye moala, ki den kpa ye a gagidi ki ñani, kelima ñan buni ya buudi po. ⁶Kelima bi wuli bi nigagidiñanba leni a sawalipuaba soama, ke a mo teni ke bi ñuni mi soama bi dagidi le. ⁷N go den gbadi ke u nialu ñani li padibinbinli kani ki yedi: yeni de, o Diedo U Tienu u paaciamu kuli daano, a bujiali tie moamoani ki go tiegi.⁸O maleki - naalo den wuli yaala n den ye o tadibuoga nni u yienu po ke u baa u paalu ki baa fulini bi niba leni u fantanma. ⁹Ku tontonbiadigu den fulini ba ke bi sugidi U Tienu yeli, wani yua pia libali la falabiadi po baa den lebidi bi yama mo ki kpiagi U Tienu.¹⁰O maleki - muulo den wuli yaala n ye o tadibuoga nni ki fuayanga bali-kalikaanu po, ke o diema kuli biigi bi niba den ñmani bi landi kelima lan loba maama yaa po. ¹¹Ki go sugidi tanpoli Tienu kelima bi sinala loma po, baa go den lebidi bi yama bi tuonbiadi po.¹²O maleki - luobilo den wuli yaala n ye o tadibuoga nni u kpenciamu yufilata po ke u ñuudi, ki baa ñanbi u sanu puoli badiba po. ¹³N go den laa cicibiadimu taa, ke mu tie nani a loanda yeni, ke mu ñani o bonfuodibiado ñoabu nni, leni fuayanga ñoabu nni, leni o sawalipua faadano ya ñoabu nni. ¹⁴Kelima mu tie ya cicibiadimu n tiendi mi bancia -ludi kaama. -mu caa ki tinga kuli badiba kani ki baa taani ba bu toabu po, U Tienu, u paaciamu kuli daano daciaanli daali po. ¹⁵Diidi, n baa cua ki ludi yi nani o sugido yeni; li pamanli baa ye leni yua n gu ki kubi o tiayekaadi, wan da ti cuoni mubili ban le o fe. ¹⁶Bi den taani bi kuli ebulu n ba maama nni ban yi ya kaanu amagedo.¹⁷O maleki leleelo den wuli yaala n ye o tadibuoga nni mi fawaama nni. U Tienu diegu nni, u nialiciamu den maadi li bali - kalikaanu kani ki yedi " li tieni ". ¹⁸I tañigi leni i niali, leni i tatantani leni mi tindigibicianma den tieni hali bi niba n cili ki ye ñanduna nni ki taa ki pundi hali moala, laa tindigibima buolu daa tieni.¹⁹U dociamu den boagidi kaani taa, i nibuoli dociami den baa, U Tienu den tiadi u dociamu babilona po ki baa teni wun ño ya daama n ye o pabiencianli tadiñokaaga nni. ²⁰A kpendega leni ajuana den bodi. ²¹A tatancianma, ya den kpiagi hali boncianla mo den ñani tanpoli ki baa bi niba po. bi den sugidi U Tienu kelima a tatana yeni falabiado po. kelima laa falabiado den bia hali boncianla.

Chapter 17

¹Lani ya puoli, ya maleki-leleediba n den kubi tadibuo mu lelee yeni siigi yendo den cua n kani, ki maadi leni nni ki yedi: Cua na n ban waani a li poconconcianli yaali n ka mi ñincianma po yeni buudi. ²Ki tinga badiba den puni bi yula miconconma leni line, ke ki tinga yaaba mo ñuni o conconma daama ki gaadi. ³O den taani mi fuoma nni ki gedini nni mi fanpienma po. lani n den laa o pua ke jagi ya fuayanga n moani, ke U Tienu sugidi yela taabi ki kaani kuli po, ki den pia yula lele leni yina piiga. ⁴O pua yeni den yie ya tiadi moani leni yaadi n moani coicoi, ki go bobi wula leni ya tanbila n pia mayuli boncianla leni a lanbila. O den muubi o nuu nni wula tadiñokaaga ke ki gbie leni ti cagindi leni o conconma joagindi kuli. ⁵O yutunli po bi den diani li yeli ke li tie bondoaginkaala u doguciamu babilona mi conconma danba leni ki tinga cagindi kuli ya naa. ⁶N den laa ke o pua yeni ñuni bi nigagidiñanba soama leni Jesu siedinba soama hali ki gaadi, min den laa o yeni, li den lidini boncianla. ⁷Maleki den yedi nni: be yaapo ke li lidini a? n baa ti doagidi a po o pua leni wan jagi ya fuayanga ke ki pia yula lelee leni yina piiga yeni bondoaginkaala. ⁸ñan laa ya fuayanga yeni den kpa ye, waa go ye moala o baa do ki ña ku buoñuangu nni, ki gedi mi bodima nni. lani ki tinga yaaba siiga, yaaba ya yela n ka den diani li miali tili nni hali ñanduna tagima yogunu, bi ya laa ki fuayanga, yua n den kpa ye, kaa go ye moala, ke o go goani ki ye, li baa lidini baa. ⁹Line n tie mi bandima leni mi yanfuoma: a yuleleeda yeni tie o pua yeni n ka ya joaleleeda po. ¹⁰A go tie mo badiba lele bonbii muu pendi, yendo ye moala, yua n sieni daa cua o ya cua, o baa tieni yogunu waamu bebe. ¹¹Ya fuayanga n den kpa ye, kaa go ye moala yeni tie o badi niilo, ki moko tie bi badi leleediba yeni siiga yendo, ke o caa mi bodima nni. ¹²Han laa yiina piiga ya yeni tie badiba piiga yaaba n daa gobidi bi diema ama ki fuayanga yen teni baa li bali yogunu waamu bebe po. ¹³Bi kuli pia yantiyenli, ki pa ki fuayanga bi paalu leni bi bali. ¹⁴Bi baa tuogi butoabu leni ki pebiga, ama ki pebiga baa paadi ba kelima o tie bi Diediba Diedo, leni Badiba Bado. wan yini yaaba ki go gandi yaaba, yaaba n tie o nidugikaa, ba taani leni o ki moko n paadi ba. ¹⁵O go den yedi nni: ñan laa ya ñinciama ke li poconconli ka mi po yeni, mi tie yi nibuoli leni a nigola leni mi diema boncianla, leni yi mabuoli. ¹⁶Han laa yina piiga ya yeni leni ki fuayanga yeni baa nani li poconconli, ki koadi o jiema kuli, ki ña o mubili. Bi go baa je o gbanandi, ki bolini o. ¹⁷Kelima U Tienu kuani bi pala nni ya yantiyenli tie ke ban tieni O yanjagili, ki pa ki fuayanga bi bali hali U Tienu maama n tieni ki dudi. ¹⁸Han laa ya pua yeni tie ya dociamu n die ki tinga badiba kuli.

Chapter 18

¹Lani yaapuoli, n den laa maleki toa ke o ñani tanpoli po ki ji. o den pia li bali boncianla, o kpiagidi mo den yendi ki tinga. ²O den kpaani leni u nialiciamu ki yedi: u baa, u baa u dociamu babilona baa u tua mu cicibiadimu yekaanu, a cicibiada kuli wuonkanu leni ya bonyugiditi n joagini ki go gundi kuli n jiidi nankani ki wuondi. ³Kelima yi nibuoli kuli den ñuni ya duven n tie u concon kandikaama ke ki tinga badiba den punibi yula upo, ki conbi leni u, ki tinga kpenkpenda mo den tua piada kelima u yenjan - kandikaama po. ⁴N go den gbadi ñialito ke u maadi tanpoli po ki yedi yinba n niba, ña mani u niini. Ke yin da taani leni u u tuonbiadi nni. Ke yin da ti taani leni u, u falabiadi nni. ⁵Kelima u tuonbiadi dogini ki pundi hali tanpoli po ke U Tienu mo tiadi wun teni ya biadima kuli po. ⁶Pa u mani, nani wun den pa maama, ki guani u mani taalima lie wun den tieni yaala po wun den kuodi ya tañokaaga nni, kuodi mani u po lienni talima lie. ⁷Wun den kpiagidi u yuli, ki ye mi yemanma nni ke li pundi ya bianu, pa u mani o falabiado leni li paboanli lan pundi yeni. kelima u yedi u pali nni: N ka li bali kalikaanu po ki tie pobado, mii tie kpepuoli ka, n kan le paboanli. ⁸Lani yaapo, u falabiadi baa baa u po dayenli: mi kuuma, li paboanli, leni mi konbiadima, mi fantama baa buoni u. Kelima O Diedo U Tienu, yua pia upaalu n jia u buudi ki cuo u. ⁹Ki tinga badiba kuli, yaaba n den puni bi yula u ki conbi leni u ki go taani leni u, wun den ye ya yemanma nni baa mua yi kuomoe bi ya laa ya yogunu u buodima fantañii. ¹⁰ti jawandi baa ti cuo baa kelima u falabiado po ke bi baa ti paadi ki ban sedi ki yaa tua: fala fala, u dociamu babilona, ya dogu n pia u paalu yogunjenjenga nne ke a buudi cuonu baa a po. ¹¹Lani ki tinga kpenkpenda den buudi ki go ye leni li paboanli u po, kelima oba kuli ki go da ban kpendinni ya tiadi. ¹²Yaadi n tie wula leni ñanjilifa, leni ya tanbila n pia mayuli boncianla leni ya lanbima ya dunga yaba boncianla, leni len ya caba, leni ya caba n moani, leni ya n yi sua, leni ya n moani coicoi, leni ya daadi n pia u nuulimanu buoli kuli leni ya tiabuoli n tagi leni ya daadi n ñani boncianla, leni ya tiadi n tagi leni ti kumoandi leni ti kuboandi leni ya tanpiena buoli n ñani boncianla. ¹³Leni sinamomi, leni ya tisinma ya nuulu n mani, leni tulale, leni mili, leni a dugibila, leni duven, leni mi kpama, leni mi yonjanma, leni ñalikama, leni i ne, leni i pe, leni yi taami leni ti toateliti leni ti gbannandi leni bi nisaaliba naani. ¹⁴Ya bonluonkaala den tie a po tiladi kuli foagidi leni a yaala n den mani ki go pia mi ñuanma a po kuli bodi, a kan go goa le la. ¹⁵Ya kpenkpenda n den tua piada u dogu-ciamu yeni po, ban den kpendi yaala nni, baa piadi ki ban sedi foagima leni ti jawaandi u falabiado po; bi baa buudi li paboanli bubula, ¹⁶ki tua, ñain, ñain, u doguciamu, yu n den laa ti tiamoandi, leni yaadi n moani coicoi, ki bobi wula, leni ya tanbila n pia mayuli boncianla, ki ñuliti ki pelini leniya lanbila ya dunga n pa. laa piama kuli bodi yenma, ki yoginjenjienga ni nni?. ¹⁷Ti ñindabiaciandi danba, leni yaaba n kua ti ni nni, ki ca lipo, leni ti tuonsoanba, leni yaaba n tuuni bi tuonli mi ñincianma nni kuli den piadi ki ban see foagima. ¹⁸Ki nua u dogu yeni buodima fantannji ki tangi ki tua; u laa dogu n den naani leni u naa dogu cianmu?. ¹⁹Bi den wuliti bi yula po mi tama, ki mua ikumoe, ki tangi ki tua, fala, fala, baa u do- ciamu, yu ya piacianma po n den teni ke yaaba n pia ti ti ñinbiaciandi mi ñincianma nni kuli tua piada. u bodi yenma yogunjenjenga nni. ²⁰Tanpoli, mangi a pali u po!. yinba, bi nigagidiñanba, bi tondiba, leni bi sawalipuaba kuli mo n mangi yi pala. kelima U Tienu saa yi po yi moamoani, ki jia u buudi. ²¹Lani ya maleki n pia u paalu boncianla den yua ya tancianli n naani leni li naacianli, ki luni li mi ñincianma nni ki yedi; yene ke bi baa lu u do-ciamu babilona ke bi kan go le u. ²²Bi kan go gbadi a ni nni bi kogidi puaba leni ti bantiadi, leni yaaba n piebi mu yelimu, leni yaaba n piebi kakacinba ya niali. bi kan go le tuonsoan-banmaba kuli daano a niinni bi kan go gbadi naali moe a niinni. ²³Ki fidisanga yenma kan go yendi a niinni bi kan go gbadi pocaan-pamali niali a niinni kelima a kpenkpenda den tie nicianba ki tinga nni a den boandi i nibuoli kuli leni a tanbi puali. ²⁴Kelima bi laa u ni nni bi sawalipuaba, bi nigagidiñanba leni ban den kodi yaaba ki tinga po kuli ya soama.

Chapter 19

¹Lani yaa puoli n den gbaadi nani ya niligu n yaba ya fuugu tanpoli po ke bi tua: alleluya! ti Tienu n die mi tindima, ti kpiagidi leni u paaciamu. ²Kelima o buudi tiegi, ki go tie moamoani. lani yaa po, o jia ti buudi ki cuo li poconconcianli, wani yua den joagini ki tinga leni o conconma. ki buali o naacenba soama panpaani o nuu nni. ³Bi go den kpaani yedi ki yedi : alleluya! u fantañii baa do hali ya yogunu kuli. ⁴Bi piillie n nikpenaadiba leni a bonfuodinaada den gbaani ki kpiagi U Tienu yua n ka libalikalikaanu po ki yedi: Amina alleluya. ⁵U nialu den ñiani libalikalikaanu kani ki yedi: pagi mani ti Tienu, yinba o naacenba, yinba a bila leni a nikpela yaaba n fangi O. ⁶Lani n den gbadi ku fuugu ke ku tie nani ya niligu n yaba ya fuugu, ki go tie nani mi ñincianma ya fuugu, leni itatantani ya fuugu yenii, ke ku tua: alleluya! kelima o Diedo, ti Tienu, u paaciamu kuli daano kua o diedima nni. ⁷Tin mangi mani ti pala, ki ya pia li pamancianli ki kpiagi o, kelima ki pebiga potaali yogunu pundi, ke o pocaano bogini ki bobi. ⁸Lani ke bi den puni o, ke wan bobi leni ya tiadi, ke ti pieneni ki ñuliti ki ñani cain kelima len ya tiadi tie bi nigagidiñanba teginma. ⁹Lani maleki den yedi nni: Diani, li pamanli ye leni ban yini yaaba ki pebiga potaajiema po. O go den yedi nni: mi naa maama tie U Tienu n maadi ya moamoani. ¹⁰N den gbaani o taana kani ki baa kpiagi o, ama o den yedi nni da tieni yenii n tie finii leni a kpiiba yaaba n kubi Jesu ya siedii kuli ya tuonsoanbalielo yo, kpiagi U Tienu, kelima Jesu siedii tie mi naa sawali puama ñiali. ¹¹Lani n den la ke tanpoli luodi, ke o tanpieno se, ke yua n den jagi o, yii o dugika leni o moamoandaano o bujjiali tiegi, ki go tiendi bu toabu mo leni mi teginma. ¹²O nuni tie nani mi fantama yenii, o den ciibi mu badifogilimu boncianla, o den pia li yeli ke li diani, yali ke oba kuli ki bani li, kali wani o ba. ¹³O den yie mi soama n yayadi ya tiayiekaagu po, o yeli tie U Tienu maama. ¹⁴Tanpoli toagola den ñua o, ki jagi yi tanpieni, ki laa len ya tiapiendi ke ti ñani cain. ¹⁵Ya jugisiega n mani den ña o ñoabu nni, ki pua i nibuoli, o baa kpaaba ki muubi ti kuli badi gbianu. leni U Tienu u paaciamu kuli daano pabiencianli nni ke o ba ñmaadi duven ñanbikaanu. ¹⁶O den pia li yeli ke li diani o tiayiekaagu leni o panli po: bi badiba Bado, leni bi diediba Diedo. ¹⁷N go den laa maleki, ke o se o yienii nni lani o den kpaani leni o nialu ciamu ki yedi ya bonyugiditi n yugi tanpoli nni kuli: cua mani ki taani U Tienu badijecianma kani. ¹⁸Ki je bi badiba gbanandi, i taami leni bi tandanba gbanandi, i yonbi leni yaaba n die bi yula, a bila leni a nikpela kuli gbanandi. ¹⁹N go den laa ki fuayanga leni bi badiba leni bi toagola, ke bi kuli taani ki baa tuogi bu toabu leni yua n jagi o tanpieno po leni O toagoli. ²⁰O den cuo ki foayanga, wani leni o sawalipua tuofaadaano, yua n den tiendi mi bancianma ki nintuali ki boandi yaaba n den ga ki fuayanga maalima ki go gbaani ki kpiagi o nannanli O den luni banni bonbilie kuli ke bi fo ku fantanbuogu nni, li cidibili n co nani. ²¹Yua n den jagi o taamo po den kpa yaaba n sieni leni ya jugisiega n den ñia o ñoabu nni, ke ti bonyugiditi dini bi gbanandi ki guo.

Chapter 20

¹Li yaa puoli n den laa maleki ke o ñani tanpoli ki ji, ki pia ku buoñuangu kile, ki go muubi i kuseseli cianmi o nuu nni.²O den cuo o bonfuodibiado, o waakpelo, ku tuotabigu yudaano, wani yua n tie Sutaani ki loli o hali bina tudili po.³O den luni o ku buoñuangu yeni nni ki luoni ku ñoabu ki go tabini mi maalima ke wan da go boandi i nibuoli hali bina tudili yeni n baa pendi. Lani ya pendi, tiladi bi go baa lodi o u yogunu waamu po.⁴N den laa i bali kalikaani, ke bi puni yaaba n ka i po ya bali ke bi baa jia ti buudi. N go den laa ban den jia ki jendi yaaba ya yula kelima Jesu ya siedi leni U Tienu maama po, leni yaaba n kaa den gbaani ki kpiagi ki fuayanga leni ki nannanli kaa go den ga o maalima bi yutuna po, yaaka bi nii po, ya naani. Ke bi goa baa li miali, ki diedi leni Kilisiti hali bina tudili.⁵Line n tie mi tinkpi-fiikpiama, ya tinkpiba n sieni wani, ki den fii leni li miali hali bima tudili yeni n baa pendi.⁶Li pamanli leni ya nigagidiñanba n fii mi tinkpi-fiikpiama-nni. mi kuliedima naa pia paalu bi yaapo. ama bi baa tie U Tienu leni Kilisiti ya kopadicianba ki baa taani ki diedi leni kilisiti hali bina tudili.⁷Bina tudili yeni ya pendi, bi baa lodi ki ña Sutaani wan ña o kadi dieli nni.⁸lani o ba ti ña ki boandi i tinkuni-naadi nibuoli kuli, gogi leni magogi. yeni ki baa, ki tani baa bu tuabu po bi coali baa tie nani mi ñincianma tanbiima yeni.⁹Lani, bi den taani ki tinga kuli po, ki lindi ki gaani bi nigagidiñanba toanagili leni o dobuadu, ama mi fantama den ñani tanpoli po ki bolini ba.¹⁰Lani bi den luni Sutaani, yua den boandi ba, li cibili n cuo naankani, ku fantanbuogu nni, ki fuayanga leni o sawalipua-faadaano n ye naankani. Lani bi baa ye, lie nni, o falabiado nni hali ya yogunu kuli.¹¹Lani n den laa li balikalikaanpien-cianmu, leni yua n den kaa u po. tanpoli leni ki tinga den sani ki foagidi o nintuali, baa go den baa kaanu.¹²N go den laa bi tinkpiba, a nikpela leni a bonwaala, ke bi se li balikalikaanu nintuali. A tila den gbabidi. Ti toali moko den gbabidi, yaali n tie li miali tili. Bi den jia bi tinkpiba buudi nani bi bontienkaala n den tie maama, ki ñua leni yaala n den diani a tila yeni nni.¹³Mi ñincianma den guani ya tinkpila den ye mi ninni, mi kuuma leni bi tinkpiba yekaanu moko den guani ya tinkpila den ye bi ninni. ke bi jia yua kuli buudi nani bi bontienkaala n den tie maama.¹⁴Bi den luni mi kuuma leni bi tinkpiba yekaanu ku fantanbuogu nni. Ku fantanbuogu yeni tie mi kuliedima.¹⁵Ba n ki den la yua ya yeli n diani li miali tili yeni nni kuli, bi den luni o ku fantanbuogu nni.

Chapter 21

¹Lani n pendi, n den laa tanpo- paano leni ki tinpanga; kelima o tanpo- kpelo leni ki tinkpeliga den bodi, ke ñincianma ki go ye. ²Lani n den laa u do- gagidinamu, o Jelusalema paano, ke o bogini nani o pocano n bobi o calo po maama yeni, ki ñani tanpoli po U Tienu kani ki jii. ³N go den gbadi unialu ciamu li balikalikaanu kani, ke u tua: U Tienu gbandieli nnee leni bi nisaaliba, O ba ti ya ye leni baa, ke bi tie O niba, lani U Tienu wani oba ba ti ya ye leni baa. ⁴O ba ti duuni ki ñani bi ninsiidi kuli, mi kuuma mo kan go ya ti ye, bi mi kuuma paboanli, bi bubula, bi fala, kelima li bonkpiala kuli pendi. ⁵Lani, yua n den ka li balikalikaanu po den yedi; diidi n tieni li bonla kuli bonpanla. O go den yedi: Diani; kelima yaa maama n tene tie moamoane cain. ⁶Lani O go den yedi nni. Li tieni! mini n tie Alifa leni omega ,mi cilima leni mijuodima. u ñuñuulu n pia yua, N baa pa o li miali ñinbunli ñima. ⁷Yua n koani mi jama ki paadi, ba ti baa laa bonla faali kuli, N ba yaa tie o Tienu, o mo ba ti ya tie N biga. ⁸Ama bi jawaandanba, a pajuagadanba, ti cagindi danba, leni bi nikpaba, leni mi conconma buolu kuli danba, leni u ñoagubiadu danba, leni i buli danba, leni bi tuofaadanba kuli, biinu baa tie mi fantama leni li cidibili n co ya kpenu nni. lani n tie mi kuliedima. ⁹Lani ya maleki-leleediba n den kubi ya tadibuo-leleedimu n gbie leni i falabiadi-leleedi -juodike siiga nni yendo den cua n kani ki maadi leni nni; ki yedi nni: cua na; n ba ti waani a o pocaano, ki pebiga pua. ¹⁰Lani U Tienu Fuoma den cuo nni ki gedi nni ya joacianli n kpedi yuli po. lani, o den waani nni u do- gagidinamu, Jelusalema, ke u ñiani U Tienu kani tanpoli po ki ji, ki pia U Tienu kpiagidi. ¹¹Ki ñuliti nani jasipe tanli yaala ya dunga n yabi ki nani mi tenpenpelinma yeni. ¹²U den pia li goanli ke li kpedi ki go pia ki lindi u, ki pia piiga n buliñoanaliee, ke piiga n malekinba liee se a buliñoana yeni kani. ke isalele piiga buoliedi yela den taabi a buliñoana po. ¹³Puoli pia buliñoana taa, jienu pia buliñoana taa, ganu pia buliñoana taa, nintuali mo buliñoana taa. ¹⁴U dogu goanli den pia piiga n tanpuunalie, ke ki pebiga piiga n tondiliediba yela diani ki taabi lipo. ¹⁵Yua den maadi leni nni yeni den pia wula kankagili ke li tie bonbiigikaala, ki ba biigi u dogu leni u buliñoana leni u guona. ¹⁶U dogu yeni kanannaadi kuli den da. maleki den biigi u leni li kankagili ki sua ke u foagimu tie piiga n tudalie(12000), ke u piamu leni u kpedimu kuli da yene. ¹⁷O den biigi u guancianli ki sua ke u piamu tie kobiga n piinaa n nakpanduna naa(144). Maleki den biigi nani o nisaalo n yen bigidi maama yeni. ¹⁸Bi den maa li guancianli yeni leni jasipe tana, ki ma u dogu uba mo leni ya wula n han cain ki tie nani ki madiidiga yeni. ¹⁹U dogu yeni guoncianli tanpuuna den tieni leni ya tan buolibuoli n pia mayuli boncianla. Li tanpuukpiali den tieni leni jasipe, li tanpuulieli safila, li tanpuutaali kaliseduana, li tanpuunaali emeloda, ²⁰li tanpuumuuli sadonisa, li tanpuuluobili saliduana, li tanpuuleleedili kisolita, li tanpuuniidili belila, li tanpuuyiadili topasi, ki tanpuupiga kisopasa, li piiga n tanpuuyenli iyasinta, li piiga n tanpuuliedili ametisi. ²¹A piiga n buliñoalieda den tie piiga n lanbilalie (pelinba), buliñoabu kuli den tie lanbi yenli bebe(peli). u dogu fanma den tie ya wula n ñani, ki tie nani ki madiidiga yeni. ²²Mii den laa U Tienu diegu lienni, kelima wani o Diedo U Tienu u paaciamu kuli daano, leni ki pebiga tie wani o ba n den tie O diegu. ²³Yienu leni ñmaalo yenma ki tie u dogu yeni po tiladi, kelima ki pebiga leni U Tienu kpiagidi yenma n yendi u. ²⁴Yi nibuoli kuli baa cuoni u yenma nni, ki tinga badicianba baa kpendinni upo bi kpiagidi. ²⁵U dogu yeni buliñoana baa ya, yogunu kuli ki kan ya luondi, kelima, ñiagu kan ya ye. ²⁶Bi baa kpendi nni u niini, i nibuoli kpiagidi leni yi jigidi. ²⁷Joagindi ba kuli kan ti kua u niinni, leni yua n tiendi ti ciangidi ki go pua mi faama kuli kan kua u niinni, kali yaaba ya yela bebe n diani ki pebiga miali tili nni.

Chapter 22

¹Lani, maleki den waani nni li miali ñima kpencianmu, u n tie nani mi tanpenpelinma yeni, ke u ña U Tienu leni ki pebiga bali kalikaanu kani.²U dogu fanma siiga nni leni u kpencianmu yeni boanjalieda po den pia ya miali kan gbeni tibu ke bu luoni piiga n taalima lie, binli kuli, ñmaalo kuli nni yenma. ke bu faadi mo den tie i nibuoli paagima po.³Solindi kaa go den ye. U Tienu leni ki pebiga balikalikaanu ba ti ya ye u dogu nni; o naacenba baa tuuni o po ki go ba ti ya nua o nunga,⁴O yeli mo ba ti ya ye bi yutuna po. ⁵Ñiagu kan go ya ti ye; bi kan go ya ti bua fidisanga bi yenyenma mo, kelima o Diedo U Tienu ba ti ya yendi bi po. lani bi ba ti ya die hali ya yogunu kuli.
⁶Lani o den yedi nni, mi naa maama tie madukaama, ki go tie moamoani. Lane o Diedo, bi sawalipuaba fuoma Tienu den soani o maleki ke wan waani o naacenba ya bonla ba ti tieni ke li kan waagi.⁷Diidi, n kpendi, li kan waagi. Li pamanli ye leni yua n kubi li naa tili sawalipua-maama.⁸Mini Jan, n den gbadi ki go laa, laa bonla kuli. Min den gbadi ki go laa la ya yogunu, n den gbani ya maleki n den wangi nni la nintuali, ki baa kpiagi o. ⁹Ama o den yedi nni; fangi a yuli, ki da tieni la, n tie fini leni a kpiiba bi sawalipuaba, leni yaaba n kubi ya tili n tene maama yaa tuonsoalielo yo. Kpiagi U Tienu.¹⁰Lani o den yedi nni, da wuoni mi naa sawalipuama tili, kelim u yogunu kuli.¹¹Yua n ki tiega, n suagi liiga o kaateginma nni, ke yua n joagini mo n suagi ki ya joagindi o yuli ki pugidi; yua n tiegi, n suagi ki ya tiendi yaala n tiegi ki pugidi. Ke yua n gagidi ki ñani, n suagi liiga mi gagidinjanma nni.¹²Diidi, N kpendi ke li kan waagi, ki kubi yi panpanni ki baa pa yua kuli nani o tuona n tie maama. ¹³Mini n tie Alifa leni Omega, O kpialo leni O juodika, mi cilima leni mi juodima.¹⁴Li pamanli ye leni yaaba n ñuudi bi liada, ke ban ti baa ki ya kua u dogu buliñoana, ki go tagi ki pundi li miali tibu kani.¹⁵Niini yi sangbanli, u ñoagibiadu danba, mi conconma danba, bi nikpaba, i buli danba leni yaaba n bua mi faama, ki go pua ma.
¹⁶Mini, Jesu, n den soani N maleki ke wan waani yi laa bonla kuli, Min yini yaaba nitana nni.¹⁷Mi fuoma leni o pocaano kuli tua; cua na! ke yua n gbadi mo kuli n yedi; cua na! u ñuñulu n pia yua n cua, ke yua n bua, n cua ki ño li miali ñima, ke panpani ki ye.¹⁸N tuodi ki waani ke yua gbadi li naa tili sawalipua-maama. Niloba ya pugini leni bonlaba, U Tienu baa pua o leni ya falabiadi n diani li naa tili nni. ¹⁹Niloba ya ñani bonlaba, li tili sawalipua maama nni, U Tienu baa ñani o biinu li miali tibu nni leni u dogu-gagidinjanmu nni, ban diani ki togidi yaala li naa tili nni.²⁰Yua n yedi ya bonla n tene kuli yedi; yeni de, N cuama kan waagi. amina, cua na o Diedo Jesu. ²¹o Diedo Jesu ñanbili n yaa ye leni yi kuli.